LEVEN VAN DE

H. BEGGA

HET LEVEN

Van de seer Edele Doorluchtighste

EN

H. BEGGA

HERTOGINNE VAN BRABANT,

Stighterse der Beggynnen.

MET

Een Cort Begryp van de Levens der Salige, Godtvruchtige en Lof-weerdige

BEGGYNTJENS

Der Vermaerde en Hoogh-gepresen Beggyn-Hoven, by een vergadert door eenen onbekenden Dienaer Godts.

T'ANTWERPEN,
By de Weduwe van PETRUS JACOBS, woonende inde corte Nieuw-straet, inder witten Leeuw. 1712.

Met Approbatie ende Privilegie.

BIBLIOTHECA SS. REDEMPTORIS
Ad. S. M. Aux. Trudonopoli

Armarium 82 A

Series

AEN ALLE DE
EERWEERDIGE VROUWEN
GROOT JOUFFROUWEN
OVERSTEN,
ALLE JOUFFROUWEN
KERCK-MEESTERSSEN,
DER KRANCKEN,
DER CONVENTEN
VAN DE RESPECTIVE VOLGENDE VERMAERDE
BEGGYN-HOVEN,
MITSGADERS ALLE SEER WEERDIGE
BEGGYNTJENS.

SEER EERWEERDIGE JOUFFROUWEN

TEn compt maer Godt alleen toe met een woort alle ſaecken in ſijn volmaecktheyt te ſtellen; daerom als de menſchen ſijn

ſchepſels, jet willen aenvatten, moeten van hem hulp verſoeken, en hunnen aerbeyt vervoegen by ſijnen uytwerckenden wille. Den Seer Eerweerdigen Heer *Joſeph Geldolph van Rijckel.* Abt der Edele en Wydt beroemde Abdye van Sinte *Geertruyt* binnen de Stadt en Univerſiteydt van Loven, heeft begoſt en opgeſocht de Heyligh e, Salige en in godtvruchtigheyt vermaerde Beggyntjens, ende geſtelt achter het wonderlijck en Heyligh leven, dat hy beſchreven heeft (al in't latijn) van hun eerſte Stighterſſe de *H. Begga*, Hertoginne van Brabant Suſter van ſijn Princerſſe en Patronerſſe de *H. Geertruydt* Abdiſſe van Nijvel : ende midts den vernoemden Abt nu al ontrent de 70. jaeren doot is, en ſedert deſgelijcke van hare aenghenomen dochters noch veel zyn geweeſt, als blijckt uyt die, de welcke

de

de Weerdige Jouffrouwen my hebben gelieven ſchriftelijck ſoo in handen te gheven, als over te ſeynden, ſoo magh ick vryelijck ſeggen, dat waert ſaecken alle de opper Overſten den ſelven iver hadden, den welcken ick in de ſommige gemerkt hebbe, dat wy haeſt een volle legende van lofweerdige Beggyntjens by een ſouden hebbē. Wel is waer dat jemant bequamer als ick, beter dit voornemen begoſt van den voorſeyden Seer Eerw: Abt, ſoude hebben uytgewerckt: even-wel mits men maer en can aerbeyden, dan volgens ſijne crachten, ende de mijne ſeer cleyn en verre beneden zyn aen de macht en iver die Godt gegeven heeft, ſoo aen den meer gemelden Edelen Abt, als andere Jouffrouwen, de welcke ſullen bekent worden in het vervolgen, onder hunne Reſpective ſchriften en Miſſiven, Soo vind' ick

my ten uytterſten verobligeert de ſelve wederom ootmoedelijck toe te ſchicken en op-te-dragen. Ende aen wie ſeker ſoud' ick deſen boeck eerſt voor oogen ſtellen, als aen alle de wettige Overſten der Beggyn-Hoven, die in U. L. macht hebt den ſelven onder U. L. beſcherminge te ontfangen, ofte als onnut, ende niet dienſtigh af te wyſen ende te doen onderblijven. Maer U.L. liefde tot U.L. *Moeder* de *H. Begga*, de welcke gy liedens al te ſamen door U. L. ootmoedigheydt, door U. L. vreedſamige regeringe, door U. L. medoogentheyt tot de onderſaten, door U. L. medeleyden tot de krancken, door U. L. voorſichtigheyt in groote, ende ſaeghtmoedigheyt in cleyne ſaecken, door U. L. ſtantvaſtigheydt in tegenſpoet, door U. L. goedertierentheyt tot alle menſchen, ende andere

deugh-

deughden zijt naervolgende, ende alle de Beggyntiens, als een tweede *Begga* zijt voorgaende, betrouwe dat *uwe Eerweerden* (hoe slecht hy oock is vertaelt) den selvẽ met goede oogen sullẽ aensien, ende onder U.L. protexie soo 't aenveerdẽ: eñ gelyk door dien de particuliere verplant, soo 'tgelijck te verhopen is, in't Hemels Paradijs, om beneffens hunne Patronersse *Begga* Godt inder eeuwigheyt te loven eñ te dancken, kenbaer worden aen alle de Hoven, soo oock door t'lesenvan den selven by alle hunne mede-susters, door de verdiensten en deughden van de *H. Begga*, als zy die naergevolgt hebben, zy en wy in dat groot gheluck-saligh Hof, het rijck derhemelen, mogen geraecken; met welcke wenschen eyndigende blyve van alle de

WEERDIGHE JOUFFROUWEN.

Den Ootmoedighsten dienaer,
IN CHRISTO JESU.

TOT DEN LESER.

DEn uytverkoren Staet van het Beggynen leven
Kan door geen pen oft mont genoegſaem ſyn verhevē,
Het is den middel-wegh, t' is de geruſte baen
Waer in dat ſonder vrees ook teere Maegden gaen.
Gemaetigt is dien ſtaet, niet al te ſtrengh voor brooſe,
Nochtans volmaekt, ſoo dat hy niet en leyt de booſe
Maer goet, ja heylig maekt al wie hem wel beleeft
En ſoo aen menig ziel het eeuwig leven geeft.
Paus *Adrianus* die in Neerlant is gheboren
En om ſyn groote deugt tot Pauſdom wirt verkoren,
Heeft met ſyn daet betoont wat groot eſtiem dat hy
Van de Beggyntiens hadt, en hebben moeten wy.
Als hy noyt heeft gewilt t' Curaetſchap te verlaten
Maer 't ſelf altyt behiel in allen eer en Staeten
Die hy oyt heeft gehadt, 't ſy Biſchop, Cardinael
Ja Paus, maer bleef Paſtoor in deſe altemael
Van groot Beggyn-hof d'welk is in de ſtadt van Loven.
Hier door verhopten hy Godts grati, hulp van boven
In allen ſynen noot, als voor den Herder badt
Het ſchaepken, dat is elck Beggyntjen van die Stadt.
Van *Begga* hebben de Beggyntjens naem en zeden,
Dees Heylig Hertogin heeft eerſt de baen betreden,
Die naer haer ingegaen ſoo menig duyſent zyn
En hebben naem en daet verdient van goey Beggyn.
Hier van ons eenige, vertoont zyn in dit Boexken,
Veel ander onbekent, die ſaeten in een hoecxken
Kent God voor heylig, en geeft hun nu hemels loon
En in den laeſten dag hy ſtellen ſal ten thoon.

PRO-

PROTESTATIE.

DEn onderſchreven beleydt en proteſteert, dat al het gene hy in deſen Boeck geſchreven heeft, t' ſelve niet anders te verſtaen, noch en wenſcht van imant verſtaen oft aengenomen te worden, dan ghelyckmen alle Hiſtorien leeſt en verſtaet: noch aen iemant toe en ſchryft de meyninge van Heyligheyt, met hun daden en levens te vertellen: maer verclaert in tegendeel ſich te onderwerpen aen alle de Decreten van de H. Inquiſitie, en niet te willen als enkelyck de geſchiedeniſſen, Revelatien, ontgeeſtingen, miraculeuſe daden, en deſgelykx t' gene de nature ſchynt te boven te gaen van de Beggyntjens te verhaelen: welkers deughden wy hier voorſtellende, geenſins begeeren datmen de ſelve ſal gelooven als wettigh door geeſtelycke ordonnantie gekeurt voor duſdanige, maer alleenelyck ſteunende op pure menſchelycke authoriteyt en getuygeniſſe, noch en trachten datmen deſe daerom eenigen dienſt oft eerbiedinge ſoude doen, of houden, of erkennen voor Heylige, oft Salige, als aen die de welcke de Heylige, Catholyke, Apoſtolycke, en Roomſche Kerke voor ſulcx houdt ende viert.

UL. ootmoedigen Dienaer

J. C. I.

VOOR-

VOOR-REDEN.

ONder alle de veelderande ghemeynten oft vergaderinghen van gheestelijcke vrouw-perſoonen, en iſſer gheen hier in onſe Nederlanden die in't getal te boven gaen de Beggynen die 't ſamen woonen, ende nochtans verſcheyden in een, om ſoo te ſeggen huysgeſin, ende elck een onder haer eygen dack en tuſſchen haer eygen muren. Sy ſchijnen altemael in elcke ſtadt een cleyne Stadt te hebben, in de welcke de Kercke, als voor een Raets-huys gherekent is, ende ſy te ſamen vergadert, maecken met haere hemelſche gebeden ende gedachten een Chriſtelijcke gemeynte ingeſtelt van de H. Weduwe *Begga*, en niet van ſekeren Lambertus *Begius*, gelijck ſommige ſeggen, ſonder reden: mits dat dit woort Beggyn-Hof compt uyt het Hof van de de Princeſſe de H. *Begga* t'welck vol Beggynnen was welcke haer leven involghden. Voorders het Beggyn-Hof van Vilvorden te Steenvoert is geſtight in't Jaer 1029 en diens-volgens meer als 130. Jaeren voor *Lambertus* tijdt, t'welck men blijckelijck toondt uyt de beſegelde brieven der Regeerders van de Stadt Vilvorden. Welcke autentique brieven en ſegels geſien, gekeurt, en geapprobeert ſijn geweeſt van den Aerdts-biſſchop van Mechelen *Jacobus Boonen*, van *Chryſoſtomus Henriques* Cronologiſt en Hiſtorie ſchrijver van d'Order van Ciſteaux. Van den Eerw: *P. Henricus Lancilotus* van d'order van den *H. Auguſtinus*, en Doctoor in de H. Godtheydt binnen Loven, ende van den Apoſtolijcken en Keyſerlijcken Notaris

in

in den Raet van Brabant geadmitteert *Guillielmus Hugo*. uyt welcke brieven ende atteſtatien den mont geſtopt wordt van alle de gene die ſeggen, dat den voorſeyden *Lambertus Begius* ſoude inſtelder zijn van de Beggynnen, want zy hebben haeren naem van de *H. Begga*, gelijck de Clariſſen van de *H. Clara*, de Bernaerdineſſen van Sinte *Bernaert*. Aen die ons opworpen dat *Martha* van het nieuw ende *Judith* van het oudt teſtament ook in de kerkelijcke ſchriften Beggynnen worden genoemt: antwoordt ick, dat alle Religieuſen in de ſelve alſoo meer als eens genoemt worden: noch men moeten niet hooren naer die de welcke roepen dat den ſelven ſtaet der Beggynnen, van *Clemens* den vyfden gedoemt en afgeweſen is, mits ſijne *Bulle* maer teghen de Beggynnen van Duyts-landt is uytgegeven, en niet tegen die van Nederlant: ende gelijck hy die van Duyts-landt ſeer heeft miſpreſen, ſoo heeft ſijnen naervolger *Joannes* den XXII die van Nederlandt hoogelijck gepreſen, als blijckt door ſijne Pauſelijcke brieven aen verſcheyde ſteden afgeſonden. Ende al-hoe wel de Beggynnen in diverſche ſteden ievers in, luttel of veel, verſchillen in't habeyt, comen evenwel nochtans over al, over een in't point van ſuyverheyt en gehoorſaemheyt die zy beloven ſoo lank als zy in hun habeyt ſullen perſevereren. En mits dat elck een ſijn middelen beſonder is beſtedende ende gebruyckende, ſoo en vallenſe hun ghemeynte met geen koſten laſtigh, ende gelijck zy in noodt van hunne Ouders onderhouden worden, ſoo comen zy oock met handt ende hulpe hunne Ouders te

ge-

gemoet, en toonen dat zy kinderen zijn. Hebben zy gheen erf-goederen oft niet ghenoegh om te leven, zy zijn nerſtigh en ſorghvuldigh: ende dewijl zy over hun goet vry recht ende ongebonden wille hebben, ſoo zijnſe weldoende eenſdeels aen hunne vrinden ende bloet-verwanten (t'welck hun vryheyt is) eenſdeels aen hunne borgereye t'welck hun mildigheyt is. T'is een godtvruchtige inſtellinge die van ſommige Pauſen als van *Innocentius* den IV. *Urbanus* oock den IV. *Joannes* als geſeyt is den XXII. van *Adrianus* den VI en andere naervolgende is gepreſé en geapprobeert geweeſt, ſtellen de ſelve onder de directie van de Hooghweerdige reſpective Ordinariſſen (Arſchot uytgenomen) onder welckers biſdommen zy ſchuylen oft woonen. Uyt de levens van de *H. Begga* en van den Saligen *Lambertus* ſal genoegh blijcken t'gene wy van den Oorſpronck der Beggynnen hebben geſeydt. Ick en wil daerom nochtans ſoo ſeer niet beſorcht zijn om deſe Inſtellinge ouder te maecken als om de ſelve wel te doen onderhouden, ende de verſlappingen de gene door onſe naturelijcke bedorventheyt allenskens daer in ſluypen, door een geduerigh waecken en bidden uytroyen. Men moet ſoo oock ſeer niet roemen op de menighte en de groote van de Heylige die in deſe ingeſtelde vergaderinge geleeft hebben, ende hier noch ſullen by een vergaederen, als wel om de ſelve trachten naer te volgen, en ſich voor Godt te verootmoedigende, ſiende dat deſe ſoo vlytelijk den wegh des Heeren geloopen hebben, daer wy die ſelve beloften gedaen hebben gelijck zy, ſoo traegh in voorts-gaen: en mits uyt ſommige Hoven ick

door

door my ſelven, en oock door andere, dickwils ſoo door brieven, als verſoeck alles niet en hebbe connen verkrijgen; ſoo wordt ick bedwongen die wel rieckende blommen onder de doornen van ontwetentheyt te laeten, tot dat een ſoeter bedacht die uyt-bringe, t'en waer zy oock wilden uyt-geleſen maeghden, die zy hebben, in't heymelijck houden, en met het kleet der ſchamelijcke gheſedigheyt tot den dagh des oordeels (als wanneer alle die overgebleven zijn) ontdeckt ſullen worden. Maer mits wy t'ſelve niet uyt een lichtveerdighe faem oft naem, die als eenen roock verdwijnt, maer alles tot meerder glorie Godts en uyt liefde der deughden doen: ſoo iſt dat wy geeren de manachtige daden der Maeghden en Weduwen, die in die Hoven geſchiet zijn, beſchrijven, op dat andere door hun exempel die neerſtelijck ſouden op-voeden, eerſt het quaet kruydt der onvolmaecktheden ten onderbrengen, om daer naer de ſchoone blommen der deughden te plucken. Want de woorden alleen aenlocken, maer de voorbeelden trecken, op dat zy oock getrocken zijnde door den reuck alſulcker deughden mogen de begeerte krijgen om hun naer te volgen, want naer 't ſeggen van den Soeten *Bernardus*, Serm. 5. feſti om: SS. *de gedachteniſſe van de levens der Salige zijn elck als glinſteren, jae als brandende tortſen de welcke de devote ghemoederen ontſteken.* Daerom condt gy hun niet achtervolghen in groote penitentien te doen, leert ten minſten uyt hun, uwe paſſien breken, ende een weynigh u verſterven, gaen hunne ontgeeſtingen ende he-

mel-

melsche jonsten boven het begrijp van u verstant, leerdt in hun ten minsten verwecken eenige acten van liefde, want door de liefde kondt gy Godt genieten. Desen voorders mijnen cleynen aerbeyt in't licht comende sal misschien noch veel andere by-brengen de welcke door onachsaemheyt noch liggen in de duysterniſſen van d'onwetentheydt. Want het meeste deel van de Heyligen heeft Godt geschickt op dat zy ons souden dienen voor spiegels om de selve naer te volgen: ende al-hoe-wel wy mercken dat wy verre van hun deughden zijn, en moeten wy daerom den moet niet laeten sincken, maer doen het gene wy connen: van Godt vraghen het gene wy niet en konnen, en hy die can, sal ons helpen van trap tot trap doen op-klimmen om de heyligen naer te volghen en met dese hier naermaels de selve glorie te genieten.

Het gene dat u met de goddelycke gratie tot een gestadige navolginge van uwe godtvruchtige voorsaten in uwen roep behoort te bewegen, is een aendachtige bemerckinge van uwen roep, ende dat na vele gebeden ende naer een rype beberadinge dese maniere van leven aengenomen hebbende, sekerlyck gelooft ende betrouwt dat u Godt uyt de werelt tot dese geestelycke vergaderinge geroepen heeft; op dat gy volgens syne vermaninge door den Apostel Paulus ad Epes. 4. *Heyligh zyt, onbesmet in syn aensicht*, door de liefde die soo den H. Thom. segt * u rechtveerdig en heyligh maeckt, ende door een onderhoudinge van uwe belofte van in onderdanigheyt ende suyverheyt te leven naer uwe statuten en u doet

* in illum locum c. 4. ver-

verdienen een vermeerderinge der rechtveerdigheyt, ende heyligheyt, gelyck het H. Concilie van Trenten verklaert ſeſ. 6. juſtificat. cap. 10. Daerom raet u Chriſtus, Apocal. 3. ℣. 18. gelyck hy den Biſſchop van Loadiceën raede, vierigh gout, dat is een vierige liefde, te koopen, op dat gy ryck wert in geeſtelycke goederen. Ende die vierige liefde, ſegt Dionyſi Carthuſian. *in illum locum* en kooptmen niet door eenige tydelycke ſake, maer met goede wercken, met gedurige gebeden, door wercken van bermhertigheyt, door oeffeningen van penitentie, met de verachtinge van alle tydelycke ſaken, ende met den alder-lieſſten penninck van ſy ſelven, ende met de verloocheninge van den eygen wille.

Gebruyckt die middelen, ende beſteet alle mogelycke neerſtigheyt om die vierige liefde te bekomen ende geſtadighlyck in u te bewaeren, en vliedt allen noodelooſen uytganck, ende wereldtſche bekommeringen, en hanteringe met de wereldt, en alle liefde van de wereldtſche goederen, en al dat de liefde Godts in u kan hinderen, of verminderen; op dat die ſonder op-houden u dryve tot een onderhoudinghe van uwe belofte van in onderdaenigheyt ende ſuyverheydt te leven naer uwe ſtatuten, en in u geenſints en verſlappe; ſoo dat gy door haere verſlappinge valt in een overtredinge uwe beloften ende ſtatuten, ende door een geduerigheyt der overtredinge die ghy merckende niet en acht ende niet en ſeght te beteren, in een waerſchijnelijcke verachtinge der ſelve, die volgens de gemeynelijcke leeringe der Godts-geleerde doodelijck is. Ende ſiende dat andere die

belof-

beloften ende ſtatuten overtreden, en laet u niet voorſtaen dat de ſonde minder is, om de menighvuldigheyt der overtredingen: om dat alle die den breeden wegh ingaen (het welck doen alle die leven in een overtredinge van haere beloften ende ſtatuten) al is't datſe vele zijn, ende malckanderen volghen, naer hunne verdoemeniſſe loopen ſoo Chriſtus ſeght Matt. 7. ℣. 13.

Om alſoo niet te verſlappen inde liefde Godts, ende door haere verſlappinge niet te vallen in een overtredinge noch in een verachtinge van uwe beloften ende ſtatuten, is het geraedigh onder-tuſſchen naer een neerſtigh onderſoeck ende bemerckinge van uwe gebreken en overtredingen, ende naer een acte van berouw over de ſelve, voor het Crucifix, of voor het Alder-heylighſte Sacrament uwe belofte te vernieuwen; op dat door de vernieuwinge van uwe belofte gedaen uyt liefde, de liefde Godts oock in u worde vernieuwt ende vermeerdert. Ende gelijck eenige godtvruchtige Religieuſen haer gewennen alle dagen hare belofte der Religie voor het Cruycifix of voor het Alderheylighſte Sacrament in het gebedt, oft de Communie gedaen hebbende te vernieuwen, ende met die vernieuwinge geſtadighlijck haere belofte voor oogen hebben, ende groote gratie met onderhoudinge van haere belofte van Godt ontfangen; alſoo behoort oock gy lieden u te gewennen alle dagen uwe belofte te vernieuwen, om met die vernieuwinghe gheſtadighlijck op uwe belofte te peyſen ende van Godt de gratie tot haer onderhoudinge vereyſcht te bekomen. In dien het u moye-

moyelijck dunckt, ſoo te leven, het is ſoet aen den genen die bemint ſeght den H. Auguſtinus, ſerm: 12. de verb. Apoſt. Cap. 7. Ende daer-enboven aenſiet de voor-geſtelde.

Couragie couragie dan gy ſuyveren en Maeghdelijcken krijsheyr der beggynen, ſoo magh ick U.L. noemen om de menighvuldigheyt: Ende al-hoewel gy-lieden niet en zijt met een regulier ſlot gewapent, daerom nochtans en gebreeckt U. L. d'occaſie niet om gelijckelijck de verdienſten van de beſloten Clooſters te becomen d'welck ſal zijn, als ghy met een vlytigh en friſch gemoet teghen het oudt ſerpent zijt vechtende en van al het gene deſe werelt voorſtelt met een inwendige ſorghvuldigheyt U. L. hert zijt af-treckende, ende met een aendachtige wackerheyt de vleyende aenlockſels des vleeſch ſchouwende, als wel met meerdere vryheyt niet uyt droefheyt, oft noodt U. L. ſtaet behelſende: aenſiet de voorgeſtelde Croonen de welcke aen de beginnende zijn belooft, en aen die de welcke tot het ſelve toe ſullen perſevereren van Jeſus Chriſtus der Maeghden bruydegom met blommen verciert, op het hooft ſullen geſtelt worden. Maer eer ick deſe voor-reden ſluyte moet ick noch een waerſchouwinge geven om ghemackelijcker te vinden t'gene jemant ſoude ſoecken, ſoo ſullen wy in ons beſchrijven den A. B. C. volgen; en alſoo ſal het connen ghebeuren dat de laetſte de eerſte ſullen weſen, ende de eerſte de laeſte: en alhoe wel veel in die geroepen, de luttel uytvercoren die wy hebben connen achter-haelen, ſullen wy hier by brengen, en beginnen *van de H. Begga als Fonderſſe en Patroonerſſe.*

HET LEVEN
Van de seer Edele Doorluchtighste
EN
H. BEGGA
HERTOGINNE VAN BRABANT.
Stighterse der Beggynen.

DE *H. Begga* Dochter van den Saligen *Pepin* van Landen, en van de *H. Iauberga*, ofte *Itta*, Suster van de *H. Geertruyt* en *Grimoaldus*, en hadde geen andere schole van noode als het huys van haren Vader self, en geen andere meesters of voesters als hare Heylige Moeder, en haren gelucksaligen Vader, 'en welcken boven sijn kinderen noch opgebrocht heeft den Coninck den *H. Sigebertus*. 't Is waer dat hun huys een werelts Hof was, maer het was soo gereguleert, en geschikt naer de leeringe van 't H. Evangelie, dat het meer gelijk was aen een Heyligh Clooster, als aen een werelts Hof. Men sagh in 't selve niet als stightelijke exempelen, Oeffeningen van godtvruchtigheyt, en wercken van bermhertighevt, in welke de *H. Itta* haer soo seer geoeffent hadde, dat sy haer, naer de doodt van haren gelucksaligen, Man met haer Dochter de *H. Geertruyt* vertrok in een Clooster 't welk sy gestigt hadde te Nyvel. Al was de *H. Begga* opgebrocht op sulk een maniere, riep Godt haer evenwel tot het houwelijk, maer men sagh claer genoegh dat de opper-

ste

S. Begga Ducissa Brabantiæ fundatrix Begginarum. *Th. van Merlen*

ſte Voorſienigheyt dit ſoo ſchikte. Want al was 't dat ſy trouwde met *Anſegiſes* den ſone van den *H. Arnulphus* Biſſchop van Mets, die ſoo groot van Edeldom, geſtaetheyt en rijkdommen was als *Pepin*, en hadden de Ouders doch van beyde de canten op alle deſe ſoo ſeer niet gelet; als op hun beſonder godtvruchtigheyt. *Pepin* heeft ſelfs binnen ſijn leven ſijn Dochter gegeven aen den ſone van eenen ſoo uytnemenden Heyligen, die, naer dat hy eenen bedienaer geweeſt hadde van de Coningen van de werelt, van Godt geroepen wierdt om als Biſſchop te beſtieren een deel van ſijn Kerke, de welke hy met ſoo veel te meerder heyligheyt geregeert heeft, als de Kerke van Chriſtus weerdiger en verhevender is boven een werelts Rijk. Maer gelijk hy aen die verheven bedieninge van 't Biſdom niet gecomen en was ten zy gepraemt zijnde, hadde hy het ſelve naer eenige jaren uyt een diepgrondige ootmoedigheyt, en cleyn gevoelen van ſijn eygen bequaemigheyt afgeleyt, om ſijn leven te eyndigen in de ruſte van de eenigheyt, in de welke hy tot het leſte van ſijn leven niet en heeft achtergelaten ſijn overgroote werken van bermhertigheyt en van penitentie, gelijkmen voorder can ſien in de Legende van ſijn Leven op den 16. Auguſti. De ſtigtende exempelen van *Arnulphus* en *Pepin* waren de voornaemſte houwelijke begiftingen de gene *Anſegiſes* en *Begga* ten houwelijk brochten, en naer welke ſy de beginſelen van hun Houwelijk ſchikten: ſy wonnen ſamen in den Houwelijken ſtaet eenen Sone aen wien ſy den naem gaven van *Pepinus*, die daer naer genoemt wordt *Pepin van Herſtal*, een plaetſe op de Maeſe tuſſchen Luyck en Maeſtricht, daer hy hem gemeynlijk hielde, welk byvoeghſel van naem was tot onderſcheyt van andere die ook *Pepin* genoemt wierden. Uyt deſen *Pepin van Herſtal*, die de Ouders met alle mogelijke ſorgvuldigheyt hadden getracht op te brengen, niet naer de werelt en wereltſche manieren, die meeſt in de Hoven en Pal-

leyſen van de Princen regneren, maer in deugt ende godtvruchtigheyt; uyt deſen *Pepin*, ſegh ick, zijn voortsgekomen Coningen van Vranckrijck ende ook Keyſers: goede boomen brengen goede vruchten voort, ſoo d'eeuwige waerheyt ſegt.

Maer den Almogenden Godt die de *H. Begga* tot meerder digniteyt, als de wereltſche is, hadde verkoren, te weten, om te weſen de Moeder en Fondatrice van een H. vergaderinge, genaemt Beggynen, heeft haer te vooren daer toe willen diſponeren, ende dat door lijden en verdriet, gelijck het beſtriekende kruydt en ſpeceryen geplet zijnde, ſtercker riecken ende haeren reuk verder verbreyen, ſoo moeſte ook met *Begga* geſchieden, ende ook geſchiet is door Godts beſondere gehenckeniſſe. Want als wanneer dat haren Man eens ter jagt was, heeft hy op den weg vinden liggen een arm verlaten kint, d'welk daer naer *Goudin* genaemt wierdt; dit kint heeft den Man opgenomen, ende ſijn Vrouw t'huys gebragt, d'welk ſy met blijdſchap ontfangen heeft: ende alhoewel ſy van alle vervolgingen die ſy van dit kint ſoude moeten lijden, van den Hemel heymelijk was onderricht, en heeft nochtans niet het minſte achtergelaten om 't ſelve op te brengen, ende alles te doen d'welk een Moeder doet voor haer natuerlijk kint: Geluckig kint! O wat eenen geluckigen dag voor dat kint, als het gevonden wierde van ſulk eenen goedthertigen Prince, ende valt in de handen van ſulk een goedertieren Princeſſe, die ſamen ſulk een ſorge dragen voor eenen armen verworpelink: wat obligatie en heeft het kint niet aen ſulke beſorgers, wat liefde is 'et hun ſchuldig, wat dankbaerheyt, wat herkenteniſſe, wat getrouwigheyt en gedienſtigheyt, ten kan noyt voldoen aen ſijn verbinteniſſe: maer nochtans t'valt heel anders uyt: dat kint dient maer tot droefheyt van de gene die oorſake zijn, van ſijn groote blijdſchap, tot verdruckinge van die hem hebben verheven, met een woordt *Goudin* neemt het leven, en vermoort

den

den Prince, die hem het leven heeft behouden, hy vermoort ſijnen geeſtelijcken Vader die hem over de Vonte hadde geheven, 't welk een eere was voor 't kint dat 'et ſulk eenen Prince voor Peter hadde: ende hy vervolgt ook de Princeſſe *Begga*, om haer die ſijn lieve Voeſter hadde geweeſt, ook het leven te benemen; ſoo dat ſy de vlucht moeſt nemen om haer te ſalveren; maer dat en was geen wonder, dit was een beſondere ſchickinge Godts over haer, tot haer beproevinge, op dat haer deugt, die in haer herte beſloten was, openbaer ſoude worden, op dat haeren zoeten geur meer mochte verbreydt worden, ſoo moeſten die Speceryen geſtampt worden met veel verdriet, ſoo moeſte haer liefde die in 't herte brande, beproeft worden gelijck gout in 't vier door patientie en verduldigheyt.

Sy hadde groote reden van miſtrooſtig, en overgoten van droefheyt te zijn, in deſen grooten tegenſpoet, mits *Anſegiſes* niet alleen en ſtierf, maer deirelijk vermoort wiert, en dat van dien, den welcken hy uyt ſijne vuyligheyt hadde opgenomen, geheven over Vonte, opgebrocht als ſijnen eygenen Sone, en vervoordert tot groote verheventheden.

Alle deſe omſtandigheden waren bequaem een vaſt gemoet neder te vellen, en te brengen tot miſmoedigheyt: Maer de *H. Begga* hefte haer boven al deſe, en in plaets dat dit ongeval haer gemoet ſoude neder gedrukt hebben en belet Godt te dienen, heeft ſy in tegendeel begoſt te denken om de vryheyt, die ſy becomen hadde, door de breuke van den bant des Houwelijkx, te gaen gebruyken, om met een meerder vierigheyt Godt te dienen, en om haer gantſch en onverdeelt met Godt te becommeren; maer ſiende dat den verrader op haer ook liſten en lagen was leggende, heeft haer Paleys verlaten, ende uytgaende door een achterdeur, heeft die deure vermaledijdt, ſeggende, dat in der eeuwigheyt door u niemant uyt oft in en gaet, 't welck ook alſoo geſchiet is.

Tot dat sy comt voor eenen water-stroom,
Daer sy blijft stille staen vol anxt en schroom,
Maer Godt alsdan heeft haer getoont terstont
Waer dat sy souw passeren door den gront.
Siet een n Hert comt uyt het bosch gegaen,
Passeert het water sonder stille staen.
Als wanneer *Begga* sag het wilde dier
Passeren door den gront van de Revier,
Stelts' haren voet in 't water, en betrout,
Passeert daer door, en dankt Godt menigh fout.

Haer saken op het beste geschikt hebbende, sijnde nu de quaerdadigheden van den moorder gelukelyk ontcomen, heeft sy ondernomen een reyse naer Roomen om den zegen en den raet te hebben van den Paus *Aneodatus*, en om door de voorsprake der Apostelen versterkt te worden in't voornemē t'welk sy gemaekt hadde van haer selven ganschsonder eenige belemmeringe te besteden ten dienste van Godt. Buyten twyffel dat sy dese reyse gedaen heeft met veel ongemak, en in eenen geest van penitentie, volgens een gebruyk t' gene in die tyden seer gemeene was; ende by den uytval van haer reyse blykt, dat de selve van Godt gezegent was: want sy keerde wederom niet alleen gelaeden met verscheyde Reliquien van Heyligen, onder andere een stuck van t' Heylig Cruys, daer den Saligmaker aen heeft gehangen, ook een stuk van Sinte Peeters Banden ofte ketenen, de welke sy met devotie heeft ontfangen, om met dese te vercieren de heylige plaetsen, die sy van sin was te bouwen; maer boven dien met een vast opset van haer selven op te dragen ten dienste van Godt en te wesen eenen tempel van den H. Geest, en haer menigvuldige goederen te gebruyken tot oprechtinge van Kerken en heylige plaetsen, in welke de geloovige Godt souden konnen dienen, en de gene hun in dese landen vertrecken Godt dag en nacht souden loven. Sy betoonde dat dit geen ydel voornemen

nemen en hadde geweeſt : want ſoo ſy in Nederlant wederom gekeert was, en van treffelyke, deugdelyke Princen tot den houwelyken ſtaet verſogt wirt, ſoo om hare begaeftheden naer de natuer, als om haer deugdelyk leven : ſoo en heeft ſy nochtans geenſints daer naer willen hooren, maer in plaets van eenen aertſchen, heeft den Hemelſchen Bruydegom verkoren, ende aen hem haer leven lank getrouw gebleven. Sy begoſt dan al dat ſy hadde, en al dat ſy was te gaen beſteden voor Godt alleen, en begint een Kerke te bouwen ter eeren van Sint Peeter : maer Godt heeft willen toonen dat hy was den beſtierder van het gene *Begga* ſoude ſoude uytwerken, en heeft de begoſte kerke tot drymael toe doen nedervallen, tot dat de *H. Begga* door hare vierige gebeden verkregen heeft dat den Heere door mirakelen haer te kennen heeft gegeven dat ſy moeſte bouwen naer de modelle die ſy te Roomen geſien hadde ſeven verſcheyde kerken oft bidt plaetſen te *Aindain* op de Maeſe : en naer dat onſe Heylige aldus haer goederen gebruykt hadde tot godtvruchtige oprechtinge en wercken van bermhertigheyt : want al dat ſy oyt haer ſelven koſt ontrecken deylde ſy mildelyk uyt aen de behoeftige menſchen, ende dit met alſulke liefde dat ſy ook vernederde hun te dienen ende hunne vuyle voeten te waſſchen. Haer ſorge was nog meer voor de ziele als voor t' lichaem. Soo dat ſy door de wercken van bermhertigheyt de menſchen tot haer treckende, de gelegentheyt hadde om die te onderwyſen, ende tot de deught te ſtieren. Ten leſten gebroken van bidden, waken, en vaſten, en hare doot voorſeyt, de Heylige Sacramenten ontfangen hebbende, alle hare Dogters oft Beggynkens de welke ſy hadde voorgegaen in ootmoedigheyt, gehoorſaemheyt en ſuyverheyt in haren weduwelyken ſtaet, vermanende in de ſelve deughden te perſevereren, al die daer tegenwoordigh waren ſmeekende en met tranen de pſalmen leſende, heeft ſy haren geeſt gegeven, en

naer den Hemel gereyſt den 17. van December in't jaer ons Heeren 698. Haer Lichaem is begraven *s' Aindain* inde Kerke van den Prins der Apoſtelen *Petrus*, alwaer Godt door haer voorſprake veel mirakelen heeft gedaen en noch doet.

Daer was eenen van *Beggas* knechten die om eenig miſdaet vluchtig was, en ſig ſelven verborgen hielt over den anderen kant vande Zee, aen den welken ſy corts naer haer doot op eenen middernacht teenemael gekleet op de ſelve maniere als hyſe voortyts hadde geſien, is veropenbaert. Hy ſiende en kennende ſijn Mevrouw, is in volle vreeſe geraeckt, denkende dat hy verraden was: maer zy hem merckende t'eenemael beanxt, ſprak hem ſoetelijk aen, ſeggende, ſtelt allen anxt en vreeſe bezyde: ik die uwe Meeſterſſe eertijdts was, ben uyt deſe werelt ſcheydende van de Engelen in de gelukſalige plaetſen geleyt. Overſulkx gaet en keert wederom naer u landt, noch en ſtelt niet uyt my te eeren op der aerden, mits den Alderhooghſten my met ſijnen Hemel heeft vereert. Deſe ſullen u teekenen weſen op dat gy wel mogt volbrengen 't gene ik wenſche gedaen te hebben. Soo gy in u landt ſult gearriveert zijn, ſulde gaen naer de ſeven Kerken de welke gebouwt zijn op den ſlinken kant van de Riviere de Maſe genoemt, en commende in die van den Prince der Apoſtelen Petrus, ſult gy my vinden in een verborgen plaetſe begraven. Om dan wederom in mijn gratie te comen ſoo ſult gy voor ſoo veel het u mogelijk ſal weſen mijn graf vercieren. Al het welk deſen knecht hoorende, blijde van 't gene hy geſien hadde, en beſorgt voor 't gene hem belaſt was, ſpringt te bedde uyt, pakt 't gene hem toebehoorde en begeeft ſig op de reys om naer huys te keeren. Met vollen wenſch en winden, dan uyt de zee aen 't landt gecomen zijnde, is hy te voet naer zijn geaſſigneerde plaetſe gegaen: en gelijk alle zijn gebuermannen over ſijn onverſiens aencomſte verwondert waren, heeft hy hun de openpenba-

penbaringe kenbaer gemaekt, en waerom hy gecomen was verclaert: en gelijk de vergaderde (Godt lovende en dankende) eens met hem wierden, heeft hy met alle neerſtigheyt de Ruſtplaetſe van ſijn Mevrouwe ſeer prachtelijk verciert en aldaer een coſtelijke tombe opgeregt. Alwaer Godt door de voorſprake van de *H. Begga* veel ſchoone wonderlijke en boven natuerelijke jonſten, aen dieſe verſochten, heeft verleent, de welke ik om cort te zyn voorby gaen. Ik laet achter wat *'t Aindain* in 't jaer 1061. in den Oorlog tuſſchen *Albert* graef van *Namen* en *Theodorus* Biſſchop van Luyk is geſchiet: ook wat in 't jaer 1102. ten tijde van den Keyſer *Henricus*, wat wederom in 't jaer 1276. en dry jaren daer naer, alſwanneer eenſdeel in vier en vlam, eenſdeel van andere jammerlijke ongeluken, overrompelt wierdt, geleden en onderſtaen heeft. Dit alleen en wil ik niet achterlaten t' welk in 't jaer 1595. geſchiet is. De ſaeken van *Aindain* in dien troubelen tijdt, ſtonden in ſlechten ſtaet, en men was meer beſorgt voor haer H. Reliquien als voor de huyſen en ſtiften. Want doen de Hollanders het al lankx de Maſe verwoeſten, en die tuſſchen *Hoy* en *Aindain* in den meeſten druk en anxt waren raedtſlaende hebben goet gevonden haer Reliquien op te lichten, en naer *Hoy*, een ſterk Caſteel te vluchten. Sy hadden nu de weerdige Kaſſe op eenen wagen geleyt, de peerden ingeſpannen, en ſiet dadelijck de cloeke, en op andere tijden vlijtige beeſten zijn blijven ſtaen, nog door ſlaen van de claetshoor, trecken en ſteken van de ſpoor, en hebben die doen connen, om tot die plaetſe te gaen, eenen voet verſetten: t' welk niet ſonder de Goddelijke cracht geſchiet en is: gelijk alſe daer naer vernomen hebben: want den naervolgenden nacht is *Hoy* van de ſelve geuſen ſchalkelijk ingenomen geweeſt.

Ik moet hier nog verhalen met ſijn eygen woorden, van *P. Elias* van *S. Tereſia* Carmelit Diſcals van Antwerpen, ik was, ſegt hy, met conſent van mijn

Overſten in 't jaer 1627 my wat gaen retireren in onſe wilderniſſe in 't boſch. van *Malawi*, alwaer ſoo is geſchiet, dat ik alſulken grooten accident hebbe gekregen in den hert-vinger van mijn rechte handt, dat ten laetſten gejugeert werde, van die hem meeſterden, datmen hem ſoude moeten doen afſetten. Waer over als ik ſeer verſlagen was, ende niet gedueren en coſt van de pijne, hebbe mijnen toevlucht genomen tot Godt ende de *H. Begga* wiens Lichaem eenige mylen van daer was ruſtende, vaſtelijck belovende ſoo 't myn Overſten toelieten, ende geraden vonden, dat ik haer H. Lichaem ſoude gaen beſoeken, ende den ſelven vinger met de handt (ſoo ik mochte geneſen) imployeren om eenen boek van haer Leven te beſchryven: waer na, ja bynaer op den ſelven tijdt is geſchiet, dat alle de quade corruptie die nu alree tot het derde lidt was gecomen, by een geloopen is, ende corts daer naer is uytgevallen ſoo grooten gat latende in mynen vinger, datmen tot het tweede litte toe ſagh het binnen been, dat ik hier noch van drage een lickteeken als een yegelyk can ſien. Het gene ſoo 't waerachtigh is, ben allen oogenblicken bereedt t' ſelve (dies verſocht zijnde) met mynen eede te verclaren. Waerom ik ook dit boek hebbe geſchreven, om myn belofte te voldoen: en al is 't dat ik twee dry oft vier jaren hebbe uytgeſtelt, hebbe dit gedaen om de ſake, die uyt veel ſchrijvers moeſte by een geſocht worden, beter te onderſoeken, ende menighvuldiger te beſchrijven. Waer in my een groote blyſchap is geweeſt ſoo veel mannen te vinden die deſe Heylige ook pryſen, ende wonderlyck verheffen.

Urbanus den VIII. Paus van Roomen heeft verleent Vollen Aflaet ende quytſcheldinge van allen haer ſonden: aen alle chriſtenen der beyde geſlachte, die waerachtelyk leetweſen hebbende, ende gebiecht weſende, ende met de Heylige Communie gevoet ſynde de kerk der Beggyn Hoven van Loven

en

en Mechelen op den Feestdach van sinte Begga van d'eerste Vesperen tot den den sonnen ondergank des selfs feestdag alle iaren devotelyk sullen besoeken, ende aldaer voor de eendrachtigheyt der Christene Princen, voor d'uytroyinge der Kettereyen, ende voor de verheffinge van onse Moeder de H. Kerke, godtvruchtige gebeden sullen storten. Uyt de Bulle gedaen tot Roomen by Sinte Maria Maior onder den Visschers rink den 7. mey 1631. in't 8. iaer syns Pausdom.

O Heylige Begga Hertoginne van Brabant
Die het Christen geloof hebt vermeerdert in Nederlant:
Ende veel Maeghden hebt vergadert om Godt te loven;
Waer uyt dat zyn ghesproten alle de Beggyn-hoven.
O Weerdige Princersse die ons in Heyligheyt te boven gaet,
Edele Fondatersse der Begijnelycken staet,
Wat wonder is't dat wy uwen lof vermeeren;
Iae het heel Nederlandt behoort u te eeren.
Ende te kiesen voor een Patronersse,
Om te wesen by Godt een Voorsprakersse.

LITANIE

Ter eeren van de

H. BEGGA.

Tot u ô H. Begga *nemen wy onsen toevlucht weest ons eene geduerige Patronersse ende voorspraeckersse, by JESUM Christum onsen Heere.*

HEere ontfermt u onser.
Christe ontfermt u onser.
Heere ontfermt u onser.
Christe hoort ons.
Christe verhoort ons.

Godt

Godt Hemelſchen Vader, ontfermt u onſer.
Godt Sone Verloſſer der werelt, ontfermt u onſer.
Godt H. Geeſt ontfermt u onſer.
Heylige Dryvuldigheyt eenen Godt ontfermt u onſer.
Jeſu Sone vanden levenden Godt, die de *H. Begga* vande Heylige Ouders voorſien hebt, ontfermt u onſer.
Goedertieren Jeſu, die de *H. Begga*, door het badt der herboringe, in u Bloedt geſuyvert hebt,
Soeten Jeſu, die de *H. Begga*, tot blyſchap van hare Ouders ende vande H. Kerck hebt laten opwaſſen,
Genadigen Jeſu, die de *H. Begga* vander eeuwigheyt gepredeſtineert hebt,
Ghetrouwen Jeſu, die de *H. Begga*, door het Geloof, Hope, ende Liefde, heyligh gemaeckt hebt,
Jeſu Coninck der Coningen, die de *H. Begga*, een blijde Moeder, van veel Coninckx kinderen vercoren ende vereert hebt,
Machtigen Jeſu, die met een ſterckte de lenderen vande *H. Begga*, gegort, ende haren Erm verſterckt hebt,
Jeſu die de *H. Begga*, de Godtvruchtigheyt en de bermhertigheyt ingeſtort hebt,
Jeſu die de *H. Begga*, met den geeſt der wyſheyt en de Prophetie vervult hebt,
Jeſu die de *H. Begga*, met een Chriſtelijcke ſachtmoedigheyt vereert hebt,
Jeſu die de *H. Begga*, met den ſchildt der verduldigheyt beſchermt hebt,
Jeſu die door eenen Hert, aen de *H. Begga*, den wech die ſy moeſt inne gaen getoont hebt,
Jeſu die de *H. Begga*, tot de voet-ſtappen der Apoſtelen geleyt hebt,
Jeſu die met overvloedige benedictien de *heylige Begga*, door uwen Vicaris op der aerden, vermeerdert hebt, Jeſu

Ontfermt u onſer.

Jesu den wegh, waerheyt ende leven, die de *H. Begga*, wederom comende bewaert hebt,
Jesu die de *H. Begga*, de plaetse op de welcke sy 7. Kercken soude bouwen veropenbaert hebt,
Jesu het leven ende die deught des herten, die het herte van de *H. Begga*, van de ydelheyt, deser werelt afgekeert hebt,
Jesu die alle goede begeerten inde *H. Begga*, vermeerdert hebt,
Jesu die de Weduwen, ende Maegden, de *H. Begga*, voor een exempel gestelt hebt,
Jesu die door de *H. Begga*, soo Mans als Vrouwen tot bekeerninsse ende beterninsse des levens gebrocht hebt,
Jesu die door de *H. Begga*, de vierigheyt der deughden verweckt hebt,
Jesu die ontallijcke zielen, door de *H. Begga* met uwe H. Kercke, bemerckelijck vereenicht hebt,
Jesu die door de *H. Begga* den noot van veele arme menschen voorsien hebt,
Jesu die door de *H. Begga*, uwe wegen ons geleert hebt,
Jesu die door de verdiensten vande *H. Begga*, uwe H. Kercke, met eene vruchte van een nieuw kindt vermeerdert hebt,
Jesu die door de selve verdiensten, geestelijcke Vergaderingen met eene heylige werckinge, vruchtbaer zijt maeckende,

Ontfermt u onser.

In alle tribulatie, bidt voor ons *H. Begga*.
Van Peste, Honger, ende Oorloge, door de verdiensten van de *H. Begga*, verlost ons Jesu.
Van alle ongeloovigheyt, ende ketterye, door de *H. Begga*, verlost ons Jesu.
Van alle listen ende laegen der ketteren ende boose menschen, door de *H. Begga*, verlost ons Jesu.
Van alle aenstaende perijckelen, door de *H. Begga*, verlost ons Iesu.

Van

Van d'eeuwige doot, door de *H. Begga*, verloſt.
Door d'eeuwige predeſtinatie van de *H. Begga*, verloſt ons Ieſu.
Door allen haren arbeyt ende benoutheden, verloſt ons Ieſu.
Door d'onſpreeckelijcke bermhertigheyt die de *H. Begga* verkregen heeft door hare eeuwige ſaligheyt, verloſt ons Ieſu.
Wy bidden u dienaers, ende dienaereſſen van de *H. Begga*, verhoort ons Ieſu.
Dat wy van d'ydelheyt deſer werelt, door de *H. Begga* verloſt mogen worden, Wy bidden u verhoort ons Ieſu.
Dat in ons magh verweckt worden eene vierige begeerte tot het eeuwigh leven door de *H. Begga*, wy bidden u verloſt ons Ieſu.
Dat wy uwe Goddelijcke gratie ende perſeverantie, door de *H. Begga* mogen vercrygen, wy bidden u verhoort ons Ieſu.
Dat wy ten eynde van ons leven, het geniet der eeuwiger glorie mogen becomen,
Dat de gave der ſuyverheyt ende maticheyt, door de *H. Begga* ons gegeven worde,
Dat allen de Hoven ende geeſtelijcke vergaderingen, door de *H. Begga* bewaert ende beſchermt mogen worden,
Dat alle Coningen ende Princen nacomelingen van de *H. Begga*, door haer in wysheyt, vrede, ende Godtvruchtigheyt mogen regeren,
Dat ſy victorie over de vyanden der heylige Kercke door de *H. Begga* mogen vercrygen,
Dat ſy in vrede ende ſalige voorſpoet door de *H. Begga* mogen leven ende regneren,
Dat alle de gene, die met beſondere devotie, de *H. Begga* eeren ende toegedaen zijn, door haer vermeerderinge van alle deughden, ende goede begeerte mogen verwerven,
Dat alle geloovige zielen d'eeuwige ruſte mogen genieten, wy bidden u door de *H. Begga*,

Wy bidden u verhoort ons Ieſu.

Door

Door de *H. Begga*, moeder der liefde, wy bidden u verhoort ons Ieſu.

Door de *H. Begga* eene toevlucht in alle tribulatien ende noodt, Wy bidden u verhoort ons Ieſu.

Lam Godts die daer wech nemt de ſonden des werelts, ſpaert ons Heere *Jeſu*.

Lam Godts die daer wech nemt de ſonden des werels, verhoort ons Heere *Jeſu*.

Lam Godts die daer wech nemt de ſonden des werelts, ontfermt ons Heer *Jeſu*.

Jeſu Chriſte hoort ons.

Jeſu Chriſte verhoort ons.

Heere Jeſu ontfermt u onſer.

Chriſte Jeſu ontfermt u onſer.

Heere Jeſu ontfermt u onſer.

Onſen Vaeder. &c. Ende en laet ons niet in quaede becoringhe

Maer verloſt ons van alle quaet.

℣. Bidt voor ons *Heylighe Begga*.

℟. Dat wy weerdich worden de belofte Chriſti *Jeſu*.

GHEBEDT.

VErhoort ons Heere Jeſu Saelichmaecker des weerelts op dat wy die ons verblyden in de deughden, ende verheffinge van de *H. Begga* oock door haer, tot den wech der eeuwiger ſaelicheyt geholpen worden die leeft ende regneert, met den Vaeder ende den Heylighen Gheeſt inder eeuwicheyt der eeuwigheyt, Amen.

DEN

DEN KERCKELYCKEN DIENST

VANDE

H. BEGGA

Getrocken uyt het eygen Officie, eygen Getyden der Heyligen van't Bisdom van Namen.

OP DEN FEEST-DAGH

VANDE

H. BEGGA

WEDUWE

Den 17. December

De communi unius nec Virginis nec Martyris.

GHEBEDT.

VErhoort ons Heere onsen Saelichmaecker, op dat ghelijck wy ons inden Feestdach vande Saelige BEGGA verheugen, oock alsoo door eene devote affectie gheleert moghen worden. Door onsen Heere, &c.

In Primo Nocturno.

2. *Antiph.* Syne slincke handt is onder myn hooft, onde sijne rechte sal my onthelsen.

In

In ſecundo Nocturno.

DE IV. LESSE.

DE Salige *Begga* van ſeer Edelen geſlachte geſproten, heeft tot Vader gehadt *Pipinum*, den eerſten Hertoge van Brabant, ende Stadt-houder van Auſtraſien; tot Broeder *Grimoaldum*, ook Stadthouder aldaer, tot Suſter; de *H. Gertrudem*, ſy is van joncks af, in alle ſoorten van deughden, ende geſchicktheyt van manieren op-gevoet ende onderweſen. Nu tot volcomen ouderdom gecomen zijnde, is geluckelijck ten houwelijk gegeven aen eenen *Anſegiſus* ſone van *Arnulphus*, dien van Stadthouder naderhandt Biſſchop van *Mets* geworden is; ende is alſoo geworden de Moeder van eenen oorluchtigen ſtam, ende van ſeer Edele Coningen. *Tu autem.*

℣. Om de waerheyt ende ſaechtmoedigheyt ende rechtveerdigheyt, Ende uwe rechte handt ſal u wonderlijck geleyden.

℟. Met uwe gedaente ende ſchoonheyt nemet waer, gaet voorſpoedelijck voorts ende regneert. Ende uwe rechte &c.

DE V. LESSE.

MAer ſoo *Anſegiſus* haren Man, van ſijn voeſterlinck (den welcken hy ergens gevonden, ende op-geraept ende over de Vonte geheven hadde) moordadelijck op de jacht, door eene begeerte van ſijnen ſtaet te crygen (daer die boosheyt nochtans niet toe-gecomen en is) gedoot was; is ſy naer Roomen, de hooft-ſtadt van heel de werelt, ende het hooft der Kercken gereyſt: van waer ſy met den ſegen van den Paus *Adeodatus*, ende met vele Heylige Reliquien begift, wederom gekeert zijnde, heeft ter eeren van de ſeven Kercken van Roo-

 men

men *t'Andyn* op de Maese ook seven bidt-plaetsen ofte Kercken door eene Goddelijcke openbaringe gesticht. *Tu autem.*

℟. Gy hebt de rechtveerdigheyt bemint ende de boosheyt gehaet; Daerom heeft Godt uwen Godt u met d'olie des blyschaps gesalft.

℣. Om de waerheyt ende saechtmoedigheyt, ende rechtveerdigheyt. Daerom heeft &c.

DE VI. LESSE.

MAer naer de doodt van *S. Gertrudis* haere Suster, siende de menichte van mirakelen, die by haere Reliquien ende bede geschieden; heeft op de voorseyde plaetsen van *Andyn* een Clooster gesticht op d'maniere van dat van *Nivelle*: in het welck sy eenige geestelijke Maeghden by een vergadert heeft, die sy naer het gebodt der geestelijcker Rechten, met geregelde af-sluytinge heeft bevrijdt, ende heeft uyt het Clooster van *S. Gertrudis*, eenige geschikte ende Godtvruchtige persoonen ontboden, aen de welke zy het Clooster ende het onderwys der maegden bevolen heeft. Dit dan al volbrocht hebbende, is de Heylige Vrouwe vol van goede wercken, gereyst tot den genen, wiens eere sy altijdt voor gestaen hadde; ende is begraven in de Kercke van *Andyn* die sy gesticht hadde. Haere dobbele Heyligheyt heeft by den Heere eene dobbele Croone van saligheyt verdient; vanden eenen kant vercrygende de dertichste vrucht van eene vrouwelijcke eerbaerheyt, van den anderen de sestichste van eene weduwelijcke onthoudinge. *Tu autem.*

℟. Bedriegelijck is de lieffelijckheyt, ende ydele is de schoonheyt: Eene Vrouwe die Godt vreest sal gepresen worden.

℣. Geeft haer van de vrucht van haerder handen, ende laet haere wercken inde poorten haer prysen. Eene Vrouwe die Godt vreest, &c.
Glorie zy den Vader. Eene Vrouwe &c.

In

In tertio Nocturno.

Lectio ſancti Euangelij ſecundum Matthæum.

DE VII. LESSE. Cap. 13.

IN die tijde, heeft *Jeſus* ſijne Diſcipelen deſe parabole geſeydt: Het rijck der Hemelen is gelijck eenen ſchat die in den Acker verborgen is, & *reliqua.*

Homilia ſancti Gregorij Papæ.
Homilia 2. *in Euangelia.*

HEt rijck der Hemelen is vergeleken by eenen Coopman den welcken goede peerlen ſoeckt, maer vindt eene coſtelijcke, de welke hy nu gevonden hebbende, vercoopende al dat hy heeft, coopt deſe: want ſoo wie de ſoetigheyt des Hemelſchen levens, voor ſoo veel als't hier mogelijk is, volcomentlijck kent, verlaet geerne al dat hy hier op der aerden bemint hadde, ende alle dingen daer by geleken dunken hem van cleynder weerden te weſen; ende verlaet al dat hy hadde; ende dat hy nu vergadert hadde, geeft hy mildelijk uyt: ſijne ziele haeckt vierighlijk naer Hemelſche ſaeken, van d'aerdſche en behaeght hem geene: het ſchijnt hem al leelijk te weſen, dat hem te voren in d'aerdſche dingen behaeght hadde, want den claren glans ende luyſter van die coſtelijcke peerle blinkt alleen in ſijnen geeſt. *Tu autem.*

℣. Haeren mondt heeft ſy der wysheyt open gedaen, ende de wet der goedertierentheyt is in haere tonge, Ende ſy heeft aenmerckt de paden haers huys ende haer broodt niet ledigh gegeten.

℣. Sy heeft geſmaekt ende geſien dat haere hanteringe goet is: haere lichtvat en ſal des nachts niet uytgedaen worden. Ende ſy heeft &c.

DE VIII. LESSE.

WEderom wort'er geſeyt dat het rijcke der Hemelen gelijck is aen een Viſſchers net, dat inde zee geworpen, van alle ſoorten van viſſchen is vangende; het welk nu vol zijnde, wort aen den oever getrocken, alwaer de goede viſſchen in de vaten vercoren worden, ende de quade wech geworpen. De Heylige Kercke wordt by een net vergeleken: want ſy is aen viſſchers bevolen, ende door de ſelve wordt een yeder uyt de baren deſer werelt tot het eeuwigh rijcke getrocken, op dat hy in den afgrondt van d'eeuwige doodt niet en verdrinke. Sy vergadert voorts van alle ſoorten van viſſchen; want ſy roept tot de vergiffeniſſe der ſonden, wyſe ende ſotte, vrye ende ſlaven, rijcke ende arme, ſterke ende cranke. Daerom ſeght den Propheet *David*: Alle vleeſch ſal tot u comen.

Tu autem.

℟. Ik hebbe het rijcke der aerden ende alle cieraet des werelts verſmaedt, om de liefde van mijnen Heere *Jeſus Chriſtus*: Den welken ik geſien hebbe, den welken ik bemint hebbe, in wien ik gelooft hebbe, welken ik lief gehadt hebbe.

℣. Myn herte heeft uytgeſproken een goet woort, ick ſchicke mijne werken aen den Conink. Den welken ik geſien hebbe, &c. Glorie zy den Vader. Den welken &c.

Indien deſen Feeſt-dagh in de Quatertemper dagen compt, ſoo ſal de negenſte Leſſe weſen de Homilie van den dagh, daer hy op valt, anders ſalmen deſe navolgende leſen.

DE IX. LESSE.

WElcke niet (te weten de H. Kercke) alſdan t'eenemael ende volcomentlijk vervult wordt als op haer leſte het heel menſchelijke geſlachte gevanger

vangen sal worden. Welk Net sy dan sal uyttrecken ende sitten beneffens den Oever: want gelijk de Zee de werelt beteeckent soo ook den Oever der zee het eynde des werelts: op welk eynde de goede visschen worden in de vaten vercoren, ende de quade buyten uyt geworpen. Want elcken vercoren wordt in d'eeuwige tabernakelen ontfangen, ende de boose verloren hebbende 't licht van het inwendigh rijcke, worden tot de uytterste duysternisse getrocken. Wat net begrijpt ons? het net des geloofs, de goede te samen met de quade, onder malkanderen gemengelt, gelijk gemengelde visschen, maer den Oever thoont wat dat 't net des geloofs opgetrocken heeft. De visschen die nu gevangen zijn, en connen niet verandert worden: Maer wy worden wel quaet gevangen, maer veranderen door goetheyt. Laet ons dan sien als wy gevangen worden, dat wy op den Oever niet gescheyden en worden.
Te Deum &c.

DE MISSE.

COgnovi Domine, &c. *De communi nec Virginis, nec Martyris.*
Epistola: Viduas honora, &c. *Euangelium Matthæi*: Simile est regnum Cælorum thesauro. &c.
In fine Euangelium feriæ occurrentis, & celebretur in quatuor temporibus:

RESPONSORIUM.

Datmen eertijdts by die van Andyn plachte te zingen.

O Glorieusen Coningh der Coningen, ende heer wonderbaer, wy eeren uwe gratie inde verdiensten, van *S. Begga*. Dewelcke wederom brengende

gende de dertichſte vrucht van eene vrouwelijcke ſuyverheyt, ende oock de ſeſtichſte van een weduwelijcke onthoudinge, gy heden met glorie onder uwe Heyligen gekroont hebt. Door wiens voorbidden verleent ons goedertierentlijk de gewenſchte vergiffeniſſe. De welcke, &c. Glorie zy den Vader, &c. De welcke.

EEN ANDER.

DE Salige *Begga* was heel vol van den geeſt van de ſeven-voudige gratie; de welcke ſeven huyſen des gebedts heeft willen ſtichten, Door eene Goddelijcke openbaringe te voore vermaent zijnde. Want door eene ſtemme drymaels van den Hemel comende, worden haer plaetſen gethoont, bequaem naer haeren ſin, Door eene Goddelijcke openbaringe &c. Glorie zy den Vader, &c. Door eene Goddelijcke &c.

IHS
HET
Wonder-baer leven
VAN
IOANNA DEDEMAECKER
Beggÿntjen tot Aelst
Met gratie ende Priuilegie
tot Mechelen gedruckt bÿ Ian Iaÿe
Anno 1662
F. Bouttats fe

HET WONDERBAER LEVEN VAN JOANNA DEDEMAECKER, Beggyntjen tot Aelſt.

IOanna de Dedemaecker is 't Engien geboren, maer van oorſpronck waſſe van Aelſt mits haer Vader Henricus Dedemaecker ende haer Moeder Catharina de Bundel, eertijdts igoede rijcke Borgers binnen de ſtadt van Aelſt zijnde, uyt de ſelve om de groote troubelen naer het ſtedeken Engien verhuyſt waren. Haer Vader, als ſy noch ſeer jonk van jaren was, zijnde geſtorven, is haer Moeder herhouwt en comen woonen te Herdeſem een dorp gelegen ontrent een myle van Aelſt alwaer haer dochter Joanna veel jaren de beeſten heeft gehoed. Waer uyt merkelijk blijkt dat Godt altoos het krankſte verkieſt om het kloekſte beſchaemt te maeken. Wie ſoude oit gepeyſt hebben dat in dit ſchamel Herderinneken verborgen waren, die wondere teckenen van heyligheyt, die ſy wijdt en breedt laten blijken heeft, ſiende haer uyt het dorp commen met een vet kalf op den hals, om door den laſt van haren hardten ſtijfvader 't ſelve lanckx eenen grooten wegh (te weten tien mylen in 't gaen en keeren) te Bruſſel naer de merkt dragen, qualijk gekleedt, beſlijkt ende miſmaekt, want d'een ſchouder ſtak boven d'ander uyt als eenen bult, die ſy gekregen heeft van eenen Koeywachter die haer als ſy buyten in het velt de beeſten wachte eens met ſulken gewelt op de ſchouwderen ſpronk, dat een uyt de rotte ontſloot, waer van ſy dit gebreck behouden heeft; nochtans was deſe een uyt duyſenden van Godt uytgeleſen, op dat zy ſoude toonen dat binnen onſe

dagen in Nederlandt noch Heylige verborgen waren. Als zy nu seventien jaren oudt was, is zy gegaen ontrent het jaer ons Heeren 1617. naer de doot van haer Moeder, in het Beggyn-hof van *Aelst*, alwaer hebbende ettelijcke maenden ingesien de maniere, Regel, ende Leven van de Beggynkens, heeft beweeght geweest om te aenveerden den Staet der selver, en is met groote blyschappe gegaen by Jouffrouw *Beatrice Koninckx*, zijnde doen ter tijdt groote Meesterisse van desen Hove, de welcke zy seer ootmoedelijk heeft gebeden, om voor eene van hare onderssaten ontfangen te worden: maer dese Jouffrouwe siende dat sy was soo simpel ende slecht, (want aldus verscheen sy in de oogen der menschen) en hadde daer geen, ofte weynig behagen in: immers door veel biddens, is ten lesten tot het Hoff aenveert geweest, en tot Proef Dochter ontfangen: men soude niet connen seggen, wat eenen voortgank zy in alderley deughden gedaen heeft, en haer begeerte was dikwils soo groot, dat zy alleen het leven van alle Heyligen, wel hadde willen naervolgen, en 't gene dat zy conde, stelde dat terstont te werk: waer door dat het geschiede, dat sy de Beggyntjens somtijdts seyden, het schijnt dat *Joanna* een zimme is, alle geestelijcke saken die zy siet of hoort, wilt zy naerdoen.

Sy was soo streng van leven, datse qualijk haren noodtsakelijken noodtdruft en namp: want dikwils en atse maer droogh broodt, en dronk claer water, behalvens datse somwijlen eenige cruyden plukte op het velt, en daer van een potagiken maekte: en soo de mage klaeghde datse noch niet versaeyt en was, stondt zy van tafel op, en gonk naer het Kerkhof, alwaer zy met de vergaderde doodts-beenen en kale koppen sprak, noemende dese hare Susters, als ook de wormen van de welke sy haest het aes soude wesen. Noyt in 't slapen was zy onnachsamelijker, want met een slechte matte oft enkel bert met een bolster stroy onder haer hooft was zy te vreden,

vreden. Sy dede aen haren hals een ſtrop, zy gorde haer bloote lenderen met eenen riem van peerdts-hayr gemaekt: dikwils ſloegh zy ombermhertelijk haren rugge (alhoewel onnooſel) met yſere ketinx-kens. Tot gedachteniſſe van den val Chriſti onder het Cruys, viel zy alle dagen vijf keeren ter aerde, en omhelsde een groot Cruys, en cruypte onder 't ſelve naer verſcheyde ſtatien. En al oft dit maer kinderſpel en waer geweeſt, is ſy aen de helſche geeſten te ſiften gegeven, van de welke ſy door alle ſorten van bekoringen gequelt, geleurt, en geſtoo-ten is geweeſt. Sy en heeft ook de vervolginge der menſchen niet ontgaen, want van deſe heeft ſy ſla-gen, laſteringen, beſchilderniſſen, veel ſpijt en ver-wijt geleden. 't Welk ſy nochtans altemael blymoe-delijk, en met een ongelooffelijke verduldigheyt, door de gratie Godts heeft verdragen.

Niet ſachter en zijn geweeſt d'ongemacken der ſiekten, en inwendige pynen, en de dorrigheden des geeſt, die ſy ſes jaren lank heeft onderſtaen: maer dit geſchiede al door de toelatinge van Godt: ende zy was in alle deſe ſoo gereſigneert in den wille Godts, dat waert ſaken zy ſeker geweten had-de, datſe van altemael deſe ſoude verloſt geweeſt hebben, met eens te noemen den ſoeten Naem van *Jeſus*, zy en ſoudt niet gedaen hebben. Sy was ſoo medelijdende tot haer Medeſuſters, en gedienſtigh tot de zieken, datſe om hun te helpen, en te gene-ſen, ſy hun quellingen en cruycen op haer namp, 't welk ook Godt heeft dikwils laten geſchieden.

Daer was een ſeker Beggyntjen eenigen tijdt in ſulken quellingen en ſwaren ſtrijdt, dat haer docht, datſe wanhopte, niet twijffelende of ſy was in ee-nen verdoemelijken ſtaet, overſulkx en conde noch leſen, noch bidden, noch eenige godtvruchtige oeffeningen onderhouden: 't hert was gelijk tuſſchen twee meule-ſteenen geperſt. In plaetſe van ſnachts te ruſten, ſweette van benautheyt, dikwils ſoo over-vloedelijk, oftſe in het water gelegen hadde: want

docht dat'er eenen heelen leger duyvelen haer geduerighlijk vervolghde, roepende geeft u over: verſaekt, ende verloochent uwen Godt &c. Dit ſoo paſſerende, ende in ſoo ellendigen, ende miſerabelen ſtaet geſtelt zijnde, is haer onder de Miſſe ingevallen, dat ſy eens ſoude gaen ſpreken haer Mede-ſuſter *Ioanna*, en hooren wat zy tot trooſt ſeggen ſoude. By haer dan komende, ende hoorende haer vermaninge, is ſoo door die getrooſt, ende verſterkt geweeſt, dat terſtont allen deſen ſwaren ſtrijdt, in haer ſoo verdwenen is, al of zy noyt iet geleden en hadde.

Gelijk deſe, ſoo zijnder noch veel andere met bekoringen, twijffelachtigheden, ſcrupuleusheden beladen, tot haer gecomen, die hun ſelven ſomtijts niet en conden te verſtaen geven: maer ſy verſtontſe ſeer wel, ende wiſt hun 't gebrek te ſeggen, ende daer ſtrakx raedt toe te geven. Hier inne hadde zy ſulk een gracie, dat'er verſcheyden zijn, die getuygen, dat ſy dikwils hunne inwendige geſteltenisſe heeft geſeydt, eer ſy die hadden kennelijk gemaekt, de welke ſy met een bequaem middel ontmoette, ende geneeſde.

Een ſeker perſoon in ſwaer lijden, ende benautheyt geſtelt zijnde, namp haren toevlucht tot *Ioannam*, verſoekende hulp, dewelke zy met een groote minnelijkheyt heeft toegeſeyt, haer aenſprekende met deſe woorden: *Mijn lieve Suſter, zijt toch te vreden met Godt, ende betrouwt ſtantvaſtelijk op hem: ik neme u allen, u lijden af.* Ende ſiet op den ſelfſten tijdt, is allen dat ſwaer lijden gevallen op haren hals: ende die van te voren benauwt was, wierdt van alle ſtrijdt, ende ſwarigheyt verloſt. Als zy hoorde dat'er inde ſtadt eenige ſieken waren, die gebrek leden, terſtont, zy ſtoffeerden haren korf van alles datſe conde crygen, ende trok daer henen, voorquamp hun gebrek, met het gene dat zy haer natuer onttrocken hadde, trooſtende hun met ſulk een lieffelijk gelaet en minnelijke woorden, dat de

arme ſieken daer in hadden groote vreught ende vermaek. Veel zielen heeft zy getrocken uyt de werelt tot een geeſtelijk leven : veel zijnder ook die bekennen dat ſy door haer hulpe ende byſtant, zijn gekomen tot kenniſſe van hunne ſonden, ende tot ſulken geruſtheyt van conſcientie, dat ſy geluk-ſaligh achten de ure op de welke ſy met haer geſproken hebben : ende anders niet en connen getuygen, dan dat den heyligen Geeſt, tot welvaert van hun zielen, wonderlijk door haer gevrocht heeft.

Naer de voorſeyde duyſtere dorrigheden, die alle anckxſten te boven gaen, heeft zy thien jaren vervolgens, met ſoo veel ontgeeſtingen, en Hemelſche beſchouwingen vereert geweeſt, dat menſe anders niet en noemde als *Joanne* d'opgetogen Beggyn.

Het is gebeurt in den tijdt van die vierthien dagen, in de welke zy niet en conde anders nutten, dan het *H. Sacrament* des Autaers, dat zy gevallen is in een flauwte, gaende heel van haer ſelven, dogh naer ettelijcken tijdt, comende met groote vreught des geeſts tot haer ſelven, riep met een blijde ſtemme : *Belden zijn belden : Godt is beldeloos ende formeloos, my nu al veel ſekerder als de Sonne ſtralen plegen.* Sedert en heeft zy niet veel meer beſorght geweeſt om te mediteren, oft inwendelijk te bidden, maer heeft Godt in alles enckelijk laten gewerden. Sy wierdt dikwils wonderlijk en ook waerachtelijk opgetogen, en haer lichaem ſoude haren geeſt ſekerlijk gevolght hebben, waert ſaken ſy haer geen gewelt gedaen, en wederhouden hadde. Daer en tuſſchen en lieten ſommige niet te ſeggen datſe betoovert, datſe de vallende ſiekte hadde, datſe raſendigh en uytſinnigh was. In't jaer 1628. den 26. Februarij, laghſe plat te bedde of van pyn, of van liefde : ſekerlijk was het van pyn, dieſe boven alle geſondtheyt was wenſchende : want gelijk ſy daer lagh, naer dat ſy deelachtigh was geweeſt der H. Myſterien, op eenen bot is ſy geworden

den gelijk een ander menſch. Haer weſen wierdt ſoo verandert, dat zy ſcheen te hebben een Engelſche gedaente: Sy was ſoo minnelijk ende vriendelijk: ſoo vol vreught ende blyſchap, dat alle die gene die haer ſaegen, ook met blijſchap vervult wierden. Haer aenſicht wierdt roodt, blaeckte gelijk een vlamme viers van den brandt der liefden, men meynde datſe de heete kortſe hadde, en daerom gafmen haer water te drincken om den brandt te verkoelen, 't welk ſy ſcheen al ſuygende te nemen: maer hier en tuſſchen viel zy flauw, machteloos, en verdween uyt begeerte van alſdan ook 't ontfangen het Lichaem des Heeren, noch ander ſpyſe, of voetſel en conde zy nemen ſonder groot gevaer van haer leven. Sy wierdt doen ter tijdt van treffelijcke mannen die den geeſt van onderſcheydentheyt hadden beſocht, de welcke haer ſiende, en hoorende ſpreken, hebben geſeydt dat het qualijk gedaen was met de Beggyntjens leven ter plaetſe te miſprijſen, oft te verachten. Haeren Biecht-vader geeft ook een ſeer goede getuygeniſſe van haer, ſeggende, dat hy ſomwijlen haer geſien hadde naer 't ontfangen van de H. Communie, niet allenelijk in den geeſt, *Maer dat ook haer Lichaem week wierd, ſmilte en op d'aerde afvloede.*

Somwijlen al oft zy met een muſquet kogel geſchoten wierdt op haer hert, viel zy ſtrakx ter aerden gelijk eenen vogel, die van den ſchutter recht op de borſt met den bal getreft is. En dat was ongetwijfelt 't gene den *H. Bonaventura* ſeydt: *Den vierigen ſchicht der liefde, doorſchiet innighlijken den geeſt, en doorſlaet de affectie, ende doet den gequetſten roepen, ick ben met liefde doorwondt.* En wat wonder, aengeſien zy langen tijdt voor het ontfangen van dit *H. Sacrament* deſe naervolgende bereydinge gebruykte. Sy namp haren toevlucht tot de Alderheylighſte Maget ende Moeder Godts *Maria*: viel haer met diepe ootmoedigheyt te voet, biddende ſeer hertelijk met deſe lieffelijke woorden: *Moeyerken lief,*

lief, ik en vinde niet een plaetsken in my, om uwen Alderliefſten Sone te herbergen. Daerom myn lief Moeyerken, compt gy toch in my hert, op dat uwen lieven Sone Ieſus magh ruſten op uwen ſchoot. Comt toch hem geſelſchap houden, want ik my dikwils met de creaturen ſoude mogen vergeten, ende dan ſoude uwen lieven Sone ſchijnen alleen te zijn. Als gy daer ſult weſen, ſal ik weſen ſonder ſorge: want als Moeverken t'huys is, dan ſyn de kinderkens onbeſorght. Niet minder en was haren iever en gemoet tot den Alderheylighſten Naem van *Ieſus*, en men ſchildert haer met den ſelven als ſignet op haer borſt, en op haer handen, boven dien al oft ſy den ſelven uyt haren mondt ſprake. Al haer cautenantien met deſen ſoeten Naem gemengelt, waren ſoo veel genſteren in d'ooren der toehoorders. Want! zy die noch leſen noch ſchrijven en coſt, heeft dien op corten tijdt leeren maeken, en d'explicatie daer van ſchrijven. Ja met haren aeſſem alleen, als getuyght een weerelijk Prieſter naer ſijn leven ende geleertheyt van grooten geloove, dat hy haer eenmael, gevende de H. Communie, voelde gelijk een vlamme viers ſlaen tegen ſijn handt, waer door hy heel wierdt ontſteken, ende beweeght tot de Goddelijke liefde, ende creegh tot haer (al was 't dat hy haer doen noch niet en kende) ſulken eerbiedinge, dat hy naer haer vertrek gink kuſſen de aerde daer zy geknielt ende gebeden hadde. Haere hert 's tochten onſprongen, waren ſoo heftigh als die van de grootſte en kloeckſte mannen, ſoo datſe ſomwylen van haer Mede-ſuſters heele nachten lank moeſt vaſt gehouden worden, van vreeſe dat ſy uytſpringende, haer leet ſouden hebben gedaen. Veel deſgelijke wonderheden heeft Godt door haer uytgewerkt, om ons te toonen in welk een achtinge by hem is de ſuyverheyt des lichaems, aengeſien om deſe ſoo des geeſts als des lichaems (mits men gelooft datſe noyt groote ſonden en heeft gedaen) hy haer deſe gaven verleent heeft. Boven dien om dat ook niemant in deſen tijdt in

den

den welken den heyligen afwijkt, ende de waerheden der kinderen der menſchen ſeer verminderen, ook de heyligen beſmet worden, niemant nochtans en ſouw wanhopen van onder den laſt des vleeſch Godt te connen behagen.

De groote Jouffrouw van den Hove *Catharina vanden Steen*, (van de welke wy hier naer breeder ſullen ſpreken) was t'ſamen Meeſterſſe van de Novitien in 't Convent van *S. Joſeph*, de welke ziek geworden zijnde, om ſekere redenen is van noode geweeſt dat het officie van de Novitien te beſtieren, ſoude van een ander bedient worden. Hier toe is *Joanna* bequaem gevonden geweeſt, ende overſulkx heeft men haer (niet tegenſtaende datſe 't ſelve ſocht t'ontvlieden om de voornoemde redenen) den laſt overgegeven, totter tijdt toe datter anders inne ſoude voorſien worden: ende naer gewoonte gehoorſaem zijnde, heeft haer laten geſeggen. Daer en tuſſchen ſiet hoe wonder dat Godt is, hy die roept 't gene niet en is, als oft wat waere, ende uyt alle materien maekt bequame inſtrumenten, om ſijnen wille te volbrengen, heeft *Joannem* ook tot het opgeleyde ampt bequaem gemaekt. Want alle die beſwijckingen, ende wonderlijke catyvigheden des lichaems, die haer tot dier tijdt toe ſoo menighmael inden dagh overvallen hadden, wierden in den dagh alteſamen opgeſchorſt, ende t'ſavonts alſoo haeſt als het gebedt volbrocht was, overvielen haer die al te ſamen, ende lagh dikwils veel uren lank van haer ſelven: in het welk verſcheyde perſoonen met reden heel verwondert waren, gelijk ook haren Biechtvader aen wien ſy boven dien dit heeft bekent, datſe de pijnen ende beſoekingen des Heeren gevoelde in den dagh, nu ſoo wel als te vooren. Doch dat het gewelt des inwendighs lydens nu ſoo groot was, dat haer docht gelijck mirakel te weſen, heel dagen lank in ſulk gehouden te worden: dies te meer dat de voornoemde pijnen ende uytwerkingen des geeſts bleven dueren, ſa-

vondts

vondts ende in den ſpaden nacht. Want het gebedt met de Novitien volbrocht hebbende, gonk zy terſtont naer haer camer, ende nedervallende op het bedde gelijk eenen menſch die door grooten aerbeyt heel vermoeyt is, wierdt gemeynelijck heel qualijk, ende gaende van haer ſelven, bleef daer in twee dry uren lank liggen, tot dat zy weer daer uyt comende tot haer verſtant ende ſprake quamp, als wanneer ſy ſcheen als een onnooſel kint, heel minnelijk ende vriendelijk, ende ſprak met *Chriſto Ieſu*, ende de Alderheylighſte Maget *Maria*, gelijk een onnooſel kindeken met ſijn Vader, ofte Moeder: noemende hem menighmael *Papaken*, ende haer *mijn alderlieffſte Mamaken.*

Hier en tuſſchen den dagh quamp aen, ende *Ioanna* evenwel ſtondt gemeynelijk s'morgens ter geſet'er uren op, ende onderwees alle de Novitien met ſulken vrede des geeſts, al oft zy veel geruſt ende geſlapen hadde. Binnen deſen tijdt, als zy nu ettelijke dagen in 't Convent geweeſt hadde, is de Jouffrouw *Catharien van den Steen* geſtorven, ende ſijn Hooghweerdigheyt den Artsbiſſchop van Mechelen *Iacobus Boonen*, verſtaen hebbende alle ſaken, ende hoe dat het met *Ioanna* gegaen was: heeft bevolen datmen haer voor Meeſterſſe onder de Novitien ſoude laten, ende daer in beveſtigen: ſoo dat ſy aldus ten leſten gecomen is tot het gene veel niet en ſouden gemeynt hebben. Doch in haer nieuw officie nu geſtelt zijnde, oeffende zy de Novitien, ſoo dat ſy op eenen corten tijdt, in veel groot profijt heeft gedaen, ende het Convent van *S. Ioſeph* met veel deughden vervult.

Laet ons nu verhalen haer ſcheyden uyt deſe werelt, 't welck zy dikwils heeft voorſien ende voorſeydt. Eerſt en voor al was vaſt in haer gemoet geplant d'oprechte reden en principaelſte oorſake van de Chriſtelijke hope, die ſeght den H. Paus *Leo*, te weſen *het Cruys Chriſti*: daerom badtſe geduerigh atſe hem ook mocht ſtervende eenigſins naervolgen,

gen, 't gene haer ook vergunt is. Want sy is van hare Mesusters soo verlaten geweest, al oft sy noyt iet van Godt genoten hadde, maer van hem niet teenemael. Sy conde aen haer Mede-susters seggen *gylieden sult de vlucht nemen, en ik sal my voor u lieden gaen op-offeren.* Besoekende dan en dienende, een die met de peste besmet was, heeft zy die behaelt, en d'ander is genesen, en alsoo door haer siekte ende doodt, heeft het pestilentiael vier gebluft. En gelijk den Heere in zijn benautheyt lank biddende, niet en heeft geweygert door den Engelschen dienst vertroost te worden, en boven dien in een anders graf geleydt te worden. Soo ook *Ioanna* door een voor-by-gaende Suster van verre toonende een Crucifix, is in haren doodtstrijdt versterckt geweest, ende nu doodt zijnde in een graf begraven dat voor een ander gemaekt was, op het Kerkhof ter zijde der Kerke, 't welk nu noch niet alleenelijk is afgeteekent met pallemey, maer ook met een staeket sel. Sy is gestorven den 27. van October, in jaer ons Heeren 1631. haers ouderdoms 31. naer dat zy 14. jaren Beggyntjen geweest hadde. En op dat niemant soude peysen datse ellendigh uyt dese werelt was gescheyden, om diewille datse van de pest gestorven was, heeft den machtigen Godt getoont dat alsulke doodt niet blamerelijk en is noch aen de deugt contrarie, alhoewel eenen bitteren dagh: Want corts naer haer doot de papierkens, op de welke zy de namen van *Iesus* en *Maria* geschreven hadde en waren niet besmettelijk, maer verleenden de gesonthey aen diese handelden en over hun droegen Haer rocken, lijnwaet en allen haren huysraet waren d'alderbeste remedien tegen alderhande siekten en de rasernye. Alsmen haer aenriep of haer hulp versocht, men was bynaer seker van te verkrygen 't gene men vraeghde: 't welk meermael gebleken heeft. Soo dat wy sien volbracht te wesen, het gen *Ioanna* in haer leven al lacchende heeft schijnen te willen voorseggen. Want als zy eens besigh wa

met eenigh Heylighdom te handelen, ende een ander te naergank comende daer in verwondert zijnde, seyde : wel *lenneken* weet gy wel wat gy doet? gy handelt Heylighdom, het welk niet en magh geschieden; waer op zy al lacchende antwoorde, *was swarigheyt is daer in, ik magh self noch heylighdom worden.* Ja voorwaer, want in de opinie van veel ende principalijk van de naervolgende, die door haren bystant zijn geholpen, is zy Heylighdom geworden.

Beggyntjens van AELST.

Joanna met liefde des Cruycen bevangen, dede alle devoir om haer Mede-susters ook met de selve liefde 't ontsteken, dit heeft geproeft een seker Beggyntjen, het welk by haer komende, vondt haer beigh met te aenschouwen den gecruysten Salighmaker in een Crucifix. Maer hoorende haer van de liefde des Cruycen spreken, en hadde daer geen vermaek in noch ook affectie tot 't gene zy haer raede. Waer in *Ioanna* wierdt heel bedroeft, ende dede alle neerstigheyt, om haer tot de liefde des Cruycen te verwecken. Sy dede haer Christum aen het Crucifix met vele minnelijke woorden aenspreken, ende met alle affectie hem menighmael omhelsen, waer door ten lesten het Beggyntjen soo inde liefde des Cruycen is ontsteken geworden, dat zy nimmermeer en conde wesen sonder altijdt een Cruys by haer te dragen, om alsoo eenighsins de liefde tot het selve te verzaeden. *Ioanna* siende sulkx heeft haer voorts onderricht, ende geseydt, dese of diergelijke woorden: *Dochter hoe hooge dat gy van Godt in den geest soudt mogen verheven worden, en laet toch nimmermeer het gecruyst Beldt van ons Heeren Iesu Christi.* Want dat ook inde hooghste contemplatie, niet en magh verlaten, maer wel veredelt werden.

Catharina van den Steen, groote Jouffrouw en

Meesterſſe der Novitien, die geweest is (soo vele weten) eenen spiegel der deughden, oversulkx seer geloofbaer, heeft in geschrift, met haer eygen handt geschreven achtergelaten, dat op eenen sekeren tijdt *Ioánna* haer met eene groote blijschap heeft omhelst, roepende met vierige brandende woorden: *O alderliefsten, ende alderminnelijkxsten Iesu! drukt uwen aldersoetsten Naem in dit hert: besit dit hert nu tot inder eeuwigheyt*, ende hier door, soo zy selve getuyght, wierdt haer herte soo ontsteken, dat het scheen te wesen gelijk een gloeyende vier, van hem schietende vlammige straelen drijvende tot Godt. Ende op datmen mocht weten dat zy hier in niet en doolde, seydt dat haer dit tot verscheyden keeren geschiet is.

De selve naer dat zy nu vijf jaeren seer crank geweest hadde, van het water soo ziek geworden is, dat't scheen dat dien nacht het water haer herte overloopen ende versmacht soude hebben. *Ioanna* hoorende het groot perijkel van de ziekte, is strakx de voornoemde Jouffrouw gaen besoeken, wel wetende hoe seer dat zy het Hof noch noodigh was. Doch by haer comende viel van haer selven om het welk de Jouffrouw beval, datmen haer soude opnemen ende leggen op een bedde. *Ioanna* daer en tegen badt hertelijk, ende riep, *laet my toch hier blyven, op dat ik desen nacht voor u bidden magh.* Maer om dat zy soo machteloos naer den lichaem was, wierdt haer dat geweygert. Oversulkx is geleyt op een bedde, om een weynigh te rusten. Zy daer op geleyt zijnde, is wederom van haer selven gegaen, seer langen tijdt, tot dat zy ten lesten is uytgeborsten in veel lieffelijke woorden, roepende eenpaerlijk *Iesus: Iesus: Iesus: O duysent mael Iesus: Alderliefsten Iesus: Alderminnelijksten Iesus: Aldergenuchelijksten Iesu: O Jesu mijn hert sluyt my. Ik en kan niet meer. Ik en kan niet meer.*

Dit vierigh roepen duerde meer als dry uren lank. Waer naer sy begonst tot haer selven te comen: ende heb-

hebbende de reſt van den nacht overgebrocht in bidden, heeft zy haer Overſte gegeven veel Goddelijke wenſchen, ende haer omhelſt. Ende ſiet hier een groot mirakel. Op dien ſelven tijdt is die voornoemde Jouffrouwe geheel geneſen geweeſt, ende al het water van het welk zy ſtrakx te vooren heel dik was opgeſwollen, ſoo verdreven, dat'er niet meer in het lichaem daer van en bleef: want gelijk een gloeyent yſer met ſijn hitte, ſoo hadde *Joanna* met haer omhelſinge, dit al uytgedrooght Alle Beggyntjens die de Jouffrouw inde ziekte dikwils gedient hadden, ſiende dit wonderlijk werk waren heel verbaeſt. Het ſelve heb ik *Franciſcus van Schoonenbergh* haren Biechtvader oock (niet min verwondert) met mijn eygen oogen geſien. Daer en tuſſchen ondervragende *Joannam* over deſe ſake, hoe dat het geſchiet was, heeft my geantwoort met duſdanige woorden: *Ik hebbe dat alderlieffſte Moeyerken* (ſoo noemde zy de Moeder Godts) *te voet gevallen, ende aengehangen, ende en hebbe haer niet laten gaen voor dat zy ons verhoort heeft.*

De ſelve Jouffrouw *Catharien van den Steen*, is op een ander tijdt wederom te bedde gevallen van een ander ſware ziekte. Sommige ſeyden van de Rooſe: want zy hadde in't aenſicht eenige roode ende vierige inflammatien. Doch deſe ziekte allen dagen vermeerderende, is ten leſten den brandt ſoo in haer kele geſlagen, dat daer geen druppel water en conde doordringen, dan met ſoo groot een pijne, ende benautheyt, dat ſcheen dat zy daer in ſoude verſmacht hebben. De Beggyntjens waren hier over heel bedroeft, ende begonſten te roepen dat de Jouffrouwe ſtierf. Dit ſoo haeſt als *Joanna* hoorde is terſtont opgeſtaen haer werk latende ende ſeggende tot haer geſellinne; *Compt Suſter laet ons Jouffrouw gaen beſoeken.* Comende in't Convent van *S. Joſeph*, vondt de Coetſe van de zieke rontſomme beſet met Beggyntjens: ſoo dat zy daer qualijk by oft ontrent conde geraken. Niet tegenſtaende *Joan-*

ra dringende allenghskens door, en maekte dat zy aen het voet eynde van het bedde quamp: en siende haer Overste aen, wachte tot dat ik een weynig van 't hoofden eynde vertrocken was. Als wanneer zy de occasie waernemende, heeft haer hooft gebuyght (als consuys, oft zy iet secretelijk te seggen hadde) tot aen het aensicht vande zieke: het welk zy ook met de handt eens aenraekte, doch soo behendelijk, dat ik 't selve qualijk conde merken. Naer dat zy dit alsoo gedaen hadde, van de koetse een weynigh weykende, is de voornoemde Jouffrouwe soo subitelijk van den braudt in haer kele genesen, dat wy al t'samen heel verwondert waren. Want zy begonst claerlijk te spreken, ende te drinken al oft zy niet het minste hinder in haer gehadt en hadde. Ik en wist in mijn selven niet wat denken: want het docht my een merkelijk mirakel te wesen: het welk ook de rechte waerheyt was.

Ioanna daer en tusschen, siende dat allen haer Mede-susters in dese genesinge heel verwondert ende verblijdt waren, vreesende datmen van haer eenige opinie soude nemen, seyde tot haer gesellinne: *Compt Suster laet ons gaen.* Doch t'huys gecomen zijnde, heeft haer Mede-suster tot haer geseyt: *Ienneken* my dunkt dat door u onse Jouffrouwe genesen is. Waer op zy terstont antwoorde, *maer suster wat seght gy?* ende slaende dat soo terstont van cant, sprak van ander saken, om dat het aldus soude verborgen blijven. Dit getuyght haer Mede-suster waerachtigh te zijn, die neffens de zyde van *Ioanna* heeft gestaen, als sy haer Overste aenraekte, ende merkelijk op allen haren handel heeft gelet. Ende ik selve en can ook anders niet getuygen, soo uyt het gene dat ik merke daer tegenwoordigh zijnde, als uyt een geschrift vande voornoemde Jouffrouw *Catharina van den Steen*, het welk wy naer haer doot gevonden hebben: waer in sy bekent, datse door het gebedt van *Ioanna* tot de Alderheylighste Maget ende Moeder Godts gestort, mirakuleuselijk is genesen van

eenige

eenige ſiekten: te weten deſe, ende de andere, daer wy hier vooren af hebben verhaelt. Welke Jouffrouw *Catharina van den Steen* ten leſten is geſtorven, den 9. April 1631. oudt 39. van de pockxkens, de welke zy van een dochter in 't Convent van *S. Ioſeph* by te ſtaen, behaelt hadde, tot vergeldinge vande groote liefde, die ſy ſoo menighmael aen haren evennaeſten in alle occaſien beweſen hadde. Sy leyt begraven voor de Communie banck van den hoogen Autaer.

Het is ook geſchiet dat haer Mede-ſuſter *Maria Moortgat*, is bevangen geweeſt met een groote pyne in de tanden. *Ioanna* dit ſiende, ende vreeſende dat ſy miſſchien in eenige onverduldigheyt ſoude vallen, heeft met de handt haer wangen aengeraekt, ſeggende, ſtillekens binnens mondt: *Ieſus*, ende terſtont is allen de tant-pyne verdwenen.

Seker Beggyntjen ſiek geworden zijnde van 't ſcheurbuyk, hadde ſulken pijnen in haren mondt, dat ſy qualijck iet conde eten: want het vleeſch ſcheen rontſom haer tanden los te weſen. De tonge vol cleyne gaetjens, ende het lichaem met een ſpecie van cortſen bevangen. Aldus dan ſeer armelijck geſtelt zijnde, verſtondt van iemant dat 'er een ſeker dochter met een weynigh van't Cruysken, dat haer Mede-ſuſter *Ioanna* gedragen hadde in te nemen, van groote pijnen geneſen was. Maer ſy niet hebbende van dit hout, docht in haer ſelven: waer 't dat mijn Suſter *Ioanna* geliefde, ſy can my ook wel geneſen ſonder van 't Cruysken in te nemen; ende hoort wat wonders. Sy en hadde nauwelijkx dit gepeyſt, ende alle pyn verdwijnende is terſtont heel geſont geworden. Dit can ik ſelve ook getuygen, want hebbe dit Beggyntjen den eenen oogenblik heel ziek geſien, ende den anderen oogenblik heel geneſen. Merkt hier uyt, hoe veel een ſtantvaſtigh betrouwen verkrygen can.

Inde Paeſch Heyligh dagen, van deſen jaer 1633. is 'er een Beggyntjen ziek te bedde gevallen van een

Apoſteune onder haer oxelen, de welke in haer veroorſaekt heeft ſulken brandt, dat ſy anders niet en meynde, oft ſoude haer de doot veroorſaekt hebben. Waerom ook ſy haer bereydt maekte om te ſterven. Ondertuſſchen gebruykte verſcheyde middelen door raedt van den Doctoor om die te doen Apoſtemeren: maer te vergeefs: ergo dan in doots noot zijnde, heeft haren toevlucht genomen tot *Ioanna*, leggende een ſtuckxken van 't Cruysken, dat ſy aen haren hals gedragen hadde, op de Apoſteune, is de ſelve op den ſelven nacht daer door opengebroken, ende ſy van groote pynen verloſt, en corts daer naer heel geneſen.

Item deſen voorleden Paeſſchen, is 'er noch wat wonders geſchiet, aen een Beggyntjen in dit Hof, naer dat ik daer vooren hadde bevolen te bidden, het welk nu over de dry maenden plat te bedde gelegen hadde, van een ziekte diemen niet en kende, haer lichaem was dikwils ſoo vol pynen, al oft dat aen alle canten had' verſworen geweeſt, ſoo datmen haer niet eens en mochte aenroeren, maer veel dagen lank laten liggen, ſonder haer bedde eens te hermaken, ende was ſoo machteloos geworden, datſe op haer voeten niet en conde ſtaen, maer moeſt van haer bedde op en af gedragen worden: ſoo dat ſy naer den treyn der naturen, veel dagen van noode hadde, om haer verloren ſterkheyt ende geſontheyt te vercrijgen. Dit Beggyntjen dan ſoo armelijk geſtelt zijnde, vraeghde my op den tweeden Paeſchdagh, van den jare voorſchreven, oft dat het leven van haer Mede-ſuſter *Ioanna*, noch niet haeſt en ſoude te voorſchijn komen? oft 'er nu noch niet teekenen genoegh en waren? warender noch niet genoegh, wat ik meer begeerde. Ende voeghde daer ten leſten by, ook deſe vrage: *Oft Godt den Heer my ook beliefde door haer verdienſten te geneſen, ſoude dat dan genoeghſaem weſen tot beveſtinge van haer leven?* waer op ik antwoorde, *ik en begeere geen teekenen meer, maer is 't Godt alſoo behaegelijk, bidt*

dat

dat het alſoo geſchieden magh. Hier mede van haer ſcheydende, heeft ſy haer dien nacht tot het gebedt begeven, in't welk inwendigh in haer is opgereſen, een groot betrouwen van haer aenſtaende geneſinge, met ſulk een ſekerheyt, dat waer het ſake dat ſy ook iet anders begeert hadde, hoedanigh dat geweeſt hadde, het ſelve ook ſoude vercregen hebben. Den morgenſtont aengekomen zijnde, heeft haer ſuſter haer afgedragen van't bedde aen't vier, alwaer ſy heeft aengedaen den Rock van *Ioanna*, ende ſiet, gelijk of de ziekte het cleedt grouwelde, is ſubitelijk vertrocken: en de Dochter heeft ſulken ſterkten in allen haer leden vercregen, datſe alleen naer de Kercke gaende, aldaer heeft gebiecht, ende het H. Sacrament ontfangen, tot verwonderinge van allen die gene, die daer tegenwoordigh waren. Alles getrocken uyt het leven van *Joanna Dedemaecker*, beſchreven door wylen den ſeer Eerweerdigen Heer myn Heer *Franciſcum van Schonenbergh* Canoninck, ende Deken der Collegiale Kercke van *Sinte Marten* tot *Aelſt*, Biecht-vader van de ſelve *Joanna*. Geapprobeert door *Georgius Colvenerius*, Doctor in de H. Godtheyt, ende van de ſelve Coninklijken ordinaren, ende eerſten Profeſſeur Proſt ende Canonink van de Collegiale Kerke van *S. Peeter*, Cancelier van de Univerſiteyt van *Duway*, ende Vonniſſer der boecken. Ook van den Eerweerdigen *Benedictus van Haeften*, Proſt van't Clooſter van *Affligem* van d'Orden van *S. Benedictus*, ende van *Laurentius Neeſen* Canonink van de Metropolitane Kerke, Preſident van't Seminarij, ende Vonniſſer der boeken, gedrukt met gratie ende privilegie tot *Mechelen* by Jan Jaye, in't jaer 1662.

AINDAIN.

MEn ſeght dat de *H. Orbie* Canonikerſſe oft Religieuſe (ſoo wierden de Beggynen eertijdts genoemt) geweeſt, heeft te *Aindain* in de Kerke van

de *H. Begga*, en dat sy in haer leven der selve stadt Jouffrouwe soude geweest hebben. Haer lichaem is begraven te *Coutize*, ende van den Bisschop van *Luyck*, voor dat de Bisdommen vermenighvuldight zijn, verheven uyt de aerde, (welke verheffinge doen passeerde als voor Canonizatie) de Reliquien zijn tegenwoordigh verstroyt van de geusen. Uyt J. R. van Ryckel Abt van *S. Geertruy*.

Seker Dochterken stom en doof, heeft de spraek en't gehoor becomen aen het graf van de *H. Begga*, ende genesen zijnde, heeft dit Dochterken belooft dat sy die Kerk, in de welke haer Lichaem rustende was, soude dienen geheel haer leven lank: maer heeft daer naer dese plaetse en dienst verlaten, brekende en overtredende aldus hare belofte: ende siet, Godt heeftse gecasteyt door blintheyt, en beslaen van haer heel lichaem, Godt en wordt niet uytgelacchen, want het waer beter niet te beloven, dan naer de beloften, achterwaerts te gaen. Dese dochter wordt op een karre weder gebrocht tot *Aindain*, om altijdt volgens haer belofte te blijven aldaer dienen de Kerk: en siet door de interceſſie van de *H. Begga*, heeft haer voorige gesontheyt wederom becomen. Uyt het leven van de *H. Begga*.

AMIENS.

DE Salige *Collette Boillet* Ersteltenersse van de Clarissen, naer de doot van haer Ouders, uytdeelende aen den armen, het luttel goedt dat sy haer hadden achtergelaten, en sigh vindende gansch ontheght van al't gene haer tot dien tijdt toe hadde in de werelt gehouden, vertrok sy haer in een huys van Religieusen, in de stadt van *Amiens*, de welke men Beggynnen noemde, die onder de bestieringe der Religieusen van den *H. Franciscus* leefden: maer alsoo *Colette* geen voldoeninge en hadde, in de verslappinge die sy merkte in dat huys, in 't

in 't onderhouden van den Regel, docht haer dat sy geroepen was tot een meerder volmaektheyt: soo gonk sy by de gene die men noemt *Urbanisten*, van den naem des Paus *Urbanus* den IV. Dit hebben wy maer aengeteekent om te toonen dat *Collette* eerst Beggyn soude hebben geweest. Haeren feestdagh valt den 6. van Meert. Sy heeft eenen Biecht-vader van de Order der Celestinen gehadt, te weten den Saligen *Joannes Bassandus*, doen hy t' *Amiens* Prior was, en heeft vijfmael Provinciael geweest, die naer sijn doot aen de selve glorieuselijk sigh heeft veropenbaert. Levende en doot, heeft veel mirakelen gedaen: Hy is gestoven den 25. van Augustus in 't jaer 1445. Syn lichaem, alhoewel met levenden kalk overgoten, is 18. jaer naer zijn doodt geheel gevonden, ende gestelt in den muer van de Capelle van *Sint Ian*, in 't Clooster genoemt *Collemadium*, neffens *Aquileen*, recht tegen over het Lichaem van den *H. Petrus Celestinus* V. Paus van dien naem. Ende in 't jaer 1703. op den dagh van onse Lieve Vrouwe Lichtmisse, de stadt van *Aquileen* door de schrikelijke aerdtbevin, by naer gantsch ende geheel te grondt gevallen zijnde, soo is ook in het voorseydt Clooster, onder de ruinen (niet sonder merkelijke schickinge van Godt) gevonden, al noch gansch ende geheel, het onbedorven Lichaem van den voornoemden Heyligen. Uyt het Leven, ende sekeren brief, geschreven aen den Provinciael, door den seer Eerweerdigen *Iulius van Napels*, Abt Generael der *HH. Celestinen* in Italien, van date den 24. April. 1703.

ANTWERPEN.

HEt Hoogh en wijdt beroemt Beggyn-Hof van *Antwerpen*, is begost ontrent het jaer 1230. in het welke seker crank Beggyntjen leefde, heel simpel en eenvoudelijk op d'infirmerye, die voor ge-

woonte hadde, in alle voorvallen te ſeggen, *Godt is goet en overgoet*: ende alſoo het gebruyk is, ſoo yemant van de kranken comt te ſterven, datmen die op Kerk-hof begraeft, maer ſy altijdt begeerte had' gehadt, in de Kerk te mogen liggen, om deelachtigh te zijn, van alle de gebeden, de welke in die beſloten plaetſe geſchieden: ſoo liet Godt toe dat alswanneer ſy quamp te ſterven, dat het ſoo ſterk gevroſen was, datmen op het Kerk-hof met geen ſchuppen, en houweelen in d'aerde en coſt, en vervolgens genoodtſaekt wierden haer in de Kerk te begraven: ende al noch op d'aerde liggende, eenige Beggyntjes by het doot Lichaem ſtaende, ſeyden tegen malkanderen, waer't dat Maſſeur noch leefde, ſy ſou nu ſeggen, *Godt is goet en overgoet*: waer op haren geeſt antwoorde, *Dat ſal ik in der eeuwigheyt ſeggen*: klaer teeken voorwaer dat ſy den Heere loofde.

Aldaer is noch geweeſt ſeker Beggyntjen, die maerte van't Convent zijnde, eene ſchotel met ſpijſe in den kelder droegh, ende alſoo de Meeſterſſe haer riep, ſy met vlytige gehoorſaemheyt comende geloopen, meynende datſe de ſchotel op het bert geſet hadde; een ander Beggyntjen in den kelder komende, vondt de ſchotel tuſſchen hemel en aerde hangen.

Ten tijde van den Eerweerdigen Heer Paſtoor mijn Heer *Ioannes Fredericus Lumnius*, lagh t'Antwerpen ſeker Beggyntjen in d'Infirmerye, ziek op haer bedde, de welke op eenen Kersnacht verſocht, dat myn Heer haer ſoude gelieven d'Heylige Communie te brengen naer de eerſte Miſſe, die in den middernacht geſchiet, 't welk hy affloegh, ſeggende dat ſy moeſt wachten tot in den morgenſtondt, alswanneer de ander zieken ook onſen lieven Heer kregen. 't Geſchiede dan in de nacht Miſſe, doen den Heer Paſtoor de H. Hoſtie brak in dry deelen,

dat

dat hy een van de dry deelen miſte, waer in hy ſeer verſtelt en geturbeert werdt, niet dervende in 't H. Sacrificie voortsgaen, ende was eenigen tijdt beſigh met dit deeltjen te ſoeken: en dit Beggyntjen doen als verlicht zijnde van Godt, yemant ſondt naer de Kerke, ende dede ſeggen aen den Heer Paſtoor, dat 't gene hy ſocht, ſy ontfangen hadde. De Miſſe voleynt zijnde, is den Heer Paſtoor ſoo terſtont by dit Beggyntjen gegaen, en comende op haer kamer, ſagh de keerſſen die op de ſchapraey ſtonden noch rooken, vraeghde van haer wat dit te ſeggen was: ſy antwoorde myn Heer 't gene U Eerweerdigheyt my geweygert heeft, hebben my de heylige Engelen ſoo gebrocht, die ook de keerſſen hebben ontſteken, en uytgedaen. Dit Camerken wordt noch op den dagh van heden genoemt, het Camerken der Engelen.

't Is noch gebeurt als dat 'er op het ſelve Beggyn-Hof ontrent de Kerk, eenen ſterf-put was, op den welken eenen ſeer ſwaeren ſark-ſteen lagh, ende alſoo deſen put moeſt geopent worden, en dat 'er dry oft vier mans waeren, die deſen ſteen om ſijn ſwaerte niet en coſten verleggen; ſoo is 'er by geval een Beggyntjen gekomen uyt het Convent van Sion, welk Convent alsdoen ontrent de Kerk ſtondt, ende den voornoemden Heer Paſtoor daer ontrent zijnde, heeft aen dit Beggyntjen geſeydt, Suſter *lenneken*, neemt dien ſteen eens op, en leght hem daer bezeyden, 't welk ſy in een ſimpele ootmoedigheyt alleen heeft gedaen: och wat al wondere uytwerkſels van de blinde gehoorſaemheyt.

Daer was doen ter tijdt, noch een Beggyntjen die ſeer arm was, ende gelijk 't onder ſommige die te ſamen woonen, de maniere is, even veel uyt te leggen voor hunnen dagelijkſchen koſt, en nu den tijdt daer was om haer deel te geven, en wiſt niet wat doen, gemerkt ſy niet ter werelt en

hadt,

hadt, ende beſchaemt voor haer Mede-ſuſters zijnde gonk ſy ſmorgens heel vroegh naer de Kercke, om aen Godt haren noodt te klagen, en commende in den ingank, oft portael van de Kercke, vont ſy daer eenigh gelt geſtroeyt, te weten de ſpecie van ſtooters, en ſy die opnemende, droegh die by den voorſeyden Heer Paſtoor, die haer ſeyde, dochter houdt dat gelt voor u, en zijt Godt dankbaer.

Op het ſelve Beggyn-Hof, heeft geleeft een Edele Jouffrouw van geſlachte, maer veel Edelder van geloof, en deughden, met naem *Catherin vander Noodt*. Haer Vader hiet *Cornelis vander Noodt*, en haer Moeder *Geertruy Wynrix*. Welkers dochter eenen af-keer van de werelt hebbende, heeft haer in het Beggyn-Hof beſloten. Sy was ſoo tot de werken van liefde, en bermhertigheyt genegen, datſe niemant hier in haer 's gelijkx en hadde. Haer huys was een plaetſe van Godtvruchtigheyt, eenen winkel, uyt den welken men overvloedige aelmoeſſen uyt rijkte. Sy vergat haer ſelven, maer dee den armen groote deught, immers ſy ſoght gelijk den *H. Hieronymus* ſeydt, *de papierkens* (voldoende d'hantſchriftige obligatien van de benauwde menſchen) *en trappelde 't goudt onder de voeten*, ſeggende, *dat een groot en edel gemoet, niet en moet beminnen, niet en moet verwonderen, als Godt alleen, en van den ſelven naer te volgen, noyt en moet wenſchen ontſlagen te zijn*. Ende op dat duſdanige werken van bermhertigheyt, niet op eenen ſlibberachtigen, oft onſtantvaſtigen gront en ſoude ſtaen, voeghde haere ootmoedigheyt ſigh daer by, de welke den hooveerdigen duyvel, groot verdriet aendee, maer Godt ſeer verblijde, d'Engelen en de menſchen verheughde, ſoo dat d'overvloedigheyt der deught, comende uyt de ſimpelheyt en claerheyt haerder ziele, haer Lichaem vereerde, en zeden vercierde: ende gelijckerwijs den Propheet *Malachias*, om ſijne goede maniere van doen, den *Engel des Heeren* genoemt wierdt: en

Moyſes

Moyſes van de wateren, om dieswille dat de dochter van *Pharao* hem uyt het water hadde geviſcht, ſoo ſchijndt ſy *van aer Noodt* gebynaemt te zijn, als zijnde buyten allen noodt, oft om veel uyt hunnen noodt te helpen. Waerachtelijk is in deſe rijcke Maget geweeſt, een oprechte vlytige, wijſe en gedienſtige armoede verweckende vander aerden veel ellendige, ende van den drek opheffende den armen, met hun ſoo handelende, al oft het Princen waren, en maekte van hun haer vrienden, op dat ſy door hun in't rijcke Godts, ende eeuwige Tabernakelen mocht ontfangen worden.

Ook en is ſy niet van haer verwachten beſchaemt geweeſt, mits ſy door hun gebeden, en jonſten der Goddelijke bermhertigheyt, gratie en glorie bekomen heeft ten bequamen tijde, 't gene Godt, ook aen de menſchen, niet en heeft gewilt dat ſoude verborgen blijven, ende wonderlijk aen de naerkomelingen heeft kenbaer gemaekt, in hoe groot achtinge ſy by hem was, doen haer graf geopent zijnde, men haren rechten arm ganſch en onverrot heeft gevonden: ende hoedanighlijk dit is geſchiet meriteert verhaelt te zijn.

Geſtorven zijnde dan den 28. Mey 1589. is begraven voor den Autaer van *S. Anne*: en ſeven jaren daer naer, te weten in't jaer 1596. in't leſte van October, is geſtorven haer Meyſſen, ook Beggyn, arm van inkomen, maer rijk van onnooſelheyt. En om dieſwille ſy binnen haer leven, haer geduerigh was by gebleven, ende een ſonderlijke getuyge was geweeſt haerder groote werken, de welke ſy ook getracht hadde, naer cracht en vermogen naer te volgen, heeftmen goet gevonden, haer in't ſelve graf te begraven. Den grafmaeker met naem *Andries* is geroepen, die terſtont veerdigh was om't graf t'openen. En gelijk alſmen doet, hy d'aerde uytſchoot, en dieper en dieper graefde, en heeft hy noyt quaden reuk gevat, maer ter contrarie ſulk eenen aengenamen, als hy oyt hadde geroken, die

de

de plaetſe ook vervulde. Maer gelijk hy de wonderheden Godts niet genoegh en wiſt te bepeyſen, is voorders geſchiet, dat de verwonderinge heeft vermeerdert: want gelijk hy de oude kiſte ook niet en hadde gemydt ('t welk ongetwijffelt door de toelatinge Godts gebeurt is) ſoo heeft hy geſien haer rechte handt tot aen den elleboge ongeſchonden, en ſoo vol vleeſch, als oft hy noch levendigh waer geweeſt, al de reſte van't geheel lichaem in ſtof en aſſchen verandert zijnde: welke handt opgenomen hebbende, om dat het tijdt was d'ander te begraven, heeft die ſtillekens wederom nedergeleydt, en met wat aerde overdekt. Naer de begraeffeniſſe, vertrok hy wonder dingen, ſoo van den reuk, als van de handt die hy gehandelt hadde, ſoo dat de ſake ter ooren gekomen is van den ſeer Eerweerdigen Paſtoor van het Beggyn-Hof, myn Heer *Lumnius*, die den graf-maeker doende roepen, thoonde dat hy niet wel te vreden en was, dat hy hem van alſulke wonderheden, niet en hadde gewaerſchouwt. De Beggyntjens ſouden wel gewenſcht hebben datmen het graf wederom ſoude hebben uytgegraven: maer om dieſwille dat'er nu wederom een ander lichaem begraven was, 't welk gelijck andere niet en magh geruert worden, ſonder oorlof van hooger macht, heeft den perſonaet geſeydt, datmen dit al ſtillekens ſoude laten gaen. Uyt den ſeer Eerweerdigen Heer myn Heer *Ioſeph Geldolph van Ryckel*, Abt van S. Geertruy te Loven.

Jouffrouw *Marie* Dochter van *Nicolaes de Smits*, Beggyntjen van Antwerpen, vervult met eenen Apoſtolyken geeſt, ſtierde alle haer middelen, en gedachten tot vercieringe van den Tempel des Heeren; van de welke deſe luttel woorden ſpreekt, den Eerweerdigen *P. Buzelinus* der *Societeyt Ieſu*, in ſijn Hiſtorie van Walsvlaenderen, ſeggende dat ſy hier door de jonkheyt in het Coninklijk Pedagogie van *Douay* heeft aengelokt, namentlijk de armen

van

van Brabant, die aldaer gongen ſtuderen, aen de welke ſy mildelijk al beſorghde, en goeye Renten daer toe liet. Uyt Ryckel.

Jouffrouw *Maria van Urſel*, huysvrouwe van myn Heer de Raetsheer *Ambroſius de Tucher*, de welke naer ſijne doodt, heeft haer reynelijke Weduweſchap behouden 48. jaeren, en Beggyntjen werdende Godt opgedragen, is geprofeſſit den 21. van October 1583. en hier op het Beggyn-Hof vol van geloof, en goede wercken, geſtorven den 15. Meert 1601. oudt zijnde 72. jaeren; t'is den inhout geſchreven op haeren Sark.

Hoedanighlijcken voortganck in de Studien heeft gedaen den Seer Eerweerdigen Heer *Ioannes Fredericus Lumnius* Borger van *Antwerpen*, blijkt uyt de verſcheyde boecken die hy in druk heeft laten uytgaen; namentlijk in die boeken om een gereformeert Chriſtelijk leven te leyden, gedrukt by *Chriſtoffel Plantijn*, in't jaer 1589. in de welke hy alle menſchen tracht te trecken van de ſonden, en te brengen tot de kenniſſe van Godt en ſijnder liefde, de welcke hy niet ſonder grooten aerbeyt, tot een vervoorderinge van ons onderwys geſchreven heeft, alſoo wel om de ſonden te vreeſen, en die te verlaten, als om de deughden te kennen, ende te aenveerden, om naer Godts believen grootdadige en deughdelijke wercken te beſchicken, tot vervoorderinge der glorie Godts, ende onſer ſaligheyt. Hy is eerſt Capelaen te Dieſt op het Beggyn-hof geweeſt, onder den Eerweerdigen, ende ſeer Godtvruchtigen Heer myn Heer *Nicolaus van Eſche* Paſtoor des ſelfs Beggyn-hof: van den welken wy breeder ſullen ſchrijven onder de Beggyntjens der ſelver ſtadt. Wiens raedt, behulp, ende deught: tot de deught, veel verſcheyde menſchen, geeſtelijk ende wereldlijk, op dat ſy verlichter van kenniſſe, geeſtelijcker van affectien, geſchikter van leven, volder van

gratien

gratien souden zijn, en in onsen *Lumnius* ook groot profijt heeft gedaen.

Van daer is *Ioannes* gekomen, op dit boven gemelt Beggyn-hof van *Antwerpen*, alwaer in 't beginsel hy liever heeft ballingh van officie, van alle gemak ende goet berooft te zijn, als in de oproerten der ketterye t'Antwerpen seker plackaet der generale Staten, 't welk sy hem (zijnde in de greefcamer van 't Godts-huys) presenteerden, met sijn handtschrift 't onderteekenen. 't Sijnen tijde veel volmaekte Beggyntjens, wierden van Godt wonderlijk begaeft, en door wiens Goddelijken geest van directie, sy gevoeyt ende versterkt zijn geweest, om weerdige tempels te worden van den H. Geest: van alle welke over 30. à 40. jaren hier op ons Beggyn hof een boecxken is gesien, geschreven eertijts van een Beggyntjen met name *Clara de Mol*, welk boecxken nu niet te vinden en is. 't Is te vreesen dat het gevallen is in handen van werelijcke persoonen, die diergelijcke dingen niet en extimeren, ende ergens in eenen hoek leydt, Godt geve dat het eens magh voor den dagh comen.

Den selven Heer Pastoor eens Misse lesende was 'er een jonckxken die sijn Misse diende, ende soo dien door ongeluk eenen coperen kandelaer van den Autaer hadt gestooten, en in stucken was gevallen. De Misse geeyndight zijnde, seyde hy tegen sijnen dienaer, dat hy sou een naelde met garen halen, om den kandelaer aen een te naeyen, 't welk hy seer eenvoudigh heeft gedaen, ende stak met de naelde door den koperen kandelaer tottet tijdt, dat hy gewaer wierdt wat hy dede.

Desen ootmoedigen ende verlichten Heer Pastoor heeft dit Beggyn-hof geregeert den tijdt van 40. jaren. Hy is gestorven in 't jaer 1602. den 24. Februarij, oudt zijnde 69. jaren. Hy heeft ons achtergelaten, eenen grooten glans van ootmoedigheyt, welk de reden is, dat 'er soo weynigh is aengeteeckent, mits hy alles verborghde. Uyt verscheyde.

Clara

Clara en *Maria de Bertoz* geſuſters, en Beggyntjens van Antwerpen, waren van elkanders deughden ſeer jalours. *Clara* was geprofeſſit den 31. Auguſti 1621. en wierdt al dikwils als opgetogen geſien. Sy is geſtorven den 21. Februarij 1632. oudt zijnde 33. jaren. Maria heeft haere Profeſſie gedaen den 4. Julij 1623 en gaf het al om Godts wil. Sy is geſtorven den 20. Auguſti 1644. oudt zijnde 43. jaren. Uyt het relaes en regiſter der Beggyntjens.

Suſter *Lowiſe Peeters* is geboren tot *Antwerpen*, in October 1601. van ſeer Godtvruchtige Ouders, als hare Moeder van haer bevrucht was, offerde ſy haer vrucht op aen den gecruyſten Chriſtus: en doen ſy een jaer oft twee oudt was, ſtierf hare Moeder. Haren Vader is naderhandt hertrouwt met een Godtvruchtige perſoon, die haer in de vreeſe Godts, ende in de Godtvruchtigheyt hebben opgebrocht. Seventhien, oft achthien jaren oudt zijnde, heeft ſy gelofte gedaen van eeuwige ſuyverheyt. Naderhant inſtantelijck verſocht zijnde tot den houwelijcken ſtaet, heeft tot den ſelven groote moleſtatie geleden, om hare naturelijke aengenaemheyt; maer haerder voorſchreve gelofte indachtigh zijnde, heeft het ſelve met een cloeke reſolutie afgeſeydt. Sy hadde genegentheyt om in een Clooſter te gaen, maer mits hare Ouders eerelijke ende Godtvruchtige lieden waren, maer van cleyne middelen, heeft ſy haer gereſolveert, om Beggyntjen te worden. Sy is dan op het Beggyn-hof gegaen in 't jaer 1626. Ende heeft haer novitiaet gedaen, in het Convent van Jeruſalem, in 't welk alſdoen Meeſterſſe was, Suſter *Magriet Laderiere*: ſoo haeſt ſy het novitie kleedt aengedaen hadde, ſagen de heel gemeynte yet particuliers in haer uytſchijnen, heeft haer novitiaet ſeer loffelijk volbrocht; want ſy was vriendelijk, vreedſaem, ende gedienſtig tot een yeder, ende ſocht door hare groote ootmoedigheyt, alle de verworpenſte werken van den huyſe

te doen, en diende haer Meesterſſe met een particuliere liefde en reſpeckt, ende ſoude door het ſelve wel hare ſolen gecuſt hebben. Sy heeft hare Profeſſie gedaen den 15. Junij 1627.

Noch jonk Beggyntjen zijnde, was seer ieverigh tot den dienſt Godts, en altijdt cleyn in haer eygen oogen, door welke deughden ſy gecomen is tot groote volmaektheyt, naer groote quellingen, ende aenſtooten van den booſen vyandt der hellen. Want de Beggyntjens die met haer woonden, hebben dikwils verhaelt, als dat ſy verſcheyde reyſen ſnachts op haer ſlaep-camer, ſulken groot ramour, en gehuyl van beeſten gehoort hebben, dat het ſcheen ſy haer ſouden vernielt hebben: en alswanneer ſy ſmorgens van haer camer ſoude comen, vont dikwils voor de deur liggen eenen grooten ſwerten hondt, die de oogen hadde als twee vlammen viers op haer uytſchietende, welken hondt haer volghde tot op de ſtraet, en bleef achter haer liggen, daer ſy was knielende voor het devoot beeldt van onſen lieven Heer op den blauwen ſteen, alwaer ſy meeſt allen morgen haer gebedt dede, eer dat de Kercke open gonk. Als ſy eenige jaeren Beggyntje hadde geweeſt, hadde ſy grooten iever ende begeerte om Religieuſe te worden in het Clooſter der arme Clariſſen, maer vraeghde daer over raedt aen eenen Pater van de Minderbroeders, een ſeer Godtvruchtigh man, die haer examineerde, vraeghde de reden, waerom ſy in een Clooſter wilde gaen: waer op ſy antwoorde, dat haer docht dat ſy beter de aermoede, ende gehoorſaemheyt in het Clooſter ſoude connen beoeffenen, ende daer in meerder volmaektheyt leven. Waer op den Pater antwoorde, dat ſy het ſelve ſoo wel op het Beggyn-hof conde beleven, ende dat ſy een Clooſterken in haer herte ſoude maken, 't welk ſy in de gehoorſaemheyt aennam. Sy beminde ſoo de armoede, datſe noyt blijder van geeſt en was, dan alſwanneer ſy eenigh tijdelijk gebrek leedt, 't welk

al

al dikwils geſchiede, om dieſwille, dat ſy weynigh ſorge droegh voor 't gene het Lichaem aengaet. Sy ſtelde allen haer betrouwen, op de Goddelijke voorſichtigheyt, waer door ſy vele gaven, ſoo inwendigh als uytwendigh, van Godt ontfangen heeft.

Soo ſy op eenen ſekeren tijdt te Gent, met den Eerweerdigen Heer Prelaet van *Bauloo* ſprak, den welken groot extime, om haer Godtvruchtigh, en deughtſaem leven, van haer hadde, naer dat hy met haer van eenige merkelijke affairen geſproken hadde, ende ſijn Eerweerdigheyt wel wetende datſe cleyne middelen hadde, want haer incomen en was maer 24. oft 25. guldens s' jaers, ſeyde ſijn Eerweerdigheyt, dat hy haer jaerlijkx 24. oft 25. pont vlaems ſoude geven, 't gene ſy met een diepe ootmoedigheyt refuſeerde, ende ſijn Eerweerdigheyt daer over bedankte, ende ſoo hy meerder inſtantie dee, en praemde dat ſy het ſoude willen aenveerden, antwoorde ſy, als ſy het met de een handt ſoude moeten ontfangen, ſy het met de ander handt wederom ſoude laten vallen, mits ſy op een plaets was daer ſy niet en ſoude vergaen, ende als ſy teenemael arm ſoude zijn, ſy alſdan de infermerye ſoude connen genieten, ende dat d'armoede niet volmaekt en is, ten zy dat ſy veracht, ende verſmaet wordt.

't Gebeurde dat de Beggynjens die by haer woonden, ſiende dat haer lijnwaert ſoo ſlecht wierdt, ende bynaer verſleten was, ſeyden haer dat ſy moeſt ſorgen voor lijnwaet te maeken, waer op ſy ſeer eenvoudig antwoorde, Godt ſal 't verſien, al ſouwer een moeder met ſeven kinderen ſterven: corts hier naer, is haer nicht, eene weduwe ſiek geworden, en is met haer ſeven kinderen comen te ſterven, van de haeſtige ziekte: waer door ſy eenige cleyne middeltjens, en meubeltjens heeft geerft.

Seker Beggyntjen, met naem *Cornelia Bourey*, haer goede vrindinne, was wat te ſeer met haer affectien gehecht aen eenigh gelt, dat ſy vergadert had-

hadde voor eenen ſpaerpot : Suſter *Lowiſken* vermaende haer, als dat ſy al te groote genegentheyt hadde tot dat gelt, en om haer daer van te onblooten, ſeyde dat ſy die geheele ſomme moeſt aen den armen geven, waer toe ſy haer heeft gereſolveert, en t'ſamen uytgaende, vraeghde dit Beggyntjen aen wie ſy dit gelt ſoude uytreyken, Suſter *Lowiſe* antwoorde, wy ſullen ſien waer ons Godt ſal leyden, en comende ontrent de veſten, aen een huyſken, vonden de deure open ſtaen, ende daer in gaende, ſeyde hier is't dat Godt ons hebben wilt: alwaer ſy vonden eene Vrouwe, die in de uytterſte armoede was, en uyt deſperatie, ſtondt om haer ſelven het leven te benemen: ſy gaven aldaer hunne aelmoeſſe, waer mede deſe vrouwe haer ſchulden heeft betaelt, en met het reſterende heeft haer Godt ſoo gebenedijt, dat ſy heeft opgerecht een cleyn winkelken, door het welk ſy met haren man en kinderen, eerlijk hebben geleeft.

Eenigen tijdt daer naer, is de voorſchreve Suſter *Cornelia* ſiek geworden, ende alſoo haere ſiekte wat lank duerde, vraeghde Suſter *Lowiſe* van haer, oft het haer niet berouwen en was, dat ſy dat gelt nu hadde wegh gegeven, 't welk haer nu in de ſiekte ſoude connen te pas comen: waer op ſy antwoorde, datſe ſeer bly was dat gedaen te hebben, ende waer het ſaken ſy dat niet gedaen en had, noch doen ſoude, ende is van die ſiekte ſeer Godtvruchtelijk geſtorven.

Alſwanneer de Franſchen, ende Hollanders voor *Calloo* lagen, en die van *Antwerpen* in groote vreeſe en benautheyt waren; men ſtelde in alle de Kercken nacht en dagh het *Alderheylighſte Sacrament* uyt, om Godt almachtigh te bidden, dat het hem ſoude gelieven onſe ſtadt te bewaren, en ſoo Suſter *Lowiſken* ſnachts met de gemeynte in onſe Kercke in't gebedt was, ſtont ſy ſubitelijk op, en ſeyde aen al de Beggyntjens, comt laet ons naer huys gaen, want het is al gedaen, die hier over ſeer ver-

wondert waren, en de ſommige daer op ſpraken, om dat ſy zijnde, ſoo een Godtvruchtige ziele, ſoo haeſt uyt de Kercke gonk. Ende nu t'huys gecomen zijnde, ſeyde tegen haer Mede-ſuſter *Marie de Haes*, laet ons Godt danken, overmits dat hy ons gebedt heeft verhoort: ende in den ſelven nacht, ontrent een ure hier naer, quamper eenen expreſſen in de ſtadt, met de blyde tijdinge dat den vyant *Callo* hadde verlaten. Godt almachtigh gaf haer ook de kenniſſe van den inwendigen ſtaet van verſcheyde perſoonen: onder andere vermaende ſy eens eenen Priſter, die in quaden ſtaet was, en dikwils het H. Sacrificie celebreerde, die dat ſeer qualijk van haer nam. Sy op eenen anderen tijdt in de Kerke zijnde, in de welke deſen Prieſter Miſſe las, en ſigh omkeerende *Dominus vobiſcum* ſeyde, ſloegh Suſter *Lowiſken* haer oogen op hem, en kreegh een inwendige inſprake van Godt, 't ſelve aen den Biſſchop *Capello* te kennen te geven, die deſen Prieſter onderſocht, en ſterk beriſpte, doch hy loochent het alles, 't welk Suſter *Lowiſken* van ſijn Hooghweerdigheyt verſtaende, ſeyde alles waerachtigh te zijn, en ſoo ſeker, dat ſy het ſelve wel met eedt ſoude beveſtigen, ende daer voor ſterven, waer op ſijn Hooghweerdigheyt ſeyde, dat hy noch noyt iemandt ſoo had hooren ſpreken, ende de ſaeke voorders onderſocht zijnde, hebben alles bevonden, gelijk ſy geſeydt hadde. Deſen Prieſter is naderhant tot beterniſſe van leven gecomen, en wel geſtorven, maer Suſter *Lowiſe*, heeft om het ſelve veel geleden van differente perſoonen.

Haer Godtvruchtige manier van leven, is by veel perſoonen bekent geworden, ende alſoo daer ontrent *Bruſſel* een Cluyſenerſſe geſtorven was, is ſy van differente perſoonen van conditie verſocht, om in de ſelve Cluyſe te comen woonen, waer toe ſy wel gereſolveert was, mits ſy daer begeerte toe hadde; maer om niet te doen, ſonder beſondere kenniſſe te hebben van den wille Godts, gaf haer reſo-

reſolutie te kennen aen den Eerweerdigen Heer Paſtoor, die alſdoen was den Eerweerdigen Heer *Mattheus van den lange Cruys*, die haer ſeyde, dat ſy haer reſolutie acht dagen ſoude uytſtellen, ende dat hy, ende ſy daer en tuſſchen Godt almachtigh ſouden bidden om licht, ende kennis van ſijnen Goddelijcken wil. In dien tijdt was de voorſchreven Suſter *Marie de Haes* ſeer bedroeft, vreſende berooft te worden van ſoo goede geſelſchap, ende verſocht waer het ſaeken ſy in de Cluys gonk, ſy met haer mocht gaen om haer te dienen, 't welk Suſter *Louiſe* haer altijdt refuſeerde. De acht dagen voleyndt zijnde, is ſy gaen ſpreken den voorſchreven Heer Paſtoor, die haer ſeyde, dat het den wille van Godt niet en was, maer dat ſy op het Beggyn-hof ſoude blijven, 't gene ſy eenvoudigh in de gehoorſaemheyt heeft aengenomen, ende t' huys comende, ſeyde ſy tegen de voorſchreve Suſter de *Haes*, datſe in de Cluys niet en ſou gaen, maer datſe met haer ſoude blijven woonen, die daer ſeer blijde om was. Sijn Hooghweerdigheyt den voornoemden Biſſchop van *Antwerpen* hiel haer in groote extime, om haer diepe ootmoedigheyt, en ſimpel eenvoudigheyt, in welke deughden ſy beſonderlijck uytſtak, ende als ſommige Beggyntjens haer vraeghden, door wat middel ſy gecomen was tot deſe ſeldſame eenvoudigheyt, antwoorde, dat door cleyne dingen diemen als niet en acht ſy ſelven in waer te nemen, want ſeyde ſy, *veel tijdts groote dingen en doetmen niet, en cleyne dingen en achtmen niet, en dat is de reden dat den menſch geenen voortgank en doet. Want eenen menſch die niet en begeert van al dat'er geſchapen is, ende die ſijnen wille met Godt vereenight heeft, wilt hy te recht voortgaen, ſoo moet hy ſijn beger te blooten van alle gedachten, goet ende quaet, ende ſigh ſetten in Godts tegenwoordigheyt, ende blyven daer ſoo lank als hy can, ende als hy afvalt, ſoo ſal hy terſtont ſonder gedacht dat ſelve weder doen, ende verwinnen cloekelijk het verdriet, ende*

traeg-

traegheyt, die hem dikmael boven maten ſwaer, ende onverdragelijk ſal weſen. Dit doende ſal hy haeſt volmuekt worden, die het vatten can, die magh het vatten.

Tuſſchen de jaren ſeſtien hondert vier en vijftigh, was den Eerweerdigen Heer Paſtoor *vanden langen Cruys* ſeer zieck, ſoo dat hy ſijn Kerke rechten ontſonk, ende men meynde dat hy van die ſiekte ſoude geſtorven hebben, ende ſoo Suſter *de Haes* aen Suſter *Lowiſe* ſeyde, datmen vreeſde dat hy den nacht niet en ſoude overleven, antwoorde ſy, hy en ſal van die ſiekte niet ſterven: hy moet my eerſt in 't graf leggen. Dan belaſte haer dit ſtil te houden, ende aen niemant te ſeggen, gelijk het gebeurt is, want ontrent een jaer, oft onder-half-jaer daer naer, is Suſter *Lowiſe* geſtorven: ende den Eerweerdigen Heer Paſtoor noch geleeft ontrent de ſeven jaer, naer de voorſchreve ſiekte. Onder ſijn portret in de Kercke ter zijden den hoogen Autaer, ſtaet geſchreven: *Matthæus langen Cruys* Deken en Licentiat in de H. Godtheyt, heeft vieren-veertigh jaren van dit Beggyn hof eenen neerſtigen, goedertieren, en ſachtmoedigen Paſtoor geweeſt. Hy heeft in vrede geleeft, en is in vrede geſtorven, den 18. Meert 1662. oudt zijnde 78 jaren.

Suſter *Lowiſe* heeft geduerende haeren geeſtelijcken ſtaet, veel ſiek en weekelijk geweeſt, ſoo datſe dikwils te bedde lagh, ende lede ſeer groote pijnen haer heel lichaem door, ende ſeyde dikwils tegen haer Mede-ſuſters, als ſy ſmorgens in haer camer naer haer quam ſien, datſe den heelen nacht niet en had connen ruſten, door de groote pijnen die ſy lee, want het ſcheen dat haer heel ingewant in gloeyende vier lagh. Haren neef is door ongeluk van eenen thoren doot gevallen, in welke doot de Moeder groote droefheyt maekte, door dien hy ſoo ſubiet geſtorven was, dan Suſter *Lowiſe* heeft haer dikwils trachten te trooſten, haer ſeggende met ſekerheyt dat haren ſone in goeden ſtaet geſtorven was: want ſy heeft op eenen morgen aen de voor-

ſchreven Suſter *de Haes* geſeydt, als dat die ziele van dien jonghman, hem aen haer dien nacht verthoont hadde. Sy heeft ook geſeght aen hare Mede-ſuſter, als dat haren Vader ſalighlijk geſtorven was, te weten den Vader van Suſter *de Haes*. Sy heeft veel andere dingen voorſeydt, die daer naer geſchiedt zijn. Onder al aen een Beggyntjen die veele jaren met haer gewoont hadde ſeyde ſy, gy ſult ſeer oudt worden, ende noch voor u doot eenigh tijdelijk goet erven, 't welk geſchiet is: men ſeght ook dat ſy haer doot voorſeyt heeft. Haer leſte ziekte die ſy hadde was den rooden loop, door den welken ſy groote pijne lee, ſoo dat ſy naer acht dagen met den ſelven gelegen hebbende, is ſeer Godtvruchtelijck geſtorven, in opinie van heyligheyt, den 21. September 1656. en leydt begraven in de Kercke.

Suſter *Marie de Haes*, van de welke wy dikwils geſproken hebben in 't voorgaende Leven van Suſter *Lowiſe Peeters*. is geprofeſſit den 26. Auguſti 16... Ende in 't jaer 1643. ſcholier geworden, en geſtorven den 19. April 1693.

Cornelia, *Suſanna*, en *Iſabella van Dyck* geſuſters, ſoo van Godtvruchtigheyt, als van bloedt, verwachten hier met de wijſe Maeghden van dit Hof, de compſte van hunnen Bruydegom. *Cornelia* heeft haere Profeſſie gedaen den 28. Auguſti in 't jaer 1618. En is geſtorven den 15. November 1627. *Suſanna* is geprofeſſit den 26. Mey 1626. En geſtorven den 28. van December 1664. Men ſeght datſe de Engelen heeft hooren ſingen. *Iſabella* dee haer Profeſſi den 27. Auguſti 1628. En is kints geſtorven den 3. van September 1658. Uyt hun graf-ſchrift, en relaes der Beggyntjens.

Anna van Schrieck Beggyntje tot *Antwerpen*, is in de ſelve ſtadt, van Catholijke, ende Godtvruchtige Ouders

S^r. Anna van Schrieck.
Beggyntie tot Antwerpen,
gestorven 30. Meert 1688. out
46 Jaeren, geprofessiet 26 Jaere.

Phi: Bouttats sculp.

Ouders geboren, haren Vader was genaemt *Nicolaus van Schrick*, ende haer Moever *Anna van Can*, die haer van jonghs af in de vreese Godts hebben trachten op te brengen. Tot welcken eynde, hebben haer (8. oft 9. jaren oudt zijnde) laten woonen op het Beggyn-hof tot *Lier*, daer sy in de deught, ende Godtvruchtigheyt, met de jaren is opgewassen. Was seer eenvoudigh, en minsaem tot een yeder, ende hadde ook van jonghs af eenen afkeer van de leugenen, soo dat ook alleen het woordt van liegen, in haer eenen schroom veroorsackte. Naderhandt hebben sy haer besteedt tot *Brussel*, om haer te laten leeren, het gene hun, in hunnen stiel ende affairen conde dienstigh zijn. Alwaer sy veel occasien had, om met weerelijke persoonen te spreken, mits het eenen open winkel was, dan socht van haren kant, d'occasien soo veel te schouwen, als 't haer mogelijck was, door dien sy had genegentheyt tot den geestelijcken staet, ende socht door eenige middelen kennisse te krygen van eenige Religieusen: dan vreesende, dat sy van haer Ouders geen consent en soude krygen om Religieuse te worden, door dien sy maer een dochter en hadden, heeft sy haer van het Clooster wat ontrocken. Als sy daer eenigen tijdt gewoont hadde, hebben haer Ouders haer t'huys ontboden, met intentie van haer in hunnen winkel op te brengen: maer haren yever ende begeerte groeyden altijdt meer om geestelijk te worden tot *Antwerpen*. Corten tijdt naer dat sy van *Brussel* comen was, heeft sy sonder de wete van haer Ouders, de plaetse gaen versoeken by een van de Overste van het Beggyn hof, die haer vraeghde, oft haere Ouders t'selve wel wisten, dat sy geen Beggyntje en mocht, noch en cost worden, sonder wete, en consent van haer Ouders, want dat sy haer moesten versien van eene Rente, waer mede sy soude connen leven: waer op sy met eene groote eenvoudigheyt antwoorde, dat sy seer wel cost werken, ende bequaem was om haren cost te

winnen: maer sulkx niet genoegh zijnde, moest sy het haere Ouders te kennen geven. Soo sy dan eenen broeder hadde, onder de Eerweerdige Paters Capucinen, is sy gegaen by eenen Pater der selver Orden, die sy te kennen gaf, 't gene daer gepasseert was, ende versocht hem om haer Ouders hier over eens te spreken. 't Welk hy gedaen hebbende, en hebben dat geensins willen consenteren, eensdeels om dat sy te jonk was, want sy alsdoen maer ontrent de seventhien jaren oudt en was, en ten anderen, dat sy haer sochten by hun te houden, 't welk sy noch den tijdt van onderhalf jaer gedaen heeft. Middeler tijdt, dede de Moeder devoiren, om haer te diverteren, ende te sien, oft sy haer niet en soude gereselveert hebben tot den Houwelijcken staet; 't welk sy geeren soude gehadt hebben, want allen haer contentement, was om haer dochter by haer te houden. Niet tegenstaende groeyden haren yver dagelijkx meer en meer, tot het geestelijk, ende als sy somtijdts van haere Moeder conset tot het selve versochte, gaf sy voor antwoordt, hoe sy haer sulks coste versoeken, daer sy wel wiste haer groot verlangen, van haer by haer te hebben, want dat sy nu allen haren troost, en contentement was, maer sy en hiel niet op, van alle mogelijke devoiren te doen, soo dat sy ten lesten door veel instantelijk versoek, consent van haere Ouders verkregen heeft om Beggyntjen te worden.

Sy is op het Beggyn-hof gegaen in Februarij 1661 op *S. Matthias* avondt, met intentie, van als sy eenigen tijdt Beggyntje soude geweest hebben, sy in een Clooster soude gaen, mits sy alsdan eene Rente soude hebben, ende soo Religeuse connen worden, sonder het aensien van haere Ouders, want sy wel wiste, dat sy in het selve niet en soude consenteren, door dien sy soo veel moeyten hadde moeten doen, om Beggyntjen te mogen worden.

Sy heeft het Novitie kleedt aengedaen op *S. Matthias* dagh, ten huyse van Suster *Martina Verhagen* ee

een seer Godtvruchtigh Beggyntjen, ende seer bequaem, om Novitien te regeren, by de welke sy haer Novitiaet, met eenen oprechten yever tot de deught, ende verstervinge gedaen heeft. Dan geduerende het selve, heeft sy veele moeyelijkheden uytgestaen van haere Ouders, principalijk van haere Moeder, die haer dikwils beclaeghde met veele tranen, hoe dat sy haer soo hadde connen verlaten, t welk haer ook dikwils een groot gevoelen verborsaekte. Dan trachte haere Moeder te troosten, soo veel het haer mogelijk was: maer den yever die sy hadt tot den geestelijken staet, ende om Godt oprecht te dienen, dede haer dese, ende andere moeyelijkheden, ter liefde van haren Beminden, doorbreken, ende heeft haere Professi gedaen den 10. Junij 1662.

Nu Beggyntjen zijnde, nam sy dagelijkx meer ende meer toe, in alle soorten van deughden, die sy trachte op het volmaekste te oeffenen, soo dat sy in stilte versocht, aen de voorschreve Suster *Verhagen*, van haer op het nauwste waer te nemen, ende te mortificeren, want sy maer occasien en socht om haer selven te verootmoedigen, ende was blije als daer eenige occasien voorvielen, dat sy de schuldt van een ander, op haer cost nemen. Socht ook op het volmaektste te beoeffenen de deught van gehoorsaemheyt, ook was sy seer milt, ende liberael tot het geven van aelmoessen. Dan om dese deughden volmaekter te oeffenen, ende alles te doen onder eygendom, hadde aen de bovengeschreven Suster *Verhagen* versocht, niet meer uyt te mogen geven, als eenen stuyver sonder haer consent: ende als wanneer sy tegen het selve quam te misdoen, sprak het eene diepe ootmoedigheyt haere schuldt. Sy hadde ook groote genegentheyt tot uytwendige penitentie, ende versterven haerder zinnen. Soo dat het consent gevraeght hebbende van haren Biechtvader, om eenige cleyne penitentie te doen, daer onder rekenende voor cleyne penitentien, het dragen

gen van een hairen kleedt, ſiſerande, yſere keten om haer lichaem, diſciplinen, de welke ſy ſomtijdts een half ure, en dry quartier urs lank gebruykte, hardt ſlapen ende ſoo voorts, dragende ook langen tijdt eenen gekruyſten Chriſtus, met ſeer ſcherpe nagelen op haere bloote borſt, waer door ſy eene ſeer groote pijne veeltijdts heeft geleden, ende welke verſtervinge ſy daer naer heeft moeten achterlaten, om haere indiſpoſitie.

Daer-en-boven verſtierf ſy haer ook ſeer in het eten en drincken: ſoo datſe om de voldoeninge van den ſmaek te benemen, in de ſpijſe dikwils alſem, aſſchen, ſant, ende andere diergelijke gebruykte, daer ſy wiſte de natuer tegenheyt te hebben. Want ſy heeft haer lange jaeren allen noenen yvers particulierelijck in verſtorven tot dankbaerheyt dat den Heere haer geroepen hadt tot eenen geeſtelijken ſtaet. Sy gink ook dikwils met ſteentjens, ende erten in haere ſchoenen, waer door ſy haer ſelven in den gank groote pijnen veroorſackte. Sy verzierde dikwils nieuwe vonden van penitentie, om daer door het Lichaem meerder pijnen aen te doen, ter liefde van haren Beminden.

Soo ſy eenige jaeren Beggyntje had geweeſt, ſondt den Heere haer over een groote benautheyt van conſcientie, en ſware ſcrupulen, die eenige jaeren geduert hebben, ſoo dat haer dochte, allen het gene datſe dede, ſonde was, ſoo dat ſy dikwils heele dagen qualijk en dorſt ſpreken, vreeſende ſonde te doen in allen het gene datſe ſeyde 't gene ſeer moeyelijk viel aen eenige die met haer woonden, en om het welk ſy ſomtijdts eenige moeyelijkheyt leed. Haere inwendige benauwtheden waren dikwils ſoo groot, dat ſy vreeſde tegen dat den avondt aenquam, om dat ſy moeſt ſlapen gaen. Ende was ſy met de gemeynte inde Kerk ſy liet haer voorſtaen, dat een yeder van hun ſouden ſaligh zijn, en ſy alleen verdoemt. Sy was dikwils veele uren in de Kerke, eer ſy dorſt tot d heyligh

heylige Communie gaen, tot dat haere geeſtelijke Moeder, haer inde gehoorſaemheyt dede voortgaen, aen wie ſy ſeer openhertigh was, ook raeckende haer ſcrupulen, het hadde anderſins wel nooſigh geweeſt, ſy den heelen dagh den Biechtvader by haer gehadt hadde: want ſy heeft ook dikwils bekent, dat ſy grooten trooſt en behulp in die en andere occaſien van hare geeſtelijke Moeder gehadt heeft, aen wie van den anderen kant ook haeren geeſtelijcken Directeur ſeyde, dat ſy wel gelueksigh was ſulk een perſoon by haer te hebben, ende dat ſy de ſelve wel mocht extimeren, want dat ſy een coſtelijcke peerle in haer huys hadde. Naer eenigen tijdt heeft den Heere haer van deſe benauwtheden, ende ſcrupulen verloſt, haere hope ende betrouwen op de bermhertigheyt Godts verſterkt, ende haer begaeft met veele boven-naturelijke gratien, ende inwendige kenniſſen, waer door ſy bequaem geweeſt is om differente perſoonen t'onderrichten in het geeſtelijk leven, ende in den wegh tot de volmaektheyt. Want ſy hadde ſulk een vaſte hope, ende betrouwen op de bermhertigheyt Godts, ende de verdienſten Chriſti, dat ſy een yegelijk tot het ſelve trachte te verwecken, door d'inwendige kenniſſe, die ſy van den Beminden ontfangen hadde, ſoo dat ſy hem als beklaeghde, dat'er ſoo weynige ſondaers zijn, die hun ſoecken deelachigh te maecken van ſijn bitter lijden. Hierom en offerde ſy niet alleen voor haer ſelve het dierbaer bloedt Chriſti, ſeggende met eene teere liefde: *Mijnen Heere Jeſus, ſuyvert toch myn beſmeurde ziel in uweyligh precieus dierbaer Bloedt, van al het gene aen uwe Goddelijke oogen in my misbaeght.* Maer offerde het ſelve ook dikwils op, tot bekeeringe der ſonnaren, ende tot laeffeniſſe van de zielen in't vagevier.

Daer en tuſſchen bleef haren yver, ende begeerte tot het Clooſterlijk leven continueren, ende den Beminden voor-quam haer met beſondere jonſten,

ende

ende gratien, het gene sy aen haren Biechtvader, den Eerweerdigen Heer Pastoor te kennen gevende, seyde hy haer, dat terwijlen hy sagh, dat den Beminden haer soo wonderlijk tot hem was trecken-de, dat sy yemant soude nemen tot haere directie, die sy kende door ondervondentheyt, meerder kenniſſe te hebben in desen wegh, want dat den Heere hem door den selven niet en trock. Soo heeft sy sedert dien tijdt, altijdt meest yemant gehadt van de Eerweerdige Paters Capucinen voor haren Directeur. Naer dat sy dan haere begeerte om Religieuse te worden, hun hadde te kennen gegeven, en costen hun tot het selve niet resolveren, dan hebben haer eenigen tijdt uytgestelt, op dat sy-lieden den Heere met haer souden bidden, om licht ende kenniſſe van sijnen Goddelijken wille, want sy buyten den selven niet en begeerden. Ende naer dat sy eenigen tijdt hierom den Heere gebeden hadden, en hebben niet geraeden gevonden dat sy in een Clooster soude gaen: 't Gene sy in de gehoorsaemheyt, met een geruſt gemoet aennam, ende heeft ook corts daer naer merckelijcke kenniſſe gekregen, dat het den wille Godts niet en was, want den Beminden quam haer besoecken met een sweeragie in het hooft, die sy tot den eynde van haer leven behouden heeft. Ende heeft ook door het afsterven van haere Moeder, in veel occasien, harer Vader moeten behulpsaem zijn. De sweeragie in haer hooft, groeyde dagelijkx meer ende meer, niettegenstaende sy veel remedien dede: soo dat de Medecyns haer seyden, sy haer van de selve niet en costen genesen. Ende de weeckelijkheyt in haer hooft wierdt soo groot, dat sy het gebedt van Meditatie, niet meer en coste oeffenen: want en coste de minste werckinge van het verstandt niet lijden soo dat sy hier door ontrent den tijdt van twee jaren, geen verstandelijk gebedt en heeft connen doen.

Zijnde eens op eenen goeden Vrydagh in haer devoti-

devotie, wierdt sy inwendigh tot yet besonders getrocken, maer en cost niet kennen wat het was, of wat dat den Beminden van haer begeerde, tot ontrent veerthien dagen naer Paesschen, als wanneer een sekere Godtvruchtige persoone haer quam besoecken, ende onder andere cautenantien quamen te spreken van het gebedt, tegen de welke sy seyde, dat sy in twee jaren geen gebedt en hadt connen oeffenen, om de weeckte van haer hooft: waer op dees persoon haer antwoorde, dat sy wel cost gebedt doen, sonder haer hooft eenigh gewelt aen te doen, ende gaf haer kennisse van het stil inwendigh gebedt: ende kreegh ook kennisse dat het dit was, het gene daer den Beminden, haer op den goeden Vrydagh toe hadde getrocken. Ende heeft in het selve veele ende groote gratien van den Beminden ontfangen.

In't jaer 1671. heeft den Beminden haere Moeder uyt dese werelt komen halen, door wiens sterven haer veele, ende swaere Cruysen zijn overkomen, soo door het hertrouwen van haren Vader, verlies van goederen en vrienden, als merkelijcken opval, lasteringe, ende ook valsche betichtinge, soo dat het lijden, ende swarigheden dikwils soo groot waren, dat de natuer onder het selve scheen te beswijcken, hoewel den geest het selve met liefde omhelsde.

Sy versocht dikwils aen den Beminden, dat hy de krankheyt, ende het gevoelen van de natuer niet en soude willen aensien; maer haer soo veel lijden soude toesenden, als't sijne Goddelijke Majesteyt soude gelieven, ende dede somtijdts uyt ootmoedigheyt haer beclagh aen haren geestelijcken Directeur, over de kranckheyt van haer natuer, om dat sy haere traenen niet en cost bedwingen, die haer courageerde ende verstercke, seggende: dat het niet te verwonderen en was, dat onder soo veele ende swaere Cruysen, de nature soo gevoelijk was: maer dat het genoeg was, dat den geest de selve met liefde omhelsde.

Naer

Naer de doodt van haere ſtief-moeder, is'er geweeſt een ſekere perſoone, die haer ſeer extimeerde, om haer Godtvruchtigh leven, die haer verſocht om by haer te comen woonen: dan mits ſy kende de contrarietheyt van hun conditien, ende humeuren, heeft de natuer van het ſelve eenen ſchroom gehadt. Maer alſoo het van haere Overſten, ende andere perſoonen geraeden gevonden wierdt, heeft haer tot het ſelve gereſolveert.

Hier heeft ſy veel occaſien van lijden gehadt: ende alſoo deſe wooninge naer haer oordeel, aen haeren geeſt inwendig beletſel dede, ſocht ſy eenige middelen, om met eene goede maniere wederom naer haer oude wooninge te gaen. Sy gaf 't ſelve te kennen aen haere Overſten, die naer dat ſy daer een jaer gewoont hadde, occaſie vonden om haer wederom naer haere oude wooninge te laten gaen. Om dat ſy deſe occaſie van lijden eenighſins heeft trachten t'ontvluchten, heeft ſy om het ſelve inwendig veel moeten lijden: want den Beminden heeft haer voor eenen merckelijcken tijdt berooft van het gewaerwordelijk genieten van ſijne Goddelijke tegenwoordigheyt: ende was als teenemael gelaten op haer ſelven, ſoo dat ook het minſte lijden, haer ſeer ſwaer ende laſtigh viel, ende aen haer natuer ſeer gevoelijk: om dat ſy haer inwendig ſoo vervremt vondt vanden Beminden, daer ſy van te voren eenige jaren geduerende, ſoo voorkomen had geweeſt, met het gewaerwordelijk genieten van de Goddelijcke tegenwoordigheyt: dat ſy dikwils ſeyde, dat alle uytwendige occupatien 't ſy eten, drincken, ſpreken, recreatien, &c. haer inwendig geen beletſel en deden: maer was altijd met haer inwendig geſicht, gekeert tot haeren Beminden, ende trachte ook een yeder daer toe te verwecken, die ſy eenigſins merkte, daer toe getrocken te worden, door den grooten yever die ſy hadde om alle menſchen te brengen tot de liefde Godts, ende de volmaecktheyt.

So

Soo sy corten tijdt in haere oude wooninge geweest hadde, sondt den Beminden haer nieuwe Cruysen toe, want haren Vader de fortune tegen gegaen zijnde, hadde sy met haere middeltjens eenigen tijdt sijne costen gekocht: ende door dien dat haer capitael cleyn was, en cost sy het selve op sulk een manier niet langer continueren, het welk aen haer een groote droefheyt veroorsaekte, door de groote liefde, ende teere affectie tot haren Vader: wel kennende de obligatie die sy tot haere Ouders hadde: want seyde dikwils, liever dan dat sy haren Vader eenigh gebrek soude laten lijden, sy geeren voor hem van deure tot deure soude om goedtswil gegaen hebben.

Naer veel sorgen en moeyten, heeft sy ten lesten een Clooster bekomen, in het welk sy met consent van hare Oversten, haer capitaeltjen verminderende, hem voor sijn leven lank, sijn costen gekocht heeft, 't welk haer een groote ruste gaf: dan door het verminderen van haer capitaeltjen, heeft sy haer selven ook dikwils in groote benautheyt gevonden, door dien sy seer weekelijck was. Ende den Beminden liet ook toe, dat 'er een persoone die haer van te voren seer genegen, ende toegedaen was, van affectie scheen te veranderen, soo men cost mercken aen eenige uytwendige teekenen. Dat den Beminden ongetwijffelt toeliet, tot haere meerdere beproevinge, 't welk aen de natuer dikwils groot gevoelen veroorsaekte, hoe wel sy het selve in den geest altijdt omhelsde.

Sy en oeffende ook niet alleen de wercken van liefde, ten opsicht van hare Ouders, maer werkte de selve ook uyt aen haeren evennaesten, want daer sy yemandt coste helpen, ofte eenige vriendtschap doen, en spaerde hoyt haer selven, noch en ontsagh noch moyte noch arbeydt. Want was als onvermoeyelijk in het beoeffenen der wercken van liefde, soo dat sy dikwils seyde: waer 't dat het haer geoorlott hadt geweest, dat sy geeren onbe-

kent inde gaſt-huyſen ſoude gegaen hebben om de arme ſieken te dienen. Het welk ſy differente reyſen bethoont heeft, als wanneer daer yemant van haere Mede-ſuſters ſiek was : met wat een liefde ende gedienſtigheyt ſy de ſelve dagh ende nacht, byſtondt door haeren grooten yver, als vergetende alle haere weekelijckheyt die ſy hadde. Ende als ſy ſomtijdts eenige arme huyshouwens gonk beſoecken, ſuyverde ſy met eene groote liefde de kinderen van hunne vuyligheyt: ende ſeyde ook ſomtijts, dat ſy niet en geloofde yet te verdienen inden dienſt van de zieken, door de groote voldoeninge, ende contentement, die ſy in den ſelven hadde.

Den Heere quam haer ſomtijts beſoeken met ſiekten, als ook eenige accidenten in de beenen, waer door ſy genoodtſaekt was te bedde te moeten blyven liggen: ſoo dat ſy haer alſdan niet en coſt begeven tot het gebedt, ende het dikwils ontfangen van de H. Communie, 't welk voor haer als een geeſtelijke martelie was : want ſy eenen grooten yever ende devotie hadde, om haeren Beminden in de H. Communie te ontfangen. Dan in haere ſiekte bekennende den wille van Godt, gaf haer ſelve geheel over in ſijne Goddelijke beſtieringe.

Sy wierdt ook ſomtijdts ſoo overvallen door het accident van haer hooft, dat ſy het minſte gerucht, ofte ſpraeke en coſt verdragen, noch ook haer oogen naer den dagh niet en coſt opſlaen. Soo dat ſy dikwils vreeſde door deſe groote weeckelijkheyt, van haer verſtandt berooft te worden. Ende ſeyde dikwils, ſy 't met geen woorden en ſou konnen uytſpreken, hoe ſy in haer hooft geſtelt was.

Naerderhandt heeft den Heere haer toegeſonden, het accident van den kancker, in haren ſlincken boeſem, 't welk ſy ontrent de vijf ofte ſes jaren gedragen heeft: in welken tijdt ſy op het volmaekſte heeft trachten te oeffenen alle ſoorten van deugden, principaelijk van ſaechtmoedigheyt, ende patientie.

Ende

Ende alſoo haren Vader eenigen tijdt te voren geſtorven was, 't welk aen haer een groote ruſte gaf, coſte ſy nu den Beminden met minder bekomerniſſe ende ſorghvuldigheyt dienen, ende het ſcheen den Beminden haer nu geheel voor hem wilden hebben: want quam eenige jaren hier naer haren broeder ook uyt de werelt halen, voor den welken ſy ook dikwils ſeer beſorght was. Soo dat ſy nu ontbloot zijnde van haer vrienden, ende tijdelijke becommerniſſen, den Heer alleen oprecht coſt aenhangen, gelijk ſy ook naer alle vermogen trachte te doen.

Het accident van den kancker nam dagelijckx meer ende meer toe: van gelijcken ook haren yver ende liefde tot Godt, ende beſonderlijk eene groote begeerte tot het dikwils gebruycken van de heylige Communie. Den Eerweerdigen Heer Paſtoor kennende hare ſuyverheyt des herten, ende groote liefde tot Godt, heeft haer de ſelve dagelijkx toegelaten: 't welk niet en geſchiede ſonder opſpraek van eenige van de gemeynte, 't gene haer ſomtijts eenigh opſicht, oft vermetentheyt gaf. Dan dit alles ter liefde vanden Beminden doorbrekende, heeft den Heere haer gethoont, hoe aengenaem hem dit was. Sy en ſoude geen moeyte noch pijnen ontſien hebben om eens de heylige Communie te ontfangen. Seyde ook ſomtijdts dat ſy geeren (waer 't mogelijk) door bloote ſweerden, ende over gloeyende kolen, bloets voets ſoude gegaen hebben, om de ſelve te bekomen. Ende den Heere heeft ook ſomtijts gethoont hoe hem dit aengenaem was. Want den Doctoor, ende Chirugyn hadden haer verboden met quaet ende windtachtigh weder te Kercke te gaen, al waer 't ook op Sondagen: dan de gene daer ſy mede woonde, haer naer de Kerk leydende, hebben differente reyſen ondervonden, dat den windt voor dien tijdt als ſy onderwegen was, ſcheen op te houden: den welcken voor ende naer, ſeer geweldigh ende ſterk waeyde.

Een seker Beggyntjen van *Brussel*, genaemt Suster F. D. H. heeft verclaert corts naer de doodt van Suster *Anna van Schrick*, dat sy op den 25. Augusti 1686. zijnde in de Kerk vanden Beggyn hove van *Antwerpen*, de selve Suster *Anna van Schrick*, heeft sien komen van de H Communie, ende sagh haer aensicht soo claer als eene Sonne: ende haer noch besiende, sagh dat uyt haer aensicht een sterke stral met groot licht voorts quam schietende: waer door dit voorschreven Beggyntjen seer onstelt ende beroert wierdt, ende nam resolutie van het selve aen niemant kenbaer te maeken voor naer de doot van Suster *van Schrick*. Dan oordeelde in haer selven, den Heere haer dit liet sien, om het cleyn gevoelen dat sy van haer hadde. Want sy somtijdts had hooren spreken van haer deughtsaem, ende Godtvruchtigh leven, ende en hadde het selve in haer gemoet soo niet aengenomen: gelijk sy onder haer handt teeken verclaert heeft.

Den 12. September 1686. is *Anna* overvallen geweest met een geweldigh, ende sterk bloeyen van haer accident: soo datmen meynde sy alsdan daer van soude gestorven hebben: maer was inwendigh seer verheught. Dan is door dit overvloedig bloeyen soo gedebiliteert geworden, dat sy naerderhandt noyt meer te Kercke en heeft connen gaen, hoewel sy het selve met grooten arbeydt ende moeyten, differente reysen beproeft heeft, maer was haer onmogelijk, ende den Doctoor, ende Chirugyn, hadden haer het selve ook verboden, om het groot perijckel, daer sy haer selven soude in gestelt hebben van meerder bloeyingh te verwecken: waer door sy eenigen tijdt maer op Sondagen en Heylig dagen de H. Communie en cost ontfangen. Dan den Eerweerdigen Heer Pastoor, hoorende ende kennende haeren grooten yever, ende devotie tot de selve, heeft met consent van sijn Hooghweerdigheyt den Bisschop van *Antwerpen*, haer de selve dagelijkx in stilte gebrocht: 't welk aen haer een groot

groot contentement was, ende eene groote verſterckinge in hare pijnen. Door het vermeerderen van hare pijnen, vermeerderden ook haere verduldigheyt ende patientie. Want ſy achte haer ſelven geluckig yet te mogen lijden voor haren Beminden. Ende om dat ſy kende met wat een liefde dat den Beminden voor haer, ende voor alle menſchen geleden heeft, wenſchſte ſy hem door het lijden eenigſins naer te volgen: want ſy dikwils ſeyde, dat den Beminden aen een ziele geen meerder goet en kan geven naer de H. Communie, als het lijden. Want waer't dat men kende het geluk dat 'er in 't lijden beſloten is: wy ons ſelven ſouden onweerdigh achten, ook het alderminſte voor den Heere te lijden. Welke kenniſſe haer alle lijden met liefde dede omhelſen, ende cleyn achten.

Als daer yemant eenige compaſſie thoonde met haer te hebben, ende ſeyden dat het een Cruyſken was daer den Beminden haer quam mede beſoeken: Seyde, dat ſy geen Cruys en hadde, maer het ſelve aennam, en extimeerde voor een koſtelijk Juweel daer den Beminden haer quam mede vereeren: ende dat ſy het ſelve om geen goet van de werelt en ſoude willen quijt zijn. Want hoe ſeer ſy ſomtijdts door de pijnen overvallen wierdt, en hoorde men haer ſchier noyt van de ſelve klagen, maer leed alles ſeer verduldelijck, met een bly gelaet: ſoo dat ſy als eenen ſpiegel van patientie was. Ende als ſomtijdts door de groote pijnen, de natuer wat krochte, hadde ſy onruſt over 't ſelve, om de ſtercke voornemens, oft beloften, die ſy gelaen hadde, van haer natuer geen voldoeningh toe te laten.

Beneffens de verduldigheyt: heeft ſy ook op het volmaekſte trachten te beoeffenen, de deught van reſignatie. Want al was 't dat de natuer ſomtijdts als eenen ſchroom hadde van de pijnen, ende vreeſde de langkduerigheyt van de ſiekte, ende vreeſde dat de gene die haer dienden, eenigh verdriet in

het ſelve ſouden comen te krijgen: (want oft door het opſtoken des vyants, ofte wel door een beſonder toelaten vanden Heere, ſijnder differente perſoonen geweeſt, ook die thoonden haere goede vrienden te zijn, de welke deden de gene die haer dienden, achterdenken ende vreeſe hebben dat haere ziekte oft quale behaelijk was 't gene als ſy quam te hooren aen haer natuer ſeer gevoelijk was) gaf nochtans haer ſelven teenemael over met een volle reſignatie in de beſtieringe van den Beminden, met een vaſt betrouwen dat hy voor haer ſoude ſorgen, gelijk hy ook gedaen heeft. Want naer dat ſy het ſelve eenigſins onderſocht hadde tot geruſtigheyt, ende contrarie gehoort hebbende, hebben haer tot het eynde toe van haer leven bygeſtaen, ende naer voorder opſpraek niet gevraeght.

Het ſcheen dat den vyandt geduerigh wat nieuws voortbrocht, om haer door opſpraek te doen lijden: want het was als ongelooffelijk dat 'er onder ſulk een vlytigh ende aengenaem weſen als ſy hadde, ende tot het leſte toe behouden heeft, ſulcken quaelen ſouden konnen verborgen zijn. Dan als het ſomtijdts gebeurden met occaſie, dat 'er yemant haere quale quam te ſien, coſten hun over het ſelve niet genoegh verwonderen: want haeren ſlincken arm wierdt door het accident ſoo dik, dat het als eenen grouwel was om aen te ſien, ſoo dat ſy den ſelven in het minſte niet en coſt gebruyken. Den rugge wierdt ook door het geweldigh trecken van de ſenuen, met putten in getrocken, ende in het Lichaem quamen veele knobbelen gelijk klieren, ſoo dat het Lichaem vol pijnen was. Sy wierdt boven dien ook ſomtijdts overvallen met het colijk gravelleus, ende pijnen van den ſteen, 't welk in ſoo een miſerabel Lichaem te pijnelijcker was: 't gene ſy alles ſeer geeren leed, ende ſeyde dikwils: waer 't den behaegelijkſten wille van Godt, *ſy die geeren ſoude geleden hebben tot den dagh des Oordeels, tot voldoeninge van haere ſonden, ende tot bekeeringe*

ringe der ſondaren. Soo dat ſy niet anders en wenſchte, als dat den wille Godts op het volmaekſte in haer mocht volbrocht worden.

Den vyandt en heeft ook niet connen lijden, de liefde die daer was tuſſchen haer, ende de gene die haer dienden: maer heeft door verſcheyde occaſien de ſelve ſoeken te breken, ſomtijdts eenigh gerucht veroorſaeckende, het welk de zieke door haere ziekte ſeer laſtigh viel, meynende ſulkx te geſchieden, door oorſaeke ende wete van haer Mede-ſuſters, het gene cleyne conſideratie ſoude geweeſt hebben, kennende haere groote debiliteyt: maer naderhandt hoorende, dat ſy van het ſelve niet en wiſten, noch daer de minſte occaſie toegegeven en hadden, hebben merckelijk gekent, dat het door den vyandt geſchiet is: die haer ook ſomtijdts eenige woorden heeft doen hooren, in de welke ſy groot gevoelen hadde, meynende die van haere Mede-ſuſters geſproken wierden, en als ſy hun daer van ſprak, hoorde ſy, dat ſy daer van niet en wiſten, ende ſulkx noyt geſeydt, oft gepeyſt en hadden: dan den vyandt en heeft door alle ſijn liſten ende lagen, de liefde tuſſchen hun niet konnen verminderen. In deſe pijnelijcke geſtelteniſſe, heeft in haer boven al uytgeſchenen de liefde tot Godt, door de welke haer hert ſomtijdts als overweldigt wierdt, want hoe ſy dikwilder meer overvallen wierdt van pijnen, hoe de liefde inwendiger ſtercker was, ſoo dat ſomtijdts het herte door het gewelt van de liefde als opbobbelde, ende ſtercke kloppinge veroorſaekte, waer door men meynde, ſy van het ſelve ſoude geſtorven hebben, dan ſy en mocht dit maer ſtil uyt lijden, ſonder daer aen het minſte voetſel te geven, ende ſeyde dikwils, als die geweldige werckinge over was, dat ſy niet verwondert en was, dat 'er ſommige menſchen van liefde geſtorven zijn.

De liefde dede haer dikwils wenſchen met den Beminden gehecht te zijn aen het Cruys, waer in

het ſchijnt den Beminden haer eenigſins heeft voorkomen, want heeft haer op haer bedde als aen een Cruys gehecht, door dien ſy op het ſelve eenige maenden lank gelegen heeft, ſonder haer Lichaem te connen roeren, ende heeft ſeven weken gelegen ſonder datmen haer heeft derven verbedden. Want den Chirugyn en heeft tot het ſelve geen conſent derven geven, vreeſende ſy in hunne handen ſoude gebleven hebben. Dan alle deſe pijnen ende moeyelijkheden, en hebben de liefde in haer niet vermindert, want was allen haer genoechten, voor den Beminden te mogen lijden.

Deſe liefde ende begeerte tot het lijden, en coſt ſy in haer ſelven niet verborgen houden, maer trachte ook ſommige die by haer quamen, tot het lijden te verwecken, ende in hunne Cruyſen te verſterken: ſoo dat ook differente perſoonen bekent hebben, dat ſy noeyt van haer en zijn gegaen, oft zijn altijdt in hun lijden ſeer verlicht, ende getrooſt geweeſt. Ende ook andere die aengaende het geeſtelijk leven, ende oeffenen der deughden, haren raedt ende hulpe verſochten, hebben groot licht, ende kenniſſe van haer ontfangen, ende hebben groot contentement gehadt met haer te mogen ſpreken: want ſoo ſylieden met haer van hun inwendigh ſpraeken, ſcheen ſy hunnen grondt als te doorſien, ſoo dat ſy met de minſte kenniſſe die ſy haer gaven van hun inwendig, hun ſeer behulpſaem was, ende voldoening gaf in 't gene hun noodig was. Jae niet alleen geeſtelijke, maer ook werelijke perſoonen, hadden groote voldoeninge ende contentement met haer te ſpreken. Eenige geeſtelijke geleerde perſoonen hebben ook bekent, datſe met haer ſprekende van het geeſtelijk leven, veel van haer geleert, en groot licht van haer ontfangen hebben. Want als daer occaſie voorviel, van met yemant van de liefde Godts, ende van geeſtelijcke ſaeken te ſpreken: ſchenen de woorden te vloeyen uyt haren mondt, ſoo dat ſy alſdan was als onvermoeye-

moeyelijk, door den yever ende begeerte die sy hadde om een yeder tot Godt, ende sijne liefde te trecken: want sy alsdan haer weeckelijkheyt ende hare pijnen niet en scheen te gevoelen.

Den Beminden heeft haer ook dikwils kennisse gegeven van sommige persoonen, soo van geestelijke, als van werelijke: want soo sy van yemant versocht was te bidden voor eenen sekeren Religieus die in groot perijkel leefde van sijne saligheyt, en voor den selven biddende, hoe wel sy hem niet en kende, scheen sy hem met haer inwendig gesicht te sien, ende kreeg kennisse van den Beminden, dat hy soude komen tot beternisse van leven, 't welk alsoo geschiedt is.

Op sekeren tijdt sagh sy den Heere in haer inwendig, als hangende aen het Cruys, ende scheen haer te omhelsen met sijnen rechten arm, ende te drucken aen de wonde sijnder heylige zyde: waer uyt sy ontfonk eene Hemelsche zoetigheyt, daer sy door gevoet wierdt, ende versterkt om meer te lijden. Sy versocht het selve ook voor eenige geestelijke persoonen, die dat ook gedoogt wierdt ende gevoet wierden: maer noch biddende voor differente andere persoonen, en schenen daer niet gedoogt te worden om hunne dagelijksche fouten ende gebreken. Sy bleef evenwel instantelijk voor hun bidden: als wanneer sy verstondt van den Beminden dat hy hun herten verwekte tot berouw, ende dan hun ook aldaer soude gedoogen. Ende alsdoen ook biddende voor eenen sekeren Religieus, verstont van den Heere, hy in hem was rustende.

Van yemant instantelijk versocht zijnde, van voor haer te bidden, sag sy die persoone rusten in haren Beminden seer glorieus van aenschijn, als met eene Goddelijke claerheyt omschenen: ende soo sy vreesde van bedrog, wierdt haer die persoone op de selve maniere noch eens verthoont. Noch eens op eenen anderen tijdt biddende, voor die selve persoone, om eenige kennisse te hebben, raeckende het

veranderen van haeren ſtaet, wierdt haer inwendig geſeydt tot twee reyſen toe, dat den tijdt noch niet vervult en was, die van Godt geſteldt was, om haer de kenniſſe te geven, want de ſelve heeft eerſt ontrent de twintig maenden hier naer eenige kenniſſe daer van, van Godt ontfangen. Soo ſy ook voor yemant van hare kenniſſe was biddende, toonde den Heere hem aen die perſoone heel vremt, ende ſy verſtont dat het was om twee crankheden daer die perſoone dikwils quam in te vallen: gaf haer het ſelve te kennen, die daerom ſeer weende ende ſavonts wederom voor haer biddende, verſtont van den Beminden, dat hem die tranen aengenaem waren.

Alſoo eenen ſekeren Religieus haer gebedt verſocht had, ende ſy voor hem was biddende, ſcheen ſy hem met haer te ſien in het herte *Jeſu*: ende verſtont dat den Heere ſijn behagen in hem hadde, ende de eenigen tijdt daer naer noch voor hem biddende toonde den Heere, hy hem ſeer aengenaem was.

Den Beminden heeft haer ook ſomtijdts in de geeſt laten zien, hoe dat alle de Godtminnende zielen in het Goddelijk herte vereenigt zijn, ende had de eene klare kenniſſe van een ſeker Godtminnende ziele, die ſy ſag als geſeten in eenen vollen vrede, en als in een volcomen ruſte in Godt. Eens op eenen Kerſnacht, ſoo ſy haer ſelven bevondt met eenige andere perſoonen in het ſtalleken van Bethlehem, ſagh ſy noch yemant van hare kenniſſe ſtaen aen den ingank van het Stalleken, als niet konnende binnen komen: maer het Kindeken *Jeſus* thoonde eenig miſnoegen, om eenige krankheyt daer ſy dikwils over vermaent was, ende daer noch in bleef. Soo daer tuſſchen twee perſoonen, van haer kenniſſe, eenig cleyn gevoelen was, waer door ſy vreeſden, dat de liefde tuſſchen hun hadde mogen vermindert worden, ende ſy voor hun was biddende: ſag ſy als twee duyvels die om s' eerſt hun devoir deden om de liefde tuſſchen hun te breken

Wa

Waer door ſy haren toevlucht nam tot de minnelijke Moeder, de *Heylige Maget Maria*, dat ſy hun wilde bewaren, het gene de Heylige Moeder Godts haer toeſtont. Beval de ſelve ook in de bewaereniſſe van den *H. Joſeph*: ende ſy ſagh den *H. Joſeph*, als hebbende twee zielen in zijne armen: t welk haer een inwendige vreugt ende ruſte gaf.

Een ſeker perſoone van hare kennis: vont haer ſelven door eene inwendige verlatentheyt ſeer verſtremt van haren Beminden, verſocht haer dat ſy ſoude gelieven voor haer te bidden, het gene ſy gedaen heeft, ende hoe ſy in't gebedt eenige beſondere gratien ontfink van den Beminden, verſocht het ſelve ook voor die perſoone: uyt het gebedt komende, heeft die perſoone bevonden, dat op den ſelven tijdt dat ſy voor haer gebeden hadde, het inwendig met haer verandert is geweeſt. Sy hadde ſomtijdts niet alleen kenniſſe van den inwendigen ſtaet van ſommige perſoonen, maer ook van eenige zielen in't Vagevier: want ſeker Religieuſe ſeer ziek zijnde, ſoo ſy voor de ſelve was biddende, ſag ſy de ziele van die Religieuſe in het Vagevier, hoe wel ſy niet en wiſte dat de ſelve overleden was, dan kreeg eenigen corten tijdt daer naer, de tijdinge datſe dien nacht geſtorven was.

Noch op eenen anderen tijdt verſoeckende, ende biddende aen den Beminden, dat hy de zieltjens in het Vagevier geliefde te beſproeyen met ſijn Heylig Bloedt, vloeyende uyt ſijne Heylige Wonden, t gene den Beminden haer ſcheen toe te ſtaen, ende ontfong eenige inwendige kenniſſe, dat daer door vijf zielen ſouden verloſt worden, ende de andere daer door hulpe ſouden ontfangen: ende dat onder deſe vijf ſoude zijn, de ziele van haere Moeder, de welcke ſy ſcheen te ſien ſeer glorieus van aenſchijn, ende de naeſte was aen haere verloſſinge. Ende ſag ook de ziele van een van hare goede vriendinne, bedenckende ook datſy den dag te vooren beweegt was geweeſt om een Miſſe te doen

leſen,

leſen, voor de voorſchrevene ziele, heeft de ſelve datelijk doen doen, en verſtont inwendigh dat die ziele naer die Miſſe ſoude verloſt worden.

Eenigen tijdt hier naer offerde ſy het Heyligh Bloedt Chriſti, voor de zielen in het Vagevier, principalijk voor de zielen van hare Ouders, ende Broeders, oft ſy ſomwijlen noch in het Vagevier waren, ende verſtondt inwendig, dat de zielen van hare Ouders waren in de eeuwige glorie, maer de ziele van haren jongſten Broeder noch in eenige pijnen: Ende ſoo ſy naer den noen den de Profundis voor hem las, ſcheen ſy eenen Engel te zien, die ſijne ziele leyde naer de eeuwige glorie.

De krachten van de natuer begonſten haer allengſkens te begeven, door dien het accident van den kancker ſich het Lichaem door, al meer en meer verſpreyde: Soo dat de gene die haer accidenten kenden, haer niet ſonder groote compaſſie, ende medelijden en aenſagen, dan de gene die haer accidenten niet en kenden, en ſouden door hare vlytigheyt in haer ſpreken, ende vrolijk weſen, niet geoordeelt hebben dat haer in het minſte yet gelet hadde.

Den Beminden voorquam haer dikwils met vele inwendige gratien, ende kenniſſen, principael in, ende naer het ontfangen van de H. Communie. Ende haren geeſtelijken Directeur voor alſdan overleden zijnde, heeft het haer noch ſomtijdts eenige vreeſe oft achterdenken veroorſaekt, oft het wel eenig bedrog ſoude geweeſt hebben, door dien den Beminden ondertuſſchen ſoo wonderlijk, ende familiaer in haer werkte: want de liefde werkte ſomtijdts ſoo geweldig, ende ſterk in haer tot Godt ende haren evennaeſten, dat waer het den wille van Godt geweeſt, dat ſy, oft de ziele van haren evennaeſten hadde moeten verdoemt zijn, ſy haer in haren gront vont, ſonder eenig verkieſen, latende alles aen de ſchickinge, ende wel-behagen Godts. Maer corten tijdt voor hare doodt, heeft

ſy

ſy noch het geluk gehadt van te ſpreken, met den Hooghweerdigen Heer Heer *Reginaldus Cools*, Biſſchop van *Ruremonde*, die haer in deſe, ende andere occaſien, daer ſy achterdenken van bedrog in hadde, ruſte ende voldoening gaf. Ende ſijn Hoogweerdigheyt was ſeer verwondert ſulk een vlytigheyt des geeſt te zien, onder ſoo een pijnelijk, ende miſerabel Lichaem: ende ſeyde dat 't gene ſy uytſpraek, door den H. Geeſt gewerkt wierdt: want het anders onmogelijk ſoude zijn, alles met ſulk een clare kenniſſe, ende eygen woorden uyt te ſpreken. Waer in hy thoonde groot contentement ende voldoeninge te hebben.

Geduerende deſe inwendige werckinge van den Beminden, ende de beſondere gratien die ſy van hem was ontfangende: verſocht hy ook van haer een getrouw ende naeuw waernemen haer ſelfs, ſoo dat ook de minſte eygen werckinge die ſy dede haer inwendig vermiddelde, ende daer over inwendig beriſpt wierdt, als ook van eenige reflectie yvers op te nemen. Want al en was 't maer door eenen opſlag van een ooge, oft anderſins, verloor ſy ſomtijdts het gewaerwoordelijk genieten van haren Beminden: ſoo dat den Beminden haer als geheel voor hem wilde hebben, waer in ſy haer ſelven ſeer nauw trachte waer te nemen. Als ſy haer door crankheyt yevers in vergeten hadde, hadde ſeer groot gevoelen, ende droefheyt over het ſelve. Want ſy eſtimeerde ook de minſte dagelijkſche ſonde, ende onvolmaektheyt voor haer ſeer groot, door de kenniſſe die ſy hadde van haren niet, ende de beſondere gratien daer den Beminden haer mede voorquam: ſoo dat ſy dikwils om hare ongetrouwigheyt ſeer bitterlijk weende, ende haer ſelven hiel voor de grootſte ſondaereſſe van de werelt, ende een verquiſterſſe van de gratien ende gaven Godts. Want ſy ſeyde, waer 't dat Godt de minſte gratie aen andere gegeven hadde, die hy aen my gegeven heeft, ſy ſouden den Beminden getrou-

trouwer gedient hebben. Soo als sy haer ongetrouwigheyt aensag, en cost sy haer niet genoegh verwonderen, dat Godt haer soo lankmoedig hadt verdragen, waer door sy dikwils overvallen wierdt met vele tranen, als ook om de minste onvolmaektheyt. Ende sprak alsdan met een diepe ootmoedigheyt haere biechte, want de minste onruste veroorsaekte aen haer een groote benauwtheyt: soo dat den Eerweerdigen Heer Pastoor naer haer doot dikwils geseydt heeft, dat hy in den tijdt van vier jaren en een half, dat hy in haer leven daer Pastoor geweest, ende hare biechte gehoort heeft, by naer geen materie van absolutie in haer en heeft konnen vinden, maer altijdt heeft moeten yet by voegen van haer voorgaende leven, tot verssekeringe van de H. Absolutie.

Sy hadde dikwils ook seer groot gevoelen, dat sy haer natuer soo veel moest toegeven door het gebruyken van besondere spijse ende drank: waer door sy in het eten dikwils overvallen wierdt met veele tranen, om dat sy de gemeyne spijse niet en cost gebruyken, beneffens hare Mede-susters: 't gene om hare weeckelijkheyt, ende siekte, niet en cost geschieden. Want sy hadde altijdt eene groote genegentheyt tot het versterven haerder sinnen, niet tegenstaende de nature door de weekte aen de sinnelijkheyt somtijdts eenigsins socht te voldoen, 't gene haer een groote droefheyt veroorsaekte. Het selve beswaerde haer gemoet te meer, om de sterke voornemens ofte beloften die sy gedaen hadde, van haer natuer nergens in eenige voldoeninge te geven: 't welk aen haer dikwils eenige onruste veroorsaekte, door dien sy het selve om hare siekte niet en cost volbrengen naer haren wensch ende begeerte: dan trachte alsdan het selve in de gehoorsaemheyt te gebruyken, soo veel het haer mogelijk was: want sy de gehoorsaemheyt seer estimeerde, ende heeft de selve pointuelijk trachten te volbrengen tot het eynde van haer leven, daer altijdt by-

voegen-

oegende een ſuyver intentie van alle hare werken
e doen puer om Godt : ende in het nutten van
pijs ende drank, nam ſy meeſtendeel hare reflectie
fte aendachtigheyt ter eeren van de H. Dryvul-
ligheyt, als ook op de Paſſie Chriſti, de H. Moe-
er Godts, ende eenige andere heyligen, naer hare
evotie. Sy hadde eene groote liefde ende teere af-
ectie tot de H. Moeder Godts, ſoo dat ſy in alle
ccaſien haren toevlucht tot haer nam. Want als
y aenſag hare ongetrouwigheyt tot haren Bemin-
en, verſocht ſy aen de minnelijke Moeder, dat ſy
ou gelieven haren eenigen Sone op te offeren aen
en Hemelſchen Vader, tot voldoeninge van alle
are ongetrouwigheyt. Ende verſocht aen haer ook
ikwils, dat ſy haer toch geliefde aen te nemen
oor haer kint, ende te bewaren in haren Maeg-
elijken ſchoot, van het welk ſy inwendig dikwils
enige ſekerheyt hadde, dat de Heylige Moeder
odts haer aennam voor haer kint. Daerom noem-
e ſy de ſelve ook dikwils, als uyt eene beſonde-
affectie, mijne Moeder. Sy verſocht ook dik-
ils met een kinderlijk betrouwen aen de H. Moe-
er Godts, dat ſy haer herte wilde preſenteren, en-
e haer op-offeren aen de H. Dryvuldigheyt: ende
ſcheen te zien met het inwendig geſicht, dat de
. Moeder Godts haer begeerte voldede.

Deſe minnelijke Moeder heeft haer differente
yſen aen haer verthoont, in ſeer ſchoone ende
innelijke gedaente: die haer ook preſenteerde het
indeken *Jeſus*, 't welk ſy met eene teere liefde
heen te ontfangen in hare armen. d'Een reyſe
gh ſy ook het Kindeken *Jeſus* op den arm van
ne gebenedijde Moeder, ende ſomtijdts op haren
hoot 't welk haer ſeer minnelijk ſcheen te car-
ſſeren. Ende alſoo ſy op den 23. Januarij van het
er 1685. door een geeſtelijke trouwe met haren
eminden vereenigt is geweeſt, ſoo was de H. Moe-
er Godts, ende den *H. Joſeph*, daer alſdoen ook
reſent, die haer naderhandt ook gethoont heeft,

hoe

hoe sy haer moeste beminnen met een eenvoudige ende kinderlijke liefde, 't welk haer meeder confiantie gaf, om in haer uytwendig en inwendig lijden, haeren toevlucht tot haer te nemen. Want alsoo den vyandt haer op sekeren tijdt socht te brengen tot cleynmoedigheyt, scheen sy geduerig neffens haer gewaer te worden de H. Moeder Godts: die haer somtijdts met een minnelijke ooge scheen aen te sien: 't welk haer seer versterkte, om dese tentatie te overwinnen: hoe wel sy die maer somtijdts, als passerender-wys en sag, maer had als een inwendig getuygen, dat sy geduerig neffens haer was: ende versocht haer ook in ander occasie, dat sy haer wilde nemen in hare bewareniſſe, als ook eenige andere persoonen: 't gene de H. Moeder Godts aennam, ende scheen hun 't samen te omhelsen: ende te kennen te geven, dat sy voor allen de gene die sy haer soude bevelen, sorge soude dragen.

Alsoo sy eens met haer inwendig gesicht Christum sag hangende aen het Cruys, sag daer ook by de H. Moeder Godts, als weenende, die haer thoonde wat pijnen en smerten haren eenigen Sone voor de sondaers hadde geleden, 't welk haer seer beweegde met compassie, ende teere liefde tot haren Beminden: ende wenschte door lijden voor de sondaers te mogen voldoen: ende had als een versekeringe, dat de H. Moeder Godts by haer was, ende haer als scheen te versekeren, van haer tot het eynde haers levens by te staen Waer door sy met een teere liefde, als een kint tot sijne Moeder, in alle hare benauwtheden, haren toevlucht tot haer nam.

Op eenen tijdt hadt sy eenig achterdencken of twijffelinge, raeckende het poinct van de Onbevlecte Ontfangeniſſe van de H. Maget Maria, ende s' anderdaeghs smorgens wacker wordende, soo verthoonde sich aen haer de H. Moeder Godts Maria heel schoon ende minnelijk, ende verciert met ee-

ner

nen krans van Sonnen, die schenen de schoonheyt van de naturelijke Sonne te boven te gaen. Ende soo de Onbevleckte Maget verdwenen was, behiel sy het gesicht van eene Sonne voor eenigen tijdt, waer door sy haer inwendig soo versterkt gevoelde, dat sy wel souw gestorven hebben, voor dit poinct dat de H. Moeder Godts noyt bevleckt en is geweest met de erf-sonde. Het selve wenschte sy ook te printen in de herten van alle menschen. Sy trachte ook een yeder te verwecken tot een teere devotie, ende kinderlijck betrouwen tot de H. Moeder Godts. Sy heeft corten tijdt voor hare doot, noch het geluk gehadt van de selve te sien, ende al het gene sy van haer versocht toe te staen, 't gene haer een groote inwendige vreugt ende ruste gaf.

Sy heeft ook tot het eynde haers levens behouden den grooten yever ende begeerte tot het dikwils ontfangen van de H. Communie, de welke sy altijdt met een groote devotie, ende levendig geloof ontfonk, ende heeft somtijdts in het ontfangen des selfs, als een hemels Manna gesmaekt: ook in het geestelijk Communiceren wierdt sy somtijdts gewaer, gelijk als eenige soete voechtigheyt in haren mondt. Ende als wanneer sy Sacramentelijk hadt gecommuniceert, sagmen haer seer ingetrocken, ende hadde oogen als gebroken, want sy trachte haer alsdan met den Beminden op het alderinnighste te vereenigen. Als 'er eenige occasie oft beletsels voor vielen, dat sy de H. Communie niet en cost ontfangen, was 't haer een geestelijke martelie haren Beminden te moeten derven: nochtans gaf haer selven over aen de Goddelijke bestieringe, omhelsende hier in sijnen alderbehaegelijksten wille. Jae niet tegenstaende haren grooten yever ende begeerte tot de selve, soude de selve nochtans geeren gederft hebben, al had het ook haer heel even geweest, als wanneer haer in de gehoorsaemheyt sulkx gecommandeert wierdt: want sy haer selve seer geeren onderwierp onder hare Oversten,

ende aen het gevoelen, en goetdancken van een ander, door het cleyn gevoelen dat sy hadt van haer selven. Ende hoe den Beminden haer meer voorquam, met besondere gratien ende jonsten, hoe sy haer selven meer verootmoedigde, ende versmaedde in haren grondt. Door het cleyn gevoelen dat sy van haer selven hadde, hadde sy een groote estime ende goet gevoelen van haren evennaesten. Want als 'er occasie voorviel dat 'er gesproken wierdt van eenige krankheyt van haren evennaesten, trachte sy altijdt de selve te excuseren, soo veel als het haer mogelijk was. Ende dede ook haer devoir om andere daer toe te verwecken, hun recommanderende het selve altijdt te doen, als 't eenigsins cost geschieden: ende seyde, den Beminden sulkx seer aengenaem was, want dat sy kende, wat gratien sy van hem hier door ontfangen hadde: want sy socht een yeder soo veel het haer mogelijk was te brengen tot de deugt, ende tot een cleyn gevoelen van hun selven.

Den tijdt van hare doot begost te genaken, want de crachten vande natuer allengskens meer ende meer verminderden, maer hare begeerte, ende verlangen groeyde om ontbonden te zijn van dit sterfselijk lichaem, ende eens met den Beminden teenemael vereenigt te zijn, hoe wel met een volle resignatie inden behaegelijksten wille Godts, om hier noch soo lank te lijden, als 't hem souw gelieven. Dan door dien het accident hem het heel Lichaem door verspreyt hadde, ende de natuerelijke krachten als geconsumeert waren, sagmen de doodt allengskens aenkomen.

In wat miserie ende ellende sy soo eenen merckelijken tijdt gelegen heeft, en soude men met geen penne konnen beschrijven: noch ten waer niet wel gelooffelijk, dat eenen mensch sulkx soo lank sou uytstaen, ten sy door besondere versterckende gratien van Godt, door de welke sy ook tot het leste toe heeft behouwen de vlijtigheyt

heyt des geeſt, ende een ſeer minſaem weſen ende gelaet.

Negen dagen voor haere doot, hadde den Beminden haer eenige inwendige kenniſſe gegeven, dat hy haer haeſt ſoude comen roepen uyt dit ſterffelijk leven, ſonder nochtans te weten wanneer: ende den ſevenſten dag hier naer, is ſy bevangen geweeſt met eene ſtercke kortſe, de welcke des anderen daeghs haer wederom verhefte. Daeghs daer naer in den morgenſtont verſocht ſy datmen den Heer Paſtoor by haer ſoude halen: dan alſoo alle de gene die by haer waren oordeelden, dat het noch ſoo noodig niet en was: ſeyde ſy hun, dat ſy den noot niet en kenden.

Hier uyt blijkt merckelijk, dat ſy de kenniſſe van den Beminden gehadt heeft, dat hare leſte ure nu gekomen was: want ſoo den Eerweerdigen Heer Paſtoor by haer quam, verſocht ſy van hem de Generale abſolutie, ende als hy haer die gegeven hadde, ſeyde hy haer couragerende, den Bruydegom begint al te naecken, de ure daerge ſoo lank naer verlangt hebt ſal haeſt hier zijn. Waer op ſy antwoorde, mijn Heer die ure is 'er al, ende heeft corts hier naer de doodt-verwe geſchept, behoudende haer volle verſtandt tot den leſten toe, ende is ontrent een half ure, naer dat ſy dit geſeydt hadde, in den Heere overleden den 30. Meert 1688. ſmorgens ontrent den vijf uren, oudt zijnde ontrent de 46. geprofeſt ontrent 26. jaeren.

Hier volgen eenige particuliere beloften ende opdrachten die sy gedaen heeft.

JESUS MARIA JOSEPH.

ICk N. Belove aen den levenden Godt, in wien ick leve, ende aen de altijdt onbevlekte Maget ende Moeder Godts *Maria*, aen den *H. Joseph*, ende aen alle Godts Heyligen, eeuwige suyverheyt der Maeghden.

Ick offer heden ook voor eeuwigh, aen de Alderheyligste Dryvuldigheyt, mijnen vryen wille, Herte, ziele, crachten, leven ende weſen, met al dat ik heb en ben door de Goddelijke gratie.

Ick verſaecke heden ook alle de vryheden die Godt ende de natuer my hebben gegeven om te diſponeren over my ſelven, ende over alle mijne wercken, ſoo geeſtelijke, als lichamelijke, tot het minſte gepeys mijnder ziele, op dat uwe Majeſteyt van alles ſou diſponeren.

Ick verſaecke ook voor eeuwigh al het gene my eenigh vermaek, of voldoeninge ſou konnen geven buyten het liefſte behaegen van mijnen Goddelijken Minnaer *Jeſus* Godt en Menſch, my latende voor eeuwigh aen ſijn Goddelijke ordonantie ende ſchickinge.

Ick en ſal voort aen nievers in glorieren als in het lijden ende Cruys mijns Bruydegoms *Jeſus*: ende alle mijn vermaek ſal voortaen weſen te lijden in, om, en door de liefde van *Jeſus*. Hier toe ſoo bidde my Godt wilt helpen, *Maria*, Godts Moeder, ook den *H. Joſeph*, ende alle Godts Heyligen.

JESUS MARIA.

ICk A. vernieuwe mijne belofte die ik gedaen heb aen de Alderheylighſte Dryvuldigheyt uyt een puere liefde tot mijnen Bruydegom *Ieſus*: te weten dat ik belove te leven in ſuyverheyt naer ziel, en naer lichaem, mijn geheel leven noyt te doen een dagelijkſche ſonde, hoe cleyn het ſou mogen weſen met mijnen vryen wille.

Ick vernieuwe ook het ſterk voornemen dat ik gemaekt hebbe, in de tegenwoordigheyt van het *Alderheylighſte Sacrament*: te weten, als ik twee ſaeken ſal weten die goet zijn, altijdt het beſte ſal volgen, al ſou ik daerom veel moeten lijden.

Ick vernieuwe, dat ik my ſelve ſoo grondig heb geoffert aen de Goddelijke Majeſteyt, om met my uytwendig en inwendig te doen naer ſijn gelieven, in tijdt en in eeuwigheyt, dat ik niet een vrywilligh gedacht buyten Godt in my ſal plaets geven.

Ick verſaecke ook heden alle mijn krachten ende vryheden, om alleen te beſitten een eenig betrouwen op mijnen lief-hebbenden Godt, in allen tijdt ende ſtondt.

Op-Offeringe haers ſelfs.

MYnen Heere *Ieſus* Chriſtus Menſch geworden woordt, ter eeren van het Alderheyligſte Myſterie van uwe Menſchwoordinge, ik offere, ende eyge my u toe voor al mijn leven, ende voor de eeuwigheyt, in de geſtelteniſſe van een ſlavinne afgaende voor ſoo veel ik alle rechten ende privilegien, die Godt ende de natuer my hebben gegeven van te diſponeren over my ſelven, ende over alle mijne wercken, ſoo lichamelijke als geeſtelijke, van 't minſte tot het meeſte gepeys mijnder ziele. Ik wil dat ſy nu voortaen van u gegouverneert worden,

dat sy aen u ende voor u zy, soo dat ik my met mijn eygen selven ganich en geheel volmaektelijk in u trede : verbrandende mijn liefde, en alle de creaturen soo in den Hemel als op der aerde, t' samen met mijn eygen selven in uwe Goddelijke liefde. Ick wil ook dat dit mijn voornemen zy duerende soo des nachts als des daeghs, het sy dat ik' er op peyse oft niet. Ende ook op dat dese op-offeringe ende overleveringe te vaster ende onbrekelijker zy: ik neme voor my de selve noyt te weder-roepen, tot uwer eere, ende ter eeren van de Alderheylighste Dryvuldigheyt door uwe gratie Amen, *Iesus.*

Dagelijkschе Oeffeningen ende Instructien om den dagh, ende ook de geheele weke Godtvruchtigh over te brengen, van haer achtergelaten.

SMorgens wacker geworden zijnde, verheft u herte, ende u gemoet tot Godt, u selven geheel overgevende in sijne Goddelijke bestieringe, ende eeuwige schickinge, om met u inwendig en uytwendig te doen naer sijn Goddelijk behaegen, waer in gy door den dag moet getrouw zijn, ontfangende alles met liefde van sijn Goddelijke handt, oft het u mede oft tegen gaet. Tracht ook soo veel het mogelijk is, u te houden in sijne Goddelijke tegenwoordigheyt, versekert zijnde, dat hy door sijn Almogentheyt siet ende kent all' u doen en laten, all' u actien, ook het binnenste van u gedachten. Dese kennisse sal u geven een inwendig respect tot uwen lief-hebbenden Godt.

Als gy u begeeft tot het gebedt, vernieuwt wederom de tegenwoordigheyt Godts, binnen u met een stille reflectie, verweckende een acte van Geloof, Hope, ende Liefde.

Daer naer overpeyst eenig Mysterie van het lijden Christi, oft yet anders daer gy uwen geest toe beweegt

beweegt vint. Daer naer houdt u ſtillekens in een ontvallen van alle gedachten : ten waer gy u inwendig beweegt vondt tot eenige aſpiratie ſeggende: Alderſoeſten *Ieſus*, gebiedt my wat u gelieft, en volbrenght in my dat gy gebiedt: Mijnen *Ieſus*, geeft my dat ick u lief hebbe met een alderſuyverſte en alderſterkſte liefde: och mijnen ſoeten *Ieſus*, laet my toch ruſten in u Goddelijk Herte, och mijnen *Ieſus* laet my, my ſelven kennen op dat ick u mach kennen, en u kennende, u mach beminnen boven al &c. En zijt niet menighvuldig d'aſpiratien dikwils herhalende.

En oft het Godt beliefde, dat gy allen den tijdt van u gebedt niet een goet gedacht en coſt hebben, zijt ſoo wel te vreden al oft gy waert in volle ſoetigheyt des geeſts, niet anders begeerende als den wille Godts, geloovende dat Godt u ſoo naer is in volle verſtroeytheyt, (als die niet vrywillig en is) als in volle ſoetigheyt. Want den loon die Godt bereydt heeft voor de gene die geduerig tegen ſtroom op moeten, en daer in gelaten ſtaen, is ongelooffelijk. Blijft getrouw en laet den Heere u ſchipken beſtieren, ſoo het ſijne Majeſteyt belieft, al ſchijnt het ſomtijdts in perijkel te zijn van te verdrincken oft ſchipbrake te lijden, en ontruſt u daer in noyt, maer ruſt ſoetelijk in den ſchoot van d'eeuwige ſchickinge ende voorſichtigheyt Godts.

Deſen ſtierman ſal u ſchipken op ſijnen tijdt ſekerlijk brengen in de haeve van d'eeuwige ſaligheyt.

Sondaeghs

SUlt gy ter eeren van de H. Dryvuldigheyt drymael knielende ſeggen, *Glorie zy Godt den Vader, Glorie zy Godt den Sone, Glorie zy Godt den Heyligen Geeſt, als't was in den beginne &c.* Met eene acte van liefde : ſeggende, mijnen Godt ik bemin u boven al, om dat gy my geſchapen hebt, om dat gy my verloſt hebt, om dat gy my begaeft hebt.

Dit ſult gy doen eens ontrent den elf uren, ontrent den twee uren, en ontrent den ſes uren: doende dien dagh dry verſtervingen ter eeren de Heylige Dryvuldigheyt, tot dankbaerheyt van ſoo groote weldaden.

s' Maendaeghs

SUlt gy alle uwe Oeffeningen doen tot laeffeniſſe van de Zieltjens in't Vagevier. Dien dagh ſult gy ter eeren van de H. vyf Wondekens van den lijdenden *Ieſus* vijfmael leſen den Pſalm de Profundis, oft Requiem æternam, en drymael den Weeſt gegroet, ter eeren de onbevlecte Ontfangeniſſe vande altijdt onbevlecte Maget ende Moeder Godts Maria. Dit ſult gy doen op verſcheyde tijden van den dagh: ſeggende by den Weeſt gegroet, gelooft, ge-eert, ende gebenedijdt moet zijn de altijdt Onbevlecte Maget, ende Moeder Godts *Maria*: gebenedijdt zyt gy onder de Vrouwen, ende gebenedijdt is de Vrucht uws Lichaems *Ieſus*, met uwen lieven Bruydegom *Joſeph*. Dit ſult gy doen op verſcheyde tijden, doende ook eenige beſondere wercken van penitentie.

Dynsdaeghs

SUlt gy drymael verwecken een volmaekt berouw van alle de ſonden die gy in u geheel leven gedaen hebt: daer by een acte van dankbaerheyt, dat den bermhertigen Godt u ſoo lankmoedigh verdragen heeft. Offert alſdan aen den Hemelſchen Vader ſijnen eenigen Sone met alle de verdienſten van ſijn bitter lijden, ende onnooſele doot. Want door dien dat den Hemelſchen Vader, door een onbegrijpelijk exces van liefde tot den menſch, ons heeft gegeven ſijnen beminden Sone met alle ſijn verdienſten: ſoo mogen wy ſeggen, mijnen ſoeten *Ieſus* waſcht toch mijn beſmeurde ziele in u

Hey-

Seyligh Bloedt, op dat 'er niet een vlekxken in en lijve dat sou connen mishaegen aen u Goddelijke ogen. Stelt die gesuyvert zijnde in u Göddelijk lerte, op dat sy magh leven in haren oorspronk, aer sy vander eeuwigheyt in is geweest.

Offert ook met een groot geloof en betrouwen en den Hemelschen Vader, sijnen beminden Soe het alle sijn verdiensten: seggende, mijnen Vader offere u mijnen *Iesus* met alle de verdiensten van jn alderheylighste Leven, Lijden ende doodt, tot oldoeninge van alle het gene ick schuldigh ben en uwe Goddelijke rechtveerdigheyt.

Desen dagh en sult gy buyten den huyse niemant aenspreken, oft nievers naer om sien sonder oodtsaeckelijkheyt.

Woensdaeghs

Ult gy u Oeffenen in de deught van gehoorsaemheyt, niet alleen in het gene u geboden wordt, maer soo haest gy merkt de genegentheyt at u Oversten u yet sou gebieden, sult gy u datelijk eerdigh thoonen om alles met vlijtigheyt sonder ytstel, oft tegen-seggen te volbrengen, siende in Oversten Godt selver die u gebiedt: volgende soo d'exempel van uwen lieven *Iesus*, die aen sijn Hemelschen Vader gehoorsaem is geweest tot 'er oodt toe.

Desen dagh sult gy ter eeren van de seven droefden van de H. Moeder Godts *Maria*, ende van en *H. Joseph*, seven mael vallen op uwe knien, ussende de aerde met een vernieten uws selfs: segndende met den *H. Franciscus*, mijnen Godt en ijnen Al, geeft my dat ick u kenne, ende dat ick y selve kenne, op dat ick u kennende, u magh minnen boven al, en dat ick my selven magh minnen in u: doende ook eenige besondere ercken van penitentie.

Donderdaeghs.

SUlt gy u Oeffenen in de deught van dankbaerheyt, voor soo grooten weldaet, dat *Iesus* sy selven aen u heeft gegeven tot spijse ende voetsel van uwe ziele. Hy geeft u sijn Vleesch en Bloedt, sijn Godtheyt met al sijn Glorie, en al dat hy heeft, en dat hy is in het Alderheylighste *Sacrament*. Dese liefde considererende, doet alle verstanden stil staen en verbaest worden: want geen menschelijk ofte Engels verstant, en can begrijpen dese ongemete vervallen liefde van Godt tot den mensch: segh dan drymael dien dagh met den *H. Bernardus* a knielende, mijnen soeten *Iesus* wat sal ick u wedergeven, voor al dat gy my gegeven hebt. Ick ben u my selven schuldigh voor dat gy my geschapen hebt, wat sal ick u geven voor dat gy my verlost hebt met soo veel swaer tormenten, en het vergieten van u Heyligh Bloedt, en u onnoosele dood.

Mijnen soeten *Iesus*, ik staen verbaest als ik peyse mijne ondankbaerheyt, dat ick u noch derve vergrammen oft eenigh mishagen aendoen door mijne ongetrouwigheyt, van hier en daer mijne genegentheyt te voldoen. Neen mijnen soeten *Iesus*, niemeer, ik sal my voortaen in alles voegen naer u welbehagen. Ick offere u mijnen vryen wille, met al dat ik heb ende ben door uwe gratie: gebiedt maer wat u gelieft, en volbrenght in my wat gy gebiedt. Ick offere u ook tot dankbaerheyt u eyge selven mijnen *Iesus* met alle de verdiensten die besloten zijn in uwe Goddelijke ende Menschelijke natuer, tot bekeeringe der sondaren.

Vrydaeghs.

SUlt gy u Oeffenen in het lijden Christi, en wat u dien dagh sal opgeleydt worden, sult gy gewilligh verdragen sonder tegen te seggen, of t'excu

excuseren ten waer in merckelijken noodt : volgende alsoo het exempel van uwen Bruydegom *Jesus*, die in alle de valsche beschuldingen sy selven nyt en heeft verantwoordt, dan als het de eere rekte van sijnen Hemelschen Vader : soo moogt gy ook verantwoorden als'er yet voorvalt dat d'eere Godts sou konnen verminderen, oft d'eere van uven evennaesten.

Dien dagh sult gy vijfmael knielende lesen dit volgende

GEBEDT.

Ick aenbiede u dierbaer Cruys, het welk met de teere Voeten, en eerweerdige Handen van mijnen Heer *Jesus* Christus zijt verciert geweest, ende met sijn precieus dierbaer Bloedt overgoten. Ick aenbidde u wederom O Heyligh Cruys ter liefde van mijnen waerachtigen Godt ende Heere *Jesus* Christus Amen. Doende ook eenige besondere werken van penitentie.

Saterdaeghs

Sult gy u Oeffenen in de deught van ootmoedigheyt, doende eenige wercken van verootmoedige, ende wenscht somtijdts in u gemoet versmaet oft cleyn geacht te worden van de menschen. Om dese deught oprecht in uwen grondt te bekomen sult uwen toevlucht nemen tot de Coninginne des Hemels, haer versoeckende, datse dese deught voor u gelieft te verkrijgen van Godt, door de verdiensten van haren Sone *Jesus* Christus. Tot den eynde, sult gy u met alle ootmoedigheyt dry mael worpen voor hare voeten lesende elke reyse eene *Ave Maria*, met eenen *Salve Regina*, ter eeren dat sy Maget is geweest voor het baeren, in het baeren, en naer het baeren van haren Sone *Jesus* Godt ende Mensch. Hier by sult gy verwecken een acte van Geloof, Hope, ende Liefde, oft deught drymael dit navolgende : Gebenedijt zy den Vader die u *Maria* geschapen heeft: gebenedijt zy den

Sone

Sone die gy gebaert hebt : gebenedijdt is den Hey ligen Geeſt die u geheylight heeft : gebenedijdt i de heele Heylige Dryvuldigheyt, van nu tot in de eeuwigheyt. Amen.

Noch eenige pointjens dienende tot de Volmaecktheyt.

TEn eerſten alle ſijne wercken te doen alleen o Godt ſonder daer van eenigen loon , of danl baerheyt van de menſchen te begeeren : hoe groo wercken van liefde datge aen uwen evennaeſt gedaen hebt : ende de fouten oft gebreken van uw evennaeſten, altijdt trachten te excuſeren ende cle te achten , maer van cleyne fouten van u ſelven ſchult kennen ende de ſelve groot achten. In uv converſatie zijt altijdt vriendelijk en ſeeghbaer ſpreekt ſoo weynigh alsge cont , ende draeght u ſ dat een yeder in u magh geſticht en verbetert wo den, ende tracht uwen lief-hebbenden Godt in al creaturen te kennen ende te-beminnen, ſoo en ſu len de creaturen u noyt konnen aftrecken van h ſoet genieten van uwen Beminden.

Ten tweeden u ſelven altijdt neerſtelijk waern men in alle occaſien, ook in de cleynſte occaſi die'er voorvallen daerge u ſelven toe genegen vin u daer in verſterven: 'tzy van yevers naer te ſie naer te vragen , naer te hooren , oft andere di gelijke occaſien die'er op eenen dagh menighvu digh voorvallen. Hier in moetmen ſy ſelven nau waernemen, ſekerlijk geloovende, dat Godt in al dingen tegenwoordigh is door ſijn Goddelijk w ſen, maer beſonderlijk in de ziele van den menſ die hy geſchapen heeft naer ſijn Goddelijk be ende gelijckenisſe. Want gelijk het lichaem niet can leven buyten de locht, ſoo en can de ziel o niet leven ſonder Godt : gelijk ons hert niet can leven ſonder het geduerigh in-aeſemen van

loch

cht : soo en can onse ziele niet leven sonder het
duerigh in-aesemen in Godt. Gelijk dan het ge-
oet de rust plaets is van de ziele , ende de ziele
rust-plaets is van Godt , soo behooren wy al-
dt devoir te doen , om met ons gemoet gedue-
gh tot Godt genegen ende gekeert te zijn , met
n geduerigh letten wat Godt van ons begeert
daen ende gelaten te hebben , wat hem het al-
raengenaemste sou zijn , trachtende altijdt met
rghvuldigheyt dat te volbrengen , ook alle onse
efde ende affectie af te trecken van de creaturen ,
m die alleen suyver op te dragen aen dien soeten
oddelijken Minnaer , die in onse ziele tegen-
oordigh is. Als gy u dan begeeft tot het gebedt ,
o stelt u in de tegenwoordigheyt van Godt , door
n ontvallen van alle gedachten , ende alhoewel
it seer moeyelijk is in het eerste , wy en mogen
ons niet laten verdrieten , al waren wy hondert
ael verstroeyt op een ure , maer wy moeten ons
ke reyse daer af keeren , soo wy de verstroeytheyt
ewaer worden , sullen wy die laten ontvallen als
n saeke die ons niet aengaet , ende sullen sincken
onsen grondt , te weten in Godt , die daer waer-
chtelijk tegenwoordigh is , ende die sijn behaegen
eemt in de ziele te zien lijden , want op soo een
anier te bidden , is een pijnelijk gebedt , ende voor
lken afkeer die de ziele doet van de verstroytheyt ,
nde van de creaturen ende toekeer in Godt , geeft
odt aen de ziele eene nieuwe gratie die haer pre-
areert tot meerdere volmaektheyt.

Ten derden , als u eenigh lijden overcomt uyt-
vendigh , 't zy verlies van goet , oft dat u reputatie
ermindert oft benomen wordt , oft dat gy moet
ijden eenige injurie ofte opspraeke : en zijt noeyt
qualijk te vreden op den menschdie u het lijden
endoet , maer trekt dat lijden in Godt , soo ge-
niet gy Godt in het lijden , die u het selve uyt een
xces van liefde toeseyndt , het zijn al schatten uyt
sijn Goddelijk Herte , daer hy sijn uytvercorene

op

op deſe werelt mede vereert. Den Beminden heeft veele middelen om de getrouwigheyt van ſijn beminde te beproeven: peyſt dan altijdt als u ſulke overcomt, oft dat den Beminden u vereert met lijden, dat het is om u getrouwigheyt te beproeven ofte om u hier te ſuyveren, ofte om u door het lijden gelijk te maecken aenden gecruyſten *Jeſus* Godt ende Menſch, die u onder ſoo veel duyſenden heeft verkoren tot ſijne Bruydt. Couragie dan beminde en laet u geen lijden te veel zijn, maer omhelſt alles ſoo inwendigh als uytwendigh, met een ſuyver liefde, hoe ſwaer het ſchijnt voor de natuer, het is al cleyn ten opſicht dat wy verdienen hebben, al en hadden wy maer een daegelijkſche ſonde gedaen in ons geheel leven, iae, al en hadden wy noyt geſondight, ſoo ſouden wy het lijden evenwel behooren te beminnen, om dat wy daer door eenighſins gelijk worden aen onſen lieven hebbenden gecruyſten *Jeſus* Godt ende Menſch.

Alles getrocken uyt haer Leven, gedrukt *'t Antwerpen* by *Petrus Jouret* op de melk Marckt, in de dry Monicken: geapprobeert van mijn Heer *A. Hoeſtagh*, Canoninck Gradueel van de Cathedrale Kercke, Keurder der Boecken; en opgedragen aen de Doorluchtighſten ende Eerweerdigen Heer Heer *Reginaldus Cools*, Biſſchop doen van *Ruremonde*, nu van *Antwerpen* uyt der Predick-heeren Order: die van deſe ſijne Nichte bekende, dat alhoewel hy menige Godtvruchtige zielen gefrequenteert ende beſtiert hadde, ſoo in Spagnien, Vranckrijk, als hier te lande, nochtans noyt eenige gevonden en had van ſuyverder, eenvoudiger, ende ootmoedige gemoet.

AR

ARSCHOT.

HEt Beggyn-hof van *Arſchot* 't welk ſtaet onder de directie en protectie van de ſeer Edele en weerge Abdye van *Sinte Geertruy* binnen Loven, is egoſt ontrent het jaer 1259. in 't welk naer de deructie en wederkeeren van dry Beggyntjens in 't er 1610. is de vierde in 't getal geworden Jouffrouw *nna Verhagen* geboren van *Boeſchot*. Haer Ouders aren *Peeter Verhagen*, en *Marie Suiddees*, en is gerofeſt den 18. van October 1615. Haer leven was n geduerige Godtvruchtigheyt, ſeer verſlonden haer gebeden: altijdt van ſmorgens ten vijf uren de Kerk, aldaer blijvende tot naer negen uren, nde ontrent dry uren beſigh zijnde met het leſen n het cleyn Officie van onſe Lieve Vrouwe. et licht dat neven haer ſtont liet ſy dikwils bran- n tot in den claren dagh, dat het van yemant oeſt uytgedaen worden, ſoo weynigh wierdt ſy hare gebeden becommert, met de omſtandighe- n die ontrent haer geſchieden. Aengaende haer anieren, was ſy ſeer goedertieren, patientigh, met n cleyn-achtinge van haer ſelven; ſeer gevoegh- em en minnelijk tot haren even-menſch, doende k groote Caritate.

Overſte zijnde, diende de kranken die met haer oonden, byſtaende met hare tijdelijke middelkens: om minder verſtroeytheyt hadde ſy haer erf-goeren aen haer vrienden opgedragen, die haer jaerkx eene Rente gaven. Al 't gene dat van de Overyt quamp imploeyeerde 't ſelve tot meerder cieet van de Kerke, noch en was ſorghvuldigh voor t toekomende, gevende ſoo liberalijk aen den men, datmen naer haer doodt maer gevonden en eeft eenen quaden blamuſer, den welken ſy ook arentelijk niet en ſoude gehadt hebben, waert eken hy goet hadde geweeſt. De reſt van haer odtvruchtigh leven, is in Godt verborgen gebleven

ven, in wie wy hopen datse is ruſtende. Sy is geſtorven den 13. Januarij 1656. Achthien jaren daer naer haer graf geopent zijnde, om een ander daer in te begraven, is haer Lichaem noch geheel bevonden, en het lijnwaet vers en ſuyver met eenen aengenamen reuk, alhoewel in een vochtige plaetſe begraven, 't welk veel Beggyntjens, en andere werelijke menſchen, die noch leven, geſien hebben. Maer thien jaren noch daer naer, om de ſelve reden haer graf wederom geopent zijnde, en heeft men niet anders meer bevonden als de beenderen. Uyt de Miſſiven van Jouffrouw *Moeckenboeck* Hof Meeſterſſe.

AUDENAERDE.

DE Beggyntjens van *Audenaerde* hebben ontrent het jaer 1367. een huys gekregen in 't welk ſe hebben begoſt by malkanderen te woonen: en vermenighvuldight hebben ſy met de Jouffrouw van het Hoſpitael verandert. Sy hebben gehadt eenen ſeer Eerweerdigen Heer Meeſter *Paulus van de Coye* Paſtoor der Parochie Kercke ende hunnen Curaet, die naer 't liſtigh innemen der ſtadt van *Audenaerde* van de Heretijcken is gevangen genomen met noch vijf of ſes andere Paſtoors en Prieſters den 7. van September 1572. ende opgehouden in 't Caſteel van Pamele tot heurlieden vertrecken: en de doen in den duyſteren avont geleydt in 't nieuw Caſteel, aldaer ontcleedt tot op ſijn hemde, de handen op den rugge, de beenen boven de knyen ende boven de knoeſſels gebonden, ende met den hoofde vooren door de venſter van den waſchuyſe geſchoten in de Schelde, ende alſoo conſtantelijk om Chriſti geloove geſtorven in den Heere den 4. van Octobet 1572. Uyt Rijckel. Op welken tijdt ock ſeker Beggyntjen de geuſen ontloopende, is door de Schelde met haer fayllie geſwommen, en haer verborgen gehouden tot dat de meeſte troubele gepaſſeert waren. Uyt het relaes der Beggyntjens

BRU

BRUGGE.

ERmentrudis een seer Edele ende rijke Maget van *Ceulen*, hebbende naer veel gebeden, en penitentien van Godt verstaen, dat haren Vader verdoemt, en haer Moeder saligh was, en datse een Leven moest aennemen in 't welk sy veel Maeghden tot Godt soude trecken, gaf dit te kennen aen haren Biechtvader, die in sijn Misse verstondt den wille Godts te zijn dat *Ermentrudis* haer Vaderlandt soude verlaten, en elders gaen sorgen voor de saligheyt van veel Maeghden. Sy gonk dan met een goede dochter van Ceulen naer een Cluysenersse van heyligh leven, die siende den kloeken geest en vierige driften van *Ermentrudis*, haer seer wenste by naer te houden, maer dit wierdt haer van eenen Engel verboden, soo dat *Ermentrudis* na Vlaenderen quam, waer sy verscheyde Gasthuysen en Begyn-hoven van *Gent* en *Brugge* gesticht hebbende, en de Heerlijckheyt van *S. Baefs* buyten *Brugge* eenigen tijdt bleef leven buyten 't gewoel der menschen, om te hooren wat Godt tot haer Hert soude spreken.

Sy verwekt om de *H. Clara* naer te volgen, en vergetende de swakheyt van haer Lichaem, gongh na *Roomen* van den Paus oorlof vragen om Clooisters te stichten voor de Clarissen. Zijnde van den Paus verstooten, nam sy haren toevlucht tot het gebedt, en wierdt gedreven om te gaen by eenen Minderbroeder van vermaerde heyligheyt, die geen Vrouw-persoonen en placht aen te spreken. Desen vermaent zijnde, dat een Vrouwe uyt Vlaenderen hem wenste te spreken, seyde terstont, het is *Ermentrudis*, en quam buyten sijn gewoonte haer trooven, en verstercken in haer goet voornemen, voorseggende datse haest soude verhoort worden.

Corts daer na soo sy den Paus met veel Cardinalen op de straete in't gemoet quam, en hem een-

nen ootmoedigen voetval dede, vercreegh sy den gewensten oorlof met veel andere jonsten. Hier mede keerde sy naer Vlaenderen, en begon te *S. Baefs* buyten *Brugge* het eerste Clooster te sticht-ten, en onder den strengen regel van de *H. Clara* te leven, wordende corts van veel Edele Dochters gevolght. Hier heeft sy eenige jaren Abdisse geweest, en van Godt getoeft met veel openbaringen, en Hemelsche besoekingen.

De *H. Clara* heeft haer met twee brieven versterkt tegen de becoringen des duyvels, en opspraken der menschen, en vermaent om kloeckelijk te volherden in 't gene sy wel hadde begonst, gevende haren zegen over hare tegenwoordige en toecomende Susters. Als dit eerste Clooster voor het groot getal van de Religieusen te cleyn zijnde een ander binnen *Brugge* in 't jaer 1262. gesticht was, heeft *Ermentrudis* in de eerste Misse diemen dede in dese nieuwe Kerke, door den geest der Propheten veel saken voorsien, die dit Clooster souden overcomen.

Wy en vinden niet waer, en wanneer *Ermentrudis* gestorven is: want sy oorlof hebbende om thien Cloosters te bouwen in Nederlandt en Duydtslant, noyt op een plaetse vast en bleef. Uyt de Legende der Minderbroeders van den 2. Augusti fol. 27.

BRUSSEL.

HEt Beggyn-hof van *Brussel* heeft sijn beginsel gekregen van 't jaer 1250. Wy hebben van goeder handt getuygenisse dat *Gisbert Lanot* grafmaecker van 't selve Beggyn-hof, als wanneer hy de graven opende, dikwils geroken heeft eenen seer aengenamen reuk, den welken ongetwijffelt voort quamp uyt de Lichamen van de Beggyntjens de welcke met meyninge van Heyligheyt daer begraven waren.

Den naem en faem loopt noch hedensdaeghs, dat in 't selve Beggyn-hof sulke goede zielen waren

dats

datſe in 't gebedt eenen of twee voeten van de aerde verheven zijn geſien geweeſt.

Ja men thoondt noch nu ter tijdt een plaetſe genoemt de gulde by-een-komſte, om dieſwille dat eenen Engel een Beggyntjen met een goude Croone daer gecroont heeft. *Uyt Rykel.*

BEATRIX was een Beggyntjen, en dienden 't Convent van *Rumpſt* te *Bruſſel*: de welke alhoewel ſy veel werk hadde, en ſorgh moeſt dragen, nochtans hoorde ſy alle dagen de geſonge Miſſe. 't Welk een ander Beggyntjen niet connende begrijpen, hoe ſy meer werk hebbende als ſy doen coſt, evenwel ſoo lank Godt badt, en in de Kercke bleef: willende overſulkx 't ſelve wat naerder en curieuſelijk onderſoecken, is eens uyt de Kerke en naer huys gegaen, ende haer oogen ſlaende in de keuken heeft geſien eenen ſeer ſchoonen Jongelink met eenen voorſchoot aen, die met de tange het vier opſtokte en met den lepel de potagie roerde: hier over verſchrikt en verwondert en twijfelde geenſints niet, of 't was Chriſtus ſelver die voor haer ſorge van de keuken droegh, terwijlen ſy beſigh was met Godt te bidden. *Uyt Rykel.*

Een ander Beggyntjen aldaer, teenemael waterſuchtigh, en ſoo om te ſterven, gelijkmen haer wilde geven de leſte H. H. Sacramenten van d' heylige Kerke, heeft gebeden datmen ſoude willen wachten tot ſmorgens. Den Paſtoor voor ſijnen zieke ſorghvuldigh, is den dagh daer naer heel vroegh by haer gekomen, en teenemael geſont gevonden. Hy hier over ganſch verſlagen, heeft gevraeght hoe 't mogelijk was ſulke eene groote en ſubite veranderinge. Sy heeft hem geantwoordt, als dat 'er was by haer gekomen een uytnemende en ſchoone Jonkrouwe, de welke haeren doek op haer leggende, ſoo op eenen oogenblik hadde geneſen. *Uyt Rykel.*

Jouffrouw GISLENE VAN HAMME Beggyntje te *Bruſſel* in't jaer 1619. door een defluxie van bijtende humeuren, gevallen op de ſchene van haer been, en hadt daer geen gevoelen meer in, en corts daer naer door d'inflammatie ſoo ingetrocken, is lam daer in geworden, dat ſy ook met Crucken niet eenen voet verſetten en conde. Gelijk ſy nu in groot perijckel was, en geen menſchelijke devoiren meer helpen en konden: heeft ſy haer op eenen wagen doen ſetten en naer Laken voeren. Alwaer ontfangen hebbende het *H. Sacrament* des Autaers tot der aerden vernedert, uyt het binnenſte haerder herten ſuchtende voor het beeldt van d'Heylige Moeder Godts *Maria*, haer ellenden aen den goedertieren Godt, en aen de Moeder der bermhertigheyt op-geoffert. En ſiet ſy wordt op eenen oogenblik inwendigh van eenen Goddelijken ſchrik bevangen, en haer Lichaem begint van een aengename vreeſe te beven. Wonderlijke cracht en macht is haer van't herte gecomen in de beenen, haer docht dat ſy nu conde gaen, ſy roerde haer been van alle kanten ſonder de minſte pijn, en gelijck allenxkens haer gemoet vermeerderde, is ſy dadelijk ſonder eenige hulpe opgeſtaen, en in het midden van het volk gekomen, en met hun wederom naer de Kerke gegaen, en den Be-wegh omgegaen, de H. Moeder Godts, die tot noch toe niet op en houdt van de menſchen wel te doen, lovende en bedanckende over het ontfangen weldaet. *Uyt Rykel.*

Jouffrouw FRANCHOISE DE WITTE ook Beggyntjen van den ſelven Hove, wierdt by naer op den ſelven tijdt ſoo overvallen van finckingen op haer tanden, datſe by naer uytſinnigh wierdt, en haer herte qualijk conde meer naer den Hemel opheffen: wat ſy dee oft niet 't gongh allen dagh erger en erger. Haren mondt en konde ſy niet open doen noch ſpreken, haer kele vrongh ſoo toe, dat ſ

ſe qualijk haren aeſem conde ſcheppen. Nu in dit gevaer eenigen tijdt gebleven zijnde, begoſten wel de humeuren wat te ſinken, maer evenwel en conde ſy noch niet ſpreken noch haren noodt te kennen geven. Sy heeft ſoo vier maenden lank met de doodt (ſoo geſeydt) geworſtelt. Overſulkx geen baet noch hulpe by de menſchen vindende, heeft ſy ten langen leſten tot Godt en ſijn gebenedijde Moeder haren toevlucht genomen. Sy is dan het vermaert beelt van *Maria* tot Laken gaen beſoeken. Maer Godt, ende de Heylige Maget aen de menſchen ſekeren tijdt van patientie, en mate van voldoeninge hebbende geſtelt, lieten haer gebeden tot ſes keeren toe als ongehoordt voor by gaen. Dit ſoo dikwils over en weer gaen, ſoude bynaer doen wanhopen hebben van geneſen te worden, ten waer de hope die niet beſchaemt en maekt, haer inwendelijk noch eens hadde verweckt, om voor den ſevenſten keer de reyſe en Bevaert van Laken aen te gaen. Alwaer gekomen zijnde, ende Miſſe gehoort hebbende: wonder geloof en hope! ſy wordt op eenen oogenblik bevangen van een ongewoonelijke bevinge, 't ſcheen, dat haer ledenen bynaer uyt een ſchokten, en alhoewel blygeeſtigh, wierdt nochtans ſoo verſlagen, dat menſe moeſt met ſtercken wijn laven, uyt vreeſe ſy beſweken ſoude hebben. Allenxkens tot haer ſelven commende, men wierdt gewaer, datſe de ſprake eenighſints wederom kreeg: maer ſoo de Litanien van onſe Lieve Vrouwe geſongen wierden, heeft ſy hare voys met d'andere opgeheven, niet ſonder groote verwonderinge van alle die daer tegenwoordigh waren. *Uyt Rykel.*

MARIA CROHAIN. Beggyntjen van *Bruſſel*, hadde nu ſeven jaren lank in haer ſlink been ſoo geincommodeert geweeſt, dat ik niet en weet hoe ik de quale ſoude noemen. 't Was een been vol ſeeren, uyt de welke by tyden druppelen quamen al oft het tranen waren geweeſt. Het overwaſſchen vel op

sommige plaetsen docht geneesen te zijn, maer strakx op een ander openbrekende, vernieuwde de pijn en smert, en alse nu wederom scheenen toe te gaen, soo kreegh sy tusschen been en vlees een onsprekelijk gevoelen, mits het gonk tot het merk der pijpen toe. Sy en conde haer dingen niet doen, noch selfs in haer kamer op haer beenen staen. 't Was een miserie haer te sien op feestdagen naer de Kercke cruypen, dan op krucken, dan op d'armen van haer Mede-susters steunende, met een woordt geseydt, als sy nu alle gedenkelijke middelen sonder solaes gebruykt hadde, ten lesten (beclaegelijke onnachtsaembeyt de menschen) 't gene eerst moest geschieden, heeftse haren toevlucht tot Godt en *Maria* genomen. Vervolgens doet sy haer naer de Capelle van onse Lieve Vrouwe van Laken voeren, en onderwegen gevoelt sy een inwendige hope van geneesen te worden. Ter plaetse heeft sy haer devotie gehouden, en ter H. Communie geweest. Naer huys keerende, versoetden de pijnen, en van dagh tot dagh kreegh meer en meer sterkte, tot dat sy met een krukxken alleen gemackelijk conde naer de Kercke gaen. Welk krukxken op dat sy ook soude mogen connen achterlaten, is sy met 't selve andermael naer Laken gegaen, alwaer gekomen zijnde, storte sy met een vol betrouwen van geneesen te worden haer gebedt, en onder het selve wierdt sy inwendigh en uytwendigh van Godt geraekt, doch gonck evenwel voort, als ook in 't hooren van den Goddelijken dienst, tot 'er tijdt toe, datse meynde datse soude connen sonder eenige menschelijke hulpe opstaen: en inder daet de selve cracht in haer gevoelende, riep sy: Godt, lof ik ben geneesen, ende naer groote dankseggingе, is sy fris en cloek te voet naer huys gekeert. Dit is geschiet in 't jaer 1627. *Uyt Rykel.*

ANNA SYLVIA oft van den BOSCH was ook een Beggyntjen van 't Hof van *Brussel*, die ontrent de

de dry jaren met wondere ſiekten is overvallen geweeſt, namentlijk met den ſlagh des herten, die haer ſomwijlen ſoo benauwde, datſe qualijk haeren aeſſem conde herhaelen; boven dien het gehoor, ende den ganck hadden hunnen keer, dan doof, dan vol flerecijn. 't Was haer al te cort oft te lanck. Sy en hadde geenen appetijt, alle ſpyſen hoe goet en lecker ſy waren, walghden haer. Dan waſſe geſwollen en opgeblaſen, 't ſcheen datſe van 't water gelaeyen nu zielbraekte. Sy hadde voorders een onverdragelijcke pijne in haer beenen, haer hooft draeyde, ſoo dat ſy dikwils met groot perijkel ſou gevallen hebben, waer't ſaeken ſy in tijdts niet vaſt gehouden en waer geweeſt. De pijnen der lenderen waren ſoo ſterk, datſe noch bucken, noch yet opnemen en conde, ja ſoo machteloos, datſe niet alleen een glas coſt in haer handen houden.

Als ſy nu ſagh, dat tot alle deſe qualen noch drogen noch medicamenten en helpten, heeft ſy haeren toevlucht genomen tot onſe Lieve Vrouwe van Laken, en den 19. Junij van den jaere 1627. uyt *Bruſſel* gereden met alle de voormelde ſiekten overlaeyen. Sy is daer aengekomen ontrent den tijdt dat de Miſſe gonk beginnen met het ſingen van den ſolemnelen Lof-ſangh *Te Deum Laudamus*, over het Mirakel geſchiet aen Jouffrouw *Marie Crohain* haer Mede-ſuſter, van de welke wy nu ſtrakx hebben geſproken: ſy heeft op de ſelve maniere met bidden, ſuchten en weenen, ſoo de H. Moeder Godts *Maria* weten te bewegen, datſe medelijden hebbende met haer, van haeren beminden Sone voor de ſelve de volle geſondtheyt heeft verkregen. Commende uyt de Kerke is ſy van den bergh van Calvarien het Kerkhof omgegaen, van daer Jankx den nieuwen wegh naer de Capelle van *S. Anne*, en in ſtadt commende heeft ſy in de Capelle van onſe lieve Vrouwe, geſeydt de *Finisterre*, bekendt in alle oodtmoedigheyt haere geſondtheyt, door de voorſprake van de ſelve Maget te

Laken verkregen te hebben. Van daer is sy gegaen naer S. *Geurix*, ende seven mael ter eeren van de seven Weën omgegaen, en soo naer huys, sonder ten minsten vermoeyt te zijn, tot groote verwonderinge van die haer corts te vooren in alsulken miserabelen staet gesien hadden. En alhoewel dese aengeteekende Mirakelen geschiedt aen de voornoemde Beggyntjens, de selve hier om niet heyligh, maer wel gesondt gemaekt hebben: heeft ons evenwel goet gedocht dese hier aen te schrijven, eensdeels om datse in hunnen persoon dese wonderlijke genesinge van den Hemel ontfangen hebben. Ten anderen om dat de geusen met de Mirakelen lacchen, en een Heyligh-schenderye noemen de H. Moeder Godts *Maria*, en alle Heyligen te aenroepen. Voorders om ons selven te verwecken tot een vast betrouwen, dat wy door hun toedoen van Godt Almachtigh, in alle onse quellinge, en tribulatien connen geholpen worden. *Uyt Ryckel.*

CATHARINA 't SERRAERTS Dochter van den Edelen *Anthon 't Serraerts* Heere van Hoogerheyden en Couwesteyn, en van d'Edele Jouffrouw *Margeriete Pots*, de welcke naer de doodt van haren Man mijn Heer *Engelbert van Oyenbrugge*, verlatende de werelt met al haer sorgen, is Beggyntjen geworden in het Beggyn-hof van *Brussel*, en aldaer soo lank deughdelijk en eerlijk geleeft, tot dat de troubelen der Religie in Brabant, de geusen d'overhandt hebbende, gedwongen is geweest om het geloove, met haer Neefkens naer *Engien* stadt van Henegouw, de welke noch Coninkx en Catholijk was, te vluchten. Sy heeftse in de Roomsche Catholijke Religie opgevoedt, en niet als met alsulke laeten trouwen.

Ten lesten is sy by haren Sone den seer eerweerdigen Heer *Anthon van Oyenbrugge* Abt van Grimberge gecomen, en aldaer meer als tachtentich jaren oudt zijnde gestorven, en begraven in d'eerste

Paroc-

Parochiale Kerke voor het Tabernakel van't Hoogweerdigh *Heyligh Sacrament* in't jaer 1584. *Uyt Ryckel.*

Seker Beggyntjen Choor zangerſſe binnen het Beggyn-hof van *Bruſſel*, heeft in't jaer 1634. op den 21. van September, door den moeyelijcken zank haer ſelven ſulken gewelt gedaen, dar ſy daer door geſleten ende met het accident (het welk de Doctooren in de Medecynen noemen *Hernia*) is beſwaert geweeſt: waer in ſy op den 16. November des ſelve jaers leedt groote pijnen en ſmerten, ende by haer hebbende een weynigh van den Hoofdoek van *Joanna Dedemaker*, welckers Leven wy hebben beſchreven fol. 39. heeft daer van een ſtuckxken met een groot betrouwen geleydt op haer accident, ende negen dagen lank tot dien eynde gehouden eenige beſondere devotie, door de welke haer betrouwen ſoo volcomen is, dat haer den negenſten dagh tot een volcomen geneſinge is verſchenen. Waer door ſy ſoo is verblijdt geweeſt, dat ſy ſelve in perſoon naer *Aelſt* gecomen is, om Godt en het graf van *Joanna* dankbaerheyt te bewyſen, ende den bandt die ſy aen haer accident gedragen hadde, aldaer tot eeuwige memorie gelaten heeft.

Getrocken uyt het gedrukt Leven van *Joanna*, het welk hier ook ſal by gevoeght worden.

Jouffrouwe ANNA MARQUORT Beggyntjen op't groot Beggyn-hof tot *Bruſſel*, vijf jaren lank ziek te bedde gelegen hebbende ſeer miſerabel met groote pijnen en tormenten, door een verſtoptheyt inde lever ende milte, naer alle peyſelijke remedien, niet alleen ſonder baete, maer erger daer door wordende, ende ſoo verlaten van de Doctooren, heeft ten leſten met een groot betrouwen haren toevlucht genomen tot onſe Lieve Vrouwe van Trooſt tot Vilvoorden, ruſtende inde Kerke der Carmeliterſſen, ende heeft ſigh derwaerts met

eenige Beggyntjens, ende haren Biechtvader Heer *Franciscus vander Beke*, doen transporteren in't jaer 1672. die altesamen Godt door de voorsprake van *Maria* van Trooſt soo hebben gebeden om hare gesontheyt, dat een yeder met groote verwonderinge 't sanderdaeghs 't huys gecomen zijnde haer heeft gesien geheel gesondt, gaen en staen lankx het Beggyn-hof, al oft sy geen quale oyt gehadt hadde. Sy is gestorven den 25. December 1706. en alle jaren ter plaetse onse Lieve Vrouwe bedankt, doen Misse lesen, ende de Religieusen gegeven yeder een een witte-broodt van eenen stuyver. Uyt d'Historie van onse Lieve Vrouwe van Trooſt, gedrukt tot *Brugge*, by *Laurens Doppes* 1680. Ende verhael van een Carmeliterſſe Jubilaris.

CHRISTINA

Weerdige Bruydt Christi.

SOo haest als sy binnen het dorp *Stumbele* twee myltjens van *Ceulen*, van *Hendrik Bruzon* en *Hilla* rijke Landts-lieden haere wettige Ouders geboren was, is sy geteekent geweest door de handt Godts op het buytenste deel van haer rechte dye, het teeken sigh vertoonende als gelijk dat van een signe geprint in't wasch van violet couleur: en doen s vijf jarigh was, soo heeft hem *Iesus* Christus aen haer in de gedaente van een kint veropenbaert, en de geleert de maniere van geestelijk te leven, e hoe sy moest bidden. In haer sesde jaer, saghse i de Kerk Mis' hoorende onder d'Elevatie, tusschen de handen van den Priester het Kindeken *Iesus* 't welk tot haer seyde, *Siet ik ben gereedt bermhertigheyt te doen, oversulckx wie bermhertigheyt versoekt sal bermhertigheyt verkrijgen.* Seven jaren oudt zijnde is sy van den Engel tot in het Paradys der wellusten opgenomen geweest, alwaer haer de Hemelsch

ghe verholentheden ontdeckt wierden : onder an-
ere dat groote ſondaers bekeert , veel rechtveer-
ge verſterkt , en ook menige zielen door haer uyt
t Vagevier moeten verloſt worden.

In haer negenſte jaer is't geſchiet dat ſy door de
ngelen, aen d'Heylige Maget *Maria* is gepreſen-
ert, de welke tot haer heeft geſeydt , *Syt vrolijk
ſpringht op van blijdtſchap Chriſtien : want gelijk ik
rkoren ben geweeſt tot Moeder van onſen Saligmae-
r , ſoo ſult gy weſen myn alderſoetſte dochter , en d'al-
rliefſte Bruydt myns minnelijkſten Sons Jeſus Chriſtus:*
er welke woorden ſy van d'Engelen wederom
ier haer kamer is gebrocht geweeſt.

Doenſe thien jaren oudt was heeft den Heere
ſus Chriſtus haer ſigh veropenbaert *als eenen Bruy-
gom voortskomende uyt ſijn ſlaepkamer* , en heeft haer
nomen voor ſijn Bruydt , ende de trouwe uyt
er handen ontfangen. Ontrent haer elfſte jaer,
eft ſy onder de ſeven weken tijdt den geheelen
uuter geleert : 't welk ons niet en moet wonder
nken , mits ſy haren Bruydegom en d'Engels voor
eeſters en Beſtierders hadde.

Gecomen zijnde tot haer 't welfſte jaer , merc-
nde, dat haer Ouders haer ſchikten tot den Hou-
lijken ſtaet , heeft de dienſtmaeght Chriſti haer
r tegen gewapent , en om den ſtrijdt heymelijk
ntvluchten , is ſy ſonder hunne wete naer *Ceu-*
gereyſt , ende aldaer het Habijdt der Beggynen
fangen hebbende , en heeft het ſelve , ſoo lank
ſy geleeft heeft niet afgelaten , alhoewel ach-
en jaren oudt zijnde , naer haer Ouders is we-
om geſonden geweeſt , om dieſwille dat ſy won-
lijke tentatien den tijdt van dry jaren hadde ge-
t , ende ziek boven dien was geworden , noch
k en hebbenſe de Beggyntjens willen wederom
fangen , eenſdeels om dat haer ontgeeſtingen
ch niet ten vollen geprobeert en waren , anders
de geduerige quellagien de welke de duyvelen
r aengaven : ſoo is ſy dan genoodtſaekt geweeſt

in

in haer Ouders huys te blijven, ende naer hun doo
't ſelve ophouwende ſeer eerlijk de familie onde
houdende, heeft ſy veel moeyelijkheden der on
draeyende fortune onderſtaen.

Vyf Peerden wierden op corten tijdt van de du
velen verſlagen, het meeſtendeel van 't huys
ſchueren omgeworpen, ſonder gelt te hebben o
de ſelve wederom te connen opmaken. Maer ſc
lank als ſy by de Beggyntjens was, ſoo ſchouw
ſy alle geſelſchap, en vervremde ſigh van all
voorbygaenden trooſt, ende vreught. Gonck ſe
geeren naer de Kerk, ende 't gene ſy in de Se
moonen gehoort hadde, trachtede 't ſelve met d
wille en wercken te volbrengen. Sy droegh e
hayren kleedt, en omgorde haer met een gecnoo
te coorde ſoo ſterk, dat de cnoopen rondtſo
't Lichaem het vel af-ſchropten. Geduerende hae
jonkheyt, vaſte ſy alle Vrydagen te water en
broodt, en ſliep op de berders oft ſteenen. A
nachten dede ſy twee hondert kniboogingen, en
alle uren vraeghde ſy vergiffeniſſe nedergeſlag
ter aerde ſoo lank als ſy was, maer Vrydagh ſnac
in de gelijkeniſſe van den gecruyſten *Ieſus* met u
gereykte armen, geduerigh en gedachtelijk overp
ſende, hoe veel en ſwaere tormenten Chriſtus vo
ons aen 't Cruys geleden hadde. Sy hadde ook e
teer medelijden met de pynen die d'Heylige Mo
der Godts *Maria*, en alle de andere Heyligen ha
den onderſtaen. Den Heere heeft hem ook aen h
ſigh verthoont in de ſelfſte geſtelteniſſe in de wel
hy was, doen hy aen 't Cruys genagelt honk.

Van haer vijfthienſte jaer heeft ſy gewenſcht
te mogen hebben, in 't welk ſy de gedenkeniſſe
Paſſie Chriſti mocht behouden, en van doen
heeft ſy in handen en voeten, in haer hooft en zy
de teekenen van den gecruyſten *Ieſus* gedragen;
van Godt is aen de duyvelen de macht over h
Lichaem gegeven, uyt welkers permiſſie ſy ve
derley tormenten en quellingen van de ſelve h
moe

oeten lijden : want dikwils als sy snachts by 't
cht der Mane span, oft yet anders dee, soo ver-
oonden hun de duyvels aen haer, in de gedaente
n Hemelsche geesten, de welke haer met groo-
brandende fackels verlichteden, en met klinc-
ende trompetten, en alderley musicale instrumen-
n vereerden, trachtende haer te doen gelooven,
at sy alsulke eere door haer verdiensten weerdigh
as: van 's gelijken deden sy, als sy haer in 't ge-
edt verslonden vonden : maer sigh selven sulker
eldaden onweerdigh kennende, wordt sy door
en Heyligen Geest van al het duyvels bedrogh
nderricht, soo dat sy met schandelijk gehuyl moe-
en wegh gaen.

't Is ook in de Kerk der Eerweerdige PP. Pre-
ikheeren te *Ceulen* geschiet, dat sy soo in den
leere opgetogen is geworden, dat sy haer hebben
oeten 't huys dragen, in welke ontgeestinge sy
ry dagen en dry nachten is gebleven. De Beggynt-
ens die met haer woonden geloofden dat sy dul
vierdt, ende de vallende siekte hadde, soo dat sy
aer als een uytsinnige hielden. Middel dien tijdt
den duyvel in de gedaente van den Apostel *Bar-
holomeus* op eenen nacht aen de sponne van haer
edt gekomen, en tot haer geseydt, Dochter aen-
esien gy met groot verlangen begeert te geraken
ot het Rijke der Hemelen, soo rade ik u, dat gy
selven soudt dooden, ende alsoo sult gy een Mar-
elaresse voor Godt wesen, en dese tentatie heeft
en geheel half jaer geduert: soo dat sy niet liever
n soude gedaen hebben, als haer selven omhals te
rengen, ten waer haer Godt bewaert hadde: want
y voor eenen bornput staende, wou daer in sprin-
en, en soo op verscheyde plaetsen en manieren,
ocht sy alle middelen om haer te verdoen, maer
vierdt van Godt wederhouden.

Den duyvel siende dat hy met dese tentatie niet
en won, en dat haer herte bevestight was in den
Heere; als sy moest eten of drinken, soo is den

duyvel

duyvel gecomen en heeft geſmeten in haren noodt
druft alderley ſoorten van wormen, ſoo dat de pad
den, ſerpenten, en ſpinnen daer over kropen en ſ
ten: maer ſy om den duyvel wederſtandt te biede
ſigh gewelt doende (alhoewel niet ſonder ſchroon
aet ſy haer ſpyſe op, maer gevoelende de wer
kinge van alſulkers beeſtens fenijn, was uytterm
ten droef 't ſelve genut t'hebben, ende mits de n
tuere hier van eenen grouwel creegh, noch 't ſel
niet langer en conde verdragen, heeft al 't gene
ingenomen hadden overgegeven en uytgeſmete
Als ſy een cokquernagie moeſt nemen was die te
ſtondt vol wormen, ſoo dat ſy dikwils haer Li
haemelijke crachten ſoude verloren hebben, ten wa
den Heer in haer boven natuere gevrocht hadd
Inſgelijken doen ſy drinken moeſt, ſoo ſprak d
duyvel van 't binnenſte der cruyk, ſoo gy drin
ſuldy den duyvel inſwelgen, en ſiende in de cru
ſagh dat de ſelve vol beeſten was: evenwel na
dat ſy een Cruys over de ſelve gemaekt hadde,
liet om die, niet te drinken, maer ſpoude 't ge
ſy gedronken hadde terſtont wederom uyt. Als
op ander tijden in de Miſſe ſagh de geconſacreer
Hoſtie opheffen, ſagh ſy een padde: en als ſy t
H. Communie moeſt gaen, ſoo docht haer dat
een padde gonk nutten, en yeder van die tentati
hebben een half jaer geduert; tot dat ten leſten
H. Moeder Godts *Maria* haer heeft gegeven een
alderſoetſten drank, door den welken ſy van al
die moeyelijkheden is verloſt geweeſt.

Siek eens zijnde, heeft den duyvel aen haer ſi
veropenbaert in een alderſchoonſte gedaente, ha
vertrooſtende en ſeggende, wel zy u myn lief, d
Heere is met u, en haer ſeer pryſende, heeft voo
ders geſeydt: aengeſien gy merkt dat u nature ſi
begeeft, vaſt noch twee dagen, en naer die ſul
terſtondt Godt in ſijn glorie aenſchouwen: ma
van den H. Geeſt onderricht, heeft 't eten gevraeg
en den duyvel is met ſchaemte vertrocken.

Da

Daer naer is den ſelven wederom gecomen, als
och eens in de gedaente van den voorgemelden
poſtel, gratieuſelijk tot haer ſeggende: om dies-
ille dat gy tot noch toe u ſeer ſachtelijk hebt ge-
ouden, ſoo rade ik u met dees doorene roy, u
ichaem ter eeren Godts te caſtijden: ende ſy heeft
ier op geantwoordt, *Uwen raeat en deught niet, gy*
eght, want Godt wilt datmen alle dingen ſal doen
et diſcretie: ende ſiende dat hy haer hier toe niet
n conde verwilligen, heeft hy haer ſelver met die
pey dan ſoo gegeeſſelt, dat 'er in haer vleeſch geen
eſontheyt en was, en de ſlagen waren ſoo ſterk
at menſe tot op de ſtraet hoorde: en ten tijde van
e Completen ſoo heeft het Beggyntjen *Hilla* Nicht
an *Chriſtien*, haer op het bedde als half doodt ge-
ydt, en den duyvel ſeyde, om dieſwille dat gy
iet gehoorſaem en zijt geweeſt aen 't gebodt Godts,
o wilt Godt dat gy ſoudt gedoodt worden, en
ziel naer d'helle gaen. En *Chriſtien* heeft geant-
oordt, *Gy en ſoudt geen macht tegen my hebben,*
n ware dat's u van boven gegeven ware; maer my
nu bekent ſijnen wille, ende gy en ſult my het leven
et connen benemen, want Godt voor my is. Dan heeft
en duyvel al't gene daer haer hooft op ruſte uyt-
etrocken, en is ſoo gevallen op den koffer die
aer by was. Somwylen ſtak hy eenen ſteen onder
ſelve, op ander tijden maekte hy in't oorkuſſen
lk een ramoer, dat ſy niet eenen oogenblik en
onde ſlapen, dan trok hy het dekſel af, en als ſy
wederom opnam, wierp hy 't wederom beneden.
y maekte ook dat ſy van luyſen krielde: Soo dat
ten leſten als onpatientigh wierdt, om dat hy
er noyt geruſt en liet. Dan heeft hy haer in de
iſterne geworpen om haer te verdrinken, maer
uyt die getrocken door myn Heer *Joannes* Ple-
en van Stumbele en Rector der Beggynen, met
hulp van Broeder *Aldebrandus* Preekheer, en tot
er ſelven gecomen zijnde, was ſeer bedroeft om
tſe van mans perſoonen aengeraekt was geweeſt.

Waer

Waer over den Eerweedigen P. *Petrus Dacus* van d'Order van Sinte Dominicus, die haer Leven heeft geſchreven, haer vertrooſte verſekerende dat aen haer niet onbehoorelijkx noch geſchiet, noch geſien en was.

Chriſtien eens van de H. Communie comende, bleef ſtijf in alle haer lidtmaten liggen, en ſekere Beggyn heeft haer met haer ſcherken in het dik ende morwe van den beene geſneden, 't welk ſoo lank als ſy opgetogen was, ſy niet en heeft gevoelt noch daer en is niet een druppel bloedt uytgecomen: maer van die hooge beſchouwinge tot haer ſelven gecomen zijnde, heeft de wonde ſeer gevoelt, uyt de welke ook veel bloedt is geloopen. Nochtans 't ſelve luttel achtende, en heeft 'er niet naer geſien, voor dat het been ſeer geſwollen wierdt ende de wonde begoſt te verrrotten. Doen is ſy genoodtſaekt geweeſt aen den weerdigen P. *Geeraerdt*, ook van d'Order van S. *Dominicus*, haren Biechtvader te clagen, vreeſende van voorder verdervinge, door wiens raedt beſloten is, dat ſy naer *Ceulen* ſoude gaen om haer aldaer te doen meeſteren. Alwaer gecomen zijnde, vraeghde ſy van den voornoemden Pater, wat ſal ik doen om geneſen te worden: hy ſeyde dat den Barbier moeſt comen en haer been ſien, en 't ſelve open vlimmen, want het noot waer. Waer op ſy als geſtoordt heeft geſeydt moet den Meeſter myn been ſien? en hy: my dunkt dat het anders niet en can geneſen worden. Sy hier op wederom, ik hadde liever dat ganſche mijn been af-rotte, dan dat ik 't ſelve ſoude laten ſien van eenen weerelijken mans perſoon; en ging ſoo wegh gegaen: ende ſnachts in 't gebedt zijnde heeft haer den Heer geneſen. Smorgens comende by den voorgemelden Pater, heeft ſy geſeydt, ten is niet van noode datmen den Barbier roept, mi den Heere door ſijn beleefde goedertierenheyt m geneſen heeft.

Den duyvel thoonde haer dikwils groote ſcha

ten

en, met gehoopte ſacken van ſilver, gout, coſte-
jijke geſteenten, en verſcheyde juweelen ſeggende,
vaert ſaeken gy wout leven als de weerelijke, en
vilde verſaeken den Beggynnelijken ſtaet, ik ſoude
al die rijkdommen geven, en maken dat gy ook
oo lank ſoudt leven, als gy ſoudt wenſchen en be-
eeren. Op alle welke preſentatien ſy heeft geant-
oordt, *gy vermaledyden als gy zijt, gy lieght, want*
y en condt niet al geven 't gene dat gy belooft. En den
uyvel heeft wederom geſeydt: al de Clercken en
eligieuſen zijn bedrogen, want het is een quade
n obſtinate meyninge ſoo te leven. Aengeſien den
leere van het beginſel af geordonneert heeft dat 't
ſouden leven in den houwelijken ſtaet: doet gy
ok ſoo, en daerom is hy veel nachten gecomen
de gedaente van Man en Vrouw, bedryvende
oor haer geſicht oneerlijke wercken, ende van
ulcke dingen haer ook aenſprekende, hebben ſy
hriſtien ten uytterſten gequelt, en alhoewel ſy haer
ogen toe dee, ſoo ſaghſe evenwel alle die vuy-
gheden. Ende die tentatie heeft ſes weken ge-
uert, ſoo dat de ſelve tegen te ſtaen, haer ſwaer-
er was als de doodt. Daer naer heeft ſy gecre-
en een opgeſwollentheyt, ſoo dat ſy ook haer
eſſte vrienden ſchouwde: alſdan heeft den duyvel
t haer geſeydt, aengeſien gy mijnen raedt niet en
ilt volgen, houdt voorſeker dat ik u ſal beſchaemt
aken: want ik ſal by u een kint in de Kerk plan-
n, en ſal aen alle het volk ſeggen, dat het uwe
, en verwekt by u familiere Religieuſen. Soo dat
in de Kerk zijnde of comende, het minſte ge-
cht maer en hoorde, meynde ſy dat den bedrie-
r aenquam, en was ſoo vol vreeſe, dat ſy geen-
ts en conde bidden: en haer docht dat ſy een
gelijk hoorde ſeggen, ſiet die vuyle, ſiet die treuf,
n blijken haer ſchynheyligheden, barende een kint:
alſoo vergonk allen wenſch van ter H. Commu-
e te gaen, noch en dorſt in't openbaer comen,
t vreeſe van beſchaemt gemaekt te worden, tot

dat sy ten leſten moedt ſcheppende, alle die phantaſien verſette, by haer ſelven peyſende, alwaer't ſaken datſe u altemael verſmadelijk blameerden, Godt weet dat gy onnooſel zijt. Ende van doen af heeft *Jesus* haren Bruygom, van ſijnder alderliefſte Bruydts ſuyverheyt d'oorſake en bewaerder, openlijk getoont, dat de duyvelen teenemael machteloos waren ſijne Bruydt te hinderen, ten zy voor ſoo veel hy tot ſijnder meerder glorie hun toeliet.

Op ſekeren tijdt hadt sy geweldige inbeeldinge van eenen wonderlijken en ſchroomelijken mansperſoon, wenſchende den ſelven te mogen ſien, en aen te ſpreken; en om dieſwille dat sy aen haer begeerte geen conſent en heeft gegeven, was ſoo droef, dat haer docht dat haer herte brak, en om dat sy hem niet om eenigh quaet beminde, ſoo was sy verwondert hoe dat het was geſchiet, dat sy met alſulcken weerelijke menſch, van den welken sy te vooren ſulk eenen grouwel hadde, en ſijn ſtemme als die van den duyvel vervloekte, nochtans den ſelven wenſchte te ſien en te ſpreken. En hier naer is den duyvel in de gedaente van den ſelven perſoon ſnachts by haer gecomen ſeggende, ſiet ik ben hier myn alderliefſte, ik hebbe de deuren open gevonden, u Vader noch Moeder en weten niet dat ik hier ben, en vreeſt niet: ende gelijk hy alſoo ſprak, ſoo geloofde sy dat hy't waerachtelijk was, en hy heeft begoſt haer by der handt te nemen om haer t'omhelſen: Sy dit gevoelende heeft haer achterwaerts getrocken met alle macht, ſigh tegenſtellende, en ſeggende, ſoo gy my comt te raeken, weet dat den duyvel u ſal verſlaen, en overluydt roepende, gelijk haer docht, heeft hem met groote bitterheyt des herten vermaendt, dat hy haer om al het lyden des Heeren, ſoude laten gaen. Hy heeft geantwoordt: O myn alderliefſte noyt menſch en heb' ik ſoo bemindt, gelijk als ik u beminne, ſiet my maer geeren, 'k ſal altoos goet zijn, ſoo niet altoos quaet blyven. Ik ſal u Mevrouw maken, en

coſte-

coſtelijke kleeren coopen, 'k ſal u ſoo veel gelt geven als 't u luſt en gelieft, niet en ſal u ontbreken, 'k ſal u leyden ſonder de wete van u Ouders by rijke en leckerlijk opgevoede menſchen, daer gy ſeer wel ſult zijn. Terwylent hy nu ſprak, en me-jonker ſpeelde, heeft ſy haer wederhouden en geduerigh op de Paſſie ons lieven Heere gepeyſt; en op alle deſe geloften geen antwoordt krygende, heeft hy begonſt te clagen, en met luyder ſtemme teſuchten en te weenen, ſeggende, myn lief, myn herteken wilt gy my dan dooden? ik ſterve ſoo gy met my geen medelyden en hebt, ick ben ſoo voor u beſorght dat ik noch ſlapen noch eten en can. Naer al welken clap, ſiende dat hy veracht wierdt, heeft hy geſeydt, ten zy gy eenen duyvel zyt, ſoo ſal ik mynen will' met u doen, en heeft haer met gewelt gepakt, ſoo dat haer docht dat hy haer 't leven wou benemen: maer ſy met gevouwde handen haren Bruygom aenroepende, heeft tot hem geſeydt: *Heer mynen Godt verſterkt my in dees ure*: ende alhoewel ſy met d'alderſoetſte uytgeleſen woorden Godt aenſprak, nochtans en gevoelde ſy in haer hert geenen trooſt, noch en geloofde dat ſy aenhoort wierdt. Hy heeft haer dan veel moyelijkheden aengedaen, den doek afgetrocken, en de kleeren geſcheurt, ſeggende, ten zy gy my terſtont antwoordt, ſoo ſal ik openbaerelijk voor alle menſchen roepen, dat gy aen mijnen wille hebt voldaen. Sy heeft geſeydt, *Ik en vrees noch doodt, noch ſchandael, 'k ſouw liever de ſtemme van den duyvel hooren, als naer d'uwe te luyſteren.* Hy heeft dan uytgetrocken een mes en dat haer op het hert geſet, ſeggende ſoo wil' ick u doorſteken, ten ſy gy my opſtaende voet ſeght dat gy my ſult volgen: ſy heeft geantwoordt *den Heere Ieſus Chriſtus is mijnen Bruygom, ik hebbe hem myn trouwe beſooft, en om ſijnen Naem wil' ik geeren ſterven.* Hy heeft geſeyt, neen: u Vader en Moeder ſullen voorgaen, 'k ſal al die in huys zijn vermoorden, en u ſal ik noch behou-

den, en treckende sijn sweerdt uyt de schee, docht haer dat hyse allegaer doode, want sy hoorde hun alsoo groot misbaer maken, als gelijk die vermoort worden. Maer den Vader seyde tot hem wacht, eer gy my doodt, ik sal haer verwilligen tot u contentement. Den Vader is dan by haer gecomen, seggende, myn alderliefste Dochter weest indachtigh dat ik noyt kint meer hebbe bemint als u, gy condt my het leven behouden met hem te voldoen, noyt en sult gy't voor Godt connen verantwoorden, soo ik om uwen t'wil vermoort worde. Sy hier op, *wat seght gy Vader, dat ik Godt soude verlaten? en weet gy niet dat hy voor ons gestorven is? voegha u Vader, en verdraeght blydelijk de doodt.* En soo heeft hy den Vader ingevoert, en in haer presentie gedoot, dat is te seggen, haer docht dat sy hoorde den rotel in de keel en sijnen geest geven. Want het en waren anders niet als al valsche en duyvelsche visioenen. Daer naer is hy tot haer gecomen, ende sy heeft het mes dat hy by haer gelaten hadde selfs in haer vlees gesteken; en dat heeft sy met sulke intentie gedaen, op dat haer hert niet en soude verkeert hebben, gevoelende de pyn haer's Lichaems, waer't saken hy haer eenigh gewelt hadde willen doen: en in desen lesten wederstant, soo wierden alle haere lidtmaten als gelijk overgoten van sweet en bloedt, noch en heeft oyt connen gelooven, dat het den duyvel was, alhoewel het haer de Biechtvaders versekerden.

De liefde *Iesu* Christi behiel denstrijdt in't hert van *Christien*, de welke sigh haer gewelt doende tegen de doodt hadde gevochten, ende alsoo den duyvel overwonnen hebbende, is hy beschaemt wech gegaen, sijn sweerdt in teeken der waerheyt achterlatende. En sy is teenemael machteloos blijven liggen, en de wonde heeft dry dagen en dry nachten geduerigh gebloeyt, en meynende hier van te sterven heeft bitterlijk begost te weenen: want sy vreesde d'oorsake van haer doodt te zijn: alsoo bedruk

dan liggende, siet, haer is eenen Jongelink veropenbaert, schoon van gedaente boven de kinderen der menschen, haer aensprekende, en seggende, en zijt niet bevreest alderliefste Dochter, myn Vrindinne en Bruydt, ik ben *Jesus* Christus uwen Bruydegom, aen wie gy u trouw hebt beloft, al eer gy naer de Beggynen gonckt, en wilt u niet beroeren, van die quetsure en suldy niet sterven. In desen tijdt, zijt gy my besonderlijk getrouw gebleven, want ik hebbe gesien, dat gy niemant, als my alleen, hebt verkoren, en makende een Cruys over haer, gevoelde sy haer beter, en terstondt is alle smert verdweenen, en de wonde is toegegaen en genesen: ende volgens de grootte der pynen die sy gevoelt hadde, creegh sy overvloedelijkeren troost in haer herte, en alsoo hadde dees tentatie een eynde. Hier staet te bemercken, dat alswanneer op haer handen Cruycen sigh verthoonden, dat het een voorteeken was van den aenstaenden strijdt, en de naervolgende victorie. Welke Cruycen naderhandt seer dikwils en bynaer gedueright gesien wierden, somwijlen waren sy ook omringelt met cranskens van blommen.

Den duyvel om haer devotie te beletten, heeft haren Psalter wegh genomen, en doen sy in't gebedt was, crayde hy als de hanen, en brulde als eenen Os, bleet gelijk de schapen, wierp steenen naer haer hooft, en een stinkende gestroopte kat stak hy in haren mondt, en stropte die tusschen haer keel toe, sloegh op haren rugge, in de knien en hielen beet hy, haer teenen als met een yseren handt perste hy soo dat het bloedt te nagelen uytspronk over haer kleeren, ook van die by haer waren, goot hy dunnen vuylen drek. Doen sy voor de Cluys met veel andere persoonen wilde bidden, oft mediteren, is den duyvel gecomen, en heeft haer met een lancie in den mondt gesteken, en al die daer by waren sagen haer bloedt spouwen, als van een versche vloyende wonde. Aen alle welke

quellingen, doen Christi macht cloekmoedelijken wederstandt biede, vleyden haer de duyvelen, en met groote beloften, raeyden haer dolende leven te willen verlaten. Maer soo sy hoorde van haer maniere van leven spreken, heeft stoutelijk en onbevreesselijck hun geantwoordt, *Gylie vermaent my wel, want t'is meer als tijdt, dat ik my tot het recht en waerachtigh leven ('t welk Christus is) keere: u lieden vleyingen, en flatteringen veracht' ik, van u lieden tormenten, en drygementen, alleenlijck en vreeje ik niet, maer met groot verlangen verwacht' ik die, daerom en wilt die niet uytstellen, zijt gereedt, en doet al 't gene u-lieden van Godt toegelaten is, sonder eenigh medelijden.* Alsdan veranderden sy van gesicht, en zijn seer afgrijsselijk aengekomen, en eenen in de gedaente van een grouwelijk serpent, is lankx den mondt door haer keel in haren buyk gesonken, en heeft al haer ingewandt fellighlijk doorcropen, in stucken af-geknaeght: dan wederom op en uytcomende, heeft al sijn vuyligheyt in de keel en mondt der maget geblasen. Den anderen heeft haer Lichaem met een scherp sweerdt soo doorsteken, dat het van achter uyt quamp, en dan getwee haer Lichaem met het sweerdt opheffende, schudden 't selve soo lank, tot dat het sweerdt de lenderen van de Maeght te midden deur gesneden hadde: dan hebben sy haer Lichaem verbrandt tot aen den hals toe, en om datmen niet en soude meynen, dat het een valsch of schijnelijk vier maer en was, soo waren haer beenen vol bleynen, en van verbrande puysten opgeswollen: op ander tijden branden sy haer Lichaem als oft het een vercken waer geweest, met ysere hacken 't selve om en tom in 't vier wentelende, en haren mondt met gewelt open houwende, goten daer gesmolten peck met gesoyen solfer in. En siende dat sy met dese tormenten niet op en deden, oft wonnen, hebben haer Lichaem plat ter aerden gesmeten, en met twee seer coude steenen, by naer tot het geven van haren geest,

geeſt, den eenen van voor, en den anderen van achter onbermherlijk omſtucken geſtooten. Andermaels hebben ſy haer op een aenbeldt geleydt, en met yſere hameren alle haer lidtmaten in ſtucken geſlagen. Dan maekten ſy haer aen een radt vaſt, en geduerigh draeyende, pynighden haer geweldiglijk. Haer oogen, neuſgaten, en lippen doorboorden ſy met ſpitſige primen. De vingeren van haer handen, armen, de ſchouders, knien en voeten capten ſy af, en met een byle kliefden ſy haer den rugge open van boven tot beneden. Ten leſten hebben haer ook het hooft afgeſlagen: en dan hebben ſy het Lichaem met alle de afgehouwe lidtmaten in een groot vier geworpen.

Op ander tijden, al was 't dat het eyſſelijk vroos, hebben haer naekt uyt het bedde geworpen, en door hagen en doornen lankx de vervroſe clonten, nu by het hooft, nu by de beenen getrocken, tot aen een poel by den boſch gelegen, alwaer ſy haren ſin met diſputen, drygementen, blaſphemien, en verſcheyde injurien al quellende oeffenden, proberende en verſekerende, dat ſy hun overgegeven was, overſulkx met recht condemneerden, en by den cop vattende haer Lichaem als een offen vel ſeer ſlaende, voor doot het ſelve op den geſeyden vervroſen poel geſmeten: en niet connende overwinnen haer overgroote ſtantvaſtigheyt, hebben haer moeten verlaten.

Maer wat daer naer geſchiet is, laet ons dat nu neerſtelijk eens hooren, gemerkt 't gene men van den eygen Bruydegom leeſt in't Euangelie, in haer volbrocht is. *Doen heeft hem den duyvel gelaten, ende ſiet de Engelen zijn gekomen, ende hebben hem gedient.* Want waerlijk en hadde dien beminden Bruydegom, en getrouwen vriendt, ſijn alderlieflſte Bruydt, in deſen noch allen anderen noodtſakelijkheden niet verlaten, alhoewel hy ſijn tegenwoordigheyt, en haer 's herten ſolaes achtergehouden hadde, nochtans heeft hy haer nu door ſijn getrouwe dienaers,

geweerdight te vertroosten, getrouw in d'ongetrouwigheyt gebleven, en tot troost van sijn Bruydt twee Engelen gesonden, die haer Lichaem van de quetsuren genasen, van den vorst met eenen lichten en warmen mantel beschudden, en haer gevoelen met Hemelsche vertroostingen versterkten, versekerende boven dien, dat sy in alle haer lijden, tegenwoordigh geweest waren, en haer groote verduldigheyt aenmerkt hadden: ende dat meer is, onder dese wonderlijke vertroostingen, en Godtvruchtige vermaningen, hebben haer t'huys gedragen, soo dat sy selver, noch den wegh, noch de maniere van geleyden, niet en konde, om de groote verwonderinge overpeysen, min achterhalen: nochtans die wegh gaende, vondt sy haer sigh in haer kamer. d'Engelen noch den mantel en sagh sy niet met haer Lichamelijke oogen, maer de hitte, lochtigheyt, en de schaduwe des mantels wierdt sy met 'er daet gewaer, ende de Engelsche genesinge, met den troost, gevoelde sy geestelijk en waerachtelijk in haer herte. Maer eylaes! alsulken wonderlijken troost, is terstondt verkeert geworden: want den naestvolgenden nacht, soo zijn de duyvelen wederom gecomen met leugenachtige attestatie versekerende, dat sy allen dien voorgaenden troost en soulagement, van hun ontfangen hadde. Daerom met haer spottende, seyden, nu siet gy wat een macht wy hebben van u te doen sterven, en te doen verrijsen: want waer 't saken dat hy, die gy dient, en op den welken gy u betrouwen stelt, Godt waer, hy soude u buyten twijffel uyt onse handen verlossen.

Daer naer hebben de duyvels met veel drygementen en quellingen, haer kleeren afgeroefelt, en van haer bedde naekt tot in 't midden van de Camer getrocken, en twee van hun hebben haer knien met een ysere spil doorsteken, t'welk gedaen zijnde, wierdt daer eenen duyvel in de gedaente van een dul, en ongetemt peert geleydt, aen het welk

sy

ſy de Maeght als een dief-inne, ſchandelijk hebben gebonden, en getrocken tot eenen boſch, in den welcken ſeven dieven lagen om voor de ſelve gepijnight te worden, waer toe ſy haer gewilligh-lijk op-offerde. Sy wierdt ſtraffelijk gequelt, en tot afwijckinge van haren Heere geſoliciteert, maer ſiende dat ſy om alle deſe pramingen, haer ten min-ſten niet en beroerde, hebben haer met ſeer groote raſernye aen den hooghſten boom om hoogh, met een gloyende ketinge wonderlijk vaſt gebonden, en vloekende, hebben ſy geſeydt, miſerabele verley-ter als gy zijt, roept nu uwen Heere en Bruyde-gom aen, is hy uwen Godt, waerom verlaet hy u? is hy uwen helper, waerom en ſtaet hy u in de-ſen grooten noodt niet by? ſiet en aenmerkt dan den leſten hoe valſch en ydel dat alle dingen zijn, voor de welcke gy van uwen Heer en Bruydegom, ſoo groot vermoeden hebt, en ſoo ſottelijk be-roemt. Aen de welke de Bruydt Chriſti, cloek-moedelijk heeft geantwoordt: *Mijnen Heere Jeſus ſal my, noch en heeft my oyt in al myn tormenten verlaten: want hy is met my, en van deſe quellingen, ſelijk van alle d'andere, ſal hy my verloſſen, en ſyn ſel-ven my tot eenen eeuwigen loon geven, en u lieden al-mael, om de leugenen, arghliſtigheden, quaetheden, en boosheden my aengedaen, ſullen by blyven droefheden, en byt eynde hebbende tormenten.*

Hier ſtonden de duyvelen confuys, ende en wi-ſten niet wat ſeggen, maer dadelijk hun wegh-ma-kende, hebben met hun huylen en ſchreeuwen de gantſche locht vervult. Hier waren nu by de ſeven voorgemelde dieven, Godts wonderlijkheden over-peyſende, en alle redencavelinge des Magets hoo-nende, die vol van ſchrik, en al bevende zijn ge-komen tot aen den boom, aen den welken de Ma-get honk, en ſiende de gedaente van eenen menſch, hebben ook gevraeght oft ſy menſch was oft niet, en ſy heeft geantwoordt menſch te zijn: hebben voorders verſocht de reden van alſulke grauſaem-

heden, gerucht ende getier, en de Maget heeft geſeydt, dat de afgryſſelijke duyvels hier van d'oorſaeke waren. Ende ſy ſeer naer by ſiende de Maget in alſulke vreedelijke tormenten geſtelt, ſoo hebben ſy geſeydt, wy en connen niet genoegh verwonderen, hoe 't mogelijk is, dat gy tuſſchen al die pynen leeft en met ons noch ſpreekt. Sy heeft geantwoordt, ik ben een waerachtig Catholijk menſch, en Vrouw-perſoon: maer gylieden moet weten dat ik van my ſelven in deſe geſtelteniſſe niet en leve, noch vermagh met u-lieden te ſpreken. Maer mijnen Heere *Ieſus* Chriſtus die voor my geſtorven is die is myn leven, geſontheyt en behoudeniſſe: en om' dat hy in my is, en ik in hem, daerom en vergaen ik in de pynen niet, noch en can ſterven Hy leeft in my, ſpreekt door my, en door ſijn wonderlijke cracht beſchermt hy my, en bevrijdt hy my van alle canten.

Sy hier door beweeght, en van het toecomend leven gewaerſchouwt, hunne quade feyten bekennende, geeft 's hun hope van vergiffeniſſe te bekomen, maer ſy lieden de doodt vreeſende, raedt hun uyt den boſch te gaen om hun ſonden te biechten, 't welk doende verſekert hun de eeuwige ſaligheyt. Sylie dan voorgenomen hebbende haere raedt te volgen, verclaert ſy hun wie, en van waer ſy is, ende hoe dat ſy van de duyvelen getormenteert, en van Chriſtus door ſijn Engelen behoude wordt. Alſdan alteſamen een oprecht berouw, door de Goddelijke bermhertigheyt hebbende, ſigh nederboogende, verſochten ſy vergiffeniſſe: en volgens den raedt des Maeght, hun handen eerſt naer den Hemel opheffende, en dan cloppende op hun borſten, bekenden hunne ſchuldt, en verclaerde met overvloedige tranen, alle de vuyligheden hunner ſonden, overluydt roepende, ontfermt u onſe gy Vader der bermhertigheyt, en zijt ons genadi over onſe grouwelijke ſonden, want wy zijn ſee booſe menſchen, alderquaetſte ſondaers.

Vijfthien Prieſters ſoo weerelijke als Reguliere, ebben wy in deſen boſch gedoot. Vijftigh andere Clercken ſoo diakens ſubdiakens, als ſcholieren, heb- en wy 't leven benomen. Hondert Maegden en eere jke Vrouwen hebben wy eerſt geſchoffiert, en daer aer ter doodt gebrocht: ook ſwanger gaende Vrou- ven, hebben wy met de vrucht doorſteken. Wy ebben Coopmans, over wegh gaende lien, Pelle- rims, en al andere ſoorten van menſchen, ſonder etal vermoort, al hun goedt en gelt afgenomen, och niemant, hoe beweeghlijk hy het ook ver- ocht, en hebben wy geſpaert. Alle deſe dingen nrechtveerdelijk ſoo bekomen, noch Wet onder- oudende, noch Godt vreeſende, hebben wy vrye- jk naer begeerten misbruykt en verteert, want y geen ander leven naer dit en kenden: ende ge- jk ſy nu allen hunnen handel en wandel de Ma- et vertelt hadden, heeft ſy hun moet gevende ge- ydt, ende vermaent, dat ſy om hun menighvul- ige ſonden, niet en moeſten wanhopen, maer ter ontrarie vaſtelijk gelooven, dat ſy vergiffeniſſe van de, hoe groot en grof die ook waren, ſouden ver- rijgen, en beloofde hun, dat ſy geeren voor die ilde voldoen.

Terwijlen 't de Maget Chriſti met de moorde- aers ſprak, ſoo is haer Lichaem op den oogenblik, un een ſeer groot licht omringelt geworden, ende i die claerheyt is het van den boom met alle eer- erheyt los gemaekt, afgedaen en uyt d'oogen er dieven verdwenen, en teenemael geneſen, met ooten trooſt in haer eygen ſlaep camer weder- ebrocht. Maer de moordenaers ſiende de claerheyt un dit licht, en die niet connende verdragen, ſijn at ter aerden op hun aenſicht gevallen, en in- endelijck meer ontſteken en verſterkt, ende ſoo opſtonden, ſiende dat de Maget met het licht ertrocken was, hebben ſy het gene ſy geſeydt had- e voor goet gehouden, en door de begeerte des eloofs, achterſtellende de vreeſe des doots, ſijn

ſy

ſy gelijk de Maget hun geleert hadde, uyt den boſch gegaen, om aen de Prieſters hun ſonden te biechten, ende ſoo ſy die vlijtighlijk ſochten, zijn ſy gevallen in de handen der wakers, en beſpieders, de welke met groote vreetheyt en vierigheyt, de ſelve gevangen nemende, hebben die ſonder uytſtel en ondervraginge des Rechters, willen ter doodt brengen. Maer de dieven ſigh vindende in deſer grooten noot, en hebben om hun leven niet gebeden, maer ootmoedelijk verſocht, dat ſy hun ſouden enkelijk ſoo veel tijdt gelieven te verleenen om alleenelijk hunne ſonden te mogen biechten ſeggende, wy en verſoeken geen vergiffeniſſe, noch verlengeniſſe van ons leven: want wy weten wel dat wy om onſe boosheden, overlanck de doot verdient hebben, verleent ons maer tijdt om te biechten, ende daer naer doet ons lijden, wat doot gy lie wilt, wy ſullen die geeren verdragen, om d liefde van onſen lieven Heere *Ieſus* Chriſtus, di voor ons aen den galgen boom des Cruys geſtorven is, wiens groote wonderlijkheden wy in deſe nacht hebben geſien, doen hy ſijne liefſte Bruyd beſchermt, en van ſoo grouwelijke tormenten verloſt heeft, ſoo verhopen wy, dat hy ons ook all onſe ſonden genadighlijk ſal vergeven, alhoewe gy ons geenen Biechtvader en wilt geven, die or van die hier ſoude abſolveren. Alle het welk hunne vyanden hoorende, zijn hun ingevaren: e naer dat ſy hun vreedelijk hadden geſlagen, heb benſe met pijken den buyk opengeloopen, de ſe ve vaſt in d'aerde ſtekende, alſoo miſerabelijk h leven benomen. Ende om dat ſy in een oprecl berouw, en waerachtige belijdeniſſe des Heyligl geloofs ſijn geſtorven, hebben ſy d'helſche pyne door de Goddelijke bermhertigheyt ontgaen en na 't Vagevier gegaen, om aldaer dat 'er noch mocl reſteren te voldoen.

Den naervolgenden nacht is de Maget des Hee ren van de duyvelen, met een gloyende keten a voore

rooren gebonden, gesleept tot op die plaetse (dry ondert mylen van *Ceulen* gelegen) in de welke lie moordenaers geïmpaleert lagen, en hebbense ook met de selve lancien seer deerelijk geslagen, en doorsteken. Maer sy door hare groote verdulligheyt de duyvelen overwinnende, wordt van haen alderliefsten Bruygom besocht, vertroost, en an haer wonden volcomentlijk genesen, en werom in haer camer gestelt. Daer naer om de pynen van dees seven dieven die in 't Vagevier lagen e versoeten, heeft sy alle nachten swaere en ontallijke pynen verdragen, niet sienelijk nochtans, maer p de maniere van een geestelijk en pynelijk vagevier, te weten sulk een hitte, grooter en gevoelijker als die van ons naturelijk vier, en vervolens onuytsprekelijke couwe, sonder alle d'andere nwendige tormenten, in de welke de Bruydt Christi hadde moeten sterven, en tot niet vergaen, en waer de Goddelijke cracht haer wonderlijk adde bewaert, soo dat door dese grouwelijke pyen de welke *Christina* leet, het meestendeel der ynen, van dese moordenaers versoet, en vercort vierden, tot dat sy ontrent acht maenden daer aer, in 't jaer 1284. teenemael van die zijn verost geweest. Hunne namen waren *Simon*, *Rembolus*, *Herman*, *Constantin*, *Volmarus*, *Vortlemius*, *Egertus*, en noch twintig andere zielen zijn op den elven oogenblik met hun, in d'eeuwige saligheyt ntfangen.

Op den dagh van Alderheyligen in 't jaer 1282. eeft sy haer beminde Moeder *Hilla*, voor de wele sy alsulke voorseyde pynelijkheden hadde verragen, gesien onder alle de Heyligen glorieusejk staen, ende onder 't gene *Iesus* Christus aen *Christina* heeft veropenbaert, is dat haer Moeder noch ses hondert jaer, haren Vader twelf duysent aer, ende haren Broeder, die 't meestendeel van at wy hier van haer leven verhaelt hebben, gelijk y uyt haren mondt gehoort hadde, beschreven heeft,

heeft, ook soude noch veel jaren in het Vagevier gepynigt geweest hebben, ten waer hun dochter en suster, Christi Bruydt *Christina* voor hun, door hare pynelijke verdiensten, voldaen hadde. Door al welke, gelijk als noch volgen, sy meer ander zielen met duysenden heeft verlost. Want de duyvelen Christi Maegt, naekt in de sneeuw wentelende, hebben al haer ingewandt met haken uytgetrocken, haer Lichaem met gloyende primen doorsteken, met ysere griffels in stucken gecrabt, en alsoo op het dak van haer schuer, een volle maend vast gehouden, met loote clonten geslagen, met gloeyende yseren gebrandt-merkt, en soo met vierige ketenen vast gebonden, lankx seker dorp gesleept in 't welk de duyvelen door den clank der trompetten vergadert hebbende al het volk, sy onder de in menschelijke gedaenten riepen en al vloekende seyden, en is dat niet de dochter van *Hendrik van Stumbele*? ja seker sy is't die ongeluckige en vermaledyde bedrigerisse, van de welke wy soo veel schroomelijke dingen hebben gehoort, en nu met' daet sien wy al 't gene dat ons van haer geseydt is waerachtigh te wesen. Siet eens hoe schandelijck datse wordt van de duyvelen gesleurt en gepynight. Wie drommel heeft die misdadige hier gebrocht, om al ons volk te bederven? en conde sy van hun in haer eygen dorp niet gestraft worden? moesten sy haer hier ook brengen, tot ons groot achterdeel en schandael? dan hebben de duyvelen die onder de menschen gemengelt waren geseydt: dese is de miserabele verleyersse, de welke om haer schroomelijke schelm-stucken de duyvelen, van den Allerhooghsten, gelijk gylieden siet, overgelevert is en ten zy sy haer selven bepeyst, sy sullen haer u-lieden presentie vernielen, en met ziel en Lichaem naer de helle voeren. De maeght in alsulcke ancxt en dorrigheyt des geests liggende, badt seggende, *Heere Iesus, gy zijt myn eenige hope van myn der jonkheyt af! gy zijt altijdt in myn tribulatien my*

nen onvermoeyden helper, en ſoeten vertroofter geweeſt? geen wreetheyt mynder vervolgers, noch ſcherpe tormenten en ſullen my oyt van u connen ſcheyden. Ter uwer liefde dan ſtervende ontfankt mynen geeſt in vrè, en wilt my in u alderminnelykſte herte in der eeuwigheyt bewaren. Geduerende welk gebedt ſy van God verſterkt, heeft de duyvelen op deſe maniere aengeſproken. *O! gy quade geeſten, ik lach met u-lie tormenten, ken vrees al u-lieden drygementen niet: myn leven is den Heere Ieſus Chriſtus: overſulkx ſoo gy-lieden uyt boosheyt my comt te hinderen, of quetſen, hy ſal myn wonden goedertierentlijck geneſen. Comt gylie my te dooden, hy ſal my wederom levendigh maken, ſoo gy myn hert uyt roeyt, en myn ingewant verſtroyt, hy ſal my beſchermen en behouden: en wilt dan niet vertoeven, noch tijdt verlieſen, maer doet, in al 't gene dat u-lie van Godt toegelaten is, ulder beſte,* en ſoo, ſoo hebben ſy haer opgenomen, en in de locht als een bal, van handt tot handt gekaeſt, en in 't overſmyen haer verſtandt met veelderley bekoringen en blaſphemien gequelt. Dan in eenen vol ſiedenden ketel van ſolfer en peck geſmeten, danſende op haren buyk tot dat de dermen uyt den ſelven ſprongen.

Op ander tijden ſtamptenſe ſy haer in eenen gloyenden mortier met yſere ſtampers gelijk als peper, en ſoo vlees als beenen gemorſelt zijnde, trachteden haer ſoo te vernietigen, datſe noyt nimmermeer en ſoude connen opſtaen: maer ſiet ſy wordt van haren Bruygom in haer geheel herſtelt, en verſterkt, om noch veel andere tormenten verdulighlijk te verdragen. Hoe dikwils, ende hoe lank ſy yeder tormenten heeft onderſtaen, en is in mijn macht niet 't ſelve te connen ſeggen. En wie ſoude twijffelen, oft de teere maeght en was hondert mael in alſulke pijnen geſtorven, ten waer dien, die 't Leven der levende is, ende het welvaren van allen die op hem hunne hope vaſt anckeren, door ſijn levendigmakende ſterkte, haer hadde her-

vormt

vormt, en sijn Engelen afgesonden hadde, om alle gescheyde, en gepletterde lidtmaten by een te voegen, en te genesen.

Oft nu die geluckige ziele in de voorseyde gevallen ganscn en geheel gebleven is, ook in yeder gesepareert lidt, namentlijk sonder de welcke een naturelijk lichaem geleven can, en staet ons niet toe t'ondersoeken, die weten dat Godt Almachtig is, noch niet omogelijk is alle woordt, en aen den genen die gelooft, dat hy dese uytgelesen maegt verkoren heeft, om te triumpheren over sessentachtentig duysent duyvelen, aen de welke Godt hadde toegelaten haer te oeffenen, ende aen te doen al wat hunne duyvelsche boosheyt conde gepeysen. behoudens 't gene haer eere en maegdelijke suyverheyt raekte, op dat 't gene eens in *Job* geschiedt was, in den tijdt van soo veel jaren, en by naer alle nachten soude vernieuwt worden, noch selver haer leven sparen, 't welk den Schepper ende Heere van 't leven, conde en vermocht allen oogenblicken wedergeven, oft tegen nature behouden. Geloovelijk en soude ook niet zijn 't gene de duyvelen gedaen hebben, ten waer ons, uyt treffelijke Oudt-vaders, ja de Heylige schriften kennelijk waer alsulke dingen van de duyvelen, aen andere menschelijke lichamen, Godt toelatende noch geschiet te zijn. Kenbaer is, gelijk geseydt is, d'Historie van *Job*, en des Soons van den welken men leest by den *Evangelist Marcus aen't 9. Cap.* Waer hem den duyvel aenveerde, soo stoote hy hem ergens tegen ende hy schuymde, ende krijsselde met de tanden ende hy verdorret: ende hy heeft hem dikmael in 't vyer, ende in 't water geworpen, om dat hy hem dooden soude. Daer wy ook noch lesen by den *H. Lucas aen't 8. Cap.* Eenen menschbesseten van een legion, dat is, van ses duysent ses hondert ses en sestigh duyvelen. Wat en heeft den *H. Antonius* van de duyvelen niet geleden? verbaeselijke dingen seker en qualijk geloof baer, ten waer sy van den

see

ſeer wyſen *Athanaſius*, in ſijn leven beſchreven waren.

Deſe Maget ergo Chriſti *Chriſtina* van Godt en de menſchen bemindt, oudt zijnde 't ſeventigh jaer, s van dit verganckelijk, naer het eeuwigh en geluckigh leven gegaen, den ſeſden van November n't jaer duyſent dry hondert twelf, ende alhoewel ſlechtelijk op het Kerk-hof van *Stumbele* begraven, heeft nochtans dadelijk in ſoo claerblijkelijke Mirakelen begoſt uyt te ſchijnen, dat *Theodor* Grave van Cleef geoordeelt heeft, dat haer beenderen op een eerlijker plaetſe geſtelt moeſten worden: 't welk doen hy mee doende was, is 'er tuſſchen ſijn vingeren, uyt een van haer beenderen olie gevloeyt, met de welke hy, vol van betrouwen, ſijne lamme lenderen ſtrijkende, is op ſtaende voet geneſen geweeſt, en die in een koetſe daer gevoert was, is friſſelijk te peerdt naer huys gereden. Daer naer *Guillielmus* eerſten Marquis van *Gulik*, met oorlof van ſijnen doorluchtighſten broeder *Walramus* Hooghweerdighſten Arts-biſſchop van *Keulen*, naer *Nideken*, en van daer na *Gulik*, van *Guillielmus* Hertogh van *Cleef*, den twee en-twintighſten Junij in't jaer 1568. met het doorluchtig Capittel vervoert, ende daer ſiet men noch heden haer verheven Tombe voor den ingank van den Choor. Sy en is noch niet in de H. Kerke gecanonizeert, alhoewel 't ſelve van ſijn Heyligheyt den Paus van Roomen verſocht is geweeſt. Uyt den 4. boek van Junij, der werken der Heyligen, beſchreven door den Eerweerdigen *P. Daniel Papebroek* Prieſter der Societeyt *Jeſu*.

Den weerdigen Broeder PETRUS DAKEN *van S. Dominicus Orden.*

Petrus Daken was een ſeer geleert Man, en van groot geſagh. Hy was den eerſten onder de Leeſmeeſters van d'Order, en is tweemael in Gotlandt, ijn Vaderlandt Prior geweeſt. Hy was ook van onkx af tot de devotie ſeer genegen, en wenſchte

eenen persoon te vinden die hy in de selve mochte naervolgen 't welk twintigh jaren daer naer geschiet is, als volght.

Sekeren Pater, die een zieke Mevrouwe gonk besoeken, heeft hem voor Compagnion mede genomen, en passerende lankx *Stumbele*, heeft hy de Maget *Christien* (van de welke wy nu gesproken hebben) gesien, ende hoe dat sy tot seven mael toe, van de duyvelen tegen den muer gestooten wierdt, sonder suchten nochtans, en daer d'andere vol vrees waren, soo lachte hy, tot dat *Christien* in de voeten gequest zijnde, hem die teenemael bebloet thoonde. Alsdan heeft hy versocht om met d'andere by haer te mogen blijven waken, 't welk geschiede, om dat de Religieusen door hunne belesinge somwylen al wat de macht der duyvelen krenkten.

Wederom dan comende, is van alle de tegenwoordige blydelijk ontfangen, en versocht de plaets te nemen van sijnen Compagnion, in de welke doen hy wat stillekens geseten hadde, heeft de Dochter van hem gevraeght, hoe dat sijnen naem was, en hy heeft geantwoordt, ik heete Peeter. Doen heeft sy geseydt, *Peeter, goeden Broeder, verhaelt ons yet Godtvruchtighs, want ik hoor dat geeren, alhoewel ik daer luttel can op pevsen, om de geduerige voorvallen die my overcomen, daer ik seer droeve omme ben.* Hy dan om haer, en de bywesene te voldoen, al is't dat hy de tael niet seer wel en cost, heeft evenwel twee stichtige exempelen uyt de Legende der Broeders vertrocken: t'een, hoe dat de H. Maget, seker Carthuyser geleert hadde, hoedanighlijk hy haer moest dienen en beminnen. d'Ander, hoe sekeren Broeder van sijn Order verlost was uyt het Vagevier, in't welk hy vyfthien jaren hadde gelegen, door de Misse die eenen ouder Broeder, sijnen goeden vriendt voor hem gelesen hadde. Naer welke exempelen hy heeft wat opgehouden van spreken: Ende siet de voorseyde Doch-

te

ter heeft terſtont meer als naer gewoonte beginnen te ſuchten, ende gelijk hy van haer vraeghde de reden, heeft ſy geantwoordt, datſe by haer knien gequeſt was, ende heeft den nagel getoont met den welken de wonde was geſchiedt, en den ſelven gekregen hebbende, heeft dien *Peeter* in eeren gehouden: ende naer *Ceulen* wederkeerende, vol rooſt zijnde, heeft hy gebenedyt den nacht in den welken hy eenen nieuwen geeſt, met groote affectie tot *Chriſtien* gekregen hadde.

Op eenen anderen tijdt met den Biechtvader wederkomende, lette *Peeter* op al de manieren van *Chriſtien*, die met hun aen tafel ſat, en prijſde die ſeer, want ſy was ſeer ſober, betamelijk in haer woorden, en vrolijk in den geeſt. Daer naer ſiet hy, hoedanighlijk ſy opgetogen wordt, de welke haer dry oft vier uren tot haer ſelven gecomen zijnde, begoſt wat te ſpreken, veel wonderlijke beweegſelen te toonen, dan overvloedelijk te weenen, nu de vrienden en vyanden te recommanderen, en ten leſten aen de vragen van *Peeter* t'antwoorden: en heeft hem verhaelt de quellinge des duyvels padden: en water op ſijn handen ſtortende, wordt ſy tot hem ſeer genegen: ende onder de cauſenantie der Seraphinen, is hy verwondert van haer opgetrokentheyt, ende ſiet op haer ſlinker handt een bloedtvervig Cruys met bloemen verciert, doen hy haer ſijnen geteyboek gaf.

Hem wordt ook van de vrienden geſeydt, dat de teekenen van onſen Salighmaker in *Chriſtien* ſigh veropenbaerden, ende hoe dat ſy, op den goeden Vrydag bloedt geſweet hadde.

In de Ciſterne van den duyvel geworpen zijnde, heeft haer daer helpen uyt trecken, en t'huys draegen, en met groote moeyte haer geſtilt, over het ongenoegen dat ſy hadde, van datſe van manſperbonen in deſen toeval geraekt was geweeſt. Daer naer heeft *Peeter Chriſtien* adieu geſeydt, en is naer Parijs gereyſt, en in den tijdt dat hy daer woonde,

heeft sy hem dry brieven gesonden, door de welke
sy hem te kennen gaf hare gestelteniſſe, en droef-
heyt om sijn afweſen, niemant hebbende op den
welken sy sigh betrouwde, als gelijk op hem.

Op welke brieven *Peeter* heeft geantwoordt, dat
hy noyt en heeft gesocht haer liefde op hem te trec-
ken, maer wel die te willen vast hechten aen ha-
ren alderliefſten Bruydegom, in den welcken al-
leen, hy haer beminde, als gelijk sy van den sel-
ven uyt 'er herten werdt bemindt, ende daerom
acht hy haer geluckigh, om dieſwille dat sy in der
selven alles besit, ten respecte van hem alles ver
smaet, ende in hem, niet in haer selven, leeft
als gelijk den Hemelschen Minnaer in haer, welc
kers af-beeldinge op haer aenschouwende, sijnde
wonden wenscht ook eenigsints deelachtig te mo
gen worden, en dat om die reden alleen sy moe
gelooven, datse van hem wordt bemindt.

Hier naer met een overcomende gelegentheyt
haer besoekende, en sprekende met *Christien* va
Godt, en sijnder liefde, heeft sy naer andere prc
posten geseydt: aengesien Broeder *Peeter*, gy nu zi
om wederom wegh te gaen, soo ondervrage ik
van seker heymelijke sake: soo gy die weet, se
my d'oorsake onser grooter liefde, die wy tot ma
kanderen hebben. Hy van alsulke vrage verwo
dert zijnde, noch wetende waer op sy uyt was
heeft geantwoordt, dat hy geloofde, dat Godt de
oorspronk en grondt hunder familiare vriendtsch
was, ende sy, 'k en twijffele geensints van u se
gen: maer ik versoeke van u, oft gy hier van e
nige merckelijke preuve, oft particuliere gratie he
gehadt. Hy hier op, om niet te liegen, niet haes
zijnde om t'antwoorden: want hy vreesde het vrc
gen sijnder conscientie, om dieſwille dat hy v
haer gedroomt hadde, dat hy haer heel nat tusſch
sijn armen droeg: welcken droom daer naer wa
achtelijk geschiet was, doen hy haer uyt de Cist
ne getrocken, en t'huys gedragen hadde. Soo he

ſy dan voorts geſeydt : ik weet dat den tijdt van ons ſcheyden, en mijnder verlateniſſe aenſtaenden is, daerom wil' ik u kenbaer maken ſeker ſecreet, 't welk ik anders niet en ſoude doen. Gedenkt u wel, dat als gy den eerſten keer by my, met Broeder *Walterus*, goyer memorie, quaempt, dat ik my ontrent u, in't vallen van den dagh op een cuſſen wat nederleyde? en als hy geſeydt hadde, dat hy't indachtig was, heeft ſy daer by gevoegt, dan is my, mijnen Heer, op dien tijdt veropenbaert, en ik hebbe mijnen alderliefſten geſien, en hem hooren ſeggen, *Chriſtien* kendt gy, en hebt gy wel onderſocht den ſtaet en conditie van dien perſoon, by den welken gy nederlight? aen den welken doen ik ſeyde, Heere dien Man en kenn' ik niet, noch en hebbe ſijn aenſicht oyt met myn lichamelijke oogen geſien : dan heeft den Heere voorders tot my geſeydt, ſiet dien menſch neerſtelijk aen, want hy is uwen vriendt, en ſal blijven, hy ſal veel voor u doen, ende gy ſult ook voor hem doen, dat gy voor niemandt van de werelt en ſoudt doen, en zijt verſekert dat hy u ook in't eeuwigh leven ſal by blijven : en dat is *Peeter* de reden, dat ik u beminne, ende familier my tot u toone : 't gene ik u nu, en niet eerder en hebbe willen verclaren, om dieſwille dat wy haeſt van malkanderen ſullen geſcheyden worden, noch en weet niet oft wy ons in dit leven meer t'ſamen ſullen ſien. Ende hem uytgeleydt doende, heeft ſy aen hem gegeven vier blaren papier, op de welke haer leven beſchreven ſtondt, en ſoo met droefheyt haer af-ſcheet genomen.

Chriſtien in't jaer 1272. aen Peeter ſchrijvende, laet hem weten het groot gevoelen dat ſy van ſijn afweſen heeft, ende hoe den duyvel haer valſchelijk en bedriegelijk geboodtſchapt hadde, dat hy vermoort was : ende haer excuſie nemende van haer ſelden ſchrijven, ſeght ſy, gy moet weten dat ik liever aen u, als gy my ſoude ſchrijven, en dik-

wilder soude geschreven hebben, waer 't saken it de gelegentheyt der boden gehadt hadde. Boven dien dat ik selver conde schrijven, dan soud' ik schrijven 't gene nu niet en betaemt door andere te doen maer 't selve alleen moet doen, en volgens u segggen dat dien verstroyt is, die op twee dingen uy is, soo achtervolgens wens' ik d'uwe alleen te sijn Is 'er yet van uwen dienst, u-lieden en heeft maer te commanderen, ende sult bevinden, dat ik altoo gereet sal zijn om te besorgen 't gene gy van noode hebt, vaert wel in den Heere *Iesus* Christus.

Peeter hier op antwoordende, seght dat hy aen haer schrijft uyt een besondere genegentheyt, de welcke in Godt alleen, die over al tegenwoordig is, gevestight is, ende haer's Bruygoms, die d'eenige oorsake is der gemaekte vriendtschap onder hun, en den welken hy wenschende alleen te beminnen, niet eens en dachte van haer bemindt te worden, maer door haer sijne liefde tot Godt te grooter soude zijn. Hy verwektse om 't selve te doen, uyt enkel liefde in Godt, tot'er tijdt toe datse den selven in den Hemel geniet: ende soo sy daer eerst comt, versoekt hy van haer, dat sy soude gelieven te bidden, dat hy haest magh volgen, op dat sy t'samen volcomentlijk, gerustelijk, en in der eeuwigheyt mogen met Godt vereenigt blijven, voorders alderliefste tot dat dien dagh comt, de gerustigheyt der vrede, de claerheyt der wetenschap, ende de blijdtschap des herte zy, en blijve onder ons: en laet ons daer en tusschen soo op ons hoede zijn, dat niemant van onse eendrachtigheyt, toelatinge, en liefde, geschandalizeert en worde, maer ter contrarie, 't licht onser Heimelsche wandelinge, magh de herten van alle andere in de liefde Godts ontsteken, in de devotie volmaken, ende de dolende mogen verandert worden. Want hier van zijn wy versekert, dat, hoe veel en hoe groote wy door onse goede wercken en exempel sullen gesticht hebben, wy van alle

hunne

unne verdienſten, ſoo ſeer als ſy, ſullen geglo-
ficeert worden: en ter contrarie, ſoo veel door
nſe zeden ſullen onſticht hebben, ſoo veel te meer
rimenten ſullen ons aengedaen worden. Daerom
oeten my behoedelijk wandelen, mits wy alle
ingen doen voor de oogen des Rechters die alles
et. Vaert wel in den Heer myn lieffte *Chriſtien*.

Eyndelijk in wat jaer dat *Peeter* geſtorven is, en
veten wy niet: men vinden maer in eenen brief
an Broeder *Foiguinus* aen *Chriſtien* geſchreven, hoo
at hy haer, met groote droefheyt en tranen laet
veten, dat hunnen Eerweerdigen Vader, Broeder
Petrus, eertijdts Prior en Leeſmeeſter van hun huys,
n den Vaſten, uyt deſe werelt geſcheyden was,
viens ziele hy in haer heylige gebeden ſorghvul-
iglijck recommandeerde. En voorders verſoekt dat
ok alle de Suſters, die niet alleenelijk by haer-
ijn, maer ook die van *Ceulen*, de welke den ſel-
en Eerweerdigen Vader hebben gekent, voor ſijne
iele ſouden gelieven te bidden. Hier naer heeft
Chriſtien aen den glorieuſen vinger van *Peeter*,
eſcheedelijk geſien eenen gouden rink, in den wel-
en was eenen claerblinkenden ſteen, op den wel-
en gegraveert ſtondt, *Jeſus Chriſtus is u-lieden eeu-
vige trouwe*: maer wat 'er van binnen ſtondt ge-
chreven, en heeft ſy noyt willen ſeggen.

Den voorſeyden Eerweerdigen Vader heeft noch
chadt twee andere Joffrouwen, Beggyntjens, die
jn biechtkinderen waren, van de welke d'eene
ver de twee en ſeventig jaren oudt, heeft om
aer menigvuldige pijnelijkheden van Godt groote
ertrooſtingen ontfangen, ende gelijk hy aen *Chri-
ien* ſchrijft, op vier jaren en half tijdts, noyt en
eeft gelegen, maer bynaer continuelijk blijven
tten, weynigh connende gaen. Geduerende wel-
en tijdt, ſy maer twee keeren ter weke en at,
n dan noch maer water en broodt, en 't ſelve al-
eenelijk in ſulker quantiteyt, dat hy niet en meyndt

dat het in 't gewicht, te boven gonk het broodt van eenen ſtuyver, Ceuls gelt, en dat was noch bruyn Broodt.

d'Andere ontfonk van Godt wonderlijke gratien, en kreeg veel revelatien: 's en at noyt veeſch, dronk ſelden bier, gebruykte luttel ſuyvel. Alle Vrydagen wierdt ſy ontgeeſt, welk begoſt van ſmiddernachts, en 't was avondt al eer ſy tot haer ſelven quamp, ende ſomwylen de wonden, en teekenen der Paſſie Chriſti ſaghmen op haer Lichaem. Geſondt zijnde, droeg ſy alle dagen, uytgenomen de groote feeſt-dagen, een rouw hayren kleedt. Sy was in't gebedt, en mediteerde ſeer dikwils, gaf veel aelmoeſſen, en den armen gedienſtig: van de welke ik noch meer ſoude ſeggen (ſchrijft *Peeter*) waer't dat ik den tijdt hadde: dit evenwel moet gy weten datſe my veel goedts doet, en u wonderlijk bemindt. Sy heeft my boven dien voorſeydt, wat in uwe brieven ſtondt, al eer ik die ontfangen hadde. Sy noemt u altijdt Suſter, om dieſwille dat ik haer hebbe geſeydt, dat gy mijn dochter zijt, en dat gy my u Vader heet. Sy wenſcht ſeer, waer't mogelijk u te ſien, ende ſy hoopt dat haer begeerte ſal geſchien, ſoo ſy blijft leven, ſeggende dat gylie alle dry by een moet weſen. En ſy hebben haer tot hun geſelſchap door alſulken brief genoodt.

In dat binnenſte der liefde Chriſti, aen myn alderliefſte Suſter Chriſtien van Stumbele Helborgis en N. *geſuſters naer den bloede en geeſt in Gotlandt, Beggyntjens anders genoemt met pure liefde in den Heere Saluyt.*

Hebbende veelderley dingen van uwen ſtaet, uyt Broeder *Peeter* Leeſmeeſter der PP. Predikheeren onſer ſtadt, gehoort, zijn wy uyt 'er herten vertrooſt, en gelijkelijk verheught geweeſt. Onder de welke ons is geſeydt, dat u-lieden Vader en Moeder doot

zijn-

zijnde, lichamelijken trooſt ontbreekt. Overſulkx, gelijk den Heere ons heeft verleent, een cleyn Vaderlijcke Erve, met eenige huyſinge, en in de ſelve niemant ter werelt en woont, als wy onder ons tweën, ſoo is't dat wy u tot de ſelve nooden, als alderliefſte Suſter, biddende, dat u gelieve onſe byweſinge te aenveerden: en alhoewel wy een arm leven beleven, is't ſelve ons nochtans ſoet en aengenaem, door de geduerige viſitenen trooſt, die wy ontfangen van de Paters Predikheeren, die in onſe ſtadt woonen. Den Heere gelieve uwe wegen naer onſe quartieren te ſchicken, en uwen wille te buygen tot ons, op dat wy t'ſamen ons mogen vertrooſten, en verblijden in den Heer. Comt alderliefſte Suſter, en alderſoetſte vrindinne in Chriſto.

HILLA VAN DEN BERGE.

Sy was een van de Beggyntjens, die te *Stumbele* met *Chriſtien* familiaer waren, en haer gade ſloegen: van de welcke den voorgemelden *Peeter* duſdaniglijk ſchrijft. *Hilla van den Berge* Nicht van *Chriſtien*, en in allen haren trooſt, ende tribulatien, een onſcheybare medegeſellinne, welkers aenſicht, ſoo in voorſpoet, als tegenſpoet, ik oyt hebbe verandert geſien, is alles pryſelijk. In de droefheden, daet ſy onvervoerelijk, in de blijdtſchap en voorſpoet voorſichtig, en thoont dat ſy een Maegt is met'er daedt, habijdt, en aenſpraek. Haer jocken was ſonder ſpotten, en haer ſchimpen, ernſtig ende heftig, om dat ſy alle dingen wel nam, ſonder haer verans in te quellen. Ik en weet niet, oft ik ſuyerder dochter naer *Chriſtien* oyt geſien hebbe. My docht datſe niet en conde ſondigen. Ende Godt is bekent, dat ik in haer gelaet en handelinge, oyt teeken, of woordt van dertelheyt in haer hebbe bemerkt, alhoewel ik daer nouw op lette, die met haer dikwils, en langen tijdt ben familiaer geweeſt.

Men geldoft dat ALEIDIS Beggyn, blindt is geworden van crijten, ende nochtans, en beweende sy haer blindtheyt niet. Sy heeft boven dien, seven jaren plat te bedde gelegen, ende in alle hare onmacht, een wonderlijke verduldigheyt gethoont. Haer deughden en zijn niet uyt te spreken, selver voor die haer kennen, want al wat, en hoe veel datmen soude seggen, en waer op veel naer niet genoeg. Dese somtijdts den meer genoemden *Peeter* ondervragende, seght my eens goede *Aleidis* hebt gy wel yet gehoort, oft verstaen, van't gene geschiedt is aen *Christien*, op den goeden Vrydag ten tijde van den Goddelijken dienst, alswanneer gy alleen by haer waert? en sy heeft geantwoordt datse sulk een gerucht heeft gehoort, als oft alle gevrichten van eenen mensch los gongen, oft craeken, die met gewelt uytgerijkt wordt, en als hy vraegde, oft sy geen stemme gehoort en hadde heeft sy geseydt, ik hebbe voysen en woorden verstaen, die ik myn leven noyt en sal verclaren.

Myn Heer JOANNES, Plebaen van *Stumbele*, en der Beggynen Regeerder, was een Maseer suyver van leven, wel gemaniert, gaf veel om Godts wil, en van groote devotie, alle welke gaven om't eerst in hem uytstaken, nochtans gestoven zijnde, den vijfden Julij 1277. en is maer in jaer 1280. op het jaer getyde van sijnen sterfdag door *Christien*, die met begeerte heeft begeert voor hem te voldoen, uyt de pynen des Vageviers verlost geweest. Alles getrocken uyt het Leven van *Christien*, als boven.

DELFT.

ALhoewel het Beggyn hof van Delft, nu niet meer en is, soo is't evenwel seker, dat voor de veranderinge der Religie, daer veel goey Beggyntjens zijn geweest. *Nicolaes* graf-maeker van de Beggy

Beggyn-hof van *Delft*; heeft getuygt, dat hy dikwils twee oft dry Beggyntjens bevonden heeft, die hun in de Kerke hadden laeten sluyten, om den gantschen nacht te bidden. Een ander was eens in haer gebedt soo opgetogen, datse teenemael buyten haer selven was, en commende allencxkens tot haer selven, merkte dat het al stil was, s'en hoorde den galm der voysen niet meer: en vindende de deuren van alle kanten gesloten, was in pyn hoe sy uyt soude connen geraeken, en t'huys keeren. Maer den goedertieren Heere, wiens wellustigheyt is te zijn met de kinderen der menschen, met haer compassie hebbende, heeft met sijn onsienelijke handt, haer de deure geopent: ende naer huys gaende, en is haer aensicht niet meer verandert geweest in verscheyde gedachten. *Uyt Ryckel.*

DE GELUCKSALIGE GEERTRUYE VAN OOSTEN, Beggyne te Delft.

SY wierdt geboren op een dorp van Hollant, met naem *Voerburgh*, tusschen den *Haegh* en *Delft*, van Ouders die Landts-neeringe deden. Als sy haer kinderlijke jaeren in 't huys van haer Ouders eenbudelijck hadde overgebracht, begost sy niet alleen voor Godt, maer ook aen de menschen te verschijnen, als een aldervoorsichtigste Maget, en om dat sy geen middelen en hadde om te leven, ginck sy naer *Delft* de lieden dienen, alwaer sy verscheyde huysen gehadt heeft. Terwijlent *Geertruye* de menschen met het Lichaem diende uytwendig, wende sy Godt inwendig met haer herte. En sy leeg een wonderlijk betrouwen op Godt, om dat sy beproefde de ontrouwe van de werelt, en van de menschen, in 't welke sy seer bevestigt wierdt, door dien dat *Geertruye* verlaten, en veracht wierdt van

van eenen Jongman, die met haer in ondertrouwe zijnde, nochtans trouwde met een ander. Dit dede haer de werelt gantsch verſaken, en gaen naer het Beggyn-hof vragen, met alle ootmoedigheyt, plaetſe om Godt aldaer, met een onbeleminert gemoet te dienen, de welke ſy ook verkreegh. Sy droegh haer aldaer ſoo ootmoedig, en ſoo lijdtſaem in alle voorvallen, dat ſy daer door niet alleen aengenaem en wierdt aen Godt, maer ook aen de menſchen. Sy beweende haer ſonden ſoodanig, dat ſy deſe voor Godt, en voor den Prieſter belijdende, in't beginſel van haer bekeeringe, veerthien dagen ſonder oyt op te houden, niet en dede als tranen ſtorten, de welke Godt ſoo behaegden, dat hy aen haer veropenbaerde, dat haer ſonden vergeven waren. En is't dat ſy ten tijde van dat weenen yet genut heeft; 't is ſeker ſeer weynigh geweeſt, en niet als geweykt in de tranen. En daer naer, en trachte ſy niet anders als te weten, waer mede ſy Godt beſt ſoude connen behagen: ſy gongh voort in haer oprechte ootmoedigheyt, en ſy hiel haer in een uytterſte armoede, door welke twee, ſy geraekte tot een groote verachtinge van haer eygen ſelven en van alle wereltſche goederen.

Sy vermaende ook de andere menſchen, tot beterniſſe van leven, en beſonderlijk de dienſtmaegden, aen welke ſy ſeyde, dat ſy niet van noode en hadden om ſalig te worden, als den goeden wille te voegen, by hun werk. Sy hielt haer dikwils ſes weken langh in haer kamerken ſonder uyt te gaen, en op deſen tijdt, ontfong ſy van Godt wonderlijke verlichtingen, waer door ſy quam tot ſoo een verachtinge van haer Lichaem, dat ſy 't ſelve niet anders meer en gaf, als beſchimmelt oft verſchrobt broodt, en niet anders en dronk als melk die geront was, of yet ſulkx. Sy ontrok ook haer Lichaem ſoodanig den ſlaep, dat ſy eens ſeven jaren geweeſt heeft ſonder haer natuer daer eens in te voldoen.

Ma

Maer al dit, en viel onſe Maget ſoo pynelijck niet, als de quellingen des Duyvels, haer ſomwylen ſoo fel aenquamen, dat ſy haer ſelf aen 't lyf grypten, en gelijk haer 't vel wilde uyttrecken, maer ſy overwon deſe meeſt met hun te verwijten, dat ſy arme duyvelen waeren, ende van den Hemel gevallen in de Helle. Somwylen heeft den duyvel haer getrocken, van d'een plaetſe naer de andere, ſomwylen verheven van de aerde in de locht, doch Godt en heeft noyt toegelaeten, dat ſy van deſe geſlaegen, oft gewont ſoude worden. En om dat den duyvel wiſte, dat ſy een beſonder liefde hadde tot de kinderen, veranderde hy ſig ſomwylen in de gedaente van een krytende, oft ſchryende kint, om hier door 't gemoet van onſe Maget tot hem te trecken, maer ſy verjaegde hem met deſe woorden: *vertreckt u van hier booſen geeſt: want gy en zyt niet die myn ſiele bemint.* Haer dagelykſche oeffeningen waeren, gedurig te overdencken, het leven van JESUS, het welke ſy ſchikte naer den loop van den tyt der Kerkelycke Dienſten.

In den Advent overdenkte ſy de groote verſuchtingen en het verlangen van de Oude Vaders en ſy verwonderde hoe den alderhooghſten Heere ſig geweerdight hadde tot ons te komen en aen te nemen de menſchelyke nature van de ootmoedigſte Maget MARIA: en hoe hy noch geweerdigt inwendig in ons te komen, en aldaer te blyven woonen: als wy maer en willen ſyn geboden onderhouden, en hem getrouwelyck dienen. Sy overpeyſde oock de weldaden de gene Godt haer in't beſonder beweſen hadde met haer te voorkomen met ſyn goddelycke gratie, door welke hy haer verkoren hadde voor ſyn Bruyt, en voor ſyn dochter. En terwylent ſy dit overleyde, wiert ſy beweegt tot een uyterſte dankbaerheyt, en als ſy ſig over deſe verwonderde, wiert ſy overgoten met een uytnemende blytſchap in den geeſt. Op de Kerslagen, wiert haer gemoet beſonderlyk opgeheven

met

met de gratie van Christus, door welke sij inwendig sag, en overleyde met een uytnemende soetigheyt des herte, hoe soetelijk dese soete Magt haeren Sone gebaert heeft, en opgevoet met haer eygen borsten. Sy bevont haer gemoet verstelt over de oótmoedighijt van den Sone Godts, di uyt den schoot van sijnen Hemelschen Vader ge daelt is, om te rusten inde armen van een Maget boven dien, over die te aldergrootste liefde doo de welke hy om onsen 't wille heeft gelieft te ly den, honger, dorst, koude, en andere ellenden Als den tijdt van Kerstdag voor by was, begost s haer te begeven tot het overdenken van 't Lyde van Christus: sij overleijde de Mijsterien van d bitter lijden soo levendig, en met sulk een me delijdende gemoet, dat Godt haer niet alleen in herte en drukte inwendige bewegingen tot het se ve, maer ook in't lichaem, soo men segt, uytdrukt syn vyf Wonden. En aldus bracht sij over de tijt van Paesschen, met te overdenken de Verry senisse, en den tijdt van Sinxen, met de komst van den H. Geest, en soo voorts de andere tijde van 't jaer.

Godt en heeft evenwel onse *Geertruy* niet gela ten in alle die soetigheijt van overdenkingen, so der haer lichaem te besoeken met verscheijde que lingen. Van achtien jaeren eer sy stierf, was sy g durig onpasselijk, en soo flauw, dat sij somwijle drij oft vier-mael moest rusten, eer sij kost in kerke geraken: in welke sij haer mede susters, oc wonderlijk stichte, niet alleen met haer manie van bidden, maer ook met dese somwijlen tot h selve aen te maenen. En dat dede sij voornamer lijk in eenigen grooten noot, oft als sij sag, d haer susters iet bedreven hadden. Men vertelt d sij eens met haer mede susters in't gebedt zynd dese vermaende, dat'er eenen slag geslagen wier en naer eenigen tijt, die sy gebeden hadden, sey sy, dat desen uijtgevallen was tot voordeel v

h

hun landt. Sy dede dit om haer mede-susters te vermanen, tot het gebedt: maer ondertusschen sagmen hier uyt, dat Godt haer de gratie gegeven hadde, van verholen en toekomende dingen te weten.

Aldus heeft onse geluk-salige haer leven overgebracht, in veel strengigheden en overdenken van de goddelyke Mysterien, in welke sy volhert heeft tot haer doodt toe, de gene voorgevallen is, op dry Koningen dag, van't jaer 1358. Sy hadde binnen haer leven seer dikwils met een groote soetigheyt overpeijst, den uijtgank van het selve, die ook soo geschiet is. Haer lichaem wiert begraven buyten de deure van den thoren der oude Kerke van Delft, om dat de Beggynen, alsdan noch geen eygen Kerke of kerk-hof en hadden. Men noemt haer *Geertruy van Oosten*, om dieswille dat sy altoos song het liedeken van de dry Koningen, die JESUM quamen aenbidden in 't kribbeken, uyt den Oosten, uyt den Oosten. *Uyt Ryckel.*

LIELTA was eene Maget en Beggyn op het Beggyn-hof van Delft, seer devoot tot Godt: dese vervult wesende met den H. Geest, heeft aen Geertruye van Oosten, voorseyt dat naer een jaer, in haer de Wonden Christi in handen, en voeten, ende zyde, souden gedrukt worden. *Uyt Ryckel.*

Een ander GEERTRUYE *Beggyne van Delft.*

DEse *Geertruye* heeft wonderlyk in de deugden van suyverheyt, en ootmoedigheyt uytgeschenen, gelijk Godt selver in haer doodt heeft geoont. Want soo haest de ziele van dit goet Beggyntjen verlaeten hadde haer sterffelyck lichaem, eeft sekeren Cellebroeder in Vlaenderen, die tusschen twee heylige Engelen gesien. 'T welk, soo aest desen godtvruchtigen Broeder gewaer wiert, vraegde

vraegde hy van d'hemelsche geesten, waer henen sy die Nonne voerden, die geantwoort hebben dat het geen Nonne maer een Beggyn van Delft was. Welken Broeder neerstelijk acht nemende op den dag, en ure, is dadelyk naer de voorseyde Stadt gereyst, verhopende dat het syn eygen suster was, die godtvruchtelyck onder de godtvruchtige Beggynen leefde. Maer gelyk hy sijn suster levendig vont, oordeelde hy dat het een ander *Geertruy* was, die van de Engelen in den Hemel gevoert wiert, om in der eeuwigheyt, met haeren Bruydegom sig te verblyden. *Uyt Ryckel.*

HILDEGUNDE, was een Beggijntjen van de selve Stadt en Hof, maer van sulk een wonderlijk geloof en betrouwen op Godt, dat haer hanteringe alle de andere Beggyntjens leven beschaemt maekte, aengesien haer sober, onnoosel, en gerust leven getuygenisse gaven van hun selven, de deugden haers gemoets wierden verraden, door het stigtig wesen van haer lichaem. En om dieswille sy enkelijk van Godt dependeerde, betrouwde in hem, steunde op hem, soo leefde sy gerustelijk. Sy hadde en was beseten van de liefde, de welke alle dingen verduldiglijk draegt. Noyt Godts gedachtenisse was van, of uyt haer: gebeurdet dat sy om 't gene naturelijk is gedwongen wiert te peysen, liet des selfs sorge op haeren beminden Bruydegom, seggende, dat het eenen seer quaden, en rouwigen omwegh is, sijnen geest, die gewoon is 't geestelijk 't aenschouwen, dien af te trecken om voor het tydelijk besorgt te sijn. Daerom badt sy geduerig *van myne nooden, verlost my Heere.*

De welcke soo zijnde, en met de meeste sorgelooshijt leefde, oft door onachtsaemheyt iet liet voor by gaen, wiert van d'andere berispt seggende, en acht gy dan niet, dat gy ons alleen laet dienen? maer den Heere heeft door het volgende mirakel. al wederom aen de sorgvuldige Martha geantwort.

Want

Want als wanneer sy 't samen op eenen dag in den goddelijken dienst waeren, en *Hildegund* met hun: de kokersse van de mert komende gelaeden met 't gene sy gekogt hadde, ende de provisie afleggende, en schoon maekende, soo siet sy op haer onvoorsienste recht over haer staen eenen wel gemaekten Jongelink in 't wit gekleet, hebbende in d'een hant een lampet vol water, en in d'ander een schoone handt dwale: van wiens gesicht verbaest, maer stracx een maegdelijke stoutighijt aentreckende, vraegde sy wie hy was, en wat dat hy daer maeckte: den Engel heeft haer vriendelijk geantwoort, en geseijt, dat hy daer *Hildegund* de Maegt *Christi* verwachte, wiens helper in de bequaeme tyden, en in de tribulatie ick ben. Och Godt gave sy hier waere, ick soude haer vermaeken, ende een verkoelinge geven, 't welk geseijt hebbende is hy verdwenen. O suyverheijt! ô betrouwen, wat en macht en hebde niet? midts gy uijt den Hemel Godt en Engelen doet daelen: ontweckt u dan Christene Ziele, alderliefste *H. Beggas* geslachte, en volgt naer het groot betrouwen van dese uwe Mede-suster de welke groot goet en rijkdommen hier heeft op de werelt gehadt, ja Godt selver haeren schuldenaer gebleven is. *Uyt Ryckel.*

CATHARINA VAN KOUDEN-HOVEN, was een Weduwe, aen wie, als aen een ander *Judith*, haren man veel rykdommen en goederen hadde achtergelaten. Beggyntjen geworden zijnde, als sy eens in haer kamer Godt badt, heeft sy gesien in 't schynsel en blinckscl van een straele, de verscaemelinge van een goude kerke, over een stad en de welke sulk eene kerke niet te vinden en was: sy verstont terstont, dat dit de modelle was, van de kerke die gebout moest worden. Oversulcx heeft sy eenighe honderde goude penningen, al avelant haere rijkdommen, geoffert om die fonda-

menten

menten te leggen. Sy vaste boven dien twee, ja drij dagen dikwils achter een: ende sy badt in haer slaepkamer met gesloten deuren, en naer een lank bidden, alse te voorschijn quam, scheen haer aensicht als dat van eenen Engel: en al was sy dusdanig, sy en wister ten minsten niet van, maer gong als een onnoosele stillekens, en ootmoedelyck, haer meest verblijdende in haer selfs versmadinge. *Uyt Ryckel.*

TE DERMONDE.

IS in't jaer 1223. eerst een Capelle gemaekt, die tegenwoordigh noch het out Beggyn-hof wordt genoemt: maer als het nieuw door brandt, oorloge, of anderssints, soo te niet is gegaen, dat de Beggijntjens nog Choor, nog Kerke, of iet sulcx, om den goddelijcken dienst te doen en hadden, nog geldt gevonden wiert, om de selve wederom op te maken, heeft Godt door een wonder mirakel daer in voorsien, gelijk als volght. Daer zijn twee schippers, met hun schip vol gesaegt en gegereet gemaekt hout, om een timmeragie op te rechten, langhs de riviere aen't huys der Beggynen aengekomen, de welke sonder gevraegt te zijn, hebben begost het schip t' ontlasten, seggende: ontfanght den zegen blydelijk, nog en zijt om den prijs niet ongerust, als wy sullen wederom komen, sullen wy t' samen wel over een komen: de welke nog te komen zijn, nog niemant die leeft, heeft connen achterhaelen, van waer sy quamen, of waer sy verdwenen zijn. Welcke onverwachte gifte, om haer onbedorventhyt, oft om soo te seggen, eeuwig dueren, ten hoogsten te prysen is, mits dat in't hout geenen worm en kompt, en gelijk door den regen en lankheijt van teijen, alle dingen bederven, of te niet gaen, soo blyft niet tegenstaende, desen bouw tot nog toe synen vollen stand houdē, 't gene sy ook voor een ander mirakel houdē

en

en voor sulkx aen alle de naercomende Beggyntjens, voor een seer geassureerde saeke vertellen.

In welk Hof, in de vijfthienste eeuwe, alswanneer al obbel en tobbel gonk, en de Beggynen verjaegt wierden, noch ieverans by een t'samen conden blijven, heeft haer een Beggyntjen versteken, en soo veel alse conde, haer stil gehouden, selden quam sy op straet te voorschijn, maer was geduerig in de Kercke biddende, noyt by naer haren geest van de geestelijke beschouwinge ontreckende. En alhoewel sy eene was, de welke waert saken sy gewilt hadde te voorschijn comen, veel vrienden conde hebben, en maken, nochtans vluchtende het gewoel der menschen, gonk stillekens van d'een bidtplaetse in d'ander, of bleef vertrocken in haer Camerken: ende gelijk sy meest in de Kerke was, heeft ook de selve voor haer leste rustplaetse gekosen, want in die zijnde, ende haer doodt voorsiende, heeft gebeden datmen haer de H. Communie soude gelieven te geven: de welke ontfangen hebbende, met opgeheven, en uytgereykte armen, op haer knien, de doodt niet vreesende, heeft in dese gestelteniſſe haren geest gegeven. *Uyt Rykel.*

DIEST.

ICk moet hier tot Lof van de Beggyntjens van *Diest*, een mondt traditie der Voor-ouderen ontfangen, verhaelen, te weten, dat den H. Vader *Franciscus* Fondateur der Minder-broeders Ordere, doen hy noch leefde, eens binnen *Diest* gecomen zijnde, ende gesien hebbende de groote vergadeinge der Beggyntjens, die in een geregelde, ende wel geschikte manier van leven stonden, geseydt soude hebben, niet sonder sijns geests verheuginge, ende verwonderinge, *had' ik geweten, dat dusdanige geestelijke vergaderinge, yvers in de Christen werelt souden vinden waer geweest, de Ordinantie van mijnen der-*

den Regel, en ſoude ik niet gemaekt hebben. Uyt het tweede deel van *P. Elias à S. Tereſia Carm. Diſcal.*

Seker Beggyntjen aldaer, hadde voor gewoonte, ſoo de natuer yet begeerde, en ſy haer daer in ſocht te verſterven, elken keer een ſchreef op den muer te maken: ende als ſy nu op haer ſterf-bedde was, al eer ſy haren geeſt gaf, is 'er een ſienelijke handt gecomen, die alle deſe ſchreefkens heeft uytgevaeght; willende hier door, gelijk te preſumeren is, te kennen geven, dat ſy den loon van al haer verſterven, of derven, in het welke ſy haer leven eyndigde, gonk genieten. *Uyt 't relaes der Beggyntjens.*

In voorlede jaren, als heel Brabandt vol troebelen was, en de muytineerders vol geruchts en getier quamen om de ſtadt in te nemen, ende te plunderen, zijn de borgers 't ſelve van verre ſiende, met het garnizoen op de veſten gecomen, om hun cloekelijk te defenderen: andere zijn naer de Kerken geloopen, om van Godt byſtandt ook te verkrygen; en onder andere een ſeer deugdelijk Beggyntjen, *Maria Kelcktermans* genoemt; alwaer ſy ſoo uytter herten, om het welvaren der ſtadt heeft gebeden, datſe verdient heeft, met haer eygen oogen te ſien, dat het Crucifix, voor 't welk ſy knielde, door de knickinge van ſijn hooft, te kennen gaf haer gebedt verhoort te zijn. Ende hier van verſekert, is ſy opgeſtaen, en heeft het volk moedt gegeven, ſeggende dat alle dingen wel ſouden gaen. Den uytval alleen niet, aengeſien den vyandt verandert zijnde, op een ander loerende, de ſtadt van groote benauwtheyt verloſt is geweeſt, maer ook het Crucifix met den geboogden hoofde, en open mondt, gelijk ſy geſeydt hadde, geven noch hedensdaegs de getuygeniſſe van de waerachtige geſchiedeniſſe. *Uyt 't relaes der Beggyntjens.*

In

In dit Beggyn-hof van *Dieſt*, is Paſtoor geweeſt, den ſeer Eerweerdigen Heer mijn Heer *Nicolaes Eſchius*, van eerlijke en Catholijke Ouders, in de vryheyt van Oſterwijk, by den Boſch, in 't Hertogdom van Brabant geboren, opgevoet in alle goede manieren, op het beſte onderweſen, ryp van verſtandt, en oudt van herten. Hy was van jonkx af ſoo tot de Godtvruchtigheyt genegen, dat hy dikwils 's middernachts, gelijk de Religieuſen, opſtont om Godt te loven: en ſmorgens al heel vroegh, terwijlent d'ander noch ſliepen, gonk hy al ſtillekens uyt den huyſe, en bleef voor de Kercke knielen, onder den blauwen hemel, tuſſchen hagel en ſneeuw, regen, en ander quaet weder, met uytgerekte armen, tot datmen de Kercke open dee: noch door nachtſche ſpookſels, en heeft hy van deſe loffelijke gewoonte, connen wederhouden zijn, alhoewel hy door des duyvels bedrijf, den eerſten keer dat hy op het Kerk hof quam, ten uyterſten verveert gemaekt wierdt, en ſchroomde van den duyſteren nacht, gelijk de kinderen van ſulk eenen ouderdom: en om deſen grouwel t'overwinnen, gonk hy liggen ſoo lank als hy was, op de graven der doode menſchen, nam de doodts-beenderen op om te kuſſen, en badt ſoo lank, dat hy een leſten meeſter van die afgrijſſelijkheyt wierdt. Komende in de Kercke, gonk niet in 't midden om geſien te worden, maer in een hoecxken, badt hy heymelijk den Hemelſchen Vader: en gelijk hy daer noch niet genoegh verborgen en was, als hy wel wenſchte, reſolveerde ſigh naer de wilderniſſe te gaen. Hy hadde nu alle dingen, diſciplinen, riemkens, hayren kleedt, en ken weet niet wat al noch getuygh gereedt gemaekt, en ſoude ſoo vertrocken hebben, ten waer de ſiekte van ſijn moeder, de welke opentlijk ſeyde, datſe niet en coſt derven het lien van haer kindt, hem wederhouden hadde.

Hy was eens op den Theater voor al het volk, den Engel geweeſt in de boodtſchap van *Maria*,

en wierdt soo beweegt, dat hy dikwils seyde, waert saken my de gantsche werelt toebehoorde, 'k souw die geeren geven om de blijdtschap mijns herten die ik toen geproeft hebbe, noch eens te smaken: door alsulke soetigheden, noch een kindt zijnde, wierdt hy om Godt meer en meer te beminnen, aengelokt. Hy ondervondt wondere middelen, om sijn selven van spijs en drank t'ontrecken: als het ombytens tijdt was, gonk hy naer de Kerke, oft gaf den selven aen den arme, om Godts wil.

Hy beminde soo de eenigheyt, dat hy niet licht yemant liet in sijn kamer comen: en als hy sliep, leyde hy eenen steen onder sijn hooft, en noch op veel anderley manieren, quelde hy sijn Lichaem: alle onvolmaektheden, trachte hy achter te laten; den oorspronk, en eerste beweegselen, der bedorven nature temde hy wijsselijk; en van doen af kennende, dat'er niet slimmer en was als de geltgierigheyt, heeft al het gene hy hadde, in d'aerde begraven, en de plaets als een helle geschouwt. Hem dunkende, dat hy moy en fray was, met een nieuw kleedt, om den duyvel die onder t'selve verborgen lagh, uyt te manen, heeft sigh in't slijk des drekx gewentelt.

Nu groot genoegh zijnde om te studeren, is hy naer den Bosch gesonden, alwaer hy de letter-konste, met de Godtvruchtigheyt, soo wel heeft t'samen weten in te spannen, dat selfs sijn meesters ook verwondert waren, en veel van hem hielden, om dat hy met alle de Godtsdienstige vriendtschap maekte. Sijnen Vader die een Coopman was, trachte sijnen Sone tot de selve negotie te krijgen, en tot dien eynde, hadde hy hem een schoon allemode kleedt mede gebrocht; 't welk *Nicolaes* soo mishaegde, dat hy hem seyde, Vader soo gy wilt dat ik dat aendoen, en wil' ik uwen Sone niet meer zijn: evenwel is hy met sijn Vader, naer een jaermerkt in Hollandt gereyst, maer als eenen student gekleedt,

wiens

wiens ſtandtvaſtigheyt ziende, den Vader en heeft hem voorts niet meer gepraemt.

't Is gebeurt datſe t'ſamen op eenen wagen naer ſeker ſtadt reden: den Sone ſadt voor, en den Vader binnen in den bak, die tot ſijnen Sone ſeyde, let wel op de frayigheyt des ſtadts poorte, en uyt die ſuldy connen oordeelen van de reſt. In tegendeel badt *Nicolaes*, *Heere want u gelieft doet myn oogen ſcheymelen, oft maekt my blindt, keert myn oogen, dat zy geen vdelheyt en ſien, in uwen wegh, maekt my levende*: En veynſende te ſlapen, is hy met geſſoten oogen in de ſtadt gevoert, ſoo dat hy mocht met den Apoſtel ſeggen: *My is de werelt gecruyſt, ende ik der werelt.* Van daer is hy naer d'univerſiteyt van *Loven* gecomen, heeft ſijn Philoſophie gedaen, en voorts in de Godtheyt, en geeſtelijke Rechten geſtudeert, ende alhoewel hy mocht, en conde (wat men raeyde oft niet) noyt meer als Baſſelier willen worden. Onder de veelderley ſorgen der ſtudie, hadde die van de deugt d'overhant, achtende ydel allen menſchen geclap ſonder gebedt gevoyert.

Wandelende onder de ſerpenten, en heeft hy niet ſonder perijkel ontloopen, der dochters wil ik ſeggen, aenblaeſende fenijn: want als zijnde in volle jeugt, wierdt hy liefdens weerdt geoordeelt, den welken een arg gedierte willende bekomen, is ſtillekens in zijn kamer gecomen, 't welk, ten waer hy met vuyſten hadde afgekeert, ſoude groot gevaer geloopen hebben: welken ſchadelijken ſtrijdt gewonnen hebbende, heeft de gratie van ſuyverheyt (en gelijk ſommige ſuſtineren) ſijn leven lank behouden: want hy was van doen af, van Godt verkoren om de Beggyntjens te regeren. Prieſter gewijdt zijnde, is naer *Ceulen* gereyſt, alwaer hy verſocht is geweeſt om de kinderen van den Prins, en Hertogh van *Gulik* gade te ſlaen, en t'onderwyſen, 't gene hy om de bedorventheyt des Hofs, afgeſlagen heeft, maer niet geweygert andere te leeren, hopende onder deſe, meerderen voortgank, en pro-

sijt te doen: en in der waerheyt, van sijn leerlingen zijn veel deugdelijke en weerdige Mannen geworden, veel Pastoors die hier en daer ook van Beggynhoven zijn geweest, namentlijk *Guillielmus Michiels*, en *Joannes Boyaerts*, Pastoors der Beggynnen van *Luyk*, die in den tijdt van 40. jaren noyt yet buytens tijdt genut hebben: den eenen heeft 80. ende den tweeden 90. jaren geleeft: en andere die veel Cloosters soo van Mans als Vrouwpersoonen hebben geregeert, meestendeel zijn ook in Cloosters gegaen.

't Is ook te bemerken dat onder soo veel discipelen die hy gehadt heeft, nochtans noyt stoodt of slag gebruykt heeft, een woordt, een oog-wink was genoeg om te doen 't gene hy wilde, 't welk d'andere met veel royen en slagen, noch niet en conden verkrygen. Nu eenigen tijdt te *Ceulen* gewoont hebbende, is hy geroepen en gekosen geweest om Pastoor van het Beggyn-hof te *Diest* te zijn. Daer woonden doen ter tijdt in't selve elf hondert Beggynnen t'samen, van de welke (gelijk den roep is) op een jaer alleen, seven hondert zijn begraven geweest. Te seggen, wat moeyte hy in 't beginsel heeft gehadt, om de zeden en manieren te vermaken, is by naer onmogelijk: want siende dat den loop en klappernye gewendiglijk aengenomen hadde, om 't selve te verbeteren, ende te beletten, heeft hy een nieuwe straete gemaekt, en van den kant van het Beggyn-hof eenen muer van den grondt op-gemets, om de oogen en voeten, der voorbygaenders, van in het Beggyn-hof te sien, oft te loopen, af te keeren: en om dese vryheyt te becomen, heeft hy al eenige duysenden besteedt.

Twee Conventen heeft hy in't selve gesticht, 't eerste van den H. Geest, in't welk 14. Beggynen en in het ander 9. ter eeren van de negen Chooren der Engelen onderhouden worden. Hy heeft veel voorhoven, en gerspleynen gemaekt, en in het op-rechten en verbeteren der bouwen, heeft hy sijn

ſijn vernuftheyt gethoont. Onder alle ſijn wercken tot meerder eere Godts gedaen, is wel het principaelſte, het Clooſter der Grauw-ſuſteren tegen het Beggyn-hof aen, 't welk hy van uyt den grondt heeft doen op een nieuw erbouwen: en in 't ſelve geſtelt vijfthien Beggynen, de welke t'ſamen op eenen dagh, het H. Cruys voorgaende zijn ingeleydt geweeſt, en het grauw habijdt hebben aengetrocken, ende ook naer een jaer verloopens, hebben in 't ſelve hunne Profeſſi gedaen. Sy dienen de zieken, en tot groot ſolaes der gemeynte, ſtaenſe de ſtervende by.

Maer yemant ſal vragen, van waer kreeg dien goeden Heer al dat gelt. Hoordt met een woordt, hy hadde eenen offerſtok gemaekt, en over den ſelven ſijn Prieſterlijke benedictie gegeven, en al wat hy bequam wierp hy daer in: ook door het medoen van andere goede vrienden, vondt den ſelven altoos vol. Daer zijn ook onbekende uyt verre landen gekomen, die een notable ſomme gout hebben geoffert. In Statuten t'ordonneren, en de goede gewoonten te doen onderhouden, was hy nacht ende dagh beſigh, en die wierden meer uyt liefde, als commande volbrocht. Voor de Rechters van 't Inquiſitie der geuſerye beſchuldight, heeft ſy ſelven ſoo geſuyvert, dat ſijn vyanden ſelfs ootmoedelijk quamen vergiffenisſe bidden.

Smorgens vroeg was hy gewoon ſijn geteyen te eſen, naer dien las hy Miſſe, dan gaf hy de werkeden werk, en ſagh wat ſy doen moeſten, ſoo at hy noyt ſtil en ſtondt. Hy was voorſienig, goeen raedtſman, en vol beleeftheyt, een yegelijk ocht by hem te zijn, mits hy een gemeyne, ſoete, n geen opgeſtoefte aenſpraeke hadde: maer het oordt Godts preekte hy met volle ſerieusheyt, nde alhoewel genoechelijk, nochtans den geeſtelijken dienſt doende, gonk ſeer majeſtieus. Sijn leederen oft dracht, was gemeyn. Noyt en quam y in 't openbaer als in 't lank. In de kleederen

beminde hy de ſimpele reynigheyt, beriſpte ſwarelijk d'onnuttige curieusheyt. Hy was ſoo ſober, dat hy voor ſijn twintighſte jaer, noyt wyn oft goet bier geproeft en hadde ; hy vluchte de welluſten, beminde de matigheyt, haette de ſlamperyen. Onder het noenmael wierdt altoos wat goets geleſen. Hy gebruykte een matras, noyt bedde, 't welk eenen ſtudent (geen Beggyn) ſchikte, en keirde ſijn kamer. Op alle hooge Feeſt-dagen, vernieuwde hy ſijn geloften, en goede propoſten. Syn manier van leven, en heeft hy ſoo ſeer uyt ſijn ſelven niet, als wel door 't ingeven van den H. Geeſt gereguleert : en 't gene hy niet ſonder particuliere gratie voorgenomen hadde, volbrocht hy eerlijk, en gebeurd'et, hy daer in yet quam te luttel te doen, verdobbelde 't ſelve op een ander. Hy was ſober, en arm van geeſt: naer den regel van 't heylig Euangelie.

De geeſtelijke ampten en beneficien, heeft hy dikwils geweygert, en als hem een goet erf-deel was toegevallen, heeft ſijn broeders en naeſte vrinden laten onder hun deelen. Hy wenſchte niemants anders goet, en hy en was in't ſijn niet te ſeer uytgeſtort, maer rechtſinnig, van alle gierigheyt vervremt. Al was hy liberael tot den armen, daerom en was hy niet ſpariger, hy was meer bedroeft van den overvloet, als ydelijk verheugt, en dankte Godt hoogelijk, dat hy niet eygenbaet-ſoeckig was, en dienden den armen, en vraegde dikwils aelmoeſſen voor hun. Van het luttel dat hem overbleven was, heeft hy voor ſijn doot by teſtament gediſponeert, kleeren en boeken heeft hy belaſt uyt te deelen, niet te vercoopen. Gevoelende de doot aencomen, heeft ſigh ſelven tot die, teenemael geprepareert, maer gelijk men meynde, dat hy noch langer ſoude geleeft hebben, en de grootachtinge van ſijn deugdelijk leven wijdt en breedt verſpreydt zijnde, heeft hem den ſeer Hooghweerdigen Cardinael *Granvel*, Aertsbiſſchop van *Mecheleu*

len, Deken gemaekt van heel het diſtrikt van *Dieſt* 't welk hy om ſijnen ouderdom en ziekte, niet lank en heeft connen bedienen. Als hy nu naerder en naerder de doot quam, heeft hy voorſien, dat alle dingen met de Beggyntjens wel mocht blyven gaen: en op dat hy de gedachteniſſe des doots altijdt in ſijn memorie ſoude hebben, heeft hy ſijn dootkiſte lank te vooren doen gereet maeken, en altoos voor oogen gehadt. Als het dan Godt gelieft heeft ſijnen dienaer te roepen, en uyt den kercker van dit ſterffelijk leven te verloſſen, veertigh jaeren gearbeydt hebbende, en t'ſeventigh oudt zijnde, heeft hem de quade cortſe bevangen. Den dagh voor ſijn ſterven, wierdt hy beſocht van den ſeer Eerweerdigen Heer myn Heer *Laurentius Maes*, tweeden Biſſchop van den *Boſch*, van welke viſite hy ſoo blyde was, en Godt ten hooghſten bedanke, dat hy ſulk eenen cloeken Campvechter van 't Catholijke geloove, naer hem in 't leven liet.

Ten leſten, verzien ſijnde van alle de Kerkelijke rechten, is hy tot groote droefheyt van alle goede menſchen geſtorven den 19. Junij in 't jaer 1578. Hy leydt begraven op den hoogen Choor, onder eenen grooten ſteen, voor den Hoogen Autaer, naer dat hy het Beggyn-hof van *Dieſt* gedient hadde 39. jaren 7. maenden, en 6. dagen.

Ick en magh hier niet achterlaten, dat alſwanneer de ſtadt van *Dieſt* was onder het gebiedt der geuſen, en ſy voorgenomen hadden de Kercke van het Beggyn-hof af te worpen: Hoe myn Heer *Eſcius* naer ſijn doodt geſien is geweeſt, met ecruyſte ermen, door en door de Kerke paſſeen, ende de ſelve tegen de brandt-ſtichters beſchermen. Nochte deſe openbaringe en is niet te vergeefs geſchiet, mits ſtracx d'oproerige verandende van ſin, de Kerke ganſch en geheel gebleven is. *Uyt Ryckel. I. B. Gamaye, en andere.*

JOUFF. ANNA BERCHMANS heeft haer leven beſchreven op de maniere als volght.

BEminden in den Heer, naedemael gy my ſeer dikwils vermaent ende gebeden hebt, om UL. te kennen te geven, eenige ſaeken, de welke my alleen bekent zyn, en tot de welke ick meerder ſchroom heb om te verhaelen, als om te ontfangen de ſententie des doodts, ſoo dwingt my het bevel van gehoorſaemheijt ſoo ſeer, door een gedurige vroeginge der conſcientie, de welke my ſoo geweldig praemt, om de pen in de hant te nemen, dat ick vrees te vallen in de ſtraffende handt van Godt, is't ſaken, dat ick het ſelve willens ſoek te verſwygen. Om dan geen eygenſinnigheijt oft eygen goetdunken in my te voeden, en my van veel gratie te berooven, ſoo bid' ick u, ô Chriſte JESU, dat gy mijn pen' gelieft te trecken, om te verkondigen alle de gratien en wonderheden, die gy aen my getoont hebt, dat ick niet een woort en magh ſchryven, als tot eer en glorie van uwen H. Naem. Gy weet, ô Heer, dat ick u dikmael vergramt heb' door veel groote menigvuldige ſonden die ick gedaen hebbe, ende nog ſoo komt gy my toonen uwe groote onbegrypelijke liefde, niet als een, die u ſoo ſeer vergramt heeft, maer als oft ick u op het alder-perfecxſte gedient hadde, gelijk ick u ſchuldig ben, het welk verre van my is: want als ick eens gaen bedenken den tijt die ick overgebracht heb' in myn jonkheijt, ſoo en bevind' ick niet een goede genegentheyt in my, het welk verre is van goede werken: Het gonk als doen met my als oft ick geen Chriſten menſch geweeſt en hadde, want myn verſtant dat was heel van Godt vervremt, min oft meer als oft ick geenen Godt oft

Hemel

Hemel gekent en hadde, gelijk de onredelijke dieren die geen verſtant en behoeven. Ik en peyſde nivers op, als op ſpelen, en op ydelheijt van deſe werelt. Waer wat nieuws te ſien, oft te hooren was, daer haeckten ik naer, om by oft ontrent te zyn, ja! ik hadde liever te verwachten, dat myn Ouders my hadden doen ſonder eten ſlapen gaen, als diergelijcke genoegten oft ydelheijt te laeten. Dat het my toegelaeten geweeſt hadde, ik ſoude heel nachten overgebrocht hebben met ſpelen, waerom ik mijn Ouders ſeer vergramde, en beſonderlijk myn Moeder, de welke ſoo gram op my wirt, dat ſy my hierom dikwils ſloeg, en ick was ſoo boos, dat ick nauwelijcx naer kyven oft ſlagen en vraegde. Smorgens als ik op ſtont, begoſt ick te ſingen, en dat duerde by naer den heelen dagh door: waerom ik dikwils bekeven wiert, want myn Moeder die docht my wat quelligh te ſijn, om dat ſy my ſoo cort hiel, en niet en dede als queken oft preutelen. Sy mogt niet lijden dat ick ſmant aenſprak. Als ik begoſt wat jaeren te krygen, ik en was met veel aenſpreken niet ſeer genant, maer wel tot ſpelen, nogtans was myn Moeder heel jaloes op my, en woude my heel kort houden, vreeſende, om dat ik ſoo woeſt en wilt was, oft ik voor my ſelven niet wys genoegh, geweeſt en hadde.

Den Heer zy gebenedijdt, die my ſoo bewaert heeft door ſijn goddelijke gratie, want de Ouders en connen in dees ſake niet te ſeer geſorgen, hoe wel dat ik daerom dikwils ſeer gram wiert, te meer, om dat ick tot ſulkx niet genegen en was. Ik begoſt quay ſinnen te krygen van de groote quelligheijt van myn Moeder, want ik en koſt geen kyven verdragen. Ik peyſde, k' ſal van haer gaen loopen, en gaen van deur tot deure om godts wil, liever als al den dagh door dit gepreutel te hooren. Het was my ſulken verdriet, dat ick niet en wiſt waer my keeren oft wenden, my docht dat ik in den

Hemel

Hemel was, als ick wat van kant was. 'K meyne dat de meeſte oorſaek is, dat ik den ſin gekregen hebb' om geeſtelyk te worden, om dat my ſoo verdroot het gecakel van myn Moeder. Ik hadde eenen grooten inwendigen ſtryt, niet wetende wat ik wou aenvatten. Ik peyſde, word' ik geeſtelijk, ik en ſal daer niet me konnen doorgeraken; als ik my tot ſtilte gaen begeven, dan ſal ick ſiek worden, en begeef ik my tot geen ſtilte, ſoo ſullen ſy my weg ſenden: wat raet met my, dan ſal ik van een iegelyk beſpot worden, ſoo is't beter dat ik niet en begin, want de beſchaemtheyt ſou te groot zijn. Ylaes! met wat hooveerdye was ick gequelt. Wederom aen den anderen kant, peyſden ik, blijf ik t' huys by myn Ouders, ſoo ſal ik ſterven van verdriet: Want hoe ſeer dat ik ſoeck myn Moeder te believen, ſoo ſalder altoos iet verdraeyt zyn, en ik en ſal nimmermeer vree hebben. My docht dat ik altoos oorſaeke ſoude zijn van haer gramſchap, en ick nimmermeer geruſt van conſcientie, den ſtrydt en was niet kleijn die ick hadde. Ick hadde wel goeden raet van doen gehadt, maer ik en vraegde geenen raet, want ik was ſoo bot, en ſoo kleyn van verſtant, dat ik niet eens en dachte, dat ik hier in raet van doen hadde. Ik gink dan langen tijt, al oft ik ſiek hadde geweeſt, niet wetende wat doen: hadd' ik kenniſſe gehadt van Godt, ik geloof wel, dat ik myn beraet niet lank en ſoude genomen hebben: maer den Heer zy gebenedyt, dat hy my evenwel niet en heeft verlaeten, al was ik ſoo boos en ſoo onbedacht, dat ik door ſyn goddelijke gratie, allenskens nog ben gecomen, en beweegt geworden, om den Heer te bidden, dat ik hem niet en ſoude vergrammen door groote ſonden.

De ongeruſtigheijt die ſcheen my te dryven, om mijnen toevlucht tot Godt te nemen. Ik en hadde mijn leven geen ongeruſtigheijt gehadt, het was voor my wat vrems, evenwel en was ik nog ſoo wys niet, dat ik by eenen Biecht-vader ſoude gaen

om

om raet, oft om myn conſcientie te openen: maer als ik yvers alleen was, dan en dede ik niet als kermen, ſuchten, en bidden, niet wetende waer ik my toe wilde begeven. Ik hadde grooten ſin om in een Clooſter te gaen, maer ik en hadde geenen doorſet, het ſtondt my heel ſwaer voor, ſoo dat ik my liet voorſtaen, dat ik om myn groote woeſtigheyt, ſoude uytgeſonden worden. Ten anderen, en derfd' ik het myn Moeder niet te kennen geven, vreeſende dat ſy my ſoude dapperlijk overgaen, ſulkx hoorende: daer by vreeſd' ik, dat ſy my niet en ſoude willen tot deſen ſtaet helpen, om de groote coſten dier op loopen: daer en boven, docht my, dat ſy't my terſtont ſoude verwijten, als ik eens geeren my ſoude vermaeken, dat ik te wilt ben om geeſtelijk te worden, gelijk het naderhandt dikwils gebeurt is: want naer veel denken, en herdenken, heb ik by my ſelven geſloten, dat ik ſoude gaen my begeven om op het Beggyn-hof te woonen, en begeven my daer tot ſtilte, en ruſt.

Ik hebbe dan een Beggyntjen mynen ſin te kennen gegeven, en heb haer gebeden, dat ſy myn Moeder eens ſoude aenſpreken, en hier toe verwilligen om my te helpen tot deſen ſtaet, maer ten heeft niet veel geholpen, want ſy en wildender niet eens naer hooren. Het gene dat ik hier naer te lijden gehadt heb van myn Moeder, is den Heer bekendt: het was al dees Beggyn hier, en dees Beggyn daer, my dunkt dat ik het Cruys van mynen Bruydegom, van doen af heb beginnen te dragen. Ik en heb niet opgehouden van myn Moeder te bidden, dat ſy my ſoude helpen, maer al te vergeefs. Sy werde gelijk uyt haren ſin, dat ik haer niet geruſt en liet. Ten leſten doen ſy ſagh dat ik niet op en hiel door kyven oft ſlagen, ſoo gink ſy my beſtellen om Frans te leeren, het welk haer wel hondert guldens coſte, en dat had ſy liever te doen, als my op het Beggyn-hof te beſtellen: ſy meynde dat ik daer en tuſſchen ſoude veranderen

van

van sin, maer sy was voorwaer bedrogen, Godt zy gelooft, want ik vondt in dese stadt daer ik woonde, eenen Pater van de Jesuiten, daer ik my alle weken by gonk biechten, hy cost schoon duyts, dien versterkte my seer in myn goet voornemen. Godt sy gelooft naer een jaer ben ik t'huys gecomen: en ik hebbe wederom alle dagen myn oudt liedeken gesongen, van naer het Beggyn-hof te gaen: myn Moeder siende dat ik niet op en hiel van haer te tempteren, was soo boos op my, dat sy my niet een vriendelijk woordt aen en sprak, min oft meer, als oft ik haer kindt niet geweest en hadde. Dat was my sulken droefheyt, ende benauwtheyt des herten, dat ik met geen woorden en soude connen uytspreken, want voorwaer sy was my soo hert, dat ik't moet swygende overslaen, want het scheen, dat sy haer Moederlijke affectie tot my hadde verloren. Het gene dat ik'er can uyt trecken is, dat ik my vastelijk laet voorstaen, dat onsen Salighmaker, doen my dit soo bitter gemaekt heeft, om dat my dit een oorsake soude zijn, om mynen toevlucht alsoo te nemen tot Godt: want ik hebbe naderhandt dikwils ondervonden, dat het verlaten van vrienden, is eenen waerachtigen toekeer tot Godt.

Ick hebbe dan sonder ophouden myn Moeder gebeden, dat sy my toch soude helpen, en ik beloofde haer, dat ik soo seer soude werken, dat sy geen groote kosten met my en soude hebben, sy scheen door een groote onverduldigheyt my toe te spreken, en seyde, maekt u terstont van hier, want ik en magh u voor myn oogen niet meer sien, daerom gaet uyt myn oogen, eer ik my aen u ontgaen, want seyde sy, moet ik u eens onder myn handen krygen, gy en sult geen erdt meer betreden. Voorwaer het was hert gesproken voor een Moeder, maer veel herter, en met meerder gewelt trok my den H. Geest, door de goede begeerten die ik hadde tot het geestelijck leven. Ick hoorde wel

wel dat myn Moeder my uyt grammoedige paſſien woude uyt haer oogen hebben, maer ik geliet my, oft ik my hadde laten voorſtaen, dat ſy daer mede te vreden waer, dat ik ſoude gaen: overſulkx antwoorde ik haer op het vriendelijkſte dat ik coſt, ende ſeyde, want haer beliefde, dat ſy my wat ſoude geven om mede te dragen: ſy vraegde, wat wildy hebben, maer ik en hebbe haer niet geheyſcht. Sy en gaf my niet meer, als ik noodelijk van doen en hadde van kleeren, en ſoo liet ſy my ſlechtelijk gaen. Als ik wegh was, en dede ſy niet als krijten en ſuchten, en ik was ter contrarie ſeer verblijdt, want my docht dat ik in den Hemel was, noch ik en vondt nievers geen ſwarigheyt in, het ſcheen dat op het Beggyn-hof, geen lijden voor my te vinden was.

Voorders ik kreeg groote begeerte om veel te bidden, ſoo dat ik wel heel dagen ſoude overgebrocht hebben in de Kerk, den tijdt was my altoos te cort, en als ik uyt de Kerk was, dan gink ik my begeven om te ſpelen, 't welk my ook ſoo ter herten gonk, dat ik op geen ander dingen en dachte. Ik houde dit voor een groote gratie, want hoe ſeer dat ick tot ydelheyt genegen was, evenwel haer nimmermeer mede becommert en was op onbequamen tijdt.

Van dien tijdt af, dat ik uyt de werelt gegaen ben, wies in my deſen trek tot het gebedt, alle dagen meer en meer, nochtans en had' ik geen verſtandt als van den *Pater noſter*, ende *Ave Maria*, met den mondt ſlechtelijk henen te ſeggen, want ik was heel bot en plomp van verſtandt: ik begoſt groote begeerten te krygen tot de Sermoone, ik verſtondt den Predikant ſeer wel, maer ik en koſt niet een pointjen onthouden, 't welk my een groot Cruys was, te meer om dat ik groote bewegingen gewaer wierdt, om onſen lieven Heer op het alderbeſt te dienen, 't ſcheen dat ik met eenen Godtelijken dauw, van binnen bekleedt wierdt, ſulcken

ken wasdom begoſt ik in myn ziel gewaer te worden : geen dink en viel my ſwaerder, dan dikwils te biechten, en dat ſproot uyt beſchaemtheyt, om dat my docht dat ik geen kennis en hadde van myn gebreken. Ik begoſt my gaen te begeven om de Levens der HH. te leſen, waer in ik groot behagen kreeg. Als ik wat geleſen hadde, begoſt ik my hier mede ſeer te bekommeren, en te peyſen wat my noch al reſteerde. 'k Begoſt my te verwonderen van de ſtryden die ſommige gehadt hadden : ik verſtondt dat wy door veel ſtrijden, en tentatien, den Hemel met gewelt moeſten winnen. 'k Peyſde by my ſelven, wat dit voor ſtrijden moeſt weſen, en hoorde eens het Leven van de *H. Euphroſia* leſen, de welke veel ſtrijden, en tentatien gehadt hadde : ik gonk hier naer op myn Celleken, en peyſde, dat ik dit Heyligh Maegdeken ſoude kieſen voor myn Patronerſſe, op dat ſy ſoude voor my bidden, oft ik ook eenige tentatie kreeg, want ik en wiſt niet wat tentatie was.

Het ſoude aen ſommige dienaeren Godts, wat wonders en wat vremt dunken te zijn, ſoo cleyne verſtant te hebben, gelijk ik doen hadde, nochtans was ik twintig jaren oudt : 't gene voorwaer tot trooſt van ſommige is, de welke dit hoorende, den Heere ſouden loven van ſijn gratie, oft hyſe gelieft vroeg oft laet uyt te reyken. Ik begoſt dan corts hier naer al wat ongeruſtigheyt in myn conſcientie te hebben, nochtans en wiſt ik qualijk waerom. 'k Geloove wel dat het quam, om dat ik wat trek begoſt te krijgen tot Godt. 'k Wierdt al wat treurig in myn ſelven, nochtans hiel my ſoo vlytig als 't mogelijk was, maer myn levendig coleur begoſt wat te vergaen. Men vraegde my dikwils wat my gebrak, maer ik en liet het niet blijcken, want ik wiſt het ſelver qualijk. Myn Overſte, oft Novitie Meeſterſſe begoſten my te vragen, oft ik eenige penitentie dede, ende onderſocht my cherpelijk, vreeſende dat ik my ſelven ſoude doo-

den

den. Ik ſtrede daer tegen met alle myn crachten, ende en woude niet leyden dat ik eenig verſtandt hadde van ſulke dingen. Ik vraegde haer wat penitentie was, daermen ſy ſelven coſt mede dooden, ik lachte daer mede, en ſeyde och lieven Heer, hoe verre ſyde verdoolt, dat gy ſulke opinie van my hebt, gy ſoudt my wel vervaert maken, want moet ik den Hemel winnen met ſulke penitentie, ſoo vrees ik dat ik den ſelven niet en ſal bekomen, om dat ik ſoo traeg tot ſulkx ben! 'k gaf haer groote materie om my in vrè te laten, ſonder my voor dien tijdt veel meer te vragen: maer haer onderſoek diende my voor een ſpoor, om met meerderen yever voorts te gaen in penitentie, in verſtervinge, in het gebedt, in leſen en nachtwakinge, de welke my aldermeeſt diende voor voort-gank in de deught, principalijk om dat men dan bidt ſonder becommeringe, en met aendachtigheyt verſoekt vergiffeniſſe der ſonden, en uytter herten dan verſoekt gratie om Godt oprechtelijk te dienen. Ick hebbe dan alle middelen begoſt te ſoeken, om den Heer te dienen naer myn vermogen, en dikwils door den dagh my gewent met der herten te ſeggen, Heer geeft my gratie en ſterkheyt om u te dienen: en gelijk ik ſeer gequelt was met de pyn van den ſteen, ſoo en was ik met de ſelve noch niet te vreden: want ik peyſde, de pyn die ik hebbe, geeft my onſen lieven Heer, om dat ik ſoude lyden voor myn ſonden, en om dat ik de pyn die mynen Saligmaker voor my geleden heeft, te beer ſoude indachtig zijn: ſoo behoor ik dan my ſelven noch wel wat meerder pynen aen te doen, om te thoonen dat ik uyt liefde myns Bruydegoms, hem begeerde in ſijn lyden te volgen, ſoo dat ik my met veel verſtervinge ſeer hebbe gepraemt.

Ik trok myn beddeken van de koets, en gonk op het ſtroy liggen, en leyde eenen grooten ſteen vol doeken onder myn hooft, trok een hayren kleedt aen, lank van den hoofde tot de voeten, ſoo dat

ick daer door myn geſondt coleur heb verloren, en ben heel bleek geworden : al die my ſagen hadden medelyden met my, en ſy meynden dat myn proef-jaer ſoo hert viel, en vraeghde my dikwils, oft ik daer niet geeren en woonde, jae de Moeder ſelver, begoſt my dit ook te vragen, want ſy en wiſt niet wat my deerde, maer ik heb met een groote reſolutie geſeydt, neen, ik en weet daer het minſte niet af, want my dunkt dat ik hier in den Hemel gecomen ben. Ik ſal u wel ſeggen ſeyde ik, wat my gebrekt om dat gy ſoudt te vreden zijn, ik ben ſeer gequelt met den ſteen, daer hebb' ik ſomtijdts groote pijn af, daerom magh ik ſoo bleek ſien. Als ſy dit hoorden, liepen om den Doctoor, den welken ſeyde, dat ik noch Martelaers pijn ſou lijden : hy ordoneerde my veel medecynen, maer ſy en hielpen my niet. Ik hebbe bykans een heel jaer, alle dagen medecynen genomen, en ik dede al wat ſy my voorleyden, Als ſy ſagen, dat ik alle dagen meer achterwaerts gink, ſoo ſijnder eenige Religieuſen geweeſt, die hebben geſeydt, dat di onſe Novitie waer, wy ſouwender wet me om ſpringen, want ſy bederft haer door ondiſcrete penitentie. Sy hebben my weer gaen op een nieuw onderſoeken, ik hebſe van mijnen hals geſchudt ſoo ik beſt coſt. Sy dreyghden 't mijnen Biechtvader te ſeggen : daer mede was ik wat vervaert want ik en wiſt niet, dat ik ſonder ſijnen raed niet en mocht doen. Het was my leedt, dat ik daer onwetende in was : ik gonk by hem mijn onwetentheyt te kennen geven, en ik vraeghde hem of hem beliefde, dat ik alle dingen ſoude laten ſtaen oft niet, dat ik hem in als gehoorſaemheyt beloofde. Hy gaf my conſent om meer te doen, als oy te vooren. Ik gonk hier ſtillekens in voort, en ik begoſt te ſmaken naer Godt, met eenen groote trek, ſoo dat ik my ſelven groote pyn aen dede.

Maer eens vroege (om dat ik my niet wel en gevoelde) met oorlof ſlapen gegaen zijnde, 't minſt

achter

achterdencken hebbende, datse naer my souden comen sien, soo is de Moeder savonts ontrent den thien uren op mijn Celleken gecomen, en heeft my gevraeght, oft ik niet van doen en hadde, en oft de pyn noch niet wat gemindert en was: ik seyde, datse al lijdelijk was, en dat ik wat geeren soude geslapen hebben, op dat sy soude wegh gegaen hebben, mits ik vol vreese was van betrapt te worden, gelijk het ook geschiede. Want vast by my comende, en mijn handt nemende om mijnen pols te tasten, wierdt sy gewaer, dat ik op den stroy sak lagh, en seyde, wel, gy light sonder bedde! hoe vrindelijk ik haer badt, dat sy my soude gelieven te laten rusten, moest ik terstondt opstaen, ende sy mijn bedde selver gemaekt hebbende, seyde my daer op, seggende, nu hebb' ik u op het stuk bevonden, daer ik soo langen tijdt ben op uyt geweest, nu voordaen sal ik u wel anders hebben: men can denken, hoe bitter my dese woorden opquamen, en om te zien oft ik haer ook gehoorsaem was, quam sy een uer daer naer wederom, en noch op ander tijden te middernacht: maer sedert dien keer, en heb ik haer noyt ongehoorsaem geweest, naer dat sy my die penitentie op gehoorsaemheyt verboden hadde. Tot noch toe haer eygen woorden.

Als sy nu haren wille, aen dien van haer Overste ten onder gegeven hadde, wenschende evenwel nochtans te lijden, soo zijn van doen af de pijnen van den steen, allenxkens soo vermeerdert, en verwortelt, dat de pyn scheen onlijdelijk te zijn: en om dat haren drift van lijden al meerder was, soo sondt den Bruydegom haer noch toe, sulke sweeringen in haer hooft, dat haer docht dat sy dol van de pyn wierdt, en al die by haer woonden, hadden sulken medelijden, dat sy dikwils al lijtende, 't selve niet langer connende gesien, van haer moesten wegh gaen: want soo d'een pijn wat gestilt was, quam d'ander soo veel te vehementer

aen, ende de Mede-ſuſters altemael ſiende, dat ſy haer niet en conden helpen, vermaenden haer tot patientie in haer pijnen, die ſy ook verduldighlijk heeft acht jaren lank verdragen: alhoewel ſy noch liever geſondt hadde geweeſt, waer't ſaken ſy keus hadde mogen hebben: en naderhandt kreegh ſulken grooten trooſt in haer pijnen, dat ſy ſoo lief ſoude gehadt hebben van pijn te ſterven, als ſonder pijn te blijven leven. Doen de pyn wat lijdelijk was, dan was ſy ſoo vlijtigh, dat alle haer Mede-ſuſters daer ſchenen blijdtſchap aen hun hert af te gevoelen, en een luttelken pyn en ſoude haer van het ſpelen niet gehouden hebben, 't welk wel gebleken heeft, op eenen recreatien dagh, alſwanneer ſy met haer Mede-ſuſters, handt aen handt is voorgegaen, en den dans leyde: maer ſoo ſy nu in het trecken was, ſoo heeft ſy haren arm uyt de notte op de ſchouwer getrocken, noch en hiel ſy daerom op van ſpelen, maer ſeyde tot haer Mede-ſuſters, dat ſy wat ſtil ſouden ophouden, tot dat ſy haren anderen arm ſoude genomen hebben, om dat dien haer ſoo ſeer dee. Sy hadde genoegh te doen om haer te wederhouwden van ſchreeuwen, door de groote pyn die ſy gevoelde, nochtans en hiel niet op van ſpelen tot het leſte toe. Waer uyt, gelijk ſy ſchrijft, mogdy wel peyſen, hoe wilt en ongetemt dat ik was, heel genegen tot ſpelen en jocken. Den arm wederom ingeſtelt weſende, zijnde op haer celleken, tuſſchen den donderdagh en vrydagh ſnachts voor kerſmis, heeft ſy Godt gebeden, om vergiffeniſſe van alle hare verſuymelijkheden, ende verſocht de Goddelijke gratie om voordaen beter waer te nemen, het verwinnen van ſommige genegentheden, de welke haer ondertuſſchen grootelijkx beletten, om haer met Godt te vereenigen. Sy beclaeghde haer met groote droefheyt des herten over deſe ſake, en omhelſende verſcheyde keeren Chriſtus hangende aen het Cruys, wierdt haer hert ſoo vervult met me-

delij-

delijden over die bittere Paſſie ons Heeren, dat ſy niet en ſoude gelooft hebben, dat eenen menſch tot ſulken medelijden ſoude connen comen, waer 't ſaeken ſy het ſelver niet geproeft en hadde.

Haer dan bevindende in alſulke benouwtheijt, begoſt te vreeſen, waer't by aldien ſy langer in deſe materie bleef, ſy ſonder twyffel, hare ſieckte grootelyckx ſoude vermeerderen. Overſulckx ſoo heeft ſy haer gaen begeven op den weg, om de H. Maget Maria te vergeſelſchappen, met den H. Joſeph naer Bethleem. Doen begoſt ſy t'overleggen, hoe dat het herte van Maria vervult was van liefde tot haeren gebenedyden Sone, die ſy beſloten hadde in haer H. lichaem, met wat begeerte ſy is onſteken geweeſt, om de H. Dryvuldigheijt en dat wonderlijk Myſterie der Menſchwordinge haers Soons te eeren, en te bedanken over het geluk dat haer geſchiet was, overleggende geduerig in haer hert, dat ſy dit niet weerdig en was, met groote verwonderinge den Hemelſchen Vader lovende, dat hy door een over naturelyke gratie, haer daer toe verkoſen hadde ſonder verdienſten. Boven dien overleyde ſy ook, hoe groot de liefde van de H. Maget moeſt zyn, mits ſy niet eens en heeft gepeyſt, op hare groote aermoede in de welke ſy was ſonder beſorght te zyn, voor eenige uytwendige noodſakelijkheden, dan dat haer herte vervult was met een geduerige dankſegginge.

Ik *Anna Berchmans* ('t zyn haer eygen woorden) Beggyntjen van Dieſt, weſende in de Miſſe beſig om my te bereijden, tot het ontfangen van het H. Lichaem Chriſti: hebb' ik in mijn ſelven veel onvolmaektheden geſien, waer over ik my bedroefde, niet wetende hoe dat ik die onvolmaektheijt ſoude bedecken: overſulcx heb' ik begoſt de H. Maget Maria te bidden, dat ſy door haer Moederijke compaſſie, ſoude gelieven te willen bedecken mijn onvolmaektheijt, met alle haer H. Deugden ende verdienſten; maer overleggende met mijn

gepeyſen myn groote ſlappigheijt in het dienen van dees bermhertige Moeder, en in het oeffenen van haer H. Deugden, ſoo heb' ik my ſelven heel onweerdig gevonden, om iet te verkrygen. Daer naer heb' ik onder de Miſſe gehoort, den Prieſter ſeggen *Sanctus*, Waer door ik ben beweegt geworden, om de Heyligheijt van den Sone Godts aen te roepen, ende den Sone Godts hem terſtont tot my nederboogende, ſcheen aen myn ziel te geven eenen overſoeten kus, door den welken den Sone Godts, de ſelve participant maekte van ſyn Heyligheijt, ſoo der Godtheijt, als van ſijn menſcheijt, op dat ik hier door bereijdt zijnde, ſonder uytſtel ſoude gaen ter H. Communie. Ik ben dan gegaen met een groote gevoelijcke liefde, ja mag ſeggen een goddelijke liefde. Als ik dan den Heer ontfangen hadde, ſoo ſcheen my den Sone Godts te vatten in ſijnen arm, ende my te preſenteren aen Godt den Vader, ende Godt den H. Geeſt ſeer verheugt zijnde, en glorierende over het ſchoon ciraet van ſijn Heijlige verdienſten, met de welke hy my bekleet hadde, ende verciert in de Heijligheijt die hy ſigh gegeven hadde in ſijnen eygen Perſoon: waer over ook ſulken behagen gehadt heeft Godt den Vader in die ziel door de heylighijt van ſijnen eenigen Soon, dat hy, al oft hy hem niet en hadde konnen wederhouden, met den H. Geeſt om te geven aen die ziel hunnen kus, om daer mede te geven volle benedictie, van de heele Heyligheijt der H. Dryvuldigheijt.

Andere veele revelatien en viſioenen, heeft ſy ſeer dikwils gehadt, ook veropenbaringen als van den H. Ignatius, den Saligen Staniſlaus à Koſtka, ende den geſuk-ſaligen Joannes Berchmans der Societeyt Jesu, van haer Maegſchap.

Sy is geſtorven den 7. van November in't jaer 1665. uyt de Miſſiven van Jouff. *Huveneers.* Siet *Paulus vanden Boom.* fol. 191.

MA-

MARIA VERSCHUREN van *Meirhout* geboren, Beggyntjen zijnde te Dieſt was ſeer ootmoedig, eenvoudig, gedig in huysraet en kleeren, ende ſeer genegen tot het inwendig gebedt en verſtervinge. Sy was onder haer mede ſuſters in converſatie als eenen Engel, en dede hun den regel ſeer precies onderhouden. Sy communiceerde 100 dikwils als 't Communie dagen waren, dry keeren ter weke. 't Gebeurde eens, geenen Communie dagh zijnde, en ſy knielende voor den Autaer, aen den welcken eenen Prieſter Miſſe las: die de geconſacreerde Hoſtie gebroken hebbende, was ſeer verbaeſt, doen hy de ſelve wilde nutten, om dat 'er een ſtukxken weg was, 't gene hy neerſtelijk ſocht: 't welk ſy ziende, is ſtillekens opgeſtaen, om hem in ruſt te ſtellen, en heeft geſeydt, myn Heer en ſoekt niet meer. Sy is geſtorven den 20. Februarij 1669. *Uyt de Miſſiven van Jouffrouw Huveneers, groot Jouffrouw van Dieſt.*

JOANNA SUYSKENS geboren in de Meyerye van den Boſch, zijnde Beggyntje te *Dieſt*, was ſeer Godtvruchtigh, ende met een geduerigh overpeyſen en mediteren, op het leven, en lijden Chriſti, bleef ſy den heelen voor noen in de Kercke, ſoo lang als 'er Miſſen gedaen wierden; te weten allen dagen vyf, de welke ſy meeſt diende, en als ſy 't huys quam, gonk op haer kamer, alwaer ſy veel leelden hadde van de Paſſie Chriſti. Sy brocht dikmaels heel nachten over met bidden, ſoo dat ſy ſomtijdts noch voor haer ſlaep plaets, als d'andere Beggyntjens ſmorgens opſtonden, gevonden wierdt op haer knien. Sy gaf aen den armen om Godts wil al dat ſy hadde, tot haer bedde toe. Sy woonde by een Beggyntjen die haer ſeer heeft geoeffent, welk ſy met groote verduldigheyt al verdroegh, en is geſtorven den 28. van October in 't jaer 1671. Jaer dat ſy 16. jaren Beggyntjen was geweeſt. *Uyt de Miſſiven van Jouffrouw Huveneers.*

ANNA VANDER HEYDEN te Kermt in't landt van Luyck geboren, was van jonkx af seer Godtvruchtig en gesedig in haer kleeren, met verfoeyinge van d'ydelheyt des werelts. Sy is te *Diest* Beggyntjen geworden en heeft aldaer haer selven waergenomen in't gebedt, ootmoedigheyt ende verstervinge. Sy was den armen seer toegedaen, en die sy niet en conde helpen met haer middelen, hielp die met goede vermaningen. Sy genas, door sekere medicamenten veel menschen die eenige accidenten, namentlijk quade oogen hadden. Sy gaf haer teenemael over in den wille Godts, biddende dat Godt met haer doen soude, in tijdt en in der eeuwigheyt, wat sijn Majesteyt geliefde. Sy wierdt van haer Overste gestelt om te dienen mijn Heer *Joannes Goyssens*, die van ongeloovige Ouders in Hollandt geboren, en naderhandt van sijnen Heer Oom gedoopt, Rentmeester was van ons Beggyn-hof. Het schijnt dat desen goeden Heer een Goddelijke insprake heeft gehadt: want uyt den Bosch comende, en hoorende seggen dat'er een Heyligh *Anneken* was, doen peysde hy, och dat sy mijn meysen eens wierdt, 't welk ook soo is geschiedt Hy was een seer deugdelijk man, en is in opinie van heyligheyt gestorven den 6. Augusti 1676. Die hem op sijn sterf-bedde gesien hebben, seyden, wy hebben eenen heyligen gesien. Hy heeft'er 9. oft 10. bekeert tot het Catholyke geloove, die hy uyt Hollandt getrocken heeft, doch door het mede wercken van *Anna vander Heyden*, soo door haer gebedt, als haer goede vermaningen: sy waren wel t'samen, beyde seer genegen tot de deugt. *Anna* brocht somwijlen heel nachten over in contemplatie en gebedt: sy hadde grooten strijdt van den vyandt. Den duyvel had haer eens op heyligh Cruys avondt, wel hondert slagen gegeven. Comende eens op haer Camer stondt den duyvel voor haer met een vlammende sweerdt. Godt beroofde

haer

haer ſoo van alle haer crachten, dat ſy noch Cruys en coſt maken, noch den ſoeten Naem JESUS noemen. Laet ons haer eygen woorden by ſchrift achter gelaten, hier by brengen, want in de ſelve veel fraey dingen zijn.

Tot eer en glorie Godts, en tot ſaligheyt mijnder ziele, uyt kracht van de gehoorſaemheyt die ik u eerweerde ſchuldigh ben, hebb' ik begoſt u-lieden te kennen te geven, 't welk ik met mijn verſtandt qualijk kan begrijpen, en dat meeſtendeel door groote verwonderinge, het welk my gebeurt is op H. Cruys avondt, weſende in mijn gebedt, met groote droefheyt des herten bevangen zijnde, hebb' ik Godt gebeden ſonder ophouden, dat hy my niet en ſoude verlaten, maer ſterkheyt verleenen om de tentatien, u-lieden kennelijk, te wederſtaen: want my docht dat ik moeſt ſterven, van geperſtheyt des herten, de welke quam uyt vreeſe dat ik Godt ſoude vergramt hebben, door dien dat ik ſagh den duyvel ſoo veel liſten gebruycken om my te temteren: wederom dat ik vreeſde Godt grootelijkx vergramt te hebben, ſonder nochtans te weten merkelijke punten waer mede. Overſulkx ſoo heb ick voor een Cruys, 't welk ik in myn armen omhelſt hadde, geduerig anders niet geroepen en gebeden uren lank, Heer will 'et my toch vergeven, al dat ik oyt tegen u hebbe miſdaen, noch en wilt my niet verlaten. Mijn droefheyt was ſoo groot, dat ik toen niet een woordt anders en ſouw connen ſpreken hebben, als Heer vergevet my, ende, en wilt my niet verlaten. Ja het was ſoo verre gecomen, dat ik die woorden niet meer en coſt uytgeſpreken, dan met gedachten des herten, en ben gecomen tot ſulk een overvloedigheyt van tranen, dat u eerweerdigheyt qualijk ſoudt connen gelooven. In welke uytterſte droefheyt geſtelt zijnde, is mijn ziel met een overgroote claerheyt omchenen: daer en boven verthoonden hun de *H. Maget Catharina* ons Patronerſſe, *Maria Magdalena*, ende

ende de *H. Euphraſia*, de welke ik altijdt gewoon was aen te roepen, ende te eeren, van doen ik Novitie was: ſy verthoonden hun in't wit habeyt, op de maniere gelijk de Prieſters als ſy de albe aen hebben om Miſ' te doen zijn, en verthoonden haer niet in gelijke glorie, maer d'een minder als d'ander, nochtans is't minſte ſchijnſel ſoo groot, dat ik my vaſtelijk laet voorſtaen waer't ſaken dat den duyvel geen macht gegeven en waer om myn verſtandt met ſijn liſten te vervoeren, ende te becommeren, dat ik door het overdenken, en verwonderen ſoude ſterven: want ons herte ſoude breken door de groote begeerte diemen voelt om Godt te dienen. Ik en can't niet ſchrijven gelijk het is.

In het eerſte als ſy hun aen my verthoonden ſpraken ſy den *Gloria Patri* in't duydts volkomentlijk uyt met groote reverentie: ſoo dat de vrees daer ik in't eerſte aenſien, oft opſlagh, was, terſtondt verdween, en mijn begeerte werdt heel crachtelijk getrocken tot Godt. Daer naer heb ik verſtaen dat ik ſoude den duyvel macht gegeven hebben om my eerſt tot onpatientie en verdriet in't lijden, dat my overquam, te brengen, en daer naer tot groote ſonden, om dat ik my met gewelt afgetrocken hadde van het overdenken der Paſſie en lijden Chriſti, en gepraemt tot verſtroytheyt, van vrees dat ik door deſe oeffeninge ſoude geraken tot een optreckinge des verſtants, en dan mocht opſpraek lijden, oft begekt worden, want door hooverdye vreeſd' ik dat ik mijn eer ſoude verheffen, en dat ik voor ſot ſoude geacht worden, als ik niet en dee gelijk andere menſchen. Overſulckx heb ik meer gearbeydt de menſchen te behagen, als Godt. Door welke beriſpinge my is te kennen gegeven, dat ik Godt meer wederhiel van ſijn gratie aen my te geven, als ik dee door alle de ſonden die ik oyt in heel mijn leven gedaen hebbe, en dat, om dat alle die andere ſonden door het berouw, beneffens den wil van die niet meer te volbrengen, vergeven zijn: en nochtans

tans met groote ongeruſtheyt, ende vroeginge van conſcientie ben voorts-gegaen, ſoekende met gewelt my tot alle ydelheyt te begeven. De tweede beriſpinge was om dat ik niet en wou ſeggen, dat ik miraculeuſelijk geneſen was, en dat ik niet t'huys en derfde comen, om geen opſprake te lijden door de ſubite geneſinge, en vervolgens dat ik niet en ſocht de glorie Godts te vermeerderen. Ten anderen geneſen zijnde, moeſt mijnen Biechtvader te kennen geven dat ik vermaent was alle ſaterdagen ter eeren van MARIA te Communiceren: en ſoo ik by my ſelven peyſde dat ik hier in, boven d'andere ſoude uytſteken, en dat ik daer toe geen conſent van mijnen Biechtvader ſoude crijgen: ſoo is my op mijn gepeys geantwoordt, als gy 't ſult te kennen gegeven hebben, al waer't ſaken dat het u niet toegelaten en wierdt, en daer by noch een geheel jaer verboden wierdt ter H. Communie te gaen, dat my dat derven niet en ſoude gerekent worden; om dat ik in elke Communie uyt gehoorſaemheyt gelaten, meerder gratie ſoude genieten, als andere die de ſelve met groote reverentie ontfangen.

Soo ben ik dan vermaent my te ſtellen onder de gehoorſaemheyt van mijnen Biechtvader, en hem alle deſe ſaken te kennen te geven, en van deſe fouten mijn ſchult te bekennen, en ook dat ik niet genoegh betrouwt en hebbe op de hulp van Godt, door de groote vrees die ik hadde, dat my ſouden middelen gebreken, om die dochter, die my van Godts wegen bevolen was te helpen tot 't geeſtelijk leven: en waer 't ſaken dat ick van Godt gratie begeerde te verkrijgen, dat ik my ſoude begeven om dikwils uyt gehoorſaemheyt te Communiceren, mijn exercitie op het lijden Chriſti ervatten, ende begeven ſoude tot meerdere wercken van penitentie, ſonder welke middelen, ik den duyvel ander niet en ſoude verwinnen. Doen ik dit verſtondt, overviel my een vrees, dat ik door deſe

mijne

myne geſontheyt ſoude krenken : op welke vrees ik voor antwoort gekregen hebbe, niet te vreeſen en dat my den Heere ſterkheyt ſoude geven om te volbrengen alle de penitentien die my uyt gehoorſaemheyt ſoude bevolen worden, al ſcheenden ſy ook onmogelyk om te volbrengen, want den duyvel my hier mede nog ſoude dikwils ongeruſt maken. Als ik dan nog ſat met de tranen op de wangen, ſoo is de *H. Euphraſia* gecomen met een goude roedeken in d'een hant, en in d'ander eenen ſchoonen gouden cop, met welk roedeken ſy ſcheen de tranen van myn aenſigt te haelen het welk ſy gepreſenteert heeft aen MARIA de welke genomen heeft eenen doek, om menſchelyk te begrypen, moet t'ik ſoo te kennen geven, hoe wel het ſoo niet en was, en ſy heeft het perkement het welk de H. *Catharina* in de handt hadde, en op het welk alle myne fouten gedrukt ſtonden met deſen doek, den welken ſy in de hant hadde afgevaegt, en heeft my de benedictie gegeven, ende zyn alle deſe gedrukte fouten ſoo verdwenen dat ik in 't perckement anders niet en koſt ſien als een ſchoon doorluchtig beelt op t'welk de geheele Paſſie van onſen Saligmaker geſchildert ſtont: door welke figure aengelokt zynde ben ik lieffelyk tot Godt getrocken om hem met geheelder herten aen te hangen. En de H. Maget MARIA heeft my vermaent terſtont naer de kerk te gaen, om het lichaem van mynen Saligmaker te ontfangen, en werde ſoo gewaer dat den ganſchen nacht gepaſſeert was. En ben dan naer de Kerk gegaen, en bemerkende dat het geenen Communie dagh en was, heb' ik in myn ſteegaen Miſ' hooren, en Godt gebeden dat hy mynen wil ſoude gelieven te aenſien, en my bereet gemaekt om den Heer geeſtelyk 't ontfangen.

Als nu den tyt hier mede wat verloopen was, ſoo ſprak my iemant aen, en ſeyde, ſtaet op en gaet achter den Autaer uwen Heer verwacht u daer, ick ſag om en tom, maer en ſag niemant die my aenge-

aengeſproken ſouw hebben, en in den choor commende en ſag ik ook niemant: ben evenwel achter den Autaer gegaen, alwaer luttel tyts geweeſt zynde, is by my iemant gecomen in de gedaente van eenen Prieſter, en heeft my geſeyt, dat ik den Confiteor ſoude leſen, en myn ſchult ſpreken over de beriſpinge die ik gekregen hadde. Al het welk doen ik gedaen hadde, heb' ik onſen Heer ontfangen, en myn herte is met een ongelooffelyke blytſchap ontſteken geweeſt, en den Prieſter is verdwenen. Tot noch toe haer eygen woorden.

Ende naer dat ſy den Heer getrouwelyk gedient hadde, is ſy ſalig geſtorven, met het gebruyk der Heylige Sacramenten den 3. September in 't jaer 1672. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Huvenceers.*

Myn Heer PAULUS VANDEN BOOM van Dieſt van geboorte, en Capellaen van 't Beggyn hof der ſelver Stadt die Jouff. *Anna Berchmans* ſyne nichte, van de welke wy hier vooren fol. 172. geſchreven hebben, heeft Beggyntjen gemaekt, was een ſeer deughdelyk man, en heefter noch verſcheyde tot den geeſtelyken ſtaet gebracht; en al gaf hy veel aen den armen, ſoo heeft hy nogtans boven dien, het Convent van MARIA Coninginne der Apoſtelen gebout, en met goey incompſten beſet. Syn Nicht was al ſomtyts, doen ſy noch leefde, met ſyn ſaeken bekommert, maer die opoffe-rende aen de beſtieringe des goddelyker voorſigtigheyt, hebben eenen goeden uytval gehadt: want wetende dat hy dikwils in ſyn Miſſe verſtroytheden leet, badt den Heer dat hy 't hem ſoude gelieven te vergeven; 't welk ſy verkregen heeft. Hy heeft haer nog 16. jaren overleeft, en is geſtorven ſoo vol van goede werken, als van jaeren, den 23. van November 1681. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Huvenceers.*

HELENA

HELENA ACHTEN was van *Peer* van geboorte, en is op het Beggyn-hof van *Dieſt* geprofeſſit den 31. Auguſti 1692. Godt quam haer in 't eerſte met een doodelijke ziekte, beſoeken, in de welke ſy voornam de ydelheyt te verlaten, en een geheel jaer geen lijnwaet te dragen, en andere beſondere werken van verſtervinge te doen. Droegh ſomwijlen een maendt lank een hayren kleedt, en ſliep altijdt op het ſtroy: in den ſmaek van ſpys en drank was ſy ſonder verkieſen, en daer ſy maer conde by leven was haer genoegh, en het was haer groote pijn, datſe noch met tijdelijke dingen moeſt becommert zijn. Sy beminde de eenigheyt, nocht en ſocht haer ſelven in geender manieren: vreedſamigh ſonder yemant moeyelijkheyt te geven, en een yeder ſeer gedienſtigh te zijn, ſoeken te ongeacht te leven. Sy hadde groote begeerte om dikwils te Communiceren, en was altijdt in alles ſeer gehoorſaem aen haren Biechtvader. De werelt was haer een Cruys, noch en ſocht yet van al dat 'er in was: ſy en vreeſde geen opſpraek der menſchen, maer Godt alleen. Haer ootmoedigheyt is oorſaek dat wy niet meer en weten, mits ſy onbekende Leeraers ſocht om haer inwendigh kenbaer te maken. Sy is geſtorven den 8. van April 1700. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Huveneers.*

MARIA CONINCKX van *Beringe* van geboorte, is te *Dieſt* geprofeſſit op het Beggyn-hof den 21. September 1687. was ſeer brandende in de liefde Godts, en hadde ſeer groote begeerte om alle dagen te Communiceren: ende als ſy was eenen dagh ſonder ten *H. Sacramente* te gaen, leedt ſy in haer inwendigh groote tormenten. Haer leven is bekent aen den Eerweerdigen Heer *Franciſcus van Hevs*, woonachtigh t' *Antwerpen* in de Hoefſtraet en is Biechtvader van de Witte-ſuſters der ſelve ſtadt. Hy weet den ſtaet van haer leven: want doer ſy t' *Antwerpen* diende, was hy haren Biechtvader ende

ende nu Beggyntje te *Dieſt* zijnde, heeft ſy hem alle haer inwendigh overgeſchreven, die ſal UL. beter connen informeren. Sy is geſtorven den 14. Junij 1700. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Huveneers.*

Welcken voornoemden *Heer van Heys* geſproken hebbende, heeft my verſekert, datſe naer haer doot, aen diverſche perſoonen haer heeft glorieuſelijk veropenbaert. Datſe eens op ſekeren Profeſſi-dag van twee Beggyntjens, in de ſolemnele Miſſe gewenſcht hadde onſen lieven Heere te ontfangen, maer mits ſy dien ſelfſten dagh heel vroegh gecommuniceert hadde, ſoo en derfde ſy haer ſigh niet tot de H. Tafel wederom vervoorderen, maer met een brandende liefde ontſteken zijnde, hebben de andere Beggyntjens geſien een H. Hoſtie uyt den Cop comen, de welke ſy heeft bekent weſentlijk genut te hebben. Datſe door haer gebeden den brandt gebluſt, en den duyvel verjaeght hadde: ende ſeer yeverigh was geweeſt om haren evenaeſten by te ſtaen.

DOUAY.

HEt Beggyn-hof van *Douay*, moeſt al lank voor het jaer 1218 geſtaen hebben, mits dat de Salige *Freſcend* ſeer cloeke Beggyn, met haer twee ygen Suſters *Rueſſella* ende *Sancta*, welkers toeaem was van *Halle*, en die met noch andere Meeſuſters, by een woonden op het blomvelt, in uyverheyt levende, ſigh oeffenende in alle deughen, hunnen ſoberen coſt winnende met ſpinnen, eeft beweeght om t' aenveerden het habijt, der Nonnen van den *H. Bernardus*. Tot welken eynde, , *Freſcend* te weten, tot dry mael toe met groon arbeyt en moeyelijkheyt, om dieſwille dat de aetſe in de welke ſy woonden, ſtondt onder de ridictie der Canoniken van Amaten, en ook om t de Beggynen van Duytlandt, doen gedoemt en den ban waren, heeft moeten naer *Roomen* rey-

ren,

ſen, en den leſten keer met gewenſchſten uytval van daer gekomen is, in't voorſeyde jaer: en heeft begoſt te ſtichten het Clooſter genoemt *Praten*, in't welk ſy met meyninge van Heyligheyt geſtorven is. Die van *Ciſteaux* houden haer gedachteniſſe den 30. van Juny. *Uyt Ryckel en andere.*

ENGIEN.

HEt Beggyn-hof van Engien, moeſt al ſtaen voor het jaer 1292. mits Waltherus Heere van Engien in de Kerke van het ſelve een Capellanie gefondeert heeft: 't welk blykt uyt de copye autentike van d'Approbatie des Arts-Biſſchop van Cameryk.

CATHARIEN FRIART, is geboren te Biegger by de Parochie van Sinte Nelle, en is geprofeſt in het Beggyn-hof van Engien, den 22. van November des jaers 1639. en heeft geleeft met groote opinie van Heyligheyt: ſy dee ſtrenge penitentie, nog en at niet daer haeren appetyt naer trok, voor ten was bedorven, oft gaft voor eerſt aen den armen: en al hoe wel ſy ſelf een arme beggyntjen was, en haren coſt met haer handt-werk moeſt winnen, riep nogtans veel arme kinderen om met haer te komen eten, en dan leerde ſy hun 't gene ſy nootſakelyk moeſten weten om ſalig te worden. Sy hadde ook eenen grooten yver om de ſieken te dienen, ſoo wel buyten als binnen het hof, en dat uyt de vierige liefde tot haeren even naeſten, om de liefde van Godt. Sy droeg op haer bloot lichaem een grouw wollen kleet: haer bedde was eenen ſak met kerſſelingen, en lag met haer hooft op eenen ſteen. Sy gebruykte veelmaels een hayren kleet, en namp ſeer dikwils de diſciplien. Sy moet gekregen hebben den geeſt van voorſeggingе, want als Sr. *Elizabeth Daelman* ook Beggyntjen aldaer eens ſiek lag, en begeerig was om

Suſter

Suſter *Catherien Friart* te ſpreken, die ook om haer ſiekten wille tot by haer niet en coſt komen: ſoo dede Sr. *Friart* aen Sr. *Daelman* ſeggen, dat ſy niet en ſoude ſterven, te weten, van die ſiekte, ende dat ſy elkanderen nog ſoude ſpreken, 't welk meermaels gebeurt is, mits Sr. *Eliſabeth Daelman* noch veele jaren daer naer heeft geleeft. Men heeft ook bevonden dat Sr. *Catherien* ſomwylen als ontgeeſt was, en alſmen haer toeſprak, en trok tot datſe tot haer ſelven quamp, ſeyde ſy: och kint wat hebt gy my gedaen! ſy heeft boven dien bekent aen een van onſe Medeſuſters met naem *Leonora Nechlepat*, dat haer dikwils gebeurt was, zynde in de Kerke van de Eerw: Paters Capucinen in haer gebedt, dat tot haer quamp als een ſtraele van het Crucifix dat op het tabernakel ſtont van den Hoogen Autaer. Sy mediteerde geduerig op de Paſſie Chriſti. Tegenwoordig leeft noch een Beggyntjen van haren tyt, te weten Sr. *Anne Pletinkx*, de welke haer verſcheyde reyſen in ontgeeſtinge geſien heeft, ſoo in de kerke als in haer huys.

Het ſelve Beggyntjen heeft hooren ſeggen van een ander Beggyntjen, dat Sr. *Friart* dikwils gequollen is geweeſt van den booſen geeſt, en dat met ſeer groot getier en ramour van ketenen. Daer leeft noch een ander Beggyntjen die heeft hooren ſeggen van het ſelve Beggyntjen aen de welke het geſchiet was, te weten, Sr. *Catherien* ſiek zynde, kreeg luſt om van haer bier te drinken, en op dat vat en was niet veel bier meer op, maer den Heere heeft het ſoo vermenigvuldigt, dat ſy noch twee maenden, die ſy bleef leven daer, geduerig van gedronken heeft. Het is haer ook gebeurt ſiek zynde, datmen aen haer iet vrindelykx brocht, en alſmen haer omkeerde om den perſoon te bedanken, was den ſelven op den oogenblik verdwenen. Geſont zynde heeft ſy haer dikwils verſtorven in eenige ſpyſe daer ſy luſt naer hadde, en heeft ſelver aen een Beggyntjen bekent, dat als ſy tot de H. Com-

munie gonk, den ſelven ſmaek hadde der ſpyſe van de welke ſy haer in verſtorven hadde. Sy was eens beſigh met waſſchen, en haer ontviel tegen ymant een ſpytig woort, 't welk haer leet was op den ſelven tyt: doen ſprak ſy tegen haer ſelven, om dat gy ſoo onvoorſigtig hebt geweeſt, ſuldy voor u penitentie een kommeken van dit ſeep-ſop drinken, en heeft het ſelve gedaen in den geeſt van verſtervinge. Sy is overleden den 6. van October 1662. en begraven in onſe Kerke. Alles getrocken uyt de ſchriften van Jouff. *Anne Marie de Pre* Overſte van het Beggyn-hof van Engien.

VINCIENNE JAGOB is binnen Engien geboren, ende geprofeſt op het Beggyn-hof der ſelver Stadt den 15. Juny 1621. die ſeer ootmoedig was, en met grooten yver de ſieken diende ſoo by nachten als by dagen. Sy hadde ook een teere devotie tot het alderheyligſte Sacrament des Autaers, ſoo dat ſy om het ſelve meer en pynelyker te eeren dikwils den ommegank dede met bloote voeten. Sy hadde ook eene beſondere liefde tot onſe Lieve Vrouwe van den Heyligen Rooſen-kraus, nog ſy en heeft noyt achtergelaten van de H. Maget te eeren, en andere tot de ſelve devotie te verwecken. Sy is overleden den 25. January 1678. en begraven in onſe Kerke. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Anne Marie de Pré.*

CATHERIEN DE SMET van de welke wy hier naer fol. 198. ſullen mentie maeken, was van Engien van geboorte, ende aldaer op het Beggyn-hof geprofeſt den 9. Mey 1660. was ſeer ootmoedig, den armen ſeer gedienſtig, en heeft de werken van liefde tot haeren even-naeſten in alle occaſien bethoont. Sy was haren Biecht-vader ſoo gehoorſaem, die, om haer te beproeven, haer dede iet van groote weerde verbranden, en ſoude het ook gedaen hebben, had het hy daer naer niet

belet

belet. Sy heeft ontrent de vijf jaeren Novitie Meesterſſe geweeſt, en is overleden den 7. van April. 1685. *Uyt de Miſſiven van Jouff. Margriet a Houſta*, Beggyntje van Engien.

ANNA COEKEBECK een Pachters dochter, is van jonkx af getroken geweeſt tot het Beggynnelijk leven; en beminde ſeer d'eenigheyt, daerom heeft ſy van haer Ouders verſocht, in 't Beggynhof van *Engien* by haer Moeyke, die aldaer Beggyntje was te mogen woonen: naer welkers doodt, ſy is te *Bruſſel* winkel dochter gaen zijn, in een huys daer men lijnwaet vercocht, door welke occaſie, en verkeeren met werelijke menſchen, ſy ook al wat van de ydelheyt behaelde: ende alhoewel ſy noch genegen tot den voorſeyden ſtaet bleef, en conde nochtans niet comen tot een vaſte reſolutie, eenſdeels om dat haer Moeder geſtorven was, ten anderen, om dat haer Vader niet en ſocht om in alſulken ſtaet, de coſten uyt te ſtaen. Uyt welke obſtakels ſy genoodtſaekt is geweeſt te wachten tot dat ſy 24. jaren oudt was, al eer ſy heeft connen Beggyntjen worden, tuſſchen welken tijdt ſy ſeer heeft gewankelt, en ſtrijdt onderſtaen: en ten waer, gelijkſe bekent heeft, den Heere haer miraculeuſelijk geholpen hadde, noyt tot een geeſtelijk leven ſoude gecomen hebben. Een viſioen, als volght, heeft haer ſeer verſterkt.

Sy quamp eens uyt de Capelle van S. Jan te *Bruſſel*, ende gonk om ſekere affairen in de ſtraet die naer de PP. Jeſuiten leydt, en wierdt op den oogenblik als buyten haer ſelven, ſiende de menſchen in alle ſoorten van monſters, en differente gedaenten verandert: welk viſioen, alhoewel niet lank en duerde, behiel nochtans ſulk een ſterke indruckinge, van al het bedrogh en valſcheyt dat in de werelt is, datſe hier door verſterkt is geworden, om haren roep ſonder uytſtel uyt te werken, betrouwende, aengeſien alle tijdelijk middelen haer

ontbraken, op de hulpe van Godt, ende den Heere heeft haer ook volgens haer betrouwen, ſijnen byſtandt gethoont.

Sy is dan naer *Engien* gegaen, om op het Beggynhof de plaets te verſoeken, de welke ſy heeft met den eerſten keer, mits men haer genoegh kende, verkregen, ende is geprofeſt den eerſten van October 1658. oudt zijnde 25. jaren.

Nauwelijkx was ſy Novite, oft den duyvel heeft haer beginnen te vervolgen met veele ſware bekoringen, ſoo uytwendige, als inwendige. Sy heeft my bekendt, dat ſy ettelijke jaren, noyt bynaer en was ſonder quellinge des duyvels, ja ſoo verre, dat niet alleenelijk haer gebuerinnen menigmael gehoort hebben het vreeſelijk gerucht der helſche geeſten, maer ſomtijdts ook heel het hof was in benauwtheyt, en dat helſch geſpuys quam meeſt by nachten, die haer ſeer grauwelijk tracteerden, onder de voeten ſmeten, en ſoo by de keel grepen, dat ſy ſcheen te verſmachten: welke benauwtheden haer menigerley ſware ſiekten hebben veroorſaekt. Eens gaende met een Beggyntjen haer vriendinne, die ook een ſeer Godtminnende ziel was, genoemt Suſter *Catherien de Smet* (ſiet hier voor, fol. 196.) naer de ſtadt van *Halle*, om uyt devotie het miraculeus beeldt van de H. Maget Maria te beſoecken, en noch qualijk uyt de ſtadt zijnde, zijnder twee vreeſelijke, en ſchroomelijke honden op hun gecomen, die al huylende, en geduerigh baſſende op hun ſprongen, en ſcheenen hun te willen verſcheuren, en dit duerde tot dat ſy by *Halle* quamen, alſwanneer dees vreede beeſten groot gehuyl makende, en de aerde over hun crabbende, ſoo zijn ſy verdwenen: en om dat alle menſchen, ſoo die met hun gingen, als die hun tegen quamen, geen mentie en maekten, oft verveertheyt thoonden van deſe honden, ſoo is 't te preſumeren, dat niemant die en ſagen, dan ſy tween alleen: waer van de voorſchreven Suſter *Catherien* een ſware en lank-

lankdurige ziekte behouden heeft: ende onſe weerdige Suſter *Anne* heeft met groote patientie en verduldigheyt, langen tijdt ook te bedde gelegen, in welke ſy continuelijk heeft uytgeſchenen. Want den Heere haer wonderlijk beproefde door alle ſoorten van tribulatien, opſpraek, verachtinge, verlies van tijdelijke goederen, ſoo verre, dat ſy de hondert guldens, die ſy van haer Ouders jaerlijkx ge-erft hadde, die noyt en heeft genoten, ſoo datſe heeft moeten leven by haer handtwerken, te weten met naeyen, om dat het goet verloren is gegaen door den oorlogh, en af-trek van de vrienden, ſoo dat ſy niet en heeft behouden, als een ſterk betrouwen op Godt, in welk betrouwen ſy wonderlijk is geweeſt: want opkomende van een groote ziekte, en niet hebbende, en ſeyde anders niet als deſe woorden, *Gelooft moet Godt zijn in der eeuwigheyt, dat hy my niet en ſpaert: noyt en ſal ik ophouden van op hem te betrouwen. Den Heere moet gebenedijdt zijn, den Heere ſal alles verſien.* Het ſcheen te meer, dat ſy in haer pynen genoechte namp, want ſy was als onverſaeft naer het lijden, en ſeyde ſomtijdts wat ſal den Heer my noch ſenden? Soo dat ik anders niet, uyt haer maniere van ſpreken, en conde oordeelen, als dat ſy de Cruyſſen continuelijk wenſchte te embraſſeren. Noch ten is niet te verwonderen, dat ſy ſoo content in haer lijden was, mits ſy den lijdenden Jesus geduerig voor oogen hadde: want ſy op de Paſſie Chriſti in alle reconters, oft occaſien mediteerde: by exempel, ſagh ſy yet dat Cruysgewijs was, ſoo ſprak ſy van het Cruys Chriſti. Siende het getal van vijf, ſoo denkte ſy op Jesus Wonden, ende ſoo voorts op alle de Myſterien ons Salighmakers, ſoo dat te gelooven is, dat de Paſſie ons Heeren, geduerigh in haer gedachten, verſtandt, en memorie was.

Al den tijdt dat ik met haer familiarelijk hebbe geconverſeert, ende gewoont, ſoo heb ik in haer gemerkt een geſtadig gebedt, en inkeer tot Godt:

in alle hare becommernissen, ende uytwendige occupatien, heb ik somwijlen gesien, dat sy op sulk een besondere maniere in den Heer was rustende, dat ik de selve niet beschrijven en can: want haer inwendige deughden waren de menschen onbekent. Uytwendigh was seer zedigh en gestichtigh van manieren, ootmoedigh en minnelijk in conversatie, vyandt van spijtige en sture woorden, noch en soude oyt gedooght hebben, datmen 't minste tegens de liefde des evenaesten soude gesproken hebben, ende wist alles soo behendelijk te verbeteren, en te modereren, dat sy niemant en stoorde. Sy was seer medelijdigh met den armen; en alhoewel sy geen tijdelijke middelen meer en hadde, jae selfs seer dikwils in grooten noodt was, nochtans dede sy al veel werken van liefde: sober in eten en drinken zijnde, soo was een weynigh haer genoegh, en den overschot, die sy selver van doen hadde, deylde sy onder de armen: en al was haer spijse seer slecht, hadde sy voor een spreek-woordt, *die en verdien ik noch niet.* Haer devotie ende gelooft tot het Alderheylighste *Sacrament*, waren wonderlijk, en Communiceerde seer dikwils. Tot de H. Maget MARIA en alle de Heyligen, was sy ook seer devoot: daerom coos sy 'er veel voor besondere Patroonen, dewelke sy geduerigh in allen overcommenden noodt, aenriep. Haren toekeer tot den Hemel en can ik niet geseggen, mits sy op de schepsels geen betrouwen en hadde.

Het schynt dat den Heere ook alleen syn Bruyt wilde besitten, gemerkt dat op 't leste van haer leven veel vrienden haer af vielen, meynende dat t'al Necromantie oft tooverye was, soo dat alles daer naer quamp te dienen tot meerderen ingank tot Godt, en nauweren aenhank tot den Hemelschen Bruydegom: nog wirt sy in de leste ure van haren Biechtvader berooft, want hy belet zynde, sont eenen anderen Pater om haer by te staen, die, sy wel geyredig zynde met groote blyschap versekerde

kerde, dat haer ure gekomen was, en ſig ſelver verweckende door acten van Geloove, Hope, ende Liefde, is ſy geſtorven met volle reſignatie: en naer het ontfangen van alle haere Heylige Sacramenten is ſy gebleven in kenniſſe tot den leſten oogenblik toe, ſprekende haren beminden inwendiglyk gedurig aen. Soo dat ik anders niet en can oordeelen, dan ſy is in ſijne goddelijke omhelſinge in myn byweſen overleden, die ik ook voor geluckig ben achtende, om dieſwille dat ik in deſe godt-minnende ziele altyt gemerkt hebbe een vreedſamig gemoet, in't welk ſy ook geſtorven is den 14. April 1690. ons achterlatende veel exempelen van ſchoone deugden. Sy leijt begraven .... Dit Leven is beſchreven en ons geſonden door Jouff. *Margarita à Houſta* Beggyntjen van Engien.

ELISABETH DAELMAN van de welke wy in het leven van Jouff. *Catherien Friart* geſproken hebben fol. 194. is op het Beggyn-hof van Engien geprofeſt den 18. July 1661. was een ſeer godtminnende ziele en heeft in veele Deugden uytgeſchenen. Het is eens gebeurt, ſoo men my geſeyt heeft, datter eenen perſoon gevallen was in een lethargie, 't welk een ſiekte is die den kranken ſoo ſlaperich maekt dat hy alle dingen vergeet, en in perijkel is van ſoo te ſterven. Sy wiſt dat hy in eenen quaden ſtaet was. Sy is naer de kamer gegaen in het huys van den ſieken, en heeft voor eenen gecruyſten Godt haer gebedt gedaen, en haer gediſciplineert met een coppel ſleutels, en tot haren beminden geſeyt, *ik en ſal van u niet gaen, ô Heere, voor dien perſoon is beter en dat hy ſyn biecht an ſpreken:* 't gene ook ſoo is geſchiet. Sy heeft noch veel andere penitentiele werken gedaen, en aenkdurige ſiekten met groote verduldigheyt onderſtaen, tot dat ſy ten leſten te Bruſſel (alwaer ſy haer hadde doen voeren, om gecureert beter te worden) is geſtorven den 22. October in't jaer 1694. *Uyt de Miſſiven van Jouff. A. M. d Pré.*

GEESBERGE.

JOuff. CATHERIEN VANDER CAMMEN, van by Engien geboren, is Beggyntjen geworden te *Geesbergen* : en gelyk haren Biecht-vader heeft getuygt, soo en heeft sy naer haer doot maer dry dagen in 't Vagevier geweest. *Uyt het Relaes der Overſten van Geesberge.*

GENDT.

HEt groot Beggyn-hof van Gendt opgekomen in 't jaer 1234. in 't welk is geweest een seer devoot Beggyntjen, die sy MATTEKEN noemen, de welke met 'er herten en werken, de ingestelde statuten punctuelijk onderhiel. De reden en 't gebedt waren haer Meesterssen binnens huys, buytens alle Jouffrouwe groot Hof-Meestersse. Sy hadde een geweldige genoechte in 't lesen, ende de Wet des Heeren overdenckte sy dagh en nacht, met sulk een volherdigheyt, ende neerstigheyt, datse geen ander spijse bynaer van doen en hadde. Evenwel, gelijk de menschelijke nature lichtelijk beroert wordt, soo heeft sy eens yet, ken weet niet wat, door crankheyt gevoelt, siende dat haer Mede-susters slempten, en bancketteerden, ende willekom waren by de vrienden: sy in tegendeel, qualijk en hadde waer by te leven, en gelijk van een yeder verstooten wierdt: 't welk sy hooger opnemende, en met een onsteken hooft herknauwende, is sy opgestaen ende naer de Kerke gegaen, om voor het Crucifix ('t welk altoos haren eenigen toevlucht was) haer klachten te doen, verhopende dat hy haer soude aenhooren.

Sy begint dan met een weemoedigh herte, niet sonder tranen te seggen, datse alleen droevig leefde, en gelijk een nacht-rave t'huys sat, en datse noyt te bruyloft geroepen en wierdt. Wonderlijke

sake!

ſake ! den Heere wiens welluſtigheyt is te zijn met de kinderen der menſchen, heeft haer van het Cruys aengeſproken, ende geſeydt : *Gaet en ſeght aen de groote Jouffrouw, datſe u deſen dagh moet tracteren.* Sy hier op : *wel Heer, ſy en ſal dat niet doen, noch my gelooven. Gaet*, ſeght wederom den Heere, *ende deſe ſullen de teekenen weſen, dat ik u geſonden hebbe. Gy ſult haer ſeggen, dat haer gewoonelijke gebeden noch niet volyendt en zijn, boven dien dat haer Zaye hembde, datſe uytgelaten heeft, om morgen aen te doen, ontnaeyt zijnde, mijn Moeder met eenen rooden draet vermaekt heeft. Matteken* is hier me aengegaen, en heeft aen de groote Jouffrouw vertrocken, al watter geſeydt en geſchiedt was. Sy over deſe wonderheden teenemael verbaeſt, loopt boven naer haer kamer, om te zien dat woordt dat gedaen was, en den Heere haer hadde gethoont. Sy is gecomen, ſy heeft geſien en bevonden, dat het ſoo waerachtigh was: ende op den ſelven tijdt wierdt ſy indachtigh, datſe haer getijden noch niet en hadde geleſen. Dan tot *Matteken* weer komende, heeft ſy geſeydt, nu ſien ik wel, en geloof ik u, dat gy van Godt geſonden zijt, want niemant als hy alleen en coſt dat ſekerder weten. Comt dan binnen, en heden (alſwanneer gy den Heere hebt verdient te hooren ſpreken) ſuldy met my blyven eten. Sy zijn alſdan in de eet-kamer gegaen, ende t'ſamen vrolijk geweeſt. Naer de tafel is *Matteken* wederom naer de Kerke gegaen om Godt te bedanken, ende in de ſtemme des verheugens, ende belijdens, is haer ziele uytgeſtort, ſeggende, *Want ik ſal doorgaen tot de plaetſe des wonderlijken Tabernakels tot ten huyſe Godts*, en heeft ſoo haren geeſt gegeven, ende door een ſalige doodt, vervoert tot d'eeuwige ruſte. En ſtrakx hebben de klocken van ſelfs beginnen met ſoet accoort, aengenamelijk te luyen. t Welk als ongewoon, heeft al het volk uytgeroepen, ende komende in de Kerke, hebben bevonden dat *Matteken* doodt en ſtijf was, nochtans Godt

(aen

(aen wie alle dingen leven) op haer knien biddende: 't welk allegaer siende smiltende van devotie, hebben eenigen tijdt verwondert blyven staen, en alse nu genoegh gesien hadden, hebben haer Lichaem in haer faillie gewonden, en soo begraven, wiens graf men noch siet, en wordt in eeren gehouden.

't Is naderhandt gebeurt, datmen by 't selve een ander graf maekte, uyt het welke eenen seer aengenamen reuk quam: dit wierdt aen de groote Jouffrouwe overgedragen de welke seyde geen wonder te wesen, mits het sout der aerde ende het licht der werelt onder het koren vat, niet aen allen en lichte, de gene die in huys zijn: och Godt gave sy eens op den kandelaer gestelt wierdt! Hier en tusschen om dat dit niet sonder oorlof en magh geschieden, en van hooger handt moet komen, laet ons noch voor eenigen tijdt de verootmoedighde beenderen laeten rusten, tot dat Godt gelieve die te verheffen, ende heeft soo doen het graf sluyten. Tot een eeuwige gedenckenisse van dese wonderlijke geschiedenisse, wordt alle jaren dysendagh op den Vasten avondt op het Hof een solemnele Misse gesongen, de welke men noemt *Mattekens* Misse, ende de groote Jouffrouw noeyt op dien dagh alle de Beggyntjens, en sy heeten dat *Mattekens* feest, ende het broodt dat tot dien eynde particulierlijk gebacken wordt, noemen sy ook *Mattekens* broodt, 't welk soo het op de tafel geweest heeft, niet meer en bederft oft beschumelt: jae 't is lest geschiet, dat seker Beggyntjen een stucxkens van dat broodt gesonden heeft aen eenen die de cortse hadde, die soo hy het geproeft hadde, verlost en genesen is geweest: van's gelijcken eenen anderen die met den loop lagh: waer uyt genoegh blijkt van wat verdiensten *Matteken* voor Godt is. Het Crucifix dat *Matteken* aengesproken heeft, sietmen noch in de Kerke, en wordt met groote devotie van 't volk besocht, eensdeels uyt

verwon-

verwonderinge van 't mirakel, ten anderen om dieſwille dat die de welke voor 't ſelve bidden verloſt worden van hun qualen en ziekten, daerſe mede beladen zijn. Sy knielt daer voor, den gecruyſten Heer met geboogden hoofde en open mondt, ſchijnt alſgelijk noch haer aen te ſpreken, en verwekt de menſchen tot groote devotie. *Uyt Ryckel, en relaes der Beggyntjens.*

Men verhaelt van noch een ander Beggyntjen van het ſelve Hof, 't welk ſnachts naer de Kerke comende, dat de deuren van ſelfs voor haer open gingen, ende de lampen ontſteken wierden door een onſienelijke handt. *Uyt Ryckel.*

EENSAEME BEGGYN.

't Is van over d'hondert jaren geweeſt, dat d'Ouwerlingen van het groot Beggyn-hof van Gendt, aen de nieuwe aenkomende Beggyntjens vertrecken, hoe dat daer een Beggyntjen was de welke op het Hof ſoo d'eenſaemheyt beminde, datſe al verfoeyde 't gene dat noch Hemels, oft den Hemel niet en raekte. Dagh en nacht was ſy in't gebedt; Godt alleen getuygen nemende van hare geduerige oeffeningen. En om dieſwille dat ſy ſoo vluchte alle geſelſchap, heeft ſy den naem gekregen van een *eenſaeme Beggyn*. Sy was gewoon te ſeggen *den nacht is myn verlichtingh, in myn welluſten*, 't welk den duyvel ſiende, en benydende, heeft eens haer keerſſe uytgeblaſen: maer ſy met een kloek gemoet ſeyde, gy en ſult my niet vervaert maeken gy helſche beeſt als gy zijt, om uwen't wille en hebbe ik niet begoſt, noch om u, ſpyt u hert, en ſal ik ophouden van bidden. *Uyt Ryckel.*

ELISABETH SMEYS noch jonk Beggyntjen zijnde te *Gendt* in het groot Beggyn-hof, en Godt met eenen grooten yver dienende, heeft wonderlijke quellingen van den duyvel onderſtaen: die

ſich

ſich nu alleen, dan al veel t'ſamen aen haer verthoonden, nu als eenen afgrijſſelijken draek, dan als een ſchroomelijk Verken: van den eenen wierdt ſy geſlagen, van den anderen getrocken obbel en tobbel, dan om hoogh geheven, dan beneden geſleurt, jae ſoo deerlijk datſe haer een rubbe hebben in 't lyf gebroken, maer ſy ſoo cloek als patientigh, heeft al dat helſch geſpuys overwonnen: en als de beeldt-ſtormerye in Vlaenderen begoſt, is ſy met noch een ander Beggyn naer Bergen in Henegauw gevlucht, alwaer ſy den ſtilſtandt der vervolginge verwachtende, is haer in den zin gevallen het mirakuleus beeldt van onſe lieve Vrouwe te *Chervien* te gaen beſoeken: eens twee en dry keeren geproeft hebbende om te voet daer henen te gaen, en niet connende, is 'er ten leſten met groote moeyte op eenen wagen geraekt, alwaer ſy (naer dat ſy twaelf jaren gebreeckelijk was geweeſt) ſubitelijk geneſen tot groote verwonderinge van alle die daer tegenwoordigh waren: dan Godt en ſijne goedertieren Moeder lovende en bedanckende, volghde teenemael in 't wit gekleedt de Proceſſie. Men ſiet ter plaetſe 't ſelve mirakel met alle ſijne omſtandigheden uytgeſchildert. *Uyt Ryckel.*

NICOLAA of CLAESYNNE NIEUWLANT Beggyne van 't groot Beggyn hof te Gendt, was teer verlicht, en hadde veele goddelyke openbaringen. T' ſcheen datſe geen tonge en hadde, om dieswille datſe al haer dingen gewoon was in 't ſtilte te doen, en qualyk een woort en ſprak, men hoorde maer haer ſuchten die ſy naer den Hemel ſont, en ſy en hefte noyt haer oogen op, als om die derwaers tot Godt te ſtieren. Sy waeckte ende badt ſonder ophouden, en 't gene datmen van Godt ſeght, dat hy heeft een groote ooge om dieswille dat hy 't al ſiet, een machtige handt om dieſwille dat hy 't al uytwerkt, ende eenen grooten voet, om dieswille dat hy op alle plaetſen is: maghmen

eenigh-

eenigsints ook van dese Maeght seggen, te weten, geweest te zyn eenen geest met Godt, niet sulken als haer benyderssen, oft wedersspannige uytgaven, maer sulken die met Godt altoos aenhiel, en vereenight was. Dese eens opgetrocken in den Heere, ende van de aerde hoogh verheven, is met sulk een claerblinkende licht omringelt gesien geweest, dat de oogen der besienders op 't selve schemelden, ende met woorden niet en conden beduyden. Dese wonderlyke haers veranderinge heeft gesien, *Elisabeth Marck* ook Beggyntjen van den selven Hove, haer aensicht, te weten, als de Sonne syn straelen uytschietende, ende al watter ontrent was verlichtende.

Men leest dat *Moyses* wenschte het aensicht des Heeren te sien, ende hy en heeft t' geluck maer gekregen om syn achterste te sien, want hadde hy hem van vooren gesien, syn oogen en souden 't selve niet connen hebben verdragen. T' welk ook *Nicolaa* scheynt uyt een bekendigheyt gedaen te hebben, merckende dat sy bevonden was, heeft haer ommegekeert, op datmen haer blinkende aensigt niet soude gesien hebben, ende tot den Heere geseyt: treckt af, ô Heer, en wederhout d' invloyinge uwer overvloedige gratie, want het vat der sterffelyke krankheyt en kan sulk een licht niet verdragen, uytgenomen die welkers wandelinge is in de Hemelen. Soo is sy dikwils nog claerblinckende gesien geweest commende van de Tafel des Heere. Dry dagen somwylen opgetogen in den Heere als oft sy uyt haer selven waer geweest, op vier en twintig uren qualyk iet nuttende om haer te verversschen, 't welk van hare bywoonende Suters noch moest met gewelt in den mont gegoten worden, oft anders te vreesen was, dat sy by gebreck van noot-druft besweken soude hebben; want sy at geweldig sterck en oock wat goets, om welke reden syn Hooghweerdigheyt *Vander Linden* een quaet vermoeden van haer kreeg, mits al sulke

brasse-

braſſeryen aen teere en eerlyke Maegdekens, die by naer gedurigh ſitten, miſtaet, nochte veel van doen en hebben om de nature te voldoen. Maer dieſe wel kenden, wiſten haer hier van lichtelyk t' excuſeren ſeggende dat het veel eten hun niet wonder en docht, want al hadde ſy drymael meer g' eten, ſy ſout verteert hebben om de groote hitte van haer mage. Den voormelden Biſſchop van Gent om haer beter te proeven heeft alle haer coſtelyke dinghen aengeſlaegen en publiekelyk doen verkoopen. Sy hadde ſchoon gleyſe werk en coſtelycke potten van groote weerde. Dit heeft ghedaen myn Heer *van Pullen*, (vanden welken wy ſullen ſpreken ende ſyn leven by brengen onder de Beggyntjens van s'Hertogenboſch) en waerom? om dieswille dat het hem ſoo belaſt was.

Maer hoe meynt gy dat *Nieuwlant* deſen fit ende vercoop-dagh verdragen heeft, teenemael met een bly gelaet en geſedt gemoet, geluckig haer achtende, datſe ſulke eene ſoete beroovinge haerder meubelen leyde: en als de vrienden ſeer edel en aenſienlyk binnen Gendt haer vraegden hoe datſe alſulk een ongelyk tegen recht conde verdragen? antwoorde ſy: *Godt die doet dat, en ſal ik klaegen*? Onſen Biſſchop beproefde haer al nog op een haerter maniere: want om dat ſy altyt by eenen Biechtvader gonk, heeft haer verboden meer aen dien ſelven te biechten, haer gevende eenen anderen. Sy heeft boven dien in veel andere deugden uytgeſchenen, de welke ſy om d' ydele glorie te ſchouwen wiſt op wonderlyke manieren voor de oogen der menſchen verborgen te houden. Sy is geſtorven in't jaer 1611. *Uyt Ryckel.*

Het

Het kleyn Beggyn-hof binnen *Gendt* is gesticht ter eeren van onse lieve Vrouwe ter *Hoye*, door *Joanna Gravinne van Vlaenderen*, in 't jaer 1234.

IN 't selve is Pastoor geweest den seer Eerweerdigen Heer *Joannes Recchenius*, die alle sijne goederen heeft besteedt soo in 't repareren, als in 't onderhouden des selfs. *Uyt Ryckel.*

ANNA ADRIAENSENS groote Jouffrouw van het cleyn Beggyn-hof, heeft veel en swaere vervolgingen, maer met een seer verduldigh gemoet verdragen.

Heeft ook eenen Broeder Priester. gehadt met name *Carolus Mariaensens*, die naer dat hy Pastoor was geweest van S. Jacobs Kerke binnen *Gendt*, ende vijf jaren Canonik van S. Baefs, ook 't gepresenteert Bisdom van *Ruremonde* geweygert hadde, is hy Godtvruchtelijk en gestichtelijk in den Heere ontslapen den 27. van November 1645. leydt begraven voor den hoogen Autaer der Prochie Kerke van *Eckergem*, wiens lichaem cortelinx, by geval is noch onbedorven gesien geweest. *Uyt het relaes van Jouff. M. Hoefnagel, en graf-schrift.*

ANTONETTE VANDER PUTTE Beggyntjen hadde seer groote liefde tot haren evenaesten, alhoewel sy over de 18. jaren plat gelegen heeft: welke siekte sy met een onsprekelijke verduldigheyt heeft geleden en verdragen, sy is gestorven den .... light begraven in den middelsten beuk aen de trappen.

CATHERIEN DE WALLE Beggyntjen, van jonkx af den Heere gedient hebbende, alſwanneer ſy nu in haer uytterſte was, ſeyde, en wilt toch Heere my niet ſoetelijk handelen, maer tracteert my als een miſdadige, ende heeft ſoo haren geeſt gegeven den 13. Auguſti. 1684.

MARIE VANDER LINDEN Beggyntjen, biddende voor haren Neve, gevangen en beſchuldight van valſche Munterye, als hy op de pynbank was, zijn hem de banden afgeſprongen.

ANNA BALE Beggyntjen is geſtorven den 5. Februarij 1692. light begraven achter den preekſtoel, wat hooger naer den Autaer. By de welke heeft gewoont ende gedient als meyſen *Joanna Koker*, den tijdt van ontrent 25. jaren: deſe getuyght dat haer Jouffrouw een ſeer exemplair leven leefde: datſe alle dagen devotelijk haer gereet maekte om tot de H. Communie te gaen. Welke voorſchreve *Joanna* voorders getuyght, dat alſwanneer haer Jouffrouw nu doodt lagh, ende by nachte haer waekte met *Anna van Hecke*, dat ſy t'ſamen hebben gehoort een ſeer zoete aengename melodye, ende curieus zijnde om te weten of het de Trompetters der ſoldaten niet en waren, hebben de venſter open gedaen, ende niet met alle gehoort: maer de ſelve wederom toedoende, hebben bevonden dat het in de camer ſelfs was datmen ſpeelde. Welke *Joanna* ik ondervragende den 21. Februarij 1707. my heeft verſekert ſoo geſchiet te zijn. Alſoo getuyght ook Jouff. *Marie Poſmier*.

JOANNA LANTSHEER eenige dochter van eenen rijken Pachter van *Vlieſſeele* in 't Landt van *Aelſt*, heeft de werelt, landt en vrienden verlaten om Godt alleen te dienen op het cleyn Beggyn-hof. Sy Communiceerde alle dagen met diepe ootmoedigheyt en liefde. Sy heeft beſorght het Licht om

voor

voor het Hooghweerdigh *H. Sacrament* nacht en dagh te branden. Sy is geſtorven den 2. Auguſti 1696. van de kinder-pocxkens. Light begraven in de neer Kerke.

MARIE DE WITTE en MARIE PACQUET Beggyntjens hebben 25. jaren met groote devotie allen dagen gecommuniceert. Ende als ſy tegen hunnen dank naer de Infirmerye wierden geleydt, hebben hun ſelven overwonnen, ende ſigh teenemael in den wille van Godt ende van hunne Overſten gereſigneert. *Uyt het relaes van de Beggyntjens van het kleyn Beggyn-hof van Gendt.*

GREEZ.

IN het Beggyn-hof tot *Greez*, was by ongeluk een jonk Beggyntjen gevallen in eenen ſchroomelijken diepen water-put, ſy aenriep terſtondt de hulpe van de H. Maget MARIA, ſeggende, *Lieve Vrouwe van Waver wilt my byſtaen en verloſſen*: ende haer Suſter daer tegenwoordigh, beloofde ook haer Kerke te gaen beſoeken, ende aldaer negen dagen lank de boete te houden: ende hier naer ſprák ſy, ende riep tot haer Suſter, liggende inden borneput, de welke haer antwoorde, dat ſy daer was ſonder eenige pijne oft ſmerte, ende dat men haer daer uyt ſoude helpen, ende verloſſen. *Uyt d'Hiſtorie ende Mirakelen van onſe Lieve Vrouwe van Neer-Waver.*

HAERLEM met HOLLANDT.

DE Beggyn-Hoven hebben ſeer vermaert en verſpreydt geweeſt in de ſteden van Hollandt; als t' *Amſterdam*, te *Dort*, te *Leyden*, te *Goude*, te *Utrecht*, te *Haerlem*, t'welk daer noch is, niet tegenſtaende de veranderinge van Religie, en uyt 't welk wy hebben die cloeke Maeght en Martelaereſſe *Urſula*.

Sy was d'outſte Dochter van *Quirinus Tales* Borgemeeſter van *Haerlem*, de welke (naer dat haer Vader en Suſter, met noch andere van de geuſen om het Catholijke geloove, vreedelijk en ſchandelijk, ſonder onderſoek, ſonder van eenigh miſdaet beſchuldight te zijn, en ſonder vonniſſe, opgehangen waren) om datſe ook met een kloek gemoet de Calveniſſche ſecte verſmade, hebben haer met ſteenen worpende in den poel van Bakeneſe verdroncken, ende gelijk ſy tot dry keeren toe aen den kant aenquam, hebben ſy haer ſoo dikwils afgeſtooten, en ten leſten met een pijcke doorſteken, lankx welke ſy haer ſuyvere ziele, met verſcheyde deughden verciert, aen haren Bruydegom JESUS Chriſtus, als een welriekende offerande heeft opgeoffert den 27. van Mey in't jaer ons Heeren 1573. *Uyt Rykel en andere.*

Wat aengaet de Beggyntjens van de voornoemde ſteden in Hollant, 't is ſeker datſe ſoo de armoede omhelſden, hun ſoo vernederden, en hun ſelven ſoo verſmaedden, dat waer't ſaken ſy door gelofften dat Godt belooft hadden, men van hun niet meer en hadde connen vereyſſchen: want, al oft ſy van gemeyne borgers of ſlechte ambachts-lieden geboren waren geweeſt, gongen ſy uyt backen, naeyen, waſſchen en diergelijke huerlijke werken doen by naer om niet, ſoo dat ſy tot hun noodtſakelijk onderhoudt dikwils moeſten in de gebuerte ſop en potagie bedelen. Andere met haeſte, 't gene ſy by een vergaderden, wierpen 't ſelve in eenen pot al onder een, en cockten en ſmockten ſoo, datſe maer half genoegh en hadden. Hunne verſleten kleeren en lapten ſy met geen laken, maer met vellen, en hun ſchoenen en muylen met de ſtucxkens leer die ſy lanckx de ſtraten ſochten, of by geval vonden. 'k En weet niet met wat vodden ſy hunne mauwen voyerden, ſeker 't waren brocken daer de rijcke een walge van ſouden gehadt hebben:

ben: nochtans waren die de Bruyten Chriſti bykans noch te goet: niet dat ſy, als de gemeyne bedelaers, door noodt daer toe gedwongen waren, maer uyt een virighlijke, hooge en vroome begeerte der armoede waren ſy uyt, om die vuyligheden te vergeeren, op dat ſy ſoo veel te meer van de werelt veracht, aengenamender ſouden weſen in de oogen van dien, die uyt den Hemel op alle plaetſen de nedere aenſiet, ende de hooge kent van verre.

Onder alle deſe noodtſalijkheden (geenſins uyt begeerlijkheyt beſorght) en lieten ſy daerom de Reguliere onderhoudinge des Convents niet loopen, maer obſerveerden en onderhielden die volmaektelijk. Want woonende by een, als op eenen dormter, op dat d'een d'ander niet en ſoude turberen, oft door eenigh gerucht, de ſtilte te cort doen, droegen ſy hun ſchoenen of pantoeffels in hun handen, en gongen ſoo bloots voets, tot dat ſy op ſtraet waren. Evenwel hoe ſtil ſy ſigh ſochten hun te houden oft niet, men conde niet beletten het hooren der ſuchten en ſchiet-gebeden, die ſy tot hunnen Hemelſchen Bruydegom by nachten ſtorten. Daer waren onder deſe Maeghden ſommige die van jonckx af Godtvruchtelijck opgebrocht, luttel ſpraken, en ſoo geſet van manieren waren, dat dieſe maer en ſagen, door hunne ſebaerheyt ten uytterſten geſticht bleven. Sy leerden hoe datmen moeſt biechten, niet als nu geſchiet, meynende dat het genoegh is ſijne ſonden in d'ooren van den Biechtvader te blaſen, maer uyt een grondigh hert leetweſen, met vaſt propoſt de ſelve niet meer te bedrijven. Sy vergaderden t'ſamen in hun gebedt op hun geſtelde uren, ſy verweckten elckanderen tot meerderen voortgank, en gaven aen de ſlapmoedige ſalige vermaningen, altoos yet goedts voor den dagh brengende. Wierden ſy geroepen om te ſamen by een te comen, lieten d'Oudtſte ſpreken, en volghden hunnen raedt. Sulkx waren de ſtatuten

en regels van de Beggyntjens, die leefden in een Convent: en op dat sy die, de welke in een ander Convent woonden, 't welk sy noodtsakelijk om in de Kerk te comen, moesten voor by gaen, niet en souden ontstichten, soo en was't niet georloft op straet te blijven clappen, maer yeder een moest stillekens sijnen wegh henen gaen.

Wat can ik seggen van hunne aelmoessen, en wercken der bermhertigheyt; die hun verbondtheden verre te boven gingen, want noch den overvloedt soekende of 't gebrek vreesende, rijkten sy met een milde handt, hunne goederen aen de armen uyt. Sommige van hunne costelijke dingen, gaven de thienden aen de Kerke om d'Autaeren te vercieren. Andere steunende op de voorsichtigheyt van Godt, en waren noyt voor den dagh van morgen besorght, wel wetende dat hy niemant en verlaet die sijn betrouwen stelt op hem: daerom gaven sy al wat sy costen aen den armen, om hier namaels t'hondert fout t'ontfangen, ende het eeuwigh leven te besitten. En om dat niemant en can uytspreken het medelijden dat die Beggyntjens hadden tot den lijdenden Christus, die alle hunne saligheyt, al hun hope, hun geloof stelden in sijn bittere Wonden, wenschende yet te mogen lijden voor hem, die voor hun soo veel geleden hadde, soo houw' ik hier ook op.

'T HERENTALS

IN Brabant op het Beggyn hof, over de vijf eeuwen gesticht, en gefondeert van sekeren Eerw. Heer mijn Heer *Arnout* Pastoor der selver stadt, moeten ongetwijffelt sommige Beggyntjens seer deughdelijk en heylighlijk geleeft hebben, aengesien men in 't selve, Lichamen, naer begraven te zijn boven gedenkenisse, ook in romatijke plaetsen, gelijk is ontrent den waterkant van de Nethe, waer by het oudt Beggyn-hof gelegen was, naderhandt bevonden sijn nog ganssch en geheel. Maer mits wy

die

die naemen van alſulke niet en konnen achterhalen ſoo ſullen wy ten thoon ſtellen de godtvruchtige *Maria van Lille* geboren te Dieſt van eerlyke en ryke Ouders. Sy hadde van jonkx af de vreeſe Godts ſeer voor oogen, en ſy ſcheen uyt in werken van bermhertigheyt van als ſy noch een kint was, door welke deugden Chriſtus haer ſchikte om eens ſyn Bruyt te weſen. Als ſy 16. jaren out was, heeft ſy haer onder de beſtieringe, en in de handen van den Heer *Guilhelmus van Nieuw-meulen* haren eerſten Paſtoor, verbonden met een belofte van eeuwige ſuyverheyt, de welke ſy altijt onderhouden heeft. Godt heeft haer daer naer geroepen uyt het gewoel en de perijkelen van de werelt, en getrocken uyt haer lant en Maegſchap tot op dit Hof, alwaer ſy hem 43. jaeren ſeer getrouwelyk gedient heeft. Sy hadde ſulk een ſterk geloove, datmen ſeght datſe haer huys door hare gebeden, om vryer te zyn van't gewoel der ſtraeten, beletſel in de gebeden, ſoude omgekeert hebben, zynde tegen de ſtraet, niet reſterende als eenen blinden muer, alſoo ſy van den Heer verſocht hadde. Item datſe om de ſieken buyten t'Hof te gaen dienen, in ſeker occaſie het water is over gepaſſeert haer falie daer over geſpreyt hebbende.

Daer wort ook voor waerachtig gehouden onder eenige van d' oude Beggyntjens tot Herentals, als dat onſe *van Lille* is op ſekeren tyt naer Bruſſel gegaen, om by, apparentelyk den Gouverneur acces te verſoeken, ende hem te vermaenen van eenige ſpyſe zynder tafel niet te nutten, om niet vergeven te worden, t'gene aldus is geſchiet: ſoo hy haer aen tafel genoot hadde, ende die ſchotel opquam, ſoude ſy hem vermaent hebben van de ſelve niet te proeven, van welke ſchotel aen eenen hont gegeven zynde, berſte den ſelven. Sy heeft de ſtantvaſtigheijt haers gemoet meeſt betoont met te overwinnen ende t'onderſtaen de bekoringen de welke ſy gedurig en menigvuldig inwendig geleden heeft,

want haer leven en ſcheen niet anders te weſen, als eenen gedurigen oorlog en ſtryt. Den duyvel die haer ſuyver voornemen trachte met alle gewelt te overmeeſteren, en bevocht haer niet alleenelyk inwendig door ſchandelyke en vuyle inbeeldingen, maer ook verweckte onſuyvere jongelingen degene met oneerbare en liſtige woorden, de Bruyt Chriſti quamen aenvallen: heeft nogtans alle deſe ſtormen des duyvels cloekelyk overwonnen tot dat ſy vol van Geloove, Hope, en Liefde, vol van bermhertigheyt tot de arme, en medelyden tot de zielen in 't Vagevier (die dikwils haer hebben comen bedanken) geholpen, ſoo door haer gebeden, als van die de welke ſy, ten dien eynde, tot bidden en goede werken verwekte: eyndelyk vol van gehoorſaemheyt en verdienſten, is ſy in't jaer 1452. den 10. July deſe werelt verlatende, gegaen tot d' omhelſinge van haren Bruydegom JESUS CHRISTUS. Ende gelyk ſy in' haer leven uytgedrukt hadde de bekoringen en lyden van onſen Saligmaker, ſoo heeft ſy ook in haer uytterſte aen deſen ganſch gelykvormig geweeſt, mits naer veel pynen van haer ſiekte, op t'leſte ſeven dagen lank in den doodſtryt gelegen heeft. En ſullen wy dan die leſte ure niet vreeſen, die met geen deugden, maer wel met ſonden beladen zyn? den datum van haer overlyden ſtaet uytgekapt op een ſtuk van eenen witten ſteen, die apparentelyk voor eenen ſark op haer graf gedient heeft: welk ſtuk licht in de nieuwe kerke tuſſchen den Autaer van d' H. *Catharina* ende tuſſchen den Autaer van d' H. *Barbara*.

Naer dat de geuſen in 't jaer 1578. den 17. van April het Hof voorſchreven verbrandt hadden en anno 1597. wederom begoſt herbout te worden, ſoo hebben in't jaer 1600. de Jouffrouwen die alſdan het Hof regeerden te weten, *Anna Vermolen*, *Catharina Sweerts*, *Anna Zuyten* ende *Maria Meulen* haere reliquien en gebeenten gevonden op 't kerkhof van het oudt Hof, ende den 26. van Mey met Proceſſie

ceſſie ende licht gehaelt en gebrocht op het nieuw Hof met grooten toeloop en devotie van de ganſche Stadt, ende geſtelt in een Caſſe onder den Autaer, en door de ſelve geſchieden veel wonderlyke uytwerkingen van Godt. Uyt het graf daer hare gebeenten zyn uytgehaelt, ſoo ik hebbe hooren verhaelen, wiert bevonden te komen ſekeren ſoeten geur, ſoo dat iemant daer aen ſoude geweeſt zyn, die de aerde daer van verſcheyde reyſen met affectie en blytſchap tot aen ſijn aenſicht om te rieken opnemende, met deſe woorden riep: *O Heylige Maria Lille! O Heylige Maria Lille!*

Daer was doen ter tyt van t' ruineren, te weten, van t'oudt Hof Paſtoor van 't voorſchreven Beggyn-Hof ſekeren Heer *Jacob Maſſis*: t'is hy die alle de ellenden van de deſtructie des Beggyn Hofs heeft geſien en ook geleden, verjaeght zynde door de geuſen, ende dwalende naer verſcheyde plaetſen en ſteden, van waer hy evenwel met op en hiel van ſoo 't mogelyk was de Beggyntjens, ſyne verſtroyde Schapen te voeden met goeden raet, ende rooſtige brieven oft anderſints. Hy heeft ook ſeer geſorgt geweeſt tot het wederom op bouwen van het Beggyn Hof, waerom hy ook by veele gekreghen heeft de reputatie van Heyligheyt: ende naer zyne doodt, de welcke corts daer naer gevolgt is, ſijn ſijne gebeenten in eene Caſſe, ja de ſelven waer inne die van *Maria Lille* geleyt ende vermengelt, t' geen de reden is, waerom datmen niet en kan onderſcheyden welke de haere of de ſijne zyn. *Uyt de Miſſiven van myn Heer Joannes à Burgundia Paſtoor van het Beggyn-hof, en Notaris Apoſtolyk.*

IPEREN.

ONtrent het jaer 1500. heeft een Beggyntjen van Iperen een wonderlyke antwoorde van Godt gekregen: want gevoelende den yſſelyken

honger der kinderen van Iſraël om vleeſch in den Vaſten avont t' eten (t' welk is tegen de ſtatuten der Beggynen van die Stadt) en niet konnende dien luſt afweeren, is ſy naer de kerk gegaen om voor het Crucifix haer gebedt te ſtorten, ten eynde, om van deſe moeyelyke quellinge verloſt te zyn. En ſiet het Crucifix heeft haer aengeſproken en geſeydt, gaet recht naer de groote Jouffrouwe, ende verclaert voor haer opentlyk de begeerte uws herten. *Uyt Ryckel.*

L E E U W.

HEt Beggyn hof van Leeuw heeft ontrent t' jaer 1327. ſyn beginſel gekregen in 't welck heeft uytgeſchenen ten allen tyden vermaert een ſeer godtvruchtige en edele Beggyn, de welke ſeven jaren lank op haer bedde uyt krankheyt liggende als van den preek-ſtoel geleert heeft aen een iegelyk, hoemen ſig ſelven moet reſigneren in den eenigſten wille van Godt: in welke ganſche overgevinge ſy ſoo heeft volhert, datſe verdient heeft toekomende dingen te voorſeggen, en onder andere heeft ſy gepropheteert, dat het Beggyn hof ſoude vernietight worden, en 't gevolg heeft de waerheydt ghetoont, mits dat ſelve Beggyn hof 't welck noch ſtont in 't jaer 1576 buyten de mueren van de Stadt, het naeſt-volgende op den avont van S. Peeter te weten den 28. Juny door den brant ten vollen beſchadigt is geweeſt. Voorders daer zynder die ſeggen, dat als deſe godt-minnende Ziele was in haer uytterſte datter is gekomen eenen Engel uyt den Hemel in de gedaente van eenen Minder-broeder om haer by te ſtaen: 't welk ſy hier uyt waerſchynelyk vonniſſen mits den ſelven ſoo ſy verſchenen was, ook op den ſelven oogenblik tot groote verwonderinge van alle de tegenwoordige, verdwenen is.

Van

Van dit Beggyn hof is ook weerdig bemerkt te zyn hoe de wacht en Borgers van de Stadt niet eens maer dickwils hebben by nachte op hunnen poſt ſtaende geſien en gehoort rondtoms dat verdeſtrueert Beggyn hof de Beggyntjens t'Cruys voorgaende, als oft het een Proceſſie geweeſt waer de Litanien ſingen. *Uyt Rykel.*

Welk Beggyn hof met deſe troebele en veranderlyke tyden veel heeft geleden: ſy zyn gedwongen geweeſt den 27. van October 1702. hun Hof te verlaten om het magazyn aldaer te maken; ſoo dat de Beggyntjens d'een ginder, en d'ander daer, ſommige met hun vrinden, ſommige met vremde hebben moeten dwaelen. Sommige zyn in de kerke gebleven, den tyt van twee jaren. Ten leſten evenwel zyn hunne meubelen buyten de kerke geworpen, en hebben die ook moeten met ſchimpige, en verſmadelyke woorden verlaten. Daer is middel dien tyt een, in de kerk ſeer miſerabel geſtorven, die daer lank te bedde ſiek hadde gelegen. De principaelſte ſilver ſtucken zyn hun afgenomen en met de ornamenten vercocht. Immers naer dry verloopende jaeren niet ſonder onvermoeyde devoiren, zyn ſy wederom in poſſeſſie geſtelt, en zyn al wederom gecomen uytgenomen dry van de welke een in ſeker Clooſter geprofeſt is, d'ander twee verobligeert zynde by hun vrienden te blyven, zyn Geeſtelyke Dochters geworden, naer dat ſy hun altemael ſeer geſtichtelyk en eerlyk met ſtantvaſtigheydt hadden gecomporteert. De Hof Meeſterſſe Jouffrouw *A. M. de Heus*, heeft grooten yver om te recruteren, en heeft my mondelincx en naderhant nog geſchreven van date den 4. December 1707. waert ſaken ik eenige brave Dochters konde by brengen, datſe hun niet alleenelyk en ſoude ontfangen, maer ook de wooninge voor niet verleenen.

LIER

L I E R.

JAN den eerſten van dien Naem, ende den 31. Hertog van Brabant, binnen den tyt ſijnder regeringe heeft ſommige Beggyn Hoven vermeerdert, ende veel onder ſijne beſcherminge genomen. Tot welkers beveſtinge ik deſe Copye uyt het Origineel in't jaer 1274. hier ten deele uytſchryve.

Op dat dan den Wyngaert des Heeren Sabaoth, de vergaederinge der Beggyntjens binnen Liere de voſſen niet en verwoeſten, of eenig beſonder wilt verſtroyt: wetende dat wy hier in onſer ſiele ſaligheyt werken ende vervolgens een langhduriglyker leven ons toe leyden, ſoo by aldien wy alſulke loffelyke werken, of plantingen, van der beeſten inloopingen, en aenſprongen met toeſigt ende hoedinge doen bewaren: ſoo iſt dat wy de ſelve onder onſe beſcherminge ende behoudeniſſe nemen. Ordonnerende, willende, ende gebiedende datter niemant van onſe onderdanen lig vermoede hun de minſte moeyelykheyt aen te doen .... Belaſtende aen alle Ballieuwen, Regeerders, en Officiers van ons Lant datſe de ſelve plaetſe ſullen, met de perſoonen aldaer Godt dienende in eere en weerde hebben .... de quelders, oft beſwaerders door onſe macht haeſtelyk en Mannelyk tegen te houden, op dat alſoo de Beggyntjens in ruſte mogen zyn, ende ons daer naer de eeuwige blytſchap volge .... Hy is geſtorven den 3. Mey 1294.

Inſgelyken JAN den tweeden ſynen ſone, en naervolger heeftſe genomen onder ſyn beſcherminge, ende aen die van Lier alle taillie, ſchattinge, acceys en impoſt aen ons en onſe naercomelingen ſchuldig (ſeght hy) ſchelden wy quyt, en laten ganſchelyk vry, ende de ſelve van alſulke inſettingen verclaeren geruſt en ontſlagen; willende dat

ſy

ſy de ſelve vryheyt ſullen genieten, als gelyk aen alle andere Beggyntjens van ons lant gegeven is.

Joanna Hertoginne van Brabant in't jaer 1380. heeft deſe Privilegien van haren Vader en voorſaeten verleent, beveſtight.

Als gelijk ook *Philippus* Hertogh van Bourgondien in't jaer 1441.

Uyt de onderſoekinge des oorſpronk der Beggynnen, van myn Heer P. Coens Licentiaet inder Godtheyt, en Canonink der Cathedrale Kerke van Antwerpen, fol. 96.

L O V E N.

HEt groot Beggyn-hof van *Loven* begonſt in't jaer 1205. heeft deſen (boven alle d'andere) uytſtekenden lof, dat ſy voor Paſtoor gehadt hebben ADRIAEN den VI. van dien naem, Paus van Roomen, die alhoewel verheven tot d'eerſte en hooghſte digniteyt van deſe werelt, evenwel noch ſijnen roem droegh, dat hy Paſtoor was van het groot Beggyn-hof van Loven: en ſoo lank als hy geleeft heeft den ſelven behouden, ſtellende eenen Vicaris in ſijn plaets, wel wetende dat de gebeden van die goede Beggyntjens ſijn ſchaepkens, Godt aengenaem en hem behulpſamigh waren. Hy wierdt geboren te *Utrecht* in't jaer 1459. van *Florentius Bovens*, en *Geertruy*..... die beyde ſeer Godtvruchtigh en deughdelijk waren, dog van ſlechte geſtaetheyt. Sy ſonden hunnen Sone naer *Swol* en *Thienen* om de leege ſcholen te hooren, en als hy uyt deſe gekomen was, ſonden ſy hem naer *Loven*, alwaer hy in't Collegie van't Vercken, de eerſte plaetſe hadde onder de Philoſophen. Als hy daer naer begoſt te ſtuderen in de Godtheyt in't Collegie van den *H. Geeſt*, gongh hy ook al de andere ſoo te boven, dat hy op den 21. Junij van't jaer 1491. Doctoor wierdt in de Godtheyt, tot 't welk *Margareta* weduwe van *Carel den Stouten* Hertogh van Brabant en Borgoignien den onkoſt

koſt deden, en ſijn Bonet opworpende (als preſagerende) ſeyde hy, als ik ſal Paus zijn, ſal ik hier een Collegie bouwen ſoo hoogh alſe vlieght, 't welk ook hedensdaeghs ſijnen naem voert, ende al en is het eerſte niet van *Loven* om de meeſte burſen, 't volght, en is het tweede. Sijne deughden en geleertheyt wierden ſoo ſeer bekent en gepreſen, dat hy niet alleen van Paſtoor van het groot Beggynhof verheven en wierdt tot verſcheyde Ampten, maer ook van den Keyſer *Maximilianus* ſelf geroepen wierdt uyt *Loven*, om ſijnen Neef *Carel den vijfden* te onderrichten en te beſtieren.

Ferdinandus Konink van *Arragon* noemde hem eenigen tijdt daer naer tot het Biſdom van *Dertuſe*, door het ingeven van *Carolus*, den welken hem naderhandt riep om ſijn Rijcken te helpen beſtieren, en als hy naer Duydtſlant gonk, ſtelde hy *Adrianus* in ſijn plaets om het ganſch Rijk van Spagnien te regeren, 't gene geſchiede ſoo ſeer tegen ſijnen dank en begeerte, dat den Keyſer hem ſelf daer toe moeſt bidden.

Den Paus *Leo* den X. maekte hem eenigen tijdt daer naer Cardinael, onder den tijtel van den Heyligen Joannes en Paulus, en ſoo deſen Paus quam te ſterven, wierdt *Adrianus* met de ſtemmen van al de Cardinalen (uytgenomen eenen) in ſijn plaets verkoſen. Hy en was te *Roomen* niet als hy verkoſen wierdt, maer hy begaf ſich dadelijk op de reyſe, en hy wierdt met groote pracht en blijdtſchap te *Roomen* ingehaelt, en gekroont. Doch hy hadde luttel tijdt daer naer de droefheyt, van te vernemen dat *Rhodus* ingenomen was van de Turcken, op den Kerſdagh, alſwanneer dat op de ſelve ure, dat dit over gonk, eenen grooten ſteen van het opperſte van de Pauſelijke Capelle van 't Vaticaen viel, niet meer als twee oft dry ſchreeden vanden Paus, die daer quam om den Goddelijken dienſt te doen. Hy en was van deſen niet geraekt, doch daer bleef eenen Switſer onder den ſelven doodt.

By

By de droefheyt die hy hadde, om dat *Rhodus* verloren was, door gebrek van eenigheyt der Chriſtene Princen, hadde hy noch de pyne van te ſien dat ganſch Duydtſlant in beroerte was, door de Ketters. Hy ſchreef aen al de Vorſten, om deſe te behouden in't geloove, dat hun van Godt gegeven was, en van hun Voor-ouders achtergelaten, en om deſe te vervremden van de ſcheuringe, en ketterye van Luther, den genen als eenen dullen by na, het ganſch Chriſtendom met ſijn quade leeringe beſmet hadde. Hy en betrachte niet als de Princen te brengen tot eenen Vrede, en daer naer een Concilie aen te ſeggen, om de Kerke tot een eenigheyt te brengen.

Terwijlen hy deſen vrede verwachte, begoſt hy eenige misbruyken te verbeteren: hy en was ſoo milde niet om Aflaten te geven, mits hy wiſt, dat door de menighte, deſe veracht wierden, hy brak veel andere dingen af, beſonderlijk de wegen door de welke de ongeleerde, en onweerdige quamen, tot de geeſtelijke Ampten. Hy hadde ook voor hem genomen, de loſſe manieren van leven te *Roomen* te verbeteren, de woekeraers, de Hoereerders ende laſteraers hart te ſtraffen, volgens de wetten; waer door hy van de booſe, begoſt gehaet te worden. En om de goede zeden meer te erſtellen door ſijn exempel, als door ſijn woorden oft vermogen, bethoonde hy onder andere deughden, dat hy op den H. Stoel niet gekomen en was, om ſijn ſelven of ſijn vrienden te vervoorderen, oft te vermeerderen: want als den ſone van ſijn Oom die te *Senen* ſtudeerde naer Roomen quam, ſonder geroepen te zijn, gaf hy deſen een ſtraffe beriſpinge, en hy dede hem dadelijk wederom keeren. Andere van ſijn na-beſtaende, de gene van Nederlandt te voet gekomen waren naer *Roomen*, op hope van daer van hem vervoordert te worden, beriſpte hy ſeer ſcherpelijk, en ſy en kregen niet anders als een lijne ſchabbe, en luttel reys-gelt, om te voet

naer

naer hun landt wederom te keeren, gelijk sy gekomen waren. Boven dat hy sijn selven, oft de sijne niet en socht in den H. Stoel, hadde hy een groote voorsichtigheyt om de Kerke te vervoorderen: dese dede hem op alles wel letten en niet lichtveerdighlijk ondernemen, sulkx dat eenen Gesant van den Broeder van den Keyser *Ferdinandus*, hem eens vryelijk seyde: Alderheylighsten Vader *Fabius Maximus* heeft de saken van *Roomen* herstelt met te trantelen, maer het schijnt dat gy *Roomen*, en gansch Europa met te trantelen sult verliesen.

Den luyster van sijn andere deughden maekten dat *Theophilus* den Patriarch van *Alexandrien*, brieven aen hem (soo men seght) geschreven heeft, by welke hy sijn gehoorsaemheyt en dienst op-droege aen den H. Stoel, en den selven erkent heeft voor het hooft van de Catholijke Kerke. Doch terwylent *Adrianus* het herstellen van de Kerke gansch in den zin hadde, en daer-toe de Christelijke Princen trachte te verwilligen, wierdt hy van Godt besocht met een ziekte, de welke hem dede oordeelen dat sijn eynde aenquam. Hy riep de Cardinalen by een, hy nam sijn af-scheyt van hun, en hy beval hun de H. Kerke, de gene alsdan in soo groot gevaer was, als sy oyt geweest hadde. Hy was tot den lesten aessem by sijn selven, en hy stierf op den 14. September, van 't jaer 1523. oudt zijnde 64. jaren, in't tweede jaer dat hy Paus was, sijn Lichaem wierdt begraven in de Kerke van S. Peeter, met dit opschrift. Hier light *Adrianus* den VI. die voor het meeste ongeluk van sijn leven gehouden heeft, dat hy heeft moeten regeeren. *Uyt de Legende der Heyligen van Nederlant, door myn Heer Adrianus van Loo Priester, en uyt Ryckel.*

Van den S. THEODORICUS van Munſter Minderbroeder.

THEODORICUS wierdt geboren te *Munſter*, de Hooft-ſtadt van *Weſtphalen*. Hy heeft ſich eerſt vertrocken by de Auguſtynen, maer alſoo dien Regel hem niet ſtrengh genoegh en docht, heeft hy verandert van Clooſter, en gekomen onder de Minderbroeders. Sijn zeden en heyligheyt van leven bethoonden haeſt, dat deſe veranderinge niet voort en quam uyt eene lichtveerdigheyt.

Naer dat hy eenigen tijdt met ſijn goet exempel gepredikt hadde, begoſt hy dit te doen met ſijn woorden, en het ganſch Nederlant door loopende verlichte hy het ſelve, door ſijn Godtvruchtige leeringe. Doch 't merkelijkſte datmen in ſijn leven vint, is dat hy in 't jaer 1489. eenen grooten dienſt bethoonde te *Bruſſel*, als die ſtadt beſmet was met die felle peſte, de gene op den tijdt van twee jaren uyt de werelt haelde dry en dertigh duyſent menſchen, van de welke hy aen twee en dertigh duyſent de HH. Sacramenten heeft uytgereykt, en van dit groot getal gelijk hem veropenbaert is, en zijnder maer twee verdoemt geweeſt. Den eenen om dieſwille dat hy in 't leſte van ſijn leven miſtrouwde van de bermhertigheyt Godts. Den anderen om dieſwille dat hy niet en hadde willen biechten, en den Pater verſtooten hadde. Hy heeft in veel Clooſters Gardiaen geweeſt, en hy wierdt dit ten leſten ook te *Loven*, alwaer eens prekende, bleef ſeffens ſtil opgetogen in den geeſt. Tot ſijn ſelven comende vraeghde hy van ſijn toehoorders, oft onder hun ſulk een Vrouwe perſoon was die hy noemde. Hem geantwoordt zijnde dat ja, heeft haer belaſt ſtrakx naer huys te gaen en haer meyſen tegenkomende, ſoude vragen, waer ſy henen gonk. De Vrouwe ſtaet op en gaet wegh, ſy comt haer meyſen te ge-

moet, en vraeght, wel waer henen? naer de deyle seydt sy, om eenige besmeurde vodden te wassen: en waerom soo verre, mits gy naerder waters hebt tot u gerief, en met eenen sloegh sy haer handt aen den voorschoot, en vondt daer in een onnoosel kindeken eerst geboren, 't welk sy gonk verdrinken. Welk onmenschelijk quaet, Godt door de veropenbaringe gedaen aen dien weerdigen Man belet heeft.

Tot ons propoost hadde desen grooten Predikant de statie op het groot Beggyn-hof, en komende naer 't selve heeft hy gesien, dat de Prophetie van *Isaias* aen sijn 62. Capittel over dit Hof is volbracht, als hy seydt, *Op u mueren Jerusalem heb ik wachters gestelt den geheelen dagh, ende den geheelen nacht en sullen sy in der eeuwigheyt niet swijgen.* Want sijn oogen op den kant der selver plaetse slaende, soo heeft hy gesien op de mueren staen, als op hun posten, veel scharen der Engelen die 't selve groot Beggynhof bewaerden. Wiens getuygenisse my genoegh is om 't selve hier te setten, ende te gelooven. Hy is ten lesten gestorven in 't jaer 1515. ende sijn Reliquien sijn met den oorlof van de Overste ontgraven, en in een eerlijke kiste geleydt, in de Capelle van 't siek-huys te *Loven. Uyt de Nederlantsche Legende, en andere.*

Van een Beggijntjen die getempteert wiert om haer Hof te verlaten.

'T Is gebeurt in 't groot Beggyn-hof van *Loven*, dat 'er seker Beggyntjen, door den herten wegh der tentatien geleydt wierdt, in welkers gedachten dese woorden diep ingeprint waren: in dit Hof en is voor my geen profijt, ik salder met den eersten uytgaen: maer dit liep noch alleen in haer phantasye, en noch niet onder de Beggyntjens: want gelijk sy langen tijdt voorgenomen hadde stillekens

te vertrecken, soo hadde sy ook eenen man besproken om haer pak te comen halen, die op haer woordt gekomen zijnde : wacht seght sy eenen oogenblik, en wandelt wat over en 't weer, tot dat ik noch wat by een hebbe gedaen, ik sal u soo roepen. Desen dan doet dat hem belast was. Hier en tusschen doet de Meesterse het klockxken luyen, om 't samen de seven Psalmen voor d'overledene weldoenders te lesen; yeder comt, maer wat sal dese arme creature afgetrocken van haer opset doen ? op dat sy dan niet suspeckt en soude wesen, is sy met d'andere in de gemeyne bidt-plaetse gegaen. Daer en tusschen den tijdt praemde, den avondt viel, onsen quant was moe van wandelen, verwachtende datse soude uytcomen : hy siet dan hier dan daer, onpatientigh zijnde over haer lank vertoeven, en gelijk hy sijn oogen op de deure van de bidt-plaetse geslagen hadde, soo siet hy terstondt de zielen van de Overledenen, in een aengenomen menschelijke gedaente, daer voor by gaende, hun hoofden voor de Capelle boogen tot dankseggingе, wel wetende datmen in dese, voor hun gebeden storte. Naer de seven Psalmen is d'ongeruste Vrouwe voortsgecomen, met de quade ooge de welke acht neemt op de duysterniſſe, en desen man is haer te gemoet gegaen, maer teenemael verandert, en heeft haer verhaelt wat hy gesien hadde, haer hertelijk biddende, en vermanende, datse vast en gestadigh in die plaetse soude blyven, haer misschien seggende, 't gene men leest in de Levens der Oudt-Vaderen : als wanneer yemant in sijn Celle of Kerke is, soo spreekt hy met Godt : maer uyt de selve gaende, met de duyvels : oversulkx weet en leert dat van my, dat het u niet geraedtsaem en is uyt het Beggyn-hof te loopen, 't is een menschelijke versoekinge die u aenvat, ende d'ongerechtigheyt van uwen voet die u aenvanght. Door welke onverwachte lesse, en 't gene hy seyde gesien te hebben, heeft sy haren voet achterwaerts getrocken

ken en gebleven daer zy was en naderhant noch Overſte geworden. T'is een groote bermhertigheyt die ons Godt doet door eenige openbaringe, en daer en is geenen beſtandigeren middel om onſe zeden en bedorven leven te doen herquicken als alſmen van de dooden ſelf onderweſen wordt. En al hoe wel dit Beggyntjen haeren quaeden wil verandert heeft in eenen goeden, wy en ſtellen haer daerom niet onder de heylige, maer hebben die onder deſe geſtelt: op dat wy wel ſouden onthouden, *Wat een ſalig gepeys dat het is voor de dooden te bidden, op dat ſy van hun ſonden ſouden verloſt worden. Uyt Ryckel.*

Van noch een ander Beggyntjen die wilt uytgaen.

IN't ſelve Hof van Loven was noch een ander Beggyntjen, een riet inder waerheyt metten winde beroert, de welke was overlaſt van quellingen, met duyſende dingen beſorgt, wondere caſteelen bouwende in de locht, teenemael beanckx, miſerabel ten uyterſte, en vol ſuſpicie. De reſolutie was genomen en vaſt geſtelt naer meerder gewoel te keeren: maer ſoo ſy aendachtelyk overleyt hoe ſy uyt het hof ſoude gaen, is haer Chriſtus gebenedyt te gemoet gekomen met ſyn Cruys gelaeden, en met de doorne croone gekroont, en heeft begoſt haer handelinge te breken ſeggende: *Wat heb ick u gedaen, of waer in heb ik u bedroeft, antwoort my? miſſchien om dat ik u uyt 't lant van Egypten heb geleyt ende een vat gemaekt hebbe weerdig der verloſſinge? 'K en hebbe (tot den tyt dat ik aen dit Cruijs ben genagelt geweeſt) niet gevonden waer op ik myn hooft mocht ruſten, en klaegde gy dat u ſoo veel ontbreekt?* 't welk de Maegt hoorende is beweegt geworden en heeft geſeyt: *Heere als ik u beſien hangende*

gende aen't Cruys ende die bloedige teekenen der liefde tot my overdenke, verre sy van my, ken sal, noch en wil niet uytgaen: en van dien stont af, heeft sy tot het leste toe in't selve Hof volhert. Ende tot gedenkenisse deser openbaringe is op den muer geschildert geweest *Christus* onsen Saligmaker met zyn Cruys geladen onder de doornen even als hy sig aen haer vertoont hadde. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggyntjen tot onse Lieve Vrouwe seer devoot.

DAer heeft op t'selve Hof noch geleeft een teer en suyver Maegdeken tot de heylige Maghet en Moeder Godts MARIA besonderlyk devoot, de welke voor gewoonte hadde voor des selfs beelt haer herte als water uyt te storten T'is dan gebeurt dat de korsterse in t'vallen van den avont is gekomen om de kerke te sluyten: maer dadelyk isser een stemme gehoort die haer verbiede t'selve te doen, voor dat haer beminde gekomen was. Welke korsterse al hoe wel verschrikt, was nochtans curieus, om te weten wie dese alderliefste was: sy stopte haer dan in't donker tot dat sy soude sien wie datter komen souw. Sy en hadde daer niet lank verborgen gestaen, oft dese die komt in, en over al gesien hebbende ofter niemant in gebleven en was, meynende alleen te syn en niemant haer en sagh, docht haer dat sy sonder perykel van ydel glorie mocht alleen bidden. Sy is dan op haer gewoonelyke plaetse op haer knien gevallen ende voor den Autaer ende het Beelt van onse Lieve Vrouwe in haer gebedt volhert Tot welkers eeuwige memorie men segt, dat t'selve beelt nog soude staen op den autaer van S. *Barbara* tot nog toe van allegader in groote weerde en eere gehouden. *Uyt Ryckel.*

TONNEKE of ANTONETTE Beggyntjen van't ſelve Hof, was ſoo ſimpel en onnooſel datſe naer de Deyle gonk en de viskens riep ſeggende: Hoort wat ik ſeg, vergadert en komt by my. Wondere ſaeke groot en kleyn quamen naet haer becken geſwommen, ende als ſy uytgenomen hadde ſoo veel als ſy van doen hadden, keerde ſy t'ſelve om, en liet de reſt ſwemmen (en gonk naer huys) ſeggende deſen kleynen vank is my voor van dage genoeg, ſwemt gy lie henen, vermenigtvuldight en vervult de riviere: t'was een genuchte om ſien, hoe die viskens vry gelaeten riemden en opſprongen, om de libertyt hun verleent. Maer om dat niemant en ſoude peyſen dit een verſierde fabel te zyn ſoo hanght tegenwoordig noch t' ſelve Becken by t'alderheyligſte Sacraments tabernakel, in t' welk twee keerſen ſtaen die op hunnen tyt onder den goddelyken dienſt ontſteken worden. *Uyt Ryckel.*

Van de Beggyntjens die een Kieken braeyden.

DAer woonden neffens d' Infirmerye van t'ſelven Hof te ſamen in een huys twee redelyke outſettige Beggyntjens van dc welke d'een aen d'ander ſeyde, aengeſien wy ſoo wel accorderen en over een comen, waerom en ſouden wy niet gelyk alle d' andere op deſen vaſten avont dagh wat beter cier maeken als naer gewoonte? laet ons een kiexken coopen, wy ſullen dat brayen en daer mee om Godt vrolyk zyn. t' Welk ſy lieden deden, en om dat ſy daer en tuſſchen al drayende niet ledig en ſtil en ſouden zyn, ſoo hebben ſy van den aenſtaenden Vaſten en bitter Paſſie van ons Heeren t' ſamen beginnen te couten maer met ſulk eenen yver en drift, dat het goddelyk vier in hun herte

ende

ende mondt meerder ontſtack en brande als het vier voor 't gene ſy ſaten, en ſoo verre, datſe uyt hun ſelven opgetogen in den geeſt twee dry dagen bleven, tot dat den Paſtoor met de Beggyntjens (die verwondert waren datſe geen van beyden en ſagen) de deure hebben geforceert, en in commende ſien ſitten voor het vier het kiecxken braeyen. Alſdan mijn Heer den Paſtoor hier over grootelijkx verwondert zijnde, begonſt wat luyde te ſpreken, en te ſeggen, wel wat maniere van doen is dit in den H. Vaſten en tijdt van penitentie, een kieken, verboden ſpys te braden? door welke beriſpinge, quamen ſy tot hun ſelven, doen hebben ſy geſeydt, datſe dat kiecxken en dijnſdagh, op den Vaſten avondt aen 't ſpit geſteken hadden, om op den ſelven dagh te eten: ende dat ſy niet en wiſten hoe datſe nu in den Vaſten waren, als gelijk myn Heer den Paſtoor ſeyde, overſulkx datſe dien niet en wilden, nochte van intentie waren te breken. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggijntjen die niet en wilt datmen te Bruyloft gaet.

DAer was ter contrarie aen deſe voorgemelde Beggyntjens, een ander in een Convent, waerſchijnelijk van 't ſelven Hof, om datſe al veel te ſamen woonden, de welke naer haer fantaſie, oft goetdunken niet en approbeerde het dikwils uyt eten gaen van eene van hare Mede-ſuſters: ſy heeft 't ſelve aen haren Biecht-vader te kennen gegeven en d'ander overgedragen. Deſen, oft al lacchende of door 't ingeven van den H. Geeſt, heeft haer geſeydt, datſe eenen kerf ſoude maken, en op den ſelven ſoude teekenen, ſoo dikwils als dit Beggyntjen ſoude gaen uyt eten: en als deſen ſoude vol zijn, dat ſy hem dan ſoude vermanen. Deſe

en mankeerde niet, en was precies tot dat het kerſken vol was, en heeft ſoo ſtracx aen den Biechtvader haer rekeninge gedaen. In 't eerſte maekte hy ſemblant dat hy niet en wiſt wat ſy ſeggen wilde, maer ſy brocht hem wel haeſt op den thema, dat hy ten leſten wel verſtont waer ſy henen wilde. Dan heeft hy door eenen meerderen drift (ongetwijffelt van den H. Geeſt ingegeven) haer naer huys geſonden, ſeggende, om dieſwille dat gy tot noch toe hier op der aerden niet en hebt gevonden eenige laeffeniſſe voor u ziele, ſoo is't redelijk dat gy ook eens blydelijk eet, u verheught in 't aenſchijn Godts, en genoechte maekt in blijdtſchappe: overſulkx maekt alles veerdigh om uwen aenkomenden gaſt t'ontfangen: en hem comt ſoo in den zin naer den Autaer te gaen, alwaer hy wondere ſpeculatien krygende, ten leſten heeft geſeydt, Heere geeft haer gelijk u luſt en belieft, ende heeft haer ſoo gedragen de reys Communie met den H. Olie, welcke HH. Sacramenten haer gegeven en wel getoeft gelaten hebbende, is wederom naer de Kercke gekeert, en ſy als een ſtervende ſwaen, heeft haer laten hooren, ſeggende: *My ô Heere is ten vollen voldaen, nu laet u dienaereſſe naer u woordt gaen in vrede. Want myn oogen hebben geſien, en mynen mondt geſmaekt, hoe ſoet en goet ende profytigh het is God alleen aen te hangen*, en heeft ſoo haren geeſt gegeven. *Uyt Rychel.*

Van een Sobere Beggijntjen.

DAer was eertijdts in't groot Beggyn-hof van *Loven*, een ſekere lofweerdige, edele en rijck Beggyntjen, de welcke gelijkmen men ſeght, haer ſelven coſt deught doen: nochtans leefde ſoo ſoberlijk, als armelijk, welker ſparigheyt verwonderde ſeer den Paſtoor der plaetſe, die eens in 't paſſeren haer heeft geſeydt, wat fatzoen van leven is dat? ſiet dat u de gierigheyt niet en bedriege,

ende

ende hier mede ſweegh hy ſtil, denkende 'k ſal u eens betrappen, en tot dien eynde is hy op eenen anderen dagh gecomen by haer precies op den noen, en geſeydt ik comme expres om met u te eten. Sy hier op ſeyde, myn Heer aengeſien het u ſoo gelieft te vernederen, gy zijt my willekom. Sy langht uyt de ſchapraey ſchoon lijnwaet, en dekt haer tafeltjen, een dryvoetigh ſchabelleken, en ſet daer op een droogh cantjen broodt, met eenen goeden teugh klaer water, en couragie ſeydt ſy, myn Heer Paſtoor laet ons feeſt houden, niet in den ouden heven, maer in den naem des Heeren; hy ſagh wel dat 'er niet anders op te diſſen en was, noch dat hy geen ſlechter tafel en conde hebben, overſulkx het cort makende, en opſtaende bedankende, ſeyde, ſeker gy hebt my treffelijk heden getracteert: waer op ſy ſeyde, in der waerheyt myn Heer 't gene ſmaekt, hoe ſlecht het is, gaet alle delicateſſe te boven, want den beſten appetijt verwekt den honger, 't welk ik by experientie bevinde met mijn cantjen broodt, van 't welk myn Heer deſen dagh meer heeft afgeſneden, als yemant anders, op den tijdt van ſeven jaren lank. *Uyt Ryckel.*

Van de Beggijntjens die te Communie gaen.

SEkeren voorſichtigen Heer geſtelt zijnde Paſtoor van het groot Beggyn-hof van *Loven*, wel overleggende, hoe hy ſommige ſoude laten tot de H. Communie gaen; andere voor eenigen tijdt daer af houden, heeft verboden aen twee Beggyntjens, ſchaepkens zijnder weyde tot de Tafel des Heeren te gaen, tot erroepens tijdt. Eens van hun om te mogen gaen, ootmoedelijk verſocht zijnde, heeft het hun voor die reyſe toegelaten, en gaende naer de Communie bank, heeft ſeker ander Beg-

gyntjen ('t selve door haer deughdelijk leven verdienende) gesien dat de Kerke vol Engelen was, vande welke twee yeder zijne daer toe leyde. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggijntjen die wenscht 't Kindeken JESUS *te sien.*

DAer was noch aldaer een soo begeerigh Beggyntjen, om eens te mogen het Kindeken JESUS te sien; daerom badt sy geduerigh, en al suchtende seyde sy;

O Jesus vol liefde en genaden,
Wilt toch dan eens mynen dorst versaden,
Dat ik mach sien u onbedekt aenschyn,
En geluckigh uw's teere jonckheyt zijn.

't Welk gelijk sy dickwils wenschte, en herhaelde, soo is't gebeurt dat haer belast wierdt het Kerkelijk lijnwaet op den blyk gaede te slaen: tusschen middelen tijdt soo comt daer een cleyn kindt op het gespleyn, en treedt over al dese doecken, sy comt geloopen om 't selve te verbieden voorts te gaen, en by der handt nemende, seyde sy wel manneken wat is dat geseydt, dat gy soo over het schoon lijnwaet treedt, dat en meughde immers niet doen. Het kindt seyde hier op, wel Beggyntjen ick en doen u geen ongelijk met onder den voet te treden 't lijnwaet dat my toebehoort, en met dit woordt, ontreckt hem uyt haer handen, en verdween. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggijntjen die den Choor omgaet.

'T Is by naer 't selve 't gene wy hier van een ander Beggyntjen lesen, die den Choor, ende de seybeuken omgonk, de welke als sy aen de Kerk deure

deure en 't portael was, soo is 'er een cleyn kindt ngekomen, en bleef daer spelen, 't welk sy beiispte en vraeghde of het sijnen Weest gegroet conle, den welken opseggende, ende gekomen zijnde en dese woorden, *ende gebenedydt is de vrucht uws Lichaems*, dat ben ik seydt het kindt, die u aenspreke, en by u ben, gy hebt my Suster, rechteijk gesien, en gelijkt behoort, gehoort, en is soo erdweenen. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggijntjen die den wegh van de bittere Passie omgaet.

DAer woonde op 't selve Hof een exemplaer rijk Beggyntjen, de welke haer seer ootmoeiigh ende cleyn hiel: sy hadde een wonderlijke devotie om den wegh om te gaen, soo dat sy in 't vallen van den avondt noydt oft selden mankeerde. Welckers dagelijkx uytgaen, *Paesscheyn* haer Meysken wou weten, wat sy dee, oft waer sy gonk: sy is haer dan eens al stillekens in 't heymelijk gevolght, en op het Kerk-hof aen den Calvarienbergh (gelijk sy 't noemen) achterhaelt, alwaer sy haer omringelt met duysenden (om soo te seggen) sielen heeft gesien, tot de welke sy haer heeft hooren spreken en seggen: *Keert gelackige zielen naer uweden ruste, en soo daer noch yemant mynen dienst van doen heeft, 'k sal myn beste doen om voor hun te bidden*: en soo zijn sy altesamen naer hun graven gekeert, en *Paesscheyn* teenemael verschrikt, is op haer spoedighste wederom naer huys gegaen, seggende den Heer wilt my bewaren van alsulke dingen, andermael te sien. *Uyt Ryckel.*

CATHERINE van BORSBEKE is *'t Antwerpen* an middelbare maer eerlijke Ouders geboren geveest. De kinderen door haer in den Houwelijken staet

ſtaet verwekt, heeft ſy in alle goede zeden en manieren opgevoedt, en eerlijk uytgeſtelt. Naer de doodt van haren Man heeft ſy haer ſelve geheel en gantſchelijk afgeſneden van al dat ydel en verganckelijk is (wat de vrienden ſeyden oft niet) om Godt alleen te dienen: en tot dien eynde is ſy naer het groot Beggyn-hof van *Loven* gekomen: alwaer ſy als een Lelie door den goeden aengenamen reuk van haer Godtvruchtigh leven, en deugdelijke converſatie heeft uytgeſchenen: ende gelijk ſy ſeer yeverigh was, ſoo ſocht ſy alle middelen, hoe ſy Godt noch meer afgetrocken van de werelt ſoude connen dienen. De Cluyſe en was ſoo haeſt niet ledigh, of ſy is in de ſelve door, en met de gratie Godts ſtrakx gegaen: alwaer als een duyfken in de hollen der ſteen-rotze, welkers fondamenten ſtaen op de Heylige bergen, door het geduerigh overpeyſen van de bittere Paſſie, en bloedige Wonden van JESUS Chriſtus, als van tacxkens van Myrrhe, Aloës en Kaſſia by een vergadert eenen neſt heeft gemaekt, op den welken verſlonden van 't Goddelijk vier, ſy uyt haer aſſchen, niet voor eenigen tijdt als den Phenix gelijk men ſeght, maer voor eeuwigh ſoude erleven. Men ſiet noch hedensdaeghs een palmenhouten kruysken, op 't welk mediterende ſy geduerigh haer oogen floegh, en als de ſchapen van Jacob voor de groen roeykens van amandel boomen, ontfonk ſy en baerde de liefde tot haren geeruyſten Bruydegom.

Men can niet uyt ſpreken de liſten en lagen, ja wonden en ſlagen die ſy van den helſchen vyandt ſtenelijk onderſtaen en geleden heeft, maer haer gemoet wel in Chriſto geſtruykt, ende gefondeert wierdt van al dit botſen, minder beroert als de Sonne van haren ordinariſchen loop. De teekens haer's Apoſtelſchaps, en haer ſtichtigh leven, dat beter ſonder tonge ſprak, zijn geweeſt d'oorſake der bekeeringe van den eerweerdigen Heer *Godefridus* Rector der ſelver Kercke, die menighmael publike-

publike-

blikelijk geproteſteert heeft, door haer vermaninge gemoveert geweeſt te zijn om in het Clooſter te gaen, 't welk hy anders noyt en ſoude hebben gepeyſt.

't Is gebeurt dat den duyvel (den welken den Pſalmiſt noemt de becommeringe doorwandelende de duyſterniſſen) by nachte is comen kloppen aen de deure van haer Cluyſe, en om haer beter te bedriegen, hadde hy aengetrocken het weſen, en aengenomen de ſpraeke van den voornoemden *Godefridus*. Syn woorden waren, *Catherien* komt te hulpe, helpt Godtvruchtige *Catherien*, u Dochter is leelijk aen de mueren van het Kerk-hof met de vallende ziekte gequollen, comt uyt, en haeſt u, 't welk hoorende begoſt te ſchroomen, maer haer bepeyſende, dachte dat het een arghliſtigheyt van den ouden bedrieger was.

Dan heeft den duyvel noch luyder begoſt te roepen, en te pramen uyt te komen, ſeggende ik *Godefridus* uwen Paſtoor en geeſtelijken Vader, gebiede u wel expreſſelijk in de volle macht der gehoorſaemheyt die gy my ſchuldigh zijt, dadelijk uyt te komen om u Dochter te helpen, die niet alleenelijk met de vallende ziekte bevangen is, maer ook boven dien in groot perijkel is. Sy in de duyſterniſſe ſoo des tijdts als geeſt qualijk wetende wat ſy dee, is uytgekomen buyten haer gewoonte, en is geloopen naer den muer van het Kerk-hof, en daer niemant ſiende noch vindende, is vol ancxt en benauwtheyt daer plat neder gevallen. De welke den oprechten Heer *Godefridus* hoorende ſuchten, is by haer gekomen, en gevraeght wat ſy in die plaetſe en ure ſochte, en heeft uyt haren bevenden mondt de gantſche hiſtorie van het bedrog geweten: en haer in 't cort vertrooſtende heeft haer naer haer Cluyſe doen gaen, alwaer ſy haeren gecruyſten kuſſende en beklagh doende, heeft ſy gehoort, *Vreede zy u, en vreeſt niet; want als ik in deſe plaetſe door u, en met u het al nieuw ſal gemaekt hebben,*

ben, ſal u dan tot my nemen: Ende van wat groote verdienſten ſy voor Godt is geweeſt, heeft den uytval der ſaeke genoegh betoont, aengeſien in die plaetſe van den grondt af geſticht is .... apprentelijk het Clooſter van Bethlehem. En naer haer doot onder het geduerigh ſlot, gelijk ſy voorſeydt heeft dat ſoude geſchieden, en belaſt aen den ſelven Heer *Godefridus* die dit, menſchelijk ſprekende onmogelijk docht te weſen: nochtans door haer verdienſten, en middel heeft het volbrocht.

Als nu dan den tijdt gekomen was, dat Godt den al vergelder, haren aerbeydt wou loonen, is ſy ſiek te bedde gevallen, in 't welk ſy niet achter en liet haer gewoonelijke oeffeningen: ende op den goeden Vrydagh 't welk ſy ook een jaer te voren voorſeydt hadde, ten dry uren naer den noen gelijk Chriſtus onſen Heer voor het menſchelijke geſlachte geſtorven is: ſoo heeft ſy ook op de ſelve ure haren geeſt gegeven, in 't jaer 1406. Sy is begraven gelijk ſy hadde verſocht in haer Cluyſe, welke plaetſe nu is in 't midden van den Choor der Parochie Kerke. *Uyt Ryckel.*

MARIE van RILLAERT oft MANTENS, te *Loven* van Edele afkomſte en deughdelijke Ouders geboren, heeft Godt in haer, tot meerdere glorie van ſijne gebenedijde Moeder, een Mirakel getoont noch ſeer jonk zijnde: want buyten de *Dieſterſche* poorte haer Vaders beeſten, als een ander *Rachel* in 't leſte van den Herft dryvende, ſtaende, oft ſittende, las haren *Weeſt gegroet*, ende naer yeder, leyde haer handt aen den mondt, en vatte daer uyt, ken weet niet wat, om in haren ſchoot te bergen: 't welk ſeker Edelman daer voor by rijdende ſiende, en noch meer op lettende, is by haer gecomen, en ſonder veel complimenten, heeft haer gevraeght wat voor maniere van doen ſy hadde, ſoo dikwils haer handt aen den mondt t'heffen, en ſoo dikwils in haren ſchoot te laten ſinken. Sy antwoorde daer op

op dat sy *den Weest gegroet die sy gelesen hadde uyt haren mondt namp, om den selven in haren voorschoot te steken*: Hy af-sittende seyde comt laet my sien wat dat voor blommen zijn die gy vergaert, ende haren voorschoot open treckende, heeft hy bevonden dat den Herst in den Lenten verandert was; mits het al schoone Roosen waren. Welke onverhoorde saeke siende, is wederom te peirdt gesprongen, en in de poort, heeft aen de wacht geseydt dat het een heyligh Dochterken was die daer de beesten hoeyde, en datmen met groote reden wel sorge voor 't selve moest dragen, verhalende al 't gene hy gesien hadde. Maer gelijk Godt die hy bemindt castijdt, soo heeft hy toegelaten, dat haer eygen Moeder getracht heeft te beletten den grooten yever die sy hadde om Godt te dienen, en sigh te vertrecken in 't groot Beggyn-hof van *Loven*: evenwel alle omdrayen van haer Moeder door de cracht van die haer regeerde op een recht uyt komen gebrocht hebbende, is Beggyntjen geworden. En geprofest zijnde, hebben haren yever verdobbelt, de menige tentatien met de welke sy gequollen, maer niet overwonnen en wierdt: soo dat altoos de liefde tot haren eenigen Bruydegom, alhoewel geduerigh lichamelijk ziek, maer sterk in Godt de victorie behaelde. Men houdt datse alle dagen Hemelsche beschouwingen en t'samen sprake met de Engelen gehadt heeft, teekenen voorwaer van een suyver en reyn leven. Myn Heer *Jacobus Jardens* Capellaen van het groot Beggyn-hof van *Loven*, seyde dat hy beschaemt was soo dikwils als hy de biechte hoorde van Jouffrouw *Mantens*, en meynde 't selve met, en uyt der herten overdenkende de volmaektheyt van haer ziele.

Jouffrouw *Catherien Robyns* Beggyntjen, heeft getuyght dat sy haer, doense in haer uytterste was, de gewijde kersse in d'handt gegeven te hebben, en gelijk sy soo meer als twaelf uren bleef: hebben sy yemandt van de huysgenoten gesonden om den Eerweerdigen Pater *Adriaen* van de Societeyt JESU, die

die eertijdts haren Biecht-vader was geweeſt, te roepen, den welcken hoorende haren grooten en langen doodtſtrijdt, heeft geantwoordt dat deſen noch ſoo haeſt niet en ſoude ophouden: ende in teeken der waerheyt myns ſeggen, ſoo gaen ik voor haer Miſſe leſen, en tuſſchen mijnen Memento ſal ſy ſterven, al 't welk ſoo is geſchiedt, gelijk hy voorſeydt hadde. Ende nu het ſelve Maeghdeken wederom keerende hem de tijdinge brocht dat Jouffrouw *Mantens* verſchenen was, antwoorde haer, gy en ſeght my niet nieuws want op dien tijdt die ik u te voren geſeydt hadde, hebbe ik aen den Autaer zijnde geweten, dat ſy haren geeſt gegeven hadde, en op den oogenblik heeft ſy haer aen my veropenbaert in de gedaente van een wit duyfken: dat zijn de woorden van dien Eerweerdigen Pater, wiens geloofbaerheyt en Heyligheyt, de boecken die hy heeft uytgegeven, genoeghſaem te kennen geven.

Het Meyſſen van deſe weerdige Jouffrouw *Mantens* heeft het relaes van deſen Pater in de volle vergaderinge overgeſeydt: boven dien dat ſy ſelver haer hadde gelijkt, en in de kiſt liggende gemerkt hadde dat haer couleur en weſen in 't minſte niet verandert en waren, dat haer roode lippen, de oogen, mondt en geheel haer aenſicht teecken van blijdtſchap toonden ende men heeft ook noch meer andere wonderlijke en boven naturelijke dingen geſien. Sy is geſtorven den vijfthienſten Julij in 't jaer ons Heeren 1574. ende begraven voor den Autaer van de *H. Maria Magdalena. Uyt Ryckel.*

PHILIPPINE DE CLERCK van doorluchtige Ouders geboren, is getrouwt geweeſt met den ſeer Edelen Heer myn Heer *Lowys vanden Tempel*, naer wiens doot, ſiende dat geheel de werelt was in 't quaet geſtelt, noch haer onbekent was, dat in hoe grooter water, minder windt, meerder perijkel is: ſoo ook de werelt, hoe pleſieriger en genoechelijker ſy haer thoondt, ſoo veel te ſchadelijker en

gevaer-

gevaerlijker wordt bevonden : alles dan wel overleydt hebbende, heeft sy den staet gekosen die van 't meeste gewoel des werelts afgetrocken is, en is gekomen naer het groot Beggyn-hof, en heeft in 't jaer 1568. belofte gedaen van in 't selve naer de statuten en goede onderhoudingen te leven en die te observeren : ende op dat sy sekerderen en vasteren voortgank in dien staet soude doen, heeft sy gantsch en geheel haren wille onderworpen naer het goetdunken van haer Overste, op dat sy door den wegh hunner discretie, en niet naer haer eygen gesintheyt soude den wegh van hare saligheyt bewandelen : ende gelijk sy nu redelijk oudt was en vol van deughden, soo is sy bequamer bevonden d'andere den wegh der zeden te wijsen, als den selven van andere te leeren. Want sy wel-sprekende, gestadigh, en seer majestueus, yeder een aengenaem en bevalligh was. Noch 't sy en heeft van haer selven dit ampt niet aengenomen, en als 't moest zijn, daer in gedoogen gehadt : en leerde soo dat sy swijgende haer werken spraken, zijnde als een sorghvuldige Moeder voor haer kinderen, nu 't geen hun schadelijk was afweerende, nu dat 't profijtelijkste was raedende, yeder een besorgende dat hem 't noodtsakelijkste was. Sy was heftigh gedreven tot den dienst van de Kerke in 't paleren der Autaren, namentlijk tot dien van onse Lieve Vrouwe was sy seer yeverigh en costelijk : noch 't om 't uytwendigh werk en liet sy niet het inwendigh gebedt, alles doende naer, en om den wille van Godt. Den armen was sy seer toegedaen, die sy noemde de lidtmaten Christi, en gelijk sy ook seer wel wist, datmen van ons selven luttel vermogen, ten zy wy door de gebeden van andere gesteunt worden, soo was sy seer besorght om met alsulke altoos wel te staen, gevende en uytreykende groote aelmoessen tot dien eynde.

Godt en heeft ook haer groote mildtheyt niet ongeloont gelaten : en om te toonen dat hy haer

genadigh en gunſtigh was, ſoo heeft hy ſich ſelven ſomwijlen aen haer in de handen van den Prieſter in de gedaente van een cleyn kint openbaerlijk laten ſien. Soo dat deſe Godtvruchtige Vrouwe ontſteken hebbende de lampe van haer deughdelijk leven en converſatie, al ten onder boven keerde het tijdelijk met het geeſtelijk, ende 't gene menſchelijk was, met het gene dat Goddelijk is, te ſamen voegende, claerlijk betoonende dat den Hemel door gebeden en aelmoeſſen bevochten, niet onwinbaer en was, mits ſy den ſelven met een uncie van devotie gekocht en ingenomen heeft. Loffelijk dan geleeft hebbende, is ſy ook loffelijk geſtorven, en is begraven voor den Autaer van onſe Lieve Vrouwe, in de Kerke van 't groot Beggyn hof te *Loven*, onder eenen ſark met copere letteren. *Uyt Ryckel.*

ADELEYDE HERMANS Beggyntjen van ſtraffen aerdt, beul van haer Lichaem, heeft ons achter gelaten een wonder voorbeelt van ſtrengigheyt: en alhoewel ſy beſonderlijk lette op twee dingen tot het welvaren van den menſche noodig, te weten den Goddelijcken dienſt, ende de geeſtelijke oeffeningen: evenwel in 't mortificeren van den ſmaek, en alle andere aenlockingen, was 't leven van haren geeſt, om dieſwille dat in 't ſelve de liefde crachtighlijcker geprobeert wierdt, de deugt ſtantvaſtiger bevonden, de verdienſten menighvuldiger, meerder gratie, grooter victorie en ſekerder volherdigheyt verhoopt wierdt.

Sy was dan eenen geſworen vyandt van hare begeerlijke genegentheden, en hielt ſtrenge wacht op d'uytwendige ſinnen. Boven dien hadde ſy met vromigheyt haer lenderen gegort tegen alle begeerlijkheden, ende haren arm hadde ſy ſterk gemaekt door het geduerig overpeyſen der bittere Paſſie ons Heeren, ſoo dat haer niet en ſmaekte als 't gene dat ſuer en galachtig was, daerom mengelde ſy haren drank altoos met alſem, en al haer gebruyk

was

was rauw, ſtraf, niet door een ydel, maer waerachtig exempel, leerende altijdt dat ſterven JESU in ons Lichaem omdragen, op dat JESUS Leven ook geopenbaert worde in alle onſe woorden, werken, gangen, neygingen, en andere converſatien van ons leven. Sy was dan gelijk een voorbeelt van Chriſti doodt, 't welk ſy beter en heftiger ſtommelinkx betoonde door haren gank alleen, als den beſten Predikant met gehoopte woorden en beveſtigheden.

't Is gebeurt in de Kerk zijnde, datſe daer twee geeſtelijke perſoonen heeft geſien ('t waer beter geſwegen, maer mits 't men moet ſeggen om de bedorventheden doen ter tijdt) die wonderlijk en belachelijk gekleedt waren: den eenen droegh een gefronſte huyke van Parys, den anderen met ſijnen langen tabbaert vol ploeyen, geleek meer eenen janpotagie als eenen prieſter. Deſe dan in 't voorby gaen met een half oog geſien hebbende, als ſy hun daer naer wel en aendachtelijk beſag, heeft ſy geſien dat op de ſchouderen van den eenen, eenen duyvel ſat, die langhs de ſtrepen van den tabbaert geſmolten peck afgoot, en met de ploeyen van den anderen ſpeelden de helſche honden ſoo dikwils als hy voorts gonk, gelijk wy ſien dat de kat met de muys ſpeelt. Uyt welkers geſicht beweegt zijnde, heeft aen alle bijden laten weten wat ſy geſien hadde: ende niet te vergeefs, want den eenen vermaent door den mondt des dienſt-maeght Godts, verſchrikt van 't monſter datſe geſien hadde, kreegh vroeginge in ſijn conſcientie, en heeft ſich gebétert.

Van deſe *Aleyde* wordt noch verhaelt, datſe nu zijnde om haren geeſt (ſcheydende uyt deſe werelt) te bevelen in de handen van den Heere, dat alſdan haer aenſicht uytter maeten blinkte en haer gelaet vol van ſebaerheyt, vreught en lof, met ſoete toonen ſoo is naer den Hemel gegaen. *Uyt Ryckel.*

MARIE van SULPER te *Loven* van Eerlijke en deughdelijke Ouders geboren, voorgenomen hebbende de werelt te verlaten, is naer het groot Beggyn-hof gegaen; en met lof haer proef-jaer gedaen hebbende, is geprofeſt vervolgens de regels en ſtatuten der ſelver plaetſe, in alles aen haer Meeſterſſe en twee oude Beggyntjens, by de welke ſy woonde, ondergevende: ende gelijk ſy wel wiſt dat in dit leven tuſſchen den afgank en voortgank der deughden ten minſten geenen middel en is, heeft ſy die altoos meer en meer trachten te bekomen: en om dat in fleur van haer jonkheyt in 't vlees en bloedt het meeſte perijkel was, heeft hun cloekmoedelijk den oorloge aengeſeydt, haer zinnen in alles mortificerende, ende haer lichaem ſtraffelijk caſtijdende. Sy hadde eenen ſchroom van fray en coſtelijcke kleederen, het flechſte laeken docht haer noch al te goet. Jae op dat den duyvel in de propereyt haerder doeken niet neſtelen en ſoude, eer dat ſy die ſchoon aen dede, verkrokte die eerſt met haer handen tuſſchen haer vingeren. Voorts in allen haren huyſraet en coſtmen anders niet beſpeuren, als d'oprechte Evangeliſche armoede, nochtans was ſy evenwel in alle haere dingen en manieren ten uytterſten net, ſuyver en proper, de welke den praemenden noodt, het dagelijkx gebruyk, en by gebrek van andere, dikwils komen te beſmetten. Boven dien gelijk ſy gemeenelijk maer eenen doek en hadde om op haer hooft te doen, heeft den ſelven nochtans dikwils afgetrocken, om aen andere te geven die haer dochten armender te zijn als ſy. In den winter al was 't fel cout en dik geſneeuwt, gonk ſy bervoets, en in den ſomer gebruykte holsblocken. Sy ſliep op berders: haer vaſten was bynaer ongeloofelijk, want in veerthien dagen van yeder maendt, en proefde ſy geen broodt, en als den honger haer praemde was ſy te vreden met 't gene dat haer eerſt in handen quam 't ſy coolen of rapen, boonen, wortelen paſternakels

en

en die al rouw sonder wassen, en de bitterste cruyden waren haer't smakelijkste.

Haren eenigen wensch was in alles den Heyligen S. Jan Baptist Martelaer en Propheet naer te volgen, en daerom en dronk sy niet als puer water, nocht en socht anders als den smaek te quellen en op te hitschen. In't by een comen en t'samenspraken gaf sy yeder een, goede vermaningen tot den rechten wegh der saligheyt. Sy peysde altoos op haren lieven Bruydegom Jesus Christus Godt ende mensch, van den welken sy wonderlijke dingen verhaelde: geestelijke liedekens maekte sy van hem, en songh die soo, al oft hy ook haer beantwoorde, want sy in allen haren handel en wandel hem voor oogen hadde ende droeg haer soo als oft hy getuygen van al haer doen waer geweest. Sonder onderscheydt sprak sy mans oft Vrouwen aen, jonk of oudt, geestelijk of weerlijk geleerde oft ongeleerde, van de welke menichte tot haer quamen om onderwesen te zijn, mits sy merckten dat alle hare leeringen van den Hemel haer ingestort wierden.

Sy betoonde een yegelijk hoe veel ons Godt achte en beminde, die om onsen 't wille en gebruyk Henel en aerde en al dat'er in is hadde geschapen, lese sententie van den H. Augustinus by brengense: *Syn wy luy hem te beminnen en laet ons niet traegh ijn om hem, die ons bemindt, weder te beminnen.* En lhoewel sy den naem hadde datse de Wijse, ja de Doctooren selfs soude connen leeren, nochtans un ontmoetende en stak sy noyt haer hooft op, naer gonk en groette die als oft sy de plompste en echtste van de werelt waer geweest. Sy vermaene een yegelijk wel sijnen tijdt waer te nemen, at het hier eenen tijdt van penitentie te doen was, atme al sterffelijk waren, en met veele quellinen en miserien beladen en soo voorts, en dat met nvoudige simpele ende niet gepronkte oft gestuerde woorden. Sy hadde een gave om den grondt

van den menſch te kennen, ende ſy heeft'er veele op den rechten wegh gebracht.

Sy is van het groot Beggyn-hof gegaen naer het groot gaſthuys, alwaer ſy yeder helpte ten beſte dat ſy coſt. En daerom wordtſe nu gaſthuys Nonne genoemt, om dieſwille dat ſy heeft veertich jaren de zieken geduerig gedient met een groote liefde en ſtantvaſtigheyt in 't ziek-huys van *Loven*, 't welk geſticht is onder den naem van de *H. Eliſabeth*. Alſmen haer groote aelmoeſſen gaf tot ſolaes der zieken, en men haer ſeyde dien pennink is voor u, en dien voor de zieken, ſy en wilde dien op ſulk een conditie niet ontfangen, ſeggende, *Verre zy van my dat ick mynen bete alleen ſonder den armen ſoude eten, 't zijn de lidtmaten Chriſti van de welke ik my niet en mach vervremden: wilde geven, geeft voor ons al te ſamen, ſoo niet, ik en begeer voor my niet alleenelijk een duyt.* Dan reykte ſy een yeder uyt naer proportie, 't gene ſy ontfangen hadde: ende als ſy voor de weldoenders geenen lichamelijken dienſt conde doen, badt ſy voor hunne ziele ſaligheyt. Maer eenen wonderlijken act van medelijden die ſy gedaen heeft en mogen wy hier niet verſwijgen: want eens lanckx de ſtraten gaende, heeft ſy geſien een Vrouw perſoon die eenen leelijken en vuylen kancker in haer borſt hadde, van den welken al die ontrent ſtonden eenen ſchroom en grouwel hadden: ſy onbevreeſt heeft haren mondt daer aen geleydt en al de vuyligheyt en rottigheyt uytgeſogen, en daer een ander in ſoude verſtikt oft verſmacht hebben, en wiſt ſy nievers van: en 't ſelve heeft ſy noch al dikwils aen andere in verſcheyde quetſuren en wonden gedaen, niet om eenigen verganckelijken loon, maer enckelijk uyt liefde tot haren evenaeſten om Godt.

Ten leſten is ſy onder alle deſe loffelijke werken, in den Heere ſoetelijk ontſlapen. Haer Lichaem is voor de tralie te ſien geſtaen, een yegelijk wou yet van haer Reliquien hebben, ſy wierpen

hunne

hunne Rooſen-hoykens tot d'andere Nonnen toe, op dat ſy die aen haer Lichaem ſouden ſtrijken, alſe ſagen datſe anders niet en coſten krijgen, en hielden die daer naer in grooter weerden. Men ſeght dat ſy eenen Capucyn ſoude miraculeuſelijk geneſen hebben: en dat ſy haer naer haer doot aen ſijn Hoogheyt *Albertus* Prins der Nederlanden ſoude vertoont hebben, ende niet ſonder reden aengeſien dien Godtvruchtigen Hertogh in 't jaer 1617. haer Lichaem heeft uyt der aerde verheven en in een kiſte geleydt in den muer van de Capelle met een opſchrift by 't welcke blijkt, dat ſy ſtierf op den vijf-en-twintichſten van Februarij van 't jaer 1600. oudt zijnde 75. jaren. *Uyt Ryckel.*

ANNA LAUREYS van eerlijke en Catholijke Ouders binnen de ſtadt van *Bruſſel* geboren: heeft om dat ſy ter werelt is gekomen met een teeken tegen nature, een yeder ſeer doen verwonderen, want aen haer lippekens was een ſtucxken vlees by forme of gelijkeniſſe van eenen kelk met een Hoſtie daer op, 't welk van den Barbier ſtracx is afgeſneden geweeſt. Men ſeght d'oorſaek hier van te weſen, dat als haer Moeder in de Kerk biddende en by naer vijftigh jaren oudt zijnde van haer groot gonk, ſiende den Prieſter onder de Miſſe den Kelk opheffen, ſy eenen wonderen drift kreegh om te H. Communie te gaen 't welk ſy aen haren Biecht-vader den Paſtoor te kennen gaf, die om reden haer 't ſelve verbiede, waerom ſy bedroeft de vrucht dit teeken ſoude behaelt hebben: en waerſchijnelijk, mits men in veele andere alſulke teekenen in deſgelijke voorvallen geſien heeft en noch hedenſdaeghs ſiet. Welk teeken nochtans in dat eerſt geboren dochterken geduerende haer leven claerlijker beduyt wierdt uyt de groote devotie die ſy hadde tot het Hooghweerdigh H. *Sacrament* des Autaers, ende dikwils viel ſy van haer ſelven als den Prieſter deſe Heylige Offerande op-offerde. Sy

hadde een ouwer Suſter Beggyntje te *Bruſſel*, van de welcke ſy van jonckx af in de vreeſe Godts en alle goede manieren is opgebrocht geweeſt. Men hadde haer onder andere Godtvruchtigheden geſeydt, datſe allen dagen niet en moeht mankeren van haer Rooſen-hoyken ter eeren van de Heylige Moeder Godts MARIA te leſen: 't welk ſy eens onwetelijk vergeten hebbende, was geruſt ſlapen gegaen, maer wacker wordende, wierdt ſy indachtigh 't ſelve niet geleſen te hebben, overſulkx ſonder uytſtel te bedden uytſpringende, heeft op haer bloote kniekens 't ſelve begoſt te leſen tot haer groot voordeel en profijt: Want ſtrakx is de H. Moeder Godts MARIA met haer Kindeken JESUS gebenedijdt by haer gekomen, en van yeder *Weeſt gegroet* een ſchoon welriekende Rooſe uyt haer mondeken getrocken: 't welk het Maegdeken ſulk eenen moedt gegeven heeft, dat ſy maer vijf jaren oudt zijnde, noyt geſien (luttel uytgenomen) haren Maeghdom Godt heeft opgedragen. Groote eere voor ſoo een jonk en teer dochterken: en wy moeten bekennen dat ſy een beſonderlijke gave der ſuyverheyt ontfangen heeft, mits die van alle kanten bevochten zijnde, nochtans de ſelve tot het leſte van haer leven behouden heeft.

Sy ſtondt eens voor haer Moeders deure, en eenen onſuyveren Edelman langx daer paſſerende, ſijn oogen op haer ſlaende, heeft haer met gewelt door ſijnen knecht medegeleydt, tot een plaetſe in de welke ſy geen menſchelijke hulpe en coſt krijgen oft verwachten, noch haer en was niet onbekent den quaden wille van haren verleyder.

Wat dan gedaen? Sy neemt haren toevlucht tot de ſuyvere Moeder Godts MARIA, en bidt haer datſe haren Maeghdom, die ſy van jonkx af haren Sone opgedragen hadde, wilt beſchermen.

Hier en tuſſchen den onſuyveren quelt, praempt en doet gewelt: ſy boven haer gebedt ſtelt ſich kloekmoedelijk tegen, en ſiet op eenen oogenblik

wordt

wordt den Edelman machteloos, en in 't perijkel van op het feyt van de wacht bevonden te zijn. Wel wat is dit voor een dingen begint hy te peyſen; hy en wiſt noch niet, dat de Goddelijke handt hem geraekt hadde, voor al eerſt *Anneke* hem ſeyde datſe onder de beſcherminge van d'Alderheylighſte Moeder Godts MARIA was, door welckers ingeven ſy van haer jonkheyt af haren Maeghdom Godt hadde opgedragen; ſiende boven dien ook haer particuliere patronerſſe d'Heylige Catharina by haer ſtaen. Deſen vreeſende van meerder gevaer drijght haer te doorſteken en in 't water te worpen: maer ſy wenſchende noch langer te leven, heeft hem belooft te ſwijgen, mits hy haer op den wegh ſoude ſtellen om tot haer Moeders huys te geraeken, 't gene hy heeft toegeſtaen, en haer daer in voldaen, en ſoo is ſy door een beſondere beſcherminge van Godt en ſijn alderlieffſte Moeder, in haers Moeders huys gekomen, die by naer totter doodt toe, over het opnemen van haer dochter, bedroeft was.

Maer hier moeten wy bemercken niet alleenelijk de goedtheyt van MARIA tot haer dienaereſſe, maer aendachtelijker ook die, de welke ſy betoont heeft aen haren eerſchender: want ſy heeft hem ſoo van binnen geraekt ('t welk men waerſchijnelijk can en moet om ſoo te ſeggen gelooven) dat hy in een ander man verandert zijnde, de werelt heeft adieu geſeydt, en in een Clooſter ſijn onſuyver leven is gaen beweenen. *Anna* ook door ſtrenge penitentie bedwonden de dertelheyt des vleeſch, tot welken eynde ſy eens met haer Moeder wandelende (die daer niet op en lette) haer heeft laten in eenen diepen waterput ſinken. De Moeder verwondert, dat ſy haer Dochter niet en ſagh, de ſelve neerſtelijk ſoekende, en in den ſelven vindende, uytgetrocken zijnde, heeft haer ſtraffelijk beriſpt, ſeggende dat men Godt niet en moeſt tergen, ende dat het een groote ondiſcretie was ſy ſelven in al ſulk een groot perijkel te ſtellen, alhoewel uyt

eenen goeden yever ende drift. Met de jaren haers ouderdoms is het perijkel van haren Maeghdom te verlieſen al noch grooter geworden. Want ſy gaende uyt dienen, is onwetens in een ongeſchikt en qualijk levende huyſgeſin geraekt, alwaer ſy allen dagen duyſent (by maniere van ſpreken) perijkelen moeſt onderſtaen, van de welke ſy door Godts gratie en hulpe met haer neerſtigh toeſien, eerlijk daer uyt is geſcheyden, en naer *Loven* gekomen: ende alhoewel ſy hier by een eerlijke en deughdelijke Jouffrouwe woonde, evenwel haer twee jonge dochters die de mode, en naer de ſelve hun paleerde, wouwen hebben dat ſy met hun alſulke ydelheyt ſoude volgen. Maer ſy hadde verkregen een goede ziele, en wierdt wonderlijk van Godt voorkomen, want 't gene ſy mocht buyten haer gewoonte by daege miſdaen hebben, waſte ſy dat by nachte uyt met overvloedige tranen, en menige knienboogingen, vraeghde van Godt Almachtigh vergiffeniſſe van haer ſonden, en heeft ten leſten Godts kracht tot haer ſoo weten te boogen, dat haer Godtvruchtige Meeſterſſe, ende haren Biechtvader ſekeren Pater *Dommel* Minderbroeder, by den welken ſy alle veertien dagen, oft dry weken ten hooghſten te biechten en te Communie gonk, ſiende en kennende haer inclinatie, haer hebben geraeden Beggyntjen te worden, ende is ſoo in het groot Beggyn-hof, door hunne goede recommandatie, alhoewel ſy haer ſelven door haere Godtvruchtigheyt genoeghſaem recommandeerde, ontfangen en geprofeſt.

Met luttel woorden en connen wy niet ſeggen den grooten voortganck in alderley deughden, die ſy aldaer op corten tijdt gedaen heeft: Sy pynighde op alderhande manieren ſeer ſcherpelijck haer lichaem, ſy dempte vromelijk alle hare natuerlijke inclinatien, ſy was geduerigh met geeſtelijcke oeffeningen bekommert, maer meeſt met het overpeyſen van de bittere Paſſie ons Salighmakers, in

wiens

wiens bloedige Wonden sy scheen te woonen, en wierdt van het vier der Goddelijke liefde van dagh tot dagh soo ontsteken, dat sy de gave kreegh van het binnenste der menschen herte te kennen, van de welke sy'er veel heeft uyt hunnen grooten noodt, sware moeyelijkheden, vremde en onbekende sonden geholpen. Waer uyt gesproten is, dat sy gekregen heeft den naem van een heylige Beggyn te zyn. Maer sy al dat geloop, al dien lof niet langer connende verdragen, was sy nu in pyn hoe sy haer soude van alle dese dingen aftrecken, ende siet de Heylige Maget ende Moeder Godts MARIA is by haer (gelyk noch op andere tijden) gekomen ende geseydt, dat sy in haer Order der Annuntiaten soude gaen. In diens volgens naer veel moeyelijkheden overwonnen hebbende, is in het selve in't jaer 1570. gegaen, vier-en-dertigh jaren, of daer ontrent oudt zijnde; en alhoewel sy daer socht ongesien en onbekent te zijn, heeft nochtans in alle deughden uytgeschenen, namentlijk verduldelijk en volherdelijk verdragende de scherpe pynen van het graveel, de welke niet te min haer geduerigh meerdere oorsake van vreught in den Heer by brochten. Wie sal konnen verhalen de jonsten die sy vanden Hemel heeft ontfangen, alsmen overpeyst, dat Christus in de gedaente van een cleyn kindt acht dagen lank geduerende de geheele Octave van het Hooghweerdigh Heyligh *Sacrament* des Autaers, met haer in de Processie, langx den pandt der Annuntiaten sienelijk heeft gegaen: alsmen hoort dat de zielen gescheyden uyt dese werelt, ook van verre en wijdt gelegen landen, by haer zijn gecomen, om door haer gebeden geholpen te zijn, die sy wist op sulk een ure en plaetse overleden te zijn: de welke naderhandt verlost uyt de pynen des Vageviers, haer quamen bedanken, en hoe de zaeken tusschen hun ende Godt verloopen waren haer kenbaer maekten. Ick sal hier mede ophouden, als ick noch sal verhaelt hebben wat aen haer eygen selven

geschiet

geschiet is. Haer wierdt van d'Overste een swaer en moeyelijk officie opgeleydt, sy en was niet gerust, want op gelege en ongelege tyden versocht sy van 't selve ontslagen te zijn, op pretext van Godt beter en stilder te mogen dienen 't welk sy ten lesten verkregen heeft : maer haer ontreckende van het jock der gehoorsaemheyt, heeft Godt ook sijne Goddelijke invloeyingen ingetrocken, 't welk soo sy merckte, heeft met alle ootmoedigheyt aen d'Overste haer schult bekent, ende in haer officie herstelt zijnde, heeft Godt haer wederom met ontallijke weldaden vereert, tot dat sy vol van jaren en verdiensten den 25. Januarij wesende den Feestdagh van de bekeeringe van den grooten Apostel Paulus in 't jaer 1608. is uyt dat selve Clooster (gelijkmen sekerlijk mag verhopen) naer den Hemel gevlogen. Geluckige doodt de welke sulk een heyligh leven heeft voorgegaen, geluckigh leven naer 't welk sulk een salige doodt gevolght is.

Eenige jaren naer haer doodt, sekere Godtvruchtige Mevrouwe die met haer groote kennisse hadde gehadt, hoorende van de Vroevrouwe dat haer barende dochter in groot perijkel was, is sy stillekens uyt de kamer gegaen, en heeft *Anna* met affectie en woorden aengeroepen, seggende, ik weet hoe gy noch levende compassie hadt met alle menschen, namentlijk met de Vrouwkens die in barens noodt waren : ick versoeke ootmoedelijk van u, dat u gelieve door u verdiensten en gebeden, mijn dochter uyt alle bangigheden te helpen, op dat sy magh geluckelijk haer kindt ter werelt brengen. En soo dadelijk wordt haer gelijk ingegeven, dat sy de dochter Anne souw doen noemen, en staens voets in de kamer wederom keerende geeft sy haer dochter haer gevoelen te kennen, de welke te vreden zijnde, en ontfangen hebbende van haer Moeder den rinck aen haer vingers, die *Anna* eertijdts gedragen hadde, is sy sonder pyn buyten alle peryckelen gelucksige Moeder geworden, die op andere tijden als

haer

haer ure gekomen was, altoos in groot gevaer was. *Uyt Ryckel.*

ANNA D'OEVRIN van Edele ouders te *Bruſſel* geboren en opgebrocht, wiens Vader was *Adolp d'Oevrin*, van d'afcomſte van het doorluchtigh huys van *Egmont*: ende haer Moeder *Philippine Abſalons*, Edelder van deught als van bloet. Van deſe dan is voorts gekomen ons teer en ſuyver Maeghdeken, 't welk ſoo haeſt het de bedriegelijkheyt van deſe werelt bemerkt hadde, heeft voor haer ſelve (doen Godt haer door ſijn gratie geroepen heeft) noch vlees noch bloedt volgende, een plaetſe geſocht, alwaer ſy geruſt haer ſaligheyt ſoude connen werken: en is ſoo naer het groot Beggyn-hof van *Loven* gekomen, alwaer ſy ontfangen is geweeſt, en heeft profeſſie gedaen, haer in alles ondergevende aen de Meeſterſſe-Jouffrouwe *Anna van Hamme*, onder welkers beſtieringe ſy ſoo heeft weten in alle deughden voortgank te doen, dat ſy haeſt een volmaekte en exemplaire Beggyntje is geworden, en heeft een huys gekocht. Maer gelijk ſy om huys te houden noodigh hadde, andere hulpe, en ſy meer genegen was tot het ſtille van Maria, als tot het beſorgelijk leven van Martha, ſoo heeft ſy vollen af-ſtandt van haer huys gedaen, en ſonder eenige conditie te behouden, 't ſelve aen de Kerke gegeven, tot al welkers profijt ſy noch een cleyn huyſſeken heeft gehuert, in 't welk woonende, ſy haer teenemael begeven heeft tot het leſen van geeſtelijke boecken, namentlijk dien van Job, op dat ſy uyt den ſelven ſoude leeren naervolgen, in alle voorvallen ſijne patientie en verduldigheyt: maer haer ongeluk was, datſe de Latynſche taele niet en verſtondt, de welcke nochtans ſy door haren grooten iever, en hulpe van myn Heer *Hulſemans* doen ter tijdt Capelaen van 't Beggyn hof, en andere geleerde mannen ſoo heeft achterhaelt, datſe alle d'Heylige Vaders ſoo verre

wiſt

wist uyt te leggen, dat sy het leven van de Heyligen Agnes Maeght en Martelaeresse, uyt de schriften van den *H. Ambrosius* in de Nederlandtsche taele heeft overgeset : en in de selve soo ervaren wierdt, dat sy soo wel Latyn hadde connen spreken als haer Moederlijke taele, 't welk sy noyt uyt ootmoedigheyt en heeft willen doen. Sy heeft boven dien al veel geestelijke dichten geschreven, die noch al hedensdaeghs onder de handt loopen, om de welcke sy niet en liet te werken, soo in 't bordueren als blommen te maken oft iet anders tot meerder cieraet en dienst der Kerke, en al voor niet om Godts wille.

Onder dese werkende occupatie by tijden met andere Beggyntjens sprekende, seyde sy altoos iet goets tot stichtinge en voortgank van 't geestelijk leven. Sy hadde die gratie datse met een oog-wink en afkeerende gesicht, allen ydelen klap belette, soo als 'er geschreven staet aen het 25. Cap. der parabelen van Salomon : *Den Noorden windt verdryft de regenen, ende een droevigh aensicht verdryft een achterklappende tonge.* Sy was gestatich, en hiel haer graviteyt, besonderlijk met mans persoonen sprekende, 't welk sy soo veel als 't mogelijk was schouwde, jae selfs op dat sy met haer Rent-meesters niet en soude rekenen, liet andere tot haer schade daer mede geworden. Sy en gonk noyt op bruyloften oft ieverans uyt eten, ten zy by arme Beggyntjens als sy geroepen wierdt, van vreese datse geseydt souden hebben, datse haer te groot kende van tot hun te vernederen: en als sy sagh dat daer vremde mans-persoonen waren, nam sy met een behendigheyt haer excusie, om alle oorsake van opspraeke wegh te nemen ; maer als sy bleef, al etende verhaelde sy veel geestelijke dingen. En al was sy rijk en groot inkomen hadde, hiel haer nochtans als een gemeyn Beggyntjen. Sy schelde haer pachters veel quijt, en hadde groot medelijden met haer schuldenaers, was tot den armen seer mildelijk,

en

en aen de schamele familien en vervallen Kerken, gaf sy soo veel als sy cost en vermog : hierom en sagmen by haer, noch 't over haer costelijke dingen, mits sy oordeelde dese onnuttigh te zijn, en den prys desers aen de lidtmaten Christi profijtigh waren. Haer groot verstandt en liet sy noyt blyken, noch en sprak oyt van haer Voor-ouders en Edel af-komste, en hadde verboden haer jouffrouw te heeten, maer met Masseur *Anneke* was sy gedient, en converseerde seer geerne met Godtvruchtige Beggyntjens hoe arme die waren oft jonk. Aen de ninste bevelen van d'Ouste, alhoewel dit doende van d'andere wierdt uytgelacchen, was sy gehoorsaem. Sy was van nature cleynmoedigh en seer scrupuleus, welke twee gebreken onder haer verscheven deughden speelden, om d'hooverdigheyt en ydele glorie, gesellinnen van Mevrouw weldoen, te vernederen, en daerom seyde sy *dat onder d'onvolmaecktheden van andere hunne groote verdiensten verborgen waren, als gelyk het vier onder de asschen.* Sy is dan met dese quellingen moyelijk geweest by haer tot het leste van haer leven, alswanneer sy Godt danckende, seyde datse nu wel en gerust was. Van haer onnooselheyt en rechtveerdigheyt heeft een treffelijken Doctoor *Jansonius*, op datse allen next beseyde soude stellen, haer door eenen deren persoon doen seggen uyt sijnen naem, dat seerlijk onder de dochters van Godt, by den Heere haren loon was: en in haer uytterste qualijk meer connende aessemen, als wanneer myn Heer den astoor is ingekomen om haer t'administreren, heeft y noch haer diepe ootmoedigheyt getoont, sigh ernederende tot der aerden toe, haer min achende als het stof der selver, al oft sy waer geweest e meeste sondaeresse van de werelt. Verstaen hebende dat haer siekte doodelijk was, heeft haer teemael geresigneert in den wille des Heeren ; en met groote verduldigheyt in de pynen, heeft haer er toe cloekmoedelijk geprepareert, wel wetende

dat

dat in desen uytterſten ſtrijdt men moet met een vaſt Geloove, Hope, en Liefde, tegen alle ingeven des vyants ſtryden, by haer ſelve denckende, dat het geenen goeden Krijghsman en is, die ſijnen Capiteyn en Velt-heer weygert in te volgen, dat den ſtrijdt cort en haeſt gepaſſeert is, maer den loon en prys eeuwigh-duerigh.

Alle moeyelijkheden dan van dit vergankelijk leven overwonnen hebbende, naer dien ſnakende, in den welken is de ſorgelooſe geruſtheyt, de geruſte blijdtſchap, de bleyde gelukſaligheyt, de geluckige vryheyt, en de vrye onſterffelijkheyt, is ſy uyt deſer werelt verſchenen den 31. Januarij, in 't jaer ons Heeren 1625. oudt zijnde 75. jaeren, ſy leydt begraven in de Kerke van het groot Beggyn-hof te *Loven*, voor den Autaer van d' Heylige *Marie Magdelene*. *Uyt Ryckel.*

GUILLIAM HULSEMANS van den welken wy hier vooren hebben geſproken, Capelaen zijnde van het groot Beggyn-hof, dede den Cathechiſmus voor groot en cleyn met grooten yever: daer naer is hy Doctoor in de H. Godtheyt geworden: van daer is hy gegaen Paſtoor zijn te Keyſersweert alwaer hy ſijnen loffelijken aerbeyt met een ſalige doodt gecroont heeft, als hy ſijn ziele ten leſten voor de liefde van ſijn onderſaten gegeven heeft: want die niet verlatende en dienende in een groote peſte, is van de ſelve geraekt en geſtorven: in wiens ſterf-huys men anders by naer niet en heeft gevonden als een rouw hayren kleedt. *Uyt Ryckel.*

ELISABETH van SOETEMS Vader was *Philippus van Soetem*, den naem van haer Moeder was *Helena van Killaert* wettige getrouwde. Haren Vader en heeft niet te vergeefs den naem van *Soetem* gehadt, die ook ſoo ſoete aengename plantſoenen heeft voorts gebracht, ende hy was ſoo geſtichtigh ende ſoo zoet en ſtil van manieren, en daer by ſeer

Godt-

Godtvruchtigh, soo datmen met reden magh seggen van hem, datmen den boom kent aen de vruchten: de Moeder insgelijken was seer Kerkelijk en in alle manieren soo voorsichtigh in haer dochters gade te slaen, ende ter scholen te doen om uyt alle perijkeleuse occasien te zijn. Een groote wysheyt voorwaer, want in sulke huysen daermen wijn en bier vercoopt, wat en vallender voor de jonkheyt niet al sware en periculeuse occasien? ende niet tegenstaende in soo een huys en was dees Dochter *Elijabeth* nievers toe genegen als tot Godtvruchtigheyt; ende van haren kinderlijken ouderdom en dede dees Dochter anders niet, als gestadigh loopen in eensame plaetsen om te bidden, ende soo sy ontrent sesthien jaeren oudt was, soo heeftse geresolveert de werelt voor goedt adieu te seggen, want het vier van de Goddelijke liefde, het welk nu krachtiger begonst te branden, en heeft haer noch nacht noch dag niet laten rusten: voorwaer een krachtige preservative gratie van de Goddelijke Majesteyt gejont aen dit teer Maegdeken. Sy heeft dan dese begeerte aen haer Ouders te kennen gegeven, ende haren Vader ende Moeder gelijk sy seer voorsichtig ende Godtvreesende waren, soo en hebben sy dit voor geen cleyn geluk geextimeert, en hebben hunne Dochter datelijk consent gegeven, ende voor al hunne herten tot Godt opheffende, om hem te loven ende te danken, over sijn groote jonste aen hunne Dochter gedaen. Ende van den anderen kant dit soet kint heeft met alle blijdtschap des herten den Heere dankbarigh geweest voor de goede inspiratien die den Heere gestort heeft in de herten van haer voorsichtige Ouders: ende datelijk verreckende uyt het huys van haer Ouders, neemt haren toevlucht uyt het gewoel des werelts naer het playsant groot Beggyn-hof binnen de selve stadt *Loven*, alwaer sy naer ootmoedig versoek dadelijk s ontfangen geweest, ende gekleedt in dat simpel habijt, oudt zijnde 16. jaren, ende als sy nu ge-

kleedt was, soo heeftse haer in stilte met alle vlytigheyt gaen oeffenen in alle soorten van mortificatien, sonder dat haer Mede-susters dat conden weten, want uytwendigh en was sy nieverans in uytstekende, dan altijdt soet en stil. Allen haer devoir was het vleesch onder het bedwank van den geest te houden: ende om dit te connen beter in 't werk te stellen, soo nampse gestadigh haren toevlucht tot JESUS, MARIA, JOSEPH. Sy verkiest desen voor haren Patroon, en JESUS voor haren Bruydegom, en MARIA voor Moeder, en ook voor haer Patronerisse de Heylige Mater *Teresia*. Ende om haer bequaem te maecken tot haer Professie, soo aenroeptse gestadelijk den Heyligen Geest, ende dat door de tusschen-sprake van JESUS, MARIA, JOSEPH: maer principael door vierige meditatien, gestadige suchten, door meditatien op het lijden van JESUS haren Bruydegom, ende door gestadige minne-suchten door JESUS tot de Majesteyt Godts.

Sy heeft dan met allen iever voleyndt den gestelden tijdt van de beproevinge, ende is geprofessit op den Feest-dagh van S. Job den thiensten Mey. Ende den duyvel bemerckende haren opgroeyenden iever heeft dese nieuwe Bruydt Christi soo schroomelijk bevochten met alle soorten van tentatien, dan met cleynmoedigheyt, dan met mistrouwen, dan met blasphemie tegen haren lieven Bruydegom, en dan met schroomeliijke murmuratien, ende overvloedige oneerlijke verbeeldingen, welke verbeeldingen haer veroorsaekten eenen swaeren strijdt tegen de suyverheyt, ende in allen desen strijdt en dede sy anders niet als suchten tot JESUM haeren lieven Bruydegom, ende begaf haer ook tot alle soorten van Godtvruchtigheyt, en teekende haer dikwils met het teeken des Heylighs Cruys, ende sy aenriep seer dikwils den Naem JESUS met een groot, ende eenvoudigh betrouwen: voorwaer als eenen anderen *Antonius* stelde sy haer tegen allen de helsche monsters, om eens

eynde-

yndelijk het geluk te mogen hebben van te win-
nen de playsante wilderniſſe oft eenigheyt des geeſt,
het welk sy ook waerelijk vercregen heeft van de
Majeſteyt Godts door de aſſiſtentie van JESUS ha-
ren Bruydegom, een-en-twintig jaren voor haer
loodt. Doch eer onſe amoureuſe Bruyt hier toe
geraekt is, ſoo is sy ſoo afgemergelt geweeſt door
len afgrijſſelijken ſtrijdt tuſſchen het vlees ende den
eeſt, datſe menigmael ſoo crachteloos en debiel
vierdt, datmen verwondert was hoe sy op haer
oeten conde ſtaen: nochtans dies niet tegenſtaen-
le was sy altydt de eerſte en de leſte in het huys-
verk, ende oeffende oprecht het officie van Mar-
na by haer lieve Mede-ſuſters, ende by JESUS
vas sy Magdalena, want inwendig ſuchtede sy by
ESUS, ende uytwendigh ſtelde sy haer handen aen
et werck, hoe movelijk dat het ook was, doen-
e als een arm ſlavinne all'et huyswerk, om haer
n den gront haers herten teenemael te verootmoe-
igen. Voorwaer een groote voorſichtigheyt ende
rachtigen middel tegen de tentatien en quade in-
allen: ende JESUS haren lieven Bruydegom ſien-
e haer groote couragie om voorts te marcheren
aer de gewenſchſte woeſtyne oft eenigheyt des
eeſt, heeft haer menigmael vertrooſt, door een
eſondere conſervative gratie, waer door haer maeg-
elijk hert meer ende meer ontſtack, om haer al
luchtende te vertrecken in de eenigheyt des geeſt.
)och om dieſwil datter op dien weg alſmen naer
ees woeſtyne oft wilderniſſe wilt trecken alle ſoor-
n van vreede dieren zijn te vinden, ſoo Leeu-
ren als Beiren, en alderhande fenijn, het welk
aer ſoekt te bederven, te vernielen, ende te ver-
heuren, ſoo dede sy gelijk het duyfken dat van
en ſperwer wordt gejaegt: wat doet het? het
eeſt het hol van den vervallen muer, in den groot-
en noot daer ſullen wy'et, om dat het wat ver-
oeyt is, met een cleyn Rym-dicht vermaeken, en
aer voorſichtigheyt afbeelden.

Het Duyfken ſonder beck oft poot,
Weet ſijnen toevlucht in den noot,
Wanneer den Sperwer op haer jaegt,
Soo is 't dat het de Rotze vraegt,
En als 't dees gaten hebben magh,
Is 't buyten gevaer en buyten ſlagh.

Een Les ô ziel voor u en my,
Op dat ick in Chriſti open zyd',
Als u wordt ſpyt en leet gedaen,
Soo wilt in ſijn vijf Wonden gaen,
Gy zyt gewapent tot den tant,
Eer u het lijden over-mant.

Dit is dan haer grootſte fortuen geweeſt in haer eenigheyt, haer geſtadige brandende affectie tot de hollen, oft quetſuren van den gecruyſten JESUS. Ende ten is haer niet genoegh geweeſt, alleen met geſtadige minne-ſuchten, lankduerige gebeden, vierige meditatien, haer geſtadig met hem te vereenigen: de liefde drijft haer al voorder, en ſy gaf aen JESUS bloedt voor bloedt, haer menigmael door ſcherpe diſciplinen ſoo doorhackelende, ende doorſcheurende, dat haer ſuyver bloedt de aerde ende mueren heeft geverſt, tot groote verwonderinge van haer Mede-ſuſters, die dit bedecktelijk bemerckten, en van verbaeſtheyt hun tranen niet en conden bedwingen: en als ſy ſagh dat haer bloedt op den muer was, nam ſy witten kalk, alſoo verborgende onder d'aſſchen van ootmoedigheyt het merck haers herten, in welke deught ſy ſoo was geſonken, datſe ſoo wel in den geeſt verootmoedight was, als in de natuer, geheel verniet in haer verſtandt, geheel verootmoedight in haer memorie, geheel ootmoedight en gehoorſaem in haren wille. Dit is genoegh gebleken als ſy niet alleen onder haren geeſtelijken leydtsman, haer en heeft verootmoedight, maer ook onder haer eygen ſuſters die jonger waren als ſy: aengeſien dat als ſy eenige extraordi-

traordinarische penitentie wilde doen, als dieren-tyn, hayre, oft yserе riemkens te dragen, van hun oorlof vraegde, om 't selve te mogen doen. Sy heeft met discretie gelofte gedaen van vleesch, vis, en suyvel te derven, ook hemden van lynwaet, slaeplaekens, flouwynen, pluyme bedde, onder den naem van *Joanna à Saint François* Carmeliterisse van *Loven*; niet dat sy in dit Order Professie heeft gedaen, maer om dat sy naer den regel des selfs, in alles socht te leven. Sy en at anders niet als cruyden uyt den hof: ende haren geestelijken Leydsman om haer te beproeven, heeft haer ondertusschen ook genoodt aen sijn tafel, haer alsoo pramende tot den noodtdruft van de natuer: ende die Godtminnende ziel als een onnoosel kint, heeft haer selven ten uytterstен gepraemt tot de deught van de heylige Gehoorsaemheyt, nuttende nochtans bedektelijk soo luttel als 't haer mogelijk was, en van alsulke verstervinge, en andere schroomelijke mortificatien en is sy niet afgeweken tot haer doot toe: en dat ons doet noch meer verwondereu, noyt siek en is geweest, als in 't leste doense gestorven is. Sy stack uyt in alle soorten van deughden, en Godtvtuchtigheyt, suyverheyt, kinderlijke onnoosselheyt, met de welke dees oprechte ziel soo verciert en begaeft was, datmen in allen haer actien en wesen, genoegh conde speuren, en gaf soo goeden reuk van haer selven als sy noch leefde, dat de menschen menigmael seyden, datse van een kostelijk bancket quam, daerse ter contrarie noch nugter was. Haren ontsteken brandt tot het Alderheyligste *Sacrament* des Autaers, was soo geweldigh, dat geen pen bequaem en is dien te beschryven, want als sy hier toe ginck scheen sy vleugels te hebben in plaets van voeten, en als sy van de heylige Communie quam, was sy soo verlicht in het opperste deel des geests, datse claer verstondt den inwendigen staet van de menschen, soo sy naer ontrent hun en was. Ende gelijker geen deugt

en is sonder opval van de contrarieerders, oft schimpige benyders, soo speelde den duyvel hier ook sijn kuer, in op te wecken sommige vernufte verstanden, die uyt jalousie en bitterheyt tegen de waerachtige liefde, die in dit edel hert ontsteken was, wel derfden oordeelen dat het een lichtveerdige persoon was, die ook verlieft was op sekeren Pater van een seker Order. Onse Godt-minnende Bruydt hiel correspondentie met eenen sekeren Pater vande Lieve Vrouwe-broeders, den welken uytstekende was in waerachtige Godtvruchtigheyt, en daer en boven seer begaeft was met den geest van 't inwendig gebedt, ende tot licht en troost soo spraeken dese twee oprechte Godt-minnende zielen ondertusschen eenen corten tijdt met malkanderen, welke edele conversatie, den benyder van alle rechtsinnigheyt ende suyverheyt, soo heeft weten te verduysteren, en de vileyne herten heeft doen gelooven, dat dese suyvere zielen hun besmeurden met den aldervuylsten handel van oneuysheyt, alsoo datse haer derfden in haer aensicht seggen: en is 't niet fraey met u gestelt? gy hebt u laten bedriegen, en wy sien wel dat gy groot gaet. Ende dit seyden sy soo wel achter haren rugh, als in haer presentie; ende in allen desen injurieusen achterclap, en was dese oprechte minnersse van d'Engelsche reynigheyt niet eens beroert, oft onstelt, nocht sy en verantwoorde haer niet, noch sy en seyde niet het alderminste woordt tot haer verontschuldinge, dan sy seyde met een seker bevallijkheyt: *Indien dat waer is, soo sal dan het kindt voor den dagh komen.* Het is noch gebeurt datse haer lichamelyke Suster, die by een seker Mevrouw woonde ginck besoeken, ende als onse cloeckmoedige Bruydt aldaer was, soo wierdt die Mevrouw subietelijk ziek, ende den nydigen duyvel inblasende dese Vrouwe, datse betoovert was, en dede haer suspiceren dat onse Godtminnende een tooveresse was, en dat sy oyersulx haer hadt betoovert, ende seyde haer veel injurien,

niet

niet alleen achter rugge, ende by haer gebueren, maer ook ſtroeyde ſy deſen ſchroomelyken laſter by naer de half ſtadt door: jae haer duyvelſche paſſien overwonnen haer ſoo ſeer, datſe dit in't aenſicht ende preſentie van deſe onnooſele en ſuyver duyve derfde haer verwyten, jae haer gemoet wierdt ſoo vergalt en verbittert, met eenen dadelijken haet, datſe gelijk met een raeſende furie, dit onnooſel lam vaſt packende, heeft in een ſecrete kamer geſtooten, en geſloten: ſeggende, hier ſal ik u geſloten en gevangen houden, tot dat gy my ſult ontoovert hebben: ende tot groote verwonderinge ſoo ſat ſy daer vol playſier, vol contentement, eenigh, alleen met haren lieven Bruydegom, in dees kamer hem lovende, ende dankende, dat hy haer liet proeven en ſmaeken dit Cruyſken van laſteringen. Sy en was ten minſten niet eens onſtelt, oft beroert van herten, oft verſtroeyt: een waerachtige preuve van een ſuyver conſcientie, ende overgeven wille, in den liefſten wille van haeren Beminden: ende als ſy nu eenige dagen in die kamer had geſloten geſeten, ſoo en wiſt dit boos wyf niet, hoe ſy met eeren dees onnooſel duyve ſoude quyt worden, heeft overſulkx bedecktelijk haer meyſſen gelijk ingeblaſen, datſe de deur van de kamer ſou laten open ſtaen, hopende dat *Joanna* daer van ſelfs ſoude uytgaen, ende om dat onſe oprechte Bruydt Chriſti, de geheele vraek van ſoo leelijke vileynie, aen de ſorgh van haren alderliefſten Bruydegom ſoude laten, ſoo ſeyde ſy tot het meyſſen: *Laet my nu uytgaen, den Heer ſal alles ten beſten keeren, hier en wordt maer tijdt verquiſt, voor ſoo veel als uwe Jouffrouw aen alle hare imaginatien geloof geeft, overſulkx ick neem myn af-ſcheet, tot dat haer eygen conſcientie haer ſal doen anders ſpreken*: ende alſoo is ſy ſtillekens naer huys gegaen, daer dees booſe Mevrouw ſeer bly om was; maer deſe blyſchap en duerde niet lang, want datelijk begonſt haer quade conſcientie haer ſoo te vroegen, datſe

niet eenen oogenblik ruſt en had voor ſy moeſt te biechten gaen: ende heeft haer dan dateljjk geſpoeyt, om den bytenden worm van de conſcientie quijt te weſen: ende te biechte comende, en heeft dit boos wijf geen abſolutie connen krygen, voor al eer datſe over al by haer gebueren ſoude herroepen haeren leugenachtigen achterklap, ende daer beneffens ras op haer knien voor onſe onnooſel *Elisabeth* of *Joanna* ſou vergiffenis gaen bidden: ende niet connende dagh noch nacht geruſten, is dan terſtont gereyſt naer *Loven*: ende onſe Godt-minnende *Joanna* verſtondt datelijk door Godt de comſte van deſe ongeruſte Vrouwe, ſoo is ſy haer datelijk te gemoet gegaen, niet connende gewachten tot datſe elders in een ſecrete plaets ſoude weſen, maer voor den dorpel van haer Celle is dees Mevrouwe op beyde haer knien gevallen, met de oogen vol tranen, ende haer weſen vol beſchaemtheyt, haer biddende ootmoedelijk vergiffenis van haren booſen laſterlijken achterklap, ende injurie, maer ſy terſtont als een minnelijke Moeder ſonder het alderminſte teeken van vraekgierigheyt, heeft dees Mevrouw met alle liefde ontfangen, ende met alle vrientſchap laten gaen, bedanckende haren lieven Bruydegom, dat hy deſe Vrouwe had gegeven de kenniſſe van haer ſonden, ende aen haer een ſchoon materie had gegeven om ſich te oeffenen in verduldigheyt, ende ootmoedigheyt.

Sy hadde een beſondere liefde tot het Vaderlant, jae haer affectie was tot het ſelve ſoo brandende, datſe de heele heylige Kerke wel duyſent mael met haer bloedt ſou hebben willen koopen: en hadd'et haeren beminden Bruydegom gelieft, ſy ſou geerne in een gloeyende forneys tot haer doot toe geblaekt, gebrandt, gekokt hebben geweeſt alleen om den gewenſchten vrede van het Chriſtendom.

Sy hadde een boven-naturelijk geloof 't welk baerde een aldergrootſte betrouwen, oft hope in Godt, in 't hert van onſe getrouwe Bruydt Chriſti,

ſoo

soo datse niet te vergeefs en heeft gehopt in den tijdt van tribulatie: want als het eens gebeurde dat sy was op het water in een schip, soo quamper subiet soo grooten storm van windt, datse altemael niet anders en verwachten als de doot, want het schip scheen beginnen te sinken, waer door al het volck dat in 't schip was soo benouwt wierdt, datse met luyder stemmen alle begonden te weenen, te schudden, en te beven van de groote bangigheyt huns herten, siende niet anders als de geschapen doodt.

In dit dangier gestelt zijnde, soo en was ons onwanckelbare Bruydt ten minsten niet eens benouwt van herten, nog geturbeert in haer gemoet: maer in den naem van JESUS, en in de kragt des geloofs haer hert opheffende tot haren lieven Bruydegom, met een groot betrouwen seyde tot dat benouwt volk: *Weest toch getroost in* JESUS *het weder ende den windt sal terstont stillen*: ende tot groote verwonderinge van all' die menschen, is het alsoo geschiet, naer haer geloof, ende betrouwen.

Eens op eenen anderen keer, gelijck sy vier gesusters Beggyntjens zijnde, en een huys hadden dat staet aen d'ouborcht, het leste tegen de deyl aen, genoemt in de Hemelvaert: en soo sy aen dit huys een nieuw quartier aenbouden, en ten lesten sy geen gelt meer en hadden om de werklieden te betalen, soo heeft sy met een betrouwen van den H. JOSEPH haren Patroon versocht, hy haer toch gelt sou verleenen: ende daer naer in haer schapraey gaende om schoon lynwaet te langen, stak haer handt in eenen heelen hoop gelt, sy teenemael verbaest, heeft haer Susters gevraegt oft yemandt daer gelt geleydt hadde, de welke protesteerden daer van niet te weten. Soo segt sy watse gevonden heeft, te weten gout en silveren gelt, maer en hebben noyt geweten den nomber van de somme, de welke sy sonder tellen eenvoudig heeft uytgegeven. Aen den omloop van haer koetse honck een kleyn Crucifixken, ende gelijk sy gewoon was snachs veel te

ſchrijven: ſoo is 't eens geſchiet, dat ſy ontrent haer koets ſittende met pampier en pen op haren ſchoot, en ſy niet wetende, noch ſiende wat ſy ſoude ſchrijven, ſlaende haer oogen naer den Hemel, ſoo is 'er een klare ſtrael van dat Crucifixken verſchenen tot op het pampier, ſoo dat ſy door dit licht, ſonder ander licht heeft ſien te ſchrijven, maer ſulke ſchoone dingen, de welke haren Directeur leſende vraegde hy haer, wel waer haelt gy dat al? Myn Heer *Joannes Cobelgiers* Choordeken van S. Peeters tot *Loven*, in 't leſte van haer leven, haren Directeur, was in een doodelijke ſiekte gevallen, en gedeſpereert van de Doctooren, waer over de gantſche ſtadt in groote droefheyt was. Sy is Godt gaen bidden om ſijn geſontheyt, tot welvaert van de heele gemeynte (want hy doen noch maer Plebaen en was) en Godt heeft haer te kennen gegeven, dat hy geneſen ſou, maer dat ſy ſou ſterven: en ſy is by den zieken gegaen en geſeydt: *Heer Neef gy ſult geneſen, maer ick ſal ſterven*: ende naer Paeſchen krygende de petitſel, heeft den Heer haer de eer gedaen, dat de Engeltjens zijn tot haer afgedaelt in groote menighte, met eenen dans van Maeghdekens, die welke haer vermaekten en haer quamen geſelſchap houden in den leſten ſtrijdt des doodts: ende deſe amoureuſe Bruydt ziek liggende van den minnen-brandt, oft wel van de heete kortſe der minnen oft quellende ziekte, heel minnelijk haer maegdelijke handen opheffende tot den preſenten dans der Maegden al lacchende, en ſeggende tot haer Lichamelijke Suſters: ſiet ſeyde ſy Suſters, *De Engels ſpelen op de viool ick moet danſen, want de heylige Maegdekens en de Engeltjens danſen hier by my*: Ende overwonnen van de groote vrolijkheyt des herten, ſeyde: *Suſter comt ras aen den dans*, ende haer Maegdelijke handen uytſtekende, gaf al lacchende haren ſuyveren geeſt op ons Heeren Hemelvaert avont, als dan zijnde in 't jaer 1661 den 25. Mey, den Feeſt-dag van de H. Ma-

get

get Maria Magdalena de Paſſi, Carmeliterſſe van d'Order van de Lieve Vrouwe-broeders tot de welke ſy ſeer devoot was, ontrent ten dry uren naer naer noen, oudt zijnde 45. jaren.

Een wonder ſaek moet ick noch verhalen, te weten als ſy nu met groote blijdtſchap ontſlapen was in den Heere, hebben haer Suſters het vuyl lynwaet dat ſy in deſe ziekte af-liet, in een mande alleen geleydt, om de vuyligheyt ende behalijkheyt der ziekte: en dat lynwaet noch vuyl zijnde, gelijk ſy het in die ziekte gebruykt hadde, is van 't ſelve eenen zoeten reuk gecomen, die het ganſch huys vervult heeft.

MARGARETA BERCHMANS Beggyntjen van *Loven*, wierdt eerſt Meeſterſſe van d'infirmerye in 't groot Beggyn-hof gemaekt: daer naer groot Jouffrouw gekoſen was ſy weygerig aen deſen laſt, en ſoo ſy met gewelt en door gehoorſaemheyt den ſelven heeft moeten aennemen, ſoo is ſy door groote ootmoedigheyt gelijk in een freneſie geraekt, en ſimpel geworden, ende is ſoo gebleven totter doot toe: en nu liggende onder haren H. Olie, ſoo wierdt Jouffrouw *Eliſabeth van Soetem*, van de welke wy nu geſproken hebben, inwendig vermaent om voor de ſelve te bidden, en hare ſaligheyt te recommanderen aen de Goddelijke Majeſteyt: ende het ſelve gebedt gonk een weynig met werkelijkheyt ende driftige begeerten, ende was een weynig bevreeſt voor de ſaligheyt van haer ziele. Opden avondt dan van den Advent den 29. Novembris in 't jaer 1653. ontrent 6. en 7. uren ſavonts, weſende in 't gebedt preſenterende wederom de voorſeyde Jouffrouw aen de Goddelijke Majeſteyt, ſoo quamp haer ſubitelijk in den geeſt, al oft men haer geſeydt hadde, de voorſchreve Jouffrouwe houde ick wel gerecommandeert in myn Goddelijke voorſichtigheyt: ende laet uwe werkelijkheyt ſinken in een ſimpel eenvoudig betrouwen in my. Waer in haer

haer ziele gerust bleef voor de rest van haer leven: ende sanderdaghs wesende den eersten Sondag van den Advent op den dag van den H. Apostel Andreas, smorgens ontrent den 5. uren hoorende de doodtclok clippen, over de doodt van de voorseyde Jouffrouw, kreeg sy in haer ziele een groote gerustheyt en blijdtschap, hopende dat de ziele van die voorschreve Jouffrouw in de bermhertigheyt Godts ontfangen was. *Uyt het leven van Jouffr. van Soetem, ende overleveringe der Beggyntjens.*

Jouffrouwe ANNA HERME geboren te *Gievey* onder *Charlemont*, en voorderjarig ontfangen zijnde t' Urselinnen te *Namen*, door den raet van myn Heer Meester *Andries Wispoo* Doctoor in der Godtheyt in d'Universiteyt van *Loven*, ende aldaer Regent van de Lelie, naedemael Deken van *Namen*, een seer Godtvruchtig Man, en gestorven in opinie van Heyligheyt, haer exercitie doende, kreegh als een revelatie om te *Loven* gaen Beggyntjen te worden; alwaer sy om haer schoone deugden is Overste gekosen geweest, welk ampt sy uyt gehoorsaemheyt bedient heeft den tijdt van 9. jaren. Sy was gewoon snachts op te staen om haer gebedt te doen, en sigh te disciplineren; trok dikwils hayre kleederen aen, en droeg meestendeel ysere riemkens om haer armen, heeft dikwils den duyvel gesien in de gedaente van eenen grooten swerten hondt die huylde, baste, en aen de venslers van haer kamer met sijn pooten klauwde, om haer in haer gebedt te verstroyen: en als haer Nichtjens die by haer woonden dit hoorende, seyden, maer Moeytjen wat is dat, sy seyde, swijgt stille t' is den duyvel. Sy diende seer dikwils de Missen, ende het is geschiet dat onder een van de selve, als gelijk Jouffrouw *Anna Peeters*, een seer Godt-minnende Beggyntjen, noch in 't leven, selfs heeft gesien, ende de Misse voorts gedient, dat naer dat het H. Sacrificie der Misse gecomen was tot aen den Sanctus, dat haren geest

soo

soo wonderlijk van Godt is bewerkt geworden, dat sy een merkelijke hooghde van de aerde opgetrocken hongh : soo dat sy wel thoonde dat haren geest meer was daer sy minde, als daer sy leefde.

Jouffrouw *Antonette Hanewyk* Beggyntjen, besetten zijnde van den duyvel, en comende by Jouffrouw *Herme*, alhoewel sy haer van alsulken gast niet en verloste, bedwonk den selven evenwel. Sy gonk allen dagen ter H. Communie, ende dat meestendeel onder de Misse van den Eerweerdigen Pastoor myn Heer *vanden Sande*, den welkens eens haer de selve weygerende, soo is sy in de Kerke flauw geworden, dat den voorseyden Pastoor 't selve siende, soo bedroeft wierdt van 't gene hy haer geweygert hadde, dat hy voor hem nam 't selve noyt meer te doen : ende op den selven tijdt moetende met d'andere Oversten vergeeren, en cost op de gemeyn kamer niet gaen, soo dat sy genoodtsaekt is geweest in 't Convent der Seven Weën te gaen, ende in 't selve een geraektheyt krygende, heeft dry weken sonder spreken, en buyten verstandt gelegen, maer naer die tot haer selven comende, heeft noch wel een geheel jaer geleeft, tot dat sy boven dien door een mortificatie in haer been, en in 't selve het vier comende, gestorven is den 20. van October, in 't jaer ons Heeren 1666.

Den Weerdigen Pater ..... *Claeys* van d'Order van den H. Dominicus, heeft door revelatie geweten haer doodt, en hoe sy noch dry weken in 't Vagevier moest blyven.

Al eenige jaren daer naer is gestorven, den 5. November 1684. de Nicht van Jouffrouw *Herme*, met name *Joanna Collaert*, en is begraven neffens haer Moeyken, ende den graf-maeker in 't maken van het graf, siende haer kiste aen het voet-eynde bloot liggen, heeft het berdeken afgestooten; ende gelijk geseydt is, sy gestorven was van het vier dat in haer been was gekomen, ende het selve heel swert van de mortificatie, soo heeft hy met sijn

schup

schup onder haer voeten, die wat opgeheft, en de Costersse Jouffrouw *Marcelis* met noch andere Beggyntiens, hebben gesien haer beenen noch vers en fraey, ende de doecken wit en suyver, als oft sy eerst bewonden waren geweest. 't Is gebeurt dat de voorseyde *Marcelis* sekere besetene dochter, op dit selve graf met gewelt heeft eenen *Weest gegroet* doen lesen, waer tegen den duyvel met schreeuwen en huylen hem stelde. Van daer heeft de selve Costerisse dese doen gaen naer het graf van Jouffr. *d'Oevrin*, van de welke wy hier vooren fol. 253. hebben geschreven, alwaer hy noch meerder getier maekte, seggende: 't is hier noch erger. *Uyt het relaes van Jouffr. Barbara de Greek haer eygen Nicht, die nu over de 9. jaeren met groote verduldigheyt is steek blindt geweest, ende van Jouffr. Marie Margriet Jaerde, dejers Nicht, beyde ook Beggyntiens.*

MARIE ANNE COPIN geboren van *Waever* in wals Brabant, is als miraculeusselijk bewaert geweest, want de peste in huys zijnde, en noch suygende aen de borsten van haer Moeder, is sy in 't leven gebleven; en de Moeder met alle de andere kinderen zijn van de salige ziekte gestorven. Beggyntjen geworden zijnde op het groot Beggyn-hof van *Loven*, was seer yeverig om de kinderen den Catechismus te leeren. Hoe cleyne kindt dat sy tegen quam, dee 't selve een Cruysken maeken. Sy heeft in haer gebedt van Godt kennisse gekregen, van een faute de welke de voorgenoemde Costerisse *Marcelis* gedaen had', die in haer selven seer moeyelijk was, ende en wist niet waerom, noch wat sy gedaen hadde: en dese *Copin* seyde, *Marcelis* die faut hebt gy gedaen, de welke sy alsdan bekende dat het waer was: ende heeft voorders bekent, dat sy de selve *Marie Anne* gesien heeft, als die op de Communie-bank knielde, en de H. Communie ontfangen hadde, dat haer aensicht soo claer scheen als de strael van de Sonne. Sy is gestorven den 9. Junij

nij 1672. ende leydt begraven by S. Josephs Autaer.
Uyt het relaes van Jouffr. Cathersen Oliviers haer Nicht, ook Beggyntjen.

Seker Beggyntjen van het groot Beggyn-hof van *Loven*, met name ANNA ANDRIS, begeerigh om de H. Communie te ontfangen, op eenen dag dat op het Hof de selve niet uyt gereyckt en wierdt: soo is 't geschiet onder het H. Sacrificie der Misse, dat haren H. Engel bewaerder, haer een deel van de H. Hostie gebracht heeft: gelijk sy selfs aen den Priester, die teenemael beanxt was, waer dit stucxken mocht gebleven zijn, bekent heeft.

Sy was eenen Hof vol van deugden, ootmoedig, vol van liefde, vol eenvoudigheyt, nochtans van Edel af-komste. Noch men hoorde haer niet spreken, als van den niet, daer het al in besloten is.
Uyt de Missive van Jouffr. Anna Peeters.

MAGRIET JACMAY geboren te *Gevey*, Beggyntjen op het groot Beggyn-hof van *Loven*, en Jursierige op het Chievers huys, was seer gemeen met haren H. Engel Bewaerder, ende men heeft seer dikwils gesien in haer kamer een Hemels licht, en men hoorde haer alsdan als met iemant spreken. Al wat sy dee, was altijdt ter eeren van de negen Chooren der Engelen: sy heeft revelatie gehad, dat de stadt van *Loven* belegert zijnde, niet en soude vergaen.

Als myn Heer den Pastoor *Winus* op een bruyloft was, dede hy *Jacmay* roepen, en gecomen zijnde, seyde, couragie *Magriet* singht eens u Lieken, welk consisteerde in dese omberymde woorden: *Myn Heer mynen Godt, Het slot van mijnen zin, 't Is die ik bemin: Hebbe u heden ontfangen, En morgen met noch meer verlangen* 't Welk gesongen hebbende, staende op een schabelleken, met de handen samen, en d'oogen vol tranen, wierdt van de Pasten, hare ootmoedigheyt, simpelheyt, en eenvoudig-

voudigheyt, meer uytgelacchen, als wel bedacht. *Uyt het relaes van de Jouffr. Barbara de Greek, ende Marie Magriet Jarde.*

CORNELIA BOSCHMANS was een goet eenvoudig, en soo ootmoedig Beggyntjen, datse van een ieder wenste met de voeten getrappelt te worden, en leedt groote bekoringen, jae van den duyvel self, de welke sy overwon met straffe penitentien, en doen haer docht dat sy in haer kamer niet vry en was, gonk sy in den kelder, en gaf haer aldaer een discipline: en gelijk die plaetse seer onderworpen was aen het groot water, soo heeftmen gevonden haer bebloede disciplin, die in den selven verborgen lag. *Uyt het relaes der voorschreven Jouffr. de Greek, en Jaerde, Beggyntjens.*

Jouffrouw MARTHA van ROBBEROCK van middelbaere Borgers te *Loven* geboren, maer een kindt zijnde, is op het groot Beggyn hof van *Loven* komen woonen, ende in alle goede en deugdelijke manieren opgroeyende, is ook noch seer jonk zijnde Beggyntjen geworden: in welken staet sy met sulk eenen iever en vierigheyt den Heere heeft gedient, datse door haer goet exempel, tot Godt heeft getrocken haer twee gesusters, en aengelockt om ook Beggyntjens te worden, en hebben alsoo sonder de minste oorsake van moeyelijkheyt, 't samen geleeft in groote liefde en vrede: ende alhoewel niet van groote middelen, evenwel altijdt iet van elk stuckx werk, en van ieder rent ter zeyden stelden, om tot meerder eere Godts Missen te doen lesen voor de zieltjens. Gelijk als ik weet dat al noch veel deughdelijke Beggyntjens (my bekent) noch doen, en gelooven, dat door dese hunne devotie, hebben becomen de middelen, die hun Godt heeft gelieft te verleenen. Welke dry voornoemde goede gesusters, een teere devotie hebben gehadt tot de droefheden van MARIA, tot welkers eere sy

alle

alle hunne tydelycke goederen hebben opgedragen, om op te bouwen een ſchoon Huys, fonderende in het ſelve ſeven beurſen, ter eeren van de ſeven Weën van Maria. Den Autaer in de Kerke aen deſe droeve myſterien toege-eygent, hebben ſy met alle ſorghvuldigheyt gepalleert, geen gelt ſparende tot meerder cieraet van den ſelven.

Haer twee Suſters zyn op eenen ſelfſten dagh op het Beggyn-hof gekomen, en t'ſamen geprofeſſit. *Magriet* is naderhandt groot Jouffrouwe, ende *Catherien* Kerk-meeſterſſe geweeſt, zijn ook dry uren naer malkanderen geſtorven, en t'ſamen begraven den 27. September in't jaer 1670. Hier meriteert aengeteekent te worden, dat dees twee goede Suſters voorſiende de droefheyt de welke *Martha* over hunne doodt ſoude hebben, ſoo ſeyden ſy haer in't leſt van hun leven, dat ſy twee ſilvere kandelaers ſoude doen maken, om op den Autaer van onſe Lieve Vrouwe van ſeven Weën te ſtellen, dat ſy hier door ongetwijffelt groote verlichtinge in haer droefheyt ſoude krygen, 't welk ook ſoo niet alleenelijk en is geſchiet, maer heeft 'er geſtelt tot ſeven toe, met een ſchoon Cruys, en vyf paer Blompotten, al van ſilver.

Martha was ſeer eenvoudig, ende in den ſelven geeſt heeft ſy tot het eynde van haer leven volhert: ende gonk tot MARIA als een kint tot ſijne Moeder, de welke ſy in haer beeldt, als gelijk ſagh, dan blyde, ende droef, volgens de toevallende Feeſt-dagen van onſe Moeder de H. Kerke. Voorders hadde ſy ook een particuliere devotie tot den doek van *Veronica*, welkers af-beeltſel ſy ook heeft doen ſtellen boven den Autaer van onſe Lieve Vrouwe. Eyndelijk (om haer doofheyt de klocken van de ſtadt niet hoorende) is ſy ſnachts opgeſtaen, en ſag aen den loop der ſterren, dat het tijdt was om met veel geeſtelijke perſoonen Godt in den middernacht te loven: tot dat ſy ten leſten in de 't ſeventig jaren oudt, ende ontrent 't ſeſtigh jaren Beggyntjen

geweeſt zijnde, is geſtorven (aenroepende, en aenwijſende de bermhertige Moeder ſtaende onder het Cruys) den 31. van Mey, weſende den Sondag in d'Octave van het *H. Sacrament*, in 't jaer 1682. Sy leydt begraven beneffens hare twee Suſters voor den Autaer van de ſeven Weën. *Uyt het relaes van de Jouffrouwen Eliſabeth, ende de Helenen van Outere Beggynetjens.*

CATHRIEN MARCELIS te *Tongeren* geboren, en was qualijk twee jaren op het groot Beggyn-hof van *Loven* geprofeſſit, oft ſy wierdt Coſterſſe gemaekt, en van deſe is't dat wy nu al iet, en dat 'er volght, noch moeten verhalen. Het blixemde en donderde ſoo eens dat Jouffr. *Eliſabeth Steukens*, die dan met haer ook Coſterſſe was, om het groot onweer de klocken luyde, maer *Marcelis* ſtont aen de lamp om die op te ſteken, en doen quam daer eenen blixem dat de gantſche Choor gelijk in eenen ronden bol vier ſcheen te ſtaen, naer den welken volghde eenen ſchroomelijken donderſlag, dat de Kerk daverde: en daer quam in den zeybeuk van *S. Joſeph*, op den rechten kant van beneden ontrent de tweede venſter, door een ſcheur in den muer, een dicke wolk die recht naer den Choor vloogh met grooten ſtank, en uyt vreeſe lieten de gene die luyden de zeelen gaen; en de geſeyde wolk ſlingerde door de coorden, rommentom onſe Lieve Vrouw van Steenbergh aldaer gevlucht, en alſdan ſtont in 't midden van den Choor, en brack door het ſlaen der zeelen, of koorden, eenen pot met Mater-blommen die neffens het beeldt van onſe Lieve Vrouwe ſtondt: *Marcelis*, dit ſiende begonſt te roepen, hoe! ſiet gylieden niet, dat dit den duyvel is? en ſy haer Geloof luyde op-ſeggende, ſoo vatte ſy de coorden, en begonſt dapper aen te luyden: en deſe wolk lankx den anderen beuk, en aen de tweede venſter voorby de Kerk deure, was een ront gaetjen, de grootte om het ſop van eenen cley-

nen

nen vinger in te ſteken; en daer is hy uytgevlogen, en heeft met ſijnen eenen klouw onder de venſter van binnen de Kerk, op den witten muer, gecrapt, en een ſwert teeken gelaten. Dees Jouffr. *Marcelis* is 56. jaer Cloſterſſe geweeſt, en is Godtvruchtigh geſtorven.

GEERTRUY CORDEYS aliàs *Tereſia à Sacro corde Jeſu*, te *Dieſt* geboren, ſchynt door Godts goetheyt een ingeſtorte gratie verkregen te hebben, door de welke ſy noch ſeer jonk zijnde, ſulk eenen ſchroom en af-keer van de ſonde kreegh, dat ſy liever wenſchte te ſterven, jae met vier peerden van een getrocken te weſen, als Godt te vergrammen, die ſy wiſt tegenwoordigh te zijn, gelijk hy op alle plaetſen is, ende beweende met veele tranen en ſuchten, de vryheyt en liberteyt die ons van Godt gelaten is, van hem te dienen, en te vergrammen, bedroefde haer ook dikwils dat ſy niet geſtorven en was, aleer ſy bequamigheyt hadde om te ſondigen, ende wenſchte ſomtijdts ſinneloos te weſen, om alſoo niet te connen ſondigen; 't welck haer ſoo ter herten gonk, en alſulke pijnen verorſaekte, dat ten waer ſy van Godt door inwendige vertrooſtingen verſterkt hadde geweeſt, ſekerlijk onder de ſelve ſoude beſweken hebben: ende dit en moet ons niet wonder duncken, aengeſien ſy maer vyf jaren oudt zijnde, by haer Vaders huys is opgenomen geweeſt, als eenen anderen Paulus tot in den Hemel, van welke ſaken ſy uyt ootmoedigheyt onder haer achtergelaten ſchriften geen mentie en heeft gemaekt; maer dat hebben wel verſtaen haer Nicht Jouffr. *Marie Offermans*, ende Jouffr. *Eliſabeth van Neſſen* Beggyntjens: want de goede menſchen ſeggen dikwils veel dingen (ſonder nochtans daer op acht te nemen) dat Godt wilt datmen ſoude weten, om datmen hem ſoude loven in ſijn Heyligen. Den Heere heeft haer ook van jonckx af met cruycen verſien: want ſoo haeſt haer

Moeder geſtorven was, ende haer Vader hertrouwt, een Stief-moeder gekregen hadde, was ſy aen dese als een verſtootelink, tot haer geluk, mits de Stief-moeder haer in een Clooſter beſtede, alwaer ſy ſeer nouw uyt de werelt wierdt gehouden, ſingende den Goddelijken dienſt met de Religieuſen, die hun vermaek daer in namen, om dat ſy noch ſoo jonk was, en alle dagen de Miſſe diende.

Van daer is ſy gecomen naer *Loven*, geen genegentheyt gevoelende tot de werelt, maer ter contrarie altijdt ſeer getrocken om te doen gelofte van ſuyverheyt, ende om dat haer eygen moeder nu doodt was, ſoo heeft ſy onſe Lieve Vtouwe voor haer Moeder gekoſen, die ſy haer leven lank ſeer heeft bemindt, ende geduerigh met het verborgen leven van JESUS, MARIA, JOSEPH beſigh geweeſt: ſoo dat wy ons niet en moeten verwonderen van de groote devotie, nu Beggyntjen zijnde, die ſy hadde tot die H. Familie, van de welke wy hier naer ſullen ſpreken.

Sy hadde een wonderlijke genegentheyt tot het inwendig gebedt, ende haer docht dat ſy in haer gevoelde de hulp van MARIA, en JOSEPH, waer uyt volghde gelijk een inwendige noodinge, oft treckinge tot de H. Communie: ende alſwanneer ſy die ſomtijdts achterliet, en conde ſy niet ontgaen een inwendige beriſpinge, oft verwijt, 't geen haer groote pyn veroorſaekte. Laet ons hier haer eygen woorden verhalen. Ick wierdt ſegt ſy, ſeer minnelijk getrocken by forme van een inwendige noodinge tot de Heylige Communie. Ick diſputeerde met my ſelven, want ick geenen Biecht-vader en vondt, daer myn ziel ſigh wel by vondt. Immers, den trek in myn inwendig was ſoo groot, alles aen een zyde ſettende, dat ik dagelijkx tot de H. Communie gonk. Doen den Heer in my ſijne gratien begoſt te vermeerderen, was ick dry-entwintig jaren oudt, en 't ſcheen dat hy my ſeer dikwils minnelijk toeſprak, 't geen my ſomtijdts

als dede van liefde ſmilten. Als ik nu ſoo eenigen tijdt in de dagelijkſche Communie volhert hadde, begoſt my de vreeſe t'overvallen, om dat ik dit dede ſonder yemants oorlof: hier en wiſt ik niet wat maeken. Soo ik my eens onthiel, was ik heel den dagh overvallen van inwendige beriſpingen, jae een ſcherp verwyt van cleyn liefde, 't welk my was onverdragelyk; waer door ik gedwongen wierdt te raden te gaen. De voorſichtigheyt Godts geleyde my tot by den Prior van de Diſcalſen, aen wie ik de ſake eenigſints te kennen gaf: die my verbode de dagelijkſche Communie, waer over ik bly was, geloovende dat my die inwendige beriſpingen ſoo ſeer niet meer en ſouden pynigen, als ik nu die uyt gehoorſaemheyt achterliet. Dit nu weynigen tijdt geduert hebbende, ſoo ik nu eens in't gebedt was, ſoo vernederde hem den Heere, en ſcheen met my ſoetjens te comen handelen, en wederom te nooden. Hy beclaeghde hem ſeer, dat hy uyt ſoo menigh hert gejaeght wierdt, overſulkx dat hy van my eenen ingank verſocht om by my te comen logeren, ende geboodt dit aen mynen Biecht-vader te ſeggen, dat hy my wederom ſoude laten Communiceren. Hier van was ick heel verſtelt, ende en wiſt geenen raedt: want dat te ſeggen, en derfde ik niet, en te ſwygen, dorſt ik noch minder doen. 'k Bleef dan ſoo lank in pyn, tot dat ik gepraemt wierdt 't ſelve te kennen te geven. Hy ſtont het my toe, maer ſeyde dat ick ſomtijdts eenen dagh moeſt laten, 't geen ik van zin was te doen: willende dan eens aen dit gebodt van mynen Biecht-vader voldoen, ſoo ick was aen de Kerk deur om uyt te gaen, ſonder gecommuniceert te hebben, het ſcheen my den Heer wederom riep. Ick keerde dan weder in de Kerk, ende gonk knielen ontrent den Autaer, aen den welken men Miſſe las, die ontrent de H. Nuttingh was, maer ſonder 't minſte gepeys van te Communiceren, noch ons Heere en ruſte op dien Autaer niet. Ik viel in een ſeer minnelijk

gebedt, wy waren als twee vrienden t' ſamen kontende, ik was al beſigh om den Heer ſommige dingen voor een nieuw jaer te geven, 't ſcheen hy beſigh was, om aen my ſijn ſelven te geven. Als nu den Prieſter onſen Heere hadde genut, bleef hy ſtil ſtaen ſonder in ſijn Miſſe voorts te gaen; riep ten leſten ſijnen dienaer, ſagh rondtom, maer daer en was niemant als ik, die geen intentie en hadt van te Communiceren: immers den Prieſter bleef ſtaen met ſijn handen t' ſamen, als niet wetende wat doen. Syn hooft hier naer om-keerende, en my aenſiende, ſeyde hy, ſy ſit daer. Ik wiſt niet wat dit te ſeggen was. Den Prieſter comende dan van den Autaer, brocht my de H. Communie, waer hy die kreegh en weet ik niet, want onſen Heere en ruſte daer niet: ik was hier af ſoo ontſtelt, dat ik qualijk wiſt waer ik was: ik ſoude den Prieſter geerne daer naer hebben ondervraeght, maer mijnen Biecht-vader verbode my dat. Sedert dien tijdt heb ick behouden ſulk eenen drift tot de H. Communie, dat ik niet en weet wat ik daer niet voor en ſoude willen lijden, om de ſelve te genieten: maer den Heer hadt geſchikt den regen, en tempeeſt over my te laten vallen, maer heeft my door ſijn gratie ſoo verſterkt, dat ik daer groot contentement in vont. De opſpraeke was ſoo groot datmen my met vingeren naer wees. Ick wierdt verſmaeyt van geeſtelijke, en werelijke; jae by myn Ouders wierden duſdanige dingen geſeydt, al oft ik hier groot quaet hadde uytgerecht, daerom en gaven ſy my niet tot myn onderhoudt. Ik wierdt van dieverye overgaen, men begeerde my niet meer in het huys daer ik woonde, niemant en mocht met my verkeeren, 't ſcheen hel en werelt tegen my opſtondt. Maer onder alle deſe tempeeſten en onblootingen, ſoo ſchuylde ik als in de armen van JESUS, en MARIA, daer ſoog en dronk ik my ſoo dronken, dat my alle de ſaken, als wyn en ſuycker ſmaekten. My docht dat my niet anders toe en

quam,

quam, als soo te zijn in Godts voorsichtigheyt sonder iet anders te begeeren, als 't gene my de voorsichtigheyt Godts van selfs toesondt.

Men wist niet wat middelen men wilde gebruycken om my van de Communie te trecken : maer den Heere versterkte my in alles soo, dat ik dikwils maer naer lijden en verlanghde, en geresolveert was al te verdragen wat 'er mocht overkomen. Men vondt dan den middel my eenen ande-Biecht-vader te geven, aen den welken men veel van my gonk seggen : immers, hy seyde dat als ik by hem sou wesen, my de Communie te verbieden, gelijk hy ook dee. Hy stelde my eenen dagh wanneer hy niet en begeerde, dat ik soude Communiceren. Dit gevoelde ik seer, en was seer bedroeft : soo ik sanderdaghs was in 't gebedt, ende met droefheyt dit aen den Heere klaeghde, quam my den Heer vertroosten ; hy dede my inwendigh verstaen, dat hy aen iemant soude te kennen geven, dat hem niet en behaeghde, datmen my tegen hiel van tot hem te komen, Hy seyde my daer by dese woorden, *Hemel en aerde sullen vergaen, maer myn woordt sal niet voorby gaen.* Ik was subiet van droefheyt in blijdtschap verandert, ende dit was my soo claer, dat ick 'er geen twijffel aen en hadde. Den Heer volbrocht ook sijn woordt, soo dat ik uyt de Kerk gonk, seer getroost, en vol blijdtschap. Sanderdaghs quam ik by mynen Biecht-vader : ik meynde dat de verlichtinge aen hem moest geschiet zijn, gelijk het misschien ook is geweest. Maer den Heer wilde dit evenwel noch aen eenen anderen openbaren.

Ick hadde eenige keeren gesproken met eenen Minderbroeder, met name Pater *van Geldorp*, eenen Man van groote opinie van heyligheyt ; tot den welken ik my lank getrocken bevondt. Ten lesten quam hem te spreken, die my seyde, dat Godt begeerde dat wy t'samen kennisse souden maeken, en dat hy my over twee jaren had verwacht, door

Godt wetende dat'er iemant als ſk, tot hem ſoude komen. Als ik nu (gelijk geſeydt is) ſmorgens by mynen Biecht-vader quam, die eenen Carmeliet was, geheeten Pater *Hubertus*, en vraeghde oft het hem niet en beliefde, dat ik ſoude Communiceren, ſonder iet te ſeggen wat ik daer af inwendigh hadde verſtaen: hy ſeyde my deſe woorden, die Chriſtus ſeght, *Dat den Menſch niet alleen en leeft van den broode, maer van alle Woordt, dat voorts comt uyt den mondt Godts*: alſoo dat myn ſpyſe ſoude weſen, gehoorſaem te zijn.

Hier was ik verwondert, peyſende hoe de belofte van Godt aen my gedaen, nu ſou volbrocht worden. Ik was bedroeft, nochtans vol ſekerheyt in myn inwendigh, dat Godt aen ſijn woordt niet en ſoude mankeren. Ik gonk dan om myn droefheyt wat te verſetten, naer de Minderbroeders, om met den voorſchreven Pater wat gaen te ſpreken, ſonder intentie van daer af iet te ſeggen: ſoo ick nu by hem was, ſoo ontvielen my ſoo de tranen, dat ik moeſt uytberſten ſonder my te connen wederhouden. Hy was ſeer verwondert, en ſeyde dit is buyten u gewoonte, wat is't dat u ſoo de tranen uyt perſt? ik wiſt niet wat ſeggen anders als de waerheyt, dat het was om dat my verboden was te Communiceren. Hy vraeghde my waerom dat ik hem dat van't eerſte af niet en hadde geſeydt. Ik antwoorde dat ik niet en hadde gemeynt daer van te ſpreken. Hy vertrooſte my dan ſoo hy beſt conde. Eenige dagen daer naer ontboodt hy my, ſeggende dat Godt hem tot twee reyſen had verlicht. Als Godt hem d'eerſte reys verlicht had, badt hy den Heer om vaſter te mogen gaen, dat hy hem voor de tweede reys ſoude willen verlichten 't welk den Heer heeft gedaen. Tot noch toe haer eygen woorden.

Welken Eerweerdigen Pater *Geldorp* geſien heeft, dat den Heere JESUS haer ſnachs ſelfs de H. Communie heeft gegeven, als het haer verboden was

in

in den dagh te Communiceren. Ende wy ſprekende op eenen goeden Vrydagh, datmen op dien dag niet coſt communiceren, antwoorde ſy, oft wy twijffelden dat ſy op dien dagh minder gehadt hadde, als op den witten Donderdagh; waer uyt wy bemerkten dat ſy door mirakel de ſelve moeſt gekregen hebben.

Eens zijnde ſoo ziek, dat ſy in dry dagen niet van haer bedde hadde geweeſt, oft bequaem om daer van te comen: op eenen Sondagh niet connende uyt de Kerk onſen Lieven Heer krygen, heeft ſy ſoo ſterk van de liefde Godts geweeſt, datſe is alleen opgeſtaen, haer ſelven heeft gekleedt ſonder onſe wete, want wy binnen comende, ſiende haer op, en gekleedt, en wiſten niet wat ſeggen van verwonderinge: ſy is naer de Kerk gegaen, en heeft een heel Mis geknielt, en doen ter Heylige Communie gegaen. Sulkx en diergelijkx is aen haer noch dikwils geſchiet: den Heere Jesus betoonende hoe aengenaem hem was dat ſy ter Heylige Communie gink. Want al eer de dagelijckſche Communie op het groot Beggyn-hof is ingeſtelt, 't welk ſy verkregen heeft, naer dat ſy hierom onuytſprekelijk veel geleden heeft: moeſt ſy als het geenen Communie dagh en was, naer de Carmeliten gaen; en ſomwylen ſoo qualijk te paſſe zijnde, datſe nouwelijkx eenen voet en conde verſetten, heeft ons verſcheyde keeren geſeydt, dat ſoo ſy buyten het Beggynhof was, om naer de Carmeliten te Communie te gaen, dat het ſcheen dat alle hare pynen vergingen, tot ſoo lank dat ſy te Communie geweeſt hadde, ende wederom aen het Beggyn-hof was. Sy was dikwils onderworpen aen inwendige pynen, die ſomwylen ſoo groot waren, dat ſy haer ook Lichamelijk ziek maekten. Ende wat wonder, 't was den pyl daer den cleynen Jesus haer hert geduricgh mede doorſchoot, 't welk ſy eens met haer Lichamelijke oogen heeft geſien, en ook aen den voorſeyden Pater *Geldorp* vertoont is geweeſt, al

eer

eer JESUS haren Bruydegom met haer, in de tegenwoordigheyt van MARIA en JOSEPH als getuygen, is getrouwt.

Deſen ſagh haer hert omringelt van een vlam, doorgaens op en neer vliegende naer den genen van dien dit getreft wierdt. Hy heeft ook haren naem van *Geertruy*, verandert in dien van *Tereſia à ſacro corde* JESU, om die groote liefde, de welke hy wiſt (als haren Directeur) die ſy hadde tot JESUS. Sy was ook ſoo vereenight met JESUS, dat ſy geheel haer leven niet en heeft gedaen ſonder ſijnen Heyligen wille. Jae al eer ſy merckelijke ſaken begoſt, heeft eerſt lank gebeden om ſoo JESUS te bewegen, dat het hem ſoude gelieven, haer ſijnen Heyligen wille kennelijk te maken.

Het is dikwils gebeurt, dat Jouffrouw van *Heſſen* Beggyntjen, by de welke ſy woonde, ende nu noch leeft, dat ſy haer preſſeerde om een ſake te doen van importantie, waer op ſy haer antwoorde: gy wilt dat ik dat ſoude doen: ik en can noch en mag, Godt en laet my niet toe 't ſelve te doen, noch en beweeght my daer toe niet. Sy heeft altoos getracht naer te volgen de groote ſtilſwijgentheyt van JESUS haren Bruydegom, maer geduerig vol van Hemelſche gedachten, ende bynaer een geduerige t'ſamen-ſpraek met JESUS die haer hert doorwont hadde. Hy heeft haer veel verborgentheden te kennen gegeven, van de welke ſy ſeer luttel heeft geſproken aen iemant, als aen hare Biecht-vaders, ende dat noch door het pramen van gehoorſaemheyt, daer ſy ſeer nouw aen was om te voldoen, 't welk haer vleeſch en bloedt heeft gecoſt, gelijk ſy aen de voorſchreve Mede-ſuſter *Eliſabeth* heeft geſeydt, dat in 't verclaren der gratien die ſy ontfonk, ende de ſelve te ſchrijven een groote pynelijkheyt hadde: de welke anders niet voorts en quam als uyt haer ſeer diepe ootmoedigheyt, door de welke ſy wenſchte te blyven in haren niet, ende Godt alleen alle goedt toe te ſchrijven: want ſeyde ſy, die

ſigh

ſigh ſelven iet toeſchrijft, ſteelt als eenen dief, en om ſoodanige dieverye, ſouden wy overgelevert worden aen de Goddelijſte juſtitie: Godt beware my dan van oyt duſdanige dieveryen te bedryven. Maer ik wil Godt laten dat hem toekomt, dat is alle eer ende goet, my ſchrijf ik toe de fouten en ſonden, en het beletſel van ſijn gratie.

Ik vindt my tegenwoordigh gedreven ſonder my te connen wederhouden, 't welk ik voor den heelen Hemel verclare, ende hun al te ſamen roep als getuygen, dat ik my voor inder eeuwigheyt met Jesus verbinde, my noyt uyt mynen niet te verroeren. Ik wil in den ſelven doodt en begraven blyven, en alles in Godt erkennen, ſonder de minſte gedachteniſſe van my ſelven te hebben. Proteſterende dat ik wil leven en ſterven, vereenight met ſijnen behagelijken wil en geeſt, verfoeyende al dat buyten hem is: ende in mynen niet, ſoo blyf ick willeloos en verſtandeloos; geen kenniſſe en begeere ik buyten Godt: alles dat in de werelt is, aengeſien ik en verdrage, gelijk het Godt aenſiet ende verdraeght. Godt is alles wetende, ende ik in alles onwetende; compter eenige wetenſchap oft kenniſſe in myn verſtandt, ik verlies dat weder bloot in Godt, en laet dat weer gaen, waer oft niet waer, gelijk het voor Godt is.

In welke ootmoedigheyt ſy altoos is gebleven, belaſtende weynige dagen voor haer ſterven aen het voornoemt Beggyntjen, dat ſoo haeſt ſy doodt ſoude zijn, ſy al haer papieren ſoude in 't vier worpen, ende verbranden, ſonder dat ſy die ſoude leſen, oft ook iemant laten leſen: 't welk niet en is geſchiet, door goeden en wyſen raedt: want anders ſouden wy berooft geweeſt hebben van alle wonderlijkheden die den Heere door haer heeft gewerkt.

Laet ons komen tot andere particuliere gaven; in den eerſten ſy was ſeer ſober, en met cleyn en luttel te vreden: ſy hadde wel gewilt datſe niet en

hadde

hadde moeten eten, jae datſe won en haer mede moeſt onderhouden, liever aen den armen ſoude gegeven hebben, maer haeren Bruydegom heeft dat uytgeſtelt tot op het leſte van haer leven, gelijk wy hier naer ſullen ſien.

Sy ſeyde dikwils dat JESUS haer moeſte loonen voor elken beet die ſy adt, en voor elken oogenblik die ſy leefde; want ſy ſeyde, datſe maer en adt, en leefde, om dat het den wille Godts was; in 't welk ſy haer noch ſeer verſterfde. Want in den Advent iet gekregen hebbende dat ſy geeren at, om haer te mortificeren, peyſde geduerigh aen wie ſy dat ter liefde van JESUS ſoude geven. Sy dan komende vande ſtadt, ontmoet by het Beggyn-hof een fraey dochterken, van 't welk ſy vraeghde oft ſy wel iet begeerde datſe haer ſoude geven, ba jae antwoorde het maeghdeken, en gonk met haer in huys, en gaf haer dat. Sy en koſt niet genoegh beſien wat fraey en bevalligh kint het was, en ſoo ſy het ſelve hadt laten uyt den huyſe gaen, peyſde noch op eenen ſchoonen appel die ſy hadde, ende dien langende, gonk op den oogenblik om haer den ſelven te geven: en ſiet ſoekende van alle kanten het kint, dat geen dry ſtappen van daer en conde zijn, en vondt het niet: 't is te gelooven dat het eenen Engel, oft onſe Lieve Vrouwe is geweeſt: ſoo aengenaem zijn aen Godt de verſtervingen die 't zijnder eere geſchieden. Sy vertrooſte alle menſchen hoe bedroeft ſy ook waren. Sy beminde ſeer de nettigheyt, ſoo van Ziel als van Lichaem: waerom haer gemeyn ſpreek-woordt was, *Dat de vuyligheyt, en de ſonden uyt de werelt waren, dan ſoude het noch iet zijn.* Haer nettigheyt des Lichaems, gaf te kennen die haerder Ziele, want ſy ſchroomde ook de minſte ſonde, om dat het JESUS mishaeghde, en overleggende de ſonden van alle menſchen, ſoo geeſtelijcke als werelijcke, gonk haer dat ſoo ter herten, datſe nacht en dagh ſoo ſchreeuwde, dat wy dikwils vreeſden, dat haer hert ſoude geborſten

ſten hebben, gelijk wy gelooven dat ſy nievers van geſtorven en is, als van enckel ſwarigheyt van het overdenken der ſonden, door de welke Godt dagelijkx mede vergramt wierdt. Sy ſeyde dikwils hoe de menſchen dat coſten doen, ſoo geduerig te biechten te gaen, en weer naer ſoo veel biechten, alweer geduerig de ſelve ſonden doen. Dat het moeſte zijn, oft datſe geen oprecht berouw, oft geen groot inſicht en hadden van het gene ſy deden: daerom als ſy te biechten gonk, bereydde haer tot dit *H. Sacrament*, met te verwecken acten van een volmaeckt berouw, en van droefheyt, alhoewel ſy haer heel leven geen groote oft grove ſonden en heeft gedaen.

Sy en ſoude ook niet lichtelijk een ander geoordeelt hebben, wat quaet dat ſy ſagh geſchieden, en als ſy iemant hoorde een lichtveerdigh oordeel geven, van iet datſe geſien oft gehoort hadden, beriſpte ſy de ſelve, ſeggende, laet dat oordeel aen Godt, hy is alleen wys om te oordeelen, en wy zijn daer toe te bot en onbequaem.

Sy heeft gehadt de gave van te kennen de herten van die menſchen, de welke by haer quamen, oft uyt curieusheyt, oft om te ſpreken van de gratien die Godt haer dede, oft uyt geveynſtheyt, oft om haer in haer woorden te vangen, aen ſulke en antwoorde ſy niet, als met ſtille en luttel woorden. Als haer iemant verſmaeyde oft verachte, badt voordie, en was blyde, en bedankteſe van het gelt datſe haer gaven om den Hemel te coopen: voegende daer by, dat de menſchen wiſten wat grooten ſchat dat het lijden is, ſy en ſouden dien ſoo niet verworpen: want ſeyde ſy, alſmen niet wilt lijden al dat Godt ons laet overcomen, maer murmureren, datmen dan al-even eens doet, gelijk iemant die met heel handts-vollen gout wegh worpt. Want het lijden is het gout ſeyde ſy, daer men den Hemel mede koopt.

Den Heere Jesus heeft ſijn Bruydt ook wel laten

ten proeven, de pyne van ſijn Doorne Croon, door een groote pyne die ſy in haer hooft lede, die dikwils ſoo groot was, datſe noch ſpreken noch hooren ſpreken en konde, namentlijk eens op eenen Witten Donderdagh, en Goeden Vrydagh, alſwanneer ſy die ſoo extraordinaerelijk gevoelt heeft, dat *Eliſabeth van Eſſen* Beggyntjen, komende uyt de Kerk daerſe de Paſſie gehoort hadde, meer beweegt was in haer te ſien, als ſy wel geweeſt was in de Kerk, in 't hooren der ſelve.

Sy heeft verſcheyde reyſen voorſeydt, dat de ſtraffen dier ſouden comen, om de groote ſonden die dagelijkx geſchieden, ſoodanigh ſouden weſen, als de deſtructie van Jeruſalem dat den eenen ſteen op den anderen niet blyven en ſoude, en ſeyde daer geduerigh by, dat het wel mochte naer haer doodt zijn. Het welk nu ſoo geſchiet, gelijkmen maer te veel by experientie ſiet en bevindt. Want wat zijn 't anders als plagen van den vergramden Godt, de grouwelijke aerdtbevingen, verſinkingen van heel ſteden; bombardatien van ſoo veel plaetſen, de verdervinge van heel het Landt door den droeven Oorlogh? en wat men noch te verwachten zijn, is Godt bekent, ſoo wy ons niet en beteren, en afſtant doen van ſondigen.

Sy heeft ook te vooren geweten de doodt van eenen van ons Cappelaenen die ziek was, en ſeyde ons dat ſmorgens als wy by haer quamen, met ſulk een ſekeringe, als ſy noch eenige ſake haer heel leven hadde geſeydt: wy ſeyden dat hy teenemael beter was, en dat de vrienden die hem hadden comen beſoeken vertrocken waren, om de groote beterniſſe die ſy in hem ſagen, niet tegenſtaende is hy den dagh naer hun vertrek, weſende den Feeſtdag van de *H. Dryvuldigheyt*, ſmorgens ten 6. uren geſtorven, al even eens, gelijk als ſnachts haer veropenbaert was. Sy heeft ook eenige jaren te vooren geweten, dat ſy by ons ſoude comen woonen.

By haer zijn gekomen verſcheyde zielen uyt het

Vage-

Vagevier haer gebeden verſoeken. Een is by haer gekomen, die moeſt haer ſchult ſpreken om dat ſy in haer jonkheyt eenigh quaet van haer geſeydt hadde, waer voor ſy veel hadde geſlagen geweeſt, maer datſe lank geweeſt hadde ſonder pyn, en haer ſchult geſproken hebbende, ſagh haer op den oogenblik van den hoofde tot de voeten geborduert, en gonk ſoo naer den Hemel. Noch een ander die in haer huys een groot quaet toegelaten hadde, maer en had niet wel geweten dat de ſonde ſoo groot was, en is daer me geſtorven: ende naer datſe onderhalf jaer doodt was, is op ſekeren nacht by haer gekomen ſeer bitterlijk verſuchtende. Maſſeur die vraegde wie datſe was, en haren H. Engel die by haer was, antwoorde voor haer, ſeggende wie ſy was. Dan vraeghde Maſſeur oft ſy verdoemt was, ſy antwoorde neen, ende dat om datſe maer half geweeen hadde, dat die ſonde ſoo groot was, die ſy in naer huys hadde toegelaten. Maſſeur peyſende ter-tont, watſe beſt ſoude gedaen hebben, om de ziele te helpen, heeft Godt haer ingegeven datſe hem ſoude op-offeren de beſlotentheyt van JESUS, die hy geleden hadde, de negen Maenden in het H Lichaem van MARIA, en dede noch andere voor haer bidden.

Voorders heeft ſy gehadt een viſioen, datſe tot de H. Communie gonk, en dat ſy den Kelk me noeſte in nemen. Waer door ſy verſtondt dat haer een groot lijden aenſtaende was, in het welk eynlelijk ſy geſtorven is. Sy en heeft de dry leſte dagen, noch ruſt, noch een ooge toegeſloten gehadt, niet doende dan drinken, en een weynigh daer naer het ſelve weer uytbraken, want het en coſt niet verre ingegaen, en is ſoo in de martelie, als eenen Engel, gelijk ſy geleeft hadde, geſtorven den 5. October 1702. oudt zijnde 46. en 28 jaren Beggynten geweeſt hebbende. Sy heeft by de twee dagen op der aerde gebleven, ſonder in de kiſt geſloten te worden, en was noch ſoo ſacht in alle haer lidtmaten

maten, en heel Lichaem, datmen haer gemackelijk soude gekleedt hebben, en alle de Aderen noch blauw gelijk wy die leven, tot verwonderinge van veel menschen die haer quamen sien. Sy leydt begraven voor S. Anna Autaer, onder een cleyn Zargsken.

Dat nu volght sijn eenige bemerkingen op alle haer devotien, ende sterf-dagh, de welke zijn vol mysterien, soo eenen haren vriendt seer wel bemerkt heeft, niet sonder de gratie des H. Geest, want hy seer heyligh van leven is. Sy is dan in den Heer ontslapen den 5. October, zijnde den sterf-dagh van de Seraphinsche Moeder *Teresia*, wiens naem sy niet te vergeefs gecregen en heeft. Sy is gestorven naer eenen vasten van 40. dagen, overgebracht in haer leste ziekte, gelijk noch voormaels is geschiet van twee en dry weken, sonder lichamelijke spyse, alleen te vreden zijnde met het *H. Sacrament*: Naer allen haren wensch op eenen Donderdagh, als het selve is ingestelt. Tusschen de twee Feest-dagen van de twee Seraphinen *Franciscus*, en *Teresia*, hare Patroonen. In de Octaven van den Arts Engel *S. Michiel*, ende den Engel Bewaerder. In de Octave van den *H. Roosenkrans*, in wiens heylige 15. Mysterien al haer leven, doodt, en glorie van de H. Familie van Nazareth, hare gedurige oeffeninge besloten is. En op dat het Saligh getal van de 5. Heylige Namen ook soude sijn deel hebben, is ten 5. uren smorgens gestorven, den vijfden dagh van de weke, ende van de Maendt. Sy is by dat Heyligh geselschap nu vervoeght in de glorie, volgens den wensch van het soet beeldeken, door haren iever alle canten verspreydt. Want sy de sesde plaetse alhier wesende, soo seer betracht heeft te bekomen. Sy versoeke voor ons den selven geest in gratie, in den tijdt en Glorie, inder eeuwigheyt, Amen.

Sy

Sy heeft achtergelaten deſe Godtvruchtige maniere van Miſſe te hooren.

HEt H. Sacrificie der Miſſe, zijnde een cort begrijp van het leven en ſterven JESU Chriſti: waert ſaken wy conſidereerden, die hoorende oft dienende, dat Chriſtus onſen Salighmaker, daer gelijk wederom gecruyſt wordt, ende ſtonden met MARIA ſijne gebenedijde Moeder onder het Cruys, biddende met JESUS en MARIA voor de ſaligheyt van de heele werelt: wy ſouden ongetwijffelt beſondere gratien van Godt ontfangen, als gelijk te preſumeren is dat Jouffr. *Cordeys* heeft gekregen, mits ſy ſoo nouw heeft de myſterien der ſelve gade geſlagen, en devotelijk weten uyt te leggen. Ende dit en moet ons niet wonder dunken, aengeſien ſy van jonkx af het geluk heeft gehadt, van alle dagen de Miſſe te dienen: want den Prieſter in het Clooſter daer ſy woonde, en begeerden niemant als haer, om de ſelve te dienen: ende nu Beggynnen zijnde, de Miſſe voor ſoo veel als hare geſtelteniſſe het toeliet, noch dikwils heeft gedient.

Gaende naer de Kerke om Miſſe te hooren.

O Mijnen Aldergoedertierenſten Godt, Heere ende Vader, ik begeere deſen weerdigen dienſt der Miſſe te hooren, ende u alſoo waerachtelijk te ontfangen in myn ziele, als u den Prieſter Sacramentelijk ontfangen ſal in deſe Miſſe, ende in die ſelve minne dat gy u ſelven offert onſienelijk na der Menſcheyt, in het *Heyligh Sacrament*, met een vernieuwinge van alle u heylige verdienſten, voor my ende alle ſondaren: ſoo offer ik u myn ziele tot uwer minne, myn herte tot uwer ruſten, myn Lichaem tot uwen dienſt, ende met dieper ootmoe-

digheyt, ende weerdige dankbaerheyt, ſoo offer ik in u Heylige verdienſten, ende in uwen alderlieffſten wille my ſelven, ende al dat ik van u Goddelijke goetheyt gebruyke, tijdelijk ende geeſtelijk, ende ook begeer ik deelachtigh deſer Miſſe te worden, ende alle de Miſſen die worden gedaen in't Chriſten rijk, ende van alle de ontfangers daer gy deſen dagh ontfangen wordt Sacramentelijk, ten love ende ter eere uwer Goddelijke goetheyt die gy in u ſelven zijt. Want alle goet uyt u gevloeyt is, ende inder eeuwigheyt vloeyen ſal ſonder eynde, Amen.

Als den Prieſter de Albe aendoet, denkt

O lieven Heere wilt my onreyne ſondaer kleeden met de kleederen der ſuyverheyt, der ziele ende des Lichaems, ende bindt my met het coordeken der liefde, op dat ik u behage.

Als den Prieſter den Manipel aen doet.

O lieven Heere, dat alſoo myn handen (dat zijn alle myn werken) dat ſy altijdt geſchien tot u Goddelijke eere, tot mynder ziele ſaligheyt, ende tot ſtichtinge van mynen even Menſche.

Als den Prieſter den Stoole om den hals doet.

O lieven Heere geeft my gehoorſaem te zijn u, ende die geboden, op dat ik tot allen tijde uwen lieven wille volbrenge, ende mynder ſinnelijkheyt uytgae ende ſterve.

Als den Prieſter de Caſuyfel aen doet.

O lieven Heere door u grondelooſe bermhertigheyt, wilt my ontladen van den ſwaren laſt mijnder ſonden, daer ik in beſchuldight ben.

Als

Als den Prieſter tot den Autaer gaet.

Gaet nu op Dienaer Godts in den naem ons liefs Heeren Jesu Chriſti, die om onſen 't wil neder gedaelt is, uyt den ſchoot ſijns Hemelſchen Vader in dit dal der tranen, op dat u offerande door hem ontfangen magh worden, wy ſondaren gebetert, en alle geloovige zielen vertrooſt worden. *Dit voorgaenae is getrocken uyt den boek van myn Heer Antonius Vervoort: van den welken wy hier naer ſullen ſpreken.*

Den Prieſter gaet vanden Autaer.

Het gene ons beteekent hoe verre den Menſch van Godt was, ende noch ſoude weſen, ten waer den Sone Godts Menſch geworden waer voor ons, ende hem ſoo gemaekt den Sone des Menſchen, om ons te maken kinderen Godts.

Den *Confiteor* beteekent ons, dat, al eer wy willen handelen met Godt in het gebedt, wy moeten bekennen onſe fouten, ende ons daer over veroot-moedigen, ende Godt daer van vergiffeniſſe vraen, al eer wy veranderen om met ſijne Majeſteyt te handelen.

Den Prieſter naer den *Confiteor* gaet tot den Autaer, ende kuſt den ſelven. 't Geen ons beteekent dat hy in dit H. Sacrificie niet en ſoekt ſijnen tijdelijken intereſt in 't particulier, maer dat hy in alles ſoekt alleen de glorie Godts: ende gelijk Godt door de liefde is gebonden aen ons, dat hy alſoo ook niet en wilt doen, als voor de liefde van Jesus.

Achter een begint den Prieſter den *Introitus*. Het gene ons beteekent, het groot verlangen van de Oudt Vaders, naer de compſte van den Meſſias,

ende in den ſelven tijdt, maeckt hy het teeken des H. Cruys om ons te beteekenen dat alle de rechtveerdige ende heyligen van het oude Teſtament niet en ſouden hebben eenige gratie, nochte en ſouden hebben connen geraken tot de ſaligheyt als door de verdienſten van het H. Cruys, oft Paſſie Chriſti. Ende den Prieſter voeght daer by den *Gloria Patri*, om ons te beteekenen dat den Meſſias was Godt ende Menſch, door wien aen den Menſch is gecomen de kenniſſe van de H. Dryvuldigheyt, ende alle het gene den Sone Godts hier op der aerden gedaen heeft, is geweeſt tot lof van de Heylige Dryvuldigheyt.

Den *Kyrie eleyſon*, is te ſeggen, Heere ontfermt u onſer. Het gene ons beteekent het continueel verlangen van de Oude Vaders, hun geduerige gebeden dat toch ſoude geſonden worden den beloofden Meſſias. 't Welk niet en is ſonder myſterie dat het negen keeren wordt geſeydt: want de dry eerſte, zijn ter eeren van Godt den Vader, de tweede dry, ter eeren van Godt den Sone, ende de derde dry, ter eeren van Godt den H. Geeſt: ende in deſe manier doet den Prieſter als een belydingh van Geloof, ende aenbiddingh van de H. Dryvuldigheyt.

Den *Gloria in Excelſis*, beteekent ons dat het verlangen van de Oudt-Vaders, volbrocht is door de compſte van den Meſſias: ende het teeken des H. Cruys dat den Prieſter op het eynde maekt, beteekent ons dat Chriſtus in de werelt gecomen is.

Al eer den Prieſter hem omkeert, kuſt hy het midden van den Autaer, die gelijk de Figure is van Chriſtus, om ons te leeren dat hy hem met Chriſtus vereenight, om eerſt van hem de gratie te ontfangen, door dit groot Sacrificie om de H. Kerck ende alle de Chriſtenen daer van deelachtigh te maken, ende daerom hem omkeerende, doet hy de armen

armen open tot een teeken dat hy ons wilt deelachtigh maken van de gratie die hy ontfangen heeft.

Terwylen den Prieſter leeſt de gebeden oft de Collecten, in dien tijdt condy Godt bidden voor uwe noodtſakelijckheden, Want dit gebedt beteekent dat Chriſtus is op-geoffert in den Tempel, ende dat hy van ſijne geboorte, tot dat hy gedoopt is van S. Jan, altijdt in het gebedt is geweeſt. In het eynde van het gebedt den Prieſter ſeydt altijdt door onſen Heere JESUS Chriſtus, om dat de H. Kerk oft alle de Chriſtenen van Godt niet en vragen, als door de verdienſten Chriſti; want gelijck Chriſtus is den Verloſſer des werelts, ſoo is hy ook den Middelaer tuſſchen Godt en den Menſch.

Den *Epiſtel* beteekent het oudt Teſtament, ende de Predicatie van S Jan die den Voorlooper Chriſti was, en moeſt den Menſch diſponeren om den Heelven te ontfangen.

Den *Gradual* is te ſeggen alle het gene den Prieſter ſeght naer den *Epiſtel* tot *d'Evangelie*, daer hy ſeght *Alleluia*, ende verhaelt hy 't noch dikwils, dit beteekent het geluk ende de blijdtſchap die d'Apoſtelen gehadt hebben zijnde geroepen van Chriſtus, ende de blijdtſchap die ſy gevoelt hebben zijnde in ſijn ſoet Heyligh geſelſchap.

Eer den Prieſter gaet leſen het *H. Evangelie*, ſtaet hy ſtil in het midden van den Autaer, ende blijft eenigen tijdt hem buygende, ſeggende eenige gebeden, het gene beteekent de eenigheyt van den Sone Godts die hem vertrok inde wilderniſſe, ende bleef daer veertigh dagen, hem bereydende door deſe H. Eenigheyt tot de Predicatie van het H. Evangelie: ende ſoo wanneer den Prieſter daer ſoo gebooght ſtaet heeft hy de handen t'ſamen, maer en ruſten op den Autaer niet om een groot myſterie,

ende om ons te seggen hoe groot de vernederinge Christi heeft geweest, die verlaten is geweest, ende gelijck *S. Marcus* seght, verworpen met de beesten al oft hy niet weerdigh en hadt geweest te zijn in de conversatie van de Menschen, Hy die den Koninghende den Heere was van alle de Engelen.

Ende dan leestmen het *H. Evangelie*, ende all het volck staet recht: waer door de Christenen t kennen geven datse gereet zijn hun te voegen nae de inspraken van den H. Geest, ende dat sy wil len getrouw zijn in het bewaren van het woord Godts 't geen in het *H. Evangelie* besloten is.

Naer dat het *H. Evangelie* gelesen is, den Priester kust den Boek, in welcke Ceremonie den Priester u leert hoe aengenaem het woordt Godts on moet zijn.

Naer het *Evangelie* seght den Priester den *Credo* om dat den Mensch door het vercondigen van he *Evangelie*, is gecomen tot het waerachtigh geloof

Den *Credo* voleyndt zijnde, den Priester keerd hem om naer het volck; seggende, *Dominus vobij cum*; 't welk ons beteekent, dat de Apostelen doo de heele werelt hebben gaen prediken het *Evangelie* ende vercondigen de waerheyt van ons Geloof pre kende de penitentie, ende bekeerende de Menschen tot het waerachtigh Geloof.

Hier eyndight het eerste Deel.

HET TWEEDE DEEL.

Hier moeten wy ons in een ander disposítie stellen als in't voorgaende: want in't eerste hebben wy aengesien ons eygen selven door een oot moedige bekenteniſſe van onse fouten: nu moeten wy aensien den Sone Godts, die in dit weerdig Sacrificie hem geweerdight tot ons te comen, on ons te doen sien het exces van sijne liefde, end ons te stellen in een volle mededeylinge van sijn ver

verdienſten, ende ons deelachtigh te maken van ſijn Goddelijke gratie.

De principaelſte diſpoſitie die ik u wenſche te hebben, waer datge u hert ende uwe intentie heel vereenighde met die van *Jeſus* Chriſtus. Ende voor al ſoud' ik u raden u beſigh te houden met de gedenkeniſſe van de Paſſie Chriſti: want gelijck den Hemelſchen Vader ſijn vermaek neemt in de Paſſie ende doodt van ſijnen eenigen Sone, alſoo neemt hy ook ſijn vermaek in ons te ſien beſigh houden inde gedachteniſſe der ſelve, ende ons te verwonderen over dit groot werk der liefde.

Tot naer den *Credo* blijft den Kelk gedekt, maer corts daer naer den Prieſter ondeckt den ſelven in het geſicht van allen het volk. Om ons te repreſenteren, dat als den Hemelſchen Vader ſijnen eenigen Soon had laten leveren in de handen van de booſe Joden, ſy den ſelven in ſijne Paſſie hebben naekt ontkleedt, ende ſoo gelaten tot ſpot van allen het volck 't geen beteeckent dit Myſterie.

Gy mooght bemerken dat den Prieſter het broodt ende den wyn gereedt maekt, lank te vooren eer hy het ſelve gaet conſacreren, 't welk ons beteekent, dat al is 't dat Chriſtus maer en is geſtorven naer dry en dertigh jaren, nochtans van ſijne ontfangeniſſe af altijdt ſijn Paſſie ende doodt voorſien heeft, ſijn ſelven ſoo geduerigh op-offerende aen ſijnen Hemelſchen Vader om te ſterven voor den Menſch.

Den Prieſter gietende wyn in den Kelk, mengelt hem met water. Het gene ons beteekent dat als de Zyde Chiſti is geopent geweeſt met de Lancie, daer uyt is gecomen water ende bloedt. Deſe Ceremonie leert ons noch, dat den Sone Godts door ſijn Menſchwordinge, hem heeft vereenight met onſe nature, ſy ſelven Menſch makende: maer hier ſtaet te bemerken datmen maer een druppel water en

doet in den wyn. 't Welk ons repreſenteert dat alle de Menſchen maer en zijn een druppel water voor Godt.

Den Prieſter eer hy het water daer in doet, hy gebenedijdt het met het teeken des H Cruys, om dat het water beteekent de Menſchelijcke nature: welke Ceremonie ons beteekent, dat, is 't dat wy willen vereenight zijn met Godt door liefde ende gratie, dat wy moeten gebenedijdt zijn door Jesus Chriſtus, die ons door ſijne doodt getrocken heeft uyt de maledictie. 't Is daerom dat wy moeten bemercken dat in de Miſſen diemen leeſt voor d'Overledenen, dat het water niet en wordt gebenedijdt, om dat de Zielen die zijn in het Vagevier, verſekert zijn van de gratie Godts, ende zijn in den ſtaet van gratie.

Den Prieſter waſcht ſijn handen. Waer uyt wy moeten leeren, hoe net wy moeten zijn naer ziel ende Lichaem om ons te preſenteren in dit Heyligh Sacrificie.

Hier naer keert hem den Prieſter naet het volk, ende ſeght luy *Orate Fratres.* Bidt broeders, om ons te toonen, dat, willen wy geraken tot de kenniſſe van de Myſterien van onſe Saligheyt, wy moeten bidden dat hy door ſijn Hemels Licht ons verſtandt gelieve te verlichten.

Naer deſe Ceremonie, den Prieſter blijft in ſtilſwijgentheyt, 't is om te beteekenen het vertreck van Jesus, die hem vertrock uyt Judeën ende gonk in de Wilderniſſe, om dat de Joden hem ſochten te dooden, ende ſijn ure en was noch niet gekomen, ende ſoo bleef hy eenige dagen verborgen voor de Menſchen: ende daerom den Dienaer die de Miſſe dient, houdt hem heel ſtil, ende en ſpreekt niet een woordt, om dat den haet der Joden ſoo verre was gecomen dat'er niemant van Jesus en derfde ſpreken. Niet te min in deſen tijdt van ſtilte, en laet den Prieſter daerom niet te bidden, maer

in

in ſtilte 't geen ons beteekent dat *Jeſus* verborgen ſijnde hem bereyde tot de doot, ende hem gereet maekte om te beginnen dat groot Sacrificie dat hy dede van ſyn ſelven aen den boom des Cruys.

Naer deſen tijt van ſtilte den Prieſter begint de *Prefatie* de welcke hy ſeght met luyder ſtemme: 't gene ons beteekent dat den dagh van ſijne Paſſie naerderde, ende hoe den Sone Godts quam uyt de wilderniſſe naer Judeen ende gonk naer Betanien in het huys van Lazarus alwaer hy met blydtſchap wiert ontfangen.

In het beginſel van de Præfatie den Prieſter ſegt heel luy *Surſum corda*, dat is te ſeggen, heft u hert op, om ons te leeren dat wy onſe herten moeten trecken van alle wereltſche ſaken ende dat ons hert voor niemant en magh open zyn als voor Godt, ende om dat wy niet goets en vermogen ſonder Godt en ſyne goddelyke gratie, ſegt den Prieſter in het beginſel van de Præfatie *Dominus Vobiſcum*, den Heere ſy met UL. waer mede hy ons wenſcht de hulpe van Godt ende de medewerkinge van ſyne gratie.

In het eynde van de Præfatie ſegt den Prieſter drymael *Sanctus*, om ons te leeren dat wy aenbidden eenen Godt en dry Perſoonen aen de welke wy alle eer ſchuldig zyn.

In het eynde maekt den Prieſter het teecken des H. Cruys om ons te leeren dat Chriſtus niet en is in de werelt gekomen om te hebben een tydelyk ryk, want hy ſelfs ſegt, dat ſyn ryk niet en was van deſe werelt, maer dat hy is gekomen op de werelt om ons te verkondigen dat het ryk Godts moet zyn in onſe herten ende zielen dat pretendeert hy van ons, voor ſyn doodt, Paſſie, ende Cruys.

Naer de Præfatie volgt den *Canon* daer in moeten wy bemerken dry dingen. Eerſt dat den Prieſter ſegt de woorden van den *Canon* in het ſecreet, t'geen ons beteekent dat den Sone Godts ſijn H. Paſſie heeft begoſt met een extreme droefheyt die hy hadt in den hof van Oliveten die ſoo groot was, dat hy ſeijde, ſyne Ziele bedroeft te zijn totter doodt toe.

De ſilentie van den Prieſter beteekent ons de ſilentie van den Sone Godts met de welke hy verdroeg de valſche getuygeniſſen, de injurien die hem aengedaen wierden in ſijn H. Paſſie, ende al conde hy veel dingen antwoorden, nochtans verdroegh het al ſonder een woort te ſpreken, blijvende ſtil als een lam om gedoodt te worden voor de ſonden van de werelt.

Ten tweeden, in den ſelven tyt den Prieſter buijght hem in het midden van den autaer, 't gene beteekent de ootmoedigheyt daer den Sone Godts hem mede offerde tot de juſtitie van ſijnen hemelſchen Vader om te ſterven voor de ſaligheyt van den Sondaer.

Ende als gy ſiet den Prieſter ſoo geboogt conſidereert den Sone Godts in het gebedt dat hy dede in het Hofken daer hy met ſijn heylig aenſchijn lag plat ter aerde, ende tracteerde met ſijnen Hemelſchen Vader voor ſijne doot, ende in dat ghebedt kennende den wil van ſijnen Hemelſchen Vader, hy accepteerde ende gaf hem over aen ſijne goddelijke regtveerdigheyt: Stont dan op ende gonk ſijne vyanden te ghemoet, ende ſtelde ſijn ſelven in hunne handen hem overleverende aen hunne vreedtheyt.

Ten leſten dan kuſt den Prieſter het midden van den Autaer, dat ons beteekent dat den Sone Godts ſijn ſelven gewilliglijk geoffert heeft tot de doodt des Cruys uyt pure liefde.

Naer

Naer deſe Ceremonien den Priſter maekt drymael het tecken des H. Cruys, en maekt die gelyk over het broot ende den wyn, dat beteekent dat den Sone Godts heeft gegeven ſijn H. Lichaem ende Bloet voor de voldoeninge van de ſonden des werelts, ende heeft het ſelven gegeven door den goddelijken raet, want de dry Perſoonen van de H. Dryvuldigheijt hebben daer in geconſenteert.

Terwylen deſen tyt den Prieſter is in ſtilte ofte ſpreckt heel ſtil, om dieſwille dat het myſterie van de Menſchwordinge Chriſti, ende de verloſſinge van den Menſch ſecreet was, ende niet bekent en was dan aen weynige perſoonen, ende de werelt ſelver, voor de welke Godt allen dit dede, en heeft de kenniſſe niet gehadt.

Als den Prieſter is by naer aen de *Conſecratie* ſoo hout hy ſijn twee handen over de Hoſtie ende den Kelk en blyft ſoo eenigen tyt, om ons te toonen de macht die den Hemelſchen Vader toonde over ſijnen eenigen Sone. Deſe ſelve Ceremonie leert ons dat den menſch hem behoort geheel aen Godt te offeren, ende dat wy zijn hangende aen ſijne macht

Hier naer den Prieſter maekt een Cruys over de Hoſtie ende den Kelk eer hy conſacreert, om op een nieuw te repreſenteren ende als een beſluyt van al datter gepaſſeert is in den Heere *Jeſus Chriſtus* ten tijde van ſijne Paſſie.

Dan neemt hy de Hoſtie in ſijn handen om te pronunceren de krachtige woorden van de Conſecratie, maer eer hy Conſacreert, hout hy eenigen tijt de Hoſtie in ſijn handen, hy ſlaet ſijn oogen naer den Hemel, hy gebenedijt de Hoſtie met het teeken des H. Cruys, ende doet het ſelve over den Kelk.

Alle deſe actien beteekenen op een nieuw, het gene den Sone Godts heeft gedaen in het leſten ayont-mael Conſacrerende het broot ende wyn ende

ſtelde

ſtelde in het goddelijk Sacrificie der Miſſe ende het *H. Sacrament des Autaers.*

Hier naer prononceert hy de krachtige woorden van de Conſecratie: maer hier ſtaet te bemerken, dat als den Prieſter die woorden prononceert hy hem boogt over den Autaer 't geen ons beteekent dat allen het volk behoort te bidden, om dat wy altemael waren in een eeuwige maledictie ten waer dat den Sone Godts door ſijne doodt had comen voldoen aen de goddelyke rechtveerdigheyt.

De *Conſecratie* van de Hoſtie gedaen zijnde den Prieſter valt op ſijn knien ende aenbidt die, ende heft de ſelve op, die toonende aen het volk om hun te nooden om de ſelve Majeſteyt tegenwoordig gelyk hy is in den Hemel, maer verborgen onder de gedaente van broot, ook te aenbidden. Hy is hier in het midden van het volk gelijk in den hemel in het midden van de Engelen ende Heyligen. Al het gene den Prieſter heeft gedaen met de Hoſtie, doet het ſelve met den Kelk die door de cracht van de woorden der Conſecratie den wyn verandert in het Bloet *Jeſu Chriſti.*

Als den Prieſter opheft de H. Hoſtie ende den Kelk, tis wel om hem te aenbidden, maer 't is nog om ons te repreſenteren hoe den Sone Godts is verheven aen het houdt des Cruys, ende is daer geweeſt tot ſpot van allen de werelt.

Naer de Conſecratie den Prieſter bidt in't ſtilte hy maekt een Cruys over de Hoſtie ende kuſt den Autaer, om ons te toonen dat wy vereenigt zijn met Godt door het H. Sacrificie van het Cruys.

Naer eenige ſtille gebeden den Prieſter maekt nog drymael het teeken des H. Cruys, maer op de maniere die te remarqueren is: want het eerſten Cruys maekt hy over de Hoſtie, het tweede over den Kelk, het derde over ſy ſelven. Die repreſenteren ons de groote avantagie, die alle ſoorten van ſtaten hebben ont-

ontfangen van de Paſſie *Ieſu Chriſti*. De eerſte zijn de Heyligen die hun in den hemel verblyden van de ſienelyke preſentie *Ieſu Chriſti*, die ſy verkregen hebben door de verdienſten van de Paſſie *Chriſti*. De tweede zijn de geloovige die noch zijn in het Vagevier, die dagelyckx verwachten de voldoeninge van hun ſonden door de verdienſten der Paſſie *Chriſti*. De derde zijn de geloovige die noch zijn in de werelt die geen ander hoop en hebben als in het Cruys en Lyden *Chriſti*.

Hier naer ſlaet den Prieſter op ſijn borſt ſeggende met luyder ſtemme: *Nobis quoque peccatoribus* 't is te ſeggen Heere zyt ons genadig arme ſondaers. Dit beteekent als gelijk den goeden Moordenaer die met luyder ſtemme heeft beleden de Godtheyt ende de macht van *Ieſus Chriſtus*, ende dat met ſoo een levende geloof dat hy volle vergiffeniſſe van ſijn ſonden heeft bekomen, wy ook met hem den Hemel mogen verdienen.

Een weynig tyts hier naer den Prieſter maekt nog drymael het teeken des H. Cruys over de Hoſtie ende den Kelk, om te repreſenteren dat *Chriſtus* dry uren levendig heeft aen het Cruys gehangen, ende hier mede ontdekt den Prieſter den Kelk buygende ſijne knien ende nemende de Hoſtie in ſijn handt maekt nog drymael het teeken des heylig Cruys met de ſelve over den Kelk ende twee tuſſchen hem ende den Kelk, waer door ons beteekent wort, dat als den Sone Godts doodt was, nog dry uren bleef aen het Cruys hangen. Boven dien dat Chriſtus naer ſyn doodt is doorſteken met een lancie in ſijn zyde, waer uyt vloeyde water ende bloet. Naer welke Ceremonie den Prieſter houdende noch de Hoſtie in ſijn hant boven den Kelk verheft hy die 't ſamen met den Kelk een weynig op, ſeggende *Omnis honor & gloria*. 'T is geſeyt alle eere ende glorie zy aen Godt den Vader, ende den

Sone

Sone in de vereeninge van den H. Gheeſt. Hier mede ons leerende dat de heylige Dryvuldigheyt noyt geen meerder eer oft glorie en kan ontfangen als door de Paſſie Chriſti : Het verheffen der H. Hoſtie met den Kelk op den ſelven tyt geeft ons te kennen, dat de grootheyt Godts die ſcheen vernedert te zijn door de ſonden van den menſch, is verheven door de voldoeningen van *Ieſus Chriſtus* door ſijn vernederinge aen het Cruys. Hier naer ſet hy neder den Kelk leggende de H. Hoſtie op den Corporael ende deckt den Kelk, dit repreſenteert ons hoe Chriſtus wort afgedaen van het Cruys ende in het graf geleyt.

Dit gedaen zijnde leeſt den Prieſter heel luy den *Pater noſter* : Dit beteekent dat de ſelve die hem hadden gekruyſt, ſiende alle die wondere teekenen, bekenden dat Chriſtus was den Sone Godts. Hier naer den Prieſter hout hem heel ſtil, dit beteekent de ruſt van Chriſtus die bleef ſtil in het graf tot ſijn glorieuſe Verryſſeniſſe.

Hier eyndight het tweede Deel.

HET DERDE DEEL

Stelt ons voor de Verryſſeniſſe Chriſti.

BEmerkt hier dat den Prieſter van het *Offertorie* af de Pateen onder den Corporael heeft geleyt, ende nu neemt hy de ſelve in ſijn hant: Dit beteekent een groot myſterie. De Pateen is ordinaris van gout, ende het gout is het edelſte onder de metaelen: alſoo naer de opinie van veel de Pateen van gout beteekent de Godtheyt die oneyndelyk te boven gaet alle creaturen. Dan legt den Prieſter op de Pateen de geconſacreerde Hoſtie om te betoonen dat de Godtheyt noch voor de Paſſie, noch naer de Paſſie en is geſcheyden geweeſt van de heylige Menſc-

Menſcheyt: en om te toonen datter niet en is vergeten in dit H. Sacrificie, gy moet bemerken dat de Hoſtie blyft op de Pateen van het beginſel van de Miſſe tot den Offertorium, 't welk beteekent de vereeninge van de Godtheyt met de Menſcheyt die noyt en zijn geſcheyden geweeſt: Maer in het tweede Deel van de Miſſe leyt de Hoſtie op den Corrael ende de Pateen onder den Corporael verborgen, 't welk ons beteekent dat in den tyt van de Paſſie de Godtheyt verborgen is geweeſt: maer gelyk den Sone Godts naer ſijne Verryſſeniſſe wederom heeft doen verſchynen ſyne Godtheyt door veele teekenen, ſoo ontdekt den Prieſter wederom de Pateen ende legt de Hoſtie daer op die daer dan op blyft. 'T geen ons beteekent dat Chriſtus naer ſijne Verryſſeniſſe niet meer en is gekomen tot de vernederinge van het lyden. In alle ſolemnele Miſſen van den Offertorium tot aen den Pater-noſter hout den Subdiaken de Pateen in ſyn hant om hoogh maer bedeckt, waer me de hy ons leert dat de Godtheyt wel is geweeſt verborgen, maer en is noyt geſcheyden geweeſt van de Menſcheyt.

Naer alle deſe Goddelijcke Myſterien neemt den Prieſter de geconſacreerde Hoſtie in ſijn handt, ende deyldt die in dry deelen. Om ons te leeren dat de Paſſie Chriſti profijtigh geweeſt is aen dry ſoorten van ſtaten, aen de Heyligen die zijn in den Hemel, aen de Zielen die zijn in het Vagevier, en aen de Menſchen die noch zijn in de werelt. Maer dit en is niet ſonder Myſterie, want de eerſte twee deelen voeght hy wederom 't ſamen: dit repreſenteert, dat ſoo haeſt de Zielen in het Vagevier ſullen geſuyvert zijn, ſullen vereenight zijn, met die zijn in den Hemel. Het derde deel doet den Prieſter in den Kelk, ende mengelt dat met het H. Bloet Jesu Chriſti. Dit derde deel repreſenteert de Chriſtenen die noch in den Hemel niet en zijn met de Heyligen, maer hier noch leven om den Hemel weerdigh te worden. Daer zijn verſcheyde Doctoo-

ren

ren die seggen dat dit derde deel 't welk valt in den Kelk, beteekent dat Christus in sijn Verrijsseniſſe door de kompste van sijne Godtheyt, heeft vereenight sijn H. Bloedt met sijn H. Lichaem: ende om te toonen dat alles is geschiet door de macht van de H. Dryvuldigheyt. Den Priester houdende in sijn handt het derde deel, maekt drymael het teeken des H. Cruys, ende in den selven tijdt hebbende gemaekt die dry Cruysen, seght den Priester met luyder stemme *Pax Domini sit semper vobiscum.* Den Vrede des Heeren zy altijdt met U-lieden. Om ons te betoonen dat Christus naer sijn Verrijsseniſſe heeft gegeven den Peys aen sijne Apostelen, ende heeft gelaten den Peys in werelt.

Hier naer seght den Priester *Agnus Dei*, om te toonen dat wy in dit H. Sacrificie der Misse, sien het waerachtigh Lam Godts, dat Joannes Baptist met den vinger wees, dat wegh neemt de sonden des werelts. Twee mael seght den Priester *Miserere nobis*, ende den derde mael, seggende *Agnus Dei*, seght hy *Dona nobis pacem*, 't welk ons leert dat wy niet deelachtigh en connen worden van den Vrede Christi, ten zy wy gesuyvert zijn door sijn gratie.

Hier naer seght den Priester *Pax vobis*, Vrede sy U-lieden, om ons te doen gedencken dat wy door de verdienſten van Jesus Christus verkregen hebben den Peys met Godt, en daerom ist datmen voor de H. Communie geeft den kus van vrede, om ons te leeren dat wy moeten vereenight zijn met den bant van liefde tot onsen naesten eer wy ons vernaderen tot de *H.* Communie 't welk is het Sacrament van Liefde. Maer bemerkt dat den Priester eerst kust den Autaer om ons te toonen dat den vrede in Godt sijn beginsel heeft ende door Christus aen de Christenen is gegeven.

Hier naer den Priester bereyt hem tot de *H. Communie*: gy kont van gelyken doen ten minſten tot

de

de geeſtelyke: Maer al eer den Prieſter Communiceert buygt ſijn knien om ons te leeren, dat wy eerſt Godt moeten aenbidden eer wy hem ontfangen. Den Prieſter ſeggende: *Domine non ſum dignus* bekent dat wy niet weerdig en zijn Godt te ontfangen. De ootmoedigheyt is ons noodig als een bereydeniſſe tot de H. Communie.

Naer de Communie blyft den Prieſter een luttel ſtil om Godt te bidden ende te bedanken van dit groot weldaet, ook om te toonen dat hy bereet is om ſyn bloet te vergieten voor de waerheyt van ons H. Geloof.

Terwylen den Prieſter voleynt de Communie, den Dienaer verdraegt den Boek van d'een zyde, naer d'ander, dit beteekent ons dat de Joden die nu hertneckigh blyven, op het eynde van de werelt hun ſullen bekeeren tot ons H. Geloof. Hier naer den Prieſter opent den boek, keert hem om in het midden van den Autaer ſeggende: *Dominus Vobiſcum* den Heer zy met u-lieden, door het welk den Prieſter wenſcht dat Chriſtus geweerdigt het volk deelachtig te maken van ſyne gratie.

Deſe Ceremonie beteekent nog, dat de H. Kerk ſal groote blyſchap toonen als de Joden in het eynde van de werelt hun ſullen bekeeren.

Den Prieſter keert weer naer den boek doende eenige gebedē, t'ſwelk ons beteekent dat Chriſtus verheven zijnde tot de rechte hant des Vaders, is daer geſtelt als onſen Middelaer die niet op en hout van voor ons te bidden.

Hier naer den Prieſter hem omkeerende ſegt: *Ite miſſa eſt*, 't welk te kennen geeft, dat het H. Sacrificie ten eynde is.

Den Prieſter kuſt hier naer met reverentie den Autaer ende bidt de H. Dryvuldigheyt, te aenſien met een oogh van bermhertigheyt het Sacrificie dat daer is opgeoffert ende het ſelve te willen ontfangen door de verdienſten Chriſti,

Den Prieſter maekt hem bereyt om de Benedictie te geven, buygt hem ende doet reverentie aen het Cruys dat op den Autaer ſtaet, om ons te leeren dat wy gebenedydt zijn door JESUS Chriſtus, en dat alle gratien die wy krygeu, ons gegeven wort door de verdienſten vau JESUS Chriſtus.

Hier naer geeft den Prieſter de Benedictie die hy geeft in den Naem des Vaders, ende des Soons, ende des H. Geeſt. Dit beteekent dat als Chriſtus is opgeklommen ten Hemel, volbrocht hebbende het Sacrificie van het H. Cruys, gaf de Benedictie aen ſyn Apoſtelen.

Naer de Benedictie leeſt den Prieſter nog d'Evangelie van *S. Jan*: *In principio*, ende als den Prieſter prononceert die woorden: *Het Woordt is vleeſch geworden* valt hy op ſyn knien, om ons te leeren met wat reverentie die woorden moeten geprononceert worden: maer principael tot een act van erkenteniſſe, ende om Godt te bedanken van een ſoo groot weldaet dat hy hem geweerdight heeft voor ons menſch te worden. Maer daer is nog Myſterie dat men dat Evangelie leeſt aen de zeyde van de Heydenen: want al iſt dat de Joden hun ſullen bekeeren, niet te min de H. Kerk en ſal tot hun niet keeren. maer ſy ſullen tot de H. Kerk keeren. In deſe leſte Ceremonie leerē wy dat op het eynde van de werelt Godt aen de Chriſtenen nogh ſal geven een meerder kenniſſe van dit H. Sacrificie dan te vooren. *Deo gratias.*

Sy heeft voor haer deſen Uer-wyſer op het Lyden *Chriſti Jeſu* gemaekt.

s' Avonts ten 6. uren.

Overpeyſt hoe JESUS de voeten waſt van ſijn Apoſtelen. Oeffent u in inwendige en uytwendige verootmoedingen ende vereert dit Myſterie met het kuſſen der aerde.

Ten

Ten 7. uren.

JESUS *houdt het Avondt-mael ende ſtelt in het H. Sacrament des Autaers.*

Verweckt eenen inwendigen honger tot dit Hemels Broodt, ende Communiceert geeſtelijk.

Ten 8. uren.

De droefheyt Chriſti in het Hofken, ende ſijn vierigh Gebedt.

Wenſcht die droefheyt te hebben over uwe ſonden, met vierigheyt in 't gebedt, ende offert deſe aen den Hemelſchen Vader, tot voldoeninge van uwe ſlappigheyt.

Ten 9. uren.

JESUS *wordt gevangen ende geſleypt door de Beke van Cedron.*

Doet hier acten van vlytige gehoorſaemheyt, ende werpt u eenen Miſerere plat ter aerde.

Ten 10. uren.

Dien pynelijcken nacht, en alle die beſpottingen.

Begeeft u tot de ruſt met wenſchen en begeerte dat alle uwe weder-aeſſemen mochten Lof-ſangen zijn, voor allen die oneer die JESUS op dien nacht heeft geleden.

Smorgens ten 5. uren.

Den onnooſelen Kaeck-ſlagh voor Cayphas.

Offert JESUS allen u miſerien ende arbeydt in de vereeninge van ſijn H. Lijden, ende vereenight u met ſijnen geeſt.

Ten 6. uren.

Valſche beſchuldinge voor Pilatus.

Bekent u ſchult voor Godt en voor de Menſchen, bidt vergiffeniſſe, ende tracht u ſonden en fouten te beteren.

Ten 7. uren.

stilswygentheyt van JESUS *voor Herodes.*

En spreekt niet dese ure buyten de noodtsakelijkheyt, en houdt u in eene grondige vernietinge.

Ten 8. uren.

Barabbas wordt voor JESUS *gestelt.*

Stelt JESUS in u hert boven al dat in de werelt is, met acten te verwecken van vierige Liefde.

Ten 9. uren.

De bloedige Geesselinge van JESUS.

Offert den Hemelschen Vader dit vergoten Bloedt voor u en voor alle sonden des werelts tot voldoeninge.

Ten 10. uren.

De pynelijcke Krooninge van JESUS.

Beschaemt u voor Godt dat gy soo weynigh condt lijden, ende bidt om de deught van verduldigheyt.

Ten 11. uren.

De Cruys draginge van JESUS.

Verkloekt u Ziel en geest, ende booght u gewillighlijk onder de kleyne Cruyskens die den Heer u over seyndt.

Snoenens ten 12. uren.

De schandelijcke Cruysinge van JESUS.

Offert u aen den Hemelschen Vader, dat hy met u doet in tijdt en eeuwigheyt naer sijn wel-behagen.

Ten 1. ure.

JESUS *bidt voor sijn vyanden, en ontfanght den Moordenaer in genade.*

Vergeeft en vergeet alles dat oyt iemant tegen u heeft misdaen, ende geeft JESUS eenen Kus van vrede.

Ten

Ten 2. uren.

JESUS *seght tot sijn Moeder, Siet uwen Soon.*

Beveelt u met een kinderlijck hert aen MARIA, ende bidt om haren bystandt in de ure van u doodt.

Ten 3. uren.

JESUS *geeft sijnen geest met een nedergebooght hooft.*

Offert *Jesus* op u doodt, die gy in de vereeninge van sijn H. Doodt wilt sterven.

Ten 4. uren.

Openinge der Zyde Christi.

Offert dit Water ende Bloedt tot suyveringe van de Zielen in 't Vagevier.

Ten 5. uren.

Afdoeninge van't Cruys ende de Begraeffenisse.

Begraeft u in de Wonden van *Jesus*, ende blijft daer in woonen.

GEESTELYCK DICHT

Gemaekt van Jouffr. CORDEYS door 't welk JESUS *roept sijn Bruyten om te Lijden.*

BLijft mijne Bruydt een weynigh staen,
Ick sou u geeren spreken aen,
Ick vindt soo geeren eenen Mensch
Daer ick aen spreken kan naer wensch,
Daer wordt niet veel naer my gehoort,
Sy zijn in d'ydelheyt versmoort,
Van Lijden is veel myne spraek,
Daer is een ieder af vervaeckt;
Het Lijden en staet niemant aen,
Men wilter al af loopen gaen,

Maer ick als eenen goeden Vriendt
Wete het beſte wat hun diendt,
'T is veel beter te lijden hier,
Als te gaen naer het Vagevier,
Aen die wilt zijn aen my rebel,
Daer heb ick voor gemaekt de Hel;
Maer wildy weſen wel verſint,
Siet dat gy my ten beſten mint:
De Cruyskens al doen ſy wat pyn,
Sy zijn de Ziel een medecyn,
'K ben u in Cruycen voorgegaen,
Mari' en *Joſeph* volghden 't ſaem,
Wy leefden t'ſamen ſonder pracht,
De Werelt heeft ons niet geacht,
En werckten t'ſamen in ons huys,
Sy peyſden dickwils op myn Cruys,
Van ſonden zijn wy onbeſmet,
En waren altijdt in 't gebedt,
Soo leefden wy lanck onbekent,
Peyſt voorts hoe dat myn leven ent:
Beſiet my aen 't Cruys geſlagen,
Van lijden ſult gy niet klagen:
Doet Godt ſoo met ſijn Lieffte Kint,
Peyſt dat gy hebt veel meer verdient,
Ick noey myn Bruyten allegaer
Om met hun Cruys te volgen naer,
Die met my heeft gedragen 't Cruys
Sal ick ontfangen in myn huys:
Die wel de vrucht van 't Lijden kent,
Die is nu ſeer het Cruys gewent,
Wilt geeren Lijden druk en ſmert,
Gy ſult een Menſch zijn naer myn hert;
Ontfanght de Cruycen met Joleyt,
Het Cruys brenght u ter Saligheyt.

Noch een kleyn Dichtjen van haer, door het welk Godt den Menſch tot hem roept.

KOmt al tot my met groote vlyt
En proeft eens myn goethertigheyt,
Ik heb ſoo lank naer u gewacht,
Daer over doen ik myn beklacht,
Als gy iet hebt dat u onſtelt,
Ik ben't die't al in vreden ſtelt,
Geeft u aen my met alle kracht,
Soo ſuldy zijn uyt vyandts macht,
Al zydy maer van aerd' en ſlyk,
Ik ſal u leyden in myn Ryk,
Daer d'Engels maken zoet geluydt
En Trouwen u daer voor myn Bruydt,
Ten is voorwaer niemant berouwt
Die maer met my en zijn getrouwt:
Sy zijn met my in myn Paleys,
Daer eten ſy die Engels Speys:
Myn Moeder is tot u geſint,
Sy ſal u houden voor haer kint,
d'Engelen zijn tot uwen dienſt,
Zyt maer voor my 't is altydt winſt,
Geeft my u hert voor een preſent,
Ik heb daer naer ſoo lank gewenſt:
Soo gy dit nu niet en gedooght
't Sal u berouwen in u doodt.

Hier volgen de Pointjens van *Jouff. Cordeys* gemaekt op het Leven en Liiden *Jeſu Chriſti* 't welk ſy dagelijkx heeft gedaen door het trecken van ſulk point dat *Jeſus* wilde dat ſy in't ſelve haer ſoude oeffenen. Iae den leſten dagh voor haer doodt, Iouffr. *Eliſabeth van Eſſen*, treckende in haer plaetſe de glorieuſe Hemelvaert, ſeyde ſy, Maſſeur gy ſult ſeker ſterven. Het welk ook ſoo is geſchiedt,

geloovende dat dien dagh de Ziele noch ten Heme gevaren is : want naer een leven gelijck sy geleeft heeft , magh men sulkx wel hopen en betrouwen.

I. *De Liefde van Jesus.*

Bedanckt hem voor sijn bermhertigheyt. Leest eenen Miserere voor die gestorven zijn met devotie tot sijn Familie. Verweckt iemant tot den dienst van de H. Familie.

II. *De Liefde van Maria.*

Verblijdt u en wenscht haer veel geluckx dat sy is de Moeder van *Jesus*. Bidt datse haer wilt ontfermen over de Zieltjens in't Vagevier. Doet iet voor het armste Zieltjen.

III. *De Liefde van S. Joseph.*

Bidt heden voor de Sondaren , ende bekeeringe der ongeloovige, op dat een vonckxken van de Goddelijcke Liefde magh dalen in alle versteende herten.

IV. *De Liefde van S. Anna.*

Zyt heden danckbaer voor alle de gratien die Godt gedaen heeft aen sijn H Familie. Bidt dat sy alle Menschen herten tot haer devotie wilt verwecken.

V. *De Liefde van S. Ioachim.*

Offert *Iesus* op , alle herten der Menschen met alle hun wercken , dat *Iesus* die wilt Heyligen door de verdiensten van sijn Heylige wercken.

VI. *Ter eeren van de Komste Christi.*

Noeyt hem dickwils , en bidt hem dat hy in u herte sijn woonplaetse neme. Groet oock *Maria* , met den Engel Gabriel , en leest *Magnificat.*

VII. *Ter eeren de arme Geboorte Christi.*

Zyt te vreden met uwe inwendige en uytwendige armoede, lijdtse in de vereeninge dat *Iesus* is ontbloot geweest om u van sijn glorie. Leest *Te Deum Laudamus.*

VIII. *Ter*

VIII. *Ter eeren dat Iesus is Besneden.*

Offert dat eerste Bloedt voor u sonden, en alle de sonden des werelts met acten van berouw. Leest *De Profundis.*

IX. *Ter eeren de aenbiddinge van de H. dry Koningen.*

Offert *Iesus* dry giften, een Aelmoes, een Verstervinge, en een devoot Gebedt.

X. *Ter eeren dat Iesus is gedoopt geweest.*

Zyt danckbaer aen Godt dat hy u heeft door het doopsel als sijn kint aengenomen, en van Catholijcke Ouders laten geboren worden. Vernieuwt u belofte des doopsels.

XI. *Ter eeren dat Iesus veertigh dagen heeft gevast en getenteert is geweest.*

Doet twee Verstervingen, en bidt hem om sijn gratie om te wederstaen aen alle bekoringen.

XII. *Ter eeren het verborgen Lijden van Iesus.*

Vereert dit Mysterie met heden te lijden sonder klagen wat u overcomt, en offert *Iesus* verborgen lijden voor u verborgen sonden.

XIII. *Ter eeren dat Iesus ingestelt heeft het Heyligh Sacrament.*

Bidt een half ure tot danckbaerheyt, en tot reparatie van alle oneer die *Iesus* daer lijdt.

XIV. *Ter eeren het leste Avontmael dat Iesus hielt, en Ioannes het rusten op sijn Borst.*

Bidt hem dat hy u ook laet rusten op sijn Borst, op dat u ziele gevoedt worde in sijn Liefde. Aenbidt de Alderheylighste Dryvuldigheyt met 9. *mael Gloria Patri, &c.*

XV. *Ter eeren de droefheyt van Iesus in het Hofken.*

Bouwt hem een ure geselschap: bidt hem dat hy

ieder Menſch in de ure van hun doodt een oprecht berouw van hun ſonden verleent.

XVI. *Ter eeren den herden Kinneback ſlagh die Jeſus ontfinck.*

Neemt geen revengie met woorden oft met wercken, peyſt op de Sachtmoedigheyt van *Jeſus*. Leeſt ſeven *Pater noſters*.

XVII. *Ter eeren der Geeſſelinge Chriſti.*

Houdt u inwendigh by *Ieſus* met acten van danckbaerheyt : en offert ſijn vergoten Bloedt voor de heele werelt, en de zielen in't Vagevier.

XVIII. *Ter eeren dat Ieſus ſijn Cruys droegh.*

Bidt om met patientie u Cruys te dragen : bidt ook voor al die met onpatientie hun Cruycen dragen, en offert hun lijden voor hun op.

XIX. *Ter eeren dat Ieſus is Gecruyſt.*

Draeght u Cruys verduldelijck, en tot danckbaerheyt doet een Cruys-gebedt.

XX. *Ter eeren de dry Ribben die uyt het Rugge-been van Jeſus geſchoten ſijn, geladen zijnde met ſijn ſwaer Cruys die door het vleeſch waren gebroken uyt de gevrichten.*

Vereert en groet die met dry mael *Pater noſter* en *Ave Maria*.

XXI. *Ter eeren de doodt die Jeſus is geſtorven.*

Offert hem dikwils op u doodt, die gy in de vereeninge van ſijn H. doodt wenſcht te ſterven. Bidt voor al die dien dagh ſullen ſterven : offert hun doodt me op.

XXII. *Ter eeren dat Jeſus begraven is.*

Onthouwt u van alle blijdtſchap aengaende de werelijcke dingen. Bidt *Jeſus* dat hy u wilt begraven in ſijne Wonden.

XXII

XXIII. *Ter eeren de Droefheyt van Maria.*

Houwt haer heden geſelſchap, en beſoeckt ergens haer beeldt: Leeſt ſeven mael *Ave Maria.*

XXIV. *Ter eeren de vyf Wondekens van Jeſus.*

Groet die, en bidt hem dat hy ſijne H. vyf Wonden in u hert wilt drucken, doet vyf Verſtervingen.

XXV. *Ter eeren dat Ieſus is nedergedaelt ter hellen.*

Daelt oock met u hert in het Vagevier, vertrooſt de Zieltjens, offerende aen Godt het dierbaer Bloedt dat uyt de Heylige Wonden Chriſti is geſtort.

XXVI. *Ter eeren dat Jeſus is Verreſen.*

Tracht niet te vallen in u meeſte gebreken, bidt hem om ſterckte, met 5. *Pater noſters* en *Ave Maria.*

XXVII. *Ter eeren de blijdtſchap van Maria als Jeſus was Verreſen.*

Bidt haer dat hy alle bedroefde Menſchen wilt verſtercken in hun droefheyt, en vertrooſten de Zieltjens in't Vagevier.

XXVIII. *Ter eeren de glorieuſe Hemelvaert Chriſti.*

Offert u in begeerten om met hem te zijn, ſtiert alle uwe gedachten naer den Hemel.

XXIX. *Ter eeren van de Komſte van den H. Geeſt.*

Offert u in verlangen: ende leeſt ſeven mael *Veni Creator Spiritus.*

XXX. *Ter eeren der Alderheylighſte Dryvuldigheyt.*

Offert u dikwils in het verwecken van acten van Geloof, Hope, ende Liefde. En leeſt het *Geloove* en dry mael *Gloria Patri.*

Sy heeft gehadt een groote devotie tot de Geboorte en kindtsheyt van *Jeſus*, ſoo dat ſy jaerlijckx maeckte een Bethlehem, en dee een jeder die het

quam

quam sien de Benedictie van *Iesus* vragen, en heeft gemaekt het naervolgende Dichtjen om het Kindeken op te offeren, en met hem altijdt vereenight te blijven.

ICk ben een Medeken jonck van jaren,
En sou soo geeren met *Iesus* paren,
Ik gaen hem soo soeken tot in den stal,
Komt ook met my gy goey vrindekens al,
Want ik voor altoos met hem wil trouwen,
Noch ten sal my seker niet berouwen
Mits myn Lief en ik, wy dan worden een,
En sijn goet sal wesen aen my gemeen
Al myn schulden moet hy oock betaelen
Ick sal hem daer van getuygen haelen.
Maria Moeder is daer toe bereydt,
Sint *Ioseph* heeft het oock my toegeseydt,
Soo sullen wy t'saem leven in vrede,
Syn Cruysken sal hy my deylen mede,
Maer als ick daer naer sterven sal de doodt
Dan sal ick ook rusten in sijnen schoot:
Vrienden ik noey u allegaer te feest,
Zijt hier vrolijk en verheugt om het meest,
Iesus is den alderliefsten Bruydegom
Zyt altemael hertelijck willekom,
Wy komen ook hier *Maria* tegen
En sy geeft ons haeren soeten zegen,
Vrienden en zijt ten minsten niet in pyn
Want *Iesus* maeckt hier nu van water wyn.

SY heeft oock gehadt een seer groote devotie tot de Heylige Familie de welcke consisteert in dees vijf Persoonen, te weten *Iesus*, *Maria*, *Ioseph*, *Ioachim en Anna*, om welcke sake sy oock veel opsprake heeft geleden. Want een huys gehuert hebbende tegen over de Kerk, hadde groote begeerte om de H Familie, uyt 't selve te hangen, want dat en honck noch niet uyt op het Beggyn-hof, ende dat om de H, Familie te vereeren, 't geen sy

oock

oock niet en dee ſonder den raedt van haren Biechtvader, aen wie bekent was haer goede intentie. Maer door duyvels ingeven, die dat niet en koſt lijden dat de H. Familie beſonderlijck ſoude geeerdt worden, ſoo ſeyden de Menſchen dat ſy dat dede, om van de Menſchen den naem van heyligh te hebben, het welck een groote valſcheyt was. Jae door boosheyt hebben ſy de beeldekens niet alleenelijck afgeſcheurt, maer 't alderdroefſte is dat 's hebben dry duyvels gheplackt, eenen op *Ieſus*, eenen op *Maria*, en eenen op *S. Ioſeph*, waerom ſy groote droefheyt hadde: want ſy ſeyde dat alſulk affront niet gedaen en was aen haer, maer aen *Ieſus*, *Maria* en *Ioſeph*. En ſy heeft wel geweten wie dat het gedaen hadde, ſoo door Godt, als wel ook van iemant die haer dat geſeydt heeft: maer en heeft het ons noyt willen ſeggen, en ſy heeft voor die Menſchen gebeden.

Regels en Maniere om devotelijck te eeren de Heylige Familie.

DIe hun daer toe begeven ſullen trachten alle dagen Miſſe te hooren, want de Miſſe is een ort begrijp van het Leven ende Lijden *Ieſu* Chriſti: dagelijckx dan zijnde in het H. Sacrificie der Miſſe, ſullen ſy trachten dat Leven en Lijden *Ieſu* Chriſti in hun te drucken, op dat het dagh en acht hun lichtelijck magh tot liefde en danckbaerheyt verwecken.

Sy ſullen dan geduerende de Miſſe leſen vyf *Pater noſters* en vyf *Ave Maria*, ter eeren de vyf Heylige Perſoonen van de H. Familie.

Den eerſten ter eeren van *Ieſus* Godt ende Menſch, die men ſal op offeren aen den Hemelſchen Vader tot voldoeninge van ons onachtſaem leven, en van alle de Menſchen des werelts. Welcke devotie tot

de

de H. Familie ons sal bewegen om *Iesus* naer te volgen, die al wat hy op de werelt heeft gedaen, alles is geweest tot saligheyt van ieder Mensch in 't besonder! Oversulkx soo en moeten wy niet alleen besorght zijn voor onse saligheyt, maer naer het exempel van *Iesus* voor de heele werelt.

Den tweeden *Pater noster* en *Ave Maria* ter eeren van Maria, op datse als Moeder der bermhertigheyt ons een Middelersse wilt zijn by haeren lieven Soon, principalijck in de ure van ons doodt, ende voor al die de welke dien dagh sullen komen voor het Oordeel Godts; oock voor de Zielen in 't Vagevier, dat Godt hun wilt bermhertigh zijn.

Den derden *Pater noster* ende *Ave Maria* ter eeren van den *H. Ioseph*, die den Bewaerder van *Maria* was, dat hy ons en alle Menschen wilt bewaren van sonden, ende helpen de Maeghden hunnen Maeghdom bewaren.

Den vierden *Pater noster* en *Ave Maria* ter eeren van *S. Anna* door de groote blijdtschap die sy heeft gehadt als wanneer sy *Maria* heeft gebaert: op dat sy ons en alle bedroefde Menschen gelieve te vertroosten: en sullen wy het Lijden van de heel werelt aen Godt op-dragen in de vereeninge van het H. Lijden Christi.

Den vyfden *Pater noster*, ende *Ave Maria* ter eeren van den *H. Ioachim* die met groote blijdtschap *Maria* heeft op-geoffert in den Tempel. Soo sullen wy dan ons oock op-offeren aen de H. Familie, om in alles te zijn naer den wil en wel behagen Godts, noch't wy en sullen niet te vreden zijn met ons selven op te offeren, maer wy sullen alle herten der Menschen op offeren die daer in de werelt zijn, en komen sullen.

Als'er nu vyf Persoonen tot dese devotie gedreven zijnde t'samen sullen zijn, sullen sy vyf briefkens maken, en op ieder een schrijven eenen Naem der Persoonen van de H. Familie, ende den Naem die ieder sal getrocken hebben, sullen den selven

als

als Patroon trachten naer te volgen, ende oeffenen 't gene in de eerſte vyf poincten is, fol. 312. als gelijk gedaen gedaen hebben de Jouffrouwen *Geertruy Cordeys*, *Eliſabeth van Eſſen*, *Marie Offermans*, Nicht van *Cordeys*, die in het Convent van *S. Ioſeph* woonde, *Marie van Eſſen*, vier Beggyntjens, ende *Catharien van Eſſen* Geeſtelijcke Dochter, de welcke naer datſe Godt gebeden hadden dat hy ieder ſoude beſtieren om te trecken een briefken den Patroon die een yeder naer hun vermogen ſouden naervolgen, ſoo is 't geſchiet dat aen *Cordeys* het briefken daer *Ieſus* op geſchreven ſtondt haer ten deele is gevallen: waer mede *Ieſus* getoont heeft, dat ſy de eerſte en het beginſel ſoude weſen van de eerſte Familie naer *Ieſus* hier op der aerden, en dat ſy hem ook moeſte naervolgen in 't lijden van alle vervolginge. En *Eliſabeth van Eſſen* heeft onſe Lieve Vrouwe voor Patronerſſe: *Catharien van Eſſen* Geeſtelijcke Dochter, den *H. Ioſeph*: *Marie Catharien van Eſſen*, de *H. Anna*, ende *Marie Offermans* Jouffr. *Cordeys* Nicht, den *H. Ioachim.*

Deſe zijn de vyf van de eerſte Familie die eerſt tot *Loven* is getrocken, oft en gelooft oock niet dat yemant dat oyt heeft gedaen, want *Ieſus* 't ſelve door haer hadde geſchickt te doen.

De Oeffeninge die Maſſeur *Cordeys* ſeyde dat wy moeſten doen, is dat wy moeſten geduerigh in ons memorie hebben en met aendachtigheyt overpeyſen het Leven van de H. Familie hier op der aerden, en oock dagelijckx een pointjen ſeggen van den H. Patroon die yeder hadt getrocken van de Heylige Familie: het welk ſy heeft gedaen met ſulcke devotie en wysheyt, dat wy verlanghden tegen dat ſy begoſt haer pointjen te ſeggen. Dan ſeyde ſy dat *Ieſus* gelijck de Son, daerſe een ſpleetjen open vindt, alles verlicht: ſoo ook, daer *Ieſus* een hert open en bereydt vindt, dat hy daer de ſtralen van ſijn Goddelijke gratie in ſchiet en verlicht: en gelijk de Son alſe ſchijnt op eenige weeke aerde, de ſelve

ſterk

ſterk en hart maekt, dat ook ſoo onſe herten die krank en ſlap zijn uyt den natuer, als die maer beſtraelt en worden van de Goddelijke gratie, ſterk en kloek worden om alles te doen en te lijden, dat Godt begeert van hun geleden te hebben: dit ſeyde ſy, dat *Ieſus* zijnde de Fonteyne der gratie, dat uyt de ſelve yeder conde ſcheppen de wateren der gratien, elck naer dat de mate van den goeden wil groot oft kleyn is: ſoo ſeyden ſy elck haer pointjens op het ſchoonſte. *Uyt haer eygen Schriften en Relaes.*

Den Eerweerdigen Pater *Henricus van Geldrop*, heeft van jonkx af ſigh in de deught der ootmoedigheyt geoeffent. Prieſter gewijdt zijnde, ſoberlijk en ſtillekens levende, heeft hy met ſoo grooten yever als geſtichtigheyt eenige jaeren ſeker Paſtorye bedient: naer de welke, wenſchende een volmaekter leven te beleven, ontſteken door een brandende liefde, heeft hy verſocht ontfangen te mogen worden in de Seraphinſche Orden van den *Heyligen Franciſcus*, 't welk bekomen hebbende heeft de fondamenten van de voorgemelde deught ſoo diep geleydt, dat hy ſulke uytſtekende teekenen ſoo van't gebedt, meditatie, Zielen-winſt als van eenvoudigheyt heeft getoont, dat hy van een yeder voor een heyligh Man gehouden wierdt.

Te *Loven* woonende ende den Biechtvader van de voorſeyde Jouffrouw *Cordeys* zijnde, ſeghtmen eenen blinden door ſijn gebeden van Godt het geſicht verkregen te hebben. 't Antwerpen ſtaende alwaer hy in't jaer 1685. den 12. van October is geſtorven, was hy Directeur van Jouffrouw *Belluckas* Fondaterſſe de Apoſtolinnen, de welcke hy ſeer heeft geholpen in't fonderen van haren Regel: aen de welcke hy op ſijne waerheyt heeft geſeydt, dat al wat ſy daer in dede, dat het den wille Godts, ende aen Godt ſeer behagelijk was. Prekende t'Antwerpen op de Oſſe-merckt in een Nonne Clooſter, alwaer

alwaer de voorſeyde Jouffrouwe ſijn Sermoon hoorde, ſoo lank als hy preekte verſcheen hy in haer oogen als eenen *Ecce Homo.*

Nu eenen tijdt geſtorven zijnde, heeft ſich aen haer veropenbaert, ende geſeydt dat hy in den Hemel was: ende ſeyde voorders, dat de Menſchen wiſten, wat loon datſe ſullen genieten voor kleyn verſtervingen, al waer 't maer het verſterven van het aenſien van een maskerade, datſe daer voor een oneyndelijcke glorie ſouden genieten. Deſe Jouffrouw *Belluckas* is geſtorven in 't jaer 1700. in October, en heeft dit al verhaelt aen de Jouffrouw *van Eſſe* Beggyntjen tot *Loven*, met de welcke ſy groote kenniſſe hadde.

Myn Heer *Joannes Franciſcus Rauvoet* qualijck hebbende begonſt te ſtuderen in de H. Godtheyt, heeft terſtont ſijnen yever tot de Saligheyt van den Evenaeſten laten blijken, met in de Scholen de kinderen in de Artikelen van het Geloof te onderrichten, en met in het dorp van Baeſem nu Priſter geweydt zijnde, Sondaghs en s'Heylig-daghs tuſſchen ſijne Miſſe het volck eenige Salige Vermaningen voor te ſtellen, en tot een oprecht Chriſtelijk leven te verwecken.

Deſen yever van Zielen te winnen heeft in hem veel meerder uytgeſchenen ten tijde van derthien jaren in het groot Beggyn-hof van *Loven*, als wanneer hy om in dien Wyngaert te wercken, van ſijne Overheyt is geſonden geweeſt: want niet tegenſtaende hy verſcheyde jaeren een ziek Lichaem heeft gedragen, ſoo en heeft hy ſigh ſelve niet geſpaert, maer heeft in den Biecht-ſtoel, en buyten den ſelven ſonder op-houden gearbeydt, niet alleenelijck voor de Saligheyt van de Schapen die aen ſijne Ziele-zorgh bevolen waren, maer ook voor een groot getal van jonge dochterkens, die hem ten laſte niet en ſtonden. Waer in hy heeft willen volherden om aen Godt meerder Zielen te winnen, niet tegen-

ſtaende hem dit ter oorſake van ſijne ſwackheyt wel wierdt ontraden.

Men magh ſeggen dat hy naer het exempel van Chriſtus voor ſijne Schapen, ſy ſelven en ſijn leven heeft ten beſten gegeven, namentlijck door het groot gewelt dat hy de leſte dry maenden ſijn krank en onderkomen Lichaem heeft aengedaen, om de bedieninge van ſijne Ziele-ſorgh te volbrengen, en aen een yeder daer hy konde, ſoo in't tijdelijk als in't geeſtelijck behulpſaem te weſen, ſoo dat wy hopen dat hy van den Opper-Herder Chriſtus Jesus, voor ſijnen tijdelijken arbeydt eenen eeuwiloon heeft ontfangen, en door ſijne lankduerige ziekte gelijk gout door het vier geſuyvert, is hy in't jaer ons Heere 1701. den 22. Mey, weſende den Feeſtdagh van de Alderheylighſte Dryvuldigheyt geadminiſtreert zijnde met de gewoonelijcke Sacramenten van de Heylige Kerke, geſtorven, oudt zijnde 41. en in't 15. jaer ſijns Prieſterſchap. *Getrocken uyt ſijn doot-briefken.*

L U Y C K.

IN't jaer 1170. Leefde onder de Geeſtelijckheyt der Parochie Kercke van den H. Paulus te *Luyck* ſekeren Heyligen Prieſter genaemt *Lambertus de Begues* (dat is den babelaer) om dat hy ſtamelde. Deſen niet tegenſtaende dit gebreck van ſijn tonge, en dat hy boven dien ſoo geleert niet en was, hadde hy ſulk eenen yever en kracht, om het woordt Godts te verkondigen, dat hy door den ſelven veel verdoolde Menſchen te wege bracht. Syn vrymoedigheyt van yeder een te beriſpen, en ſijn gebreken te ſeggen, was ſoo groot als ſijnen yever, maer hy geraekte daer door haeſt in den haet beſonderlijk van de geeſtelijke Overheyt, en van de Kerckelijke Bedienaeren, welckers miſdaden hy oock niet en ſpaerde.

Daer was alſdan een vervloeckelijk gebreck te

Luyck

Luyck ingeſlibbert en ſeer gemeen geworden : te weten van de geeſtelijcke Ampten en bedieningen voor gelt wegh te geven, 't welk de oorſaeke was, dat 'er veele door dien wegh in deſen H. Staet geraekten, en den ſelven daerom ſoo niet en koſten behoorlijk beleven.

Dit beweeghden ſoodanigh het gemoet van *Lambertus*, dat hy niet op en hieldt van geduerigh daer tegen te tieren, tot dat de Geeſtelijke daer door geſtoort zijnde, hun beklagh gongen doen by den Biſſchop, den welcken hem daerom dede vaſt grijpen, en hem leydende door de Kerke met de nagelen crabelden: maer hy ſprak deſe aen, voorſeggende ay ay de dagen ſullen komen dat de Verkens de aerde ſullen uyt vroeten onder den Autaer van de H. Maget 't gene daer naer ſoo gebeurt is.

Hy bleef dan vaſt eenigen tijdt in den Kerker met groote verduldigheyt, tot dat hy een gelegentheyt kreegh van aen den Paus ſijn ſaeke te vertoonen. Doch ſoo den Paus ſagh dat ſijn voornemen goet was, en dat hy niet als door nyt in den Kerker geworpen en hadde geweeſt, ſont hy hem met vrede te rugge, en met macht van 't woordt Godts te prediken: den genen wederom gekeert zijnde heeft de Kerke van den H. Chriſtoffel opgerecht, en nu die van het Beggyn-hof is, en aen de Beggyntjens die hy daer by een vergadert hadde, alle ſijne goederen heeft gelaten. Hy is in de ſelve Kerke begraven, in 't jaer 1177. Geſtorven den 25. Junij, alwaer ook ſijn Lichaem verwacht den loon van de ſuyverheyt, die hy met woorden en exempel verkondight heeft. *Uyt Ryckel, ende uyt de Legende van Nederlandt.*

Daer naer zijn dees Beggyntjens van ſekerer, *Petrus Tyrbonſius* ſeer overlaſt geweeſt, de welke hier over hun klachten quamen aen hem doen, hy antwoorde dat uyt order van den Prins, daer hy aen loogh, gedaen 't hebben: ende ten waer ſy ophielden van klagen en terſtont wegh gingen, hy al ne-

men soude datse hadden, en inder daedt hy quam om 't selve te doen: maer den Heere Godt dat niet willende ongestraft laten, heeft sijnen donder gesonden, ende dien overlaster met sijn gesellen geslagen. 't Welk den Prins en Bisschop gehoort hebbende, heeft geprotesteert dat hy van alsulke exactien niet en heeft geweten, en buyten sijn order geschiet waren, ende daerom al 't gene desen *Tyrbonstus* toebehoorde, geconfisqueert ende aen de Beggyntjens gegeven. *Uyt Ryckel.*

Den Cardinael JACOBUS VITRIACUS verhaelt hoe in 't jaer 1212. de stadt van *Luyck* ingenomen, ende aen de soldaten te plunderen gegeven zijnde, dat de Beggyntjens liever koosen te sterven als hun te laten schoffieren, oversulx geenen middel siende, ofte van appointement, of te konnen ontvluchten, zijn sy by een vergadert, en hebben geresolveert in 't water te springen dat nevens het Beggyn-hof liep: Godt dan aenroepende en seggende *Heere en rekent ons dit niet tot sonde dat wy loopen in den put des doodts: want wy protesteren 't selve niet te willen doen, om dieswille dat wy moede van leven zijn, oft uyt desperaetheyt om dat de stadt ingenomen en veranderd is van Meester en Religie: maer op dat ons niet erger en geschiede, ende den vyandt ons nemende ons verkrachte, ende 't vleesch misschien sich verwilligende tot hun, ons voor u schuldigh maeckt die tenteert*, ende soo gebeden hebbende door 't ingeven van den H. Geest, gelijk te presumeren is, zijn sy t'samender handt in de Maes gesprongen, door welck Manachtigh feyt sy betoont hebben dat hunne Cuysheyt geen slavinne was, en dat de Maeghden Godt op-geoffert, connen sterven, maer niet overwonnen worden.

Het welk te verwonderen is, daer en is van alle die niet een verdroncken noch geschoffiert geweest, zijnde van hunnen goedertieren Bruydegom *Jesus Christus* geholpen ende bewaert: en gelijcker een in groot perijkel was van te verdrincken, soo zijnder

der twee geuſe ſoldaten met een boetjen aengekomen en hebben haer gepackt om te misbruycken.

Wat ſal deſe ſuyvere Maeght nu doen onder dees roeffianen, 't Schaepken onder de wolven, het duyfken onder de ſperwers, Wat? met een krachtigh gemoet is ſy wederom in 't water geſprongen, wenſchende liever te verdrincken als haren Maeghdom te verlieſen, en door haer gewelt is den boot omgeſlagen, en de rabauwen zijn verdroncken, en ſy door Godts hulpe is ongeſchonden aen 't boordt geraekt. *Uyt Ryckel.*

Door de Kerke van S. Chriſtoffel, de welke is die van het Beggyn-hof van *Luyck*, is eenen Jonghman gepaſſeert, die een Dochter onder belofte van Trouw bedrogen hadde, en niet willende deſe belofte voltrecken, ſoo was deſe Dochter alſdan in de Kerk de welke ſulkx verſocht: doen ſprak den Jonghman voor het Crucifix, het is niet waer, dat ik u heb belooft te Trouwen, en by aldien het waer is 't geen gy ſeght, dat het Crucifix ſpreke, en Chriſtus aen het Cruys heeft terſtont geſeydt, *Gy hebt belooft en ghy zijt gebonden met de woorden van uwen mondt.* Den Jonghman verbaeſt weſende heeft haer getrouwt, en tot een eeuwige memorie een Lamp voor het Crucifix doen branden, maer ten tijde der Ketteren is alles verſlagen. *Uyt Ryckel.*

HET GROOT BEGGYN-HOF VAN MECHELEN

Is begonst ontrent het jaer 1207. en was, eert verbrandt is geweest, soo, oft noch prachtiger als nu.

TEn tijde van mijn Heer *Joannes de Landtmeter* eenen heel geleerden ende verlichten Prieſter, Paſtoor van dat weerdigh Beggyn-hof : waren in't ſelve veele H. Beggyntjens, de welke (ſoo door ſijne goede en publike vermaningen, die hy op den Stoel dede, van de welcke noch is te ſien eenen Boek in quarto geſchreven door een Beggyntjen genoemt Sr. *Catharien vanden Blocke* die hem altijdt gedient heeft tot ſijnen ſterfdagh toe, te weten den 23 van Junij des jaers 1441.) als door hunne ootmoedige ſimpelheyt, zijn gecomen tot groote volmaektheyt, van welke men daer alſdan ſeer clare Spiegels vondt, mits ſy ſimpel in woorden, werken en in gelaet waren. Want ſmorgens komende uyt de Kerke ſponnen in groot ſilentie al knielende ſoo lank als in de Kerke Miſſen gedaen wierden. Converſerende daer naer als Engelen onder malkanderen, en hier door kregen ſy groote familiariteyt met Godt ende met de HH. Engelen.

By overleveringh ſeghtmen noch hedenſdaeghs dat JESUS op het oudt Beggyn-hof ſienelijck heeft gewandelt als eenen Jongelinck, gelijk hy noch op den dagh van heden uyt geſchildert hanckt in het Convent van *Elilabeth van Neroms.* Hy ſtont ſomtijdts aen de deur van ſeker huyſen, en gaf de benedictie aen die eerſt ſmorgens uyt de ſelve gongen.

gen. De goede Zielen ſloegen gade als ſy hem over ſtraet ſagen wandelen, in wat huys dat JESUS ſoude gaen.

Daer was op dat oudt Beggyn-hof ſulke ſtilſwijgentheyt ende ingekeertheyt, dat, als het eten ſnoenens gereedt was in de Conventen, ſoo gonk dan de Maerte eens ſtillekens den polepel toonen op den gemeynen werk-vloer, ſonder ſpreken, om datſe malkanderen niet en ſouden verſtroyen. De eenvoudigheyt, Chriſtelijcke ſimpelheyt, ootmoedigheyt en gehoorſaemheyt ſaghmen alom uytſteken. Boven dien t'is de verklaringe van d'outſte, dat aldaer veel loffelijke en deughdelijke Beggyntjens geleeft hebben, welkers aenſchijn en leven ſoo van verdienſten was, datmen heeft de ſelve geſien biddende, den donkeren nacht verlichten.

De gravers hebben in voorgaende eeuwen gevonden onder d'ouwe fondamenten een gemets graf, in 't welk lagh een geheel Lichaem van eenen Prieſter met noch ſijn al onbedorve Caſuyfel, de welke ſoo de gravers onbehoorelijk opheften, en het Lichaem omkeerden, zijn de waters ingekomen van de welke tot alſdan (ongetwijffelt door Godts kracht) was bevrijdt en behouden geweeſt. Den naem oft den tijdt wanneer hy geſtorven is en can men niet vinden: dan men houdt voor vaſt dat hy daer meer als twee hondert jaren gelegen hadde. 't Is te preſumeren dat het oft den voornoemden Paſtoor, oft eenen der Capelaenen is geweeſt van de welke wy leſen in de viſioenen van Jouffrouw *Margriet Verhulſt*, datſe dikwils de Engelen heeft hun Miſſen ſien dienen, en met hun in de geſtoelte ſingen: en als 's ons Heer droegen oft naer de zieken, oft repoſitorie, de ſelve neffens hunne zyde gaen.

Den Eerweerdigen *Antonius Vervoort*, eertijdts Parochiaen van den Beggyn-hove te *Mechelen*, verhaelt in ſijn boekxken van den regel des beginnen der Menſchen fol. 65. dat ſeker Beggyntjen op eenen

tijdt der dry Koningen dagh, aldus van den Heere geleert wierdt, de welke groote begeerte hadde om Godt die hooghſte gifte te offeren, die hem mocht behagen, ende ſy hadde te geven: ende haer wordt geantwoordt, *Gelijk ik my ſelven mynen Hemelſchen Vader met mynen wille geoffert hebbe voor u ſonden naekt ende bloot aen de galge des Cruys te hangen, ende daer te blyven in alle ellendigheyt tot den eynde des werelts, hadt mynen Hemelſchen Vader belieft voor de Salighevt aller Menſchen: ſoo ſult gy mede dalijkx u ſelven Godt offeren met innigheyt ſonder verkieſen, beſonderlijk in de Miſſe met alle u krachten der ziele: dat is die bequaemſte ende die grootſte offerande die gy my doen mocht, die alle goet des werelts te boven gaet.* Ende fol. 72. Als nu een Beggyntjen bevonden heeft in haer ſelven dat Godt alleen alle goet is, ende die fonteyn alles goets, waer uyt alle goet comt, die hem ſijn begeerende ende ſoekende, ſoo ſal ſy haer wennen ende daer toe geven des daeghs, jae binnen eender ure dikmael, onder de gemeynte, op haer werk, onder haer bekommerniſſe, oft wat dat ſy doet, om haer herte met een verlangen door vierige liefde tot Godt te ſtieren, ende is ſy alleen, ſal ſy dit doen met diepe ceremonien, met ſuchten ende met vereeninge der handen: 't welk een Beggyntjen op dit Hof woonende dede vyf jaren langh, by dage ende nachte, ende daer ſy 't een ure verſuymde, daer verhaelde ſy 't die andere; waerom ſy van den Heere ook begaeft werdt met veel verſcheyde gaven ende gratien der deughden.

Een ander fol. 89. in vyf jaeren noyt Menſche in het aenſchijn en bekende, noch en wiſt niet oft haer huys met tichelen oft met ſtroey gedekt was: ende ydele woorden, en hoorde noyt Menſch uyt haren monde gaen, dan ſy placht te ſeggen, *Die wel waer innegekeert, ende veel ſprekens met Godt hadde, hy ſoude lichtelijk blinde oogen dragen, ende alle ydele woorden vergeten.*

Ende

Ende fol. 93. Dese herten lasen haer gebedekens, haer Getijden als Hemelsche geesten, met alle vierige neerstigheyt, diepe reverentie ende aendachtige indruckinge: Want dat den mondt spreekt, dat roept de Ziele met alle begeerte; waerom sy dikmael oock in den geest hier onder opgetogen worden, ende ontfangen veel wijsheyt van verholen dingen, ende revelatien uyt die goetheyt Godts, ende dat dikwilder ende meer d'ander dagen mogen komen in 't jaer: want soude men dese al schrijven ende onthouden, als my van veel verborgen devote Beggyntjens kennelijck is; ick meyne wel datmen huysen met de Boecken soude vol maken: maer mits wy die nu dit schrijven, noch naem oft preuve daer van en hebben oft vinden, want door de groote ruinen zijnder luttel memorialen van het oudt Beggyn-hof overgebleven: soo moeten wy die daer laten tot dat ons yemant gelieve de selve kenbaer te maken. *Op d'Infirmereye van &c.*

Hier volgen sommige van de welke men noch jaer noch dagh en weet, ende voor eerst van een Beggyntjen die de potagie schept.

OP het oudt Beggyn-hof van *Mechelen* is 't geburt datter een Beggyntjen van seker Convent op eenen feest-dagh naer het H. Evangelie der Hoogh-misse, 't huys gaende om het eten voor de gemeynte gereet te maken, juist aen de deure van 't Convent een kint vondt, dat kout, vuyl en besijkt was; 't welk opnemende set het by de vier, wascht het schoon, en hadde soo veel werck met dit kint gehadt, dat de tafel ongedekt bleef, noch de teyltens gereet en waren om de potagie in te schepen doen de gemeynte van de Kerk t'huys quamp. Welke goede ziele hoorende de Mede-susters, noch veel verslonden in Godt zijnde, uyt wiens liefde

sy al 't gene aen 't kint geschiet was, gedaen hadde: nam de potagie van 't vier, en schepte de selve op den water-steen. En Godt voeghd' het soo, dat 'er soo veel putten in dien quamen als 'er Menschen moesten eten: ende het kint verdween. De Meestersse van dit Convent siende alle dese puttekens, heeft de gemeynte teeken gegeven, dat elk sijne potagie eenvoudigh eten soude uyt yeder putteken, 't welk soo geschiede.

Desen water-steen is op het nieuw Beggyn-hof met veel andere groote steenen uyt het oudt gebrocht, en is van diversche Persoonen gesien geweest: ende sommige Beggyntjens als Suster *Pieternelle de Vos*, en Sr. *Syntjen Verstappen* Meestersse in 't Convent der Engelen, met noch andere hadden t'samen geresolveert desen water-steen op te nemen, die onder d'andere groesen lagh in de straet van den Crommeelbigen: maer snachts comende hebben bevonden dat hy wegh en van savonts in de fondamenten van dese nieuwe Kerke gesmeten was. *Uyt de Missiven van Mechelen.*

Daer was aldaer een van de groote Meesterssen die een Beggyntjen hadde de welke haer voor meysen diende, en was veel en lank inde Kerk, e evenwel was haer eten snoenens altijdt gereet.

De gemeynte hadde dikwils compassie met dee groote Meestersse, niet wetende wanneer sy moch eten: d'een en d'ander vraeghden haer somtijdt oft haer eten op sijnen tijdt snoenens oock geree was, overmits haer meysten soo lank in de Ker bleef. Immers Jouffrouw eens onder den Godde lijcken dienst naer huys gaende om te sien hoe al les gonk, soo sy in huys quam, kreegh sy eene schoonen Jongelink te gemoet, opgeschorst met ee Vispaen in de handt, seggende

Minde en diende gy Jesus oprecht
Ick sonde ook nu wesen uwen knecht.

Ende hier mede verdween desen, seker eenen Er

ge

gel. Dan ſtopte dees groote Meeſterſſe de monden van die ſoo veel geclapt hadden, en liet voorts aen haer meyſſen Godt oprechtelijck dienen. Dit comt over een met *Beatrix van Bruſſel* fol. 87.

Van een Beggijntjen met JESUS *gemeyn.*

DEn Heere JESUS neemt dikwils aen de gedaente van een kleyn kindt, om te thoonen dat ſijn welluſten is te zijn met de kinderen der Menſchen: en dat noch meer te verwonderen is, met jonge Beggyntjens, van de welke een in 't ſelve Hof te *Mechelen* was, met de welke JESUS lange aenſprake hadde, jae ſelf met haer werkte.

'T is dan eens gebeurt dat ſy tuſſchen het ſtrijken en vouwen der doeken, ſprekende met JESUS, heeft averechts werk gedaen: ende hier over vermaent zijnde, ſeyde de Meeſterſſe daer by, gy ſult wederom ſeggen dat gy met *Jeſuken* hebt moeten ſpelen: 't welk hoorende ende merkende datſe bevonden was, heeft dat geloochent: welke leugen ſy met veel ootmoedige tranen heeft moeten uytwaſſchen, al eer wederom d'opperſte Majeſteyt als een kindt ſich verthoonde. Hy is evenwel ten leſten noch als vooren gecomen, ende heeft haer geleert, hoe ſy moeſt (om de leugen te ſchouwen) antwoorden: *Als ſy nu noch eens ſullen vragen oft het ſoo niet en is; gy en hebt maer dan te ſeggen, dat weet den Heere oft het ſoo is.* Uyt M. H. Ryckel Abt.

Van een Beggijntjen die haren vinger op-ſteekt.

DOor overleveringe ſoo hebben wy, als dat 'er op het oudt Beggyn-hof buyten *Mechelen* een Beggyntjen was, ſoo ſimpel, rechtſinnigh en een-

vou-

voudigh, dat sy haer sigh niet geleyden ende gouverneren van haer Overste als een kleyn kindt van sijn Moeder. Sy en hadde in haer manieren geen sinnelijkheyt, noch in haer dagelijkx gebruyk yet particuliers, sigh selven aen Godt in al haer laten en doen altoos overgevende, en voor getuygen nemende: sy leerde soo dat alle hare actien sekerder en vaster waren als den grootsten eedt die yemandt soude konnen doen.

Nu doodt, begraven ende op haer graf eenen swaren Zarck geleydt zijnde, heeft differente reysen haren Vinger door den selven dicken steen gesteken: 't welk van diversche Persoonen is gesien geweest, en ten lesten ook aen de ooren is gekomen van den Eerweerdigen Heer Pastoor ende Hof-Meesterssen, de welke naer de begraef-plaetse zijn gegaen, ende bevonden en sagen ook den Vinger door den Zark steken soo hun geseydt was. Doen heeft den Eerw. Heer Pastoor geseydt in den naem van het heel Meesterschap dese volgende woorden. *Wy en hebben geen midaelen om u te verheffen:: Overjulkx is 't dat gy in u leven gehoorsaem hebt geweest, soo zijt ons nu noch gehoorsaem, ende trekt uwen vinger in*: het welk sy in hunne alle presentie, soo datelijk heeft gedaen: ende tot eeuwiger memorie van alsulke geschiedenisse, is 't gat in den Zark gebleven, 't welk sijn Hooghweerdigheyt den Artsbisschop van *Mechelen* heeft met een kopere plaetjen doen bedecken, gelijckmen kan lesen in den Boek des Leven van de *H. Begga*, gemaekt door den seer Eerw. ende Edelen Abt van S. Geertruy binnen *Loven* Myn Heer *Gelaolfus Josephus à Ryckel.* Maer hebben nu dien steen met den anderen fol. 226. in de fondamenten geleydt, de welke sy ter eeuwige memorie ten thoone hadden moeten laten.

Van

Van een onverſtorven Beggijntjen.

DAer was ter contrarie ook aldaer een onverſtorven Beggyntjen, de welke wonderlijk van Godt bewaert is geweeſt. Haer leven was ſonder toom, s'en hoorde naer geen ſalige vermaningen, ſy en wou niet gecommandeert oft beriſpt zijn, jae ſeyde ſtoutelijk, datſe met de Overſten niet te doen en hadde, en datſe wilde uyt het Hof gaen: 't welk aen haer Mede-ſuſters eenen grooten hertſweer was, en grouwelijke beanxtheyt veroorſaekte. Ende om te thoonen dat ſy dit niet alleenelijk met woorden en dreyghden, is ſy inder daet op eenen avondt al willens, als al de Beggyntjens uyt de Kerk gegaen waren, heymelijk in de Kerk gebleven alleen, om alſoo aen haer Suſters meerder ſuſpicie te geven en grooter gevoelen aen te doen: maer 't is goedt dat de wakende Ooge altoos waekt, ende de roede der Goddelijke caſtydinge haer belet te vergaen: want in ſijn quaede wegen geenen wederſtant te vinden, is teeken van ſeker verworpentheyt.

Vernachtende dan in de Kerk, ſoo is den duyvel in de gedaente van eenen Predikant op den Preekſtoel gegaen, en met vlammende oogen heeft hy tot haer ſijnen vinger uytgeſteken, ende geſeydt, dit is het vonnis van Godt: waerom en vermaekt, ende en verſaeyt gy u niet met dees dry beeſten, te weten den nacht-uyl, draek, ende het gemeyn volk: 't welk hoorende is ſy achterwaerts over in flauwte gevallen, en ſoo gebleven tot het kricken van den dagh, alſwanneer tot haer ſelven komende heeft geſeydt, *In der waerheyt heb' ik bevonden, dat ik onwyſſelijk gequelt hebbe Godts verduldigheyt, my nu en alſdan verwachtende tot leetweſen, tot dat hy ſijn bernende pylen my heeft getoont. Ik bedanke u mynen Heere mynen Godt, dat gy my en myn quade zeden tot noch toe hebt verduldighlijk*

verdra-

verdragen, ontfankt u dienaereſſe in genade, dat die vergaen de welke naer een lank verwachten weygeren hun te bekeeren: Ende ſoo van die ure af veranderende haer leven, is in't Beggyn-hof volherdelijk gebleven, en ten leſten ſoo vol van deughden als van jaren heylighlijk geſtorven, achterlatende een ſchoon exempel haerder oprechte bekeeringe. *Uyt Ryckel.*

Van een traegh Beggijntjen.

'T WAs een loffelijke gewoonte op dat ſelven Hof, dat d'outſte Beggyntjens van den eerſten Sondagh van den Advent af, tot Kerſmiſſe toe, de jonkſte opwekten om vroegh naer de Kerk te gaen. Want den iever was ſoo groot doen ter tijdt in d'ouwerlingen tot den dienſt Godts, datſe hier door de jonkſte verwekten, om in den ſelven altoos te volherden, belovende de kroone der neerſtigheyt, de welke van Godt bewaert wordt voor die de welke den vroegen morgen-ſtondt hebben voorcomen: en gelijkmen ſelden een Schaeps koy vindt ſonder een ſcheurft daer onder, ſoo was ook onder deſe een jonge ſlaeperachtige, de welke haer oorkuſſen niet en conde verlaten, en bleef ſoo tot in den klaeren dagh liggen: ſy en hoorde noch naer kloppen oft vermaninge, tot dat Godt ſelver haer crachtelijk op de volgende maniere heeft opgewekt.

Daer comt ſmorgens vroegh eenen man van extraordinariſche grootte, geladen met een dobbel Matras op ſijn hooft binnen het Hof, gevraeght zijnde waer hy inne wilde: ik gaen antwoorde hy tot u Suſter, wiens Vader was den dagh-ſlaper, ende de Moeder de nacht-ruſt, om haer hier mede te decken. Den duyvel dan in huys gekomen zijnde, heeft myn heer den Camerlink begoſt te ſpelen, haer ſoo ſwaer deckende, datſe was om te verſmachten.

d'An-

d'Andere Mede-ſuſters daer en tuſſchen van de Kerk comende, hebben haer half doodt, ende bynaer buyten haer ſelven gevonden, de welke met veelderhande ſterke waterkens lavende en ſtrijkende, hebben die allencxkens tot haer ſelven doen comen, niet alleenelijk van den doodelijken ſlaep, maer heeft ook haer leven ſoo verandert, datſe weerdigh is bevonden als een wakende Maeght met de brandende lamp haren Hemelſchen Bruydegom te gemoet te gaen. *Uyt Ryckel.*

Van een ander Beggijntjen getemteert om uyt te gaen.

IN 't ſelve Hof was een ander Beggyntjen de welke den duyvel op alle manieren tempteerde en quelde om naer de werelt te keeren. Hy was geduerigh by haer, bevochtſe, ſolliciteerdeſe ſoo op gelege, als ongelege tijden, tot dat hyſe ten leſten heeft overwonnen, ende ſy voorgenomen hadde uyt te gaen. Sy hadde nu pak en ſak gemaekt, ende ſpeculerende uyt haer venſter, de welke tegen over de brugge was, de paſſanten: ſoo ſietſe onſen Saighmaker gebenedijdt onder de beulen met ſijn geladen Cruys, die over de ſelve met groote moeyte qualijk en conde gaen. Tot den welken ſy terſtonts met eenen grooten yever is geloopen, en heeft geſeydt, *O Heere! is 't u geliefte ik ſal u ſeer geeren ontaſten en u Cruys ſelver dragen*, tot de welke den Heer ſigh keerende, *Wat ſeghdy? gy myn ſwaer Cruys dragen op u ſchouderen? die uwen witten doek, ſoo een licht lynwaeten Cruys op u hooft niet en cond verdragen?* Met welk woordt de tragedie verdwynende, is ſoo geweeght geworden, datſe cloppende op haer borſt door een groot leetweſen is naer huys gekeert, en heeft op het Hof tot het leſte van haer leven cloeckelijk volhert, en ook heylighlijk geſtorven. *Uyt Ryckel.*

MAR-

MARGARITA VERHULST heeft van jonghx af alle genoegelijk geſelſchap geſchouwt, ende al haer ſinnelijkheyt verſtorven om haer's Bruydegoms wille, ende om dat ſy geduerigh overpeyſde het Heyligh Leven ende bitter Lijden ons Liefs Heeren, heeft ſy veele quaede en ſpottelijke woorden moeten hooren.

Doen ſy vyfthien jaeren oudt was, haer Moeder ende Vrienden raedden haer datſe ſou trouwen 't gene ſy niet en wilde doen, mits ſy uyt de werelt vervremt van alle hate vrienden, ende met JESUS vereenight ſocht te blyven. Welken tegenſtant ſy heeft cloekmoedelijk geleden tot haer twintighſte jaer, alſwanneer ſy Moeder ende alle Vrienden tegen hunnen dank en wille is ontgaen, ende te *Mechelen* gecomen op het oudt Beggyn-hof, alwaer ſy niemant en kende; maer JESUS haren ſoeten Bruydegom beſorghdeſe wel: want daer ſy eerſt om logiſt in 't Convent van Koekelenbergh badt, ontfongenſe die Jouffrouwen ſeer minnelijk: Hof ende huys wierdt haer vriendelijk gegeven, altoos goede Mede-ſuſters krygende die haer ſeer gedienſtigh waren: onder andere ſeker *Suſterken* die menigh jaer in alle haere ziekten ende ſwaer lijden altoos nacht en dagh getrouwelijk is by gebleven: en dit *Suſterken* was ook wonderlijk begaeft van onſen Lieven Heere met veel lijdens in de nature, 't gene ſy ſeer lijdtſamelijk ende minnelijk lijdde om JESUS wille.

Suſter *Magriet* heeft menigh jaer dry weyven te weke het *H. Sacrament* ontfangen, jae ſomwylen uyt de handen van Chriſtus ſelfs: uyt welcker kracht ſy dikwils geſien heeft dat de Zielen in het Vagevier verkoelt ende uyt het ſelve verloſt, voeden op tot 'er eeuwiger glorie.

Sy ontfonk boven dien ſeer veele gratien en gaven: jae 't was wonder dat haer herte niet en brak want het ſcheen altemael te verſmilten in de Goddelijke minne, ende die krachten haer's Lichaems wierden

wierden haer dikwils berooft, ende wonderlijke dingen getoont niet in droomen oft slaperigh, oft in de sinnen, maer puer in den verlichten geest met Godt vereenight zijnde, hoe dat (alswanneer de H. Kerke eenige Feest houdt van de werken, oft van het Lijden haer's Bruydegoms JESU, oft van onse soete Lieve Vrouwe MARIA de Moeder Godts, oft andere Heyligen) die ook in weerdiger gedenkenisse gedaen worden in der eeuwiger glorie, met nieuwen vrolijken love ende soete dankbaerheyt, met jubilerende vreughden van alle de inwoonders ende Borgeren der eeuwiger saligheyt.

Daerom bereyde sy haer herte tot allen Hooghtijden en principaelste Feest-dagen van het jaer, en vermaende andere menschen daer toe, op dat sy liefde mochten verkrijgen tot 'er Hemelsche Feesten. Maer ook wierdt sy dikwils van Godt beproeft door sijne Vaderlijke roede der tribulatien, soo in den geest als in de nature, in de welke sy veel leet, soo van het water, flerecyn als van swaere steeksselen in het hooft: en in den geest werdt sy berooft van alle die hooge eenigheyt sijnder weserlijker minnen, ende sy werdt alsoo verdonckert, vermiddelt, ende verborgen recht, recht oft sy van Godt noch van deughden noyt geweten en hadde: ende daer toe overvielen haer alsulke verveerlijke angsten van binnen en van buyten, dat haer anders niet te moede en was, dan oft sy ten allen oogenblicke te niet vervaren ende verdorven te worden van de duyvelen.

Haer wierden ook benomen ende verstopt alle die inwendige wegen ende toegangen der gratien Godts, ende die behulpselen ons Liefs Heeren JESU Christi vielen haer altemael af, jae daer by ook Hope, ook Betrouwen, Minne, Geloove ende dat toegaen tot ten *H. Sacramente*. Maer haren Biecht-vader dede haer ten *H. Sacramente* gaen in der gehoorsaemheyt, daer sy al te swaren lijden af leet: want haer en was anders niet te moede, dan dat sy tot

hare verdoemeniſſe gink, ende oft ſy in den afgront van der hellen gegaen hadde, ſoo dat ſy in den Choor komende om te ontfangen dat *H. Sacrament* docht haer dat ſy van oogenblik tot oogenblik van alle de duyvelen vernielt ſoude hebben geweeſt: ende in deſe weelijke perſen gonk ſy in der Gehoorſaemheyt haer's Parochiaens, ende haer's Biechtvaders ten *H. Sacsamente* der thien maenden lank alle weken dry mael.

Geen tonge en ſoude konnen uytſpreken wat ellenden ſy binnen dien tijdt geleden heeft, anders geenen trooſt oft laeffeniſſe nacht ende dagh geduerende deſen grooten ancxt, als heymelijk te roepen *Heere Heere doet met my wat gy wilt, ende hoe gy wilt.* Haer wierden ook voorgeworpen alle die ſonden de welke ſy noyt en dede, recht oft ſy haer noyt vergeven en hadden geweeſt, ende vielen haer ſwaerder om dragen als veele meuleſteenen op den hals. Haer werdt voor gehouden de ſtrenge rechtveerdigheyt Godts ſonder ontfermhertigheyt, ende viel bynaer in een grouwelijk mishopen dat haer dochte dat ſy nimmermeer genade en ſoude connen verkrijgen, ende daer toe viel ſy in een helſche engigheyt oft nauwigheyt, boven alle pynen diemen bewoorden magh.

Haer docht datſe alle uren vergaen ende te niet verderven moeſte, ende nochtans niet geſterven en konde; daer toe konde ſy noch eten of drinken dan met grooter pynen, en dies ſeer luttel, daeromme en coſt ſy geen kracht hebben in der nature: haer zinnen hongen aen een hayrken, ende haer dochte dat ſyſe van oogenblik tot oogenblik verlieſen moeſte. Doch in alle dit ſwaer lijden ende in deſen grouwelijken helſchen ancxt, engigheyt ende verveerelijke jacht der duyvelen, en wiſt geen ontvlieden noch behulp, als in het Cruyce en bloedige Wonden van Jesus Chriſtus; roepende: *Heer die betrouwt in u, en wordt niet beſchaemt noch gelaten, geeft my kracht ende lijdtſaemheyt, dat ik tot uwer*

ere magh lijden: En doen sy haer alsoo gelaten gaf onder den wille Godts, soo dede onsen Lieven Heere sijn groote berhertigheyt aen haer, van haer afnemende alle de duysternissen, allen den helschen ancxt, nauwigheyt ende verveerelijkheyt der duyvelen, ende gaf haer weder dat licht sijnder genaden, ende hy toonde sich haer als eenen soeten Bruydegom, ende hy opende haer sijn wegen der minnen daer hyse dikwils doorgeleydt hadde, ende gaf haer weder de eerste vryheyt door de welke sy dikwils met hem te vereenigen placht. Och! doen was den nacht verandert in den dagh, d'overvloedigheyt haer's weenen in blijdtschap, haren ancxt in groot betrouwen, ende haer en was anders niet te moede, dan dat sy verlost was uyt den gronde der hellen ende uyt duyvels clauwen: ende van dier tijdt voorts soo bleef haer onsen Lieven Heere altijdt seer minnelijk in den geest; ende alhoewel haer naturelijke krachten seer waren gebroken, nochtans haer zinnen, ende haer verstandt en verloos sy noyt, ende al dit voorseydt swaer lijden quam sy door met de hulpe Godts met twee poincten, t'een was een simpel gelatentheyt haer's wille, wat men haer hiet in deughden dat dede sy, ende en dorst haren eygen zin, oft goetdunken niet volbrengen: het ander poinct was, dat sy haren troost ende hulpe socht in den Heyligen Cruyce, t'welk sy omhelsde met'er ermen haerder ziele, wanneerse de duyvelen vernielen wouden, van daer en conden sy haer niet trecken noch verjagen, min oft meer als eenen Hase in sijn hol loopt, ende schuylt tegen de jaght der honden.

De welke ten langen lesten, naer datse wel negen en twintigh jaren in de groote sware ziekten, ende vol lijdens der nature, gelijk voorseydt is, was geweest, is sy gestorven.

Alles getrocken uyt haer leven t'welk sy door gehoorsaemheyt van haren Biecht-vader heeft moeten schrijven: ende mits sy niet en cost schrijven,

soo heeftse genomen een stocxken en daer mede haer leven in den derden Persoon beschreven. Welken Boek ik in myn handen met groote verwonderinge hebbe gehadt.

CLARISSIE LENAERTS Vader gestorven zijnde, is haer Moeder hertrouwt, om welke voorvallen *Clarissia* langer heeft moeten blijven by haer Voester. Als sy begost schole te gaen, dede dit met sulk een verdriet en misnoegen, dat sy verlanghde naer de Sondagen en Heyligh dagen, om dat sy op de selve niet en moest schole gaen. Haer wierdt eens geseydt dat in den Hemel altijdt Sondagh en Heyligh dagh was, en dat men daer geduerigh speelde sonder ophouden. Sy begost dan op een kinderlijke maniere te denken lankx welken wegh sy in den Hemel soude connen komen: betrouwende dat sy allencxkens in den selven met leerderen soude geraken: maer als sy verstondt, dat men niet met leerderen, maer met wel te leeren goede zeden, met een Godtvruchtigh leven, en met vluchten van de sonde daer geraekte, heeft sy het selve naer haer jonk vermogen soodanigh gedrukt in haer gemoet, dat sy dit trachte in't werk te leggen, om te komen tot die plaetse in de welke sy vry soude wesen van schole te gaen, jae berispte alhoewel maer een kindt, de dienstmaerte genegen tot dieverye, seggende dat die stelen in de helle gongen. Door dese kinderlijke beginselen, kreegh sy met de jaren een volmaekter en meerder begeerte om Godt te dienen, als tot de koopmanschap, handel van haer Ouders, en daerom heeft sy veel sture en straffe woorden van haer Moeder moeten verdragen, maer *Clarissia* siende haer Moeder soo verbittert op haer, keerde sigh tot haren Heer ende Schepper, soekende haren troost in haren Beminden.

Sy hadde in de Kerke van de Minderbroeders een heymelijke plaetse verkoren om te bidden, in welke sy haer somwylen soo getrocken vondt om be-

loste

ofte te doen van eeuwige ſuyverheyt, dat, al is't
lat ſy in't beginſel trachte daer tegen te worſtelen,
eggende, *ik en ben noch maer een Dochterken van veer-*
tien jaren, vervolgens ik en weet niet wat my noch
an overcomen, evenwel heeft ſy haer ten leſten aen
Godt publikelijk verbonden met die belofte, welke
uytgeſproken zijnde, heeft aen haer ſigh veropen-
baert eenen Engel des Heeren, den welken nemen-
le uyt haren mondt deſe belofte, heeft de ſelve voor
:en offerande opgeoffert aen Godt Almachtigh.

Doch als ſy naderhandt begoſt bevreeſt te zijn
'an de boosheyt des werelts, en eenen meerderen
lrift kreegh tot de volmaektheyt, was ſy bykans
aer altijdt beſigh houdende met Godt en Godde-
ijke dingen, datſe onbequaem ſcheen te zijn tot
ijdelijke ſaken, en al dat ſy bynaer conde doen
vas ſpinnen, en diergelijke dingen die geen groo-
e tegenwoordigheyt des geeſts oft verſtandts en
erſoeken, jae ſelfs als haer yemant aenſprak, ſy
n verſtondt niet wat men ſeyde, ten zy dat tot
wee of dry mael toe het ſelve herhaelt wierdt, en
ualijck en hadt's het verſtaen oft het viel noch
ens uyt haer memorie. Haer Moeder dit merken-
le was ten uytterſten bedroeft, meynende dat haer
Dochter van verſtandt en memorie berooft was ge-
vorden, oft door ſcrupulen, oft door eene nature-
ijke krankheyt, de welke om tot deſe quale eeni-
ge remedie te vinden, gonk met haer Dochter nu
y eenen Biecht-vader, dan by eenen Medecyn,
naer al te vergeefs, want ſy den oorſpronk niet
n kende, te weten den geeſt Godts door den wel-
ten haer Dochter ſoo verſlonden was, dat ſy op
geen aerdtſche dingen haer verſtandt en conde la-
len ſpelen.

In dien tijdt ſprak men van haer op verſcheyde
manieren: want ſommige waren verwondert en als
verſtelt over de afgetrocken manieren van leven
van deſe jonge Maeght, dit toeſchrijvende aen ee-
nen beſonderen trek van den H. Geeſt. Andere de-

den haer paſſeren voor een ſimplotte : ondertuſſcher
Clariſſia gevoelde noch eens eenen nieuwen trel
om op het Beggyn-hof gaen te woonen , daer ſ
eerſt ſchole hadde gegaen , het welke haer differen
te Perſoonen trachteden uyt het hooft te ſteken
ſchrijven toe deſen trek van den H. Geeſt , aen ee
kinderlijke begeerte : ende hare Moeder gaf ae
Clariſſia te kennen , dat ſy met meerdere voldoenin
ge haer ſoude geſien hebben in een Clooſter , al
wel op het Beggyn-hof , meyndende , en zijnde va
opinie , dat haere Dochter het Beggyntjens leve
ſtelde voor een Clooſterlijk , om diſwil dat he
gemackelijker was : daerom de Moeder ſtelde hae
voor oogen dat 'er veel van den Beggynelijken ſtae
quamen af te wijcken , ende veel andere dierge
lijcke dingen , de welke dienden tot vercleyninge
van den ſtaet der Beggyntjens , het welk *Clariſſi*
aenhoorende wierdt beroert, vreeſende dat yet ſulk
haer miſſchien in den toecomenden tijdt ſoude over-
comen : zijnde dan door alle deſe redenen van hae
Moeder geſtelt in een Cruys-ſtraet , niet wetende
wat ſy doen ſoude om den roep van Godt te vol-
gen : heeft met ſeer vierige gebeden haeren toe-
vlucht genomen tot de H. Moeder Godts , verſoe-
kende door haer te weten welken ſtaet ſy moeſt
aenveerden , om tot de volmaekheyt te comen.

Sy is dan van de ſelve tot tweemael in haren
ſlaep vermaent , en voor de derde reyſe van eenen
Man ſeer weerdigh van gelaet , dat ſy ſoude gaen
in 't Beggyn-hof van *Mechelen* , 't welk ſy volbracht
heeft : en al is 't dat ſy van haer Moeder uyt het
ſelve getrocken wierdt , is ſy evenwel daer weder-
om gekeert. Sy en bleef maer een half jaer in
d'eerſte plaetſe , en van daer gonk ſy naer een an-
der Convent , alwaer ſy haer voor goet begaf tot
de oeffeninge van de Godtvruchtigheyt , en van
alle deughden , veel openbaringen en hemelſche
ſoetigheden in haer gebedt gevoelende , de welke
Godt almachtigh haer heeft laten over comen , om

deſe

deſe jonge en teere Maget af te trecken van alle liefde en affectie tot de creaturen, en om haer bereydt te maken tot eenen kloeken ſtrijdt tegen de Werelt, Duyvel, en het Vleeſch, den welken ſy moeſt gaen onderſtaen met groote dorrigheyt en verlatentheyt des geeſts.

Ten dien tijde dan dat ſy was in haer's Moeders huys, verſocht haren Schoon vader van haer Moeder, dat ſy *Clariſſia* ten houwelijken ſoude geven aen ſekeren Jonghman van ſijn Maeghſchap: de Moeder viel daer in, den ſelven voorſtellende aen haer Dochter, het welke *Clariſſia* weygerde te willen doen, alhoewel ſy inwendigh tot den ſelven groote genegentheyt en affectie gevoelde, ende ter dien oorſake wierdt ſy tot de onſuyverheyt ſoodanigh getemteert en aengelokt, dat ſy noyt Mans perſoon en coſt beſien, ſonder te gevoelen onſuyvere beroerten.

Clariſsia doen ſigh in deſe geſtelteniſſe vindende, te weten dat ſy van den eenen cant ſigh ſoo overvallen vondt, met alle ſoorten van onſuyvere gepeyſen, ende van den anderen cant ſigh wetende gebonden aen Chriſto haren Salighmaeker, met beloſte van eeuwige Suyverheyt, vondt haer ſelven ſeer ontſtelt, ende gelijk ontſteken met eenige beroerten van gramſchap tegen haren Beminden, den welken ſy op deſe manier aenſprak, *O! Bruydegom myn der ziele, gy weet dat ik met u een geeſtelijck Houwelyk hebbe aengegaen, ende gy ſelver tot deſe geeſtelijke Trouwe my eerſt hebt verſocht, jae is't dat ik ſoo magh ſpreken, my tot de ſelve belofte hebt als gedwongen in dien tijdt, als ik my hier toe niet en coſt reſolveren: en ſiet als ik nu mijn liberteyt en vryheyt my hebbe benomen van met een ander te mogen Trouwen, om ſoo aen u myn Lichaem en Ziel op te offeren, ſoo verlaet gy my nu, het welke is tegen de conditien van een oprechte Trouw. Hoe condt gy toelaten dat ick ſoo aengelokt worde van andere Minnaers, die my van uwe Liefde en Trouw willen aftrecken, daer gy het*

ſelve condt beletten, jae dat meer is, het ſchynt dat gy de macht geeft aen den duyvel der helten, om my door ſijn tentatien en bekoringen te dwingen tot andere Minnaers, de welke ik in uwe plaetſe ſoude Trouwen, 't welk ik geenſins en ſal doen, alwaer 't dat gy my meer als oyt te vooren met deſe en diergelijke vuyle bekoringen liet overvallen? Maer en heb ik geen reden van my te beklagen, van uwe cleyne Liefde ende getrouwigheyt tot my? mits gy my ſoo luttel tijdts uwe jonſten en liefteekenen hebt gejont? ende my nu verlatende uwe liefde van my aftrekt? my dunkt dat ik nu ſoude mogen ſeggen, dat gy my eenigh ſints bedrogen hebt, want had' ik geweten en voorſien dat gy my ſoo luttel tijdts ſoudt hebben getrouw gebleven, ik en ſoude my noyt aen u verbonden hebben, en op die maniere ſoud' ik in myn vryheyt en liberteyt zijn, van my te begeven tot den Houwelijken ſtaet. Met ſulke en duſdanige woorden ſprak ſy als uytſinnigh, uyt een beroert en ontſtelt gemoet tot Chriſtus haren Salighmaker, ſwemmende in haer tranen, ende uyt een miſtrooſtigheyt, vondt ſigh genegen om tegen Godt met een grammoedigheyt op te ſtaen, ſoo verre dat haer docht, waer het ſake dat eenen Menſch haer de ſelve ongetrouwigheyt ſoude hebben gethoont, dat ſy den ſelven ſoude vermaledijdt hebben! maer ſiet Chriſtus gebenedijdt, die maer voor eenen tijdt de ſijne ſchijnt te verlaten, ſiende *Clariſsia* in deſe beklagelijke miſtrooſtigheyt, voorquam haer met eenen geeſtelijken en inwendigen trooſt, die 't exces van deſe miſtrooſtigheyt een weynigh dede verſchuyven. Chriſtus ſprak haer aen in het binnenſte van haer herte, op deſe maniere: *Wel Clariſsia, en moet gy niet bekennen, dat ik uyt eene lautere goetheyt u hebbe gegunt, de inwendige devotie ende geeſtelijke ſoetigheyt? als ik u deſe afneme, alſdan en beroove ik u maer van het gene myne is? overſulkx en hebdy geen reden van u te beklagen.*

Clariſsia hebbende rijpelijk overleydt, en geconſidereert deſe inwendige ſtemme van haren Bemin-

den,

den, en door de selve zijnde als ontwekt uyt eenen diepen slaep, ende getrocken uyt een dicke en donkere duysterniſſe, tot klare kenniſſe der faute dieſe hadde bedreven, met groote beſchaemtheyt als overgoten zijnde, antwoorde *O! mynen Heere en Bruydegom van myn ziele, wat heb' ik gedaen? ik verſchroome als ik overpeyſe de woorden de welke ik als uytſinnigh hebbe uytgeſproken, vervolgens erroep' ik al dat ik geſeydt hebbe. Ick verſake en vermaledyde deſe myne kleynemoedigheyt. Ik wille my in alles laten beſtieren door uwe Goddelijke voorſichtigheyt, ſoo in dorrigheyt, als in ſoetigheyt des geeſts, ſoo in duyſterniſſe, als wel in den geeſtelijken vrede, ſal ik uwen Naem Loven en gebenedijden.*

Clariſsia door deſe ſoete en trooſtelijke ſtemme van haren Beminden verſterkt zijnde, ſchijnde genoeghſamelijk gewapent tegen alle dorrigheden, maer sy en was ſoo ſtantvaſtigh niet alſe wel en ſchijnde te zijn, uyt de goede propooſten en voornemens dieſe hadde gedaen: want den Beminden noch eens haer ontreckende ſijn ſoete en aengename tegenwoordigheyt voor eenigen tijdt, ende latende toe aen den helſchen vyandt, van *Clariſsia* de gewoonelijke bekoringe te overvallen, en te beſtormen, dat sy in deſen ellendigen ſtaet vervremt van het gebedt, devotie, jae van Godt, hare dagen paſſeerde in een onuytſprekelijke droefheyt en hertperſſe.

Nu maekteſe een reſolutie van den dienſt Godts adieu te ſeggen voor altijdt, dan ſwemmende in haer tranen, wildeſe gelijk haer herte opheffen tot Godt, maer nievers en vondt sy ſoulagement, ende alſoo sy tot noch toe deſen haren ellendigen ſtaet aen Godt Almachtigh toegeſchreven hadde, ſoo begonſt sy nu te peyſen, dat alle deſe bekoringen voor een groot deel voorts quamen van de complexie en beſondere geſtelteniſſe van haer Lichaem, en vervolgens trok deſe redecavelinge by haer ſelven; iſt dat ik nu ſulk een groot gewelt moet doen

van my 't onthouden, wat ſal het zijn, als ik gecomen ſal zijn tot den ouderdom van achtien oft twintigh jaren! als het vier van de begeerlijkheyt meer en meer in my ſal ontſteken? Alſdan ſal ik ſeker comen te vallen, niet connende wederſtaen aen den prickel des vleeſch. Ik weet gevonden, eer dat ik kome te vallen, ſal ik my ſelven het leven benemen, op dat ik ſoo onbeſmet uyt het ſelve ſoude ſcheyden.

Deſen raedt dan by haer ſelven beſloten hebbende, is ſy gegaen op den ſolder, daer koorden geſpannen waren om wolle op te droogen, alwaer ſy heeft gevonden een bank, op de welke ſy gonk ſtaen, om ſoo haer ſelven aen een van deſe koorden op te hangen: maer gelijk ſy nu gereedt ſtondt om deſe ſchroomelijke ſonde te bedrijven, en haer ſelven te verworgen, ſoo vondt ſy haer ſeer ontſtelt en beroert, ende in deſe verbaeſtheyt hare handen te gader ſettende, ſprak ſy haer ſelven aen, gelijk om haer ſelven moedt te geven, om den tegenſtant der nature t'overmeeſteren: mits dat ick evenwel eens moet ſterven, ende alſoo ik wanhope van myn belofte der ſuyverheyt te connen onderhouden, ſoo is 't beter dat ik ſterve, eer dat ik deſe belofte come te overtreden, ende op deſe maniere en door deſen middel, ſal ik evenwel dit goet doen, oft quaedt beletten, dat ik onbeſmet uyt de werelt en het leven gaen, en door een doodt, ontelbare dooden van ſulcke geweldige bekoringen ontgaen: ende ſoo nemende de koorde in d'handt om haer ſelven te verhangen, ſoo wierdtſe gewaer een inwendige ſtemme, die haer ingaf deſe woorden van den Apoſtel: *Godt is getrouw, den welken niemant en ſal laten tenteren boven ſijn macht, maer hy ſal met die becoringe eenen voortgank doen, op dat gylieden ſoudt connen onderſtaen.*

Hebbende dan reflexie gedaen op deſe woorden, de welke ſy inwendelijck gehoort hadde, begoſt open te doen de oogen van haer verſtandt, en nederval-

dervallende op haer aenſicht, en haer herte en gepeyſen opheffende tot den Hemel, ſprak deſe woorden: *O mynen Heer en mynen Godt! ik ben bereydt alles te onderſtaen, dat uwe Goddelijke Majeſteyt my ſal laten over komen alle de dagen myns levens, jae ik offer my ſelven op, als een brandt Sacrificie tot alle lijden, ook tot den leſten dagh des Oordeels toe, is't dat het u ſoo belieft.*

Naer welk gebedt ſy haer vry en los van alle becoringen des vleeſch gevoelde, ende de afgekeertheyt van Godt veranderde in een toegekeertheyt tot den ſelven, krygende als vooren, inwendigen trooſt, ende een Hemelſche ſoetigheyt, de welke ſy verdient hadde door het overwinnen van deſen geweldigen ſtrijdt, die den duyvel haer aengedaen hadde: opſtaende wierdt ſy met ſulken ſchroom bevangen, al oft den ſolder vol duyvels hadde geweeſt, en afcomende, ſagh ſy erwaerts en derwaerts, oft ſy niet en ſagh dat de duyvels haer den neck ſouden hebben gecrokt: en uyt deſe vreeſe wierp ſy haer noch eens op haer knien, Godt Almachtigh biddende, hy haer geliefde te beſchermen: ende ſoo terſtondt opſtaende, was ſy van alle vreeſe ontſlagen.

Nu afgecomen zijnde, dankte en loofde ſy haren Verloſſer, over het weldaet dat ſy ontfangen hadde, te weten van haer getrocken te hebben uyt dit perijkel, van te verlieſen, ſoo het tydelijk als het eeuwigh leven. Noch langen tijdt hier naer, als ſy peyſde op die plaetſe van den ſolder, ſtonden de hayren haer te berge gelijk haer docht.

Dit is haer overcomen in den ouderdom van ſeſthien jaeren: en heeft naermaels inwendigh verſtaen, dat het haren Engel Bewaerder was geweeſt, die haer deſe goede inſprake hadde gegeven, en in deſen uyterſten noodt te hulpe was gekomen.

Op S. Alexius dagh, zijnde in een Sermoon, hoorende het ſeldſaem Leven van den ſelven Heyligen uytleggen, quam haer in den zin dit gepeys,

te weten, dat haer docht, dat sy van Godt ontfangen hadde een besondere gratie, ende vervolgens, dat sy moest leyden een besonder Leven, om te beantwoorden aen de gratie die sy ontfangen hadde, soo dat haer docht, dat sy moest naervolgen het Leven van den H. Alexius, gaende haer vertrecken in een vremdt Landt, om alsoo in een volmaekte armoede, ende in een afgescheydentheyt van alle hare Vrienden ende kennisse, een verborgen leven in Christo te leyden.

Hier was *Clarissia* wederom in groote perplexiteyt, vreesende van den eenen cant, dat het een ingeven was van den Engel der duysterniſſe, die haer wilde troubleren en ontstellen, in de geestelijke maniere van leven die sy hadde aengenomen: op den anderen cant, docht het haer, dat het een ingeven was van den H. Geest, overmits dat het den gewoonelijken handel van den duyvel niet en is, van yemant aen te stouwen tot sulke volmaekte maniere van leven, als was van volgens den raedt van het Evangelie, alles om de Liefde Godts te verlaten: ende in tegendeel overdenkende haer jonkheyt als onbequaem, om sulke een resolutie te trecken, kreegh sy inwendigh voor antwoordt, dat Alexius dusdanige resolutie getrocken hadde, noch jonk van jaren zijnde.

De genegentheyt tot sulk een afgetrocken leven, groeyde dagelijkx meer ende meer, ende diesvolgens, groeyde de perplexiteyt in de welke sy haer vondt, niet wetende wat doen: was evenwel soo gestelt in alles den wille van Godt uyt te werken, seggende met den Apostel Paulus, *O Heer wat wilt ghy dat ik doen, spreekt maer een woordt, uwe dienaeresse is gereet*, en gonk soo naer de Kerk van het Hof, alwaer sigh worpende op haer knien, badt seer devotelijk als volght! *O mynen Heer ende mynen Godt, ik ben bereydt in alles tot uwen wille, selver om de Reyse tot een vremdt en onbekent Landt aen te nemen, met het verlaten van myn Vrienden, en alles*

daer

daer ik affectie ſoude connen toe hebben, als ik maer en ſoude weten uwe Goddelijke Majeſteyt hier door te behagen, maer ik vreeſe dat het een bedrogh van den duyvel is, die my door ſijn liſten en lagen ſoekt te trecken van myn Hof, om my te ſtellen in perykel van myn Maeghdelijke ſuyverheyt te verlieſen, en in andere occaſien van ſonden te brengen: al dit niet tegenſtoende, als ik maer en ſoude weten dat het uwen Goddelijken wille waer, ik ſoude my begeven op de Reyſe ſonder uytſtel, al waert dat ik wiſt dat ik ſoude qualijk varen, ende myn eere riſkeren.

Ondertuſſchen verdobbelende haer gebeden; ſiet den Beminden, willende ſijne Dienaereſſe beproeven, liet toe dat ſy gevoelde eenen voet van boven af comen tot op haer hooft, den welcken haer neder ter aerden wierp, ſoodanigh, dat ſy daer af van haer ſelven lagh, buyten kenniſſe ende verſtandt. Uyt welke geſchiedeniſſe tot haer ſelven comende, oordeelde ſy dat Godt haer dit hadde laten overcomen, om haer te kennen te geven, dat ſy van hem verſtooten was. Maer dat niet tegenſtaende *Clariſſia* en geeft den moedt niet verloren: want al docht haer datſe van Godt verworpen was, bleef evenwel getrouw aen haren Beminden, met een vaſt voornemen van hare ſuyverheyt tot ſijnder liefde te behouden.

Clariſſia zijnde in deſe dorrigheyt, en verlatentheyt des geeſts, hadde compaſſie met de Perſoonen die den geeſtelijken ſtaet aen nemen, peyſende by haer ſelven, dat ſy moeten onderſtaen en lijden, alle oft diergelijke tentatien, becoringen, dorrigheden, verlatentheyt des geeſts, ende andere cruycen, gelijk ſy nu ſoo lank onderſtaen hadde, ende vervolgens trak by haer ſelve deſe redecavelinge, dat ſy wiſten wat 'er in den geeſtelijken ſtaet te lijden, ende uyt te ſtaen is, ſy en ſouden den ſelven noyt aenveerden.

Clariſſia heeft in deſen bedroefden en beclagelijken ſtaet geweeſt den tijdt van ſeven jaren. Ter

welker gedueren het haer seer lastigh viel, yet geestelijkx, oft te hooren, oft te lesen: zijnde dan seer bedroeft, sloegh t'somtijdts haer oogen naer den Hemel, hakende en verlangende naer een druppelken van de Hemelsche soetigheyt, daerse van te vooren soo abundantelijk hadde mede begaeft geweest.

In dien tijdt als sy soo suchte, en verlanghde naer dien lank gewenschsten peys en vrede des herten, den welken mede brenght een Hemels contentement, soo is 't geschiet, dat den duyvel in haer uytwerkte een inwendigh, maer een bedriegelijk playsier, genoechte en soetigheyt des herten, maer gewaer wordende, dat den duyvel sigh dienде van dese listen en lagen, om haer in dese verlatentheyt des geests gestelt zijnde, door de selve van Godt af te trecken, dede eenen cloeken wederstandt, keerende sigh naer het exempel van haren Beminden, hangende aen sijn gebenedijdt Cruys, tot den Hemelschen Vader met de selve woorden, *O mynen Heer ende Godt, waerom hebdy my verlaten.* Sy werdt op den selven tijdt wederom soo schroomelijk en vreesselijk bestormt ende becoort, door alle soorten van onsuyvere gepeysen en imaginatien, dat 'er luttel oft niet te seggen en was, tusschen een vrywillige toestemminge, en haer inwendige dispositie, oft gestelteniſſe des wils.

Maer den goeden Godt en heeft noyt toegelaten datse boven haer macht getenteert wierdt, en vervolgens, den wille is onbesmet gebleven. Niet te min naer sulke groote aenstooten, en tempeesten, vont sy haer selven seer beroert ende benouwt, en van droefheyt en mistroostigheyt overvallen, quam sy uyt te bersten in overvloedige tranen en suchten, van vreese oft sy eenigh consent misschien soude hebbeu gegeven, ende sigh ter aerde worpende aen de voeten van sijn Goddelijke Majesteyt, storte haer gebeden op dese maniere: *O Schepper van Hemel en aerde, ik bekenne dat ik ben een groote sondaeresse,*

daereſſe, ende een onſuyver vat, ende al is't dat ik ook ſulkx ben en myn krankheyt gevoele, evenwel en wil ik geen conſent oft toeſtemminge geven aen de onſuyvere gepeyſen, ende vervolgens ſoo veel te meer heb' ik eenen ſchroom en afkeer van yet ſulkx te willen bedryven: Niet te min ik lijde geeren alle deſe duyvelſche tempeeſten tot uwer eere en liefde, ende ik wenſch dat u hier over Loven en danken, alle Hemelſche en gelukſalige Geeſten: ſoo dan mynen Heer ende mynen Godt, maekt, want u belieft, my deelachtigh, en ſtort in myn herte den geeſt van u Heyligh Leven en ſuyvere converſatie, de welke gy gehadt hebt op der aerden, vereenight zijnde met onſe Menſchelijke nature. Ende hier naer opgeſeydt hebbende den *Vader onſe*, ter eeren van het Heyligh en ſuyver Leven Chriſti, is opgeſtaen verſterkt zijnde in den geeſt.

Sy hernam deſe geeſtelijke oeffeninge ſoo dikwils als ſy haer overvallen vondt en beſtormt, door deſe helſche tempeeſten. In welke oeffeninge ſy in't eerſte groote moeyelijkheyt gevoelde, maer door lankheyt van tijdt, wierdt haer de ſelve lichter, vindende in de ſelve niet alleenelijk een Hemelſche ſoetigheyt, maer daer en boven, door dit profijtigh exercitie, verminderden allengxkens de voorgemelde tentatien, de welke al was't datſe haer niet teenemael en verlieten, evenwel en waren voorts aen niet meer ſoo groot noch geduerigh: want van te vooren wierdt ſy overvallen ſoo in den dagh als ſnachts, ſoo ſmorgens als ſavonts, ſoo ſtaende als ſittende, ſoo werkende als biddende, en dat toen meer op een maendt, als nu op een jaer. Want keerende van tijdt tot tijdt haer herte tot Godt, hem gevende te kennen haren geeſtelijken noodt, verſoekende ſijne bermhertigheyt, bekennende dat ſy was een arme ſondaereſſe, en lijdende met verduldigheyt alle becoringen, met volle overgevinge haer's ſelfs, verloos den duyvel tot ſijnder grooter ſchaemte voor een groot deel de macht van haer ſoo zwaerlijk te overvallen, ver-

volgens

volgens hoe sy meer haer selven verloochende; hoe sy meerderen vrede gevoelde.

Sy woonde in een selfste kamer met een Beggyntjen dat seer colerik van natuer, maer seer devoot was. En gelijk sy niet altijdt en conde verdragen het preutelen van dese Matrone, soo quam sy haer somtijdts op een stuer en bittere maniere te antwoorden, maer hier over bekennende haer schult, badt sy Godt vergiffenisse over de onstichtinge van de Godtvruchtige Persoonen met de welcke sy woonde.

Als den geest der hooveerdigheyt haer temteerde, badt haren Beminden, om deelachtigh te mogen wesen van sijnen geest der ootmoedigheyt: ende als sy somtijdt tentatien hadde tegen het geloof, soo was sy altijdt op haer selven lettende van niet te aenhooren eenige discoursen, oft te lesen Boecken die haer souden hebben connen eenige twijffelachtigheyt in het geloof veroorsaken.

En alswanneer de boose geesten de Maget overvielen, en quelden met inwendige en onsienelijke pynen en smerten, de welke somtijdts hun verspreyden geheel haer Lichaem door, en somwylen maer een lidmaet alleen, evenwel en deden haer geen hinder, ende en duerden maer den tijdt van eenen Pater noster.

Dese pynen en heeftse maer gevoelt, naer dat den boosen geest heeft opgehouden van haer met sienelijke monsters, en schroomelijke veropenbaringen te overvallen, de welke wy al willens hebben achtetgelaten.

In dien tijdt vaste sy seer weynigh, ten zy op de geboden vastendagen, om dat sy de Lichamelijke sterkte van doen hadde om alle die pynen, tormenten, ende schroomelijke aenstooten van den duyvel cloekmoedelijk uyt te staen.

Sy won haren cost met dagh en nacht te werken, houdende sigh content (ook als sy Meestersse was) met een sobere potie: ende al was haer gewin seer

cleyn

cleyn, en maer en hadde een lijf-rente van een pont groot s'jaers, ende dat sy oversulkx seer soberlijk en armelijk moest leven (want het gelt dat sy naer haer Moeders doodt erfde, heeft sy om Godts wille gegeven) evenwel in dit sober huyshouwen vondt sy haer satisfactie en contentement.

T'is gebeurt doen haer Moeder noch leefde, de welke voor gewoonte hadde, in den Vasten te nooden eenige arme lieden tot haer tafel, dat sy met hun gonk eten, en dit noenmael smaekte haer soo, dat haer docht dat sy noyt smakelijker spyse geproeft en hadde, als in die sobere maeltijdt de welke haer tusschen die arme Menschen wierdt voorgestelt.

Naer dat sy nu 32. jaren in dit Convent hadde gewoont, is de Jouffrouw van het selve comen te sterven, aen de welke *Clarissia* succedeerde. Als sy in haer Convent sagh yet dat niet wel en was, gaf sy een susterlijke vermaninge tot twee oft dry mael toe, soo nochtans dat sy altijdt acht nam van door dese vermaninge de liefde niet te breken, en als sy doen geen beterniſſe en cost winnen gaf sy dat op, en recommandeerde t'selve aen Godt. Boven al was sy altijdt in de weir van onnuttige conversatie, oft hanteringe van ongelijke persoonen te beletten, hebbende selve suspekt de visite van Heylige Persoonen: ende om dieswille dat in dit Convent wel acht genomen wierdt op alle sulke onnuttige en perijculeuse tijdtverdryvinge, dat heeft *Clarissia* aengelokt en verwekt, om daer soo lange jaren te blyven woonen, al was 't datse daer al eenige incommoditeyt moest lijden tot het eeste van haer leven, Alswanneer sy, gelijk wy Godtvruchtelijk gelooven haer Ziele opgenomen s tot den Hemel. Men seght dat sy gestorven is n de peste van een yeder verlaten zijnde. Boven lien dat Godt Almachtigh de verdienſten en glorie an *Clarissia* heeft willen kenbaer maeken door een laersblinkende licht, het welke in haer Camer ge-

sien is weest. Sy is gestorven ontrent het jaer 1460. Sommige houden hare gedachtenisse op den eersten dagh van Julius. *Alles getrocken uyt haer schriften en andere Auteurs.*

HEYDEGILD Beggyntjen hadde den last van d'Infirmerye te *Mechelen*, en verkocht bier, coren en alle soorten van graen ten profijte van den Hove. Daer is gecomen een jaer van groote dierte: ende dese Godtvruchtige Maeght, wel wetende dat Godt, die de barmhertigheyt selver is, ook met die grootelijkx gedient is, heeft mildelijk ook onder den prys alle dingen verkocht en uytgereykt: 't welk soo de Opperste Meesterssen zijn gewaer geworden, vreesende dat sy ten lesten ook in noodt souden vallen, hebben dadelijk haer rekeninge gevraeght. Wat hier nu gedaen, sy en wist niet hoe beginnen, daerom stelde sy het uyt soo lank alse conde, seggende, *Den Heere die het al geeft, sal daer genoeghsaem in versien*: maer een yeder en hoorde al naer sulken clap niet? Oversulkx d'Opperste Meesterisse heeft met gewelt de sleutels haer afgerooft, en is met de selve naer den Graen solder gegaen, om te sien hoe het daer gestelt was.

Heydeken vreesende nu betrapt te worden, ende dat haer Godtvruchtige dieverye soude uytkomen, heeft met haeste een beeldeken van onse Lieve Vrouwe dat in haer kamer geplakt was, afgetrocken, en aen haer borst gedouwen, seggende, *Goedertiere Moeder hebb' ik u in uwe armen gevoeyt, weest mynder in dese ure gedachtigh, ende en beschaemt my niet van myn verwachten.* Wonderlijke sake, soo de Jouffrouwe den Solder hadde open gedaen, vondt dien soo vol, dat het graen lankx de open deure af viel, noch sy de selve meer sluyten en conde, 't welk siende, hebben allegader den Heere in 't gemeen gelooft en gedankt. *Uyt Ryckel.*

PYC-

PYCKARIA Beggyntjen van *Mechelen*, heeft een Heyligh en Godt aengenaem gevolgh van Leven gehadt, tot datſe ziek in haer uytterſte gecomen is: gelijck ſy nu dan met de doodt op de lippen was, ſoo heeftmen voor de deure geſien een groote menichte van Engelen, die haer ziele verwachteden; en gelijk ſy ſelver bekent hebben, om die met hun naer den Hemel te leyden: ook ſoo ſy verſchenen was, is door de gantſche kamer, ſulk eenen ſoeten en aengenamen reuk geroken geweeſt, dat niemant en twijffelde van de tegenwoordigheyt der Engelſche ſcharen. *Uyt Ryckel.*

JENNEKEN ſaliger memorie, heeft langen tijdt Overſte van het Beggyn-hof van *Mechelen* geweeſt, de welke onder andere des Heeren gaven, deſe hadde, van te kennen ende te doorſien, de herten der Beggyntjens: 't welk genoeghſaem hier uyt blijkt: want als ſy uyt den Biecht-ſtoel quamen, ſeyde ſy hun, *Dat en dat hebdy vergeten, gaet wederom*: Somwylen, *ghy hebt den ketel geſchuert, en den moor gewaſſchen, ende hy en is niet klaer noch wit geworden, ghy en moet niet beſchaemt zijn te biechten, aengeſien gy niet en zijt beſchaemt geweeſt te doen, dat moet gebiecht worden.*

Uyt het geſicht alleen van haer onderſaten, ſagh ſy wat hun lette of ſchorte: en ſomwylen vermaende ſy hun in de volle Kerke, ſeggende, *wat vreeſdy? waerom ſiedy ſoo bleek? Conragie couragie, alwaert dat millionen duyvels op u-lieden vielen, ende de vuylſte inbeeldingen gaven, gylieden en ſoudt niet moeten vreeſen, ſy en konnen u-lieden geen leet doen, oft in het minſte hinderen, ſoo lank gylieden hun geen accout en geeft, oft conſenteert.*

Sy wiſt ook hun ſeer wel t'huys te houden als 't van noode was. Daer quam eens een orlof vragen, om haer Vrienden die ſeer oudt waren voor 't leſte te beſoeken: *Gaet ſeyde ſy, aengeſien gy wilt gaen,*

maer deſe wegh gaende, is *Jenneken* haer gevolght, ende gelijk ſy nu aen de deure was om in ſeker huys te gaen, ſoo heeft ſy getoont dat ſy Overſte en Meeſterſſe was; ſeggende, *Tot hier toe zijt gy gekomen, 't is genbegh en gaet niet binnen; maer keert met my den ſelfſten wegh die gy gekomen zijt*, 't welk d'ander ſonder eenigh tegenſpreken heeft gedaen. *Uyt Ryckel.*

Daer was noch een ander Beggyntjen van den ſelven naem, heel arm en veracht, dienende met ſeer groote liefde de zieken in d'Infirmerye, maer al wat ſy dede 't was te cort oft te lank, en leet veel verſmaetheyt, geduerigh Godt lovende met blijdtſchap. Sy Stierf datſe maer 20. jaren oudt en was, en dede altijdt haer beſte om haeren Beminden by te blyven, en alſmen haer ſmadigh oft ſpytigh toeſprak, ſeyde ſy, *O myn lief dat ſchenk' ik u, ik ben arm, ende en hebbe u anders niet te geven*: Sy werdt daer door ſoo familiaer met haer Lief, dat hy wel twintigh mael haer ſondt ſijn *H. Sacrament* met haren H. Engel.

Sy hadde ſeker cleyn gebrek dat Godt in haer liet, tot hare verootmoedinge, waer door ſy van alle Menſchen luttel geacht wierdt. 't Is naer haer doodt geſchiedt, dat 'er een van haer Mede-ſuſters de welke een kleyn houte kruysken van haer hadde, groote pyn in haer hooft hebbende, by haer ſelven peyſde, ons Suſter *Jenneken* heeft ſoo veracht geweeſt van de Menſchen, ſy magh nu groot weſen by Godt, och oft ſy my coſt helpen! ende kuſſende het kruysken, was terſtondt geneſen: daer naer ſchrabbende wat van dit kruysken, gaven 't ſelve in aen een Dochter die ſeven jaren dul geboeyt hadde gelegen, de welke ook terſtont wierdt geneſen: men ſeyde het ſelve aen den Heer Paſtoor, die dit niet wel en conde gelooven, nochtans denkende op een Beggyntjen dat vyf jaren gightigh hadde gelegen, ſeyde by ſy ſelven, dat dien Menſch genas,

genas, ik ſoudt immers moeten gelooven: en gaende naer 't huys van de zieke, quam ſy den Paſtoor geſondt tegen. Diergelijke geneſingen hebbender veel geweeſt. *Getrocken uyt den geſchreven Boek van myn Heer Joannes de Landtmeter.*

Van een Overſte, ende van Anna van den Dael.

TEn tijde der troubelen, ſoo is het Begyn-hof van *Mechelen* ook ten onder boven gekeert, en de Beggyntjens hier en daer verſtroeyt geweeſt. Onder andere ſekere Jouffrouw, Overſte, hadde onder haer een Beggyntjen, met name *Anna van den Dael*, de welke om des vyandts noodt, was naer huys by haer Ouders gekeert, tot alder tijdt dat de troubelen ſouden ophouden, wantſe ophielden: maer gelijk ſy daer langer bleef als den noodt vereyſchte, ſoo hadde deſe goede Moeder, Overſte, (alhoewel de werelt gepaſſeert) noch ſorge voor haer lief kindt en onderſaet, ende is aen haer by nachte veropenbaert, ſeggende, *Wel hoe lank ſuldy hier noch by u Vrienden blyven? waerom en keerde tot u vergaderde Mede-ſuſters niet?* Anne heeft hier op geantwoordt *datſe niet wel en conde over een comen met ſeker Beggyntjen, anders van humeur en geſintheyt, als ſy: Gaet* ſeydt wederom de Meeſterſſe, *Godt ſal daer in verſien*: ſy wederom daer tegen, *Ik en can niet, 'k hebbe pyn in myn voeten; dat en excuſeert u niet*, ſeght d'ander daer op, *gaet evenwel, en morgen ſal u Saligheyt geſchieden.* 't Welk al vervolgens gelijk verhaelt is, ook is gebeurt. Want den dagh daer naer zijn haer beenen geneſen geweeſt, en d'ander, met de welke ſy ſeyde niet te konnen accorderen, is uyt het Beggyn-hof gegaen, en heeft het ſelve voor altoos verlaten. *Uyt Ryckel.*

Van een Beggijntjen die den brandt belet.

ALs Merten van Roſſen hier in't landt was, ſeker Prieſter beleſende en beſweerende een beſetene, hem te ſeggen, wie des voornoemdens Veldt-Heers ſoldaten belet hadde het Beggyn-hof van *Mechelen* in't brandt te ſteken, een ſnotmouwe, gaf hy voor antwoordt, ſoo noemde hy het Beggyntjen, dat weerdigh was met de brandende lamp der deughden haeren Bruydegom te gemoet te gaen; ende inder waerheyt, men moet voor yet extraordinaris houden, dat ſoo een teer Maeghdeken voor den Autaer Godts biddende, alle gewelt van den vyandt heeft weten af te keeren: want het is geloofbaer, dat waer't ſaken, hy, die ſoo naer by was, hadt voorts gegaen, dat hy niet alleenelijk het Beggyn-hof, maer ook de gantſche ſtadt in vier en vlam ſoude geſtelt hebben. *Uyt Ryckel.*

Wat voor een Man geweeſt is den Eerweerdigen Heer Antonius Vervoort.

DEſen is geſtorven in't jaer 1547. Eertijdts Parochiaen van het groot Beggyn-hof tot *Mechelen*, Licentiaet in der Heyliger Schrifturen, gelijkmen genoeghſaem can beſpeuren, uyt de geeſtelijke en Godtvruchtige Boekxkens, die hy heeft doen drucken: Uyt de welke wy hebben getrocken deſe Regels, als dienende t'onſen propoſte, te weten, hoe den beginnenden goeden Menſch, oft Beggyntjen, ſal comen tot 'er volmaektheyt der deughden, en tot der heyligheyt ende puerheyt des herten.

I.

WAnneer gy gaet tot den dienſt Godts, myn lieve Kinderen, alderliefſte reyn herten, ende Maeghdekens in Chriſto JESU; Peyſt dat het niet genoegh

genoegh en is eenen goeden wil te hebben, want gy mocht daer weder uyt vallen, ten zy dat gy u beſte doet, den wille te voeden, te helpen, te ſterken, ende te werk te ſtellen met Heylige Oeffeningen, anders ſal Godt u ſijn gratie ontrecken: welke gratie is 't licht des goeden wille; want S. Auguſtinus ſeydt, *Godt en verlicht niemant dan die verlicht worden*, dat is, dan die ſijn gratie waer nemende zijn.

Die nu ſijnen goeden wille begeert te ſterken, ende te voeden tot den dienſt Godts, ſoo ſal hy ſnel, vlytigh ende neerſtigh weſen om een goet werk te beginnen ende te doen ſonder uytſtellen, dat hem door die Goddelijke inſprake, oft van andere goede Menſchen geleert, oft vermaent wordt te doen, oft te laten.

II.

GY ſult in alle uytwendige ende inwendige werken gebruyken, Godts tegenwoordigheyt; dat is, gy ſult u hebben ſoo eerſamelijk, ſoo ſchamelijk, ſoo ootmoedelijk, ſoo ancxtelijk in eten, drinken, gaen, ſtaen, ſlapen, waken, in liggen, ſitten ende in alle wandelingen ende geſelſchap, met yemant oft in eenigheyt in u gebedt, ende gedachten, recht oft gy Godt aenſicht aen aenſicht ſaeght: want Godt u alſoo tegenwoordigh is, oft gy in den troon des Hemels waert.

Boven dien in alle deughden te werken, Chriſtus ſal uwen leydtsman zijn, volght hem in ſachtmoedigheyt ende in ootmoedigheyt. Siet alle dingen met goede oogen aen, ende dankt Godt dat hy u die begeerte tot het inwendigh leven heeft gegeven, voor ſoo menigh duyſent Menſchen, die des niet en bekennen. Het is ſeer te beclagen, dat wy die eenen geeſtelijken ſchijn dragen, geen geeſtelijk leven en kennen.

III.

ALle Menſchen ſuldy in u herte eeren ende weerdigheyt bewyſen, ende dencken dat het throonen zijn der Heyliger Dryvuldigheyt, en tempelen des Alder opperſten, die Godt gebeeldt heeft na dat beeldt der H. Dryuldigheyt: ende denkt hoe Godt een yegelijk van hun bemindt boven al der Menſchen verſtandt. Hierom ſuldy u pynen te weſen goedertieren, ontfermhertigh en toeſprekelijk een yegelijk die uwes behoeft.

Gy en ſult niemant haten oft benijden, verſmaden noch verdrucken met woorden, oft met ſturen gelate. Ook en ſuldy niemant beſpotten oft eenige onweerdigheyt bieden in geenderley wyſe.

En oordeelt niemant lichtelijk: en argumenteert oft kijft tegen niemant om uwen opinie te houden ſtaen, oft om u wysheyt te openbaren, maer ter contrarie ſult arbeyden als een kindt Godts, vrede te hebben met alle Menſchen: want als gy yemant t' onvreden ſet met woorden oft eygen ſoekinge uws ſelfs, ſoo verdrijfde Godt uyt den tempel uws herten. Hebt ſonderlijk in weerde u huysgenoten daer gy mede converſeert en dagelijkx omgaet, denkende dat Godt die heeft uyt 'er werelt geleſen ende verkoren tot ſijn toecomende peerlen Haerder alder vrede, voortgank ende inwendige ſchoonheyt ſuldy ſoo ſeer begeeren als uws ſelfs: want Godts eere is ſoo wel gelegen in eens anders voortgank ende ſaligheyt, als in de uwe. Houdt voorſeker dat gy Godt dankelijcker doet dat gy hem trouwelijk ende vierighlijk dient in ſijn Ledekens die noodtdruftig zijn, dan oft gy hem diende in ſijn eygen Lichaem.

IV.

VEel uytloopens ſuldy vlieden, en haten dikmael geſien te zijn van de Menſchen op de ſtraten: maer blyven woonen met de tortelduyven

in

in de mogier gaten der Wonden Jesu, onbekent den menſche met Chriſto in Godt begraven: want die geeſtelijk ende innigh van herten uytgaet, comt dikmaels werelts ende verſtroyt t'huys: ende dat goet dat ſy met arbeydt in haerder ziele hadde vergadert over veele jaren en dagen, dat magh ſy verlieſen op een ure tijdts, onder die werelijke Menſchen.

V.

EEn Beggyntjen ſal in alle dingen, in kleeren, geldt, ſpyſe, huyſraet, coſtelijkheyt &c. ſoo paerelijk zijn als 't mogelijk is naer noodt, maer naer betaemt taelweerdigheyt, ende reynigheyt van buyten en van binnen: want hoe een Menſch hier armer is naer begeerten, ende alle beſittinge en gebbinge, hoe hy meer verbreydt ſal worden in alle de Hemelſche dingen.

VI.

GAet tot 'er maeltijdt, als tot der Medecyne, ende eer gy ſpyſe wilt nutten, ſoo vereenight wen geeſt ſoo ſterk met Godt, dat den ſmaek an ſpyſe u aen Godt niet en belette, nochte die eelheyt der gerichten, u tot de welluſtigheyt niet n trecken. Nochtans raede ick, liever eenen bete neer te nemen, ende een ure langer te ſlapen, an te luttel, op dat die nature met vlytigheyt Godt nderdanigh magh weſen. Maer nimmermeer en ille ik myn ſelven wetens, alſoo met ſpyſen oft rank overladen, dat ik daer door onbequaem ſoue zijn Godt te loven, oft eenigh ander goet werk doen.

VII.

JWoorden ſullen ook traegh zijn, ſecreet, alle herten niet betrouwende, voorſichtigh ende ort: ende dat zedigh ende manierelijk, ſonder epen, andere ledekens te gebruyken, als het hooft ſchudden, die handen te vagen &c. Daer S. Ja-

cob aldus af leert, *Is't ſaken dat een Menſche meynde dat hy geeſtelijk oft Heyligh is, ende ſijn tonge niet en bedwinght, alle ſijn geeſtelijkheyt is ydel.* Daerom badt den Propheet David, ſeggende, *O Heere ſedt een bewaringe voor mynen mondt, ende een deur der omſtandigheyt voor myn lippen*: Want hoe wy meer ſpreken met de Menſchen, hoe luttelder ende min wy ſpreken met Godt.

VIII.

GEſchikt in alle uwe manieren, rypigh in opſien, ende in allen u doen, niet lichtveerdigh, nu loopende, nu traegh, nu driftigh, ende op een ander tijdt heel onwilligh: maer in alle manierelijkheyt geſet, ſtichtigh en geordineert; want lichtveerdigheyt doot de devotie. Noch en wilt niemant quaedt willen oft gunnen: want die eenen anderen quaedt gunt, die doot ſijn ziele. Daerom ſuldy in alle woorden, werken ende alle converſatie ootmoedigheyt thoonen, vriendelijkheyt in't ſpreken, ſoetigheyt in't aenſicht, verdragen ſonder vreetheyt oft eenige bitterheyt, een ſterker oore hebbende om te verdragen, dan een anders tonge is om te turberen: want S. Gregorius ſeydt, *Soo lange en zijt gy niet goet, al gy niet en condt verdragen die moeyelijkheyt der quaden*

IX.

EEn Beggyntjen ſal neerſtigh zijn om uyt haer herte te ſluyten, niet alleen quade, maer ook ydele en onnuttige gedachten: want die ſijn hert voedt in ydele gedachten, die ſterkt den vyandt tegen hem, in quaedt: noch en magh de dagelijkxſche gebreken niet cleyn achten: want al en zijn't maer dagelijkxſche ſonden, ſy mishagen Godt dikmael meer in geeſtelijke Perſoonen, dan andere ſware ſonden in onbekende verblinde herten, en al zijn ſy cleyn, die gratie is groot die daer door verloren wordt. Daerom geen ſoo cleyn gebrek, paſſie oft eenige verbeeldinge in u, ſuldy altijdt beriſpen

rlſpen, ſprekende, *Heere het is my leet, dat ik u onteert hebbe, ende uwer vergeten*: en al en konnen wy die dagelijkxſche ſonden niet al ſchouwen, wy en mogen nochtans die niet cleyn achten; want die het cleyn verſmaet, allenghskens ſal hy tot het groot comen.

X.

BEkent myn lief kint, ende uytverkoren herte, dat die bloote tentatie geen ſonde en can maken, daer moet een vry believen, behagen, wille, conſent met beraeder redene toecomen, al waren 't ook blaſphemien ende onreyn invallen, die in u herte quamen: daerom al ſchijnt gy heel van deſer bekoringe verdronken te zijn, ſoo lange als uwe redene hier tegen ſeydt, ende dat het u bitter, ſwaer ende tegen is, ſoo en verlieſt gy die liefde Godts niet, noch den Heyligen Geeſt en ſal u niet verlaten, maer alle gratie wordt in u vermenighvuldight: daerom en laet niet te doen goede werken, naer geeft u dies te vieriger tot bidden, vaſten ende ten Heyligen Sacramente te gaen. Hoe die tentatie u meer is overvallende, ſoo veel te meer neemt u ruſte ende toeloop in die Wonden JESU Chriſti, daer u geen vyandt en magh letten, ende daer gy trooſt t'allen tijden ſult vinden. Godt en al u niet oordeelen naer de bekoringe uwer geeſtelijker nature, maer naer dat conſent ende redene uwer ziele. Ook een goet werk gedaen in dorheyt ende tentatie, is Godt beſonder behagende, meer dan oft wy groote gevoelijke devotie hadden.

Daerom ſtrijdt vromelijk als een Ridder Godts, want dat vleeſch begeert altijdt tegen den geeſt, ende aen den verwinder wordt van Godt belooft de Croone des levens: want hoe gy meer getempert wordt, ende die ſonden welluſtiger zijn, ſoo veel te meer ende te hooger ſult gy van Godt gecroont worden. JESUS wilt u altijdt victorie geven, Amen.

GEER-

GEERTRUY Beggyntjen van *Mechelen*, heeft in d'ootmoedigheyt haer's selfs verſmaetheyt, ende in t'ontrecken der eeren en welluſten, ſulk eenen voortgank gedaen, datſe dikwils buyten haer ſelven vande aerde tot in de locht opgenomen wierdt, ſonderlijk als ſy overpeyſde de Myſterien des bitter Lijden JESU Chriſti. Sy is geſtorven in 't jaer 1566. *Uyt Ryckel.*

In de Kerke van onſe Lieve Vrouwe van Hanſwijk binnen *Mechelen*, hanght een Schilderijken, verbeeldende een knielende Beggyntjen, onder het welk geſchreven ſtaet het naervolgende, Ik CATHARINA HOOTS Beggyntjen te *Mechelen*, geboren Wettige Dochter Heer *Jan Hoots*, in ſijn leven Borgemeeſter der ſtadt van *Mechelen*, daer Moeder af was Jouffr. *Anna van Halle*: hebbe 14. Maenden ziek te bedde kreupel gelegen, ſoo dat ik niet en heb connen ſitten oft ſtaen, noch gaen. En heb raedt en hulp verſocht aen verſcheyde Medecyn-meeſters te *Mechelen*, *Loven*, *t'Antwerpen* ende elders, maer niemant heeft my geholpen: dus heb ik ten leſten myn hope en trooſt geſet op Godt den Heer, ende ſijn Moeder MARIA; door wiens gebedt veel Mirakelen tot Hanſwijk geſchieden. Ende want ik daer ſelve niet koſte comen, om myn creupelheyt: ſoo heb' ik 'er een Beggyntjen geſonden, dat ſy de Moeder Godts ſou voor my bidden, waer 't ſaligh dat ik mocht geneſen, ſoo veel dat ik derwaerts ſou mogen gevoert worden. 't Is geſchiet dien ſelven dag, dat ik ben ſittende geworden, waer af den Heer ſy lof en MARIA. Hier door verſterkt, ende groote hope hebbende, heb ik my op eenen wagen laten dragen, ende tot Hanſwijk voeren. Van den wagen ben ik gedragen voor het beelt by den Autaer, en heb daer een Miſſe vande Ontfangeniſſe ons Heere JESU laten celebreren, een yegelijk biddende om trooſt te ontfangen: ende in den ſelven ſton-

tonde ben ik geneſen en op geſtaen, en voor den Autaer knielende met blijder herten, myn gebedt geſproken, en wel te paſſe zijnde, drymael om den Autaer gegaen: van daer gegaen naer huys, ſonder yemants behelp, tot op het groot Beggyn-hof daer ik woonachtigh ben. Hier af danke ik onſen lieven Heere, en MARIA ſijn lieve Moeder.

Saterdaghs daer naer den 20. Februarij te voet gaende, ben wederom gecomen met myn Vrienden: daer tot dankbaerheyt een Solemnele Miſſe wierdt gedaen en geſongen van de Incarnatie ons Salighmakers. Ik hope dat ik ſal dankbaer zijn, al de dagen myns levens van deſe groote weldaet. Dit Mirakel is geſchiedt in 't jaer 1563. den 12. Februarij.

GRoote Maget, die voor deſen,
Door uw' voorſpraek hebt geneſen
Een, die veerthien Maenden lank
Hadt gelegen ziek en mank.
Helpt ook onſe lamme leden,
Die wy veel te traegh beſteden
In der deughden arebeyt
Tot ons ziele ſaligheyt.
Wekt ons op, met hert en zinnen,
Dat wy vlytiger beginnen:
Want ik vrees, het hapert meeſt
Aen de lafheyt van den geeſt.
Dat wy wilden, 't ſou wel weſen:
Komt dan onſen wil geneſen,
Keert ons koude Creupelheyt
In ontſteken vierigheyt.

Uyt d'Hiſtorie van onſe Lieve Vrouwe van Hanſwijk.

BARBARA VAN GYSELE, geboren van *Wavere*, eertijdts Beggyntjen van den Beggyn-hove van *Mechelen*, maer daer af verjaeght, door die op gereſen Oorlogen, ende afworpinge vanden voornoemden Hove, 't *Antwerpen* gevlucht, ende haer daer houdende, is 25. jaren ziek ende ontſterkt van Lichaem

Lichaem geweeſt, maer ſonderlinge overvallen door ziekte van 1590 af, alſoo dat ſy niet gaen en coſte, noch ook bequamelijk ſitten: maer hoorende ende bedenkende die groote Mirakelen, die Godt den Heere door de interceſſie van MARIA ſijn Heylige Moeder placht te doen, te *Mechelen* tot Hanſwijk, heeft in 't jaer 1592. Godt belooft haer Pelgrimagie te doen: om te aenroepen die ſelve H. Moeder ende Maget tot Hanſwijk.

En corts daer naer verkregen hebbende ſoo veel ſterkheyt, als dat ſy in eenen ſtoel gedragen wierdt in 't ſchip van *Mechelen*, daer uyt in 't Godts-huys van de kranke Beggyntjens te *Mechelen*: alwaer ſy eenigen tijdt te bedde liggende, ten leſten op den 15. September des jaers 1592. heeft haer doen dragen tot Hanſwijk, onder wegen ſoo krank zijnde, datmen dochte, dat ſy tot Hanſwijk niet en ſoude geraken. Sulkx dat ſy, ook alſmen de Miſſe voor haer doende tot het H. Evangelie gecomen was, neder uyt den ſtoel geſonken is, maer die ſelve Miſſe gedaen zijnde, heeft door die grootdadigheyt Godts, terſtont gevoelt Mirakuleuſelijke geſontheyt ende ſterkheyt. Soo dat ſy dankbaerlijk opſtaende, alleen ſonder leyden, den Autaer drymael omgegaen, ende hare devotie in eenige dankbaerheyt beweſen hebbende, is alleen wederom op 't voorſeyde Beggyn-hof gecomen. Van alle het welke, by authoriteyt vanden Artsbiſſchop van *Mechelen* gedaen is wettigh onderſoek, ende verleent zijn deſen Clooſter van Hanſwijk beſegelde ende wettige brieven van Atteſtatie en Certificatie, in date van den 4. Februarij in 't jaer 1595.

GOede Moeder, die van al
In dit droevigh tranen dal
Zyt den trooſt en toeverlaet,
Als 'er yet niet wel en gaet.
'k Hoor' gy hebt noch een verloſt
Die tot u niet gaen en koſt,

Maer

Maer die door een vremde macht
Voor uw' voeten is gebracht,
Als sy hadt gelegen krank
Vyf en twintigh jaren lank
Siet, wy hebben naer den geest
'g Heel ons leven krank geweest:
Ja soo machteloos, dat wy
Niet en konnen doen, ten zy
Dat Godt onse slappigheyt
Sterkt door sijn Almogentheyt.
Geen van al en heeft de kracht
Dat hy 't minste goet gedacht
Uyt sijn eygen selven heeft,
Soo 't hem Godt niet in en geeft.
Helpt ons dan getrouwe Maeght,
Maekt dat uwen Soon ons draeght:
Sorght dat hy in ons gemoet
Goey gepeysen groyen doet,
En die voort soo sterk wil voên
Dat wy ook goey werken doen.

Uyt d'Historie van onse Lieve Vrouwe van Hansuwijk.

MARIA LEMMENS is tot *Mechelen* van seer eerelijke Familie geboren: haren Vader was eenen Wyn-kuyper van sijnen stiel, ende wierdt genoemt den goeden Lemmen. Sy heeft haer begeven om Godt Almachtigh te dienen, op het groot Beggynhof der selver stadt, ende heeft haer Novitiaet volbrocht in het Convent der Engelen, ende aldaer hare Professie gedaen den 6. van November 1634. en gonk geduerigh voorts van de eene deught in d'andere, tot eenen spiegel van een yeder die met haer woonden.

Voor eerst stak sy uyt in eene pointuele onderhoudinge van de geboden Godts, der H. Kerke, ende van hare statuten oft ordonnantien, in den hooghsten graet tot het minste point. De deught der ootmoedigheyt was in haer als het heel fondament van haren geestelijken bouw. Sy thoonde een beson-

besondere vreught alsmen haer yet opleyde dat niet wel en was, jae daer sy onnoosel in was, sprak sy terstonts haer schult, seggende, *Jae ik ben sulk een botte kal, ik heet Lemmeke, maer ben eenen Wolf.* Sy bedroefde haer seer, als yemant van haer eenigh gebedt versocht, vreesende dat de Menschen eenige goede opinie van haer hadden: ende daerom als de Meestersse Sr. *Syntjen Verstappen* geeren soude gehadt hebben, dat sy voor eenige saken soude bidden, recommandeerde dese in de volle gemeynte, ende om dat sy niet en soude missen haer gebedt, seyde dan Suster *Maeyken Lemmens hoort gy dit wel*, en sy antwoorde dikwils met een droeve stemme, *Och Suster myn gebedt en deught niet*; nochtans is het seer dikwils gebeurt, dat de Menschen hun quamen bedanken, over den goeden uytval van eenige sake oft merkelijke affaire. Syn Hooghweerdigheyt *Boonen* Artsbisschop van *Mechelen* Saliger memorie, hadde verstaen door sijnen Secretaris myn Heer *Heregaudis*, die den Neef was van Sr. *Maeyken Lemmens* ons Beggyntje: hoe dat hare Meesterse voornoemt, hem verhaelt hadde de groote deughden van sijn Nichte, ende hoe dat sy haer niet en dorst in de stadt laten gaen verdienen eenige Aflaten, ter oorsake van hare menighvuldige ontgeestinge, ende opgetogentheden &c. Soo heeft sijn Hooghweerdigheyt haer gesonden een pampieren beelt, representerende den gekruysten Christus heel bebloeyt, met 40. dagen Aflaet, met versoek dat sy voor hem soude bidden, want hy seer miserabel was van den steen: ende heeft beleden, dat hy sedert toen, somtijdts sonder pyn was, en seyde dat hy 't haer gebedt toeschreef.

Sy stondt ordinairelijkx snachts op om te bidden, hoe kout dat het was, soo dat sy somtijdts heel styf was, ende haer Mede-suster die op de kamer sliep, somtijdts wacker wordende, vermaende om in haer beddeken te gaen, 't welk sy in de H. Gehoorsaemheyt dede.

Sy

Sy gonk menige keeren ſnachts ende ſmorgens heel vroegh, de wegen lankx het Beggyn-hof omm' der bittere Paſſie van Chriſtus, ende van de ſeven Weën des H. Moeder Godts MARIA, ſoo dat de Menſchen al meynden dat 'er ſnachts op het Kerkhof eenen geeſt ſat, ende de Meeſterſſe dit verſtaende, verbode haer van ſoo vroegh niet meer uyt te gaen, maer datſe wachten ſoude tot dat ſy uytgonk, 't welk ordinairelijk was ten half-ure-vyf, alſwanneer onſe Kerke open gaet ende op-clept.

Sy ſoude wel alle Menſchen tot Godt willen brengen hebben: ende als de Predicanten ſomtijdts van diergelijke materien in hunne Sermoonen handelden, ontſtak haren yever noch veel meer, ſoo dat ſy haer ſelven ſomtijdts qualijk koſt bedwingen.

Het is eens in den tijdt van den Vaſten avondt geſchiedt, alſwanneer de Predikanten gemeynelijk veel op de ſonden van de werelt predicken, waer door haren yever nu als in vollen brandt was: ſoo dat deſe ziele wederom eens vroegh opſtondt, ende ſmorgens voor den vyf uren knielende voor het beelt van onſe Lieve Vrouwe van Scherpen-heuvel in onſe Kerke, in een vierigh gebedt als heel verſlonden, begoſt yeverigh te roepen, allenxkens hooger en hooger, dat MARIA haer Lief Moeyerken dogh ſoude willen bidden voor de ſondaers van de werelt; ende dit bidden gonk ſoo luy, dat het de Heeren Capelaenen hoorden, en over den Choor ſagen. Dan quamp Jouffrouw *Catharina van Geſtel* groote Meeſterſſe my ſeggen, dat ik haer t'huys ſoude leyden. Sy was in ſulk eenen drift van bidden, dat hare lakene faillie afgereſen was, maer ſy dat niet aentreckende, leyd' ick haer t'huys, maer moeſt onder wegen gaen ruſten, op den dorpel van het huys genaemt den Vogelen-ſank. Sy ſocht alle middelen die haer mogelijk waren, om de gratien ende de deughden die den goeden Godt haer jonde te verbergen, dogh al te vergeefs, want hoe ſeer

sy haer socht te vernederen, oft die gaven Godts te verborgen, hoe meer dat haer Godt in 't licht scheen te willen brengen: ende hoe sy opgetogen was, als wanneer haer den Biecht-vader oft de Meesterisse yet commandeerde, volbrocht sy 't selve soo datelijk, als sy-lieden maer het woordt van gehoorsaemheyt en noemden. Jae aen hare Mede-susters onderwierp sy haer als de minste, heel simpel en eenvoudigh. In alle slechte ende vuyle werken was sy de eerste: vont sy yevers eenen vuylen pot staen, die kuyste sy heymelijk voor haer Mede-susters, ende sette de selve stillekens wegh op hun plaets, als sy schoon waren.

Sy was soo vervremt van al dat de werelt aengonk, dat sy hare Vrienden, jae haer eygen Suster niet aen en droegh, al quam die haer somtijts besoeken, liet syse gaen sonder haer aen te spreken, soo dat hare Mede-susters dit wat gevoelden, 't welk sy haer niet aen en droegh.

Sy hadde eenen Broeder Recolect, een seer treffelijk-Man, die in groote opinie gestorven is: hy heeft lange jaren Missionaris in Hollandt geweest, ende heeft groote tormenten om het geloof dikwils onderstaen, maer niet onder de selve gestorven: en op den dagh van sijne doodt, hadd' hy noch dry Sermoonen gedaen binnen de stadt van Amsterdam, soo datmen wilt gelooven dat hy van vermoeytheyt gestorven is, geluckige Ziele! die in den dienst Godts is besweken.

Als dien dan somtijdts eens over quam, droegh den selven noch een weynigh aen, maer anders was sy als doodt voor de werelt, en de werelt was haer een Cruys. Rakende de over eenkominge van haren wille in den wille van Godt, daer stondt sy als onberoerelijk, want al kreegh sy lijden van haer Vrienden, dat al wat merkelijk groot was, oft al kreegh sy een bankeroet, daer haren Al meest aen honk, sy bleef nochtans altoos in een wesen, ende heel gerefigneert in den wille van Godt.

Ick

Ik hebbe met haer in 't Convent der Engelen wel gewoont ontrent de 9. à 10. jaren, ende en hebbe haer noyt beweeght geſien tot corſelheyt, maer altoos ſeer ſoet en vriendelijk in een weſen, behalvens eenen keer, om dat 'er eenen geus op onſen werkvloer yet ſeyde, dat ſtrede tegen ons H. Rooms Catholijk Geloof, doen ſtondt ſy op met een furie, ende wilde hem ſeffens wegh hebben, maer de Meeſterſſe ſtelde haer te neder, ende gonk met den geus deur.

Sy was ſeer liberael, milt ende goethertigh tot den armen, in ſulker voegen, dat de Meeſterſſe haer de ſleutels van alle haer dingen afnam, gevende aen haer 't gene noodigh was, oft anders ſoude ſy het altemael wegh gegeven hebben: waer op de arme Menſchen wiſten te loopen. Ook alſwanneer ſy ſagh dat daer yemant van haer Mede-ſuſters wat geperſt, gequelt oft in eenige benouwtheyt des geeſts wareu, ſocht ſy die te trooſten, ſeggende ſeer dikwils, *Och Suſterken*, JESUS *is ſoet, betrouwt toch, hy ſtaet altoos met ſijne armkens open*: Deſe en diergelijke woorden ſprak ſy menighvuldelijk.

Sy hadde altoos goede opinie van haren evennaeſten: want, al ſagh ſy fauten, ſy ſchorſte haer verſtandt op, als eens onder andere gebleken heeft: op ſekeren tijdt de dieven in klaren dagh, comende het meel ſtelen, 't welk ordinairelijk ſtondt boven het waſch-huys, vraeghde ſy, doen ſy hun daer mede ſagh deur gaen, oft ſy diefkens waren: dieſvolgens trachte ſy de gebreken van een ander t'excuſeren, jae nam die liever op haer ſelven.

Sy brande ſoo in Godts Liefde, dat ſy meer in den Hemel by die ſy minde was, als hier op der aerde daer ſy ſcheen te leven. Sy was ſomtijdts al oft ſy dronken hadde geweeſt. Seer dikwils is 't geſchiedt dat 's op den werk-vloer en elders ſittende, oft knielende, heel ſtyf onberoerelijk in Godt en Hemelſche ſaken verſlonden was: ſomtijdts ook in ſulke verheuginge des geeſts, dat ſy opſpringende,

danſte oft ſy geen aerde en hadde geraekt: beſonderlijk op den Feeſt-dagh van alle Godts lieve Heyligen doen wy te ſamen baden in de keuken (volgens onſe oude maniere) voor de Zieltjens in't Vagevier: ende ſprekende van de groote glorie der Heyligen, ſoo begoſt dees goede ziele op te ſpringen, ende ſoo aerdigh en lichtelijk te danſen, al oft ſy op eenen pampieren ſolder hadde gewandelt, 't welk wy altemael met verwonderinge aenſagen: ende alſwanneer ſy tot haer ſelven naer diergelijke voorvallen quam, ſchreeft ſy't eenige naturelijke qualen toe, maer van hare Biechtvaders oft Meeſterſſe gepraemt zijnde om te ſeggen hare inwendige geſtelteniſſe, ſeyde dat haer als doen dochte, datſe in den Hemel onder de blijdtſchap der Heyligen was.

Als het haren keer was op den vloer het dagelijkx gelees voor te leſen, en ſy de Litanie van onſe Lieve Vrouwe ſoude gaen leſen naer't gelees van obligatie (want deſe Litanie geen obligatie, maer devotie is) begoſt die ſeer zoet en ſtillekens, maer ſoo haer hert ontſteken wierdt in de Liefde Godts, ende der minnelijcke Moeders MARIA, 't welk ſeer dikwils gebeurde, verhefte ſy ſoo haer ſtemme, dat ſy ten leſten luy uyt ſongh, jae dikwils haer kuſſen weghworpende, gonk danſen. Somtijdts namen de Mede-ſuſters haer vaſt en leydenſe neder op kuſſens, tot dat ſy tot haer ſelven quam, alſwanneer ſy veel excuſien dee, en haer ſelven drolige namen gaf om alle die particuliere Godts gaven ſoo te verborgen. Haer devotie ende begeerte tot de H. Communie, was extraordinaris. Den dagh te vooren eer ſy tot de H. Communie gonk, waren hare woorden ende manieren als vierige ſchichten, om de herten van haer Mede-ſuſters te ontſteken ende te verwecken tot het ontfangen van deſe Goddelijke Spijſe. Haer verlangen was dikwils ſoo groot dat ſy haer begeerte niet en conde verborgen. Eens op den Feeſt dagh van

onſe

onſe Heylige Patronerſſe en Martelaereſſe Catharina, naer dat ſy den nacht te vooren veel van den duyvel geleden hadde, die ſy gemeenelijk apelſot noemde, ſmorgens voor den vyf uren in de Kerk zijnde, wierdt ſoo ontſteken met dien geeſtelijken honger om te nutten het Broodt der Engelen, dat ſy luy uyt riep meer als eens, *Geeft my de H. Communie, geeft my de H. Communie.*

Alſwanneer ik haer uyt de Kerke naer huys leyde, en bleef daer tot dat dien drift wat geſtilt was, dan gonk ſy met haer Meeſterſſe naer de Kerke, ende ontfonk op ſijnen tijdt haren Goddelijken Minnaer: en heeft beleden, naer dat ſy tot haer ſelven gecomen was, waer't ſaken ſy in dien drift de H. Communie ontfangen hadde, datſe ſoude geſtorven hebben.

Rakende de Liefde en devotie die ſy tot MARIA de H. Moeder Godts hadde, eenen heelen Boek waer te cleyn om die te begrijpen. Alwaer ſy coſt, plakte ſy beldekens van MARIA: en vermeerderde in groot en cleyn, arm en rijk de devotie tot deſe ſoo minnelijke Moeder. Als ſy eenige teekenen achter huys oft elders vont, vergaderde de ſelve om Cranskens te maken ter eeren der twelf ſterren daer die goedertiere Moeder mede gecroont is in den Hemel, en reykte deſe uyt aen een yegelijk, leerende hun de maniere om het ſelve Godtvruchtelijk te gebruyken. Immers ſy ſocht deſe devotie een yegelijk in te drucken, jae veel treffelijke Perſoonen hebben beleden, dat ſy door haer inſtructie alle hun leven deſe H. devotie hebben onderhouden. Welke devotie conſiſteerde in 12 Sterren oft *Ave Maria*, de welke geſnoert en onderbroken alleen met dry *Pater noſters*, wy aen MARIA dit Cranskken ſchencken, en maken een Croone om op haer weerdigh hooft te ſtellen. Siet hier de maniere ende de 12. voordeelen van MARIA.

In den eerſten Pater noſter

Bedancken wy Godt den Vader van vier groote voordeelen ende gratien die hy ſijn alderliefſte Dochter MARIA gedaen heeft

1. Van ſijn eeuwige voorbeſtellinge, hebbende haer gekoſen tot een Moeder van ſijnen Lieven Sone naer de Menſchelijke nature. *Ave Maria.*

2. Van haer onbevleckte Ontfangeniſſe, haer voorbewarende van de erf-ſonde. *Ave Maria.*

3. Van haer Salige geboorte, comende ter werelt met alle deughden begaeft. *Ave Maria.*

4. Van de Boodtſchap der Menſchwoordinge, ſendende haer eenen Arts-Engel, ende daer naer ſijnen eenigh geboren alderliefſte Sone. *Ave Maria.*

In den tweeden Pater noſter

Bedanken wy Godt den Sone, van ander vier ſonderlinge gratien, die hy ſijne Lieve Moeder gedaen heeft.

5. Dat hy negen Maenden in haer Lichaem heeft willen beſloten zijn. *Ave Maria.*

6. Dat hy haer Heylige Borſten heeft willen zuygen, ende ſijn voetſel daer uyt nemen. *Ave Maria.*

7. Dat hy in ſijn kintsheyt ende jonkheyt van haer heeft willen geregeert zijn. *Ave Maria.*

8. Dat hy haer van allen den arbeydt ſijns Levens ende doodts, als ook van ſijn blijdtſchap deelachtigh heeft willen maken. *Ave Maria.*

In den derden Pater noſter

Bedanken wy Godt den Heyligen Geeſt, van vier andere voordeelen aen MARIA gedaen.

9. Dat hy haer heeft gemaekt ſijne Lieve Bruydt. *Ave Maria.*

10. Dat hy met ſijn gaven haer geheel vervult, ende in haer als in eenen alderheylighſten Tempel gewoont heeft. *Ave Maria.*

11. Dat

11. Dat hy haer heeft gemaekt een Coninginne der Menſchen *Ave Maria.*

12 Dat hy haer heeft geſtelt een Coninginne der Engelen. *Ave Maria.*

Boven deſe devotie was Jouffr. *Lemmens* veel beſigh met de beeldekens van de H. Moeder Godts te vercieren, ſoo met Blommekens als met eenigh groen, voor welke beeldekens ſy ſeer dikwils in haer devotie onberoerelijk ſat. Het is gebeurt dat Meeſter *Peeter Langelle* eene ervaren Chirugyn, in het Convent der Engelen quam, ende haer niet ſiende, vraeghde waer *Maeyken Lemmens* was, want hy haer om haer groote deughden, ſeer extimeerde, ende alſoo niemant en wiſte waer ſy was, ben ik haer gaen ſoeken, en gevonden in de gemeyn plaets op haer kniekens voor een beeldeken van onſe Lieve Vrouwe, dat aldaer geplakt was in een moſier gat, en hoe dat ick haer aenſprak of riep, bleef ſy onberoerelijk heel ſtyf met de oogen open geſpert, oft ſterrelinkx aenſiende haer Lief Moeyerken met haer handen te ſamen: en ſoo ik haer niet en coſt tot haer ſelven doen comen, gonk ick in huys dit ſeggen, en de Meeſterſſe met den voorgenoemden Chirugyn gongen dit ſien, ende bevonden alles ſoo ik hun hadde geſeydt. Doen ſeyde Mr. *Peeter*, neemt haer op, en leghtſe op haer bedde, dat ſy in een Clooſter waer, haer Leven wierdt al beſchreven: ende naer dat wijſe daer gedragen hadden, heeft wel 14. à 15. dagen buyten haer ſelven geweeſt, dogh tuſſchen beyde comende tot ſpraek, men hoorde anders niet, dan dat Hemels en Goddelijk was: en geduerende dien tijdt en heeftſe noch g'eten noch gedroncken ten zy uyt gehoorſaemheyt. Wy hebbenſe alſdoen differente nachten gewaekt tot ons groot contentement, want wy hebben haer menige keeren hooren roepen, *Och ſoeten* JESUS *ick wilde wel, ick wilde wel datge in myn herteken geprint waert: Ick wilde wel, ick wilde wel*

O Jesus &c. ende dit duerde soo nacht en dagh. Haren Biechtvader den Eerweerdigen Heer *Bartholomeus de Backer* ende den Heer Doctoor *Servaes*, wierdt daer by ontboden, meynende haer de Heylige Olie te geven, maer en vonden geen ziekte. Doen sy naer die 14. à 15. dagen tot haer selven quam ende onderso cht wierdt, heeft beleden dat sy in den Hemel hadde geweest. Haere ontgeestingen en opgetogentheden hebben soo veel ende menighvuldigh geweest, dat het te lank soude wesen om al die te beschrijven. Sy heeft somtijdts wel ontrent de ses weken buyten haer selven geweest, heel verslonden in Godt haer eenigh ende opperste goet, ende somtijdts ook minder, maer quam ordinairelijk tot haer selven op eenige besondere Feest-dagen, als Sinxen en andere.

Haer devotie tot de H. bittere Passie Jesu Christi, was als de Schole van alle de deughden die sy dagelijkx oeffende. Daer honk een schilderye op den werkvloer van Jesus, hoe hy gebonden ende gekoordt geleydt wierdt van den eenen Rechter tot den anderen, op de welke sy seer dikwils door den dagh haer oogen sloegh, jae verwekte haer Medesusters om dese schilderye te besien, by brengende eenige goede woorden van de H. Passie Christi; in welke Schole sy leerde particulierelijk de deught van de Heylige verachtinge haer selfs, ende was ten hooghsten verblijdt, als sy veracht en cleyn geestimeert wierdt. Sy en droegh haer, van al dat op de werelt was niet meer aen, dan oft sy op de werelt niet en hadde geweest. Uyt haren mondt en wierdt niet gehoort dan 't gene geestelijk was: maer soo daer yemant begost te spreken van eenige tijdelijke saken, soo viel haren mondt in 't slot, noch niemant en hoorde *Lemmeken* spreken: dan soo men van de Sermoonen oft geestelijke Boecken yet voortsbrocht, soo gonk dien mondt wederom open, en dat somwijlen met sulk eenen yever dat de vlammen der liefde, die in haer herte beslo-

beſloten was, ons herte ook quam te ontſteken in de Goddelijke liefde ende devotie ſoo tot de bittere Paſſie Jeſu Chriſti, als tot de overgebenedijde Moeder MARIA. Sy ſeyde ook ſomtijdts dat den duyvel ſeer noode genoemt wordt Duval, dat is te ſeggen, die gevallen is van het hooghſte des Hemels tot het diepſte der hellen.

Het is my onmogelijk al te verhalen de deughden die ik in haer geſien hebbe, op die negen à thien jaren de welke ik by haer gewoont hebbe. Eer ſy naer de Infirmerye gonk woonen den 25. Februarij 1652. alwaer wy haer niet en ſouden hebben laten gaen, ten waer dat ſy ſoo veel werk aengehadt hadde: want alſoo ſy ſeer dikwils en lank in ontgeeſtingen en opgetogentheden was, ſoo moeſt ſy gade geſlagen worden, en ſoo ſy de weynige middelen die ſy van haer Ouders ge-erft hadde, al verteert hadde, ende luttel coſt winnen met haer handtwerk, ſoo deden haer de Overſten naer de Infirmerye, het welk ſy terſtont met vlytige ootmoedigheyt, lacchende, ſoet en vriendelijk ſiende als eenen Engel volbrocht: want ſy hadde als hare nature uytgeſchut, jae ſy ſoude een kint gehoorſaem geweeſt hebben, al hadde haer het kint in een cot doen cruypen.

Eenige jaeren voor haer doodt vereerde, oft ondt haer Godt dat coſtelijk Cruys oft bagge datſe haer geſicht verloos, waer in ſy ſeer patientelijk ae blygeeſtigh was: want door deſe Lichamelijke blindtheyt, wierdt ſy claerder ſiende naer den geeſt n't gene dat Goddelijk en Hemels was, mits ſy ot ſulk een familiariteyt met haren Goddelijken Minnaer quam, dat ſy den dagh en ure van haer oodt heeft geweten, gelijkmen uyt haer woorden enoeghſaem heeft verſtaen: want ſoo ſy s'maenaghs van den Vaſten avondt aen de tafel ſat weende den 27. Februarij 1656. alſwanneer de geneynte, die dan niet uyt eten en gaet, ordinairelijk yet particuliers krygen, ſeyde ſy te weten Su-

ſter *Maeyken Lemmens*, deſe volgende woorden: *Suſterkens nu houden wy hier Vaſten avondt, en morgen ſal ik by* JESUS *gaen Vaſten avondt houden.* De gemeynte lieten dit ſtillekens henen gaen, niet wetende wat ſy daer mede wilde ſeggen: want ſy ſonder ophouden van JESUS ende ſijn lief Moeyerken ſprak: maer s'anderdaghs hebben ſy geſien volbrocht haere voorſegginge. Sy gaf ook te kennen dat ſy geeren haeren Aflaet ſoude gaen verdient hebben. ende alſoo ſy blindt was, ſoo moeſt ſy yeman hebben die haer leyde, t'welk Suſter *Marie Loof* haer preſenteerde, ende ſy nam het ſelve ſeer danckelijk aen, en gongen t'ſamen naer den noen (weſende den ſelven maendagh) naer de Kerke van de Eerw. Paters Carmeliten Diſcalſen, die dan noch woonden op de corte Heberecht achter de Carmeliterſſen, alwaer alſdoen niet veel volckx er was. Sy viel voor het Venerabel op haer kniekens in ſoo een vierigh gebedt en ſoo geſtichtigh, dat de Menſchen in meerder devotie ontſtaken die hem ſagen, en beſonderlijk hun gemerk op namen. Immers dit gebedt duerde ſoo lank, dat Suſter *Marie Loofs* ſeer moede wierdt, en gonk wat ſitten ruſten op een bank, en wachte tot dat ſy van ſelfs, naer myn beſt onthouwen opſtont, ende t'huys komen. de ſeyde veele woorden van dankbaerheyt aen Suſter *Marie Loofs*, en gaende naer haer Celle ſloot haer ſelven daer in. Men heeftſe ſedert niet meer levendigh geſien: 't is te gelooven dat ſy van doen af tot hare doodt toe meeſt den tijdt in 't gebedt heeft over gebracht, jae al biddende is geſtorven op haer knien: want s'anderdaeghs weſende den 28. Februarij en Vaſten avondt dagh ſnoenens doen de gemeynte aen de tafel was, ende Suſter *Maeyken Lemmens* niet en compareerde, d'een en d'ander vraeghden naer haer, maer niemant en wiſt van haer te ſpreken, ſoo ſtille ende eenſaem hadde ſy haer gehouden, ongetwijffelt in eene hooghſte vereeninge met haer eenigh ende Opperſte goet: Im-

mer

mers Jouffrouw *Eliſabeth de Meyer* der kranke Meeterſſe met de maerte gongen naer haer Celle om naer te ſoeken, maer vonden de Celle in 't ſlot, ende halende den ſleutel, deden de deure open en vonden haer op haer kniekens met de handen te gader voor het pampieren beeldt, repreſenterende den gecruyſten Chriſtus: welk beeldt ſijn Hooghweerdigheyt *Jacobus Boonen*, geſtorven den 30. Julij 1655. Saliger memorie haer geſonden hadde, gelijk voorſeydt is, doen ſy noch in het Convent der Enghelen woonde, ende welk voorſchreven beeldt noch op den dagh van heden hanght in de ſelve Infirmerye, en de keuken der Jouffrouwen neffens de rechte venſter. Welk beeldt was hangende in haer Celle achter de deure, ende ſoo de deure open gedouven wierdt ſoo rees het Lichaem tegen de koetſe, want hare Ziele was verhuyſt uyt dit ellendigh dal ter tranen tot die Hemelſche maeltijdt die Godt aan der eeuwigheyt bereydt heeft voor al die hem prechtelijk dienen ende lief hebben, ſoo wy immers Godtvruchtelijk mogen gelooven. Doen gonden alle de verſtanden ende monden open van haer Iede-ſuſters verhalende 't gene ſy den dagh te voren al voorſeydt hadde, daer ſy anders gewoon was de Goddelijke jonſten ende lichten ſecreet te houden, als haer de Heylige gehoorſaemheyt tot ſeene uytſprake en praemde. Dogh wy moeten Godtvruchtelijk dat betrouwen hebben, dat de Goddelijke goetheyt haer tot deſe uytſprake inwendigh hetjens gepraemt heeft, tot onſe ſtichtinge ende onderrechtinge, niet willende dat deſen ſchat ſoo neffens in de aerde ſoude begraven worden, ſonder ons een cleyn ſtaeltjen te laten ſien van ſijne onendelijcke liefde tot ſijne Bruydt, die haer ſelven ook niet geſpaert en hadde om te lijden ende te beyden tot, en om ſijne Liefde. Sy is begraven in het Kerk-hof den 30. Julij 1655.

Dit verclare ik al dat voorſchreven is waerachtigh te zijn, deſen 30. Mey 1692. Tot een teeken der

der waerheyt hebbe ik dit onderteekent, ende bekenne noch dat sy my differente keeren eenige dingen voorseydt heeft, die daer naer soo geschiedt zijn, principalijk twee à dry merkelijke saken. Actum als boven.

Maria du Pré.

Jouffrouw SARA JANSSENS t'*Antwerpen* geboren, is op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* geprofest den 17. van October 1617. Sy was een Beggyntjen die Godt heel purelijk socht in alle haer wercken, gelijkmen can merken uyt het gene dat volght, want doen haer Vrienden haer besochten, al warense van andere steden, als die noch aen tafel saten, en datmen de Vesperen luyde, seyde sy Vrienden zijt vrolijk, ik moet naer de Vesperen gaen, ende nam soo haer af scheydt, sonder dat haer eenigh menschelijk opsicht oft respect coste wederhouden: men seght ook dat doen een Crucifix haer soude aengesproken hebben.

Nu 26. jaren oudt zijnde, is sy Capucinersse geworden in het Convent van Bourbourgh een cleyn stedeken in Vlaenderen gelegen, een uur van Grevelinge, den 25. Mey in't jaer 1621. is sy in't voorseydt Convent gecomen, en heeft het H. Habijt van de Religie ontfangen, met den naem van *Maria van Antwerpen* den 8. Junij, ende haere Professie gedaen den 12. van de voorschreven maendt 1622. Sy was met veele schoone deughden verciert, boven al met een diepe ootmoedigheyt, cleynachtinge haer 's selfs, ende naer het exempel van haren H. Vader Franciscus groote liefhebster van de H. Armoede. Sy verheughde haer, als haer yet ontbrak, en hadde daer sulk een genoegen in, dat sy daer een geestelijk Liedeken op maekte, tot lof van de H. Armoede. Uyt de liefde die sy tot dese hadde, spruytte een vast betrouwen op Godt in alle difficulteyten die daer over comen in't beginsel eender fondatie, soo dat haren geest ende gemoet al-

tijdt

tijdt geruſt en geſet was. Sy wierdt ook van den Heer met veele inwendige gratien voorcomen, ende heeft aen verſcheyde Religieuſen geſeydt, dat ſy met Jacob wel mocht ſeggen, dat ſy Godt geſien hadde.

Sy heeft ſeer wijſelijk ende Godtvruchtelijk gegouverneert den tijdt van 16 jaren oft luttel min: van de welke ſy ſes jaren Overſte is geweeſt in 't voorſeydt Convent van Bourbourgh, ende de leſte tot *Antwerpen*, alwaer ſy door den Franſchen Oorloge gedwongen is geweeſt te comen refugieren met acht Religieuſen, door dien dat ſy daer alle niet meer en coſten leven, om dat het landt daer teenemael verwoeſt was.

Sy heeft ontrent vyf jaeren voor haer doodt een geraektheyt gekregen, de welke haer een half zyde lam maekte, 't gene ſy met een ſeer groote reſignatie van de handt Godts ontfangen, ende patientelijk verdragen heeft, ſonder haer ten minſten te bedroeven, maer bleef altijdt even bly-geeſtigh in alſulke langhduerige ziekte. Haer devotie tot de H. Communie was ſoo groot, dat ſy dagelijkx, hoe qualijk of debiel zijnde, evenwel naer den Choor gink om de ſelve te nutten, en doen ſy niet meer en conde gaen, dede ſigh dragen, noch en ſagh geen ongemak aen hoe flauw ſy ook was, en heeft dit gecontinueert tot vier oft vyf dagen voor haer doodt: wanneer d'Eerweerdige Moeder *Anzilla* ſeyde datmen haer de H. Communie in d'Infermerye ſoude brengen, te qualijk ſigh gevoelende om ſoo verre gedragen te worden.

Sy is ook altoos een beſonder liefhebſter van het inwendigh gebedt geweeſt, tot dat ſy ten leſten dry dagen voor haer doodt in de letargie gevallen, ſoo heeft gebleven en haren geeſt gegeven, onder de gebeden van de H. gemeynte den 9. Junij in 't jaer ons Heeren 1657. ſmorgens ten dry uren, oudt zijnde 62. jaer. Siet voorders in 't leven van *Maria Schoeff.* fol. 383.

JOAN-

JOANNA DE MANT van *Mechelen* van ge-
boorte, is Beggyntjen geworden op het groot Beg-
gyn hof der ſelve ſtadt den 10. Mey 1622. was ſeer
ootmoedigh gehoorſaem en wonderlijk begaeft me
den geeſt van het inwendigh gebedt, geduerende
't welke ſy dikwils in haer Camer doende was op-
getogen: en doen den Eerw. *P. Lucas* Capucier
haer ſomtijdts als haren Directeur quam beſoeken
en haer vindende als onberoerelijk in Godt, gonk
ſtillekens deur.

Deſen *P. Lucas* heeft veel om haren 't wille ge-
leden van ſijn eygen Broeders, en Godt liet di
ſoo verre komen, dat hy de reſolutie nam va
haer te laten, ende alſoo ſy een ſeer week Lichaem
hadde, ende vervolgens niet verre en coſt gaen on
by hem te komen, ſoo ſchreef hy haer eenen brief
door den welken hy haer liet weten, dat hy hae
abandonneerde. Sy ontfonk deſen brief in de pre-
ſentie van twee à dry andere Beggyntjens, van d
welke eene was Suſter *Peeternelle de Vos*, ook ee
ſeer begeerige ziele tot de deught. Immers Suſte
de Mant las ſtillekens deſen brief ſonder dat 'er ye
mant in haer eenige veranderinge oft commotie coſ
gemerken, en voudende deſen wederom toe, ſey-
de met een ſoete ſtemme, *Het is al even veel wae
mede een Vogeltjen vaſt is't ſy met een coordeken of
met een hayr als het evenwel belet wordt te vliegen*, ſo
gevredigh bleef ſy. Deſen Pater daer naer verne
mende hoe ſy haer gehadt hadde in 't leſen van de
ſen brief, ende alles verſtaende, was ſeer geſticht
Haren geeſt was ſoo vierigh dat hare Lichamelijk
crachten te cort vielen: ſy is uytgeteert. Men ca
den dagh en jaer van haer doodt niet achterhalen
door dien dat 'er eenen boek geruineert en geſcheur
is van de beeſten. Een yeder wiſt by naer te ſpre
ken van dees Godtminnende ziel, als ook van hae
Suſter *Anna de Mant*, die Beggyntjen geworden i
den 16. Mey 1611. de welke geleydt is geweeſt va
Godt door den wegh van groot lijden, van vee
perſſin

perſſingen en quellingen, inwendigh en uytwendigh, door een ſiekelijk Lichaem, waer in ſy ſeer verduldigh is geweeſt. Sy is overleden den 6. Auguſti 1657.

Van Jouffr. Maria Schoeff.

DE Eerweerdige Moeder Vicariſſe van Bourbourgh Suſter *Charlotte van Antwerpen*, voormaels genoemt Jouffr. *Maria Schoeff*, is in 't Convent gekomen den 25. Mey, oudt zijnde 21. jaer, en heeft haere Profeſſie gedaen den 12. Junij in 't jaer 1622. Sy hadde ontrent dry jaeren Beggyntjen geweeſt op het groot Beggyn-hof van *Mechelen*, en is daer af gegaen ontrent, oft op het jaer 1621. op de maniere als volght.

Deſe Religieuſe is door eenen beſonderen trek van de bermhertigheyt Godts tot onſe Religie geroepen geweeſt. Want noch een kindt zijnde volghde de Suſterkens van de *Clariſſen* die om aelmoeſſen gaen van ſtraet tot ſtraet, om dat ſy meynde dat niet by die was, dat ſy Religieuſe moeſt worden, door dien dat ſy noyt van Capucinerſſen en hadde hooren ſpreken.

Nu tot de achtien jaren haers ouderdoms gecomen zijnde, ſiende dat hare Moeder niet verſtaen en wilde van haer een dote te geven om Religieuſe te worden, om dat ſy de middelen niet en hadde, oft om dat ſy niet en begeerde dat ſy Religieuſe oude worden, ſoo reſolveerde ſy haer om Beggyntjen te worden, endedan neerſtelijk te werken om den prys daer van tot een dote te vergaderen. Hier toe heeft den goeden Godt d'occaſie verleent aen de voorſchreven Jouffr. *Sara Janſens* haer geſuerinne die ontrent twee jaren te vooren Beggyntjen was geworden op het groot Beggyn-hof van *Mechelen*, ende haer ſeer wel kende: de welke verſtaende de goede begeerte die ſy hadde om Beggyntjen

gyntjen te worden, was blijde haer daer toe te vervoorderen, daerom wel kennende haer goet natureel en bequamigheyt, leydese mede, ende lietse by haer woonen: waer sy haer Professie heeft gedaen den 25. Augusti 1620. Hier en tusschen heeft het Godt belieft Jouffrouw *Sara Jansens* voorts tot een meerder volmaektheyt te roepen, haer ingevende de begeerte om Capuciners te worden, het welcke sy soo secretelijk vervolghde, dat niemant daer yet van wist, als eenen Eerweerdigen Pater Capucien, genoemt Pater *Andries van Antwerpen*, den welken voor haer de plaets versocht van onse Eerw. Moeder Fundatrice.

Soo dan de selve eens hadde den voorseyden Pater geweest spreken, die nu antwoordt ontfangen hadde van Sint Omer; ende sy weder t'huys quam, sat Jouffr. *Schoeff* in den vloer en werkte, ende haer docht datmen haer inwendigh seyde dat Jouffr. *Jansens* gink Religieuse worden: *Van waer comt gy?* seyde sy, en stondt met een vlucht op, waer op d'ander antwoorde, dat sy van Hantwyk quam; *Neen too niet: Maer gy gaet Religieuse worden*; Waer op d'ander antwoorde, wat sottigheyt, gy gaet Religieuse worden; wat is dat te seggen? en Jouffr. *Schoeff* antwoorde, jae! ik weet het seker, de ander bleef het loochenen, oft ten minsten bedecken, maer ten lesten verwonnen, moest het belijden: doen seyde Jouffrouw *Schoeff*, *daer moet ik ook zijn daer gy gaet*: waer op d'ander antwoorde, kinderwerk, daer moet ik ook zijn, al oft gy al moest zijn daer ik sal zijn, voorts seyde al dat sy coste, om het haer uyt haer hooft te steken, maer al te vergeefs, soo dat Jouffrouw *Jansens* het soo geloofde dat den wille Godts was, en versocht van den Eerw. P. *Andries* dat hy de plaetse voor haer ook soude vragen: maer hy seyde dat sy hem eerst soude komen spreken.

Vindende haer dan bereet om de strengigheyt en verstervinge te aenveerden, schreef ook om haer

plaets

plaets: maer soo sy geen middelen en hadde, ende de Religie noch in haer beginsel was, moest te vreden zijn voor Leeke-suster te dienen. Sy quamen dan te samen naer Antwerpen, om hun vrienden adieu te seggen, ende met eenen van daer de reyse aen te nemen: waer haer Moeder als sy de scheymaeltijdt aten, van haer selven viel door groote droefheyt, om dat de Religie haer te strenge docht. De Vrienden deden al dat sy costen om haer van haer voornemen te trecken, maer al te vergeefs, sy bleef stantvastigh gelijk eenen Pilaer.

Als sy dan tot Sint Omer quamen daer de Eerweerdige Fondatrice doen was, wierden sy om eenige reden (hoewel door de schickinge Godts) naer het Convent van Bourbourgh gesonden, daer de Oudtste dochter van onse Fondatrice Suster *Agnes van Bourbourgh* alsdoen Overste was: als sy in den Choor quamen om het *Alderheylighste Sacrament* te aenbidden, en hun selven Godt op te offeren (gelijk de gewoonte is in de Religie) soo verschrikten sy in hun selven, siende de plaetse die sy over soo veel jaren in den geest gesien hadden, als ook het hulsel van de Religieusen.

Sy ontfingen beyde het H. Habijdt den 8. Junij (gelijk te vooren geseydt is) seer devotelijk: ende hoe deughdelijk sy haer proef-jaer gedaen heeft, blijkt uyt het gene dat volght. Soo men haer eens yet fraeyts hadde doen maken, daer valsche peirlen in gevlochten wierden, brak sy door ongeluk een die het noodighste was, gink haer schult daer van aen haer Meesterisse seggen, de welke seyde dat sy die weder maken soude: sy leyde de stucken op een tafelken daer haer werk op lagh, ende knielende daer voor seyde, *Heere myn Meesterisse gebiedt my dese peirle te maken, ik en cans niet doen, wilt hier in door u goetheyt werken*: 't welk geseydt hebbende, sagh de stucken sig selven by een voegen, ende brocht soo weder de peirle aen haer Meesterisse, de welke noch in het Convent van Bourbourgh bewaert wordt.

Sy wierden beyde tot de Profeſſie ontfangen: ende alhoewel Suſter *Charlotte* het proef jaer (als geſeydt is) heel deughdelijk ende met groot contentement gedaen had, nochtans voelde ſy een geduerige ongeruſtigheyt, om dat haer docht dat haten roep niet en was Leeke-ſuſterken te zijn, even wel was ſy ten leſten daer ſoo wel toe geresigneert ende gereſolveert, gelijk het hier naer gebleken heeft. Want ſoo Suſter *Marie van Antwerpen*, eenigh goet te diſponeren hadde, ende dat gereſolveert was voor de dote van Suſter *Charlotte* te laten, op dat ſy Choorſuſter mocht zijn, hadde ſy doen liever Leeke-ſuſter gebleven. Maer ſoo d'Overſten conſidereerden het groot verſtandt ende capaciteyt, daer Godt haer mede begaeft hadde, ende ter ander zijde de ſlappigheyt van haer Lichaemelijke geſteltenisſe, haer bequamer vonden tot Choor-ſuſter, ſoo was ſy in alles gehoorſaem, in alles te vreden, en bereyde haer ſeer devotelijk tot de H. Profeſſie, die ſy t'ſamen deden op den dagh, maendt, en jaer voorſchreven. En gelijk ſy een Vriendinne van den Bruydegom was, quam den ſelven haer haeſt met ſiekten ende infirmiteyten beſoeken, daer haer leven vol van is geweeſt.

Sy hadde een fraey houten Cruys gemaekt, het welke ſoo ſy Moeder *Ancilla* liet ſien, dede het haer in 't vier worpen, om haer te exerceren, ſeggende dat ſy dat ſonder oorlof gemaekt hadde: ſy ded' het vlijtelijk ſonder haer te ontſtellen, ende maekte promptelijk weder een ander, dat d'Overſte haer dede maken. Sy heeft verſcheyde officien ſeer deughdelijk ende wijſſelijk bedient, als Vicariſſe, Meeſterſſe der Novitien, en Overſte. Sy is geſtorven den 9. van October 1662. *Uyt de Miſſiven van de Eerw. Moeder Ancilla der Capucinerſſen binnen Antwerpen, die ook veele jaren te vooren Beggyntjen is geweeſt op het groot Beggyn-hof van Mechelen, met name Suſter Clara van Puers.*

AN-

ANNA GORIS is op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* Beggyntjen geworden den 13. van October 1637. En heeft geleeft een ſtrengh, oodtmoedigh, ongeacht en gehoorſaem leven. Sy en heeft in veele jaren niet geten dat leven ontfangen hadde, en veele Vaſtens en Adventen zuyvel gederft. Sy droegh t'zayen hemden, tuſſchen wolle ſlaeplakens, op wat ſtroey ſliep ſy: gonk ſomtijdts met een aerde potteken in d'een en d'ander huys om Godts wil. De diſciplinen waren veel, lank en ſtraf die ſy nam: en alſoo ſy veel jaren in een Convent heeft gewoont, te weten in't Bockx Convent, ſoo en hadde ſy ſavonts oft ſnachts geen vryheyt om de diſciplinen te nemen, maer ſy wiſt haer in den dagh ſeer dikwils behendelijk te vertrecken om die te nemen, en andere mortificatien te doen: maer en dede niet ſonder gehoorſaemheyt van haeren Biechtvader, en gonk by naer alle dagen ter Heylige Communie, brocht dagelijkx veel uren over in't gebedt, en ſprak ſeer weynigh. Sy is overleden den 21. Julij 1668. en op het Kerk-hof begraven.

JOANNA DE HONT is te *Mechelen* van ſeer treffelijke Borgers uyt den Ham geboren, ende aldaer Beggyntjen geworden op het groot Beggynhof den 21. van November 1623. Sy was ſeer ootmoedigh ende eenvoudigh, en hadde beſondere affectie naeſt Godt ende MARIA, tot onſe H. Moeder *Begga*, en met conſent der Overſten, heeft ſy gefondeert van in haer leven ten jare 1637. (maer bleef in't beſit tot naer haer doodt) haer huys tot een Convent ter eeren de *H. Begga*: dogh alle die by haer woonden, tracteerde ſy op dien dagh, als ook op den dagh van de overvoeringe van de *Heylige Begga*, die geviert wordt den 7. van Julij, ende betaelde op die twee feeſtdagen ook de Kerkelijke dienſten, het welk noch op den dagh van heden, uyt het incomen van hare fondatie betaelt

wordt: ende op den dagh vande Tranſlatie, wordt alle jaren naer de geſonge Miſſe den *Te Deum Laudamus* geſongen, tot dankbaerheyt dat de ſtadt *Loven* dien dagh ten jare 1635. verloſt is van de geuſen. Sy dede alle mogelijke devoiren om den glorieuſen feeſtdagh van de *H Begga*, die den 17. van December valt, op het alderprachtighſte te doen celebreren: maer den Eerw. Heer *Carolus Servranckx* onſen Paſtoor en haren Biechtvader, die beproefde en mortificeerde haer ſeer, want bynaer altoos liet hy yet gebreken, als het beſte Autaer kleedt, oft yet ſulkx, tot'er tijdt dat alhier gevierdt wierdt het duyſenſte jaerigh Jubile van de *H. Begga*, als wanneer de *H. Begga* doen ook op den Preckſtoel getituleert wierdt Fondaterſſe der Beggyn hoven.

Het waer te lank om te beſchrijven, de vreughden, Vieringen en koſten, die hier dry dagen vervolgens gedaen wierden met Vollen Aflaet in de Kerk, het welk ſy beſorght en bekoſtight heeft, met alle dagen differente Predikanten. Welken Vollen Aflaet van't Convent nu noch beſocht wordt.

Men can niet beſchrijven de liefde die ſy hadde tot hare H. Moeder *Begga*, en ſeyde ſomtijdts, *Dat ik ſoo veel moet lijden om een die ik bemin.* Sy heeft gereyſt naer *Aindain* en andere plaetſen, om alles te onderſoeken ende te beſichtigen 't gene de *H. Begga* ſoude mogen raeken, ende om te bekomen eenige van hare H. Reliquien, de welke gekregen hebbende, heeft de ſelve doen approberen van ſijn Hooghweerdigheyt *Jacobus Boonen* Artsbiſſchop van *Mechelen*, en zijn geſtelt in een ſilvere Casken met een torrentjen op, en ruſten boven in den Autaer, gefondeert door Jouffr. *Eliſabeth van Nerom*: ende alſoo deſe goede ziele ſeer Godtvruchtigh was, ſoo vaſte ſy alle jaren van *S. Beggas* dagh tot Kerſmis toe, weſende negen dagen ſonder vlees te eten.

Sy heeft in deſe Kerke ook gegeven de vyf ſchilderijen, repreſenterende het Leven van de *H. Begga*: en aen alle de dochterkens die ſy over de vunte hief,

hief, gaf sy den naem van *Begga*. Immers wy betrouwen door de bermhertigheyt van Godt dat sy met de *H. Begga* Godt aenschouwt. Sy is overleden den 20. Augusti 1669. En leydt begraven voor de schilderyen van de *H. Begga*.

LAURYNTJEN BRUYGARTSOMS is Beggyntjen geworden op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* den 29. Mey 1607. En heeft veele jaren in de Infirmerye vande gemeynte gewoont, gevende daer schoone exempelen der deughden.

Sy was seer eensamigh en afgescheyden van de Menschen, haer selven occuperende in ootmoedige en ongeachte werken, helpende meest den hof wiën ende kuysschen. Sy hadde geduerigh de tegenwoordigheyt Godts in haer gedachten, en was seer neerstigh tot den Goddelijken dienst, en al was 't werken-dagh men sagh haer by na altoos in de Vesperen ende andere diensten der H. Kerke, in een inwendigh gebedt. Yeder sagh in haer d'ootmoedigheyt en eenvoudigheyt uytsteken en wierdt gehouden als een schatkamer vol deughden: maer sy hiel haer seer ingetrocken, kleyn en ongeacht in haer eygen oogen.

Het is somtijdts gebeurt, dat yemant van de Beggyntjens inwendigh geperst oft gequelt zijnde, by haer meynde te gaen om raedt, 't welk niemant en wist als Godt alleen, dat Suster *Lauryntjen* op stondt van 't werk daer sy mede besigh was, en gonk haer Mede suster te gemoet, seggende, *Suster ghy comt om my te spreken, en' ik ben plomp en onwetende, want ik en can noch lesen noch schryven, maer oeffent u in de tegenwoordigheyt van Godt met ootmoedigheyt, en zijt devoot tot de zieltjens in het Vagevier*; en gaf soo de Menschen moet en couragie, die getroost door gongen. Sy is in den Cranken gestorven den 8. Julij 1670. en op het Kerk-hof begraven.

ANNA VANDER VECKEN, geboren van *Antwerpen*, is op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* Beggyntjen geworden den 12. van October 1627. en heeft ſeer ootmoedigh en eenvoudigh geleeft: ſy was ſomtijdts al wat korſel, maer daer naer ſoo vreedſamigh en ootmoedigh, dat het diende tot ſtichtinge van een yeder, want ſy croop op haer knien dikwils de Menſchen naer, om vergiffeniſſe, tegen de welke ſy een haeſtigh woordt hadde geſproken, al waren't ook ſeer jonge Beggyntjens. Sy was ſeer vierigh in 't gebedt met groot betrouwen, als gebleken heeft in veel occaſien: onder andere Monſieur *Peeter van Emmeren* Borger van *Mechelen*, hadde van Sr. *Anna vanaer Vecken* ſes hondert guldens op rent, ende op het eynde van 't jaer ſeyd' hy tegen ſijn Suſter *Marie van Emmeren* ook Beggyntjen op 't ſelven Hof, die noch in 't leven zijn, als dat hy deſe ſes hondert guldens ſoude af leggen: het welck Suſter *van Emmeren* aen Suſter *vander Vecken* gong ſeggen: waer op Suſter *Anna* antwoorde; *Och Suſter ſeght aen uwen Broeder dat hy dat gelt noch houdt; ik ſal Godt bidden dat hy een kindt magh krijgen*, waer naer hy ſeer verlangde, want hy was wel ſes jaren getrouwt ende hy en hadde noch geen: ende ſiet eenen weynigen tijdt hier naer wierdt de Huysvrouwe bevrucht, en baerde op ſijnen tijdt eene jonge dochter die genoemt wierdt *Marie Catherien*, noch tegenwoordig in 't leven, en is geeſtelijcke Dochter van den derden Regel van de Eerw. PP. Minderbroeders, ſeer ſtigbaer en devoot.

Suſter *Anna* ſomwylen met d'een oft d'ander ſprekende van de doodt, ſoo en thoonde ſy daer geenen ſchroom van te hebben; ende d'andere hier van de reden onderſoekende, merkten in haer een groot betrouwen op de goetheyt van Godt, en ſeyde *Den Heere ſal ſijn gereetſchap mede brengen, als hy my ſal comen halen.*

Nu

Nu ziek wordende door felle cortſen, heeft wel dry à vier dagen in haer uytterſte gelegen. Den Eerw Heer Paſtoor *Servranckx*, ende alle de Heeren Capelanen, ook veel andere Perſoonen quamen als verwondert ſien dat eenen Menſch ſoo lank in ſijn uytterſte bleef liggen. Immers wy betrouwen datſe haer Vagevier hier voldaen heeft, want doen ſy ſtief, dry oft vier Pater noſters al eer de Ziele verſcheyde uyt het Lichaem, ſoo quamper een ſchoon claer licht, gelijk als die Sonne ſavonts wat bleek onder gaet, ende dit vervulde de heele koetſe, en ook omcingelde haer aenſchijn, 't welk ſoo ſchoon wierdt dat alle de Perſoonen al veel in 't getal, die daer by waren, begonſten te ſeggen, ſiet, wat is dat, maer den Eerw. Heer *Petrus Hermans* dee teeken met den Vinger voor ſijnen mondt datſe ſwijgen ſouden, want het licht was ſoo groot en claer, dat het licht van de waſſe keirſſe die de kranke in de handt hadde, ook van die op de tafel ſtondt, verduyſtert wierdt: en ſoo deſe Ziele verſcheyde van het Lichaem, ſoo trok die ſchoone claerheyt weg; ende den voorſchreven Heer haren Biecht vader ſeyde, ik en hebbe myn leven ſulke dingen niet geſien, naer een gemeyn leven een ſaligh ſterven. Sy is overleden den 27. van November, 1672. *Uyt de Miſſiven van Mechelen.*

Jouffrouw ELISABETH VANDEN BOSCHE is op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* geprofeſſit den 21. Mey 1613. Van daer is ſy arme Clariſſe geworden ook binnen *Mechelen*, en gekleedt in April 1619. oudt zijnde 23. jaer, was ſeer exemplair van leven, ootmoedig en vierig van geeſt: heeft tot den uytterſten ouderdom de H. gemeynte nacht en dag gevolght en vreedſameliik geregeert, als Vicariſſe 8. jaren, en 27. als Moeder Abdiſſe. Sy is geſtorven in 't jaer 1674. oudt zijnde 77. jaren. *Uyt de Miſſiven van d'Eerw. Moeder der arme Clariſſen Dieas genoemt.*

Jouffrouw MARTINA POMPERS is op het voorſchreven Beggyn-hof geprofeſſit den 17 van October 1617. En is by de Clariſſen gekleedt in Mey 1622. oudt zijnde 25. jaren: ſy heeft met grooten yever de jonge Religieuſen beſtiert, en in lankduerige ziekten ſeer patientigh geweeſt. Sy heeft 6. jaren Vicariſſe geweeſt, en is geſtorven den 12. van November 1674. oudt zijnde 77. jaren, ons achter latende veel goede exempelen. *Dias.*

CATHARINA ROECHAUT een Procureurs dochter van *Loven*, naer dat ſy haer Ouders noch jonk zijnde verloren hadde, is ſy te *Mechelen* gaen woonen by den Weerdt in Sint Jacob, *Peeter Roechaut* haren Oom ende Mombaer, een ſeer eerlijk en Godtvreeſende Man.

Nu opgewaſſen en gecomen tot hare jaren, ſoude ſy geeren arme Clariſſe geworden hebben, en heeft ſomwylen heele Vaſtens en Adventen overgebrocht ſonder Vleeſch oft zuyvel te proeven, in alle die occaſien van wel te connen en mogen eten, gelijk als 't in de groote Uytſpanningen gaet, noch en dronk ook geen goet bier oft wyn, om haer ſelven te beproeven. Maer naer een doodelijke ziekte, ſoo jugeerden de Doctoors dat ſy niet ſterk genoeg en was om Religieuſe te worden by de arme Clariſſen, noch 't haren Oom en Mombaer en begeerde 't ſelve ook niet: ſoo dat ſy de reſolutie heeft genomen Beggyntjen te worden, op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen*, in 't welk ſy geprofeſſit is den 12. van October 1648. in het Convent van Binnen, ende heeft in veele deughden uytgeſchenen, principalijk in de liefde tot Godt, ende de eenvoudige gehoorſaemheyt.

Sy wierdt van de Overſten Priorinne in het Convent van Sint Anthonis geſtelt, ende daer naer Meeſterſſe in het Convent der acht Saligheden, regeerende over al met groote liefde en profijt in jonk

en

en oudt, soo dat men sagh de mortificatie oft ver-
stervinge met den yever tot den Goddelijken dienst
Horeren : want sy was hart en straf over haer sel-
ven, maer seer compassieus en soet over een ander.
Sy oeffende sigh selven in veel en groote peni-
tentien, droegh lank eenen yseren Riem wel van
twee vingeren breedt, met pinnen om en op haer
bloot Lichaem. Stondt snachts op en disciplineer-
de haer dikwils soo grouwelijk, dat sy s'ander-
daghs menigmael qualijk gaen en conde, want sy
hamp die meest beneden, om dat het op den rugge
seer quaedt is voor het gesicht. Sy sliep seer wey-
nig, en dat op eenen stroey-sak : droeg zaye hem-
den, en vaste bynaer geduerig : soo dat sy op den
tijdt van twintig jaren oft noch meer, luttel vlees
heeft geten; want sy wist (gelijkmen segt) seer be-
hendelijk den vos te houden : dog het wierdt ten
lesten van sommige gemerkt : sy en dronk bynaer
nooyt anders als kleyn bier, bleef tusschen nacht en
dag veel uren in't gebedt : men sag haer nooyt in de
Kerke sitten, ten waer onder het Sermoon.

Als men haer in confidentie vraegde, waerom
sy geduerende haer gebedt, soo seer kreet ? ant-
woorde sy eenvoudig, *om dat ik* JESUS *soo hebbe ver-
vramt.*

Ontrent de sesthien jaren voor haer doodt kocht
sy een kleyn huysken, in het welke sy in stille
sensaemheyt en afgescheydentheyt der Menschen
heeft geleeft, en van Godt veel jonsten (gelijk te
presumeren is) heeft genoten : want sy gonk gedue-
rig voorts van d'eene deugt in d'andere. Met raedt
van de H. Gehoorsaemheyt, gonk sy bynaer allen
dagen ter H. Communie : haer affectie en yever
was extraordinaris tot dit *Alderheylighste Sacrament*,
verschende deelachtig te mogen, en connen zijn,
van alle de H. Benedictien die de gantsche werelt
door gegeven worden met dit *H. Sacrament*, prin-
cipalijk geduerende de Octave van het selve Hoog-
heerdig : trachtende boven dien alle Menschen tot

deſe devotie te verwecken, ſeggende ſeer dikwils dat als dan de ſluyſen van den Hemel open waren gelaten.

Sy gebruykte ordinaris houte taillioren en teylen om op te eten, jae ook ſoutvat en lepels, om alſoo de H. Armoede ende ſimpelheyt te beoeffenen, naer het exempel van veel goede Beggyntjens, ſoo wel van dit nieuw als het oudt Beggyn-hof.

Daer was met *Catherien* uyt het Convent der acht Saligheden comen woonen in haer huysken, een Beggyntjen die wel ontrent de twintig jaren jonger was als ſy, die tegenwoordigh noch in't leven is, de welke gemerk nemende op haere ſoo ſtrenge maniere van leven, heeft den Eerw. Heer *Carolus Servranckx* hier over geſproken, want het was hunnen Paſtoor ende Biecht-vader, den welken alles wel overleydt hebbende, heeft aen *Roechaut* bevolen gehoorſaem te zijn aen dit jonk Beggyntjen, over de welke ſy te vooren Meeſterſſe was geweeſt, het welke ſy ſeer eenvoudig dee, maer ſeyde ſomtijdts tegen dit jonk Beggyntjen; *Suſter ik vreeſe dat gy hier naemaels noch ſult moeten lijden om mijnen't wille*: Waer op het jonk Beggyntjen antwoorde, Suſter ik geloof dat ik oorſaek ſal zijn dat gy in den Hemel wel ſoo veel hooger ſult zijn als den Hemel van de aerde is. Want om haer ſlap en week Lichaem wat te ſoulageren, dede ſy haer ſomtijdts wat vlees eten en een glas goet bier drinken, en in de Kerke tuſſchen beyden ſitten, aen de welke ſy gehoorſaemde als een kint, ende al was ſy in een innig gebedt, als den tijdt daer was om t'huys te comen, oft om te ſitten, volbrocht 't ſelve terſtondt, 't welk dit jonk Beggyntjen dikmaels heeft gemerkt.

Sy hadde van Godt ontfangen een goet natuerlijk verſtandt, maer Godt gaf haer ook een begeerte om dit verſtandt te verſimpelen, om ſoo te comen tot de eenvoudigheyt: ende te ſamen eens van deſe deugt ſprekende, gaf ſy te kennen, dat ſy vreeſ-

reeſde, dat ſy deſe deugt van eenvoudigheyt noyt
n ſoude becomen : waer op het jonk Beggyntjen
ntwoorde, dat haer docht dat ſy met de hulpe van
Godt, tot deſe noch ſoude geraken ; het welke aen
leſe Godtſoekende ziele ſeer groote couragie gaf,
vant 't ſedert wierdt men gewaer eenen beſonde-
en yever tot deſe deugt , en hiel haer uytwendig
ikwils als een kint , en gonk wel ſomtijdts met
le kinderen ſpelen ſeer onnooſel en eenvoudig.

Sy heeft groote en lankduerige ziekten uytgeſtaen,
lſwanneer ſy door de H. Gehoorſaemheyt heeft
eel penitentien moeten achterlaten. Tuſſchen de
uellingen der duyvelen , opſprake en achterclap
er wereltſche Menſchen , was ſy ſeer patientigh ,
ereſigneert en verduldig ; de deugt der Gehoor-
aemheyt ſoo ten regarde van haren Biecht-vader,
ls van haer Mede-ſuſter, heeft ſy geoeffent tot 'er
oodt toe , 't welk wel heeft gebleken een weynig
oor haer verſcheyden , want gelijk ſy ſeer dik-
vils prononceerde den naem van haer Mede-ſuſter,
ls hulp verſoekende , ſoo verbodt het Beggyntjen
aer dit , ſeggende, ſegt JESUS in plaets van mij-
en naem : ſoo dat ſy daer naer geenen anderen
aem by naer en noemde , als JESUS. Sy is over-
eden den 29. van November 1676. en begraven in
e Kerk.

MARIA SMEDTS, Beggyntjen van *Mechelen*,
emeynelijk genoemt *Mayken ſoete Lieveken*, is in
e ſelve ſtadt geboren. Haren Vader was genoemt
an Smedts, ende haer Moeder *Maeyken Peeters*, ook
lle beyde van *Mechelen*, ende waren Godtvruch-
g van leven. Den Vader was eenen Ketelaer van
jn ambacht ſonder tijdelijke middelen , maer de-
en hun beſte om in rechtveerdigheyt den coſt te
innen, ende hunne kinderen op te brengen in de
reeſe Godts , ende Godt gaf hun de Benedictie
es Houwelijkx, want ſy kregen acht kinderen vyf
nen en dry dochters, waer van de tweede doch-

ter

ter was genoemt *Maria* naer haer Moeder, van de welke wy gaen handelen, de welke soo sy was gekomen tot de jaren van verstandt, hebben haer de Ouders laten woonen by haer Moeyken, Beggyntjen van den Hove, met name *Joanna Peeters*, eygen Suster van haer Moeder, ende dit waerschijnelijk om twee redenen: d'eerste om voorder de Godtvruchtigheyt en de modestie haer in te drucken, want sy was seer wilt van natuer. Het can wel gebeuren dat soo lank sy in 't gesicht van haer Moeyken was, oft in 't Beggyn-hof woonde, sigh stil hiel, maer naerderhandt t'huys wederom gekeert zijnde, thoonde wel dat, hoe sy aen nam in jaren, ook meerder haer wilde natuer involgde. Ten tweeden om dat sy aldaer een handtwerk soude leeren om haren cost te winnen. Welke twee poincten zijn, daer de Beggyntjens naer trachten, om de jonge kinderkens die by hun woonen in te planten, tot deugt van Ziel en Lichaem.

In 't leeren van haer handtwerk heeft sy seer wel aengenomen, te weten Mechelsche kanten met de naelde, daer wy voorders sullen van schrijven op sijnen tijdt.

Als sy nu eenigen tijdt was t'huys gekeert, ende in de Lente jaren gecomen zijnde, wesende in den Vasten, voelde sig beweegt om ter liefde van Christus wat besonders te lijden, mogelijk verwekt van te hooren prediken van de bittere Passie: want wesende Goeden Vrydag, soo wenschte sy gelijk Jesus ter liefde van ons geleden heeft, ook te mogen geslagen worden op dien dag, ende als sy was speculerende door wat middel sy dit mocht becomen, heeft desen kinderlijken vondt gebruykt. De Moeder had' haer tegen den feestdag van Paesschen een nieuwe huyk gekocht, gelijk het als dan de dragt was voor Borgers lieden, gelijk sy waren: het regende seer, sy dede de nieuwe huyk stil aen, en gonk alsoo den weg van de Pas[illegible] rondtom lankx de Vesten van de Stadt, genoemt [illegible] Bartelschen weg,

weg, sulkx dat de huyk heel nat was, ende t'huys comende, stelde sy sigh selven expres in 't gesicht van haer Moeder, de welke siende de nieuwe huyk soo gestelt, keef dapperlijk en gaf haer slagen, die sy stillekens met inwendige vreugt was lijdende, want het geschiede daer sy soo was naer trachtende.

In het aen groeyen van de jaren, begonst allenxkens haer wilde natuer al wat toe te geven, jae soo verre dat sy als onversaeft niet en merkte, dat sy soude uytgelacchen worden door haer wilde actien: onder andere die sy uytwerkte was dese een: het was in den winter, wesende seer gevrosen, sy passeerde over de merkt, alwaer sy sag de jongers op het ys spelen, sy smeet haer huyk af op een bank, en seyde tot de jongers, *Ha dat gaet u voor*, ende reedt de baen uyt: terwylent sy haer in dit spel was vermakende, passeerde juist haren Biechtvader voorby, ende sag sijn penitente die fraeye actie uyt-rechten, gonk stil weg, maer als sy te biechten quam gaf hy haer een dapper correctie: dog sy was soo dom, dat sy haer dat niet veel aen en trok, want op andere tijden danste sy wel met de soldaten op de groote merkt met de huyk aen, selfs noch alswanneer sy de plaets op het groot Beggyn hof was vervolgende: het selve uyt ootmoedigheyt naderhandt dikmaels verhalende, principalijk als sy by yemandt was, die haer docht dat goede opinie van haer hadde.

Sy groeyde op in eene fraeye gestelteniste des Lichaems, was seer net ende curieus, soo in lijnwaet als kleederen, welke naturelijke gaven waren dienende voor lock-aes, om de jongmans d'oog op haer te doen slaen: oversulkx kreeg veel aensprack, soo van fraey borgers, als ook van soldaten, sy gaf aen al gehoor, maer dit niet tegenstaende was seer eerbaer.

Sy hadde eene Suster ouder van jaren als sy, met naame *Barbara*; de welke seer Godtvruchtig was

van

van leven, ende is geeſtelijke Dochter geſtorven: deſe Suſter vermaende dikwils *Maria* tot de deugt, vreeſende dat ſy wel in de werelt ſoude verſmacht hebben, als ſy den handel ende manieren van de ſelve intag, ende niet ſonder reden; want gelijck het ſpreekwoordt luydt, die het perijkel bemindt, die ſalder in vergaen: maer den goedertieren Godt heeft een altijdt wakende oog, beſonderlijk op ſijn uytvercoren zielen, om de ſelve te behouden ende te beſchermen voor den val.

Als *Maria* nu was gecomen ontrent het twintigſte jaer haers ouderdoms, zijn de verborgen vlammen wat beginnen uyt te bortelen: want alſoo ſy volgens haer gewoonte in de Kerk van de Eerw. Paters onſe Lieve Vrouwe Broeders haer devotie was houdende, gevoelde ſy eene beſondere affectie tot de H. Moeder Godts, wiens devoot beeldt aldaer is ruſtende, onder den tijtel van onſe Lieve Vrouw van den Scapulier, ende met eenen grooten drift, maer in een aldermeeſte eenvoudigheyt ſprak ſy tot de Heylige Maget in deſer voegen. *Heylige Moeder Godts verkrijght my de gratie van uwen lieven Soon, dat ik magh zin krijgen om geeſtelijk te worden, en ſoo ghy dat voor my verkrijght, ik ſal u mijnen gouden Rink ſchencken.* Dit eenvoudigh gebedt wierdt bethoont te behagen aen die goede bermhertige Moeder, want niet corten tijdt hier naer gevoelde ſy de begeerte om arme Clariſſe te worden, dog conſidererende by haer ſelven haer ongetemde natuer, en derfde ſig niet preſenteren tot ſoo een ſtreng Order. Uyt ootmoedigheyt dan wederhiel ſy deſen zin, met voornemen van haer te begeven op het Beggyn-hof, tot alderſtondt dat ſy ſoude merken dat haer wildigheyt ſoude geteemt zijn: want ſy wiſt wel dat het liberlijk mag geſchieden, datmen Beggyntjen weſende, ſig mag begeven tot eenig Clooſter: maer ſonder twijffel dat dit geſchiet is door een beſondere ſchickinge van Godt, wiens Goddelijke voorſichtigheden ongrondelijk zijn.

Maria

Maria nu dan vaſtelijk beſloten hebbende ſigh te begeven tot het Beggynelijk leven, op de conditie voorſeydt, heeft comen de plaets vervolgen, de welke ſy heeft becomen, oudt weſende eenentwintig jaren, doende den doek aen ontrent den grooten Feeſt-dag van Paeſſchen in 't jaer 1628. Die groote vreugt die *Maria* in haer ziele was gevoelende in het aen nemen van het geeſtelijk habijdt, can achterhaelt worden ten deele door eygen ondervindentheyt van de gene die ook door beſondere liefde van den Beminden begeert ende verkoſen zijn, tot ſijnen beſonderen dienſt, om te ſtrijden tegen de natuer, tegen den duyvel, ende tegen de werelt. Want die ſigh begeeft tot het geeſtelijk leven ſal beproeft worden door tentatien, ende hoe de ſelve geweldiger zijn, hoe de victorie eerelijcker is.

De Overſten hebben haer geordonneert het Convent der Engelen, om haer Novitiaet te paſſeren, welk Convent heeft ſommige Camers daer de venſters aen de ſtadt uytcomen, tegen over het Clooſter van Blyenberg, aen de welke ſeer dikwils des nachts haer voorgaende Lief-hebbers haer noch quamen groeten, 't zy met liedekens, fluytjens ende violoncen &c. allen 't welk ſoo grooten ſtrijdt was veroorſakende, dat ſy wenſchte de yſere geerden te connen doorbijten, met de tanden had het mogelijk geweeſt om by het geſelſchap te zijn, ſoo ſy ſelfs heeft beleden. Maer Jesus den Lief-hebber van haer Ziele, behiel de overhandt, en quam haer inwendig ſoo te verſterken, dat ſy haer heel ſtil hiel, ende alſoo hebben ſy haer met 'er tijdt verlaten. Sy hadde de natuer wel ſoo wederſpannende, dat als ſy in eenige fauten was gevallen, daerſe haer ſchult moeſt over ſpreken, volgens de gewoonte van het Beggyn-hof, dat door 't gewelt dat ſy haer ſelven aen dede, het bloedt uyt den neuſe ſprong tot op den muer daer ſy ontrent was knielende.

Den booſen geeſt benijdende ſeer den grooten yever

yever met den welken deſe goede Ziele haer ſelven trachtede t'overwinnen, heeft eenen vont gebruykt, als hopende dat ſy door deſen middel de plaets ſoude genootſaekt zijn te verlaten, en t'ſamen de gelegentheyt van ſoodanige goede oeffeningen te plegen. Hy dan heeft verwekt eenige ſeer valſche tongen, de welke haer hebben beſchuldigt by den Eerweerden Heer *Hellewijt* alſdan Paſtoor van deſen Hove, de welke tot hem ſeyden, dat ſy haer oneerlijk droeg; den welken haer tot ſijnen huyſe heeft ontboden, ende deſe ſoo gewichte ſake naer behooren wel onderſoekende, en gebruykte ſy voor ſluyt-reden geen ander verontſchuldinge, als deſe woorden met een rechtſinnig ende ootmoedig gemoet: *Myn Heer Paſtoor u Eerweerdigheyt twijffelt, ſet my vaſt ſoo lank het u Eerw. belieft.* Deſe onderworpentheyt met een ſoo ſincere gelaet, diende voor een genoeghſame getuygeniſſe van haer onnooſelheyt, dieſvolgens, en wiert'er geene voordere preuve af genomen, gelijk het ook niet noodig en was. Aengaende haer handtwerk daer had ſy de benedictie van Godt, jae ſy won dagelijkx ſonder merkelijk belet hebbende ſeven en veertig ſtuyvers oft daer ontrent, in Mechelſche kanten te naeyen. Het is te gelooven dat ſy niet en trachte tot den Patacon te komen, om daer geen behagen in te hebben, oft lof van de Menſchen: ſelfs ten tijde dat ſy haer Moyken was dienende, daer wy in het vervolg breeder ſullen van handelen, won ſy noch twee gulden dagelijkx.

Maer luttel jaren naer de doodt van haer Moye, is dien naet in de nederlage gecomen ende heel afgevallen, daer menig Menſch mede gedrukt was. Sy en heeft deſe benedictie ook niet misbruykt, maer behalven dat ſy haer ſelven van hare winſte was tamelijk onderhoudende, deylde geeren den armen mede, gelijk wy voorder ſullen vernemen, ſprekende van de Liefde des naeſtens. Sy wort ook haer heel uytſtel, daer en boven gaf ſy vyf en twintig

tig guldens aen hare Ouders, en naer advenant aen haer Broeders ende Susters, om voor gift te geven op haer Bruylof-feest: want het was alsdan de manier dat de Borgereye gemeynelijk geef-feesten hielen, dit dee sy uyt consideratie, om dat haer Ouders hun selven niet en souden bekorten om harent wille. Want gelijkmen segt, men vint meer eerelijke als rijke lieden, ende boven al dit, bevont sy noch veel gelts overschot naer hare Professie, tot haerder groote verwonderinge over den zegen Godts. Sy heeft dan hare Professie gedaen op desen Hove, op den 15. October in't jaer 1629.

Als *Maria* nu eenigen tijdt Beggyntjen was, wiert Suster *Joanna Peeters* haer voornoemde Moeyken seer overvallen, ende uytnemende gepeynt met den bloedt-kanker in haer zyde, om welke reden sy versocht, dat Suster *Marie* by haer soude willen woonen, om haer by te staen ende dienst te doen, want sy was hare geestelijke Moeder, oversulcks mocht dat ten allen tijden geschieden. Haer Moeyken had' een cleyn huysken dat haer was toebehoorende, maer alsoo daer een huys dat grooter was, te koop viel, met noch eenige lijven ontrent de Kerk, te weten in de offerande van de dry Coninghen, soo mangelde Sr. *Peeters* haer kleyn huys voor dit, want mits haer voorgenoemde quael, was dit haer bequamer. Suster *Marie* haer Nicht kocht een van de lijven, ende een ander Beggyntjen met name *Gesperyntjen de Groot*, die in de werelt wesende, gebuer dochters waren geweest, kocht het leste lyf, van de welke wy in't vervolg noch sullen handelen. Sr. *Marie* heeft haer Moeyken met groote liefde gedient, ende by gestaen tot'er doodt.

Dien bloedt-kanker veroorsaekte soo overgroote pijnen inde zyde van Sr. *Peeters*, dat alswanneer Suster *Marie* somtijdts vroeg in den morgen-stont tot den Chirugyn gonk, om dat hy de wonde soude komen vermaken, soo haest als het hem mogelijk soude zijn, seggende dat haer Moeyken den hee-

len nacht bitterlijk hadde gekermt : waer op hy dikwils met compaſſie (te weten Meeſter *Peeter Lanquele*) antwoorde, ten is geen wonder dat ſy kermt, want ten ſoude my niet verwonderen al dede ſy u een ongeluk, oft haelde de oogen uyt den kop, ſoo groot zijn de tormenten de welke die perſoon is onderſtaende.

Waerſchijnelijk was Suſter *Peeters* een ziele daer Godt ſijn behagen in nam, want gemeynelijk beproeft dien jalourſen Minnaer ſijn uytvercoren Bruyten door lijden, in dit dal der tranen, ende ſiende haerlieden ſtantvaſtigheyt, maekt hun ſijne Hemelſche glorie deelachtig tot trooſt oft verſterkinge in hun bedrukt ende gepijnt leven, ſelfs eer ſy daer noch comen uyt te ſcheyden, als blijkt in levens van verſcheyde Heyligen : ende alſoo is het hier geſchiet, want eenige dagen voor hare doodt, hebben aen haer ſig veropenbaert dry Heylige Maegden ontrent haer ziek-bedde, maer wie die waren is vergeten : d'opinie van verſcheyden is, dat het de dry Maegden des geſelſchap van de H. Urſula zijn geweeſt, wiens Heylige Lichamen in onſe Kerke bewaert ende ge-eerdt worden. Sy door groot reſpect het welke ſy was dragende tot de geſanten van haren Hemelſchen Bruydegom, als haer yemant daer naer quam beſoeken, ende dat ſy ſtonden op die plaets daer de Heylige Maegden hadden geſtaen ſig aen haer vertoonende, ſeyde met groote eerbiedinge, *Suſters en ſtaet togh op die plaets niet, want daer hebben de dry Heylige Maeghdekens geſtaen.* Men gelooft dat deſe Maeghden haer hebben comen bootſchappen, dat haer pynen nu haeſt ſouden een eynde nemen, ende dat ſy in luttel dagen met hun de Croon der Maeghden, ende die van haer lankduerige martelie ſoude voor eeuwigh comen te genieten. Want ſy die quael wel twintig jaren voor haer doodt heeft gekregen ; maer de leſte acht oft negen jaren vermeerderden de pynen gelijk wy geſeydt hebben.

Hare

Hare Ziele is dan geſcheyden uyt dit ellendigh Lichaem op den tweeden dagh van November, in 't jaer 1638. 't welk is op Alder-zielen dag. 't Is wel te gelooven dat ſy ſoo geſuyvert was, dat ſy geen Vagevier en behoefde oft ſeer weynig, ende alſoo op dien ſelven dag met ontallijke andere zielen, die ſoete omhelſinge vanden Hemelſchen Bruydegom heeft genoten. Sy leydt begraven op het Kerk-hof, onder eenen zark aen den eerſten Boom.

Als nu haer Moeyken luttel tijdt deſe werelt gepaſſeert was, ende dat Suſter *Marie* ſoude konnen ruſt hebben, mits dien lankduerigen dienſt, ſoo is ſy indachtig geweeſt, met wat voornemen ſy haer ſelven hadde begeven tot het Beggyn hof, ende ſig onderſoekende, bevondt dat haer wilde natuer nu ſeer getemt was, want door ſoo lankduerigen dienſt, en hadde haer geen materie van verſtervinge ontbroken, gelijkmen wel can bedenken, diesvolgens en ſtelde niet lank uyt, maer gonk met groote ootmoedigheyt haer ſelven preſenteren aen de Eerw. Moeder vande arm Clariſſen, haer biddende om de plaets aldaer te mogen krygen, de welke onderſoekende hare jaren, ende verſtaende dat ſy in haer twee en dertichſte jaer was, ſloeg haer verſoek af. Maer ſy hernam de bede, ende ſeyde dat het haren eerſten roep was geweeſt, maer dat ſy haer ſelven niet en hadde derven preſenteren, ten opſicht dat ſy uyterlijken wilt van natuer was geweeſt, de welke haer nu docht ſeer getemt te zijn, mits dat ſy nu hadde over de thien jaren in het Beggyn hof geweeſt, alwaer ſy haer Moeyken ontrent acht jaren tijdts had by geſtaen ende gedient, de welke nu corts van den kanker was geſtorven. De Religieuſen dit hoorende, ſeyden dat ſy haer veel liever ſouden gehadt hebben als ſy wilt en jonk was, als nu: maer en boven dat het dikwils gebeurt, dat perſoonen die ſoo lange jaren yemant byſtaen in ſoodanig accident, als is den kanker, wel geinfecteert worden van de reuken te vatten, ſoo dat ſy ook nu

conde eenige quael krygen &c. Immers haer en beſtont niet beters als de deugt van patientie te oefenen, ende Godt met dien heyligen yever te dienen in ons Beggyn-hof, gelijk ſy ook heeft gedaen, tot onſer ſtichtinge ende leeringe: aengeſien ſommige de gene die by haer gewoont ende hun Novitiaet gedaen hebben, belijden dat ſy noyt Sr. *Marie* en hebben korſel geſien, oft eenigſints moeyelijk off ongeſint: andere hebben tot differente by haer gewoont, de welke ſeer contrarie waren, ſoo wel aen haren geeſt, als aen haer humeur, de welke veelmaels met haer waren ſpottende ende geckende, nochtans waren ſy lieden ongelijk jonger van jaren als ſy, die de Vrouwe van den huyſe was ende dies niet tegenſtaende, en lede dit niet alleen lijdtſamelijk, maer dede hun allen mogelijken dienſt waer ſy in coſt, met groote ſoetigheyt en vriendelijkheyt, ende in hun abſentie ſprak ſy ſeer loffelijk van ſulke perſoonen.

Als'er op eenen tijdt een Beggyntjen van haer verhuyſde, die men wel ſeker wiſt ſeer contrarie aen haer humeur te zijn, jae die haer veel lijden aendede, en ſy haer daer en tegen ſeer voorcomen en gedienſtig was geweeſt, d'een en d'ander haer vragende, oft ſy niet blyde en was dat die perſoon nu verhuyſde, antwoorde, *Och neen Suſter want die Menſch heeft my groote deugt gedaen*: buyten twijffel meynde ſy de deugt en profijt der ziele, want dit ſprak ſy in ſulker voegen, dat men genoegh conde merken dat haer woorden uyt eenen oprechten gront quamen, ſulkx dat daer op paſten de wooden Chriſti, als hy is ſeggende, *Saligh zijn de vreedſamige want ſy ſullen kinderen Godts genoemt worden*: ende in der waerheyt, ſoodanige kinderen hebben den mantel van liefde altijdt ter handt, waer mede ſy de fouten vanden evenaeſten bedecken. Sy was te dien ſoo genegen, dat ſy wenſchſte alle Menſchen te connen helpen.

Sy was ſoo mildt tot de arme Menſchen, dat gere

gereeder eenen patacon oft ducaton hun gaf, als menige rijke persoonen eenen stuyver souden geven, daer sy wist dat het noodt dede: nochtans en hadt sy geen tijdelijke middelen, als haer handtwerk, selfs als sy soo arm was geworden, soo door het afgaen van den Melchelschen naet, en sy geen ander handtwerk en konde, als door eene quael van eenen onverstadelijken honger, daer wy in 't vervolgh nogh sullen van handelen, dat sy haren cost moest winnen met doeken te houden, oft eenige hoodtschappen voor yemant doen, ende verstaende yemandts armoede, gaf seer gereet, ook haren lesten penninck.

Als hare Mede-susters somtijdts dit quamen te weten, seyden, Sr. *Smedts* gy en behoorde soo niet meer te geven, gy zijt selver arm en oudt, waer sult gy nu by leven? gaf voor antwoordt, met groote minsaemheyt ende betrouwen, *Och, susters* JESUS *sal't versien*, oft yet diergelijcx, en dikwils was het woordt maet uyt den mondt, oft daer quam yemant die haer besprak om gaen doeken te houden, oft om by hun te comen eten, en diergelijke, soo en was sy niet bedrogen, die daer hopte in den Heere, *Want saligh zijn de barmhertige, want sy sullen barmhertigheyt verwerven*; ende dese deught heeft sy geoeffent tot het eynde haers leven.

Daer en boven en was sy niet alleenelijk genegen tot de Lichamelijke werken van barmhertigheyt, maer van gelijken tot de geestelijke. Sy trachte de bedroefde Menschen te troosten met soete woorden, ende seer yverig voor hun te bidden, waer door de Menschen verlichtinge in hun droefheden gewaer wierden, en somtijdts geheel daer van verlost, naer dat sy hun swarigheden haer hadden kennelijk gemaekt, gelijck sal blijken als wy sullen spreken van eenige voorseggingen, soo dat 'er seer veel volcx hun uytspraek ende toevlucht tot haer waren nemende.

Op eenen tijdt was sy des morgens een uur vroe-

ger uyt den huyse gegaen als sy meynde, en vragende de sleutels van de Kerk aen de Costersse, volgens haer dagelijksche manier, gelijk hier naer sal volgen: soo hoorde sy dat het maer dry uren en sloeg, dog gonk even wel in de Kerk. Haer was verlocht te bidden voor eenen grooten sondaer, den welken sy gonk recommanderen aen het H. Cruys, om geenen tijdt te verlieser, alwaer wesende in haer gebedt, hoorde yet al sleypende achter haer, het welk naer by comende, sloeg haer soo, dat sy een blaeuw oog hadde en ter aerden viel. Waerschijnelijk was dit den algemeynen vyandt, den welken wel wetende dat 'er groote devotie geschiet aen het beeldt van den gekruysten Saligmaker, russende in onse Kerke, soo van die de welke woonen binnen desen Hove, als van werelijke persoonen buyten den Hove, en aldaer ook troost ontfangen: soo veel te meer hadt hy reden van te vreesen, dat dese goede Ziele by haren Beminden soude verkregen hebben de bekeeringe van den sondaer, ende diesvolgens hem sijne proeye ontweldigen soude. Ander mael kreeg sy een soufflet de Kerk open doende.

Den vyandt der Menschen thoont wel te haeten de liefde des naesten: maer Sr. *Marie* willende volmaektelijk volbrengen de wet Godts, die daer gebiedende is, *Gy sult den Heer uwen Godt beminnen boven al: en uwen naesten als u selven om Godt.* Soo en heeft sy niet alleenelijk die getracht te volbrengen, in geduerige gedienstigheden aen haer huysgenoten te bewijsen, selfs als sy nu oudt van jaren was, ende rust van noode hadde. Soo haer Medesusters met schueren oft anderstins besigh waren, stak sy ook de handt aen het werk, al was 't dat de andere het selve instantelijk weygerden uyt consideratie. Want sy en hiel haer niet alleen te vreden, met yeder een door soete woorden te troosten ende te vermanen, noch ook met dagh en nacht voor de selve te bidden, maer daer en boven en spaerde

haer bloedt niet, als blijkt. Sy kende een Beggyntjen die seer uytwendig van manieren was, en haer selven seer in de conversatie begaf, 't gene heel perijculeus is; sy vermaende de selve seer dikmaels met groote minnelijkheyt, soetigheyt volgens haer gewoonelijke soethertigheyt, maer sonder vruchten. Ten lesten alle haer huysgenoten buyten, oft uyt eten wesende, heeft Sr. *Marie* besorgt geweest voor de spyse der Ziele, ende bekeeringe van haeren naesten, naer het exempel van Christus haren Beminden, met de Samaritaensche Vrouwe: oversulkx is sy gegaen ten huyse van dit Beggyntjen, ende met vriendelijk gelaet haer aensprekende, seyde *Suster ik ben maer alleen t'huys, allen ons volk is uyt, wilt gy my geselschap houden?* Sy was haest gereet en gonk mede: mogelijk dat sy betrouwde dat Suster *Marie* haer soude aen de tafel getracteert hebben: als sy nu samen in huys waren, Suster *Marie* leyde dese in haer kamer, en sloot deuren en vensters vast toe, seggende, sit gy hier neer, ik moet wat gaen doen, ende met groote haeste ontkleede haer selven, ende disciplineerde haer soo vreedelijck dat 'er bloedt volgden. Dees persoon dat siende, en verstelt zijnde, vraegde wat sulkx te bedieden hadde, ende wat sy daer mede meynde: Suster *Marie* antwoordende, seyde, *Hebben u myn woorden niet konnen helpen, ick hope dat myn bloedt u sal helpen*: waer door het Beggyntjen seer beweegt is geworden, ende buyten twijffel gebetert van leven.

Het is te gelooven dat sy haer selven seer dikwils was castydende, voor de sondaers oft sondaeressen, die haer bekent oft gerecommandeert waren, want sy was seer genegen tot de liefde des naestens.

De liefde oeffende sy dagelijkx op het Sacristeye: alle morgen corts naer 4. uren, soo s'Winters als Somers gonk sy uyt haer huys, vragende de sleutels van de Kerk aen de Costerssen, opende de selve, gonk de lampen ophangen, de Autaren bereyden &c.

Voorders op den dagh, luyde sy de Missen, holp de Priesters kleeden ende ontkleeden, en het gene daer voorders voorviel te doen, dede alles met een ootmoedig, vriendelijk, maer respectiet gelaet, sulkx dat men altijdt aen haer konde merken dat sy was grootelijkx achtende den alderminsten dienst op die plaetse te mogen doen. Behalven al dit soude wel gewilt hebben, dat als 'er somtijdts eenige Beggyntjens waren die moeyelijk van humeur waren, om mede te woonen, en als 'er sulke moesten verhuysen, dat sy by haer hadden comen woonen; 't welk als sy aen haer huysgenoten uytsprak, sy lieden wel seyden; hoe Sr. *Smeats* soudt gy die persoon in huys nemen? soo souden wy verhuysen, wy meynden dat gy ons meer beminde: waer op sy antwoorde, *Och Susters ik beminne u lieden seer, maer aen sulken persoon is meer geestelijk profijt te doen.* Waer in men sien kan dat het een volmaekte liefde is, alwaer het geestelijk gewin spant boven d'eygen baet.

De liefde tot den evennaesten was soo groot in Sr. *Marie*, dat sy haer niet te vreden en hiel van de selve extraordinaris te bewerken ten opsichte van de levende; maer ook selfs tot de zielen in het Vagevier. Want sy hadde voor gewoonte, eer sy haer Lichaem quam te spysen, dat sy alvooren de zieltjens was spysende, door het lesen van eenen *De profundis*: 't welk sy aen veel heeft geleert, waer door dese devotie naderhandt is verbreydt ende als noch gebruykt wordt onder veel Godtvruchtige persoonen. Men conde wel merken dat sy seer familiaer was met de zieltjens, maer door hare groote ootmoedigheyt, was sy soo dese als andere overvloedige Goddelijke jonsten verbergende voor de Menschen: want allen haer begeerte was, om onbekent ende ongeacht te leven; maer als het Godt geliefde dat de saek in 't publiek quam, dan liet sy sigh daer in gedragen; gelijk het particuliers eens is geschiet, als wanneer sy smorgens vroeg, naer

haer

haer gewoonte, meynde de Kerk deur open te doen, sy de selve niet en conde doorstooten, noch door geenderley middelen open krygen: seyde ten lesten tot de deur, *In Jesus naem gaet open*, ende de deure open gaende, wierdt daer een stemme gehoort, de welke met diep gesucht, en pynelijk gevoelen was seggende, *Ey my hoe conde my dat gedoen*: waer op sy datelijk viel op haer knien, en met ootmoedigheyt seyde, *Och Zieltjens het is myn schult, indien het de gehoorsaemheyt toelaet dat ik desen dagh magh Communiceren, ik sal in de selve voor u biaden*: waer door genoeghsaem is blijkende, dat sy door experientie wel bekende hoedanigh die was, de welke sig was beklagende.

Alsoo Sr. *Marie* uytstekelijk was genegen tot de liefde ende dienst van haren evennaesten, gelijk wy nu geseydt hebben, ende namentlijk tot die van haer familie: eens verstaende dat de jonge Beggyntjens die by haer quamen woonen, corts naer de doodt van haer Moeyken, dat sy geeren soete melk souden gehadt hebben, en mogelijk in den achter noen, oft anderstints geen in 't-Beggyn-hof te coop en quam: sy naer haer gewoonelijke dienstbaerheyt nam den stoop op, ende gonk naer de stadt om melk in de Zele straet by een groenwaer-vrouw, de welke haer geriefde, ende presenteerde haer vers botermelk te drinken. Suster *Marie* nam het aen, ende dronk, gaf de Vrouw naer haer goet dunken een oort oft halven stuyver, maer de Vrouwe en accepteerde het gelt niet. Sy met de soete melk t'huys komende, en gevoelde sigh niet wel, en allenxkens van tijdt tot tijdt kreeg soo grooten honger, dat sy haer niet versaden en conde, soo wel des nachts als by dagen. De Medecyns geboden haer vleesch te eten in den Vasten, want den vilch haer te slap was, en seyden dat het geenen naturelijken honger en was: want sy at alleen seven pont vleesch op het noenmael, en voorts door den dagh en nacht soo veel broodt en spyse, dat het scheen onmoge-

lijk te zijn, dat eenen Menſch ſoo veel etens conde verdouwen. Door deſe quael verteerde ſy al wat ſy had' liggen en roeren. Eene rente van ſeven hondert guldens Capitael, die ſy met haer handtwerk hadt gewonnen, en voorts Silver, Ten, Coper en al het gene ſy buyten den uyterſten noot miſſen conde, vercocht het al. Het was een hart point voor een eerlijk gemoet gelijk ſy hadde, ende een ſwaer Cruys: ſy nam het wel van de handt Godts naer den geeſt, want als men haer vraeghde wat ſy hadde, als men haer ziek oft met eenigh accident ſagh, gaf gemeynelijk voor antwoordt, *Het is een gave Godts.* Sulkx dat ſy niet en dede gelijk ſommige Menſchen, die als eenen hondt naer den ſteen oft ſtok loopen, daer ſy mede geraekt worden, maer ſy keerde haer altijdt tot de handt van haren Beminden, met de Sonne-blom, als ſeggende met den Propheet in den 120. Pſalm. *Ick heb myn oogen op-geheven tot de bergen, van waer myn hulpe komen ſal*, gelijk het op ſijnen tijdt is geſchiet.

Als Suſter *Marie* in de voorſchreve quale nu al eenigen tijdt hadt gepaſſeert, ſoo is ſy eens tot Duffel gegaen, daer weſende gonk te biechten by eenen van de witte Heeren, ende gaf haer quael aen den Biecht-vader te kennen, mogelijk haer beklagende (gedreven door den geeſtelijken honger naer het Hemels Broodt) dat ſy genootſaekt was dikwils deſe Goddelijke Spyſe te derven, door overvallentheyt van den Lichaemelijken nootdruft: waer op hy ſeyde dat hare eenige medecyne was de dagelijkſche Communie: ſy antwoordende, ſeyde al ſuchtende, *ſoo en can ik niet geholpen worden, want dat geen gemeyn gebruyk en is in ons Beggyn-hof.* Den Biecht-vader ſeyde, ſeght aen uwen Biecht-vader dat ik N. N. ſoo genoemt, u dat voor de eenige medecyne van die quael ordonnere. Sy t'huys gekeert zijnde, gaf dit te kennen aen haren Biecht-vader myn Heer *Gyſelaer*, den welken door kenniſſe van haer conſcientie ſeer wel te vreden was, dat ſy dage-

dagelijkx ſoude Communiceren : maer mits dat ſy den Eerweerdigen Heer Paſtoor myn Heer *Carolus Servrankx* voor haren Directeur hiel, ſoo leyd' hyſe aen ſijn Eerw. voor, het gene den Biecht vader voorſchreven tot Duffel haer hadde geraden en bevolen te ſeggen : waer op ſy met een misachtelijk accent, luttel antwoordt kreegh, het gene eenighſints geſchiede om haer te proeven, gelijk ſy ook wel gewoon was, vanden ſelven dikwils beproeft te worden : maer ſy als de Cananeeuſche Vrouw, volherdende ende belijdende met alle ootmoedigheyt, dat ſy het niet weerdigh en was, maer dat ſy door nootſakelijkheyt de brocxkens van de Goddelijke tafel verſocht, ſomtijdts verkreegh ſy 't ; en ſomtijdts niet, hoe ſeer ſy 'er ook om badt, en als ſy ſoo lank conde den honger doorbreken tot dat ſy die Goddelijke Spyſe conde krygen, ſy wierdt door de ſelve ſoo gevoedt naer den Lichaem, dat ſy voorder conde nuchter blyven tot den noen. O ! wonderlijke kracht Godts.

Als nu den Goddelijken Minnaer ſijne lieve Bruydt dit ſwaer Cruys (als is den hongers noodt) hadt ſien lijdtſamelijk dragen den tijdt van ſeven jaren, heeft hem belieft haer te verloſſen, wegh nemende uyt deſe werelt het inſtrument, 't welk hy door ſijnen toelatenden wille gebruykt hadde, om haer ſtantvaſtigheyt te beproeven, volgens de woorden Chriſti in het H. Evangelie, *Het is nootſakelijk dat 'er verergerniſſen zijn, om de rechtveerdige te beproeven, maer wee de gene door wien de verergerniſſen geſchieden.*

Het is dan geſchiedt, dat 'er een Toovereſſe met name *Anna Proters* de juſtitie is over gegeven, de welke was de ſelve groenwaer-vrouw daer Sr. *Marie* het boter-melk hadt by gedronken, de welke belijdende hare bedreven boosheden, beklaegde onder ander, dat ſy een Beggyntjen van het groot Beggyn-hof alhier, hadde betoovert met eenen gierhonger, over ſeven jaer door boter-melk die ſy

haer

haer te drinken had gegeven: door dese belijkenisse blijkt de quael: ende als de Toovereſſe gebrandt was minderde den honger; Sr. *Marie* loſte eenen levenden worme met twee lange ſcherpe becken, lank dry ellen, den welken Meeſter *Peeter Linquele*, Chirugyn 't ſijnent t' huys heeft mede gedragen. Evenwel behiel haer leven lank een groote kleynhertigheyt, ſulkx dat ſy daer ſomtijdts ſoo van overvallen was, dat ſy op handen en voeten naer haer ſchapraey croop om eten te langen, als 'er niemant van haer huysgenoten t'huys en was, om haer toe te brengen; want ſy dan de macht niet en hadde om te connen gaen.

In het jaer 1649. was Sr. *Marie* geeſtelijke Moeder van Suſter *Margriete de Roos*, die alſdan Beggyntjen wierdt op deſen Hove; luttel jaren Beggyntjen geweeſt hebbende, quam Sr. *de Roos* woonen by Sr. *Marie*, de welke was een Godtvruchtigh yeverig perſoon van leven, en ongeacht van de Menſchen: deſe was in den derden regel van den H. Franciſcus, den welken ſy ſeer volmaektelijk beleefde In't beginſel als Sr. *Marie* dat gewaer werdt, en maekte daer geen werk af, ter oorſake dat ſulkx is ſtrydende tegen onſe ſtatuten: maer gelijk geenen regel ſonder exceptie is, en onſe Overſten alles mogen toeſtaen naer hun goet dunken, ſoo is 't wel te gelooven dat Sr. *Magriet* den Regel niet en heeft aengenomen, als met ſoodanigen oorlof, want hoe deughdelijk dat een werk ſchijnt te zijn, als het geſchiet oft ſtrijdende is tegen de beſloften ende ordonnantien, ſoo is het van kleyn verdienſten, volgens dat Chriſtus ſelf heeft belaſt aen de H. Magdalena de Pazzi, tot haer ſeggende, *Acht den Regel, de Statuten en uwe beloften ſoo groot, als ik wil dat gy my acht, want daer tegen dende, is ten minſten dagelijkſche ſonde*: ende den verlichten Leeraer *P. Joannes Taulerus* ſegt: het en can met geen tonge uytgeſproken, noch met geen verſtandt begrepen worden, hoe grooten quaet dat 'er in een dagelijk-

gelijk-

gelijkſche ſonde gelegen is, hoe ſchadelijk aen de ziele &c. maer den Oorlof vergult het alles ende Sr. *Marie* haer ſelven allenxkens inbeeldende, dat het op die manier goet, verdienſtig en van weerde was (want ſy uytſtekelijk achte de deugt van gehoorſaemheyt) begonſt ſy in haer te gevoelen eenige genegentheyt, om den voornoemden Regel ook te aenveerden: want ſy trachte altijdt om voortgank in de deugt te doen, overſulkx heeft ſy voor eerſt oorlof hier toe gevraegt aen haren Biecht-vader, den welken als dan was den Eerw. Heer *Stephanus Gvſelaers*, Capelaen van deſen Hove, die haer ſulkx niet en wilde toeſtaen: niet te min haer begeerte vermeerderde ſeer, overſulkx en hiel niet op van dikwils dit verſoek te vernieuwen.

Ten leſten ſiende dat ſy deſen oorlof niet en conde becomen door haren eygen perſoon, is haer een inventie in den zin gekomen, die haer docht beter te weſen. Deſen Biecht-vader hadde ſijn oude Moeder by hem woonen, met name *Anna*; het was ontrent den Feeſt-dag van de H. Anna, Sr. *Marie* vondt goet deſe ſijne Moeder geeſtelijk te beſteken, met voornemen dat ſy haer dan ſoude verſoeken om by haren Heer Soon ten beſten te ſpreken, ende haer Advocaterſſe te zijn, dat hy ſoude willen toeſtaen, een ſake die ſy hem nu langen tijdt hadde verſocht: ende onder andere Godtvruchtige werken, die ſy tot dien eynde was oeffenende was deſe. Den nacht voor S. Anna avondt wordende ontſteken met eenen grooten yever, gaf ſy haer een ſeer lankduerige diſcipline, ſulkx dat de jonge Beggyntjens vanden huyſe hoorende, die geweldige ſlagen, ſoo geturbeert waren, dat ſy niet en conden den ſlaep hervatten. Als het vier uren was, Sr. *Marie* gonk volgens haer gewoonte uyt den huyſe om de Kerk te openen. Haer huysgenoten begonden malkanderen aen te ſpreken, en d'een aen d'ander te vragen, oft ſy gehoort hadden wat 'er dien nacht beneden was omgegaen: yeder ſeyde

dat

dat jae: sy kregen begeerten om eens in de kamer te gaen sien van Sr. *Marie*: sy lieden al ras hun kleedende quamen beneden, meynende recht in te gaen, maer beyde de deuren van de kamer waren vast toe, sy gongen naer den hof om lankx de vensters te sien, die sy ook toevonden, behalven een, die sy ten lesten noch open kregen, door de welke sy sagen in 't middel van de kamer eenen grooten cirkel van seer dik gestolt bloedt, voorder de meubelen en mueren waren soo besprinkelt van het bloedt, al oft het met eenen wywater quispel had opgesmeten geweest: dit siende waren noch veel meer ontstelt. Sy peysden als sulkx dikwils soude geschieden dat sy haest een doode huysvrouw souden gekregen hebben. Sy dan sloegen raedt wat sy lieden hier mede doen souden, en besloten ten lesten, dat sy recht tot haren Biecht-vader souden gaen om hem hier van te waerschouwen, gelijk ook yemant van hun dede, ende versocht dat hy het soude comen sien, 't welk hy aensagh met seer groote verwonderinge. Hy gaf haer met de eerste gelegentheyt een scherpe correctie, waer op sy met alle ootmoedigheyt beleedt de reden, waerom sy dit gedaen hadde, te weten gelijk geseydt is, om sijne Moeder geestelijk te besteken, hopende dat Godt dies te krachtiger het hert ende tonge van sijne Moeder soude bestiert hebben, om haren Heer Soon te bewegen tot het toestemmen van haer lankduerige bede, gelijk het naderhandt gebeurt is.

Desen gewenschsten oorlof van haren Biechtvader verkregen hebbende, is het buyten eenigh twijffel, oft sy heeft insgelijkx gevraeght aen den Eerw. Heer Pastoor *Servrankx*, aengesien sy hem alleenelijk niet en hiel als onsen Oversten, maer daer en boven voor haren Directeur, gelijk noch geseydt is.

Den Regel aenveerdende, werdt haer geordonneert voor Meestersse van haer proef-jaer de voornoemde Sr. *de Roos*, sonder twijffel tot haerder meer-

meerder verootmoedinge. Want behalven dat Suſter *Marie* haer geeſtelijke Moeder was, ſoo was ſy veel ouder, want was al diep in de veertig jaren, niet tegenſtaende, ſy onderwierp haer onder het gebiedt van deſe Meeſterſſe, met ſoo diepe ootmoedigheyt, als eenige Novitie immers meer ſoude connen doen, niet alleenelijk in materie rakende den Regel, maer ook in alle andere voorvallen, ſoo dat ſy haer ſelve droeg als de minſte van haer huys, 't welk menigmael diende tot groote confuſie, ende beſchaemtheyt van de andere jonge Beggyntjens ende huysgenoten: want deſe Meeſterſſe was over haer eygen ſelven ongemeyn, ſtreng en ſtraf in de penitentie, ſonder experientie regerende, ende Sr. *Marie* ontſteken weſende met grooten yever tot haren Beminden, om den ſelven in d'onderdanigheyt naer te volgen, bequam eenighſints door deſen middel daer ſy naer trachtende was. Haer Meeſterſſe dede haer alle hare gewoonelijke manieren van doen, contrarie doen, ſoo wel t'huys als in de Kerk. Somtijdts dede ſy haer ter aerde geſtrekt voor den trap liggen, tegen dat de jonge Beggyntjens ſouden afcomen, aen de welke ſy om Godts wil badt, dat ſy haer arm ſondaereſſe ſouden vertreden: andermael moeſt ſy bloots hoofts aen de tafel al knielende eten, en ſoo menigvuldige diergelijke verſtervinge, daer Sr. *Marie* haer natuer altijdt ſeer tegen in hadde: maer kennende dat het H. Evangelie leert, dat het Rijke der Hemelen gewelt lijdt, ſoo wilde ſy het ſelve met geduerig gewelt innemen.

Daer en is niet aen te twijffelen, oft ſy verſocht op haer knien ſeer dikwils, dat deſe haere Meeſterſſe haer ten uytterſten ſoude waernemen, ende verſtervingen aendoen, hoe ſwaerder hoe liever, om dat de verſtervinge voortskomende van de gehoorſaemheyt, dobbel verdienſtiger is. Want als ſy meer dan vijftig jaren oudt was, ſoo quam by haer woonen Sr. *Marie Boykens* de welke maer dry jaren

ren Beggyntjen en was, aen de welke sy dikmael was biddende om eenige verstervinge, ende alsoo de selve haer altijdt dit ootmoedigh versoek was weygerende, hiel sy ten lesten met leedtschap op.

Sy hadde alle soorten van penitentiale instrumenten, de selve gebruykende, volgens dat de gehoorsaemheyt haer was toelatende. In den Vasten ende Advent, nam drymael ter weke de discipline, buyten die tijden tweemael. Sy gonk des savonts vroeg naer haer slaep-kamer ontrent half-ur-acht, ende en sliep maer eenen slaep gemeynelijk, den welken duerde tot ontrent den twelf uren, haer voegende in het opstaen, ende bidden naer de ure van de arme Clarissen, by de welke sy soo seer hadt gewenst haer leven over te brengen, Sy brocht eenige uren over in 't gebedt: sy las haer Getijden, om soo bequaem te zijn, en liber in 't vervolgh van den dagh tot dienst van de Costerssen ende andere. Sy las ook voor af haer voorgenomen mondt gebeden, waer mede sy den nacht over brocht tot ontrent vier uren, als wanneer sy somtijdts den Cruys oft den seven Wee weg op de straet gonk, en van daer aen de Costerssen de sleutels van de Kerk vragende, gelijk wy geseydt hebben: sulkx dat sy haer tot geen voorder nacht-rust en begaf. Haer natuer hadt groot werk om sigh den slaep soo te ontrecken, volgens dat sy wel heeft laten blijken aen een van haere Mede-susters, de welke uyt medelijden haer siende dagelijkx seer overvallen vanden vaek, tot haer seyde Suster *Smedts* gy soudt beter doen, te gebruyken den nacht om te slapen daer hy toe geordonneert is: waer op sy antwoorde, Godt weet Suster hoe swaer het aen myn natuer valt den vaeck te doorbreken. Bleef evenwel volherdigh, volgens den raedt vanden Apostel, *Waeckt ende bidt.*

Den boosen geest als benijdende het profijt dat dese Ziel verkreeg door haer den slaep te ontrecken, ende de soete handelinge die sy hadde met haren Beminden in den stillen nacht, vertoonde sig som-

somtijdts sittende op haer vensters, trachtende haer te vervaren, en door dien middel dit groot goet te beletten, waer door sy als genootsaekt was te volherden t'sijnder spyt, en tot meerder behagen van haren Beminden.

Als sy haer selven overvallen vanden vaek bevondt, Sondaghs oft s'Heyligdaghs naer het Sermoon gaende vreesende te slapen, gaf sy wel groote knopspellen aen de Beggyntjens die by haer saten in de Kerk, hun ootmoedelijk biddende dat sy om Godts wil haer souden steken, als sy soude slapen: oft als haer Nichteken wesende een kindt by haer woonde, dede het selve by haer sitten, en gaf haer eenen sleutel om op haer oogen te douwen, als het kindt soude sien dat sy soude slapen.

Sy had eens gelesen, dat alsmen een heel jaer allen dagen honder *Pater nosters* leest, datmen als dan eert alle de dierbare druppelen Bloedt die Christus voor ons gestort heeft: 't welk sy een jaer heeft volbrocht, en als sy haer tot de nacht-rust had begeven, en indachtig wordende dat sy die niet gelesen en hadde, stondt op en las 't gene noch ontbrak. Sy leyde dikwils haer faillie bert in haer bedde daer sy op lag, om ook dien kleynen tijdt die sy haer Lichaem gaf om te rusten, noch van het gemak te berooven. Als sy savonts haer gonk vertrecken naer haer kamer, seyde sy den goeden nacht aen haer huysgenoten, met veel minnelijke en devote wenschen, en als de selve haer wilden caresseren, soo en moesten sy haer maer wensehen te rusten in het hert van JESUS, dan vlogen die vlammen met weder liefde tot haren Beminden met seer groote blijdtschap, met de welcke sy sigh in haer kamer sloot, alwaer sy den vollen toom cost geven aen de driftige affectien tot haren JESUS, die sy voor de menschen was bedwingende.

Het versterven van den smaek was sy seer toegedaen, mengelende haer spyse met asschen, naer het exempel van den Propheet David, Psalm 101.

Ik heb asschen als broodt ge eten, desgelijkx ook met sant, daer sy seer groote tegenheyt van hadde. Suster *Boykens* by haer woonende, was langen tijdt geincommodeert met quade oogen, de welke als Sr. *Marie* sagh dat sy seer dik van materie gedragen waren, badt haer dikmaels seer vriendelijk om de selve te mogen lecken, haer toeseggende dat haer oogen daer door souden genesen, maer Suster *Boykens* en heeft het selve noyt willen toestaen, geloovende dat het eenen vont van verstervinge was.

Op eenen anderen tijdt hadde Sr. *Anna Boy*, ook by haer woonende eenen duym den welken versweerende, soo groote pyn veroorsaekte, dat sy den gantschen nacht als niet en konde rusten: Sr. *Marie* naer hare gewoonelijke soethertigheyt, ende compassie tot hare Mede-suster, met hope van den hasaert der verstervinge te becomen, gonk eens smorgens vroeg aen haer bedde, vragende hoe het met den duym was, Sr. *Boy* antwoorde dat de pyn noch seer groot was: Sr. *Marie* seyde met groote minsaemheyt, Suster doet den duym om Godts wil los, en laet my hem eens sien, het welke de ander dede sonder achterdenken, en met groote behendigheyt nam Sr. *Marie* den duym in haren mondt, en wel vast houdende sooger de materie uyt, soo dat 'er de patiente geen ongemak meer in en gevoelde: en Sr. *Marie* hadde voor dien tijdt een luttelken haren begeerigen dorst gelaeft tot soodanige verstervingen.

In haer gesicht was sy seer verstorven, soo gaende over straet, als anderstints, namentlijk als sy ontrent Mans persoonen was. Onder andere eens gaende ten huyse van den Eerw. Heer Pastoor *Servrankx*, ende gebelt hebbende, sonder te aensien wie de poorte opende, vraegde oft myn Heer t'huys was, en hy was het selfs, den welken haer uytloeg, tot meerder verstervinge.

Sy hadde voor gewoonte als sy te biechten gonk, eenige verstervinge van den Biechtvader te versoeken.

ken. Als den Eerw. Heer *Gyſelaer* overleden was, vercoos ſy den Eerw. Heer *Petrus Heremans*, aen den welken ſy ook badt om eenige verſtervinge, ende hy gaf haer een ſonder ſpreken, ſchuyvende al ras de ſchuyf voor haren neus, ſonder meer.

Als ſy in't gebedt eenige inſprake kreeg tot eenige verſtervinge, ſy en hadde geen ruſt voor dat de ſelve volbrocht waren: maer als die buyten haer huys oft familie moeſten geſchieden, had haer natuer daer ſoo grooten verwinnen in, dat haer het bloedt ten neuſe uytſpronk, oft de tranen uytborſten, gelijk onder andere is getuygende de Eerw. Moeder in de Cluys, woonende by het Clooſter van de Eerw. Paters Lieve Vrouwe Broeders, de welke op dit hof Beggyntjen weſende, was genaemt Sr. *Catherien van Urſſaegen* (van de welke wy hier naer voorders ſullen ſpreken) de welke is ſeggende, als dat Sr. *Marie* ſomtijdts quam in het Convent der acht Saligheden, alwaer ſommige van de gemeynte hun vermaek namen met haer te ſpotten en te gecken. Waer in ſy haer ſoo fraey droeg, dat ſylieden ten leſten in haer geſticht waren: want ſy wel ſagen dat ſy haer natuer gewelt aendede, ſiende de tranen vloyen, nochtans thoonde ſy yeder een vriendelijk gelaet ende lacchende minie. Tot beveſtinge van deſe reden, ſegt de voorſchreve Eerweerdige Moeder als dat Sr. *Marie* extraordinaris ſtondt naer de verachtinge.

Door duſdanige inſpraken wierdt ſy ſomtijdts gedreven, om in Conventen te gaen, daer ſy geen beſonder kennis en hadde, alwaer ſy op haer knien vallende op den werkvloer, ootmoedelijk aen de gemeynte was biddende, dat ſylieden voor haer, die een arm ſondig Menſch was, om Godts wil eenen *Ave Maria* ſouden gelieven te leſen: ende ter oorſake dat ſy wel wiſt dat in alle gemeynten diverſche geeſten, verſtanden ende humeuren gevonden worden, ſoo hoopte ſy dat'er ten minſten achter haren rugge ſoude met haer gegeckt worden,

den, maer den genen die haer deſe inſprake was gevende : ſegt tot ſijne diſcipels : *Den knecht en is niet beter als den Meeſter:* welke woorden haer ſeer dikmaels verkloekten, worſtelende tegen het opſtaen haerder nature.

Sy gonk ook ſomtijdts by eenige perſoonen ootmoedelijk bidden, om ter liefde Godts een potieken t'eten te krygen, daer haer eerlijk gemoet groot verwinnen in voelde. Als ſy op eenen tijdt bemerkte dat twee Beggyntjens van haer huysgenoten, daer ſy alleen mede op den werkvloer ſat, door hunne jonge jaren, wat ſpeelachtig geſint waren, ſtondt ſy met vlytigheyt op, en als mede lacchende, leyde ſigh ter aerde, en ſeyde, *Maer Suſters ſlaet eens luſtigh met deſen bontſak op mynen rugge.* Sy lieden gongen daer mede toe op een onverſaefde manier: maer terwylent trok ſy haer geeſtelijk profijt door deſe gelegentheyt, en ſoo trachte ſy van tijdt tot tijdt de natuer onder den geeſt te brengen

Onſe Sr. *Marie* ſtellende haer meeſte ſorgh om de volmaektheyt te bekomen ſcheen als met haer geeſtelijke ooren geduerig te luyſteren naer de woorden van haren Goddelijken Meeſter Chriſtus Jesus, als hy is ſeggende : *Leert van my dat ik ben ootmoedig ende ſagtmoedigh van herten*, mits dat de gene de welke met haer gewoont ende verkeert hebben, eenparelijk zijn betuygende hare groote ſachtmoedigheyt in te lijden al wat haer overquam, ſoo van Godt als van de menſchen, ziekten, qualen, tegenſpoet, kleynachtinge ende verſmaetheden, die ſy veelmaels hadde te lijden ter oorſake van hare ootmoedige uytwendige actien, daer ſy haer ſelven in waer nam, om dat haer natuer daer ſeer tegen opſtondt. Want wel wetende dat de gene die wilt eenen ſterken ende aengenaemen boûw, oft woonhuys maken voor den Hemelſchen Bruydegom, nootſakelijk diepe fondamenten, ook met grooten arbeyt moet graven, uyt de diepgrondige ootmoedigheyt ende kenniſſe van onſen niet : waer door

ſy

sy quam tot verſimpelinge haerder zeden en verſtandt, haer dikwils gelatende als onwetende om ſaken van importantie uyt te werken ofte te beantwoorden, daer beſonderlijk die van haer familie hun in verwonderden, om dat sy lieden wel kenden dat sy met goet en gauw verſtandt begaeft was: door het graven in deſe diepte, ſcheen sy haer ſelven te willen bevrijden van niet te vallen als de Engelen uyt den Hemel, ende onſe eerſte Ouders uyt het Paradys.

Sy trachte geduerighlijk haren eygen wille te verloochenen, oeffenende de deugt van gehoorſaemheyt, niet alleenelijk ten opſicht van de Overſten, aen de welke sy door beloften verplicht was, voor ſoo veel als belangt onſe ordonnantien ende ſtatuten, maer aen yeder een hoe jonk sy ook waren, volgens dat sy dikmaels confidentelijk met eenen perſoon ſprekende eenvoudelijk beleet, dat sy ſulk een reſpect gevoelde in haer ſelven tot haren even Menſch, al en waren't maer Novitien, als oft het haer Overſten waren, aen de welke sy geeren ſoude gehoorſaemt hebben, hadde sy maer hun gebodt bekomen. Preuve hier van, daer woonde by haer een jouk Beggyntjen, de welke ſeer contrarie was aen Suſter *Marie*, ende ſeer dikmaels haer vermaek was nemende met de ſelve te gecken, ende te temteren, de welke haer ſiende ſoo genegen tot de werken van ootmoedigheyt ende verſtervinge, onder andere ſeyde veelmaels, *Maeyken* kruypt nu weer eens den hof ront op u' bloote knien, 't welk Suſter *Marie* eenvoudelijk en ſonder uytſtel dede, ſulkx dat 'er de knien af open waren ende bloyden: ende tot dankbaerheyt van dat sy in diergelijke voorvallen occaſie hadde om deſe deugden te oeffenen, dede sy aen die perſoon eenige vriendelijke gedienſtigheyt, ſoo haeſt sy de gelegentheyt coſt bekomen.

Suſter *Marie* droeg altijdt groot reſpect aen Suſter *Geſperyne de Groot*, die met haer deel in het

huys hadde, niet tegenſtaende dat Sr. *de Groot* jonger was: en als ſy in d'abſentie van Sr. *de Groot* ſprak tot die van haer familie, ſeyde ſy, het is onſe groote Suſter, als willende daer mede te kennen geven, dat ſy was wenſchende dat ſy-lieden die ſouden reſpecteren als het hooft van den huyſe boven haer. Als ſy aen't volk buyten haer familie van dees Suſter was ſprekende, ſoo thoonde ſy d'uytterſte extime te hebben van het deugtſaem leven van die perſoon, ſeggende dat ſy als een Heylige was, ende door haer gebedt veel vermocht by Godt. Sy is geproffit den 17. Januarij 1634. en was van *Mechelen* van geboorte. Sy gonk met de Heylige gehoorſaemheyt allen dagen ter H. Communie. Haer begeerte was ſoo groot tot die Goddelijke ſpyſe dat het niet te beſchrijven en is. Sy ſtak uyt in veele deugden, en is overleden den 22. April 1669. en op het Kerk-hof begraven.

Naer de doodt van Sr. *de Groot*, gaf ſy alle reſpect aen Sr. *Boykens* dat haer mogelijk was, de welke haer ook ſeer liefelijk en gedienſtig was in haer oude dagen: Het welk Sr. *Marie* naer haer vermogen, trachte te herkennen tot het eynde haers levens, en geduerende haer leſte ziekte, was Sr. *Boykens* ook ziek: ſy ſeyde dikwils tot haer Nichte, die eenige van de leſte dagen by haer was gekomen om haer te dienen, ſiet en ſorgt toch voor Sr. *Boykens*; doet haer toch goeden dienſt, dan voldoede my, en dat noch luttel tijdt eer haer de ſpraek begaf.

Hoe ſoude die goede Ziel anders als dankbaer hebben connen zijn, tot een perſoon die haer dienſt en affectie bewees, de welke trachte wel te doen, aen die ſelf, die haer contrarie waren. Hare ootmoedige gehoorſaemheyt wierdt al dikwils beproeft, ſoo door den Eerw. Heer Paſtoor *Servrankx*, dien wy geſeydt hebben haren Directeur te zijn, ende eenen Man van groote experientie om zielen te leyden, als mede van den Eerw. Heer *Gyſelaers* haren Biechtvader, ende ook beproeft wordende van haers

gelijk

gelijk, sy en repliceerde niet, allenelijk antwoordende, wel Suster Godt loont oft yet sulkx, ende volbrocht alles wat haer wierdt geboden oft voorgehouden, mits niet strydende tegen de Godtformiteyt. Den Eerw. Heer Pastoor tot haerder verstervinge, heeft onder andere eens geboden dat sy de Vaen soude dragen, als wy om eenigen noot met Processie gongen naer de Kerk van S. Rombout, oft naer onse Lieve Vrouwe Kerk, om aldaer te bidden, gelijk de Cloosters ook deden, niet tegenstaende den wederstant vande natuer, was blindt gehoorsaem.

Op ander tijden door 't bevel van myn Heer Pastoor, heeft dikmaels Sondaghs aen de Kerkdeur op een schabelleken gesseten, met een schoteltjen oft offerschael in de handt voor sekere armen, ende andere redenen, die sijn Eerweerde gerecommandeert hadde aen de gemeynte. Desen Heer Pastoor haer onder andere eens ontmoetende op den middag, hebbende eenen blauwen voorschoot aen, vraegde haer oft sy van niemant genoot en was, sy seyde ootmoedelijk neen myn Heer, waer op hy antwoorde, ik gaen te bruyloft gaet met my, sy blindelijk dit gebodt gehoorsamende, volghde sijn Eerweerdigheyt; ende als sy was in de eet-sale, yeder wierdt aen de tafel geset, maer niemant en sprak haer aen, sy stondt daer met groote ootmoedige patientie ende nedergeslagen oogen, verwachtende wat met haer soude geschieden: als nu de genoode gasten besig waren met eten, ende sijn Eerw. sagh dat desen ongenooden gast van niemant daer en wierdt aengedragen, ende met confusie bleef staen, seyde hy tot de gene die de tafel diende, geeft dien Mensch die daer staet ook wat eten, dat was een punt voor een eerlijk hert dat vry al styf wat neep.

Op eenen anderen tijdt als sijn Eerw. haer hadde geboden t'sijnen huyse te comen eten, en sy nu aen de tafel gesseten was, seyde hy, *Maeyken* dat ik

u nu naer huys dede gaen wat soudt gy seggen ? gaf voor antwoordt , ik sal doen 't gene u Eerw. belieft : ende het is ook soo , sy soude met vlyt sonder kreunen deurgegaen hebben.

Sy thoonde altijdt groote eerbiedinge tot de Priesters , ende eerde de selve ten opsichte dat sy lieden de plaetse van Christus waren besittende , sy viel voor hun op de knien , niet alleenelijk op de straeten van het Beggyn-hof, maer desgelijkx in de stadt namentlijk in de koey-straet by de Seminarie, alwaer sy eenen Priester ontmoetende, viel op haer knien , hem vragende de benedictie.

De begeerte ende den geestelijken honger tot de H. Communie was soo groot in Sr. *Marie*, dat sy trachte op de algemeyn Communie dagen, om d'eerste te wesen aen de Heylige Tafel , om van dit Goddelijck Broodt gevoedt te worden, daer sy als onversadelijk hongerig toe was Als sy door eene heylige curieusheyt , van eene haer speciale vriendinne gevraeght wierdt , op wat manier sy haer was bereydende tot de H. Communie, gaf voor antwoordt, dat sy geen lange gebeden en gebruykte, maer waerschijnelijk was haer heel leven een geduerige bereydinge tot de selve. Maer als sy was comende tot de Communie bank , dat sy by haer anders niet en seyde, als *Heere trekt u selven tot u selven.* Luttel tijdts naer de H. Communie gonk sy gemeynelijk op het Sacristey, luydende de Missen , seyde geduerigh, *dit werk Heere ter eeren van u.* Als haer van de voorseyde vriendinne gevraegt wierdt oft sy haer naer de H. Communie in geen stilte en hiel , gaf voor antwoordt , en seyde , *Suster ik vrees dat ik myn feelen soude krygen* : gebruykende waerschijnelijk dat woordt van feelen uyt een grondige ootmoedigheyt, om daer door te bedecken het gewelt der Goddelijker invloeden , ende soetigheden die sy gevoelde, als sy haer tot inwendige stilte was begevende : want sy wel somtijdts eenige ontgeestinge aen de H. Tafel hadde gehadt , ende vreesende indien sulkx

meer-

maels quam te gebeuren, dat het aen de Menſchen had kennelijk geworden, daerom begaf ſigh tot uytwendige werken, ongetwijffelt door raedt van haren Directeur, om het perijckel van ydel glorie te ſchouwen: noch haer en conde geen ſwaerder verſtervinge opgeleydt worden, als doen haer Biechtvaders, oft Directeur haer deden ſomtijdts van de H. Communie blyven. Sy gebruykte alle mogelijke middelen om dat Goddelijk Broodt dagelijkx te mogen krygen, verſoekende het ſelve nu aen den eenen Heer, dan aen den anderen, hebbende altijdt eenige reden ter handt, 'tzy van eenige Octave, oft ſoodanigen Heyligen, oft wel dat het verjaerde dat ſy op het Beggyn-hof was gekomen, dat ſy Beggyntjen was geworden en haer bruydtſchap was, dat ſy in den Regel was gecomen oft in den ſelven geprofeſſit. Sulkx dat de Heeren tot haer wel ſeyden: maer *Maeyken* gy zijt wel dikwils de bruydt, oft gy brengt altijdt eenige reden by, om ons te bewegen. Den voornoemden Heer Paſtoor heeft haer eens doen veerthien dagen lank de H. Communie derven: ſy heeft aen eene hare ſpeciale vriendinne beleden, dat indien ſy noch alleenelijk eenen dagh deſe Goddelijke Spyſe hadde moeten derven, dat haer docht dat ſy ſekerlijk ſoude daer af geſtorven hebben.

Op andere tijden proefde ſijn Eerw. hare grootachtinge die ſy hadde van de H. Communie, haer gebiedende eenige uytſtekelijke werken van ootmoedigheyt: als is met een Cruys op een ſchabelle, ofte ſchotel aen de Kerk-deur te knielen op Sondagen en Heyligdagen, ſeggende haer daer voor toe eenige particuliere Communien te geven. Alhoewel ſy haer natuer ſeer tegen hadde in ſoodanige uytwendige werken van uytſtekelijke ootmoedigheyt, ſoo en conde haer nochtans niet ſoo hart vallen oft tegenſtrydig geboden worden, 't welk ſy niet en ſoude volbrocht hebben, ook maer voor eens te mogen Communiceren. Hare Lichamelijke crachten ſchenen te

verdwijnen als sy dese Goddelijke Spyse moest derven, sulkx dat myn Heer *Gyselaer* haren Biecht-vader, selfs wel seyde aen myn Heer Pastoor, myn Heer geeft haer toch de H. Communie, oft sy en sal geen macht meer hebben om Missen te connen luyden.

Als den selven Heer Pastoor eens op den dagh van de H. Dymphna op het sacristeye oft Sanctuarium soude gaen de H. Communie uytreyken aen eenige beseten ende betooverde Beggyntjens, mits dat het doen ter tijdt noch geenen gemeynen oft publiekelijken Communie-dagh en was in de Kerk, heeft Sr. *Marie* met alder ootmoedigheyt van sijn Eerw. versocht om ook de H. Communie te mogen krygen, den welken haer vraeghde om haer te beproeven, oft sy ook beseten was, sy antwoorde met hertelijk versuchten: *Och jae van myne quade passien.* Door groote begeerte tot dese Goddelijke Maeltijdt, berste sy dikwils uyt in dese woorden, *Waer het saken dat'er eenen Priester waer, den welken voor my alleenelijk eens uyt te reyken de Heylige Communie, begeerde mynen besten ploy-rok te hebben, ik soude hem dien geeren geven, jae al dat ik tydelijk besitte*: door welke woorden men eenigsints can bespeuren haer levendigh geloof dat sy hadde van dit Goddelijk Mysterie, ende hoe wonderlijk soet haren Beminden met haer alsdan moest handelen! wat invloeden van Goddelijke gaven sy moest genieten! mits sy bereydt was te geven al, voor den Al. Buyten twijffel dat het de principaelste oorsake was, waerom sy soo groote gedienstigheyt was bethoonende op het Sacristeye, om door dien middel occasie te hebben van in stilte, als het geen gemeyne Communie dagen en waren, dese Goddelijke Spyse te becomen, alhoewel het haer ook met harte woorden dikwils wierdt af-geslagen van den Heer Pastoor *Servrankx*, als wesende haren Directeur: niet dat hy haer wilde berooven vande Goddelijke schatten, want hy die aen sijne onderseten niet en was

misgun-

misgunnende, maer als eenen voorsichtigen ende geestelijken Voeder, sorgende voor de gesontheyt van de zielen, want al te veel suyker veroorsaekt Lichamelijke qualen, diesvolgens sijn Eerw. wesende eenen man van experientie, quam haer te spenen als hy de begeerte op het aldergeweldighste was merkende. Want door het derven in de gehoorsaemheyt, en verliestmen geen verdienſten, 't welk Godt dikmaels heeft veropenbaert aen andere zielen. Als wanneer dan, dat Sr. *Marie* haer versoek niet en conde becomen, was soo ingetrocken door de kennisse van hare onweerdigheyt, dat sy scheen te verdwijnen: ende alswanneer sy den minsten legen tijdt hadde, wesende op de Sacristye, daer sy in de leste jaren gemeynelijk tot ontrent den noen bleef, was sy te vinden aen het Venerabel. Als het gebeurde dat sy van d'een of d'ander eenige dwersche antwoorde kreeg, verdroeg die seer sachtmoedelijk, ten minsten dat sy maer het geluk mocht hebben van te blyven ontrent het Alderheylighste, daer was het huys van haren Beminden, van haren troost, ende van haren Al. Ter oorsake dat sy de kracht van dese Goddelijke Spyse wel kende, als het Goeden Vrydag was, wesende als gedreven door de geestelijke jalousie, wierp haer wel aen de voeten van den voornoemden Heer Pastoor, als sijn Eerw. van de Misse quam, seggende met een gewichtige accente, *Och myn Heer hoe geluckigh is uwe Eerw. op desen dagh, men soude willen den last dragen van Pastoor te zyn, om dit voordeel te genieten*: verstaende daer door dat aen sijn Eerw. alleen, meer als aen onse Heere Capelaenen, was toegelaten de H. nuttinge. Dese zijn de geduerige Oeffeningen vau Sr. *Marie* geweest, hier in heeft sy gearbeydt vander tijdt af dat sy het geestelijk habijdt heeft aengenomen, tot dat sy door de doodt, uyt het ellendigh leven is gescheyden: door de welke sy van Godt bekomen heeft de gaven van verlichtinge, ende voorsegginge van toekomende saken.

Het

Het is gebeurt in het jaer 1660. dat Sr. *Marie* van haren Goddelijken Bruydegom in de H. Communie, inwendigh vermaent wierdt om te gaen by Suster *Catherien van Orssagen*, hier vooren genoemt, de welke op dit Hof Beggyntjen was geweest, en door de Goddelijke bestieringe, en raedt van wyse mannen, haer selven tot dat afgescheyden leven hadt vertrocken, in 't jaer 1658. in 't eerst van September, alwaer sy den naem van Sr. *Teresia* creeg, ende is Moeder van die heylige vergaderinge geweest van over veel jaren: maer alsoo alle beginselen hart vallen, vondt haer selven in de eerste jaren seer overvallen van Cruycen, onder andere vont sigh in extraordinaris lijden, het welk niemant en wist als Godt, wesende inwendig vervult met veel strijdts ende persse. Soo haest dan als Sr. *Marie* uyt haer devotie was gescheyden naer de H. Communie, is naer de Cluyse gegaen, en Suster. *Teresia* liet haer just in, ongetwijffelt door een besondere schickinge Godts, want sy doen ter tijdt seer selden yemant in liet. Sr. *Marie* haer sende, seyde *Susterken* JESUS *sendt my hier, en heeft my geseydt, dat ik u dat en dat &c. seggen soude*, welke woorden soo krachtelijk werkten in het gemoet van Sr. *Teresia*, dat allen haer quellingen en perssingen schenen als weg genomen te zijn, en voelde sigh getroost, waer over sy haer bedankte. Sr. *Marie* gonk soo deur sonder andere woorden te spreken, als die haer van den Hemelschen Bruydegom ingegeven waren, de welke haer afgongen soo recht en eenvoudigh, met neder geslagen oogen, sulkx dat de weerdige Moeder nu is getuygende, datse alsdan genoegh gewaer wierdt dat JESUS haer hadde gesonden.

In het jaer 1660. was 'er op dit hof eene Novitie met naem *Catherien vanden Houte*, de welke in grooten strijdt was om het Beggyn-hof te verlaten, ende nu vast besloten hebbende 't selve te doen; alswanneer Sr. *Marie* by haer is gecomen, en seyde, Suster de quellinge die gy nu hebt is maer tentatie van

den

den duyvel, ſtelt u betrouwen op Godt die u verloſſen ſal, en laet ons 't ſamen begeven tot het gebedt, 't welk ſy dadelijk hebben aengegaen, ende naer langen tijdt in 't ſelve volhert hebbende, zijn ſy-lieden alle twee opgeſtaen, als wanneer de Novitie gewaer wierdt dat dien ſtrijdt overwonnen was, ende Beggyntjen weſende, heeft haer ſeer Godtvruchtelijk en loffelijk gecomporteert, en diverſche reyſen beleden, dat ſy met ſoo groote contentement leefde in dit Hof, dat haer docht te weſen in de voorſale van den Hemel. Sy heeft in twee differente Conventen Meeſterſſe geweeſt, en is Beggyntjen geſtorven den 8. Julij 1703. en op het Kerkhof begraven.

In het jaer 1662. Meeſter *Lowies de Bruyn* Chiruſyn deſer ſtadt *Mechelen*, hadde een notabel proces tegen ſeker partye. Deſen Chiruſyn had een dochter Beggyntjen op deſen Hove met name Suſter *Marie de Bruyn*, de welke ſomtijdts in vrees en ancxt was over dit proces, alhoewel het een gerechtige ſake was, dieſvolgens heeft d'affairen aen den opperſten Rechter bevolen door veel biddens: het ſelve heeft ſy hertelijk ook gerecommandeert in de devotie van Sr. *Marie Smedts*, de welke aennemende daer voor te bidden, ſeyde aen Suſter *de Bruyn*, en zijt niet in pyn, het ſal wel vergaen, gelijk het ook is gevolgt: want Meeſter *Lowies* heeft het proces gewonnen. Suſter *de Bruyn* heeft deſe blyde mare aen Sr. *Marie* haeſt kennelijk gemaekt, waer op ſy antwoorde, *Suſter al waert dat 'er noch eenigh geſchil op rees, en draeght het u niet aen, het ſal al een goede uytcomſte hebben*: ende dat heeft ook al gebleken, want de partye hiel voor het proces te appelleren, maer hun verſinnende, hebben hun te vreden gehouden met eens verloren te hebben.

Deſe Sr. *Marie de Bruyn* was op het Hof geprofeſſit den 20. van October 1656. in het Convent van de acht Saligheden: heeft uytgeſchenen in veel deughden, heeft Priorinne geweeſt van S. Antho-

nis Convent, en is overleden den 31. van October 1682. Ende begraven op het Kerk-hof nevens onsen Lieven Heer op den blaeuwen steen, soo sy versocht hadde.

Eene Dochter haer proef-jaer oft Novitiaet doende op desen Hove, de welke van hare teere jonkheyt af, geincommodeert was in d'eene zyde des Lichaems, sulkx dat sy wesende geknielt, noyt en konde op staen sonder sigh te ondersteunen, oft met de handt yevers tegen te houden. Dese Novitie was dikwils in sorgh en ancxt, hoe dat sy het soude maken, als sy voor den Autaer haer beloften sal moeten doen, hebbende daer niet om te steunen en om op te connen geraken. De Meesterisse van dese Novitie hadde groote extime van de vierige gebeden van Suster *Marie*, ter dier oorsake als sy haer somtijdt aensprak, gaf sy de becommernisse ende sorge van haer Novitie somtijdts aen haer te kennen, met versoek van haer gebedt, besonderlijk tot dien eynde, 't gene Sr. *Marie* aennam te doen, ende als de Novitie de Bruydt was geworden, soo quam Sr. *Marie* by de Meesterisse, ende seyde segt aen u Bruydt dat sy niet in sorgh meer en zy, hoe sy sal op staen, het sal al wel gaen, gelijk het heeft gebleken. Want de Bruydt haer beloften gedaen hebbende in 't jaer 1666. is gemackelijk op gestaen, tot haer eygen ende andere persoonens verwonderinge, die van haer gebrek kennisse hadden. Sy leeft noch en gaet wat mank: haren naem is *Susyntjen Vlobergh*.

Ontrent het jaer 1670. Een Beggyntjen wist eenen Mans-persoon die in eenige jaren sijnen Paesschen niet en hadde gehouden, ende beweeght zijnde met compassie over den quaden staet van den Man, en vreesende dat den aenstaenden Paesschen van gelijken soude passeren, heeft in den Vasten dese sake hertelijk gerecommandeert in de vierige gebeden van Sr. *Marie*: ende hy heeft sijnen Paes-

schen

schen gehouden; het welk dit Beggyntjen vastelijk betrouwt, ende toeschrijft aen de H. gebeden van Sr. *Marie*.

Eene andere sake is'er gebeurt de welke van groote consideratie is, ende door geen ander middel als door de Goddelijke verlichtinge en conde geweten worden, gelijk in het vervolgh sal blijken door diversche voorvallen.

Een Dochter van *Brugge* wordende Beggyntjen op dit Hof den 26. Januarij 1670. is haer Suster een jonge Dochter, de welke tot *Brugge* woonachtigh was ter Bruyloft gecomen: welke jonge Jouffrouw wierdt vervolght van eenen jongen Advocaet. Ende eenige dagen naer de Bruyloft, dese Jouffrouw hoorende in onse Kerk van het Beggyn-hof de leste Misse (gelijk sy ook de andere dagen hadde gedaen) is by haer gecomen den voormelden Advocaet, het welk Sr. *Marie* heeft gesien, wesende ook in de Kerk: Sy en kende den Heer niet, maer de Jouffrouw wel. Luttel hier naer heeft sy het Moyken van dese Jouffrouw aengesproken, de welke ook Beggyntjen was, ende geseydt: *Suster ik hebbe u Nicht in ons Kerk gesien met eenen Jongman by haer die haren Man sal worden, nochtans is'er eenen anderen daer sy meer affectie voor heeft, als voor desen: ende dien anderen haer niet connende bekomen, sal van droefheyt sterven, oft wel een quael behouden.* Welk gesegh die Moeye wel was noterende, maer hiel het selve secreet tot dat de sake geeffectueert was: het gene geschiet is meer als dry jaren en half naer de voorsegginge; want sy zijn getrouwt den 16. van September, in het jaer 1673. Corts naer dit Houwelijk is den anderen Heer in eene doodelijke ziekte gevallen, doch niet gestorven, maer heeft een accident behouden voor sijn leven, volgens het seggen van den experten Doctoor van die stadt, den welken present was geweest, als'er Consulten wierden gehouden over de gesteltenisse van den patient.

De

De voorschreve Jouffrouw is dan tot *Brugge* gegetrouwt smorgens tusschen vier en vyf uren, in stilte, ende eer haer Suster Beggyntjen door den eersten bode de tydingh kreegh dat sy getrouwt waren, jae soo haer de memorie dient, wierdt haer den selven dagh savonts veel gelukx gewenscht van een ander Beggyntjen, de welke seyde het selve dien achter noen verstaen te hebben door Sr. *Marie*, het welk diende tot groote verwonderinge, want hier en was aen niemant mentie gemaekt van het Houwelijk. Dese Jouffrouw getrouwt wesende in de maendt van September, gelijk geseydt is, soo heeft sy gekregen ontrent Kersmis een seer groote ziekte, de welke aen de Medecyns hoe expert die ook waren onbekent was. De Moeder en d'ander Vrienden waren hier door seer bedroeft, want die jonge Vrouwe was van yeder seer bemint, het scheen dat 'er niet als de doodt te verwachten en was, dogh versoekende het gebedt van eenige goede zielen, soo te *Brugge* als tot *Mechelen*, en besonderlijk van Sr. *Marie* tot verscheyde reysen, volgens de kranke gestelteniſſe dier geschreven wierdt van de voorschreven zieke: onder andere op den eersten Sondagh in den volgenden Vasten, was 'er tydinge gecomen aen de Moeye ende Suster, dat de zieke nu seer krank lagh, en datmen noch niet en wist wat ziekte het was. Suster *Marie* sat dien dagh aen de Kerk-deur met een schabelle en offerschael, volgens dat haer van den Eerw. Heer Pastoor bevolen was, alwaer de Moeye van de zieke by Sr. *Marie* gonk, ende met een bedrukt gemoet alweer recommandeerde haer Nicht, waer op sy antwoorde, *En weest soo niet bedroeft, het sal in blijdtschap verkeeren, want sy draeght eenen jongen Sone*, 't welk tot troost van de bedroefde Vrienden wierdt overgeschreven. De ziekte continueerde, maer beterde allenxkens, sulkx dat op ons Heeren Hemelvaert dagh de zieke voor de eerste reyse naer de Kerk gonk, ende men heeft de waerheyt bevonden,

want

want op den 13. dagh van Auguſtus van 't ſelve jare, heeft ſy voorts gebrocht eenen grooten vetten Sone, den welken opgroeyde tot groote vreught van ſijne Ouders. Als dien Sone ter werelt was gekomen, en konde de Moeder haer kindt niet zuygen, 't gene haer ſeer bedroefde, dogh nu wetende het gene Sr. *Marie* hadde geſeydt, ende daer toe experientie van de waerheyt hebbende, heeft begeert datmen ſoude naer *Mechelen* ſchrijven, en het gebedt wederom van de ſelve verſoeken, ten eynde ſy haer kint mocht zuygen: ende ſiet op den eerſten nacht naer dat deſe ſake aen Sr. *Marie* was gerecommandeert, heeft de Moeder geboden datmen haren Sone ſoude tot haer brengen, ſeggende met groot betrouwen, dat ſy haer kindt ſal zuygen, want Suſter *Marie* die bidt voor my: ende heeft hem van dier tijdt af gezogen.

Seker Jouffrouw ontfangen zijnde in het Clooſter der arme Clariſſen, hadde een Suſter Beggyntjen op deſen Hove, en luttel tijdt eer de ſelve in het Clooſter is gegaen, heeft Sr. *Marie* op de ſtraet ontmoet het Beggyntjen der voorſchreven Jouffrouwens Suſter, de welke ſy aenſprak met een bedrukt en compaſſieus gemoet, ſeggende, *Suſter waerom laet gy u Suſter in het Clooſter gaen?* thoonende dat ſy het niet geeren en hadde; waer op het Beggyntjen antwoorde, ſy moet haren roep volgen: waer op ſy ſeyde, *Sy en ſalder niet blyven, maer ſal voor onſen Hoogen Autaer met een keirſſe inde handt hare Beloften doen.* 't Gene alſoo is gebleken: want deſe Jouffrouw in het Clooſter gaende den 15. Januarij 1671. is naer vyf maenden daer uyt gekomen, ende heeft ſigh gereſolveert tot het Beggyn-hof, alwaer ſy hare Beloften heeft gedaen in onſe Kerke den 16. Mey in 't jaer 1673. Sy leeft noch, haren naem is *Anna Wilſens.*

In jaer 1673. De Meeſterſſe in het Walems Convent met name Sr. *Eliſabeth Smedts* haer naeſte ge-

buer, ziek liggende met den loop niet sonder perijkel van te sterven, heeft Sr. *Marie* haer maer alleenelijk besocht als sy genas, ende tot de selve seggende, *Suster hebdy niet verwondert geweest dat ik u niet eerder en heb komen besoeken: dogh ik wiste wel dat ghy daer niet en soudt van gestorven hebben, maer daer hanght noch al wat anders over u hooft*: gelijk het ook heeft gebleken: want naer dien is sy Meestersse gestelt van het Convent der Engelen, ende de van daer Meestersse van de Infirmerye, in het jaer 1681.

In het jaer 1674. alswanneer myn Heer *Joannes Franciscus de Cort*, Intendent van den Hertogh van Aerschot, was getrouwt met Jouffr. *Anna Catharina Luyckx*, heeft Jouffr. *Joanna Catharina Verhoeven* halve Suster vanden voornoemden Heer, ende als nu groote Meestersse van dit ons vermaert Beggyn-hof, dese nieuwe gehouwde persoonen, recommandeerde in de H. gebeden van Suster *Marie*, in welk Houwelijk sy eerstmael al wat verstelt sigh thoonde te wesen. Ten lesten seyde sy, hy sal eenen heelen dans in den Hemel krygen. Waer op Jouffr. *Verhoeven* haer vraeghde, oft sy lieder dan geen kinderen en souden opbrengen, sy antwoorde met een bedrukte gestelteniſse treckende de schouderen om hoogh alleenelijk met dit woordt, *Weynigh*: het gene alsoo gevolght is, want van acht kinderen, die sy in den Houwelijken staet hebben gewonnen, en zijnder tegenwoordigh maer twee in het leven, eenen Sone die den 10 Januarij 1708. sijn Licentie in de Rechten heeft gedaen te *Loven*, ende eene Dochter getrouwt met myn Heer *Le Ducq* van Bergen in Henegouw, alhoewel dat 'er noch kost noch sorgh en heeft ontbroken om de kinderen in het leven te behouden had 'et Godt belieft.

Sr. *Marie* somtijdts reden cavelende met onse tegenwoordige groote Meesterſse Jouffr. *Joanna Catharina Verhoeven* de welke Beggyntjen is geworden

den

den 4. van September in 't jaer 1657. Als de selve noch jonk Beggyntjen was, seyde Sr. *Marie* somtijdts tot haer, *Suster als ik u sien, voel ik sulk een respect voor u, al oft ghy myn Overste waert*: waerschijnelijk was sy van Godt verlicht met den geest van voorsegginge, want den 22. van April in 't jaer 1687. is de selve groote Meestersse gekosen. Als Sr. *Marie* dat was seggende, liet Jouffr. *Verhoeven* sigh voorstaen, dat het voortquam uyt haren ootmoedigen grondt, diesvolgens en nam dat niet aen, noch en vatte den zin van dese woorden niet: maer naderhandt heeft sy die woorden gaen considereren doen sy de uytcomste beproefde.

Als 'er in 't jaer 1676. van noode was een Meestersse in de Infirmerye, warender eenige Beggyntjens de welke recommandeerden aen Sr. *Marie* dat sy soude bidden, dat Godt de Oversten soude gelieven te verlichten om aldaer een bequaem Persoon te stellen, waer op sy antwoorde, *Suster zijt gerust het sal al wel gaen, het sal een Persoon zijn daer men het minst op peyst*: het gene ook soo was, mits de voornoemde Jouffr. *Verhoeven* aldaer voor Meestersse gestelt wierdt, en diende tot verwonderinge van een yeder. Dese Jouffrouw is ook gestelt Kerk Meestersse in het jaer 1685. de welke siende dat sy gestelt wierdt in diversche Officien, is sy indachtig geworden het gene haer over soo veel jaren van Sr. *Marie* geseydt was.

Eene Novitie op dit Beggyn-hof gecomen zijnde, ontrent den tijdt van hare Professie, hebben de soldaten al gestolen 't gene hare Moeder bereydt gemaekt hadde tegen de aenstaende Bruylof-feeste van hare Dochter: de Meestersse siende de Novitie hierom seer bedroeft, gebodt haer te gaen by Sr. *Marie*, seggende dat sy aen de selve de reden van hare droefheyt soude kennelijk maken, ende op de knien versoeken haer gebedt. Sr. *Marie* beweegt met compassie heeft de Novitie minnelijk getroost, ende toe-

geseydt *dat alles wel sal gaen, dat Godt voor haer sal sorgen, niet alleenelijk in dese occasie, maer ook in't vervolgh van haer leven*, gelijk het heeft gebleken als sy haer Professie was doende in het jaer 1676. den eersten van Junius, ende noch dagelijkx belijdt te ondervinden de Vaderlijke sorge die Godt voor haer draegt. Haren naem is *Barbara Goossens*, tegenwoordigh Coosteresse.

In het jaer 1675. een Beggyntjen van desen Hove, ontfonk tijdinge van *Brussel*, hoe dat haren Broeder aldaer ziek lagh van een cortsken, maer sy apprehendeerde dat de ziekte grooter was alsmen haer schreef, ende hebbende groot betrouwen op de Heylige gebeden van onse Sr. *Marie Smedts*, door diversche experientie, dede sy door hare Suster die noch een jonk Beggyntjen was, recommanderen haren zieken Broeder in de H. gebeden van Sr. *Marie*, en t'samen haren raedt te vragen, oft haer goet docht dat sy daer naer toe soude gaen: sy antwoorde jae, en dat dadelijk, niet alleen sy, maer gy ook: waer op het jonk Beggyntjen seyde, dat sy vreesde dat de Oversten den oorlof aen haer souden weygeren, mits dat sy noch in haer dry jaren was, en dat de ziekte seer kleyn scheen te zijn: waer op sy antwoorde *gaet met u tween, den oorlof en sal u niet geweygert worden, want de droefheyt sal soo groot zijn, dat die van een alleen, niet en soude konnen gedragen worden.* Daer op vraegde het Beggyntjen, oft sy dan opinie hadde dat hunnen Broeder van die ziekte soude sterven: sy antwoorde, *ik laet dat aen Godt die Almachtigh is*: Daer mede scheyden sy-lieden van malkanderen. Het jonk Beggyntjen alles kennelijk makende aen hare Suster, heeft de selve datelijk den behoorelijken oorlof voor haer beyden gaen vragen, en geen van alle de Oversten en hebben de minste difficulteyt gemaekt in den oorlof voor het jonk Beggyntjen, nochtans en maekten sy de ziekte by de Oversten niet grooter als haer geschreven

was,

was, 't welk haer diende tot verwonderinge. Volgens dan den raedt van Sr. *Marie*, zijn sy beyde naer *Brussel* getrocken, ende komende ter plaetse daer haer-lieden Broeder ziek lag, was de kortse soo geklommen, dat hy al geadministreert was, hebbende maer vliegende verstandt, in sulker voegen, dat hy den tweeden dagh naer hun arrivement is overleden. Welke doodt hun ten uytterstèn gevoelijk was, ende wel noodigh dat sy met hun beyden waren, want de subite doodt en het groot verlies dat sy door het af-sterven van desen goeden Broeder kregen, was seer droef en hart om lijden.

Als dese twee gesusters wederom t'huys waren gekeert, is Sr. *Marie* hun seer minnelijk gaen vertroosten, onder andere seyde sy, *Sullers en zijt toch soo bedroeft niet, want uwen Broeder is wel, ik heb hem gesien, hy looft Godt.*

Een Beggyntjen woonende in Bruyneleers Convent aldernaest het huys van Sr. *Marie*, comende in den Hof in 't jaer 1676 heeft sien staen dry planten van Campernoillien, oft duyvels broodt, soo groot als het aldergrootste doodts-hooft datmen vindt, met de selve forme en wesen, de putten van de oogen, en het gat daer den mondt staet dat wierdter bescheedelijk aen alle dry gesien 't gene noch diversche Beggyntjens konnen getuygen, de welke alsdan in 't voorschreven Convent woonden gesien te hebben eenige dagen achtervolgens. Als dit van het eerste Beggyntjen (de welke was Susster *Barbara Goossens* tegenwoordige Costerisse) de eerste reyse gesien wierdt, dan was Sr. *Marie* ook in haren Hof, tot de welke sy seyde Sr. *Smedts*, daer groeyen dry doodts-hoofden in uwe hage, waer op sy antwoorde: *Susster dat is te seggen dat ik dit jaer sal sterven*, ende al eer een jaer om was is sy in den Heere ontslapen.

Al het gene in dese voorseggingen verhaelt is rypelijk bemerkende, moetmen belijden dat den God-

 delijken

delijken geeſt, de ſijne kennelijk maekt, het gene aen de wyſe des werelts dikwils verborgen is, ſoo wel tegenwoordige als toekomende ſaken.

Alſwanneer Sr. *Marie* nu gekomen was tot den ouderdom van ontrent de ſeventig jaren, heeft het belieft aen den Hemelſchen Bruydegom ſijne lieve Bruydt te ontbinden van de banden deſers ellendig leven, om gelijk wy hopen haer ziele in te leyden ter Hemelſcher ende eeuwiger Bruylof-feeſt. Haer is dan aengekomen op den 14. Februarij in't jaer 1677. weſende Sondagh naer den noen een furieus Colik, het welk duerde vier-en-twintigh uren oft daer ontrent: door welke pynen in ſoodanige jaren haer de natuer begaf: ſy en extimeerde haer ziekte als niet beſonders, en bleef achter huys gaende tot Vrydaghs toe, alſwanneer ſy genootſaekt was te bedde te gaen liggen. Sy dede haer Nichte by haer komen, die een werelijke Dochter was en in de ſtadt woonde, om haer te dienen; want hare Mede-ſuſter *Maria Boykens* was ook ziekelijk, gelijk wy hier vooren noch geſeydt hebben: en belaſte aen haer Nichte dat ſy die ſoude trachten wel te dienen. Ende my aengaende *ſal ik Godt bidden om geen lankduerigh ziek-bedde te hebben, eenſdeels om de huyſgenoten geen langer moeyelijkheyt te veroorſaeken, anderſints om dat ik niet genootſaekt en ſoude zijn van naer de Infirmereye te moeten gaen, niet ſeyde ſy om mynent wille, maer om des Vriendens wille, oft'er naer myn doodt yemant quam Beggyntjen worden, op dat de ſelve daer geen pynelijkheyt in en ſouden hebben.* Het is blijkelijk genoegh dat Godt haer gebedt heeft verhoort. Haer ſeg' ik, de welke in den loop haers levens, ſoo menig mael hadde verkregen, het gene ſy van haren Beminden voor alle ſoorten van Menſchen hadt verſocht, want hare ziekte was niet lankdueriger als negen dagen, gerekent van den Sondagh als ſy het Colik kreeg: ende de ſelve Nichte is dry jaren daer naer Beggyntjen komen worden. Hare krachten verminderden ter oorſake dat ſy geen ſpyſe

en

en nam, ende gelijk sy haer ziekte niet en was achtende, soo en wierdt die niet doodelijk geacht, mits dat sy aen die quael meermaels onderworpen was. Dogh sy liet Saterdaghs haren Biecht-vader komen, ende sprak hare biechte : Sondaghs smorgens ontfonk sy onsen Lieven Heere voor het Sermoon, gelijk de zieken op dit Beggyn-hof alle Sondagen gemeynelijk krygen : waer naer het verstandt begonst te mankeren. Sy sprak somtijdts als verdwelmt wesende, en vraeghde onder andere, *maer wien is'er sor ziek ? wie sterfter ? men salder wel af verwondert zijn.* Het was ook soo, want men van hare ziekte niet veel en wist. Onder de Hoogh-Misse verloor sy het uytwendig verstandt, naer welke Misse sy wiert versterkt met het H. Olysel. Ontrent den avondt, gelijk andere Menschen gemeynelijk sterven soo sy geleeft hebben, sy die geduerende haer leven hadde met soo groote liefde hare gedienstigheyt beweesen op de Sacristeye, namentlijk luydende Missen, ende Goddelijke diensten, het welk ook was geweest het leste werk 't welk sy buyten haer huys gedaen heeft, ende met de voornoemde quael van daer gekomen was, heeft sy het selve nu gethoont te doen krank liggende, wel den tijdt van vier entwintigh uren lank sonder op houden. Dat sy het luyden in haer leven besonderlijk geeren was doende, en is geen wonder voor de gene die kennen hare brandende liefde tot Godt haren Beminden, want dat werk doende, was sy geduerigh by den selven rustende in het *H. Sacrament* des Autaers. Ter wylen sy soo lag, ende wel twelf uren sonder spreken hadde geweest, ook sonder uytwendige teekenen van verstandt te geven : den Biecht-vader die daer ten huyse dien nacht bleef verwachtende de doodt : ende gelijk het in den Wintet was sittende by het vier in de Camer by de zieke, seyde tot de gene die by hem saten, Och *Maeyken* is al een goet *Maeyken* : waer ik soo geluckigh als sy : ende siet, sy die geduerende haer leven hadde getracht sigh te

verootmoedigen, ende ongeacht van de Menſchen te weſen, heeft ook getracht ſoo te ſterven, want ſoo den Biechtvader het ſelve geſeydt hadde, heeft haer ſelven wat opgerecht, ende al ſuchtende met een bevende ende holle ſtemme geſeydt: *Och myn Heer!* willende daer mede te kennen geven dat haer den lof ende goede opinie der Menſchen ſoo ſeer waren miſnoegende, dat het verſtandt en ſpraek, die nu ſoo lank als doodt waren geweeſt, het leven ende 't gebruyk des ſelfs quamen te hernemen, om te defenderen de grootachtinge over haren perſoon. O! waerachtige ootmoedigheyt die comt als met gewelt te dringen door de doode krachten van de zielen, die u ſoo yeverigh geoeffent hebben in het leven! en ſiet naer deſe woorden, en heeft ſy noyt meer verſtandt noch ſpraek getoont te hebben, dogh ſy gonk voorts in de actie van luyden, de welke ſy nu eenige uren begonſt hadde: ende 's Maendagh ſavonts tuſſchen ſeven en acht uren is deſe Ziele ontſlapen in den Heere, weſende den twee-en-twintighſten van Februarij in 't jaer 1677.

Sy nu overleden zijnde, heeft men een pynelijk accident van geſletentheyt over haer bevonden, 't welk niemant van te vooren noyt geweten en hadde: ende onder de planke van den ſlinken voet, hadde ſy een geſwil ſoo dik als een Hinnen Ey: overſulkx, ſoo door het boven geſchreven accident, als van gelijken die dikheyt onder den voet, heeft ſy genoegſaem materie gehadt om ſeer groote pynen te lijden, namentlijk als ſy doecken op de ſolders honk, ſtaende veele uren achtervolgens, 't welk naer het uytwendigh, ſcheen genoodſaekt zijn te doen om den koſt te winnen, en dat van over veel jaren voor hare doodt, maer terwylent beneerſtigde ſy het gewin van hare ziele. Sy leydt begraven op het Kerk-hof onder den zark van *Joanna Peeters* haer Moeyken. Sr. *Marie* nu begraven zijnde heeft hare Suſter *Barbara* ſittende over maeltijdt op de uytvaert geſproken met den Biecht-vader van Su-

ſter

ster *Marie* te weten den Eerw. Heer *Petrus Heremans*, hem vragende wat opinie hy was hebbende van hare Sr. *Marie*, mits dat yeder scheen van de selve te spreken als van een Heylige: waer op den voornoemden Heer antwoorde, sy was een ootmoedige ende Godtminnende ziele. Den Eerweerden Heer Pastoor *Carolus Servrankx* in d'absentie van Sr. *Marie Smedts* sprekende, seyde van haer dikmaels met een gewichtigh accent, sy heeft eenen ootmoedigen grondt. Van de selve opinie zijn eenpaerlijk allen de gene die haer gekent, en met haer gehandelt hebben, te weten Jouffrouw *Maria Catharina vander Oogen*, Jouffr. *Van de Kerk*, Sr. *Marie de Pré*, Sr. *Adriana de Bray*, Sr. *Marie Boykens*, Suster *Joanna Segers*, Sr. *Elisabeth de Groot*, Sr. *Anna Boy*. Sr. *Catharina Willens*, Sr. *Barbara Goosens*.

VAN DE RELIQVIEN.

BY overleveringe heeft men als dat de Heylige Maeghden en Martelaeressen *Angnes*, *Albina en Sabina* van 't geselschap der H. M. *Ursula*, op het oudt Beggyn-hof somtijdts snachts hebben comen kloppen tot de Costerssen, als dat hunne lampen in de Kerke uyt waren; en als de Costerssen seyden, *Maeghdekens wy komen*, dan hielen de Maeghden op van kloppen, ende de Costerssen bevonden dat het licht uyt was, het welk dagh en nacht moet branden voor hunne *H. Reliquien*. Maer wy en weten de namen van dese Costerssen niet. Ende op ons nieuw Beggyn-hof is't dikwils gehoort, als Jouffr. *Eugenia Breugel*, ende Jouffr. *Anna Neefs* alle beyde Hof Meesterssen, en den Autaer van dese Heylige Maeghden hebben gedient, dat 'er dikwils groot, en somtijdts kleyn geboft heeft geweest ontrent de *H. Reliquien*, het welk van veele differente andere persoonen noch is gehoort: Het welk ordinaris groote droefheyt verwekt in de gemoederen van

die het hooren, en roepen, *Och Susterkens laet ons bidden want de Maeghdekens hebben wederom geklopt*: en gemeynelijk volgender eenige troubelen op het Beggyn-hof, het welk dikwils by experientie genoegh beproeft oft ondervonden is. Dese *Reliquien* zijn in't jaer 1640. gevisiteert geweest door sijn Hooghweerdigheyt den Artsbisschop van *Mechelen*. En noch eens door den Hoogw. Heer *Wachtendonk* ook Bisschop.

Jouffrouw CLARA SMETS geboren van *Antwerpen*, is op het groot Beggyn-hof te *Mechelen* geprofessit den 26. Mey. 1626. en naer dat sy 8. jaren Beggyntjen was geweest, is Capucinersse geworden in't Convent van Bourbourgh, geprofessit den 11. van November 1635. ende onder hun genoemt Sr. *Barbara van Antwerpen*. Sy heeft altijdt een seer Godtvruchtige Religieuse geweest, uytstekende in alle Cloosterlijke deughden, en eenen spiegel van alle volmaekte onderhoudinge des Regels ende Constitutien: was altijdt de eerste in alle gemeyne werken, ook ordinaris snachts ende smorgens d'eerste in den Choor, en al was't dat sy somtijdt niet singen en coste, en liet daerom niet in den Choor te comen, en met de twee Chooren heymelijk te lesen: ende hoe qualijk sy somwylen was, men hadde moeyte haer te doen gelooven dat sy te qualijk oft te ziek was om van de Mettenen te blyven, soo lank sy niet plat op de koetse en lag. Sy was ten uytterslen simpel gehoorsaem aen haer Oversten, soo wel in inwendige quellingen als in uytwendige saken: doen sy eenige onrust van hare Conscientie gevoelde, dat somtijdts geschiede, door dien den Heer haer meest door den wegh van dorrigheys geleyt heeft; soo haest men haer seyde, Malseur zijt daer in gerust, sy geloofde dat simpelijk. Sy las en onderhiel haer Meditatie gelijk de Novitien, en was soo getrouw in de selve (de welke meest altijdt van de Passie Christi was) al oft sy de meeste

ſte volcominge van de werelt hadt gehadt. Sy badt geduerigh waer ſy gonk of ſtont lankx het Convent, haer lippen gongen altijdt om eenige particuliere devotien oft ſchiet-gebedekens te leſen, daer ſy ſeer aendachtigh aen was. Sy hadde een uytermaten devotie tot de H. Communie, die ſy dagelijkx met groote vierigheyt ontfonk: ende den Heere heeft haer in deſe willen voorcomen, want ſy wiert geadminiſtreert met de H. Zalvingen twee uren naer den noen, als ſy ſmorgens ter H. Communie met de Religieuſen in den Choor had gegaen. En den nacht van haer overlijden was noch beſorghe datmen haer naer den 12. uren niet met allen meer en ſoude geven, om des ſmorgens weder te mogen Communiceren, maer Godt heeftſe voor den morgen uyt dit ſterffelijk leven geroepen den 25. Meert in't jaer 1678.

Den Eerw. Heer PETRUS HEREMANS Capelaen, van den welken wy hier vooren noch hebben geſproken, was een ſeer deughdelijk perſoon: waer van den goeden Godt dit Hof altoos tot noch toe (ſoo voorſeydt, en noch ſtaet te ſeggen) heeft voorſien: hem gelieve als den eerſten en opperſten Herder te continueren. Deſen is overleden den 8. van September 1679.

Den Eerw. Heer CAROLUS SERVRANKX, van den welken wy tot noch toe ſeer dikwils hebben mentie gemaekt, was van *Mechelen* van geboorte, ſijnen Vader was een treffelijk Borger, en Smit van ſijnen ſtiel. Naer dat *Carel* ſijne ſtudien volbrocht hadde, wierdt hy Paſtoor in Vlaenderen te Sinte Lievens Eſche, ende naer de doodt van myn Heer *Meremans* overleden den 7. Januarij 1651. wierdt hy Paſtoor van het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen*. Hy was een Man van grooten raedt, geleert, Godtvruchtigh en ſeer penitentiael, want hy ſat dikwils in den Biechtſtoel (gelijk hy ſelfs in confi-

confidentie bekent heeft) met eenen yseren Riem vol van pinnen. Hy hadde eenen overgrooten yever om de deught in sijne onderſaten te planten, en ſeer liberael om de H. Communie te geven, ſeggende gaet goeden Godt in de zielen die gy ſoo bemindt.

Syn manieren om de zielen te proeven, en te oeffenen, was extraordinaris : hy en ſpaerde ſijn ſelven niet in wat ziekten dat het was, als heeft gebleken ten tijde van de peſte, wanneer de Menſchen hem ook ſchouden, als ons Beggyn-hof twee dry reyſen in ſijnen tijdt, van Godt is beſocht geweeſt : maer is altoos bewaert door ſijn groot betrouwen en voorbidden van ſijnen H. Patroon den *H. Carolus Borromeus*, tot den welken hy ſeer devoot was, ende tot wiens eere hy op dit Hof een geſonge Miſſe gefondeert heeft, als beſonderen Patroon tegen de peſt. Hy was ſeer liberael, heeft veel aen de Kerk, Conventen ende Armen gegeven. Hy heeft op 't ſelve Hof Paſtoor geweeſt 31. jaren, en is overleden naer een lankduerige ziekte den 3. Julij 1682. Hy was Notaris Apoſtolik om Teſtamenten en andere affairens te beſchrijven 't welk hy maer en dede ten tijde van noot. *Uyt de Memorien.*

HELENA VERDONK was van *Turnhout* van geboorte, en hadde van haer Moeders kant twee Moeykens op dit groot Beggyn-hof genoemt *Hyltenſas*. Sy is te *Mechelen* komen woonen op eenen winkel in den Rink by S. Rombouts Kerk, ende thoonde dikwils door woorden en manieren dat 'er geene genegentheyt en was tot het Beggyn-hof. Dogh eens op den dagh van de H. Tereſia zijnde in de Kerk in haer devotie, ſoo docht haer dat yemant aen de oore haer ſeyde, wordt Beggyntjen, ende dit ſeggen duerde wel acht à negen dagen, nacht en dagh : ſoo gonk ſy hare Moykens hier over ſpreken, de welke haer verſonden, ſeggende, gy weet wel wat dat gy ſomtijdts geſeydt hebt. Immers

mers Jouffrouw *Verdonk* en was noyt geruſt, ſy vergonk gelijk de ſneeuw, ſoo dat de Moeykens compaſſie kregen en haer behulpelijk waren, en is Beggynjen geworden den 30. Julij 1633. Sy heeft haer Novitiaet gedaen in het Convent van Jouffr. *Eliſabeth van Neroms*, en heeft van eerſt beginnen uyt te ſteken in de ſtilſwygentheyt, in ſulker voegen, dat 'er eens een Beggyntjen, die niet wel wys en was, in 't Convent ſeyde, *Gylieden ſult noch voor die Novitie moeten neygen*: ſoo vraegnde de andere van de gemeynte, wel waerom ſouden wy voor haer noch moeten neygen: ſoo antwoorde ſy, *om dat ſy niet en ſpreekt*. Het welk ook ſoo is geſchiet, want weſende qualijk twee jaren Beggyntjen wierdt in 't ſelve Convent van de Overſten Priorinne geſtelt, en naer dry jaren Meeſterſſe in 't Paſteels Convent over de Novitien en jonkheyt.

Sy hadde ſeer den geeſt van het inwendigh gebedt, en was altoos van de eerſte in de Kerk, en brocht dagelijkx veele uren over in 't gebedt. Sy was over haer eygen ſelven ſeer hart, en ſoet over een ander. Sy heeft veele Vaſtens en Adventen overgebrocht ſonder Vleeſch oft Viſch te eten oft ſuyvel te gebruyken. Het beſte dat ſy at, was wortelen oft paſternaken in het water geſoden tot haer broodt. Sy heeft twee jaren door de H. Gehoorſaemheyt van haren Biecht vader den Eerw. Heer *Balthaſar Meremans*, alle nachten dry keeren opgeſtaen om hare ſlaeperachtige nature te breken. Sy ſette ſavonts aen haer bedde een teyltjen met kout water, met eenen ſteen daer in, om als haer den ſlaep ſoude overvallen, met deſen ſteen en kout water haer oogen te vryven. Sy ſliep dry mael ter weeke met haer hooft op eenen pers-ſteen: immers haer verſtervinge ende penitentie was ſoo veel, dat den Eerw. Heer *Carolus Servrankx* die gevolgt is in de Paſtoreye naer de doodt van myn Heer *Meremans*, ook haren Biecht-vader, dat hy niet en geloofde dat 'er yemant in heel 't landt meer penitentie

tie gedaen hadde als Jouffrouw *Verdonk*. Sy is naerder handt Kerk-meesterſſe, ende daer naer Hofmeesterſſe gekoſen geweeſt, 't welk ſy ſeer loffelijk heeft bedient, en ſeer ſorgvuldigh geweeſt om de Regels en goede gewoonten te doen onderhouden: ende al was ſy jonk in Overheyt geſtelt, was ſy ſeer loos om alles in de H. Gehoorſaemheyt te doen. Sy wiſt alles met ſulke behendigheyt te vragen aen jonk en oudt, dat ſy haren eygen wil afgink ende de H. Gehoorſaemheyt oeffende, als het tegen Godt niet en ſtrede.

Sy heeft een groot werk met de hulpe van Godt gedaen aen ſekere perſoon, ſoo wel naer de ziele, als naer het Lichaem: want deſen Menſch hadde een ſchorft hooft dat van de luyſen ende vuyligheyt opgeten wierdt, ſy heeft dit heel gereynight ende geneſen: naer de ziele hadde ſy een groote faute, datſe ſoo genegen was tot ſtelen, ende dit heeft ſy haer met de hulpe van Godt heel afgebroken. Sy moeſt alle dagen by Jouffrouw komen, en daer rekeninge doen hoe dikwils, en hoe veel dat ſy dien dagh geſtolen hadde, ende na advenant de ſchult, dede ſy haer penitentie doen, als een diſciplien nemen oft anderſints, ende ſoo brocht ſy deſe ziele op den rechten wegh, door eene ſecrete ende ſtille maniere, het welk niemant bekent en was als aen den Biecht-vader, waerom ſy veel geleden heeft, want men haer de reputatie gaf dat het haer vriendinne, oft kare was, doch Godt wiſt het al; waer over eenige perſoonen naerderhandt hun ſchult hebben komen ſpreken aen Jouffrouw *Verdonk*.

Ten leſten naer veel ziekten die ſy met groote verduldigheyt heeft verdragen, wenſchende met groote begeerte by haren Goddelijken Minnaer te zijn, heeft in 't leſte van haer leven eenen omgeſlagen derm gekregen: en als den Heer Doctoor *de Munck* den ouwen, haer te kennen gaf haer aenſtaende doodt, ſoo thoonde ſy groote blijdtſchap, en leggende haer handen te ſamen, ſeyde *Och! nu gaen ik,*

ik, dat den Heer Doctoor beweegt zijnde, seyde Jouffrouw segt gelijk den Heyligen Martinus. Heer ben ik u volk noch noodig, spaert my. Sy is in den Heer gerust den 3 Februarij 1685. ons achterlatende een exempel van veele deughden. Sy is in de Kerk begraven.

Doen het Meysken van Jouffrouw *Verdonk*, in de Cluys aen *Catharien van Orssaegen* gonk seggen dat hare Jouffr. overleden was, ende het gebedt versocht: soo antwoorde de voorschreven *van Orssaegen*, *Jouffrouw is wel, sy is in den Hemel*, en seyde dit in sulker voegen en met sulk eene accent, dat men opinie hadde, dat sy eenige sekerheyt van Godt hier van hadde. Sa waren beyde seer groote vrienden. Jouffr. *Helene Verdonk*, hadde Meestersse over *van Orssaegen* geweest in 't Novitiaet ende jonkheyt op het Beggyn-hof in 't Pasteels Convent.

JOANNA DE ROECK is geboren binnen *Mechelen*, haren Vader was eenen Procureur, die sijne kinderen seer wel socht op te brengen, dogh dese Dochter scheen van Godt besonderlijk verkoren te zijn: want sy heeft somtijdts selfs verhaelt doen sy Beggyntjen was, hoe dat sy noch een kindt zijnde, eens by nachten wat bloot liggende, eenen slag kreeg als een teeken datse haer selven soude decken. Men magh Godtvruchtelijk gelooven dat haren H. Engel Bewaerder haer dit teeken heeft gedaen: want passerende veele teekenen der aenstaende deughden, doen sy hare eerste Communie dede in hare Parochie, te weten in S. Rombouts Kerke, was sy soo verslonden in Godt, dat sy in de Kerk snoenens gesloten wierdt: ende hare Ouders niet wetende waer sy gebleven was, heden haer soeken, en nievers vindende doen de Vesperen luyden in S. Rombouts Kerk, is gevonden in den ommegank van den Choor noch in groote devotie.

Nu grooter en ouder wordende, wiert den Klerk van haren Vader op haer verlieft, ende op sekeren

Son-

Sondag oft Heyligdag, ſy meynende dat alle de huysgenoten uyt oft naer de Kerk waren, wilde yet gaen haelen op het comptoir van haren Vader, ende vondt daer den voorſchreven Klerk, die hem aldaer verborgen hadt, en ſoo ſy inquam viel haer aen, trachtende haer te verkrachten, ende ſy nemende inwendig haren toevlucht tot den H. Joſeph, wierdt ſoo ſtyf dat hy niet een lidtmaet en coſt geroeren, en riep, O gy tooveres wat doet gy, ende ſy ſeer ontſtelt zijnde, gaf hem een goede vermaninge, ende ſedert en heeft hy deſe goede Ziele niet meer gemoleſteert, en hare devotie tot den H. Joſeph is hier door ſeer vermeerdert, ende heeft geduerende den tijdt van haer leven veele weldaden door ſijne voorſprake van Godt bekomen, de welke te lank ſouden zijn om te verhalen.

Sy is op het groot Beggyn hof geprofeſſit binnen *Mechelen* den 27. van November 1646. in Domſijns Convent. Sy heeft uytgeſteken in veel deugden principalijk in de liefde Godts ende in de H. Gehoorſaemheyt, in de welke den Eerw. Heer *Carolus Servrankx* Paſtoor van dit weerdig Hof haren Biechtvader haer ſeer beproeft heeft, het welk ook veel waer om al te beſchrijven. Sy dede groote penitentie, ſliep dikwils met haer hooft op haren pers-ſteen en was ſeer ſober. Maer alſoo den goeden Godt haer begaeft hadde met den geeſt van het inwendig gebedt ende beſchouwingen, ſoo is 't ſomtijdts gebeurt, dat ſy naer de H. Communie, ontrent de Communie bank opgetogen en in Godt verſlonden was. Den Heer Paſtoor daer paſſerende om naer den Preekſtoel te gaen, ende haer ſiende, ende wel wetende, dat ſy moeſt op haer ſtedeken paſſen, want ſy Meeſterſſe was van het Bruyneleers Convent, ſoo knielde hy een weynig neder voor het *H. Sacrament*, en ſeyde ſtillekens in ſijn ſelven tot Sr. Roeck, *Gaet in de Gehoorſaemheyt naer u plaets oft ſteken*, en op den ſelven oogenblik ſtont ſy op, en gonk om op haer plaetſe 't Sermoon te hooren.

Als

Als sy somtijdts volgens de loffelijke manieren der Conventen, naer het gelees van obligatie, voor de weldoenders zielen tusschen acht en negen uren smorgens gebeden hadde, ende dan in eenen geestelijken boek gelesen wierdt, soo wierdt dese Godtminnende Ziele soo overrompelt van de Liefde Godts; dat sy opgetogen wierdt in Goddelijcke beschouwinge, en bleef soo dikwils van ontrent negen uren smorgens, tot ontrent dry uren naer den noen: alswanneer de ure wederom daer was op de H. Gehoorsaemheyt van te moeten bidden voor de Fondateurs en Weldoenders van 't Convent. De gemeynte waren dit als gewoon te sien, en daerom en lieten sy niet op sijnen tijdt te gaen eten, en andere dingen te doen, als wederom ook op den vloer te komen werken.

Het is somtijdts gebeurt dat sy gaende en staende gewaer wordende, dat sy inwendig als aengevat wierdt van de Liefde Godts, de garden vast greep van de vensters in de groote keuken, meynende sigh te bedwingen om de gave Godts te verborgen: maer Godt thoonde dat hy Meester was, want wiert soo styf als marbel en onberoerelijk: alsdan eenige van haer gemeynte, eensdeels uyt curieusheyt als anderssints, hebben hun beste gedaen om haer vingeren ende handen los te maken van de garden, oft yet datse vast hadde, dogh het was hun onmogelijk, sy souden eerder haer vingeren gebroken hebben. Sy wierdt dikwils in den Hof op-getogen de blommen en kruyden besiende in de welcke sy Godt vondt, en stont soo uren als eenen steene statue.

Sy is somtijdts gesien in dry differente wesens: want als de jonkheyt yet quam vragen in de Kerk, ende sy ingekeert, oft ontgeest was, soo moesten sy wachten om antwoordt te krygen: en vonden haer dan somtijdts als in differente gedaenten, ongetwijffelt navenant hare inwendige gesteltenisse: ende dikwils door den dagh vertrok sy haer in haer

kamer; men gelooft dat het was als sy eenen particulieren trek inwendig gewaer wierdt, om alles soo seer secreet te houden als sy kost, dogh Godt had' d'overhandt: ende alsoo alle dese opgetogentheden oft ontgeestingen seer bekent en publieck wierden, ende veele perijkelen onderworpen zijn, ook om andere redenen de H. Gehoorsaemheyt bekent, soo wierdt haer geboden naer de H. Communie, ende op andere tijden haer devotie wat cort te maken, waer in sy eenvoudigh gehoorsaem was.

Sy was van Godt begaeft met een soete maniere om de jonkheyt te oeffenen in de mortificatie ende deugden, en socht in hun altoos te planten de devotie tot den H. Joseph, onder de welke sy veel en groot geestelijk profijt heeft gedaen.

Alsoo een van haer Beggyntjens seer ziek was, ende naer dat sy onsen Lieven Heer hadt ontfangen, seer qualijk wierdt, ende de Heylige Hostie met andere vuyligheyt uytquam, ende Suster *Joanna Roeck* noch nuchter zijnde, soo voeghde sy haer met eene groote ootmoedigheyt, ende nutte de H. Hostie met al dat'er aen was hangende. Dit is ter ooren gecomen van den Eerw. Heer *Carolus Servrankx* voorschreven, die haer verbiede, oft diergelijke occasie noch voorviel sulkx meer te doen, maer de H. Hostie met de rest aen hem oft andere Pristers soude geven.

Sy heeft veel geleden om hare suyverheyt te bewaren, duyvel en Menschen hebben haer soeken van dien grooten schat te berooven, soo wel Beggyntjen zijnde, als noch in de werelt, maer Godt heeft haer altoos bewaert op wondere manieren. Sy hadde groote modestie en seegbaerheyt in haer wesen ende zeden, daer wierdt als yet Goddelijkx in gemerkt. Sy is eens naer *Loven* gereyst om het hert van den Saligen *Joannes Berkmans* haren oudt Oom te besoeken, het welk alsdoen ruste by de Eerw. Paters Jesuiten tot *Loven*, en soo sy lieden het Salig herte brochten by haer in't spreek-huys,

soo

ſoo ſprongh haer het bloedt ten neuſen uyt : waer op de Eerw. Paters ſeyden , al waert dat wy niet en witten dat het Maegſchap waer, men ſoudt daer aen ſien.

De gemeynte van het Bruyneleers Convent hebben dikwils geſeydt , dat als ſy op den dag van *Joannes Berckmans*, in de kamer van *Joanna Roeck*, by hunliede Meeſterſſe quamen , dat de kamer als vervult met eenen lieffelijken reuk was. Door al welke ontgeeſtingen en Goddelijke inwerkingen , ſy ſeer week van Lichaem, maer ſterk van geeſt was, en gaf veele ſchoone exempelen aen hare jonkheyt. Maer den Goddelijken Minnaer heeft haer ook veel beproeft door menigvuldige Cruycen , in de welke ſy haer ſeer fraey gereſigneert heeft gedragen : want doen haren Vader ſtierf , wierdt daer ſoo veel ſchult bevonden , dat ſy genootſaekt wierdt h are Moeder ſtillekens by haer op het Hof in het Convent te nemen , om haer te onderhouden , die veele jaren te bedde heeft gelegen ſeer patientelijk ; want het was een ſeer deughdelijke Vrouwe : den Saligen *Joannes Berckmans* was haren Oom , ende haren Vader naer de doodt van ſijn huysvrouw , wierdt werelijken Prieſter.

Immers onſe Sr. *Joanna* hadde groote moeyte om voor haer ende hare Moeder den koſt te beſorgen , maer den goeden Godt heeft haer op veele wonderlijke manieren voorſien en gebenedijdt.

Den duyvel heeft haer ſeer vervolgt makende in huys en kamer groot getier , latende haer ſomtijdts ſnachts weynigh ruſten. Het is eens gebeurt dat ſy ziek zijnde in 't Bruyneleers Convent , den duyvel gekomen is in de gedaente van den Eerw. Heer Paſtoor *Carolus Servrankx* , komende lankx de voordeur in , en ſoo in haer kamer , als om hare Biechte te hooren : ſy deſen valshaert niet kennende heeft haer eenvoudig gebiecht , en is wederom ten huyſe uytgegaen : een weynigh tijdt daer naer ſoo is ingekomen den oprechten Eerw. Heer Paſtoor *Ser-*

vranke, ende sy seer schouw siende, soo vraegde den Heer Pastoor waerom dat sy soo sagh? sy seyde, wel myn Heer u Eerw. heeft hier eerst geweest; ende hy wel merkende wat dat 'er gepasseert was, vraeghde oft sy haer gebiecht hadde? sy seyde jae; doen seyde myn Heer, biecht u noch eens, ende in de H. Gehoorsaemheyt en sult gy noyt meer u biechte spreken, oft gy sult in den naem van Jesus de benedictie vragen. Sy heeft aen differente persoonen voorseydt hoe hunne affairen souden uytvallen, het welk ook soo geschiede. Eens op eenen tijdt hadde yemant van 't Bruyneleers Convent alwaer sy doen noch Meesterse was, eenige asschen boven in de asch-tonne gedragen, en s'anderdaghs smorgens gaende boven kolen halen, sagh de aschtonne bynaer half verbrandt, staende by het hout, maer het vier was geblust: sy waren altemael seer ontstelt, en resolveerden stil een ander tonne te koopen, en alles secreet te houden. Den selven morgen naer het gelees van obligatie, quam sy te verhalen, seggende, *Ik hebbe dejen nacht sulk eenen wonderen droom gehadt, my docht dat ons huys brande, ende de H. Moeder Godts verthoonde haer, boven ons huys met enen blaeuwen mantel, waer mede sy den brandt bluste.* De persoonen die van desen brandt wisten sagen op malkanderen en begonsten te praesselen: Sr. *Koeck* dit siende als Meesterse, vraeghde wat 'er was; doen seyde de gemeynte recht hoe alles bevonden was: en sedert is 'er op den vloer eenen koperen arm gestelt, om voor onse Lieve Vrouwe alle weken licht te branden.

Haren Biecht vader heeft haer seer geoeffent in de ootmoedigheyt ende verplant van het een Convent in het ander, ende ten lesten van alle Officien afgeset, ende haer als onderset gestelt in het Convent van *S. Begga*, alwaer de Meesterse seer deugtsaem en Godtvruchtig zijnde, nochtans seer contrarie was aen haer humeur, en heeft vervolgens veel geleden, waer in sy haer seer loffelijk heeft gedra-

gedragen. Sy hadde sulk een groot gevoelen als sy hoorde dat den goeden Godt vergramt wierdt, dat sy haer herte moest tegen houden, het welk dikwils van andere Menschen gesien is, ende als sy ook met yemant sprak, die haer dochte den *H. Joseph* niet lief te hebben, oft luttel devoot waren. Soo scheen sy te consummeren ende alle hare krachten te verteeren in Godt. Sy heeft ontrent twee jaren voor haer doodt een kleyn huysken gekocht in 't welk sy alleen heeft gewoont, wat daer al gepassseert is, sal in den dagh des Oordeels eerst bekent worden Sy is overleden den 9. Februarij 1686. ende begraven neven den Zark van *Joanna Peeters* op het Kerk-hof.

Tot meerder eere Godts ende lof vanden *H. Joseph* Bruydegom van de H. Maget ende Moeder Godts MARIA gebenedijdt, soo begint hier een weerdig Cransken van die twaelf groote Privilegien daer den *H. Joseph* van de *H. Dryvuldigheyt* mede is vereert geweest, 't welk door overleveringe soude gemaekt zijn van Suster *Joanna Roeck*, die geduerende haer leven voorseydt heeft, dat den Feestdagh van den *H. Joseph* van de H. Kerk noch soude geboden worden te vieren als Heylighdagh, het welk is geschiet, gelijk hier in Nederlandt en Spagnien bekent is: welk Cransken consisteert in 12. *Ave Maria*, onderbroken ende geschakeert met dry *Pater nosters*, de welke gesnoert om een Croone te maeken en alsoo aen den *H. Joseph* te schencken. Siet hier de maniere ende de 12. voordeelen van den *H. Joseph*.

Door den eersten Pater noster

Bedanken wy Godt den Vader van vier groote Privilegien daer hy den *H. Joseph* mede vereert heeft.

1. Dat hy den *H. Joseph* gemaekt heeft den Man van sijn Alderliefste Dochter MARIA, *Alleluia. Ave Maria.*

2. Dat den *H. Ioseph* in sijn bewareniſſe gehadt heeft den Throon van de Alderheyligſte Dryvuldigheyt MARIA, *Alleluia. Ave Maria.*

3. Dat den *H. Ioseph* is geweeſt een waerachtige getuygeniſſe van de suyverheyt van MARIA, *Alleluia. Ave Maria.*

4. Dat hy aen den *H Ioseph* eenen Engel geſonden heeft, die hem seyde, dat hy MARIA niet en ſoude verlaten, want sy waerachtelijk van den Heyligen Geeſt ontfangen hadt, *Alleluia. Ave Maria.*

Door den Tweeden Pater noſter

Soo bedanken wy Godt den Sone.

1. Dat hy den *H. Ioseph* gemaekt heeft den Bruydegom van sijne gebenedijde Moeder MARIA, *Alleluia. Ave Maria.*

2. Dat den *H. Ioseph* weerdigh is geweeſt om te weſen in sijn Geboorte ende sijnen H. Naem in de Beſnijdeniſſe door den Engel JESUS genoemt heeft, *Alleluia. Ave Maria.*

3. Dat JESUS den *H. Ioseph* vereert heeft met dien treffelijken Naem van Vader boven alle andere Heyligen, *Alleluia. Ave Maria.*

4. Dat JESUS den *H. Ioseph* onderdanigh is geweeſt als eenen pueren Menſch ende een gehoorſaem Kindt, *Alleluia. Ave Maria.*

Door den Derden Pater noſter

Soo bedanken wy Godt den H. Geeſt.

1. Dat hy den *H. Ioseph* gemaekt heeft den Bewaerder van sijn Bruydt MARIA, *Alleluia. Ave Maria.*

2. Dat den *H. Ioseph* altijdt geweeſt is eenen bequamen Tempel en een waerachtige woonplaets van den H. Geeſt, *Alleluia. Ave Maria.*

3. Dat hy hem noemt een Rechtveerdigh Man verciert met alle deughden weerende van hem alle onvolmaektheyt, *Alleluia. Ave Maria.*

4. Dat hy den *H. Ioseph* gemaekt heeft eenen Advocaet

vocaet ende Voorſpreker voor alle die hem eeren ende aenroepen, *Alleluia. Ave Maria.*

Glorie zy den Vader ende Sone ende den Heyligen Geeſt, gelijk het was in den beginne nu ende altijdt in alle eeuwen der eeuwen, Amen.

JOANNA VERLINDEN Choor-Meeſterſſe geboren tot *Mechelen*, is Beggyntjen geworden den 10. Mey 1633. Heeft eenen ſpiegel geweeſt van deught en ſeer yverigh tot den Choor. Sy ſong de Goddelijke dienſten, en ſtondt op den Choor als eenen Seraphien. Sy dede groote devoiren om de Scholieren, ende die met haer den Goddelijken dienſt ſongen, in te drucken, als datſe bedienden het Ampt van de Heylige Engelen. Men hoorde uyt haren mondt bynaer niet anders, als eenige Verſen uyt de Pſalmen van David, oft van de Propheten oft van de Kerkelijke dienſten. Sy ſprak dikwils met ſulk eenen yever van den Hemel en van de Heyligen, al oft ſy daer geweeſt hadde, waer door ſy haer ſelven ende de toehoorders heel ontſtak tot een begeerte om daer te geraken.

Sy was ſeer devoot tot de bittere Paſſie Chriſti Jesu, en gongh ſeer vroegh ſmorgens voor het opkleppen van de Kerk, op de ſtraet den Cruys-weg om, en embraſſeerde ſomtijdts eenige Mede-ſuſterkens die ſy ontmoette, en ook den Paſſie-wegh omgongen, want ſy hadde een wondere ſoete maniere om iemant tot de deught te trecken: by exempel, ſagh ſy eenen Haen, ſoo peyſde oft ſprack ſy van de bekeeringe van den H. Petrus, en ſoo voorts oeffende ſigh in de bittere Paſſie van Jesus.

De deught van eenvoudige ootmoedigheyt ſcheen uyt in alle hare werken: ſy dronk uyt een aerde teyltjen, en beſchonk een ander daer mede: als yemant haer vraeghde waerom datſe uyt een aerde teyltjen dronk? gaf voor antwoordt, *Alſoo ick van aerde ben, om eerſt de aerde te kuſſen, en alſoo te gedenken dat ik van aerde ben, eer ik drinke.*

Sy was seer devoot tot het *Alderhevighste Sacrament*, en als sy niet Sacramentelijk ter H. Communie en gonk, soo gonk sy geestelijk. Het is gebeurt ten tijde van den Eerw. Heer *Carolus Servrankx* Pastoor van dit Beggyn-hof, dat sy onder de Misse van eenen sekeren Priester, haer bereyde om geestelijk te Communiceren, ende doen den Priester voor het nutten een stukxken brak van de H. geconsacreerde Hostie, om in den Kelk te laten sinken, wierdt een van de strukxken quijt, en hoe hy socht oft niet, en cost hy het selve niet gevinden, dus was hy seer ontstelt, ende ten lesten vervolgende het H. Sacrificie der Misse, en komende op de Sacristeye noch seer ontstelt, vondt daer den voornoemden Heer Pastoor, en verhaelde hem hoe dat hy gevaren was: waer over soo gonk den Heer Pastoor sien wie dat 'er ontrent den Autaer al was sittende oft knielende, en vondt de voorschreve Jouffrouw in haer devotie; ende hy kennende haer deughden ondervraeghde en ondersocht haer van alles, en sy sigh gepraemt vindende van haren Oversten, heeft heel eenvoudigh beleden, dat haeren H. Engel haer dit stukxken van de H. Hostie gebrocht hadde, ende dat haer dit geluk noch meer geschiet was: waer uyt den Heer Pastoor den voorseyden Priester gerust stelde.

Godt gaf haer somtijdts te kennen toekomende saken, de welke door hare groote ootmoedigheyt sy veel verborghde, maer en cost somtijdts niet; ongetwijffelt door eene besondere bestieringe van Godt. Eens smorgens vroegh voor den vyf uren in den Winter, zijnde seer donker in 't portael vande Kerk, soo sprak sy Sr. *Maria Moons* aen jonk Beggyntjen van twee jaren, sonder eenige kennisse te doen, seggende *Susterken maekt doch kouragie, gy sult noch soo veel lijden*, en voeghde daer eenige troostelijke woorden by. Dit Beggyntjen en kende haer in 't eerste niet, maer wierdt haer daer naer kennende. Sy hadde alsdoen fraey middelen, en was

in

in goeden doen, maer Godt heeft haer ende hare Vrienden soo besocht dat sy al dikwils verhaelt en gepeyst heeft op de woorden die Jouffrouw *Joanna Verlinden* haer geseydt hadde.

Den goeden Godt quam *Verlinden* besoeken met eene lanksame ziekte, ende als hare Nichte *Clara Gielis* ook Beggyntjen (waer sy oudt Moeyken over was) haer eenigh vermaek wilde aendoen, dan liet sy haer eens steken in den Psalmboek des Coninkx David, En als de Nicht dan het eerste van den Psalm begonst te lesen, dan cost sy den selven heel van buyten, en las dien met sulk een devotie, geest en smaek, dat het de toehoorders beweeghde. In hare pynen en ziekten was sy seer blygeestigh ende minnelyk: in haer wesen wierdt als yet Hemels gesien. Doen sy stierf quamper een clare strael uyt het Crucifix dat op de tafel stondt, in eenen anderen hoeck van de Camer recht over haer: het welk gesien is van haren Neef *Verlinden* en andere Persoonen die in de Camer waren. Is overleden den 5. Meert 1686. en op het Kerk-hof begraven.

CATHARINA en BARBARA FRANCKX Gesusters van Hest geboren, zijn op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* Beggyntjens geworden, *Catharien* den 11. Januarij 1632. ende *Barbara* den 26. Februarij 1647. Het waren deughdelijke ootmoedige en seer bermhertige zielen. Niemant en kan seggen dat'er oyt Mensch ongetroost van hun deure gonk, en gaven met vriendelijker maniere als sommige yet ontfongen.

Barbara de jonghste, en bemoeyde haer niet oft weynigh met het gene dat tydelyck was: sy spon, en was altoos in Godt, en aen haer Suster eenvoudigh gehoorsaem: en al hadde hun den goeden Godt schoone middelen verleent, gonk *Barbara* nochtans heel simpel sonder eenige curieusheyt, beoeffende de armoede, en hiel sigh heel eenigh verborgen voor de Menschen, soo datmen van haer inwen-

digheyt weynigh weet te spreken, maer de Menschen sagen de deught in haer wesen en gelaet: soo dat sy alle twee ons hebben achtergelaten veel goede exempelen. *Barbara* is gestorven den 25. Meert 1689. En *Catharien* den 18. Junij 1685. en sijn alle twee begraven in de Kerk. *Uyt de memorien.*

GENOVEVA VANDER HOFSTADT, is Beggyntjen geworden in het Convent der Engelen op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* den 9. Mey 1643. Heeft uytgesteken in veelderley deugden, maer principael in de ootmoedigheyt ende gehoorsaemheyt. Eer sy smorgens alle dagen het quaertier naer vier uren uytgonk, vraeghde sy op haer knien met ootmoedigheyt de Benedictie van haren H. Engel Bewaerder, ende als sy in de Kerk quam vallende op haer knien kuste de aerde. Sy bleef dagelijkx in de Kerk tot by den thien uren, en dan t'huys komende gonk werken, ende met hare Mede-susters eenig mont gelees lesen, en daer naer in eenen geestelijken boek al eer sy gonk eten. Buyten den Vasten at sy Sondaghs, Dynsdaghs en Donderdaghs vleesch, maer op de andere dagen niet. In den Vasten ende Advent en at sy maer Sondaghs, Dynsdaghs en Donderdaghs, vis en zuyvel. Sy vaste seer strengh op de avonden van de vyf groote Hooghtijden. En op den avondt van S. Alexius en S. Catharina Patroon en Patronersse van dit Beggyn-hof, vaste sy te water met een stuck droogh broodt. Sy sliep dikwils, als de heele Goede-week en andere devote avonden op een matte voor haer bedde. Sy heeft Meestersse in 't Pasteels Convent geweest eer sy in haer huys gonk, het welk haer Ouders voor haer hadden doen maken, want sy hadden schoon middelen, daer by was den Vader eenen wysen Advocaet. Sy badt Godt dat hy haer dogh eenen persoon soude believen toe te schicken die contrarie aen haer humeur soude zyn; het welk Godt haer verleent heeft, waer in sy haer seer heylighlijk heeft

gedra-

gedragen tot 'er doodt toe: want al was haer Mede-suster een seer Godtvruchtige persoon, Godt liet toe datse bynaer altoos contrarie van genegentheyt waren, ende als sy somtijdts liet blijken om dit oft dat te coopen, oft dit sus oft soo te koken, dan viel de andere daer tegen uyt, al oft sy lecker hadde geweest: doen viel *vander Hofstadt* met groote ootmoedigheyt op haer knien. en sprak haer schult en badt met veele tranen vergiffenisse: immers het was een continuele oeffeninge, want begeerde dese sus de andere begeerde soo. Noch ten is niet te beschrijven hoe dat Sr. *Genoveva* sigh heeft onderworpen ende gevoeght onder de andere Sy was seer bermhertig, daer en gonk noyt Mensch ongetroost van haer deure, en liet veele Missen jaerlijkx doen tot laeffenisse van de Zieltjens in 't Vagevier.

Sy was ten hooghsten punctueel in het onderhouden van haren Regel ende te volgen de gehoorsaemheyt. Als de Dochters van haer Suster somtijdts haer quamen besoeken, en als sy sagh datse wat bloot op sijn werelts waren, kreet sy als een kindt, en doen de Nichten dit gewaer wierden, en quamen sy noyt meer by hun Matante oft sy deckten hun eerst, want sy haer beminden ten uytersten. Sy is gestorven sonder ziekte oft cortse, volgens het seggen van den Doctoor *van Balen*, den 1. Januarij 1690. En op den dagh als sy begraven wierdt in de Kerk, soo smorgens als snoenens, hebben al de klocken van de Kerk van het groot Beggyn-hof door een Goddelijk werk van selfs geluydt, gelijck alle ses de persoonen getuyght hebben die vergadert waren om de klocken te trecken: de eene in het eerste vraeghde van d'ander oft sy luyden, oft datse trocken, sy antwoorden eenparelijk neen, sy sonden yemant op den thoren om te sien wie aldaer was, maer en sagen niemant, ende dit heeft geduert soo lank en soo dikwils, als het de maniere hier is, datmen luydt over een Kerk-lijk. Die met hun lieden gewoont heeft, seght datse uytgeschenen

nen heeft in alle deughden: ende men magh Godtvruchtelijk gelooven datſe meer verborgen deughden heeft geoeffent dan men uytwendigh heeft geweten: want hare groote ootmoedigheyt ſocht alles te verborgen. Sy heeft in haer leven gefondeert eene jaerelijkxſche ſolemnele Miſſe, op den feeſtdagh van H. Cruys Verheffinge, tot dankbaerheyt dat de ſtadt Weenen op dien dagh ontſet oft verloſt van de Teurcken die de ſelve belegert hadden. *Uyt de Miſſiven van Mechelen.*

ANNA DE BRUYN is op het groot Beggynhof binnen *Mechelen* Beggyntjen geworden den 22. Mey 1635. Heeft de arme ende zieken in d'Infirmereye komen dienen; ende ſoo haer nature groote walginge hadde van het ſlym en fluymen, ſoo heeft ſy op eenen tijdt het becken van alſulke vuyligheyt uytdragende 't ſelve ter liefde Godts genut; ende ſoo haer natuer verwinnende, heeft in confidentie beleden, dat ſy ſedert dien keer geene walginge meer en heeft gevoelt. Sy was ſeer ſoetaerdig, beleeft en net: uyt welke redenen d'Overſten haer daer naer Coſterſſe hebben gemaekt, welck Ampt ſy ſeer ſtigbaer en loffelijk veele jaren heeft bedient: eenige jaren voor haer doodt heeft ſy een kleyn huysken gecocht, en ſoo in eene ſtille afgeſcheydentheyt haer leven geeyndigt den 13. Auguſti 1690. en is op het Kerk-hof begraven. *Uyt de Miſſiven van Mechelen.*

CONSTANTIA VAN IMMERSEEL te *Mechelen* geboren, is aldaer op het groot Beggyn-hof geprofeſſit den 6. Februarij 1652. En heeft een propoſt gemaekt van altoos te doen, het gene ſy ſoude weten, oft kennen t'aldervolmaekſte te zyn. Sy was de jonghſte van dry geſuſters die op dit Hof Beggyntjens waren, en woonden te ſamen, maer waren ſeer verſcheyden van humeur: de oudſte was *Barbel* eene ſeer ootmoedige eenvoudige ziele, ſeer

seer vreedsamigh ende Godtvruchtigh. De middelste hiet *Isabelle*, ook een seer deugdelijke ziele, maer seer inwendig gequelt: waer door ik betrouwe dat sy by Godt veel heeft verdient, aengesien dese quellinge hun alle dry diende tot een groot Cruys soo snachts als in den dagh.

Dese *Constantia* oeffende haer particulierlijk in de H. Gehoorsaemheyt, en stondt onder hare Susters, doch besonderlijk onder haren Biecht-vader, al oft sy een kindt hadde geweest. Als sy somtijdts hare Susters oft Biecht-vader niet gereedt en hadde ende in twijffel stont, oft den wille van Godt was, dat sy iet soude doen oft laten, vraeghd' het dan aen yemandt anders, al en had'et maer een kindt geweest, om alsoo de H. Gehoorsaemheyt te oeffenen: want hare begeerte was, om Godt op het aldervolmaeckste te dienen, en hadde wel willen een yeder daer toe helpen. Sy heeft dikwils arme Menschen als jongers en meyskens aengenomen, oft wekelijk wat gegeven, want sy seer bermhertigh was, om soo met die occasie hun te leeren 't gene sy nootsaekelijk moesten weten om saligh te worden. Sy luysde en kuyste die als een Moeder haer kinders, ende de Susters hielpen haer dikwils. Sy gonk door de H. Gehoorsaemheyt bynaer alle dagen ter H. Communie, ende brocht dagelijkx veele uren over in het gebedt, ende oeffende sig geduerig in veele verstervingen. Sy hadde een scheef Lichaem dat boven dien seer weekelijk was, soo dat de Menschen dikwils verwondert waren, noyt en costen achterhaelen waer sy de kracht haelde om soo lank in 't gebedt te volherden, doch het was haren vierigen geest. Sy wierdt van Godt hoog en nauw getrocken, ende eens om raedt gaende by den Eerw. Heer *Laurentius Neesen* Presidént van het Seminarie binnen *Mechelen* over hare inwendigheyt: soo seyde desen weerdigen Man tegen haer dese volgende woorden: Suster bidt Godt dat hy u door eenen gemeynen weg leydt, en gaf haer te kennen

hoe

hoe veel perijkel de particuliere wegen onderworpen zyn : waer in sy eenvoudig gehoorsaem was.

Ten lesten is haer week Lichaem besweken, ende naer een treurende ziekte en het ontfangen der Kerkelijke rechten, heeft van snachts begost te roepen: *Laet my na huys, en t'huys gaen*, tot smorgens tusschen 6. à 7. uren, alswanneer Jouffr. *Eugenia Breugel* groote Meestersse by haer is gekomen, en sy vraegde wederom al om t'huys te gaen, seggende *T'huys gaen, en laet my naer huys gaen*: Ende Jouffrouw voorschreven seyde ten lesten: in JESUS naem gaet naer huys, ende soo Jouffr. *Breugel* Hof-Meestersse dit geseydt hadde, soo heeft Sr. *Constantia* in de H. Gehoorsaemheyt haren geest gegeven den 14. van October 1691. Waer uyt men merkelijk siet, datse gelijk sy in haer leven gehoorsaem heeft geweest, soo ook is sy in de H. Gehoorsaemheyt gestorven. Sy leydt in de Kerk begraven. *Uyt de Missiven van Mechelen.*

JOANNA JANSSENS Beggyntjen zijnde op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen*, is in de Infirmerye oft Cranken, gaen de zieken dienen. Sy stak uyt in de liefde tot haren evennaesten om Godt, ende was als den toevlucht van arme en zieke Menschen, en al hadde sy self een miserabel Lichaem, want sy hadde een groote verborgen quael, evenwel scheen sy als onvermoeyelijk te zijn om dag en nacht de Menschen te dienen. De vellekens en het slechste van de spyse hiel sy voor haer, en het beste gaf sy aen de zieken en armen. Haren inwendigen staet hiel sy seer secreet, en sprak van haer selven als van een groote sondaeresse, en dat sy niet weerdig en was om onder de Menschen te woonen, maer ievers achter een hage te gaen liggen sterven. Dese ende diergelijke woorden sprak sy met sulk een meyninge ende geest, datse tranen trocken uyt de oogen van die haer hoorden.

Doen *Dendermonde* van de Franschen belegert was

was in 't jaer 1667. soo wierdt het miraculeus beelt van onse Lieve Vrouwe van Hanswyk in S. Rombouts Kerke gebrocht, alwaer het voorseydt beeldt eenige dagen heeft gestaen; doen hebben veele Menschen gesien een Beggyntjen in een seer innige devotie, en wierdt in de tegenwoordigheyt van het volk wel eenen cubitus opgeheven van de aerde: waer van de Menschen verwondert zijnde gongen sien wie dit Beggyntjen mocht zijn, maer en kostense niet kennen want haer aensicht blonk te schoon: en soo veel als de Menschen kosten oordeelen aen het postuer soo was 't ons Sr. *Jenneken Janssens*. Eenige jaren voor haer doodt hebben de Oversten haer een kamerken gegeven alleen in de Infirmerye, en heeft daer in eene groote afgescheydentheyt in eene stille eenigheyt Godt alleen aengehangen ons achterlatende een exempel van veele deughden: is overleden den 5. van September 1692. En is op het Kerk-hof begraven. *Uyt de Missiven van Mechelen.*

Van JACQUEMEYNTJEN DROSSAERT, weetmen dit naervolgende, alsoo de knechten der Kranken volgens de oude gewoonte eens een graf maekten ontrent het midden van het Kerk hof, soo vonden sy een heele kiste, waer van verwondert zijnde, want sy vervolgen met reyen de graven te maeken, om dat de Lichamen met rust souden liggen consummeren; soo stieten sy aen de kiste die noch heel was, doch in plaetse van eenen vuylen reuk, soo quamper eenen besonderen lieffelijcken en aengenamen geur uyt, sy stonden hier over verstelt: daer en tusschen soo quam Sr. *Barbara Goossens* Beggyntjen ende Costerisse over het Kerk-hof gegaen: de knechten riepen haer, en vraegden haer wie daer begraven was? en verhaelden haer den reuk die sy geroken hadden: en Sr. *Goossens* siende de kiste, seyde dat *Iacquemeyntjen Drossaert* Beggyntjen van dit H. Hof daer begraven was, de welcke veele

jaren

jaren voor haer doodt seer penitentielijck hadde geleeft. Sy vaste veel en adt selden anders als droog broodt, oft somtijdts wat potagie, en als haer snachts den vaek overviel, gonk op eenen stoel wat sitten slapen. Sy was veel in 't gebedt, en kost weynig winnen: de fortuyn was haer Ouders seer tegen gedraeyt door Processen als anderstints, soo dat sy, ende de familie veele Cruysen hebben gehadt, waer in sy haer seer loffelijk heeft gedragen, en hare Susters voorts geholpen. Sy is op dit Beggynhof Beggyntjen geworden den 8. Junij 1666. ende is gestorven den 9. Meert 1693. ons achterlatende eenen spiegel van veelderleye deughden. *Uyt de Missiven van Mechelen.*

CHRISTINA TOLLENERS is van jonkx af seer stil geweest en spelende met twee gebuer kinderen, was hun spel ordinaris begraven, ende sy was die als begraven wierdt. Tusschen de acht en negen jaeren oudt zijnde, heeft sy belofte van suyverheyt gedaen, ende om dat sy groot van wasch, en wel ervaren in de Christelijcke wetenschap was, en wierdt haeren ouderdom soo nouw niet onderzocht, en gonk al van negen jaeren tot de H. Communie, ende heeft bekent datse door de selve ook Lichaemelijk gevoedt wierdt, mits sy op die dagen maer tegen den avondt een luttelken broodt en conde eten. Naer de thien jaeren en gonk sy niet meer ter scholen, doende haer handt-werck alleen, om soo te beter met Godt sigh te becommeren: Sy liet somtijdts een gebuer-dochter by haer wercken, met de welke sy niet als van de geestelijke en Goddelijke soetigheyt en sprak, in de welke sy hun behoorden te oeffenen, want sy meynde dat andere soo de deught betrachteden, ende den Goddelijken smaek genoten gelijk als sy in haer bevont. Van als sy noch een kindt was bleef sy savondts tot ontrent den twelf uren in 't gebedt, en smorgens vroegh, ook s'werkendaghs naer de Kerk gaende, groote moey-

te

te hadde om daer uyt te komen, sulkx dat haer Moeder haer dikwils berispte om dat sy niet vroeger aen haer werk en sat: waer op sy soetelijck seyde, *Ik sal 't'avondt alsoo veel gewonnen hebben als een ander, oft wel wat soude ik winnen, waert dat ik door de becommernisse van myn werk, den treck van myn devotie quam te verkorten?* 't welk sy somtijdts proevende om haer Moeder en andere die daer mede gemoyt waren te voldoen, het selve soo bevondt: van 's gelijcken wesende op 't Beggyn-hof, wierdt van haer Vrienden en andere vermaent, aengesien sy haeren cost moest winnen, dat sy haer verblijf niet langer in de Kerk en behoorde te houden als een ander: maer met oorlof van haer Meestersse continueerde in 't voltrecken van haer devotie, soo dat de Mede-susters veelmaels ten uytersten verwondert waren, dat haer werck af was.

Sondaghs gonk sy heel vroeg naer de Kerk noch een kindt zijnde, en qualyck wetende wat gebedt houden was, al was het oock in den winter seer kout, en bleef daer ordinaris bidden tot den noen, ordinaris op haer bloote knien met de oogen toe, soo datse somwylen van flaute qualyck en conde t' huys geraken: welke manier van bidden sy altoos heeft onderhouden. Sy gink dry oft vier keeren ter weke ter H. Communie, Sondaghs daer 't Aflaet was, van 't Coordeken, Schapulier, Roosenkransken oft generale Communie: Dynsdaghs te Predik-Heeren, s' Woendagh tot d'onse Lieve Vrouwe Broeders en soo voorts, ende in yeder van die Kerken hadt sy eenen Biecht-vader, want sy en hadde niet derven ter H. Communie gaen voor eerst sy en hadde te Biechten geweest, en lette op de Biecht-vaders de welke meest in 't inwendigh ghebedt ervaren waren.

Als 'er yemandt van haer Maeghschap overleden was, gonk sy voor de Ziel tot de Jesuiten den eerst voorvallenden Aflaet der generale Communie winnen, en vraeghde met soo vierige begeerte en

betrouwen op Godt de verloſſinge van die Ziel, dat ſy uyt de Kerk niet en wilde gaen, ten zy dat ſy in haer inwendig als verſekert was van haer verſoek door de bermhertigheyt Godts en verdienſten van Chriſtus, verkregen te hebben.

Al haeren toevlucht was tot de H. Maget MARIA, aen haer dede ſy haer clachten van al 't lyden dat haer over quam, van de welke ſy grooten trooſt kreeg beſonderlijk voor het beeldt van den Schapuller: de H. Maget voorſeyde haer in den geeſt al wat haer over ſou komen.

Zynde nu geworden ontrent het veerthienſte jaer haer's ouderdoms, kreeg groote begeerte om te weten in welken ſtaet ſy Godt beſt ſoude behagen, en ten dien eynde nam ſy voor vyfthien Dynsdagen te Communiceren tot de Paters Predik-Heeren, 't welk ſy tweemael gedaen hebbende, heeft haer onſe Lieve Vrouwe van den Rooſenkrans beyde de keeren in den geeſt voorgehouden Beggyntjen te worden. Voorders op ſekeren nacht heeft onſe Lieve Vrouwe vergeſelſchapt van eenen ſchoonen Jongelink ſig aen haer ſienelijk verthoont voor vaſt verſekerende dat ſy moeſt Beggyntjen worden, en dat ſy in dien ſtaet Godt volmaektelijk ſoude dienen, aenwyſende boven dien de middelen, om tot den ſelven te geraken, voorſeggende ook al het lijden en verkleyningen die haer tot het leſte toe ſouden overkomen.

Seſthien jaeren oudt zynde is ſy op het Beggynhof comen ſoliciteren, 't welck den Eerw. Heer *Servrankx* Paſtoor ſaliger memorie, merkende dat ſy om de plaets quam bidden, ſeyde met groote blydtſchap: Als nu dan is de geluckige ure gekomen dat gy op ons Beggyn-hof wenſcht te zyn. Hy hadde met haer een jaer, oft twee te vooren op een uytvaert van een van haer Nichten geweeſt, die op het Beggyn-hof geſtorven was, als wanneer hy haer van ſelfs de plaets preſenteerde: waer op myn Heer *van Campen* oudt Capelaen ſeyde dat ſy maer

14. jae-

14. jaeren oudt en was, overſulckx noch te jonk: waer op, om de goedthertigheyt, modeſtie en volcomen waſchdom die myn Heer in haer was ſiende, ſeyde dat de jonkheyt in ſijn regardt haer niet en ſoude wederhouden, wilde ſy maer comen. Sy nu dan ſoliciterende als voorſeydt is, quam ter dier oorſake ſomtijdts naer het Beggyn-hof, ende overſulkx meer in't geſichte der Menſchen: en gelijk ſy fraey ſoo van tronie als van taillie was, kreegh verſoek van perſoonen, ongelijk meer van ſtiel als ſy was, jae Heeren deden haer ſeggen dat ſy voor hun moeſt weſen, en dat ſy alle mogelyke devoiren ſouden doen om haer te krygen, maer ſy gaf voor antwoordt *dat ſy noyt en ſoude trouwen, daerom dat al hun moeyte te vergeefs ſoude weſen.* Sy hadde hoe jonk ſy ook was eenen grooten af-keer van al dat ydel en werelts was.

Hebbende als nu de plaets op het Beggyn-hof bekomen, heeft ſy met groote vreugt des geeſts, om dat ſy verſekert was, gelijk voorſeydt is, dat Godt in deſe heylige Vergaderinge, van haer beliefde gedient te zyn, haer Novitiaet begoſt: alwaer met den eerſten ſy aen Godt belofte dee van noyt geen rouwigheyt oft fruyt te eten: 't is wel waer dat ſy van hare teere jonkheyt ſig daer in ſeer verſtorven hadde, ſoo ter eeren der H. Maget MARIA, als tot laeffeniſſe der Zielen in't Vagevier, tot de welke ſy altijdt beſonderlijk is toegedaen geweeſt, maer nu dede daer van een offerande aen haeren Beminden voor altijdt. De Vrienden hadden daerom groot miſnoegen in haer, om diſwille dat ſy ſoo jonk weſende, niet en dee volgens de ordinariſche manier, om dat hun onbekent was de reden om de welke ſy haer wederhiel, ſoo ſeyden ſy dat het een uytſtekende viſigheyt was.

Doende haer handtwerk hiel ſy haer als in een geduerigh ſilentie, en als ſy ſprak t'was van Sermoonen die ſy gehoort en van boeken die ſy geleſen hadde, oft wel van eenige geeſtelycke oeffenin-

gen en vermaningen tot de deugt, ook hoe geluckig dat die zyn die tot het geeſtelyk leven geroepen waren, en hoe die gratien en invloeden van Godt moeten waergenomen worden.

De Meeſterſſe van 't Convent merkende ſoo groote ſtilte, dede haer, om haer te doen verſterven, ſomtijdts met d'andere Novitien als ſy van de tafel opſtonden in den Hof gaen ſpelen, in plaets van naer gewoonte haer op haer Camer te begeven tot leſen van eenige geeſtelijke leſſe. Hier in had haeren vierigen geeſt groot verwinnen en gevoelen, te meer om dat ſy in haer alderteerſte jaeren het ſpelen als tijdt verlies had geacht, en daerom gelaten gelijk wy te vooren hebben geſeydt, niet tegenſtaende was ſy gehoorſaem, want de onderdanigheyt by haer van groote weerde was. Als de Vrienden haer quamen beſoeken, ſeyde ſy, op het Beggyn-hof gekomen te zyn, om alle aenſpraek te ontvluchten, daerom bleef Sondaghs ſoo lank in de Kerk, geloovende dat daer de Vrienden haer niet en ſouden comen beletten. Sy was wel negen maenden in't Novitiaet eer ſy voor d'eerſte reys naer haer Moeders huys gonk.

Als ſy nu behoorelijken tijdt in't Novitiaet was geweeſt, gonk ſy naer *Bruſſel* om haer ſpeel-reyſe te doen, en de Vrienden adieu te ſeggen volgens de maniere onſes Hofs, mits men naer de belofte gedaen, de dry eerſte jaeren buyten den Hove niet en mag vernachten. Alwaer ſy te *Bruſſel* zijnde ſeer van eenen Jongman vervolgt wierdt waer ſy gink, nochtans en vervoorderde ſy haer niet te gaen als ter Kerke, en daer van ſmorgens vroegh tot naer den twelf uren s'middaghs, ſoo lank blyvende in haer devotie (gelijk ſy naer dien gemeynelijk dee als ſy buyten de ſtadt was) en al was't dat ſy hem d'aenſpraek was weygerende, dede hy niet tegenſtaende alle mogelijke devoiren, ſoo door albaden te doen ſpelen voor haer Ooms deur, daer ſy gelogeert was, als anderſints.

Den

Den duyvel en liet ook hier niet achter van sijn beste te doen, sulkx dat sy begost te vreesen dat sy de werelt alleenelijck was ontvluchtende uyt eygen liefde, en om de overvloedige Cruycen en swarigheden t'ontloopen, daer seker hoe meerder strijdt hoe meerder victorie, en naermaels meerder glorie door is te verwachten. Dit stelde haer Ziel in grooten angst. Dies geraekte sy by eenen seer wysen Minderbroeder, daer sy haer aen was biechtende, den welken gehoort hebbende dese quellingen versterkte haer seer, en raede haer boven al de continuatie in't beginsel haers roeps. Ter selver tijdt quam tot *Brussel* myn Heer *van Campenhout* haren Biecht-vader alhier, aen den welken de sake wierdt kennelijk gemaekt, den selven beval haer met den eersten naer *Mechelen* te keeren 't gene sy ook dede: evenwel en was niet teenemael ontslagen, want soo sy te *Mechelen* arriveerde, was'er eenen goudtsmidt die haer ten houwelijk versocht, maer door Godts hulpe volherde sy in haer errste voornemen.

Sy lette altijdt seer nauw om haer eygen sinnigheyt te versterven: daerom alswanneer haren voorschreven biecht-vader haer vraegde, oft sy geen begeerte en hadde om Lichaemelijke penitentien te doen, want hy haer Godtvruchtigheyt wel cost bemerken, gaf voor antwoordt, *Dat sy kleyn werck van de selve maekte, maer dat sy de noodighste penitentie achte, de verstervinge der passien, en breken der quaede genegentheden oft sinnigheyt.*

Sy was soo ingetrocken in 't gebedt, en dat seer lankduerig, dat sy noyt en sorgde voor eten, soo dat als haer Moeder oft Suster vraegden oft sy noch eten oft broodt hadt, sy dat niet en wist te seggen. Als nu haer Novitiaet by naer ten eynde was, kreeg grooten strydt om het Beggyn-hof te verlaten, om dat haer docht dat 'er te veel becommerniſſen in waren, want als sy haer sig tot het selve begaf, meynde sy een Engels leven te beleven,

veel volmaekter, ingetrockender als te vooren, sy meynde datmen daer niet en sprak als van Goddelijke dingen, en al was 't dat alle die van 't Convent de deugt eenigsints betrachten, nochtans hadden sy hun becommernissen, recreatien, coutenantie van gepasseerde saken, en toecomende propooosten, gelijk het gemeynelijk gaet, en geschieden mag onder de Beggyntjens, al het welk seer pynelijk was aen haeren geest, want sy hadde de tegenwoordigheyt Godts soo levendig en bloot voor oogen dat sy veelmaels seyde, *Dat een geestelijck Menisch behoort altijdt soo te zyn in de tegenwoordigheyt van Godt, gelyck als zyn de Cherubinen en Seraphinen voor den Throon Godts*: doch den Beminden versterkte haer soo veel het noodig was, en wierdt Beggyntjen den 8. van November 1678. Sy thoonde sig altijdt liefgetallig en gedienstig tot een ieder, maer besonderlijk tot de gene sy gewaer wierdt datse eenigen af-keer van haer hadden, 't zy om haer deugtsaemheyt en stilte, daer sy van haer Vrienden soo wel als vremde veel om te lijden hadde, alles was geduerig te cort oft te lank, dog achte dat seer luttel.

Beggyntjen wesende en betrachtende meer en meer voortgank in 't geestelijk leven te doen, bevondt sig haren Biecht-vader ganisch onervaren tot het bestieren van haren geest. Hierom gaf den Eerweerden Heer Pastoor consent haer sig t'addresseren aen mannen die Meesters waren van 't geestelijck leven, als doen was myn Heer *vander Linden*: desen hebbende haer wat onderzocht, raede haer dageljkx te Communiceren tot meerder voorderinge van haren geest, 't welk met permissie van den voorschreven Heer Pastoor sy seer geeren dede: want ordinaris hadde sy seer soeten Goddelijken maek in 't Communiceren, gelijk sy gemeynelijk ook genoot in de geestelijke Communien, die sy dede eer sy oorlof hadt om dagelijkx te gaen, in de welke soo d'een als d'ander sy uren lank opgetogen

gen was in den 'geeſt, want ſy haer niet minder en bereyde oft onderhiel in de geeſtelijke, als in de Sacramentele H. Communie. Sy was ſomtijdts ſoo lankduerigh haer houdende in haren niet, en bereydt-maekinge, beſonderlijk Sondaghs en s'Heyligdaghs, dat, al was ſy voor den vyf uren in de Kerk, nochtans wachte tot in de Hoogh-miſſe van ter H. Communie te gaen, daer ieder ſoo Vrienden als vremde al genoeg hun beſcheet op wiſten te ſeggen, en al dien tijdt bleef meeſtendeel knielende, ſulkx dat ſy de knien wel vol ſweirende puyſten hadde en groote pyne was gevoelende. D'oorſake hier van was d'eerbiedinge die ſy wilde aen haeren Beminden bewyſen. Sy wierdt ſoo naer den Lichaem door 't dagelijkx nutten van deſe Goddelijcke ſpyſe geſterkt, dat ſy menigmael beleden heeft, namentlijk in 't jaer 1684. *Dat het haer was een groot torment Lichamelijke ſpyſe te nutten, ſoo dat, indien het haer had toegelaten geweeſt, geeren ſonder ſpyſe hadde willen leven.*

Gelyck nu den Advent aenſtaende was maekte ſy veel vierige propooſten om den ſelven met vaſten, waken, bidden, en ſtrenge penitentie over te brengen, en om het ſelve in gehoorſaemheyt te doen, gonk te raden by eenen anderen geeſtelijken Vader (boven den voornoemden Heer *vander Linden*) die ſeer de penitentie toegedaen was, den welken haer volle liberteyt, en permiſſie gaf te mogen doen ſoo veel den drift van haer vierige begeerte was vereyſchende, en gat haer ſelf het penitentiael getuyg: dit was ganſch contrarie aen den raedt van den eerſten geeſtelijken Vader, den welken conſiderende dat ſy ſeer teer van complexie was, boven dien haer lankduerig en vierig gebedt, en dat ſy haren coſt moeſt winnen met wercken, daerom en bevondt niet goedt eenige uytwendige ſtrengigheyt: maer den Heere haren Beminden thoonde met 'en daet dat hy van haer in ſulker maniere wilde gedient weſen. Syne opperſte Majeſteyt leyde ſelfs

haer ſijn wel behagen deſe Bruyt op 't beddeken van penitentie, want Saterdaghs ſavonts voor den eerſten Sondagh van den Advent, comende op haer ſlaep-kamer kreeg over groote pyn in eenen voet, ſoo dat ſy gedwongen wierdt permiſſie te vragen aen de Meeſterſſe om s'anderdaghs van 't Sermoon te blijven 't welk haer niet geweygert en wierdt, doch haer begevende tot de nacht-ruſt en kreegh geen minder pyn ook in den anderen voet, ſoo dat ſy dien nacht met groot gevoelen paſſeerde mits het de roos was: daer en boven kreeg onverdragelycke ſteekſelen in de zyde, die ſy wel lank te vooren gevoelt hadde, maer noyt ſoo ſterk als doen ter tydt, doch men bevondt dat het de ſweiragie der nieren was (ick geloof dat het den oorſpronck van haer naervolgende accident is geweeſt) ſoo dat ſy in der voegen met pynen genoegh den Advent overbrocht, tot voldoeninge van het genoegen en begeerte die ſy hadde tot de Lichaemelijke penitentien alleen voor dien tijdt; want naermaels gebruykte ſy drymael ter weke de diſciplien, en dien penitentialen Directeur, liet haer daer en boven noch toe den heelen dagh door eenen ſpiauteren mans riem te dragen, en al was 't dat haer de weekelykheyt ſoo overviel en krachteloos maekte, dat ſy den eenen voet voor den anderen qualyk conde verſetten, nochtans docht haer ſeer luttel te zyn, 't gene ſy dede, ten aenſien van de liefde haers Beminden.

Hier naer kreegh ſy kenniſſe aen den Eerweerdigen Pater *van Geldrop* Minderbroeder, wiens Leven wy hier vooren hebben beſchreven fol. 320. deſen ontraede haer ook de Lichaemelijke penitentien, maer gelijk ſy ſeer de deught der Gehoorſaemheyt beminde, en dat myn Heer *vander Linden* nu overleden was, ende den voornoemden Pater ongelegen, mits nu hier nu daer, in verſcheyde plaetſen oft ſteden woonende, ſoo verſocht ſy ootmoedelijk van den ſelven Pater dat hem ſoude

gelie-

gelieven eenen anderen perſoon te geven die by forme van gebodt haer ſoude dirigeren, by den welken ſy dikmaelder naer gelegentheyt conde comen: ende alhoewel deſen derden perſoon luttel oft niet geoeffent was in de deught, veel min ervaren in de kenniſſe des geeſt, onderwierp haer nochtans ſoo invoudelijk onder den raedt van den ſelven als een onnooſel School-kindt onder bedwank des Meeſters oft Meeſterſſe.

In't jaer 1685. had ſy groote begeerte om te lijden voor de ſondaers van de werelt, dies-volgens liet haer den Beminden ſware tormenten gevoelen geduerende den Vaſten-avondt, die ſy lydtſamelyk en geeren verdroeg ſonder klagen, en ook al ſagen de ſommige van haer Vrienden dat ſy ſeer debiel, mager en bleek wierdt, warender die het misachten, als al makerey weſende: s'Maendaghs van den ſelven Vaſten avondt, naer de H. Communie bemerkende de afgrijſſelijke ſonden door de welcke haren Beminden die dagen van de weerelijke perſoonen in't Chriſtendom alſdan beſonderlijk vergramt wordt, wierdt overgoten van compaſſie, en badt den geheelen dagh dat ſijne Majeſteyt haer geliefde te laten lijden tot eenige verzoeninge der ſelve. Den Heere heeft haer gebedt verhoort, want ſoo haeſt ſy haer begaf tot de nacht-ruſt, kreegh ſoo afgrijſſelijke pynen door ganſch het Lichaem, dat'er niet een lidtmaet en was ſonder ſeer pynelijk gevoelen, en dit duerde tot in den morgenſtondt, alſwanneer ſy daer by een felle kortſe kreeg, van de welke ſy een groot deel, jae den gantſchen dag ſtraffelijk van overvallen bleef. Sy was ordinaris vol pynen, want ſy had inwendig een ſwaer accident, 't welk ik geloof dat ſy heymelijk gedragen heeft van als ſy de ſweeragie in de nieren hadde, het welk hoe langer hoe meer aennam: ſy verdroeg 't ſelve ſtilſwygende geduerende noch dien Vaſten in den geeſt der penitentie Chriſti, maer alſoo haer den iever om te lijden meer opviel als wel de na-

turelijke krachten toeliet, den Apoteker haer by occatie ontmoetende, seyde haer dat sy de reſt van den Vaſten noodtſakelijk moeſt eyeren eten, waertoe sy permiſſie vraegde om te voldoen aen den Medecyn, maer sy bereyde de ſelve altijdt op een fatſoen, hoe kleynen appetyt dat sy was hebbende, om geen voldoeninge aen den ſmaek te geven. Ontrent Paeſſchen weſende in't gebedt opgetrocken in den geeſt, ſagh sy den voorgemelden Pater *Henricus van Geldrop*, met noch een ander perſoon die sy ſeer beminde, en ook haer eygen ſelven liggen in't hert van JESUS: den Beminden beloofde haer dat deſe alle dry daer niet uyt en ſouden ſcheyden. Welcke dry perſoonen ſeven oft acht maenden tevooren t'ſamen hadden een geeſtelijck verbondt aengegaen, makende elkander deelachtig der verdienſten die sy hadden, en noch ſouden becomen tot het leſte van hun leven, ook dat sy malkanderen dagelijkx ſouden op offeren aen de Almogentheyt van Godt den Vader, aen de kenniſſe der Wysheyt des Soons, ende aen het vier der Goddelijker Liefde: op dat Godt van hun, en met hun door ſijn Opperſte macht ſoude doen 't gene hy wiſt door ſijn on-uythalende Wysheyt t'alderbehagelijckſte te zijn aen ſijne oneyndelijcke Liefde. Deſen Pater verſocht van hun dat sy toch wilden bidden voor de ſchepſelkens die noch gedragen wierden in des Moeders Lichaem, ten eynde dat sy het H. Doopſel mochten ontfangen, aengeſien hy een veropenbaringe hadde gehadt, dat alſulck gebedt Godt ſeer aengenaem was.

Gekomen nu zijnde tot den derden Heylig-dagh in het Hoogh-tijdt van Paeſſchen, docht haer naer de H. Communie dat den Heere niet langer en begeerde dat sy haer accident ſoude verſwygen: komende dan by de Vrienden daer sy begroet was, ſiende de ſelve dat sy geduerigh veranderde van coleur, nu doots, nu heel root, en geenen appetyt tot eten, vraeghde wat haer al wederom ſchorte

oft

oft ontbrak, als wanneer sy doen kennelijck maekte haer accident. Daer was onder dat geselschap eenen persoon die sigh wilde bemoeyen dit te meesteren, en leyde op de plaets daer het accident verthoonde in een dicke hartigheyt, Coresyf eenen heelen dagh om open te byten, maer alsoo dat niet succedeerde, leyder levenden kalk en Coresyf op, met sekere pap daer over en liet dat 24. uren werken, ende mits dit noch geen effect en dee, trocker hy de handt af: waer naer den Chirugyn *Delgado* over gecureert heeft, die dies aengaende beter bescheet van haer comportement en verdraeghsaemheyt kan getuygen als ik. Woonende in Calvarien kreegh het fleuris, en mits sy genoegen hadde in 't lijden ter liefde van den Beminden, verdroegh dat soo lank sonder klagen, dat het pericliteerde, met het welk sy eenen tijdt bleef liggen: sy willende herkennen dese gave Godts, bepeysende by haer selven wat sy den Heere tot dankbaerheyt van dat sy dese pynen hadt mogen lijden t'sijnder Liefde soude op-offeren tot vergeldinge, en conde in haer niet bevinden dat sy voor aengenamer mocht presenteren, als belofte aen Godt te doen van altijdt soo lank sy leefde, dat sy soude sijne Majesteyt op het volmaektste dienen.

Den Eerw. Heer Pastoor komende haer besoecken eer sy haren Kerk gank dede, onder andere propoſten verhaelde sy de voorschreven intentie die sy voorgenomen hadde, den welken haer het selve toeliet te beloven. Ten oplichte van dese belofte, was 'er eenen geestelijken Persoon die haer raeyde, dat sy de selve niet beter en conde bewerken als in een Cloosterlijk leven: daerom haer selven ondersoekende welcke Religie haer de bequaemste docht, en vondt geen beter als Carmeliterisse te worden, 't gene sy Godt beloofde, by soo verre het hem beliefde eenighsints de middelen dies noodigh te besorgen, daer sy van haren cant alle devoiren toe dede, en ander persoonen mede te werk stelde,

maer

maer mits geen tijdelijke middelen hebbende en ſuccedeerde het niet.

Sy hadde dikmaels groote vreught in de hope van 't ſelve eens te becomen, om dat ſy ſoude Novitie geweeſt hebben, want ſy beminde de onderworpentheyt ſeer, en corts daer naer, en noch ſelfs in dien tijdt was het dat haer de pynen van 't accident ſoo overvielen dat ſy daer bleef by liggen; waer door ſy wel ſagh dat de Religie van haer niet verheyſt en wierdt.

Sy hadde ſoo vierige begeerte om te mogen lijden, dat alſwanneer haer geboden wierdt dat ſy Godt ſoude bidden om ontſlagen oft geneſen te worden van haer accident, dat ſy beleden heeft dat het haer meerder pyn was ſulkx te moeten verſoeken van Godt, als dat andere perſoonen ſouden ſchroomen, apparentie maer weſende ſulkx te krygen.

Sy hadt van jonkx af grooten iever en devotie voor de zieltjens des Vageviers, daerom ſtorte veelmaels lankdurige gebeden, knielende op de Kerkhoven ende graven der Overledenen. Jouffrouw *Catharina Montaigne* van haer ſeer goede kenniſſe, ſtierf den 19. Julij 1684. begraven in de Kerk, de welke luttel dagen voor haer doodt, van haer verſocht, dat ſy drymael voor haer wilde Communiceren ter eeren van de Heylige Dryvuldigheyt, 't welk ſy de dry naervolgende dagen dee, waer van den derden dag was den ſelven, alſwanneer dat Beggyntjen vroeg In den morgen-ſtondt ſtervende was, en gelijk ſy de voorſeyde ſeer bemindt hadde int 't leven, en beminde haer niet minder naer de doodt, continuerende dagelijkx voor haer te Communiceren tot den 25. van de ſelve maendt, als wanneer dit Beggyntjen in ſienelijke gedaente aen haer veropenbaerde met groote blijdtſchap, ende ſigh dankbaerelijk boogende, gaf te kennen dat ſy verloſt was. Eenigen tijdt daer naer te weten op Alderheyligen-dagh in 't ſelve jaer, zijnde opgenomen

men in den geeſt, wierdt haer met groote ſnelheyt verthoont de glorie die de Heyligen genieten in den Hemel, en onder deſe ſagh ſy verſchijnen met onuytſprekelijke vreught het voorſchreven Beggyntjen, de welke tot haer ſeyde, Suſter u is aenſtaende ſeer groot lijden, naer het welk met blijdtſchap verdragen hebbende, ſult by ons komen in de glorie, en hier mede verdween, en naer dien en coſt voor die ziel niet meer bidden, maer gevoelde ſeer den aenwaſch van haer accident.

Sy gonk voor eenige dagen naer *Braſſel*, en ſliep eenen nacht in 't Beggyn-hof in welk huys twee dagen te voren een Beggyntjen ter begraeffeniſſe gedragen was, die ſy noyt gekent en hadde, en ſoo ſy van de ſlaep-kamer was comende, ontmoette haer die Overleden, volgens dat ſyſe malcanderen naer dien beſchreven, ſy en ſprak haer niet aen, maer beſaghſe met een droevigh geſicht, en doots couleur, waer door deſe verſtondt dat ſy van haer gebeden verſocht, dies volgens gonk ſoo lank voor haer ter H. Communie tot dat ſy geenen treck meer en hadt om voor de Ziel te bidden.

Daer ſtierf buyten de ſtadt een Vrouw-perſoon op den 24. van December des ſelve jaer, de welke ſigh ook ſienelijk veropenbaerde op S. Stevens nacht tuſſchen S. Jans dagh, en ſag 'er wat bedroeft uyt. Sy kreegh begeerte om voor de ziel te Communiceren, nochtans en wiſt ſy van de doodt dies perſoon niet, maer wel van de ziekte. Sy Communiceerde dan voor haer op S. Jans dagh, in welcke Communie ſy ſoo overgoten wierdt van inwendige blijdtſchap, dat ſy die niet in en conde houden, ſoo dat ſy t'huys gecomen zynde, haer Mede-ſuſters vraeghden hoe het quam dat ſy ſoo vol vreughts was, maer nochtans en gevoelde in haer de volle verſekerheyt niet van de verloſſinge, daerom nam voor haer noch drymael dry reyſen te Communiceren, ter eeren van JESUS, MARIA, JOSEPH, die ſy al dede met groote inwendige vreught, naer

de

de welke sy voor haer niet meer en conde bidden.

In den uyt gank van den Vasten wierdt haer gerecommandeert eenen overleden Mans-persoon, voor den welken sy naer negen H. Communien, oock niet meer bidden en conde. Noch wierdt haer naer Paesschen gerecommandeert eenen anderen Mans-persoon die doen over de 19 jaeren al overleden was, wiens Vrienden seer in sijn Saligheyt ongerust waren, want hy was subitelijk gestorven, en mits sy nu ziek lagh met het voorseydt accident, en conde niet Communiceren, soo nam sy voor haer en badt om negen dagen te mogen lijden alJen de tormenten die Godt tot verloffiinge van die Ziel beliefde van haer geleden te hebben, diesvolgens wierdt seffens geweldighlijk overvallen met afgryselijke pynen, door gansch het Lichaem in alle lidtmaten; de welcke altijdt begosten savonts van half thien tot half vier smorgens met inwendige vreught, wacker blyvende geduerende dien tijdt: maer naer die negen dagen, vondt sigh noch even vierigh om te lijden, soo nam sy noch voor tot dry reysen dry nachten te lijden, dat maekte t'samen 18. nachten, en in den leslen nacht gevoelde sy soo groote vreught in haer gemoet, dat sy geensints meer en twijffelde vande volle verlossinge. Haer wierdt gerecommandeert de Ziel van een die ses jaeren overleden was, den iever die sy hadde om voor de Zieltjens des Vageviers te voldoen, dee haer noch dese ter herten nemen en 9. dagen voor die te lijden, maer naer dese geen sekerheyt van de verloffinge gewaer wordende, was te vreden noch twee mael dry nachten te lijden, naer welke 15. nachten sy besondere en onuytsprekelijke vreught genoot.

Doen wierdt sy in den geest strengelijk verwekt om een Dochter te vermanen die haren roep verstooten hadt, en nu vast sigh resolveerde tot de werelt, van de welke sy niet en hadde gehoort noch oyt gesien. Sy en wist niet hoe dit aen te leggen;

daer

daer en tuſſchen liep al wat tijdt voorby, alhoewel ſy groote begeerte hadde om voor de ſelve te lijden al de pynen die Godt behagelijk waren t'haren regarde. Den Heere liet haer groote tormenten gevoelen, en onder deſe gaf hy haer ſulk een ſcherpe correctie over het uytſtel van die perſoon te vermaenen, dat haer als geduerigh inwendigh geſeydt wierdt, ſiet ik ſal die ziel uyt uwe handen vragen: waer door ſoo gedwongen zijnde; heeft ſoodanige middelen gebruykt, dat de ſelve, nochtans haer niet kennende is tot haer gecomen, en verandert heeft van voornemen. Den Heere heeft haer die perſoon laten ſien liggen in het hert van JESUS, haer verſekerende dat deſe plaetſe voor haer was om daer noyt uyt te ſcheyden, en dat hy haer met veel gratien ſoude begaven. Als *Thomas Gooſens* binnen *Brugge* den 27. van September 1689. was overleden en ſijn Suſter *Barbara Gooſſens* Beggyntjen te *Mechelen*, naer het Lof als Coſterſſe de Kerke hadde geſloten, en naer huys gonk, ſagh ſy haren Broeder als voorby de Kerk naer de poorte toegaen met de ſelve kleeren ſoo haer docht, daer hy mede deur was gegaen. Sy wierdt beroert en ſeyde: ik ſoude ſoo voorby gaen, want ſy en wiſt niet dat hy doodt was ende op den ſelven tijdt overleden; maer hy en ſagh niet om noch en gaf geen antwoordt: waer over ſy verwondert zijnde, ſondt tot haer Moeders, ook by andere Vrienden en bekende, om te vragen oft *Thomas* gecomen was, ende niemant en wiſter af: maer ſnachs quamper een groot geboſt op de koetſe van de Moeder, ende daer naer ſulk een groot getier dagh en nacht in 't Coſterſſen huys daer ſijn Suſter *Barbara* als Coſterſſe woonde, dat het niet om paſſeren en was, ſoo dat de Geeſtelijke veele remedien van de H. Kercke gebruykten. De Coſterſſe ſagh ſeer leelijk; ende op eenen tijdt in April 1690. haer affairen in de Kerk doende, ſoo was Sr. *Chriſtien Tolleneers* niet verre van de Communie-bank, en vraeghde aen Sr. *Barbara*, wat ſy

hadde

hadde datſe ſoo leelijk ſagh, ende ſoo ſy haer wat weygerachtigh oft traegh toonde om te antwoorden, want ſy die ſake ſoo ſtil en ſecreet hielden als ſy koſten: ſoo ſeyde de voorſchreven *Tolleneers* uwen Broeder is doodt, ende gy en hebt u voornemen oft geloften niet wel volbrocht, 't welk in der waerheyt ook ſoo was: want ſy hadde voor haer genomen 't Hanſwijk by onſe Lieve Vrouwe een Miſſe te doen leſen en een te hooren, ende boven dien een keirſſe te ontſteken, maer als ſy daer quam en had' ſy geen geldt genoegh by haer, en ſoo ſtelde ſy't uyt tot op eenen anderen keer, waer in ſy onachtſaem was gebleven: maer *Tolleneers* ſeyde: ik ſal naer Hanſwijk gaen; het welk ſy twee keeren heeft gedaen en ſeyde alſdoen aen *Gooſſens*: ik en mag niet ſeggen de vreught en blijdtſchap die ik gevoele, mits mijnen Biecht-vader den Eerw. Heer *Guilliam Sweerts* Capelaen het my verboden heeft. Ende niemant en heeft ſedert eenigh ramoer gehoort.

Den iever der zielen was in haer ſoo groot, ſoo tot die des Vageviers als andere, dat ſy ſedert de Goey-week tot half-ooſt niet meer als een uur en ſliep, want de pynen die ſy ſnachs (als voorſeydt is) voor de Zielen te lijden hadde, waren ſoo grouwelijk, dat, alwaer't dat ſy die pynen niet en hadde moeten onderſtaen, het wonder ſou geweeſt hebben dat een ziek Menſch ſoo lank coſt ſubſiſteren. Sy heeft ſoo groot betrouwen van de verloſſinge der Zielen, dat ſy nu zijnde vol pynen de ſelve aenroept tot haeren byſtandt, met vaſt en ſeker geloof dat ſy haer ſullen comen halen ſcheydende uyt deſe werelt. Sy is overleden den 19. van November 1693. en is op het Kerk-hof begraven. *Uyt de memorien van Jouffr. Marie, Catharien vander Hooge Beggyntjen van Mechelen.*

CATHARINA VAN ORSAEGHEN Dochter van Meeſter *Auguſtinus van Orſaeghen* Apoteker binnen *Mechelen*, is op het groot Beggyn-hof ontfan-

gen

gen den 3. Januarij 1639. en geſtelt in het Paſteels Convent om geproeft te worden, en haer ſelven te beproeven by een ſeer deugtſaeme ende diſcrete Meeſterſſe, genoemt *Helena Verdonk*, van de welcke wy hier vooren hebben geſproken fol. 444. onder de welke ſy naer het uytwendigh haer Novitiaet van onder-half-jaer, naer het Hofs manier, ſeer loffelijk volbrocht heeft, ende haer Profeſſie gedaen den 9. van October 1640. Sy heeft ſeer dikwils bekent dat hare hooverdye haer op het Beggyn-hof heeft gehouden: want alſoo ſy noch ſeer jonk was, en haer Ouders de reputatie hadden van groote middelen t'hebben, boven dien dat ſy de fraeyſte van alle de ſes kinders was, die Godt hun hadde verleent, bekent bynaer heel de ſtadt deur, ſoo lede ſy grooten aenſtoot, en ſommige Jonghmans deden al wat ſy coſten, jae ſtonden haer wachtende op hoecken en kanten om met haer tot ſpraek te komen. Maer alſoo haer Godt begaeft hadde met een Edele kloekheyt vervoeght met het aenkomende verſtandt, ſoo ſloegh ſyſe altemael af, nochtans niet ſonder grooten ſtrijdt.

Nu geprofeſſit zijnde gonk al eenige jaren wat ſlappelijk voorts, tot op ſekeren tijdt dat den Eerweerden Heer *Balthaſar Meremans* eens prekende in 't generael (het ſcheen hy geheel haer leven uytleyde) onder welck Sermoon ſy ſoo beroert wierdt, datſe het meeſte deel overvloeyde in tranen, en gonk naer 't ſelve by den voornoemden Heer Paſtoor in den Biecht ſtoel, en vraeghde: myn Heer heb' ik tot noch toe ſot oft dul geweeſt? waer op hy antwoorde, den tijdt is nu vervult, den tijdt is nu hier, en gaf haer couragie, want ſy was als een zee vol tranen: en van dien oogenblik af is ſy verandert en geworden als eenen ſpiegel der deught. Sy begoſt t'zaye hemden te dragen, ende op eenen ſtroey-ſak tuſſchen wolle lakens te ſlapen, menighvuldige diſciplinen te nemen, en veele andere werken van penitentie te doen: luttel te ſlapen, niet t'eten dat

leven hadt ontfangen, veel uren op eenen dagh in de meditatie ende inwendigh gebedt over te brengen: immers sy begost als eenen opgaenden dageraet haer te verthoonen, in sulker voegen dat de Oversten siende hare Godtvruchtigheyt, ende andere deughden haer gestelt hebben Priorinne; ende daer naer Meesterisse in het Convent der acht Saligheden op het selven Hof.

Het profijt dat sy door de gratie Godts gedaen heeft in hare onderdanen en andere, waer te lank om te beschrijven, want den Goddelijken Minnaer hadde haer begaeft met een wondere minnelijke soetigheyt om de jonkheyt tot Godt te trecken, ende in te drucken een groot exstime van hunnen roep, seggende, *Ik wenschte wel een Trompet te zijn om aen de heele werelt te verkondigen wat een geluk het is Godt te dienen, ende hoe den Beminden loont een kleyn versterving t'sijnder liefde gedaen.* Sy gebruykte dikwils dese gelijkenisse, *Waer het saken dat den Konink eenen armen bedelaer opname van de straet om sijnen minjon te zyn &c.* Door welke en diergelijke woorden de herten dikwils soo beroert wierden, dat sy vloyden in tranen.

Sy heeft wel ontrent twee jaren in dat Convent geweest sonder vlees oft vis te proeven, dat het sommige selfs van hare gemeynte niet en wisten, al saten sy dagelijkx aen een tafel: ende gelijk de Beggyntjens elk hunnen eygen kost doen, en dat nu d'een nu d'ander haer somtijdts iet presenteerden van hun potie, 't zy vis oft vlees, nam dikwils een weynig en rok'et, thoonende teeken van actien en dankbaerheyt en leyde het soo stillekens op haer taillioré: ende gelijck hare Priorinne *Elisabeth de Wachter* met haer seer confident was en haer maniere van leven kende, ende bynaer altoos neven haer aen de tafel sat volgens de manier, nam sy behendelijk den vis oft vlees van de taillioré, soo waren sy malkanderen behulpelijk.

Sy heeft seer menighmael een deel van haer eygen

gen potie ontrocken om aen den armen te geven, jae leedt groote pyn als sy niet geven en mocht. De Menschen sonden menigh-fout de armen by haer om datse haer deugden voor een deel kenden. Want sy was seer soet-aerdigh en compassieus, ook genegen om den armen en bedroefden te troosten. Als sy een gequelde ziele kende, dede haer beste om die te stillen, en als dit haer door de gehoorsaemheyt verboden wierdt, maekte dat andere persoonen alsulke bedroefde Menschen hielpen. Sy heeft somtijdts bekent dat sy by naer altoos in Godt was, en als haer gevraeght wierdt, hoe gaet dat als u lieden met d'een en d'ander moet spreken? antwoorde sy, *Ik segge Heere spreekt door my.* Sy heeft ook beleden dat sy veel jaeren selden ander meditatie gehouden heeft dan op de bloedige geesselinge Christi, uyt de welke sy grooten troost en profijt trok. Sy hoorde geeren geestelijke Liedekens singen, en alsoo scheen sy met den bedroefden bedroeft, ende met den blijden blyde, maer inwendig dunkt my dat sy onberoerelijk was, want volgens myn memorie heeft sy my wel geseydt, al viel en veranderde Hemel en aerde, niet en soude my beroeren.

Als ik eens sprak met den Eerw. Pater *Michael à S. Augustino* van hare deughden, die ik alsdoen noch veel meer in de gedachtenisse hadde als nu, soo antwoorde my desen Eerw. Pater dees eygenste woorden, het is een overschouwende Ziele.

Al eer sy in de Cluyse gonk, op eenen keer naer de H. Communie in haer gebedt, als in den geest opgetogen, wierdt, gelijk haer docht, geleydt in de tegenwoordige Cluyse: en was in 't Carmeliets Habijdt. Langen tijdt alsoo in den geest verslonden, sagh daer de manieren van leven die sy voorgenomen hadde, te weten noyt visch oft vleesch t'eren, noch oyt wyn te drincken, noch vruchten, als Druyven, Appelen, Peiren, Krieken &c. Noch in de spysen gebruyken, Suyker oft speceryen, ten zy in

groote ziekten, en selden Eyers, en te vreden zyn met gekokte kruyden, boven dien in eene geduerige stilswygentheyt ieder in sijn besondere Celle, jae buyten den Vasten, ende den Advent maer tweemael ter weke souden te samen spreken, tot welk volmaekt leven sy daer toe versocht en genoodt wierdt. Welk visioen haer geduerigh in den sin bleef, hoedanighlijk sy dat trachte te versetten oft niet, en meest achte voor eene tentatie, om haer in het Beggyn-hof te ontrusten

Sy heeft wel twee jaeren grooten strijdt geleden, soo dat sy dagh ofte nacht kost rusten, zijnde in volle benauwtheyt niet wetende wat sy doen oft laten wilde. Sy was lijdende eene geduerige martelie, mits de nature alle dese toekomende moeyelijkheden als den af-gank van het Hof, en op sprake der Menschen, niet wel kost overwinnen: want sy het Beggyn-hof seer extimeerde en beminde, soo dat sy haer qualijk conde resolveren om 't selve te verlaten: jae heeft dikwils geseydt dat daer eenen beul stondt om haer hooft af te slaen, darse liever haer hooft soude gegeven hebben als het Hof te verlaten: maer den goeden Godt gaf haer soo veel teekenen van sijnen H. Wille, dat sy dien moest volgen, volgens den raedt van wyse Mannen, want sy hier in niet lichtveerdigh te werk en heeft voortsgegaen.

Doen sy haer weygerachtig hiel en propost maekte van op het Hof te blyven en alles te versetten, wierdt sy dikwils soo styf dat sy haer niet roeren en cost, maer soo haest sy haer over gaf en gereet thoonde den wille Godts te volbrengen om soo naer de Cluys te gaen, kreeg sy subiet alle hare krachten wederom, en dee de affairen volgens haer plicht. Sy lamenteerde seer dikwils, en seyde, *Och Lieven! Och goeden Godt! laet my doch gerust op het Beggyn-hof, 'k sal al doen dat gy begeert.* Ten lesten bevindende dat het moest zijn, is sy in de Cluys gegaen den eersten van September 1658. ende den

achsten

achſten op onſe Lieve Vrouwe Geboorten dagh, heeft ſy verandert van habijdt, en is genoëmt *Tereſia à S. Elia*, en de Seer weerdige Moeder, doen ter tijt *Maria à S. Tereſia* aliàs *Petit*, door eene Goddelijke ſtraele verlicht, en heel verſekert wierdt dat dit Beggyntjen haer was toegeſchikt voor eene Medeſuſter, in die voorſeyde maniere van leven.

Hier wierdt ons Beggyntjen ſoo met het Goddelijk vier ontſteken ende Godt ſondt haer ſulk eenen trooſt, tot loon dat ſy ſoo veel geleden hadde, om hem komen hier te dienen: dat hare Ziele als ſmilte ende hare krachten niet genoeghſaem waren om het gewelt van deſe Hemelſche liefde te onderſtaen. Sy is naer de doodt van de voorſeyde *Marie Petit* aldaer langen tijdt Eerw. Moeder geweeſt, maer haer ootmoedigheyt was ſoo groot dat ſy wenſchte onbekent en vergeten te blyven, ſoo wel naer hare doodt als in haer leven: daerom heeft ſy ſeer weynig uytgeſproken oft geſchreven van het gene dat 'er inwendig paſſeerde, niet begeerende dat 'er naer haer doodt eenige memorie van haer ſoude weſen: ſoo dat hare oeffeningen ende deugden veel ſecreet gebleven zijn: want naer het uytwendig, en ſaghmen in haer geene uytſtekentheyt, maer hadde eene geſtadige ſwaerheyt over haer vervoeght met eene minnelijke vlijtigheyt. Dit evenwel heeft ſy met groote confidentie, apparent door Goddelijke ſchickinge vertelt aen Jouffrouw *Françhoiſe Ingrande*, tegenwoordige weerdige Moeder in de ſelve Cluyſe, dat onſen Lieven Heere haer ſigh differente keeren verthoont hadde in de gedaente van eenen *Ecce Homo*, met een ſeer droef en druckelijk weſen, hem ſeer beclagende over de ſonden der Chriſtenen ende principalijk van de Geeſtelijkheyt, welk compaſſelijk weſen ſy noyt en conde vergeten. Voorders heeft ſy noch bekent als dat onſen Lieven Heere ſigh ook eens verthoont aen haer hadde, als eenen ſchoonen Jongelink met een purperen rokxken aen, maer dat ſchoon weſen en

vriendelijkheyt en coſt ſy niet uytſpreken. Sy hadde een extraordinaris groot betrouwen met volle reſignatie op de goetheyt ende bermhertigheyt van Godt, en alſoo geduerigh verlangende ontbonden te zyn om by haren Goddelijken Minnaer te weſen, is ſy overleden den 2. van December 1693. ende begraven in de Kerk van onſe Lieve Vrouwebroeders, by den Autaer van onſe Lieve Vrouwe van Napels. *Uyt de ſchriften van I. C. Verhoeven.*

PIETERNELLE VAN BERSEL te *Mechelen* geboren is aldaer op het groot Beggyn-hof Beggyntjen geworden den eerſten van September 1681. in het Convent van den Soeten Naem JESUS.

Den goeden Godt heeft haer beſocht met veel Cruycen, ſoo van ziekten als vervolginge der duyvelen, in de welke ſy altoos ſeer verduldig is geweeſt. Sy kreeg den kanker in haeren boeſem, ende met alle deſe quaelen was ſy noch ſeer gedienſtig tot haren evennaeſten om de Liefde van Godt. Sy gonk uyt noodtſakelijkheyt in de Infirmerye, alwaer de Jouffrouwen haer Portiereſſe maekten, waer in ſy ootmoedelijk gehoorſaem was, en ſeer goethertigh tot den armen. Ten leſten wierdt ſy ſoo overvallen van den Kanker, dat ſy moeſt in de ziek-kamer te bedde liggen, en heeft alles met groote patientie verdragen. Sy wierdt ook berooft, ongetwijffelt door de Goddelijke ſchickinge, die haer in alles wilde beproeven van haren Biecht-vader den Eerw. Heer *Arnoldus Vermeulen* Paſtoor van dit weerdig Hof, want hy hadde het flerecyn, ſoo dat den Eerw. Heer *Zacharias Aerinkx* Capelaen van dit Hof haer den H. Olie moeſt geven, want ſy op onſe Lieven Heer Hemelvaert dagh berecht was, en heeft haer in alles ſeer gelaten ende gereſigneert gethoont: ſoo dat wy Godtvruchtelijk gelooven dat ſy Godt geniet voor dit cort lijden. Sy ſeyde voor haer doodt, dat ſy eene ſtrael licht ſagh in haer koetſe. Sy is overleden den 2. Junij 1699. en op het Kerk-hof begraven. Jouffr.

Jouffrouw MARIE CATHERIEN VANDER HOOGE te *Brugge* van seer treffelijke Familie geboren, is by haer Matante *Catharien Montanie* een seer deughdelijk en godtvruchtig Beggyntjen op het groot Beggijn-hof binnen *Mechelen* comen woonen nog seer jonk zijnde, die haer Nichteken seer gemanierelijk heeft opgekoestert, gebroken endo gemortificeert. Sy heeft haer in andere Scholen soo alhier als tot *Brussel* by geestelijke Dochters seer treffelijk doen leeren: sy was by haer altoos de eerste soo in de Schole als in den Catechismus, soo dat sy eenen spiegel was voor andere kinders, al waren sy ouder van jaren dan sy: ende nu tot haren ouderdom gecomen zijnde is Beggyntjen geworden by de voorseyde Matant den 28. Januarij 1670. ende hebben daer naer seer veele treffelijke kinders in den kost genomen, daer dese goede ziele geen kleyn geestelijk profijt heeft in ghedaen, want de kinders leefden bynaer gelijk Religieusen op hun Regels, van de welke veele ook zijn geestelijk geworden. Sy hadde een seer wonderlyke soete en respective maniere om de voorseyde kinders te leyden. Als haer Matant nu doodt was soo heeft sy stillekens opgebroken en ganschelijk begeven tot een afgetroken en eensaem leven, bestede dagelijkx veel uren in't gebedt en vereeninge met Godt. Gonk met de H. Gehoorsaemheyt van haren Biecht-vader bynaer alle dagen ten H. Communie, en liet haer van een ander Beggyntjen regeren die alhoewel godtvruchtigh en verstandigh nochtans seer contrarie aen haer humeur was, soo dat sy haer selven seer moest breken en mortificeren, dogh was eenige jaren ootmoedigh en gehoorsaem als een kindt; maer den goeden Godt verloste haer op een wonder maniere, vande welke sy veel geleden heeft met groote verduldigheyt, als ook van een Meysten, maer dees is by haer gebleven totter doodt toe, ende heeft hun alle bey-

de groote deught en goedt gedaen, want sy was seer goet-hertigh en liberael soo aen Kerken als aen Armen.. Sy wierdt van de Oversten Kerkmeesterisse ghemaeckt den 3. van December 1693. Den goeden Godt hadde haer begaeft met een sterk naturelijk verstandt, soo dat sy haer Officie seer loffelijk heeft bedient over de seven jaeren. Ende overmits den goddelijken Minnaer haer quamp besoeken met seer veele siekten en ook een quaet Been, 't welk haer is bygebleven totter doodt toe, soo dat sy te Bedde moest blijven liggen oft sitten, om welke redenen sy oodtmoedelijk van de Oversten versocht ontlast te zijn van haer Officie, her welk sy heeft verkregen den 19. van Februrij 1700. Het was een vreught om sien hoe die ziel, verlost zijnde van dese sorge, haer alleen met Godt bekommerde. Sy lagh op haer pijnelijk siek-bedde als eenen Seraphien ontsteken met liefde tot Godt, ontheght, soo men kost merken, van al dat buyten Godt was, en vloeyde van geestelijke propoosten als haer iemant quam besoeken. De Doctoors en Medecijns vonden geraetsaem, dat sy naer de plaetse haerder geboorte soude gaen, te weten te *Brugge* ende met eenen om in de Zee te baeyen: sy was gehoorsaem ende liet haer daer transporteren, alwaer sy is gestorven op Portiunculen-dagh den 2. van Augustus 1700. ten huyse van haer Suster een Weduwe, en is te *Brugge* begraven. Sy heeft beschreven de Levens van Sr. *Maria Smits* van Sr. *Maria Lemmens* hier vooren verhaelt met nog andere.

CATHARINA PEREMANS geboren in een Dorp Hingen genoemt, alwaer haer Ouders Lantsneeringhe deden, is op het groot Beggyn hof binnen Mechelen Beggyntjen geworden den 24. van October 1651. en droegh haer weynigh aen al 't gene dat de wereldt raekte. Haer Suster *Anna Peremans* is op 't selven Hof geprofest den 12. January

ry

ry 1655. een godtvruchtig Beggyntjen, die als een ſorghvuldige Martha beſorghde al het tydelyk en Huys-houwen. *Catharien* was een ſeer contemplative ziele, en brocht dagelykx veel uren over in het gebedt, en is dikmaels in de Kerk gheſien als onberoerlyk heel buyten haer ſelven. Sy wiert ſomtydts ſoo vervult en onſteken van de goddelycke liefde tuſſchen de geeſtelyke t'ſamen-ſpraek onder de Beggyntjens, by de welke ſy vry was, datſe gonk danſen al oft ſy ſimpel oft dronke waer gheweeſt van den invloet des goddelyken Moſt, die haer naturelyke crachten ook ſoo conſumeerde, datſe ſterk voetſel moeſt nemen om haer week lichaem t'onderſteunen. Sy gonk meeſt allen daghen, met oorlof van haeren Bichtvader ter H. Communie, en hadde in haer huys een cleyn Camerken, dat ſy voor haer verkoos, in't welk ſy haer dagh en nacht veel in vertrok, gevende daer den vollen toom aen den goddelycken invloet: Wat in't ſelve al gepaſſeert is hiel ſy om haer diepe ootmoedigheyt ſoo ſeer verborgen alſſe koſt; Want op dit Camerken en geraekte ſelden iemandt. Sy ſliep op eenen ſtroy-ſak en namp veel diſciplinen. Haer voornoemde Suſter *Anna* quam te ſterven den 25. January 1676. ende ook haeren Broeder Oratoor en Paſtoor eenen ſeer weerdigen Heer, waer door ſy groote middelen beërfde. Alsdan heeft ſy met raet van den ſeer Eerweerdigen Heer *Lackman* Preſiſident van het Seminarie binnen Mechelen, ende met den Eerw. Heer *Joannes de Wint* Canonik van onſe Lieve Vrouwe, opgherecht een Schole voor arme kinders, om alſoo door deſen middel te beletten de ſonden van de Jonkheyt. Want als iemant met haer begoſt te ſpreken van de ſonden die in de werelt geſchieden, wierdt ſy ontſteken als vier en vlam, en riep overluy *Koſten wy maer een ſonde beletten.* Sy nam de vuyle en rapachtige kinders by haer in huys om geluyſt en gekuyſt te worden, waer toe ſy twee oft dry geeſtelyke Dochters

hadde tot haer hulpe, die sy kost en huer gaf, en als dese kinders net en gesont waeren, dede die dan in de groote Schole, die sy in de stadt hadde op de Meulenstraet, in de welke de kinders leerden hunnen kost winnen ende in de Godtvruchtigheyt onderwesen wierden, waer van den voornoemden Heer *Joannes de Wint*, ende naer sijn doot den Eerw. Heer *Rickaert* Canonik van Sinte Rombouts Kerke de Biecht-vaders waren ende den Catechismus deden, alwaer somtijts 80. ja by de hondert kinders waren die daer besorght wierden naer ziel ende lichaem, en stelden daer Dochters en Meysens in, om alles te doen naer behooren: ende sy heeft somtijts bekent dat haer alle dese dingen niet in het minste en beletten, zijnde soo in Godt als boven alle veranderlijkheyt gecomen. Sy liet Godt door haer oft andere persoonen dit werk volbrengen seggende dikwils: *Belieft het Godt alles te niet te laeten gaen, hy magh't doen, het is sijn werk ik en geef daer niet om.* Sy was soo vry en liber van al dat buyten Godt was, dat al hadde de gansche werelt vergaen, sy en soud'er niet om gegeven hebben, oft men haer kleyn oft veel exstimeerde, sy was als onberoerlijk, maer alst de eere Godts begonst te raken, dan was sy om een geraektheyt te krygen, gelijk't in differente occasien heeft gebleken. Sy beoeffende in haren eygen persoon de H. Armoede in den hooghsten graet, en hadde een wonderlijke kleyn-achtinge van haer eygen selven, ende hadde selden meer als een habijdt, soo dat sy Sondaghs en s'werkendags veel een, en het selve droegh: sy hadde seer weynige doeken en ander lywaet voor haer selven, maer was wel voorsien van pallullen en vuyligheyt, waer in sy haer plaisier namp, en als sy hier over van de Oversten vermaent, wiert loegh sy eens. Men heeft haer luttel voor haer doodt doen eenen nieuwen ploy-rok maken, maer heeft dien weynig aen gehadt. Alle de goede werken die sy kost dede sy verborgen oft in't

in't heymelijk; want den lof der menschen vluchte sy, jae heeft veel geleden selfs van de armen. Sy hadde eene extraordinarisschе groote devotie en gemeynsaemheyt met de Heylige Engelen, sy sprak met hun al oft sy haers gelijkx hadden gheweest. Sy heeft veel H. Engelen laeten schilderen en die vereert aen sommige Kerken en persoonen. Sy heeft doen drucken een schoon Cransken (hier naer-volgende) van de H. Engelen, en die Boexkens wyt en breet gesonden en vereert, om soo door desen middel de Devotie van de H. Engelen te vermeerderen. Als men haer eenighe recreatie wilde aendoen en moest men maer van de H. Engelen spreken: en heeft van de Predikanten verscheyde reysen versocht dat het hun soude gelieven van de devotie tot de H. H. Engelen te prediken. Sy heeft wondere verlichtinghen en gratien van Godt ontfangen, de welke sy seer secreet heeft gehouden, doch men heeft somtijts al iet achterhaelt. Eens sprekende met Jouffr. *Francoisse Ingrande* weerdige Moeder in de Cluys noch in't leven seyde sy in groote confidentie, hoe dat sy gesien hadde in den Hemel dry setels, in den eenen sat haren Heer Broeder aen de rechte handt, en in dien op de slinker handt haer Suster. Doen vraegde Jouffr. *Ingrande* voor wie was den middelsten, en sy antwoorde met eene leege stem, die wacht naer my. Sy heeft den H. Geest dikwils gesien in de gedaente van een Duyve, ende Jesus aen het Cruys vol wonden, waer af het H. Bloedt liep over haer herte. Haer wierdt van iemant van haer goede kennisse gevraegt weynige dagen eer sy te bedde bleef liggen, naer eenige geestelijke brieven en Pampieren, en sy seyde dat sy die verbrant hadde. Eenige maenden voor haer doodt, hoorde sy sommige persoonen seer sweiren en blasphemeren tegen Godt, het welk haer ter herten soo is aengegaen (mits al haer spreken van Godt alleen was) dat sy sedert dien tijdt noyt gesonde ure en heeft ghehadt, en

kreeg

kreeg het water, ook de gemeyne opinie is dat sy daer af gestorven is: Want onder alle heeft sy eens aen sekeren fidelen vrient bekent, dat als sy nog een kindt was, sy eens een leugen hadt gelogen tegen haer Moeder, de welke haer opteyghde dat sy een glas gebroken hadde, 't welk sy loogende, van welke leugen sy altydt een leetwesen had af behouden en eenen schroom van alle sonden, want dese Godt-minnende ziel en kost niet gelyen dat haren lief-hebbenden Godt soo vergramt wierdt. Sy is overleden den 9. Julij 1707. ende in de Kerk begraven. Heeft veel jaren de Kerk met grooten iever als Organisterisse gedient. Uyt de memorien.

Cransken van de H. Engelen.

Bestaende in dry *Pater nosters*, tot dankbaerheyt aen de *Alderheyligste Dryvuldigheyt*, dat de goede Engelen in eene ootmoedige gehoorsaemheyt zijn blyven staen: daer de quaede Engelen door eene al te groote opgeblasentheyt ende hooveerdigheyt, Godt willende gelijk zijn, hun selven hebben geworpen uyt den Hemel, tot in den afgrondt der Helle. Ende in negen *Ave Maria*, ter eeren van de negen Chooren der Engelen, seer nut ende profijtigh voor Ziel ende Lichaem in't leven ende doodt.

Door den Eersten Pater noster

Bedanken wy de overgebenedyde Alderheyligste ende Ondeylbaere *Dryvuldigheyt*, over de groote goetheyt ende liefde, met de welke sy de Heylige Engelen in soo grooten getal ende in sulken verheven staet van volmaektheyt heeft geschapen, versoekende van hun, dat sy believen voor ons te bidden, dat Godt ons wilt geven de gratie, op dat wy geduerigh mogen trachten naer de volmaektheyt, levende in soberheyt ende suyverheyt, stortende

tende menighvuldige tranen, en ſuchten naer den Hemel, bewarende onder malkanderen den peys ende eenigheyt, ieder in ſijnen ſtaet, want deſe deughden (ſeght den *H. Bernardus*) deEngelen ſeer behaegen.

Door den Eerſten Ave Maria.

Verſoeken wy dat de HH. Engelen voor ons believen te bidden, dat wy dagh ende nacht hunne groote ſorghvuldige bewegingen ende vermaningen getrouwelijk mogen waernemen, om alſoo te geraken tot dat gelukſaligh eynde, waer toe wy geſchapen zyn.

Door den Tweeden Ave Maria.

Bidden wy de HH. Engelen dat wy altijdt aen hunne inwendige beſondere beriſpingen mogen gehoor geven, niet alleen in occaſie van doodt-ſonden, maer ook van alle dagelijkxſche ſonden ende onvolmaektheden: verſoekende ook hunne beſondere hulpe tegen alle bekoringe des duyvels.

Door den Derden Ave Maria

Verſoeken wy van de HH. Engelen, dat ſy ons van Godt believen eene waerachtige kenniſſe te verkrygen, om te mogen weten wat geluck ende profijt dat 'er gelegen is in geduerighlijk de vermaningen van onſen H. Engel Bewaerder waer te nemen, ende dat wy mogen weten wat groote volmaektheyt daer inne voor ons gelegen is, ende wat blijdtſchap en vreught de Heylige Engelen daer uyt ſcheppen.

Door den Tweeden Pater noſter

Bedanken wy de over-gebenedyde *H. Dryvuldigheyt*, over de overgroote goetheyt ende Liefde aen de HH. Engelen bethoont, waer door ſy in de ootmoedige gehoorſaemheyt zijn blyven ſtaen, daer ter contrarie die opgeblaeſe Engelen door de ſon-

de

de van hooverdye verloren hebbende de boven-natuerelijke ingestorte gratie, geworpen zyn in den afgrondt van d'eeuwige duysterniſſe, ſprekende den Arts-Engel *Michael* deſe woorden, *Wie is Gods gelijk.*

Door den Vierden Ave Maria

Bedanken wy de HH. Engelen, dat ſy van den eerſten oogenblik van onſe ontfangeniſſe in ons Moeders Lichaem, in het welke ontwijffelijk den duyvel den Menſch ſoude verſmachten ende te niet doen, ſonder den beſonderen byſtant der HH. Engelen, ende de volgende jaeren van onſe jonkheyt voor ons ſoo groote ſorge dragen, ſoo naer't Lichaem als naer de Ziel, ons thoonende allen 't gene ons noodigh is, gelijck den H. Engel gedaen heeft aen de bedroefde *Agar* in de Woeſtyne, haer aenwyſende eene Fonteyne, waer door ſy ende haer Kindeken (beſwykende van dorſt) behouden hebben 't leven, gelijk geſchreven ſtaet in't Boek Geneſis *Cap.* 21. *Verſ.* 17.

Door den Vyfden Ave Maria

Bidden wy de HH. Engelen, dat ſy ons believen uyt allen de menighvuldige perijkelen der ſonden te leyden, gelijk ſy Loth met ſijne Familie uyt den brandt van Sodoma ende Gomorra gebracht hebben, Geneſis *Cap.* 19. *Verſ.* 17.

Door den Seſden Ave Maria

Bidden wy de HH. Engelen, dat ſy ons believen te vertrooſten ende te verſterken in alle die menighvuldige aenvechtingen ende herde ſtryden des duyvels, aen de welke wy in dit leven onderworpen zijn, ende dat ſy ons willen leyden tot dat Hemels Vaderlandt, gelijk ſy lieden *Elias* verſterkt hebben om noch voorder te reyſen naer den bergh Horeb. 3. *Reg. Cap.* 39.

Door

Door den Derden Pater noſter.

Bedanken wy *d'Alderheylighſte Dryvuldigheyt* om dieſwille dat de HH. Engelen geduerigh voor ons bidden, altijdt voor den Throon Godts bereydt ſtaende tot onſen dienſt, ende beſorght weſende dat wy eens met hun mogen aenſchouwen dat Goddelijk weſen, ende mogen ontgaen dat vreeſelijk ende ſchroomelijk geſelſchap der quaede Engelen.

Door den ſevenſten Ave Maria

Bidden wy de HH. Engelen dat wy door hunne voorſprake, ons door een goet Chriſtelijk leven mogen bereydt maeken tot een geluk-ſalige doodt, op dat wy door hun gebracht worden in den ſchoot van *Abraham.*

Door den Achſten Ave Maria

Verſoeken wy de HH Engelen, dat ſy in de ure van onſe doodt, alſwanneer wy moeten aengaen dien ſchroomelijken ſtrijdt met de helſche geeſten, voor ons gelieven te vechten, op dat wy over hun de Victorie behaelen.

Door den Negenſten Ave Maria

Bedanken wy *d'Alderheylighſte Dryvuldigheyt* over allen den dienſt ende ſorge die wy in ons leven van de HH. Engelen hebben ontfangen, ende wenſchen hun veel gelukx over de groote gunſte ende weldaet d'welk ſy van Godt hebben ontfangen, waer door ſy altijdt in de gratie zijn blyven ſtaen, ende inder eeuwigheyt daer in ſullen volherden.

Rym Gebedt tot den H. Engel Bewaerder.

SOeten Engel Edel Wachte,
Die by dagen en by nachte
Over al myn ziel bevrijdt
Tegen duyvels liſt en ſtrijdt.

Als

Als de bleeke doodt ſal komen
Sult gy my dan ook vervromen,
Als mijn bange Ziel vol ſchrik
Geven ſal den leſten ſnik
Aen die uur' is't al gelegen,
Op het eynd' dan van myn wegen
Als het op een ſcheyden gaet
En Godts Oordeel voor my ſtaet,
Komt dan Engel my bevrijden
Wilt kloekmoedigh voor my ſtryden,
Doet my wel indachtigh zijn
Jesus Wonden en ſijn pijn:
Want het ſteunſel van te hopen
Syn vyf Wonden die ſtaen open,
Het is Jesus dierbaer bloet,
Dat my Saligh maken moet.
En Maria vol genaden
Hoop' ik, en ſal niet verſmaden
Myne ſuchten voor myn doodt,
Neen, 's is trooſtigh in den noodt
Als ik dan de doodt ſien naeken
En den pyl ſien veerdigh maeken,
Dunkt my goet, eer hy my wondt
't Samaritaenſche Vrouwkens vondt.
Eer ik in den Heer ontſlape
Ik met haer twee houten rape
O twee houten! O dat Cruys!
Is den ſchroom van't helſch gedruys.
Saligh Cruys ſoo rijk beperelt!
Grooten Standaert van de werelt
Waer op Chriſtus is geplant
Die vyf Wonden open ſpant,
Saligh Cruys door dees vyf Wonden
Waer op wy ons hope gronden
Altijdt toevlucht in den noodt,
Maer beſonder in de doodt.
Als den aeſem, als het leven
Nu op 't eynde gaen begeven,
Als de gen' die by my ſtaen

Seg-

Seggen: 't is met hem gedaen:
Dan ſal ik met vaſt betrouwen
JESUM aen het Cruys aenſchouwen,
Ik ſal met den Moordenaer
Nemen tijdt en Wonden waer.
'k Sal hem drucken aen mijn herte
Tot verlichting' van mijn ſmerte
Sijn vyf Wonden zijn alleen
Mijnen trooſt, en anders geen.
Och! wat trooſt ſal my dat geven
Op het eynde van mijn leven,
Als het Cruys ſal voor my ſtaen
En daer mijnen JESUS aen.
JESUS ſoo doorwondt, doorſteken,
Uyt wiens Wonden Balſem leken,
Die ons Sondaers heeft bemindt
Meer als Moeder oyt haer kindt.
Soeten JESUS Vriendt der vrienden
Wat een vlam gonk u verſlinden
Als gy ſtierft de bitter doodt?
Och u Liefde is te groot
Sulk een doodt voor ſulke Menſchen
Ach! wie had dat derven wenſchen?
s'Vaders Woordt, en eenigh Soon
Treedt en daelt uyt ſijnen Throon,
En neemt aen des werelts ſonden
En betaelt die met ſijn Wonden
En omhelſt die vreedtſte pijn,
Op dat ik ſou Saligh zijn.
Saligh hop' ik, ſal ik weſen
Door uw' Wonden uytgeleſen,
Door uw' Wonden door u Bloedt
Hop' ik JESU 't eeuwigh goedt.
Wilt den vyandt my bekoren
Seght hy dat ik gaen verloren,
Ik ſal roepen, dreyght hy my,
JESUS, JESUS ſtaet my by,
JESU in u open ermen.
JESU wilt my daer ontfermen

JESU mijn Samaritaen !
JESU bloedigh Pellicaen !
Als mijn leden dan gaen beven ,
Als de krachten my begeven,
Als mijn lippen worden peirs ,
Als ik houden ſal de keirs ,
Laeft my dan met die Syropen
Die uyt uwe Wonden loopen ,
Geeft my in die bange ur
Van dit dierbaer Confitur.
Wilt MARIA my geweerden ,
Dan wat van u ſeven Sweerden ,
Laet my van u droeffte pijn
In mijn doodt deelachtigh zijn.
't Paradys dat is gevonden ,
Door u droefheyt , door ſijn Wonden
En ik geef heel onbevreeſt
In ſijn Wonden mijnen geeſt.
Leert my Engel die nu eeren,
Overdenken Mediteren,
En uyt alder ziele kracht
Die doorgronden dagh en nacht.
Laet my nu uw' Leer-kindt weſen ,
Leert my ook dit Kransken leſen.
Op dat ik met hert en mondt
Groet ſijn vijfd'er hande Wondt.
Och dat uyt myn hert ontſprongen
Duyſent Cherubinſche tongen !
Och dat in mye ziele quam
Eenen Seraphin vol vlam !
Dat de blaeders van de Boomen
Dat het riedt lankx al de ſtroomen,
Dat het groen ontelbaer gras
Ieder een Trompette was :
Op dat ſy met hunne ſlagen
Heel de werelt mochten dagen ,
Dat 's u Wonden , dat 's u Bloedt ,
Vielen allen daegh te voet :
Wonden waren dan geen Wonden

Sonden bleven dan geen ſonden,
Want dat waer trooſt in uw' pyn
En wy ſouden Saligh zyn.

ANNA VERBRUGGEN t'Antwerpen van ſeer eerlijke Borgers geboren, heeft haren Vader ſeer jonk, en ſes kinderen achter-latende verloren. Sy is hier op het groot Beggyn-hof binnen *Mechelen* Beggyntjen geworden den 14. Mey 1652. en heeft in veele deughden uytgeſchenen, was ſeer devoot tot de H. Moeder Godts MARIA en ſocht out en jonk daer toe te verwecken. Want alſoo ſy in twee huyſen gewoont heeft, alwaer ook jonge Dochterkens woonden, van de welke de ſommige op dit Hof Beggyntjens geworden zijn, die bekennen alle hunne Oeffeningen en Devotien van haer geleert te hebben. Sy heeft veele jaeren in groote eenſaemheyt en afgeſcheydentheyt geleeft, ſoo dat men van allen dien tijdt weynig oft niet en connen achterhaelen. Sy heeft haer met conſent der Overſten in de Infirmerije begeven, alwaer ſy den kanker heeft ghekreghen in haer been, en doen is haer overgroote patientie kenbaer geworden, want den Barbier Meeſter *Renier* die wel twee jaren het ſelve heeft gemeeſtert, heeft ſeer dikwils haer haer doodt geſeydt *Anna Verbruggen* is een Heylige. Sy en heeft noyt geclaeght oft gekreunt: ende eenpaerlijk de meyſſens alle dry Beggyntjens ſegghen dat ſy noyt ievers van claeghde, maer dat ſy ſeer vredſamig en patientig was. Sy is overleden den 29. Auguſti 1707. en op het Kerk-hof begraven.

MESSEN.

HEt Beggyn-hof van *Meſſen* heeft ſijnen oorſpronk en naem gekregen van dry Dochters die men anders in't duyts ook noempt Meiſſens, de welke ten tyde van *Baudewyn Lilden* in Godtvruchtigheyt

en ſuyverheyt ſeer hebben uytgeſchenen ende aldaer begraven in groote achtinghe worden ghehouden. Hunne naemen zyn HERWIGIS, JUSTA en GHISELENDIS, ende waren Geſuſters gheboren van *Hezon* en *Ida* gehuyſche, die de ſelve hunne wettige Dochters in de vreeſe Godts hebben opgebrocht en het gebedt met de ſuyverheyt geleert beminnen. Het welk den duyvel niet connende verdragen uyt eenen verdoemden nijdt ſiende dat ſy nu houbarig waren, heeft dry onſuyvere boeven-wachters van de boſſchen opgeſtockt om deſe dry ſuyvere Dochters, die de beeſten van hunne Ouders hoedende waren, te onteeren. Ieder dan valt een aen de welke ſy noch door vleyen noch beloften oft dreygementen hebben tot hun beeſtelijk voornemen connen brengen. En in dit gevaerlijk geval zijn ſy alle dry op hunne knien gevallen ende hunne handen met bedrukte oogen naer den Hemel opheffende, hebben ſy den byſtant van de Heylige en ſuyvere Moeder Godts MARIA verſocht, ende ſiet de aerde heeft ſig ſelver geſcheurt, en heeft deſe dry Maegden ſoetelijk ingeſlockt op eenen oogenblik hunnen ſaligen geeſt gevende Soo dat ſy om ſoo te ſeggen hun graf hebben verbeden liever wenſchende te ſterven als Godt te vergrammen. Het welk deſe dry ſielen ſiende, zyn ſoo verbaeſt en benout geweeſt, dat ſy om hunne ſonden te beweenen alle dry Cluyſenaers oft Eenſaters zyn geworden. Op deſe plaetſe zijn ſoo veel wonderlijke teekenen geſchiedt dat door deſe de ſalige *Adela* Dochter van *Robert* Conink van Vrankryk Huyſvrouwe van *Baudewyn Lilaen.* Gravinne van Vlaenderen beweeght zijnde heeft aldaer een Beggyn-hof geſticht: ende de dry Maegden doende ontgraven, hebben hun noch knielende met de handen om hoog ganſch en onbedorven gevonden. Sy heeft de ſelve door den raedt van *Drogo* Biſſchop van Tervanen in't jaer 1060. in eerlijke kiſten geſloen, en in groote eerbiedinge gehouden. Dit ver-

haelt

haelt *Arturus van Munſter* Recollect in ſijnen boek der ſaliger Vrouwen op den 30. van November.

De boecken getuygen ons ook daer geweeſt te zyn in't jaer 1347 een ſeer vermaerde Vrouw-perſoon genoemt DULCIA, de welke langen tijt ſonder eten oft drinken (ten minſten ſuſpeckt van eenig bedrog) geleeft heeft met het nutten enkelijk met het Hoog-weerdig Heyligh Sacrament des Autaers. *Uyt Ryckel.*

NYVEL.

GRIMELOTH is Beggyne geweeſt te *Nyvel* in het Walſch Brabant. Sy heeft aldaer ſeer godtvruchtelijk geleeft, en ſy is de oorſaeke geweeſt dat den ſaligen *Gobertus* Graef van Scherpenberg in Lotharingen verlaeten heeft den kryg van deſe wereldt om ſig te begeven tot een vertrocken leven. Alſoo defen Graef een walge begoſt te hebben van de wereldt, en in veel Provincien ghefocht hadde een bequaeme plaetſe, om ſijn voornemen van Godt beter te dienen in't werck te leggen, en geen gevonden en hadde, is hy ten leſten gecomen te *Nivelle*: Hy hadde gehoort dat'er aldaer veel Beggynen waeren die vermaert waeren om hunne Heyligheyt en onder andere *Grimelotha. Gobert* dan gonk by deſe, en hy opende haer ſijn herte en wille, die hy hadde van Godt voor goet te gaen dienen, de welke naer dat ſy Godt vierigh-lijk gebeden hadde, onſteken zynde door den H. Geeſt, hem rade dat hy recht ſoude gaen naer 't Clooſter van Villers, eer hy ſoude naer huys keeren, 't gene aldus volbracht wierdt. *Uyt de Legende van Nederlant.*

ELISABETH van GRAVE is met haer Medegeſellinne *Grimoleth* Overſte geweeſt van twee duy-

sent Beggynen, de welke ontrent *Nyvel* leefden. Van dees twee leestmen dat soo sy 't saemen eens reysden en op den weg qnamen te dolen en eenen bosch voor hun sagen, hebben begonst te vreesen en te weenen: maer siet uyt het hout komt hun eenen schoonen en wel-gemaekten Jongman te gemoet, die de bedruckte Jouffrouwen beleefdelijk groet en vraegt waer sy henen willen. Sy noemen hem de plaetse; seer wel seydt hy, comt ik sal U. L. voorgaen ende daer leyden. Hy gaet hun voor, sy volgen, maer niemant en sprekt: en soo sy nu de plaetse, naer de welke sy gongen, in't gesigt hebben, soo verdwijnt op eenen oogenblik den leydts-man. Sy vallen ter aerde, en wederom aen 't krijten, om dat sy met hun sauve-garde (geensints twijffelende oft 't was eenen Engel) niet een woordt gesproken en hadden: en inkomende loofden en bedankten Godt Almachtig over het betoont weldaet, en verweckten malcanderen om den selven voorts aen uyt ganscher herten versterckt door sijn gratie te dienen. *Uyt de Legende van Nederlandt en Thomas van Praten uyt d'Order der Predikheeren Doctoor inder Godtheyt en Suffragaen vanden Bisschop van Camerijk.*

Op den selven tijdt onder dese Beggynen van Nyvel leefde DIEDELA MAEGT, de welke aldaer vermaert geweest heeft om haer Heyligheydt, en saliglijk gestorven is. Men verhaelt van dese, dat sy eens op sekeren Kersnacht vieriglijk overpeysende het wonderlijk Mysterie alsdan geschiet, dat niet alleenelijk het soet Kindeken JESUS voor haer verscheen, maer ook sig liet in haer armen opnemen, den welken sy met de alderteerste liefde omhelsende en kussende, soo quamp haer op eenen bot in den sin de gedachtenisse van sekeren godtvruchtigen Religieus van Villers, den welken sy seer beminde: ende gelijkerwijs aen de goey vrienden alle dingen gemeen zijn, soo sprak sy het Kindeken JESUS in der voegen aen: *Ach! soeten* JESUS

verre

verre zy van my alſulke jonſten van u t'ontfangen ſonder mynen goeden vriendt daer van deelachtigh te maken: aen welkers pure liefde dit minnelijk en goddelijk Kindt willende voldoen, ſy ſelven ook aen dien Religieus Miſſe leſende te Villers heeft veropenbaert, als oft ſy in ſijn handen het Kindeken JESUS overleverde, den welcken hy aen haer te Nyvel wederom gaf. Deſen lettende op alle deſe wonderlijkheden is corts daer naer, met oorlof van ſijnen Abt, gegaen naer Nyvel, om over deſe ſelſaeme ſake met haer te ſpreken. Ende hy en hadde haer qualijk gegroet, oft hy verwondert hem noch meer als ſy hem de reden van ſijn bykomſte verklaerde. Waer uyt blijkelijk wordt d'Heyligheyt van deſe Maegt. *Uyt Thomas van Praten.*

GUIDO heeft eerſt Schole gehouden te *Soignies* een ſtedeken van *Henegauw*. Hy en hadde in ſijn jonkheyt maer eens een Vrouwe door een onbedachtigheyt wat te los beſien, en dit veroorſaekte hem ſoo felle bekoringen, dat hy noyt nacht en ſliep, oft hem docht (ſelf naer dat de Vrouwe doodt was) dat deſe gedüerigh by hem was ſonder de andere bekoringen de welke hy by dage hadde. Soo hy gewaer wierdt dat den duyvel niet op en hieldt van hem te quellen, heeft hy eens heymelijk by nachte het graf van deſe Overledene Vrouwe geopent, en ſijn aenſicht ſoo lank gehouden over dat rot Lichaem, dat hy van den ſtank by naer verſmacht zijnde, achterwaerts om viel, al oft hy doodt geweeſt hadde. Dat kloek werk heeft den Heyligen ſoo ſeer geholpen, dat hy daer naer noyt geen gevoelen meer gehadt en heeft van de vleeſchelijke bekoringen. Hy is Paſtoor geworden van 't Beggynhof te *Nyvel* alwaer hy Godtvruchtelijk geſtorven is. *Cantipratanus Suffragaen* van *Cameryck* uyt het Order van *S. Dominicus* vertelt, dat ſoo haeſt als ſijn Ziele uyt het Lichaem geſcheyden is, de ſelve haer verthoondt heeft aen iemandt die veer-

thien mylen van daer was. *Uyt de Legende van Nederlandt.*

MARIE OIGNIE is te *Nyvel* van middelmatige Ouders geboren : ende alhoewel sy overvloedige Rijkdommen hadde, en heeft nochtans noyt op de selve haer hert gestelt, besonderlijk als sy door Goddelijke veropenbaringe geweten heeft dat haer Moeder om de onrechtveerdige goederen tot de eeuwige pijnen verdoemt was : welke Moeder haer ook gedwongen heeft te trouwen : maer den Houwelijken staet en heeft aen haer deughden niet te kort gedaen. Sy sliep op d'aerde, droeg haire kleederen, dede veele goede werken ende door een gemeen consent van gehouwde, zijn sy Suster en Broeder geworden : en hebben alsoo t'samen te *Willebrucht* by *Nyvel* langen tijdt de Melaetsche gedient, *Marie* wachte haer soo van de kleyne dagelijksche sonden, datse op veerthien dagen tijdt qualijk eens een onbehoorelijk gepeys en hadde. Eens daeghs en seer soberlijk tegen den avondt nam sy haeren nootdruft, sy en dronk geenen wyn, proefde noyt vleesch, selden vis, en dan maer ook van de cleynste. Sy onderhieldt haer met fruyt en kruyden. Sy heeft dry jaeren van H. Cruys Verheffinge tot Paesschen toe te water en broodt gevast, droeg eenen rouwen sack op haer Lichaem : haer kleederen waren gemeyn, en als gelijk met het Goddelijk vier gevoyert en vreesde sy de felle coude niet. Godt heeft haer in den droom veel heymelijke saeken getoont en met besondere openbaringen besocht. Christus was haer gepeys in het hert, het woordt in den mondt ende een model in haer werk.

Sy dede haer uyterste beste om alle de werken van bermbertigheyt in te volgen. Sy en hiel noyt op van Godt nacht en dagh te bidden, den witten doek die sy op haer hooft droegh liet sy voor haer oogen sinken, en gonk alsoo met geboogden hoofde in alle ootmoedigheyt haeren gank henen. En

om

om dieſwille dat ſy te *Willebrucht* al te ſeer naer haeren ſin van 't volk beſocht wierdt, ſoo heeft ſy door Godts ingevinge met conſent van haeren Man Jan, en ook van haeren geeſtelijken Vader Meeſter *Guido* haer vertrocken by de Canoniken Reguliers van *Oignies*, alwaer ſy dikwils als eenen anderen *Jacob* op een klaerblinkende Leere geſien heeft d'Engelen op en af gaen.

Sy temde ſoo haer Lichaem dat ſy in menige jaren niet een ongeregelde beroerte en gevoelde: en gelijk eens ſekeren Mans-perſoon met een ſuyver en geeſtelijke liefde haer by der handt nam, en hy daer door een vleeſchelijke beweginge kreeg, 't welk ſy niet en wiſt, is 'er een ſtemme uyt den Hemel gekomen die ſy alleen hoorde, ſeggende in 't Latijn *Noli me tangere*, welke woorden ſy niet en verſtondt, ende de ſelve verhalende aen den anderen die haer by der handt houde, en die woorden wel verſtondt, heeft haer laten gaen, ende op andere tijden ſig wel gewacht van haer meer te raeken.

De duyvels haer gebedt niet connende verdragen, ruyſchſten tegen haer met gewelt en maekten groot getier al kermende en klagende Sy hoorde in tegendeel dikwils de Engelen in den nacht ſingen, met de welke ſy de reſt van dien ſonder ſlapen overbrocht.

Den val der zielen bedroefde haer ſeer, daerom heeft ſy van Godt gevraegt eenen goeden Predikant die hun tot af-ſtandt der ſonden en tot een waerachtigh leetweſen ſoude brengen: en alſoo 't gene ſy niet en conde doen door haer ſelven, heeft ſy door hem uytgewerkt en gebrocht tot beterniſſe van leven. Al haren trooſt en beſondere hulpe was het H. Lichaem des Heeren 't welk ſy niet lank derven en coſt, ook in de ziekte van haer doodt, als ſy niet eten en conde oft eenig broodt rieken alleenelijk, nam ſy 't ſelve lichtelijk en ſonder moeyte anders niet 53. dagen nuttende.

Ses jaeren voor haer doodt heeft ſy de ſelve voorſeydt aen *Guido* haeren Schoon-broeder, en als

nu 't leste gecomen was en conde haer van blijdtschap niet onthouden, namentlijk de dry leste dagen, dagh en nacht in de Kerk singende: en den duyvel hem aen haer veropenbarende, soo sy hem sagh, heeft hem geboden te vertrecken en gong soo voorts in 't singen van den blijden *Alleluia*. Nu tijdt zijnde heeft de H. Moeder Godts haer vermaent den H. Olie te ontfangen, en alsdan hebben alle de Apostelen haer bedde omringelt: den *H. Petrus* toonde haer de sleutels van sijn macht, en beloofde haer den intree van den Hemel; jae Christus selver beloofde haer te leyden in 't Heylig der Heyligen. Sy vraegde dan, niet dat sy het niet en wist, maer om de grootte der belofte, *Wel wat is dat myn goedertierentheyt* (soo noemde sy haren Beminden) *geleydt te worden in't Heylig der Heyligen*? Als sy nu dan Geoliet wierdt, heeft Christus gebenedijdt sijnen Standaert van 't Heylig Cruys geplant aen haer voet-eynde, en sy heeft alsdan gevoelt de wondere uytwerkinge van den H. Geest, de welke geschiede in de lidtmaten die gesalft wierden. Haer zijn toegesonden tot troost *Joannes van Dienant*, die sonder Vagevier nu met Godt was in den Hemel: ende Broeder *Richaert Meneser* Capelaen een goedt en Heylig Man, alhoewel hy dan noch in 't Vagevier wierdt wederhouden.

Sy is gestorven den 23. Junij in 't jaer 1213. dry en dertig jaren oudt zijnde, en begraven te *Oignie*. De Heyligheyt van haer leven is altijdt soo over al bekent geweest, datmen reden heeft van sig te verwonderen, waerom dat'er niet gearbeydt en is om haer te Canonizeren, en dat sy noch niet opentlijk geviert en wordt. Dit is geoorloft, oft immers wort gedoogt te *Oignies*, alwaer haer Lichaem met groote eerbiedinge bewaert wordt. 'T is in't jaer 1609. by last van den Paus *Paulus* den V. uyt de aerde verheven, en door de sorgvuldigheyt van *Franciscus de la Bussiere* Bisschop van *Namen*, den genen het selve leyde in een silvere Kasse, om dit te verheffen

heffen op den Autaer der Kerke van *Oignies*, al of de Heylige Gecanonizeert waere. *Uyt de Legende van Nederlandt.*

De Gelukſalige JULIAENE Priorinne van *Mont Cornillion* by *Luyck*, wiens deugt van JESUS Chriſtus beproeft is geweeſt door verſcheyde quellingen, de gene haer ſoo van buyten als van binnen haer Clooſter wierden aengedaen, om dat ſy ſtantvaſtig was in alles oprechtelijk te doen onderhouden, en niet het minſte toe en liet tegen den Regel, aen haer eygen Suſters, die begoſten te komen tot een verſlappinge, waer door deſe ſigh tegen haer ſtelden, gelijk ook het wereltſch volk de welke den Regel van het Clooſter ſochten te ſtooren door hun beſoek en geloop. Selfs is ſy gepraemt geweeſt haer wooninge te verlaten, en haren toevlucht nemende naer *Namen*, gonk ſy by de Beggynen, dat is de Dochters van de H. Begga onder de welke ſy leefde in een groote armoede.

Uyt het gene nu geſeydt is kan men ſien wat AGNES, OZILIA en ELISABETH met haer geleden hebben. Sy zijn alle dry geſtorven voor *Juliane*, eerſt *Agnes* en *Ozilia*, en daer naer *Eliſabeth*, korts achter een. Als het doodt Lichaem van *Eliſabeth* volgens de plegingen wierdt afgewaſſchen, begoſt *Juliaen* bitterlijk te krijten, en ſoo ſy van de Abdiſſe, in wiens Clooſter ſy alſdan waren, daer over beriſpt wierdt, antwoorde ſy: dat ſy niet en weende over haer geſtorven Suſter, maer over haer ſelven. En ſoo de ſelve Abdiſſe daer naer bemerkte dat *Juliaen* niet en badt voor *Eliſabeth*, noch ſelf van de gene die haer beſochten geen gebeden voor deſe en verſocht, en haer vraegde hoe ſy dit ſoo dede, ſeyde ſy met een minnelijkheyt: datmen de Heylige ongelijk doet, alſmen Godt voor deſe bidt. *Uyt de Legende van Nederlandt.*

Van een Beggijntjen dat het Sermoon hoordt.

ALſwanneer den vermaerden Predikant *Joannes Polinus* uyt het Orden van den *H. Dominicus*, preekten iu't diſtrict van *Nyvel* voor de Beggyntjens, op den Feeſt-dag van de Heylige Apoſtelen *Philippus en Jacobus* den eerſten dag Mey: en voor begrijp hadde genomen de woorden van den *H. Joannes Evangeliſt* aen ſijn 15. *Cap. Soo wie in my blijft, ende ik in hem, deſe brenght veel vruchts voorts*: en op deſe woorden wonderlijke dingen hadde uytgeſproken: ſoo heeft een oudt-ſettig Beggyntjen uyt devotie begoſt te ſchudden en te beven: ende gelijk haer Mede-ſuſters haer vermaenden ſtil te ſitten, en den Predikant klaerlijk betoonde dat het anders niet en konde zijn, ſoo is haer hert hier van ſoo vol geworden, dat het als gelijck een fleſſche gevult met nieuwen Wijn ſonder locht, is geborſten, gevende een groot geluydt, met ſtortinge van veel bloedt, en alſoo in de tegenwoordigheyt van de volle vergaderinge haren geeſt gegeven. *Uyt Thomas van Praten.*

BEGGYNTJENS.

ONtrent het jaer 1226. is een wonderlijke ſaeke in en rondtsom de ſtadt van *Nyvel* geſchiedt: alwaer doen ter tijdt over de twee duyſent Beggyntjens woonden, van de welke die de Godtvruchtigſte waren, wierden bevangen van ſeker quale, gelijkmen nu noemt S. Anteunis vier, en van de ſelve groote pijnen hadden.

Maer ſoo alſulke in de Kerke van de *H. Geertruy*, Suſter van de *H. Begga* quamen oft gedragen wier-

wierden, geneesden sy terstondt, ende de lidtmaten van het vier verbrandt en mismaekt, kregen huu voorig couleur en gebruyk. En op dat men 't selve als geen particulier Mirakel voor de Beggyntjens en souden houden, maer alleenelijk by geval soo geschiedt te zijn, soo is't gebeurt dat sekere werelijke Dochter ontrent *Nyvel* ook met dese plage bevangen, gebrocht zijnde binnen de stadt, en in de Kerke, heeft begost te roepen en te seggen: *O! Heylige Geertruy, ik en ben immers geen Beggyn, waerom dan wordt ik met dese plaegh geplaegt?*: en siet haer ontsteken handt met een deel van den arm als een verbrande kole, is van haer Lichaem gevallen, de *Heylige Geertruy* haer antwoordende, *Om dieswille dat gy geen Beggyn en zyt, soo en sal u genesinge ook niet gelijk zyn, gelijk die van de Beggyntjens is.*

Wat en moeten hedensdaeghs die goede Zieltjens noch niet al lijden, 't wordt hun al toegesonden: maer gelijk het vier het goudt, de vyl het yser, den schrabber den steen, het heet yser den kanker, de sage het hout, de looge het lynwaet, den wan het koren, het saut het vleesch, den oven het broodt, den hamer de versaminge, volmaekt en suyvert, dat doet de quellinge, aen alle Beggyntjens.

Maer gy Dochters en naerkomelingen van de *H. Begga*, al is't dat U-lieden den tegenspoet van een scheurt, de verdruckinge slaet, de ellenden beroeren, de persingen verstooren, d'ongelucken bedroeven, patientie: Couragie ten is geen vreedtheyt maer eenen strijdt, noyt en is aen d'onnooselheyt iet schadelijk: de kleyn gemoeden achten het geluk, maer den tegenspoet onder de voeten trampelen, comt de genereuse toe. Hoe groot en swaer, met'er tijdt wordt het licht en kleyn: ende het vindt al sijn vreught vroeg oft laet, 't gene rechtsinnelijk en eenvoudig geschiet. *Uyt Thomas van Praten.*

OOS.

OOSTERWYCK.

IN't Maegden-huys oft Beggyn-hof van *Oosterwyck* dry mylen van *s' Hertogenbosch* sijn veel Beggyntjens gestorven met groote meyninge van Heyligheyt, onder de welke sijn geweest *Emerentiaen de Bruyn*, de welke een half jaer te vooren, haer doot heeft voorseydt. Sy is gestorven in't jaer 1605.

En *Helwigis* van de welke den Eerweerdigen Pater *Justus Lanspergius* Cathuyser soo veel hiel, dat dien verlichten Man, die sonder Vagevier naer den Hemel is gevlogen, dat hy naer sijn doodt wenschte van haer gebeden deelachtigh te mogen weesen. *Uyt Ryckel.*

MARGRIET NYS Beggyntjen van Oosterwyk was naer den uytwendigen schyn arm van middelen maer rijk van deugden voor Godt. Sy was in alles onderdanig aen haer Overste, beminde de Godtvruchtigheyt uytter herten, loofde den Heere nacht en dagh, noyt van den goddelijken dienst af blijvende. Haer handt-gewin was kleyn, boven dien gedurig siekelijk. Ten leesten is't geschiet niet meer connende dat sy heeft moeten blijven liggen en al verteert dat sy hadde: sy doet myn Heer den Pastoor ontbieden, wenschende hem een woordt alleen te spreken: gekomen zijnde, al die in de kamer waeren zijn uytgegaen, als sy dan tot hem seyde uwe Eerweerdigheydt heeft my heden beschaemt gemaeckt. Want sy en wist niet beter oft hy hadde corts te vooren haer besoeckende twee Pistolen voor een aelmoesse aen haer hooft-eynde geleyt: hy seyde recht uyt dat hy daer van niet en wist: en seyde hier op: ik versekere u mijn Heer op mijn ziele saligheyt, dat ik niet meer en hadde, als dry oortjens voor dat die twee pistolen daer geleyt waeren, 't welk sy aerdiglijk uyt ootmoedigheyt hadt

hadt gevonden om te decken het groot betrouwen, dat sy in Godt hadde. Den Pastoor en conde dat goudt niet genoegh besien : en 't selve wisselende heeft de goddelijke gifte tot gedenckenisse en eeuwiger memorie van het geschiet weldaet bewaert. Sy is vol van deughden gestorven den 15. van de Oost maendt op onse Lieve VrouweHemelvaertsdag in't jaer 1588. *Uyt Ryckel.*

Het Beggijn-hof in de Vryheydt van *Overeysch* wordt ghenoempt onser Lieve Vrouwen-dael gesticht ontrent het jaer 1331. door dry manaftige Vrouwen te weten, *Joanna Gevaer*, *Comperia* .... *Cocqueroul* ende *Joanna de Ridder* de welke t'samen fraey en overvloedige middelen hebbende, bovendien van Godt met een levendigh geloof begaeft zijnde, van de schijnelijcke tot de waerachtige deught sig keerende, als mede hun gemoet naer den Hemel opheffende, op dat sy naer hunne doodt in de gedachten van hunne kinderen, de welke sy niet in de wereldt geteelt, maer aen Christo JESU gebaert hadden, souden herleven : Het welke sy ook verkregen hebben : Want soo haest de plaetse Godt ende sijne Alder-heylighste Moeder toe geeygent was, quam naer de selve het volk tot alle Diensten soo geloopen, dat de Kerk scheen te cleyn te zijn alhoewel 88. voeten lank en 26 breet: nog t'en was geen wonder, aengesien alle de menschen die aldaer tot het miraculeus Beelt van onse Lieve Vrouwe hunnen toevlucht naemen, gevoelden terstont soo verlichtinge als verlossinge van hunne quaelen, namentlijk die, de welke met de kortsen bevangen waeren. *Uyt Brabantia Mariana Aug. Wichmans Abt van Tongerloo.*

Ter plaetse zijnde hebbe die seer vervallen gesien; en my wiert geseydt, als dat de Beggyntiens kreghen uyt de Fondatie een mudde Graen, dry wissen Wis-hout, 100. bastaert Mutsaert, een meule-vat Erten: dry stuyvers geldt op Witten Donderdag, twee paer Schoenen op dry jaeren, eenen

pot

pot Smaut en alle weken een portie. 'T is te vreesen dat het leſten ſal te niet gaen met deſen troebelen tijdt, och Heere verleent ons peys.

RUREMONDE.

HEt is wel eenen grooten lof voor de Beggynkens van *Ruremonde*, datſe ſtil, eenvoudig, en godtvruchtig waeren: en dat hunnen huyſraet niet en beſtont in koſtelijke meubelen maer wel in opgehoopte deughden: midts ieder maer een ſlecht kleeken en hadde, en voor hun de ſmaekelijkſte ſpyſe was die, de welke den grooten honger voorſtelde. Men ſag in huys maer Setelkens, Wielkens en Rooſterkens. Waſſer iet prysbarig 't waeren de Schilderykens, niet om de konſt oft verſcheyde coleuren, maer om datſe hun tot godtvruchtigheyt beweeghden, ſoo dat ſy tuſſchen het handt-werken ook niet en conden ophouden van bidden. Twee van deſe Maegden, welkers naemen onbekent zijn, ſullen 't gene geſeydt is genoeg proberen. Sy woonden 't ſamen, daer en viel niet op hun te ſeggen, ſy waren geſedigh en lief getallig. Als ſy s'avonts gongen ſpinnen, waeren ſy meer aendachtigh om Godt te behagen als op de taeke die ſy aengenomen hadden te doen. Sy ſtelden tuſſchen beyden een kuſſeken om Jeſuken daer op te ſitten. Wel koſter meerderen loon voor ſoo een ſimpelheyt gegeven worden? midts JESUS daer ook ſienelijck quamp op ſitten. Hunne onnooſelheyt en heeft alſulk een geluk niet connen verſwijgen: maer als oft ſy een Fabel verhaelden, en onweerdigh van ſulk een groot weldaet, wierden ſy uytgelacchen, en om met meerder reden met hun te ſpotten, ſoo zijnder aen hun wooningen twee kurieuſe s'avonts gecomen om door de ſplete van de venſters te ſien wat van deſe ſake was. Godts goedertierentheyt om hun afgunſtigheyt en bleef niet achter, maer ſat

als

als op ander tijden in ſijn gewoonlijk plaetsken. Deſe ſien ſy ſpinnen en tuſſchen de Wielen een ſoet lief kindeken op't kuſſeken ſitten, dat de neerſtige werkerſſen toelachte, en een ſtuer aengeſicht keerde tot deſe beſpieders verwondert van de waerheyt, maer nog meer als ſy gevoelden, dat Godt door ſijn averechts geſicht hun hert geraekt ende coragie ingegeven hadde om hun te beteren: Soo dat de ſtraffe van hunne curieusheyt en ongelooffelijkheyt den loon is geworden van hun heylig leven en eeuwige glorie. Want ſy leefden daer naer ſoo, als oft ſy gedurighlijk het Kindeken JESUS voor hun oogen hadden, en zijn ten leſten ſoo godtvruchtelyck en onnooſelyck geſtorven dat ſy verdient hebben (die ſy te voren maer met hunne oogen geſien en hadden) nu met beyde hun armen mochten omhelſen. *Uyt Ryckel.*

GEERARDE van BIECHDEN noch maer ſeven jaeren oudt zijnde heeft haer maeghdelycke Suyverheyt Godt op-gedragen, het welk den Heere ſoo aengenaem is geweeſt, dat hy haer heeft door ſijnen goddelijken byſtandt van alle vuyle ongeregelde inbeeldinge beſchermt ende bevrydt. Sy was in't gebedt ſoo met Godt vereenight en in hem opgetogen en verſlonden, dat ſy meynende maer luttel uren, nochtans al veele dagen achter een in't ſelve hadde volherdt. Onder alle de wonderlyke Myſterien van Godt en conde ſy hem niet genoeg beſonderlijk bedancken over de groote liefde, die hy hadde gehadt van ſijn ſelven in't Hoogweerdig H. Sacrament des Autaers aen de menſchen te geven. Sy hadde te Colen, alwaer ſy te vooren in het Beggyn-hof gewoont hadde, eenen Biecht-vader gekregen die, om haer te proeven ende in de ootmoedigheyt te oeffenen, al dikwils haer verbood tot de H. Communie te gaen: en alhoewel ſy aen hem gehoorſaem was en liet daerom niet Godt haer overgroote begeerte op te offeren, het

welk Godt soo aengenaem was dat hy (als den Prieſter in't H. Sacrificie der Miſſe de geconſacreerde Hoſtie in twee gebroken hadde) door eenen Engel dede een deel opnemen en haer in den mondt ſteken. En om dat den naem van haer heyligh leven de ganſche ſtadt door verſpreyt zynde, ſy haer in een groot perijkel van ydele glorie bevondt, is ſy (alle haere meubelen en geldt aen den armen uytgedeylt hebbende) met een andere Geſellinne, *Agnes* genoemt, uyt Colen te voet, haeren koſt onderwegen bedelende, naer den Boſch gecomen, alwaer ſy in het Beggyn-hof een kleyn huysken becomen hebbende, leefde alnoch langen tydt van de aelmoeſſen, die ſy omgaende kreeg, tot dat haer deugden wederom kenbaer zynde, heeft dat bedelen moeten achterlaten. Hierentuſſchen, gelyk ſy met alle neerſtigheyt trachte de volmaecktheyt in te volgen, ſoo heeft ſy eerſt voor al ſig ſelven ſeer in de verduldigheyt moeten oeffenen ſoo hier als te Colen van de quaey tongen en achterklap, die ſy van haer uytſtroyden, niet alleenelijk het gemeyn volk, jae ſelfs ook veele geeſtelijke, geleerde en heylige Mannen, ſiende dat haer maniere van leven hun in den eerſten vremt docht, 't ſelve niet en conden approberen, tot dat het goddelijk licht alle deſe donkere wolken van laſteringen heeft geſcheyden en doen verdwijnen, om de welke ſy noyt achtergelaeten en heeft haer dagelijkſche Oeffeningen, toonende ſig ſelven altoos bly-geeſtig en verduldig over alle deſe valſche beſchuldingen. Sy en ſliep noyt op een bedde, noch en gebruykte oorkuſſen oft lynwaete lakens, uytgenomen ſiek zynde, maer lank in den nacht biddende op haer knien, overvallen van den vaeck viel ſy op haer hielen, vattende ſtoel oft bank om haer hooft op te ruſten, tot dat ſy de natuere een luttel tijdts hadde toegegeven. By haer vaſten en groote onthoudingen voegde ſy al ſwaere lyf caſtydingen, als diſciplinen, hayre kleederen, yſere

riemkens

riemkens en beſonderlijk twee viercante berdekens vol van ſcherpe pinnekens, de welke ſy by gelyckeniſſe van eenen Schapulier een achter op den rugge en d'ander voor op de borſt ſeer weeckelijcke partyen perſtede. Sy en wiſt noch van hangels, kopere potten oft pannen en al diergelijke keukengetuyg, genoeg connende geraeken met een haecxken aen de koorde om haer ſpyſe in een aerde potteken te koken, en 't gene naer den noen overſchoot gaf ſy aen den armen. Een kleet docht haer nog al te veel. Sy en was noyt droef-geeſtig, ſwaermoedig nog ſcrupuleus, wel wetende dat door deſe dry moeyelykheden den geeſtelyken voortgank ſeer wordt ten achtergeſtelt. Overſulckx met dit groot pack van deugden gelaeden is ſy luttel tijdt voor haer doodt naer *Ruremonde* gecomen om aldaer als een onbekende te ſterven, gelyk het ook geſchiet is, en wierdt begraven op het Kerk-hof van het Beggyn hof. Ses jaeren naer haer doodt, om dat een van haer moeykens daer oock moeſt begraven worden, haer graf open gedaen zynde, heeft Jouffrouw *Catharina Cromvoets* Opper-meeſterſſe van het Beggyn-hof haer gerempte noch ganſch en geheel en al de beenderen geſien als oft de ſelve nog met hun zenuwen aen malcanderen hongen en vaſt waren. *Uyt Ryckel.*

Te *Ruremonde* is nog geweeſt een Beggyntjen genoemt Jouffrouw *Judith*, haeren toe-naem is my onbekent, de welke heeft gehadt de gave van voor-ſegginge. In de ſelve ſtadt woonde een ryke en treffelyke Jouffrouwe de welke twee Dochterkens hadde, deſe wordende nu elf oft twelf jaren out waeren ſeer werelts en tot alle ydelheyt genegen. Waer over de Moeder ſig bedroefde ende klaegde dit aen Maſſeur *Judith*, de welke haer ſeyde: zijt getrooſt over uwe Dochterkens, het ſal met hun ſeer wel afloopen, midts ſy beyde in een Clooſter ſullen gaen, 't welk ook ſoo is geſchiet.

Ende aen de Dochterkens soo seyde sy, 't is nu al moey en poey, maer het sal daer naer al anders met u-lieden gaen, nu is het al suycker maer hier naer sal het al hart en bitter wesen, het welk ook is gevolgt: want Religieusen geworden zynde hebben een heel pijnelijk leven geleeft. *Judith* woonde alleen in een huys en alle haere meditatien en consideratien waeren op de doodt, en daerom heeft sy lank voor haer doodt haer doodt-kist laten maken en op den solder geset, op dat sy die siende, de doodt noyt en soude vergeten. In't leste van haer leven siek zynde soo heeft sy den sleutel van haer huys aen een ander Beggyntjen gegeven, om datse soude comen naer haer sien; en het Beggyntjen by haer zijnde vraegde oft sy niet en sier van doen en hadde, waer op *Judith* antwoorde neen, maer dat sy s'anderdaegs soude komen. En *Judith* wetende haer ure van sterven, heeft de doodt-kist afgebrocht en heeft haer selve het doodt-kleet aengedaen ende den doek op haer hooft geleydt gelijk sy moest begraven worden, en sy is soo levende gaen in de doodt-kist liggen, maer het scheel heeft sy af gelaten, ende is soo soetjens in den Heer ontslaepen. s'Anderdags is het Beggyntjen gecomen om te sien oft sy niet van doen en hadde, en sy vondt haer doodt in de kist liggen. Dit is nu ontrent de 50. jaeren geleden. Een van de twee Religieusen daer dit aen gebeurt is leeft nog ende heeft het selve geseyt aen Jouffrouw *Elisabeth van Esse* Beggyntjen tot *Loven* den 20. October in het jaer 1706.

S'HERTOGENBOSCH.

DE oude Beggyntjens van den *Bosch* getuygen dat aldaer veel van hunne Mede-susters geweest zijn, die in alderley soorten van deughden hebben uytgesteken, en sommige veel wonderlijke tee-

teekenen en Mirakelen hebben gedaen. Rakende de Mirakelen zijnſe ſpaerigh in hun woorden, maer van hun deugtſaem leven en goede zeden, die beter als Mirakelen zijn, hebben ſy ons genoegſame materie overgeſonden: onder de welke wel een van de principaelſte is ſekere *Jacquemyn*, een Maeght arm van middelen, maer rijck van overvloedige gratien in Chriſto. Sy was altoos blygeeſtig in den Heer, vol van Hope en vaſt betrouwen in Godt, welkers gemeyn ſpreek-woordt was *Godt ſal't zegenen*. Als ſy nu in haer doodelijke ziekte was gevallen, ende den Paſtoor haer berecht hadde, ſeyde hy, ſoo u noch iet te vooren comt, daer gy ongeruſt ſoudt in zijn, ſegget, en zijt niet beſchaemt aen *Aleyde*, deſe was een Beggyntjen die haer diende, en met dat woordt is hy weg gegaen, en ſy is geſtorven, dat men Heer qualijk uyt den huyſe was. En ſiet nu doodt en gelijkt zijnde, is by *Aleyde* gecomen en heeft geſeyt, *Vercoopt dadelyck al myn meubeltjens, en betaelt daer mede myn ſchuldekens*: 't welk ſy alſoo ook ſoude gedaen hebben, waer't ſaken de Vrienden daer by geweeſt waren: hierom ſtelde ſy 't ſelven uyt tot dat die ſouden gecomen zijn, om als dan in hun byweſen venditie te doen. Maer gemerkt dat dit wat aenliep, ſoo is *Jacquemyntjen* voor de tweede reys aen haer veropenbaert ende geſeydt, *Waerom en doet gy niet 't gene ik u bevolen hebbe, zijt niet bevreeſt Godt ſal't zegenen*: 't welk ook ſoo is geſchiet, want alhoewel ſy luttel goedt, en veel ſchulden hadde, als haer kleyn en ſlechte meubeltjens zijn in den roep gekomen, ſoo zijnſe ten hooghſten, jae boven prys verkocht geweeſt: ende als't nu al betaelt was, ſoo is'er noch al veel overſchot gebleven, Godt 't ſelve zegenende.

Haer Ziele heeft ſekeren Godtvruchtigen Perſoon geſien onder de Salige in de plaetſe van voldoeninge, met opgeheven oogen en handen naer den Hemel, verwachtende de bermhertigheyt Godts. *Uyt Ryckel.*

MARIE LIEFHOUT is ook aldaer geprofeſſit geweeſt, een Beggyntjen oprechte model van ſuyverheyt, ernſtelijk genegen tot den dienſt Godts, ſelden was ſy op ſtraet, men vondtſe altoos in huys geſloten, noch en gonk noyt voorder als van haer Camer naer de Kerk, en bleef in alle Getijden ſoo lank als ſy geſondt was: en in haer beſloten bidtſtedeken zijnde, niet en was'er ſoo ſtil en geruſter. Sy was boven dien ſeer verduldigh, vreedſamig en ſachtmoedig tot een yeder. Sy coſt uyt'er conſt ſwygen, ſy en ſtoorde haer noyt, noch en viel niet uyt: ende alhoewel ſy groote moeyelijkheyt ſoo inwendig als uytwendig hadde, evenwel niemant en conde in haer bemerken 't minſte teeken van beroertheyt: want haer eerſte ſorge was in alles ſigh trachten te verſterven, ende om die reden lette ſy aerdiglijk op alle inbeeldingen, en hielt geduerig wacht op al de ſinnelijkheden uyt vreeſe van, van de ſelve overrompelt te worden. Haer grootſte quellinge was het tijdelijk te beſorgen, niet en beklaegde ſy meer als den tijdt die ſy hier in moeſt beſteden, en dat om dieſwille dat dien haer aftrok van de geduerige opgeheventheyt in den Heere, 't gene al haren wenſch was. In haer leſte ziekte was ſy teenemael in Godts wille gereſigneert: ende alhoewel, om haer groote bangigheden en flauwten, de byweſende meynden datſe verſchenen was, neen ſeyde ſy, ik leve noch, ende en ſal maer ſterven alſmen in den Epiſtel van de Miſſe ſal ſingen, *In alle volmakinge heb' ik een eynde geſien*, 't welk oock ſoo is geſchiet in't jaer 1595. *Uyt Ryckel.*

BARBARA DE BEER, niet alleenelijk Beggyntjen maer ook Overſte van het Hof van *s'Hertogenboſch*, was van alle wereltſche ſinnelijkheden afgetrocken, en een oprecht voorbeeldt van onthoudinge: men ſagh in haer niet als ſebaerheyt, d'oor-

d'oogen en gaven anders geen teeckenen als van Godtvruchtigheyt, ſoo dat 'er veel uyt haer geſicht alleen teenemael beweegt wierden. Haer gebedt en beſchouwingen vochten om de Croon, uyt welke oorſaeke ſy om haer krankheyt en ſtaet groote ſtrijden heeft moeten uytſtaen, al eer ſy haer genegentheden onder het bedwank van de reden hadde gebracht.

Soo lank als ſy leefde vermaende ſy een iegelijck tot peys en vrede: en voor dat ſy ſtierf in 't forneys der tribulatie geſuyvert zijnde, vol van jaren en verdienſten, is ſy naer haren Hemelſchen Bruydegom vertrocken ontrent het jaer 1620. *Uyt Ryckel.*

JOANNES PEREGRINUS PULLEN Paſtoor van het Beggyn-hof in den *Boſch*, is van Catholijke Ouders geboren in de Heerlijkheyt van Vlodorp, alwaer ſijn Moeder om de moyelijkheyt van een Proces groot gaende, voor eenigen tijdt moeſt blyven. Van jonkx af was hy genegen tot de ſtudie, in de welke hy ſulk eenen voortgank heeft gedaen dat hy een ſeer geleerdt Man en grooten Theologant is geworden. Prieſter gewijdt zijnde, houde wonderlijk ſijne graviteyt, gevolg van een groote ſebaerheyt en kuysheyt die hem ten oogen uyt-ſcheynde: 't welk ſijn Hooghweerdigheyt *Lindanus* Biſſchop van *Ruremonde* ſiende, heeft hem ten langen leſten met moeyte verwillight om de ſorge der Beggyntjens van ſijne ſtadt te dragen, onder de welke hy veel goede zielen heeft gevonden, ende door ſijn exempel en goede onderwyſinge die ſoo verre heeft gebracht, dat ſy een Engels leven beleefden.

Op hem wierdt ook allen den laſt van het Biſdom gelaten, ſoo lank als deſen Biſſchop te Roomen was: ende nu Biſſchop van *Gent* geworden zijnde, heeft deſen grooten Man mede geleydt, noch en ſoude ſonder ſijnen raedt oyt iet gedaen hebben: aen den welken hy alle ſijne ſecreten ook

van ſijn ziele kenbaer maekte. Maer gelijk hy hier in groote achtinge quam en in den mondt van een iegelijk was, 't gene hem niet aen en ſtondt: heeft overſulkx pak en ſak gemaekt, ende het Paleys met lof en eere vluchtende, is eerſt naer *Ruremonde* en van daer naer *Keulen* gegaen: maer en heeft oock aldaer niet konnen verborgen blyven, mits veel van ſijn Biecht-kinderen, onder de welke *Geeraerde* van de welke wy hier vooren hebben geſproken, hem gevolgt zijn, de welke hy onderwees, gouverneerde en tot eene groote volmaektheyt brocht. Maer ſiende dat hy hier wederom ge-eerdt ende gereſpecteert wierdt, is hy, die, als doodelijken vyandt hatende, naer *Luyck* gevlucht, en noch aldaer geen ruſt vindende, is ten leſten naer den *Boſch* gekomen in den welken deſen Heyligen Heer ſocht te ſchuylen in de kuylen der Wilderniſſe. Want hy Liefhebber van d'eenigheyt was en wenſchſte onbekent te blijven, liever verſmaeyt, verſtooten en uytgelacchen, als van de Menſchelijke tongen gepreſen en ge-eerdt te worden. Uyt welke reden hy noyt oft ſelden Latyn en ſprak: hy en diſputeerden noyt, noch en was twiſtig oft kyfachtig maer gaf aen diergelijke al ſwijgende gelijk, noch en antwoorde, ten zy in noodige affairen, ende dat met ſulk een corte behendigheyt dat een iegelijck geſticht en verwondert bleef. Was'er iemandt die ſich ſelven in ſijn gebeden recommandeerde, ſonder ſpreken al lacchende en knickebolende, beloofde't ſelve te doen: maer ſoo iemandt hem in't aenſicht begoſt te pryſen, keerde dat om en ſtelde hun met een bevallicheyt op eenen anderen wegh.

Soo hy dan binnen den *Boſch* gearriveert was, ſijnder Schaepkens indachtigh, is hy recht naer het Beggyn-hof gegaen, en van *Geeraerde* en *Agnes* als eenen Engel uyt den Hemel gedaelt, ontfangen. Hy hadde voorgenomen heymelijk daer te logeren, en ſiet eens hoe alle dingen hier verkeert gaen: alle de grootſte van de ſtadt quamen hem verwil-

leko-

lekomen, huys en dienſt preſenteren, maer die al te ſamen met een groote beleeftheyt bedanckende, heeft hy een plaetsken, eer eenen ſtal als huysgelijkx, gekoſen om te woonen, in 't welk met eenen ſtoel, tange en ſtroyſak voor ſijn bedde daer mede te vreden was. Hy wiert verſcheyde reyſen van de principaelſte te gaſt genoodt, maer ſloeg 't ſelve geduerig abſolutelijk af, jae ſelfs aen ſijn Hoogweerdigheyt *Muſius* Biſſchop der plaetſe by den welken hy maer twee keeren, en dat noch met wederſtandt is gaen eten: die hem volle auctoriteyt van te Preken en Biechte te hooren gaf, bly zijnde ſulk eenen weerdigen Man in ſijn ſtadt en Bisdom te hebben; om welken tuſſchen *Cuykius* en *Maſius* twee ſeer lofweerdige Biſchoppen een Godtvruchtige jalouſie gereſen is: den eenen als ſijnen Onderſaet hem willende wederom hebben, den anderen als Borger van de ſtadt en ſijnen gaſt blyven houdende.

Maer wie ſal connen achterhaelen 't groot profijt dat hy door ſijn geleerde Sermoonen en heymelijke onderwyſingen heeft gedaen: niemant als dien ſuyveren Geeſt alleen die de woorden in den mondt en de kracht in het hert plant, om die tot ſijnder meerder eere te verkondigen en uyt te werken; ſoo en is 't dan geen wonder, mits ſijn woorden geeſt ende leven waren: leven ſegh ik, aengeſien hy d'afgevallen door de Ketterye, wederom baerde in den Heere Jesus Chriſtus: onder de welke is geweeſt dien vermaerden *Ioannes Gorcomius*.

Wat ſal ik ſeggen van ſijn opgetogentheden in de welke hy klaerblinkende ſomwylen en verheven in de locht is geſien geweeſt: Hy volherde nacht en dag in 't gebedt; hy en at noyt vleeſch, ſelden vis, met luttel moes oft Cruyden uyt den hof was hy te vreden, dikmaels herhalende een ſalige onthoudinge te zijn iet van 't Lichaem af te trecken om aen den geeſt te geven: boven dien dat men ſijn Lichaem moet voeden uyt noodt niet tot welluſtigheyt,

en daerom at hy meeſtendeel ook beſchimmelt broot, maer als hy gaſten kreeg tracteerde die ſoberlijk en eerlijk volgens hunnen ſtaet oft conditie. Sijn ſmakelijkſte ſpijſe was den honger, vaſtende alle dagen. Hy ſliep op ſtroy en dikwils in ſijnen ſetel: hy en dede ſijn kleederen noyt uyt, ten zy om te veranderen van hemdt oft hayren kleet om beter te ſeggen, maer ſiek zynde, gebruyckte diſcretie niet te ſacht nog niet te ſtraf. Hy en hadde maer eenē gemeynen Tabbaert. Het ſcheen hem gelyck eygen te zyn uyt ootmoedigheyt van de menſchen als van duyvels eenen af keer te hebben, maer als Engelen te beminnen, Hy jaeghde de duyvels uyt de beſetene lichaemen door een beſondere gave. Door het teeken des Heyligs Cruys geneeſde hy andere ſoo van inwendige als uytwendige ſiekten. Hy en wykte noyt in't minſte niet van de rechtveerdigheyt, *in't minſte niet*, om de welke eens in den vollen Raedt comende, vermaende hy hun ſtoutelyk over plicht, 't welk ſy altemael als van eenen oprechten Herder wel afnamen. En ondervraegt zynde wat ſy met Toovereſſen ſouden doen, al t'gene hy hier op antwoorde hielden dat voor goet. Ten leſten veel ſchoone onderrichtingen by Schrift achterlaetende, is hy in den Boſch geſtorven in't. jaer 1608. en by de Clariſſen begraven, *Uyt Ryckel*

CATHERIEN HELMONT, Beggyntjen van den *Boſch* en mogen wy hier niet achterlaeten, wiens purper-verwige ſebaerheyt met veel coleuren der deugden verciert, blonk in de oogen van Godt en van de menſchen. Sy was in het ſpreken geſtadig, iet hebbende, 'k en weet niet wat goddelykx in haer manieren. Sy gaf ſoo veel als ſy vermogt aen den Armen, ende en was voor den dag van morgen niet beſorgt, en ſtelde al haer hope op Godt ſeggende, *Dat die betrouwen op wanckelbaere goederen deſer wereldt die willen, my aengaende en ſal ſelf mynen noodigen nooddruft anders niet verwachten*

ten als van u mynen Heere mynen Godt, die verſekert hebt, dat u den Armen ghelaeten is, ende der Weeſen een helper ſult weſen. Haer graf naer eenige jaeren geopent zynde, gaf ſulk eenen aengenaemen reuk, dat den ſelven alle koſtelijke ballemen te boven gink. Sy is geſtorven den 16. December in 't jaer 1611. *Uyt Ryckel.*

Daer was noch een ander Beggyntjen in 't ſelve Hof met naem Suſter ANNEKE, de welke ſoo godtvruchtig was ende de renome van een heylig leven hadde, dat Biſſchoppen ſelfs ende andere weerdige perſoonen uyt verſcheyde ſteden, oft tot haer quamen, oft hun in haer gebeden recommandeerden: maer om dieſwille datſe onlangs is geſtorven, ſoo en derven wy haer particuliere deugden noch niet kenbaer maken, alhoewel ondersteunt van de lautere waerheyt, ſeght mynen Auctеur den ſeer Eerweerdigen *Ioſephus Geldolphus van Ryckel en Oorbeeck* Abt van de weerdighlijcke en ſeer edele Abdije van Sinte *Geertruy* binnen *Loven* die in 't opſoeken van de Nichten van ſijn Heylige Patronerſſe Dochters van haer ook Heylige Suſter BEGGA nog koſt nog arbeydt en heeft geſpaert; en wenſchte ik wel dat hy nog leefde om ſijn loffelijk voornemen te croonen.

SINT TRUYEN.

GUILLIELMUS van RYCKEL Vriendt van Pauſen en bemindt van den Koninck der Romeynen, wiens Secretaris hy was: om ſijn godtvruchtig leven en groote verdienſten, zynde Canonik van Aken, is van ſijn Keyſerlijke Majeſteyt Abt van *Sint Truyen* gemaekt. 'T en was de minſte van ſijn deugden niet, het wonderlijk medelyden dat hy hadde tot de Zielkens van het Vageyier, de welke ſig dikwils aen hem veropenbaerden,

den,

den, hulp en byſtandt verſoekende. Onder andere eenen van ſijn eyge Monicken, maer dien dagh geſtorven, is s'nachts by hem gecomen, den welken, ſoo hy ſag en kende, *Wel* vraegde hy van hem, *wat is u verſoeck? waer in kan ik u helpen?* Deſen antmoort *datter inde voor-ſtadt in't nieuw Huys genoempt, een arme Vrouwe woont, die, ſoo ſy my een deel van haere penitentiele verdienſten wilt overgeven, grootelykx ſal helpen.* Hier mede is den geeſt verdwenen. Met het kricken van den dag heeft men deſe weerdige Vrouwe geſocht en gevonden, de welke by den Abt komende, vraegde hy van haer wat negotie en wat voor een maniere van leven ſy onderhiel: de welcke men ſegt inder voegen als volgt geantwoort te hebben. *Ick myn Heer u Dienaereſſe ben een groote ſondareſſe gebonden met den bant des Houwelyckx, noch en weet van eenige verdienſten, maer ter contrarie ben ſeer ongeluckigh en vol droefheyt, de welcke veroorſaecken de quaede en bedorven ſeden (die ick niet en kan verbeteren noch ontvluchten) van mynen Man, den welcken als hy diep in den nacht droncke t'huys komt, en my vindt in vollen weedom ſpinnen, begint te vloecken en te ſweiren, en niet alleenelyck te dreygen, maer jammerlyck te leuren, ſlaen en quetſen. Wel myn Dochter*, ſegt den Abt, *wat doet gy onder allen deſen handel? Ick blyve*, ſeyt ſy, *op myn knien bidden, overpeyſende de bittere Paßie van* Jeſus Chriſtus *onſen Salighmaecker, die al veel meer voor my, arme creature, heeft geleden: en ſonder eenigh uytſtel ſoo vervult hy myn hert met ſyn gratie, en ghevoele ſulck eenen trooſt, dat ick ſtrackx vergete alle de injurien en affronten van mynen Man, en acht als niet al datter gepaſſeert is.* Hier ſtont den Abt verſtelt en ſeyde: myn lief aengeſien u Godt ſulck een uytmuntende gave heeft verleent, ſoo recommandere ik in u gebeden mynen overleden Religieus, die nog niet begraven is, wilt togh compaſſie hebben met ſijn bitter lyden, dat hy verdraegt in't Vagevier. Het welk ſy belooft hebben-

de

de naer haer krank vermogen te doen, is sy naer huys gegaen: en den volgenden nacht heeft den geest sig wederom verthoont, maer op een ander maniere bly, klaer-blinkende, sijnen Abt bedanckende over sijn neerstige sorgvuldigheyt om hem te verlossen: den welcken den Abt gesien heeft al singende en klinkende naer den Hemel opklimmen soo wyt als sijn oogen het conden gedragen en de ooren hooren. Desen Prelaet heeft ook ten tijde van sijn Regeringe te weten in't jaer 1258. de Beggynen, de welcke in verscheyde plaetsen van de stadt waeren, onder een slot by een doen komen woonen, gevende hun een groote plaetse met den grondt, dependerende van sijn Clooster, oft Abdye, de selve omringende met hooge mueren, tusschen de welcke daer naer veel schoone huysen gebouwt zijn. En tot herkenteniſſe van soo een notabele en liberaele gifte soo comt alle jaren op den dag van Sint Truyen d'eerste en opperste Jouffrouw van de Beggynen offeren op den Autaer eenen gouden Penninck. Dien Abt is gestorven den 26. Februarij in 't jaer 1272. en leyt begraven voor de Capelle van Sint Truyen, naer dat hy 23. jaeren Abt hadde geweest. Het meriteert hier ook gesey te zyn, dat als desen voorgemelden Abt met sijn Monicken beraemde over het geven aen de Beggynen van een plaetse en van de grootte der selver, dat de sommige niet wel over een en quamen: en dat men soude gesien hebben een wit Lammeken met een teere jonge Maeght de plaetse drymael omgaen, ende met eenen sijden draet de lengde en breede af-teeckenen. En dat sijde klauwke is tot een gedenckeniſſe gelaeten en bewaert geweest in de Capelle van het Sieck-huys tot den jaere 1603. alswanneer Mauritius van Nassauw met sijnen Leger gecomen is in't landt van *Luyck*, gevende 't selve te plunderen aen de Soldaeten, de welke onder alle andere dingen dit hebben genomen oft onder den voet gestooten, en is

alsoo

alſoo verloren gebleven. Daer is in de Kerk deſſelfs Beggyn-hof een groot Beeldt van de H. Moeder Godts MARIA, 't welk alſdan is afgheſmeten geweeſt met groot gewelt, en is ongehindert gebleven, aen welk Beeldt nu groote Devotie gheſchiedt. Men verhaelt ook, dat ontrent de 40. jaren te voren oft 1563. als de ſtadt *Dieſt* was onder de macht der Ketters, en als alle andere Clooſters zyn geplundert geweeſt, en de Soldaten met honderde paſſerende neffens de Mueren des voorſchreven Beggyn hof, datſe tot drymael hebben de mueren opgeklommen, om het ſelve gelyk de andere Clooſters ook te plunderen, maer zyn alſdan door een hemelſche macht wederhouden gheweeſt, gelykerwys ſy ſelver tot *Sturhoven* in Sinte Sebaſtiaen bekent hebben. Gelyk ook den Eerw. Heer *Tilman Boſchmans* doen ter tijdt Paſtoor des voorſchreven Beggyn-hof publiekelijk op den Predik-ſtoel verklaert heeft: en tot dankſegging wort noch op heden gehouden op den Feeſt-dagh der Scheydinge der Apoſtelen den 15. Julij in't Beggyn-hof eenen ſolemnelen Dienſt met de Proceſſie van het Venerabel en ſingen van den *Te Deum Laudamus*, ende alle Beggyntjens houden hunne Devotie. Het is ook waerſchijnelijk, dat om de boven-geroerde reden den Abt de Kercke heeft doen wyën, en toege-eygent aen de Heylige Maget en Martelareſſe Agnes: en hier uyt ſoude miſſchien ook konnen ſpruyten, dat in alle Beggynhoven bynaer een Huys oft Convent is van Sint Agnes. *Uyt Ryckel.*

Het is ook aldaer geſchiedt, dat eenen Jongman een Beggyntjen beweeght hadde om met hem te trouwen, en als ſy nu gereſolveert was ten dien eynde het Beggyn-hof te verlaten, is te voren gegaen naer de Kerk, om met haer Mede-ſuſters voor d'Overledenen te bidden: en ſy comende uyt de Kerke, heeft den Jongman (die haer op het Kerk-

hof

hof verwachte) geſien negen Zielen uyt de graven opſtaen, de welke dit Beggyntjen, als ſy voorby gink, groeteniſſe deden, en als ſy nu by den Jongman was gecomen, ſoo vraegde hy wat ſy in de Kerk gedaen hadde: ſy ſeyde ik hebbe met de andere Beggyntjens de Vigilien voor de Zielkens geleſen. Wel ſeyt hy tegen haer, dat en dat heb ik geſien, dit is een heylige plaetſe, blyft gy in u Beggyn hof, en ik wil in een Clooſter gaen. Op heden is in de Kerk des voorſchreven Beggyn-hof hier af een Schildery, op de welke deſen Jongman met het Beggyntjen is uyt-gheſchildert, op welk Tafereel geſchreven ſtaen de naervolgende woorden: in't jaer 1493. is in't Convent gheſeyt Ter gratie (alwaer de Proef-dochters onderricht wierden) gecomen eenen dertelen Jonghman met intentie van een jonk Beggyntjen te verleyen: ende gelyk hy op het Kerk-hof haer verwachte, ſoo heeft hy gheſien neghen Zielen uyt hunne graven comen, die recht naer het ſelve Convent hunnen gank naemen, het welk ſiende is beweeght geworden, en heeft geſeydt: voorwaer heyligh is deſe plaetſe ende Godt aengenaem, en alſoo uyt het Hof gaende heeft mede de wereldt verlaten en is Religieus geworden, ende ſy is daer vaſt gebleven. *Uyt Ryckel.*

THIENEN.

HEt Beggyn-hof van Thienen is begoſt ontrent het jaer 1200. in 't welk geprofeſt zyn geweeſt CATHERIEN VLEMINCK en MARIE BEK, de welke in deugden hebben uytgeſchenen namentlyk Catherien, die ſoo liberael was tot den armen, datſe aen niemant (gelyck nu gemeynelyck gheſchiet) Godt helpt u en ſeyde: maer gaf altoos iet om Godts wille luttel oft veel. *Uyt Ryckel.*

Daer

Daer heeft in't ſelve Hof in ootmoedigheyt d'andere voorgegaen ſekere MARIE VAN PZEKEN, de welke alhoewel nu oudt en caduc altoos nog beſorght was om den Tempel des Heeren net te houden en behoorelyk te paleren. *Uyt Ryckel.*

ANNA VANDEN BERGE, Dochter van *Hendrick* Edel Ridder, ende van Jouffrouw *Helwig van Binchen*, is getrouwt geweeſt met *Geldolf van Winde* oft *Linden* man van ſelſame deugt aen den welken ſy niet wycken en moeſt: naer wiens doodt en hunne twee Dochters getrouwt ſynde, langen tyt nog in 't gewoel van de werelt weduwe gebleven hebbende, willende haer teenemael tot geeſtelyke oeffeningen begeven, heeft haer ſelven geretireert in het Beggyn-hof van Thienen alwaer ſy ſoo lanck alſe geleeft heeft in groote achtinge is geweeſt. Haer ſtaet Jouffrouw *Maria Taps* en *Marie Coenen* haer Meyſſen twee godtvrugtige maegden ſyn te ſaemen alle dry Beggyntjens geworden.

Al wat de voorſeyde *Anna* t'ſy in den Hof, oft binnens huys dede, als het konde geſchieden t'was op haer knien daer by voegende eenige gebedekens. De trappen op en af gaende, leeſde ſy op ieder eenen Weeſt gegroet. Sy heeft veel dingen voorſeyt. Haeren eygen wille al hoe wel ſeer oudt gongſy altoos af, wel wetende datmen hier mede meer kan verdienen als ſyn lichaem met veel vaſtens te verdunnen, 't welk ſy nogtans met honger en ſcherpe diſciplinen heymelyk caſtyde. Sy en gebruykte ook anders niet als wolle kleederen. Sy is geſtorven en begraven in 't jaer 1588. *Uyt Ryckel.*

Daer heeft aldaer ook een ſekere Beggyntjen gewoont die den tydt van een jaer lanck gequelt hadde geweeſt met een groote pyne aen 't herte, maer nog meer door eenen geeſt die alle nagten haer gaf groote vreeſe en verſchicktheyt hem vertoonende aen haer bedde, blaeſende in haer aenſigt, ramme-

rammelende en omkeerende al de meubelen van haer kamer: in deſe benouwtheyt weſende, nam haeren toevlucht tot de Heylige Moeder Godts geeert tot Wavere en beloofde haer te beſoecken ende haer op te offeren een herte van ſilver, ſy wiert verhoort, ende op acht dagen tyts geneſen van haer pyne en verloſt van den geeſt die haer hadde ghetormenteert. *Ex Hiſt. Mirac. S. M. Wavrienſis.*

De Edele Jouffr. MARGRIET VAN DEN BOSCH heeft in haer proef-jaer op het Beggyn-hof van *Thienen* een Meeſterſſe gehadt, de welcke haer ſoo ſterk oeffende, dat ſy verſcheyde reyſen uyt kleynmoedigheyt naer haer kamer gonk, met voornemen van haer weerelijke kleederen aen te trecken; en ſoo het Beggyn-hof te verlaten; maer eerſt haeren toevlucht nemende tot Godt haeren lieſten Bruydegom, en goeden Engel Bewaerder is van alſulke tentatie verloſt geweeſt. Sy heeft daer naer ſulken voortgank gedaen in't mediteren der bittere Paſſie van onſen Lieven Heere, dat ſy dikwils ſoo beweegt en overvloedige tranen ſtorte, dat ſy haeren neuſdoek van de ſelve beſproeyt uytvronk. Sy is ook groote Jouffrouwe van het Hof gemaekt geweeſt, en ſoo Godtvruchtelijk geleeft dat ſy in opinie van heyligheyt geſtorven is, in't jaer 1630.

Naer haer doodt quam daer ſoo ſoeten en aengenamen reuk uyt haer graf, dat daer veel perſoonen waren die al te ſamen ſeyden dat ſy dien roken. Sy heeft een Suſter gehadt *Sara* genoemt de welke een ſeer deugdelijke *Abdiſſe* geweeſt is in het Clooſter onder de burgt binnen *Loven*, van d'Order van den *H. Bernardus*, geſtorven in't jaer 1658.

Sy hadde noch twee Broeders die Prieſters waren in verſcheyde Clooſters, de welke in hun leven Mirakelen deden, ende nu noch naer hunne doodt doen. Sy verweckten malkanderen geduerigh ſoo Suſters als gebroeders tot Salige bemerckingen, om

altoos te trachten van d'een deugt in d'ander voorts te gaen. *Uyt het relaes der Beggyntjens ter plaetse.*

Jouffr. AGNES HUBRECHTS hadde in seker Clooster Novitie geweest, in't welk sy niet en kost blyven, haer docht dat sy naer het Beggyn-hof van *Thienen* gedreven wierdt: en op het selve zijnde, in de furien der stadt, en dat alles gedestrueert wierdt, dede sy groote aelmoessen. Sy gaf aen de Hooft kerk eenen gouden Kelk, en aen't Beggyn-hof eenen Cop. Sy maekte een arme Dochter Beggyntjen, soo dat sy veel werken van barmhertigheyt dede. Haer penitentie en lyf kastydingen waren groot, niet minder hare verduldigheyt in sware ziekten: door het krimpen der zenuwen waren haere handen soo ingetrocken, dat sy niet meer bequaem en was om iet te doen, noch haer selven helpen, soo dat sy genoodtsaekt wierdt in de Infirmerye te gaen, en heeft haer leven daer voleyndt: ende uyt ootmoedigheyt en wilde sy in de Kerke niet begraven zijn, maer op het Kerk-hof. Sy stierf in't jaer 1668. *Uyt de Missiven van Jouffr. A. Marie Tombeur groote Jouffrouw.*

Jouffr. ELISABETH FABRI Beggyntjen, is geprofessit op het Beggyn-hof van *Thienen*, had een besondere devotie om den Tempel Godts te vercieren: sy brak d'oude Autaren, en maekte nieuwe op haeren eygen kost, namentlijk den Hoogen Autaer, en dien van onse Lieve Vrouwe, soo dat sy ten naesten by (want sy seer sober soo in kleeren als in haren nootdruft was) alle de middelen van haer inkomen, en ook den arbeydt haerder handen, aen, en tot den dienst der Kerke honk, en als sy met dese noch niet toe en quam, soo segtmen dat sy gereet en getelt geldt in haer huys vondt, om de werk-lieden te betalen. Sy was soo yeverig om te sien wat in't huys des Heeren mankeerde, dat sy dikwils de sleutels liep by de Costersse halen, niet

niet konnende wachten tot dat de deuren open waren, en als het geviel dat sy in tijdts quam, en de Costersse besig vondt met de Kerk te openen, troksse achterwaerts en seyde, dat moet ik eerste sien: sy Communiceerde met sulk een teere devotie dat men dikwils naer het ontfangen van onsen Lieven Heere ende Godt, haer minnelijk suchten hoorde de heele Kerke door, al oft de Liefde sus sus in haer herte niet en konde verborgen blyven.

In 't jaer van haer Jubile heeft sy de Communie bank gegeven, die wel ontrent de seventigh guldens gecost heeft, en seyde dese is myn Jubile gifte, noch en wilde in de selve eenige Ceremonien gedaen hebben. Sy heeft ook onse Lieve Vrouwe met een silvere Lamp en d'olie hier toe noodigh, vereert. Sy is gestorven in 't jaer 1671. den 15. van October. *Uyt de Missiven van Jonffrouw A. Marie Tombeur.*

Daer is aldaer noch geweest een Beggyntjen met naem ELISABETH DE CADT, seer yverigh, ootmoedig en gehoorsaem: noch jonk zijnde, is sy uyt haer eygen devotie de zieken gaen dienen, die met de Pest besmet waren, met perijkel van haer leven, gelijk sy de ziekte ook heeft behaelt, maer door Godts hulpe haer gesontheyt weder gekregen hebbende, is de selve zieken noch blijven dienen als vooren. Sy heeft verscheyde Officien uyt gehoorsaemheyt bedient, om de welke sy niet achter en liet haer gewoonelijke oeffeningen. In de Infirmerye wesende terwijlent sy de spijsen accommodeerde, las sy de Vijfthien Bloedtstortingen: aen ieder werk wiest sy haer devotie, nu het Cransken van onse Lieve Vrouwe, dan groette sy haer Ledekens. Las boven dien alle dagen soo veel *Ave Maria*, als men gelooft dat de H. Moeder Godts MARIA jaren op der aerden geleeft heeft, ende dat meestendeel onder haer werken. Daer naer is sy gestelt Meestersse in het Convent, in 't welk de jonkheyt

beproeft wordt, de selve met veel goede werken en exempelen voorgaende, namentlijk in de ootmoedigheyt en versterven van haer eygen selven. Geheel den Vasten, Quatertemper dagen, en alle geboden Vasten-dagen derfde sy wit spys, en at potagie uyt den hof seer slecht gekokt, dat qualijck jevers naer smaekte. Sy wenschste altijdt om te sterven, corts voor Alder-zielen-dag, het welk haer van Godt is gejont. Sy is gestorven den 29. van October, in't jaer 1678. *Uyt de Missiven van Jouffr. A. M. Tombeur.*

TURNHOUT.

WY hebben uyt oude overleveringe, dat ontrent het jaer 1370. *Marie van Brabant* Hertoginne van *Geldere*, smorgens eens vroegh by haer selven peysende om een Clooster te stichten, en op de venster van den Hof liggende, soude in den selven gesien hebben een Cruys, by het welke veel Beggyntjens uyt den Hemel daelende, seer blijdelijk hun vergaderden. Corts daer naer Mevrouwe in den Hof wandelende heeft het Cruys gevonden, en rondtom het selve een seer fijn koordeken, 't welk de gelijkenisse van eenen Choor af-teekende: ende dat sy uyt die reden aldaer in haer Hof, een Beggyn-hof onder den tytel van het H. Cruys gesticht heeft. Het welke Cruys met het koordeken in den Autaer van de Kerke besloten zijn geweest en bewaert, tot dat de geusen door hun Heylighschenderye alles verwoest en verbrandt hebben.

Maer aldaer is noch wat wonderlijkx geschiet, te weten dat alswanneer Marten van Rossen vechtender-handt in hun Kerke viel, seker Beggyntjen vallende op haer knien voor het Crucifix, daer onberoerelijk is in 't gebedt gebleven, noch door drijgementen en gewelt, en hebben haer van daer niet connen doen gaen of trecken. Daer

Daer zijn in 't ſelven Hof noch veel andere Beggyntjens volherdig in 't geloof, en gelofte van ſuyverheyt gebleven (alhoewel het doen in dien beklagelijken tijdt ſeer ſlecht ook onder de geeſtelijkheyt ginck, die of vluchten of kaſak keerden) alleenelijk voor lijdtſman behoudende de vreeſe Godts, met de ſuyverheyt hunder herten.

't Is ook merkelijk van een ander Beggyntjen aldaer, de welke groote aelmoeſſen aen veel armen gaf: en alſmen meynde dat haer beurſe by naer moeſt ydel zijn, was die noch al even vol: want ſy vergaderde door haer werken van bermhertigheyt eenen teer-pennink om te reyſen naer d'eeuwige eeuwigheyt. *Uyt Ryckel.*

VALENCYN.

DAer is in het Beggyn-hof van *Valencyn* ſeker Beggyntjen geweeſt, dat naer den dienſt op Kerſnacht gaende, onder wegen gevonden heeft een kleyn kindeken, 't welk half naekt, voor ſoo veel als het coſt, klaegde en beefde van koude, door welkers jammerlijk geſchrey beweegt zijnde, heeft het ſelve opgenomen en in haeren doek gewonden, en ſoo naer haer beddeken gedragen, ende 't ſelve daer in geleydt, en wel gedekt hebbende, is wederom naer de Kerke gegaen. En als nu onder de Miſſe een iegelijk aendachtelijk op den Autaer lette, ſoo ſien ſy over het d'ockſael eenen doek in de locht hangen, en van beyde de zijden vloog als een vendel. 't Was al onſtelt dat daer was, niet wetende wat dit te bedieden hadde: ſy baden ſeer hertelijk Godt te gelieven het ſelve ten beſten te keeren. Maer ſy alleen wetende wat ſy gedaen hadde, is naer huys gekeert om te ſien hoe het met het Kindeken gonk, en of het ook ſliep, en ſiet in haer Camerken komende, en vondt noch

Kindeken, noch doek in den welken sy het gebuſſelt hadde. Dat Beggyntjen woonde by het Convent geseydt der Engelen : om dieswille datmen snachs op de selve plaetse dikwils Heylige Engelen heeft sien wandelen. *Uyt Ryckel.*

VILVORDE.

WY hebben bethoont in ons Voor reden als dat het Beggyn-hof van *Vilvorde* het oudtste is van heel Brabant : en *Grammayus* getuygt, dat self die van *Brussel* en van *Mechelen* daer uyt souden gesproten zijn. *Margariet van Walmersele* Beggyntjen aldaer, heeft voor haer leven lank genoten twee halsteren koren, de welke sy getrocken heeft op de stadt van *Vilvorde*, ende naer haer doodt de arme Beggyntjens van 't selven Hof genieten, die nu noch van 't jaer 1065. af. *Uyt Ryckel.*

Jouffrouw MARIA GOETENS van goede Familie, is Beggyntjen geweest 25. jaeren 4. maenden en 12. dagen op het Beggyn-hof van Steenvoort binnen *Vilvorde*, en geleeft geduerende dien tijdt in groote ootmoedigheyt sonder geveynstheyt, en in veel kleynachtingen, om het aensien van eenige rouwigheyt van vel : sommige oordeelden datse een kerpel vel hadde, andere lieten hun inbeelden datse melaets was, oversulckx verstooten van een iegelijk, 't welk sy in alle lijdtsaemheyt sonder de minste murmuratie oft tegen seggen heeft geleden, tot dat sy van het water gestorven is den 13. van December, in 't jaer ons Heeren 1670. elf jaeren en 7. maenden naer haer doodt, alswanneer om een ander te begraven haer graf geopent wiert en onverlet den arm afgesteken tot aen den ellebooge, is haer Lichaem noch heel vleesachtigh en het doodt-kleedt met den Scapulier onbedorven gevonden, 't welk noch op heden van seven oft acht

van

van ons Hof kan getuygt worden: boven dien wort gemerkt dat het graf ſchijnt altijdt noch als gelijk op te worpen. Wy zijn van ſin als 'er noch een ſal moeten begraven worden, met eenen haer graf noch eens te openen. *Uyt de Miſsiven van Jouffr. de Wever Overſte van het voorſeydt Beggyn hof.*

In ZEELANDT is geweeſt een Beggyntjen de welke ſeer ieverigh in 't gebedt was, en is met heylige openbaringen vereert geweeſt. Haren voornaem was *Marie*, en leefde in de 15. Eeuwe. *Uyt Ryckel.*

TAFEL DER BEGGYNTJENS.

A.

A Deleydis Hermans. *Louen.* 242
Adriaen den VI. Paus. *Loven.* 221
AELST. 30
Agnes Huybrechts. *Thienen.* 530
Agnes. *Nyvel.* 507
AINDAIN. 55
AMIENS. 56
Anna Adriaensens. *Gent.* 209
Anna Andries. *Loven.* 271
Anna Bale. *Gent.* 210
Anna Berchmans. *Dieſt.* 172
Anna van Can Moeder van Anna van Schriek. *Antwerpen.* 73
Anna Coekebeck. *Engien.* 197
Anna de Bruyn. *Mechelen.* 460
Anna Douvrin. *Loven.* 253
Anna Goris. *Mechelen.* 387
Anna Hermee. *Loven.* 268
Anna Laureys. *Loven.* 247
Anna Marcquort. *Bruſſel.* 121
Anna Peremans. *Mechelen.* 488
Anna Silvia V. D. Boſch. *Bruſſel.* 118
Anna van Dael. *Mechelen.* 357
Anna vanden Berge. *Thienen.* 528
Anna vanden Boſch. *s'Hertogenb.* 523
Anna vander Heyden. *Dieſt.* 186
Anna vander Veeken. *Mechelen.* 390
Anna van Schriek. *Antwerpen.* 72
Haer dagelijkſche Oeffeningen. 101
Anna Verhagen. *Arſchot.* 111

Anna Wilsens. *Mechelen.* 433
Anſegiſes Man van de H. Begga. 19
Antonette vander Putte. *Gendt.* 209
Antoni. *Loven.* 230
Antonius Vervoort Paſtoor. *Mechelen.* 358
ANTWERPEN. 57
Arnulphus Biſſchop. 19
ARSCHOT. 111
AUDENAERDE. 112

B.

BArbara de Beer. *s'Hertogenb.* 518
Barbara Frankx. *Mechelen.* 457
Barbara Gooſens. *Mechelen.* 463
Barbara van Gyſele. *Mechelen.* 365
Beatrix. *Bruſſel.* 115
H. Begga Fundaterſſe. *Aindain.* 18
Beggyntjen arm. *Antwerpen.* 59
Beggyntjen Choor-ſangerſſe. *Bruſſel.* 121
Beggyntjen devoot tot O.L. Vrouwe. *Loven.* 229
Beggyntjen die den brandt belet. *Mechelen.* 358
Beggyntjen die den Choor om gaet. *Loven.* 234
Beggyntjen die den weg om gaet. *Loven.* 235
Beggyntjen die een ſchotel draegt. *Antwerpen.* 58
Beggyntjen die haer oeffende in de verſtervinge *Dieſt.* 164
Beggyntjen die Godt offerande doet. *Mechelen.* 328
Beggyntjen die haren vinger opſteekt. *Mechelen.* 331
Beggyntjen die het Kindeken JESUS wenſcht te ſien. *Loven.* 234
Beggyntjen die het Sermoon hoort. *Nyvel.* 508
Beggyntjen die niet en wilt datmen te Bruyloft gaet. *Loven.* 231
Beggyntjen die om Godts wil geeft. *Turnhout.* 533
Beggyntjen die ons Heer ontfangt. *Antwerpen.* 58
Beggyntjen die potagie ſchept. *Mechelen.* 329
Beggyntjen die ſegt Godt is goet. *Antwerpen.* 58
Beggyntjen die voor het H. Cruys bidt. *Turnhout.* 532

Beggyntjen die wilt uytgaen. *Loven.* 225
Noch een ander. *Loven.* 228
Beggyntjen die wilt uytgaen. *Mechelen.* 335
Beggyntjen met JESUKEN gemeen. *Mechelen.* 331
Beggyntjen Meyſſen blijft lank in de Kerk. *Mechelen.* 330
Beggyntjen Meyſſen van Catharien. *Antwerpen.* 61
Beggyntjen van *Audenaerd.* 112
Beggyntjen van *Dermonde.* 162
Beggyntjen van *Gendt.* 202
Beggyntjen van *Greez.* 211
Beggyntjen van *Iperen* 109
Beggyntjen van *Leeuw.* 217
Beggyntjen van *sint Truyen.* 513
Beggyntjen van *Thienen.* 516
Beggyntjen van *Valencyn.* 533
Beggyntjen van *Nyvel.* 508
Beggyntjens die een Kieken braeyden. *Loven.* 230
Beggyntjens die ſpinnen. *Ruremonde.* 512
Beggyntjens die ter H. Communie gaen. *Loven.* 233
Beggyntjens van *Aelſt.* 49
Beggyntjens van *Bruſſel.* 114
Beggyntjens van *Delft.* 154
Beggyntjens van *Dieſt.* 163
Beggyntjens van *Herentals,* 114
Beggyntjens van *Hollandt* 211
Beggyntjens van *Leeuw.* 218
Beggyntjens van *Luyck.* 322
Beggyntjens van *Mechelen.* 326
Beggyntjens van *Ruremonde.* 512
Beggyntjens van *s'Hertogenb.* 516
Beggyntjens van *Turnhout.* 532
BRUGGE. 113
BRUSSEL. 114

C.

CArolus Adriaenſens. *Gendt.* 209
Carolus Servrankx Paſtoor. *Mechelen.* 443

Catharien Borsbeke.	*Loven.*	235
Catharien de Smet.	*Engien.*	196
Catharien de Walle.	*Gendt.*	210
Catharien Frankx.	*Mechelen.*	457
Catharien Friart.	*Engien.*	194
Catharien Helmont.	*s'Hertogenb.*	522
Catharien Hoots.	*Mechelen.*	364
Catharien Marcelis.	*Loven.*	274
Catharien Montaignie.	*Mechelen.*	476
Catharien Peremans.	*Mechelen.*	488
Catharien Roechaut.	*Mechelen.*	392
Catharien t'Serdaes.	*Brussel.*	120
Catharien van Coudenhoven,	*Delft.*	161
Catharien vanden Steen.	*Aelst.*	49
Catharien vander Cammen.	*Geerſberge.*	202
Catharien vander Haute.	*Mechelen.*	428
Catharien vander Noodt.	*Antwerpen.*	60
Catharien van Orſagen.	*Mechelen.*	480
Catharien Vleminkx.	*Thienen.*	527
Chriſtina Bruzon.	*Ceulen.*	122
Chriſtina Tolleners.	*Mechelen.*	464
Clara Bertoz.	*Antwerpen.*	65
Clara Smets.	*Mechelen.*	442
Clariſſia Leenaers.	*Mechelen.*	340
Collette Boillet.	*Amiens.*	56
Conſtantia V. Immerſeel.	*Mechelen.*	460
Cornelia Boſchmans.	*Loven.*	272
Cornelia Bourey.	*Antwerpen.*	67
Cornelia van Dijck.	*Antwerpen.*	72
Kranken van de HH. Engelen.		492

D.

DELFT 154
DERMONDE. 162
Dicht door 't welk JESUS roept ſijn Bruyten om te lijden. 309

Noch een ander.		311
Noch een ander.		316
Diedela.	*Nyvel.*	502
DIEST.		163
DOUAY.		193
Dulcia.	*Meſſen.*	501
Eenſaeme Beggyn.	*Gendt.*	205
Elias van S. Tereſia.		25
Eliſabeth Daelmans.	*Engien.*	201
Eliſabeth de Cadt.	*Thienen.*	531
Eliſabeth Fabri.	*Thienen.*	530
Eliſabeth Smets.	*Mechelen.*	433
Eliſabeth Smeys.	*Gendt.*	205
Eliſabeth vanden Boſch.	*Mechelen.*	391
Eliſabeth van Graef.	*Nyvel.*	501
Eliſabeth van Hoey.	*Nyvel.*	507
Eliſabeth van Soeten.	*Loven.*	256
Emerentiaen de Bruyn.	*Ooſterwyk.*	510
ENGIEN.		194
Ermentrudis.	*Brugge.*	112
Eugenia Breugel.	*Mechelen.*	441

F.

FRançhoiſe de Witte Candida.	*Bruſſel.*	116
Frenſcend van Halle.	*Douay.*	193

G.

GAſperijne de groot.	*Mechelen.*	401
Geerarde Biechten.	*Ooſterwyk.*	512
Geertruy Cordeys.	*Loven.*	275
Geertruy Suſter van de H. Begga.	*Nyvel.*	18
Geertruy van	*Delft.*	159
Godtvruchtige Oeffeninge.		289
Geertruy van	*Mechelen.*	364
Geertruy van Ooſten.	*Delft.*	155
GEESBERGE.		204
GENDT.		202

TAFEL.

Genoveva van Hofstaet. *Mechelen.* 458
Ghiselendis. *Messen.* 500
Gisslena van Ham. *Brussel.* 116
Godefridus de Raet. *Loven.* 236
Goudin moorder van Ansegises. 20
GREEZ. 211
Grimoaldus Broeder van Begga. 18
Grimolet. *Nyvel.* 501
Guido Pastoor. *Nyvel.* 503
Gulielmus van Ryckel Abt van *Sint Truyen.* 523
Guiliam Hulsemans Capelaen *Loven.* 256
Guiliam Michiels. *Luyck.* 142

H.

HAERLEM. 211
Helena Achten. *Diest.* 192
Helena Verdonk. *Mechelen.* 444
Helwigis. *Oosterwyk.* 528
Henricus Geldrop Minderbroeder. *Loven.* 320
HERENTHALS. 214
Herwigis. *Messen.* 500
Heydegild. *Mechelen.* 354
Hildegundis *Delft.* 160
Hilla vanden Berg. *Stumbele.* 153
HOLLANDT. 211

I.

IAckemyn Drossaert. *Mechelen.* 463
Jackemyn vanden Bosch. *s'Hertogenb.* 517
Jacobus Massеys Pastoor. *Herenthals.* 217
Jacobus Vitriacus Cardinael. *Luyk.* 324
Jan Bassandt Celestyn. *Amiens.* 57
Jan de Lantmeter Pastoor. *Mechelen.* 326
Jan Francis de Cort. *Mechelen.* 434
Jan Francis Rouvoet Capelaen. *Loven.* 321
Jan Frederik Lumnius Pastoor. *Antwerpen.* 58

Jan Gooſſens.	*Dieſt.*	186
Jan Hertogh van Brabant.	*Lier.*	220
Joannes Stumbul. Paſtoor.	*Stumbele.*	154
Jan Pullen Paſtoor.	*s'Hertogenb.*	519
Jan Rechenicus Paſtoor.	*Gendt.*	209
Jenneken.	*Mechelen.*	355
Joanne Catharien Verhoeven.	*Mechelen.*	434
Joanna Cocqueroul.	*Overeyſch.*	511
Joanna Comperia.	*Overeyſch.*	511
Joanna Dedemaker	*Aelſt.*	39
Joanna de Hont.	*Mechelen.*	387
Joanna de Mant.	*Mechelen.*	382
Joanna de Ridder.	*Overeyſch.*	511
Joanna de Roeck.	*Mechelen.*	447
Joanna Janſſens.	*Mechelen.*	462
Joanna Landtsheer.	*Gendt.*	210
Joanna Peeters.	*Mechelen.*	396
Joanna Suyskens.	*Dieſt.*	185
Joanna Verlinden.	*Mechelen.*	455
IPEREN.		217
Iſabella Immerſeel.	*Mechelen.*	447
Iſabella van Dyck.	*Antwerpen.*	72
Itta Moeder van Begga.		18
Judith.	*Ruremonde.*	515
Juliaen.	*Nyvel.*	507
Juſta.	*Meſſen.*	500

K.

KNecht van Begga.		24

L.

LAmbrecht Begius.	*Luyck*	322
Lambrecht Biſſchop.	*Luyck.*	12
Laurentjen Bruygantſoms	*Mechelen.*	389
Lemmens Recollect Broeder van Maria Lemmens.		
Mechelen.		363
LEEUW.		218
Lielta.	*Delſt.*	159

LIER. 220
Litanie van de H. Begga. 27
LOVEN. 220
Lowiſe Peeters. *Antwerpen.* 65
LUYCK. 322

M.

MArgriet Berchmans. *Loven.* 267
Margriet de Roos. *Mechelen.* 412
Margriet Jacmay. *Loven.* 271
Margriet Laderriere. *Antwerpen.* 65
Margriet Neys. *Ooſterwyck.* 510
Margriet Robberok *Loven.* 273
Margriet vanden Boſch. *Thienen.* 519
Margriet Verhulſt. *Mechelen* 336
Margriet Walmerſle. *Vilvorden.* 534
Marianne Copin. *Loven* 270
Marie Beek. *Thienen.* 527
Marie Bertoz. *Antwerpen.* 65
Marie Boykens. *Mechelen.* 438
Marie Catharien vander Hooge *Mechelen.* 487
Marie Coninkx. *Dieſt.* 192
Marie Crohain. *Bruſſel* 117
Marie de Haes. *Antwerpen.* 72
Marie de Witte. *Gendt.* 211
Marie Kelkermans. *Dieſt.* 164
Marie Lemmens. *Mechelen.* 357
Marie Liefhout. *s'Hertogenb.* 518
Marie Moortgat. *Aelſt.* 53
Marie Oignie. *Nyvel.* 504
Marie Pacquet. *Gendt.* 211
Marie Schoeff. *Mechelen.* 383
Marie Smedts. *Mechelen.* 395
Marie Smidts. *Antwerpen.* 62
Marie vander Linden. *Gendt.* 210
Marie van Lille. *Herenthals.* 215
Marie van Pzeken. *Thienen.* 528
Marie van Rillaert of Mantens *Loven.* 238

Marie Goetens. *Vilvorden.* 534
Marie van Sulper. *Loven.* 244
Marie van Urſel. *Antwerpen.* 63
Marie van *Zeelant.* 535
Marie Verſchueren. *Dieſt.* 185
Martha Robberock. *Loven.* 272
Martina Pompers. *Mechelen.* 392
Martina Verhagen *Antwerpen.* 74
Matteken. *Gendt.* 202
Matthæus Langencruys Paſtoor. *Antwerpen.* 70
MECHELEN. 326
MESSEN. 500

N.

Nicolaa of Claeſijne Nieuwlant. *Gendt.* 206
Nicolaus Paſtoor. *Dieſt.* 165
Nicolaus van Schriek Vader van Anna. *Antwerpen.* 73
NYVEL. 501

O.

OOSTERWYK 510
Orbie. *Aindain.* 55
OVEREYCH. 511
Ozilia. *Nyvel.* 507
Paulus vanden Boom. *Dieſt.* 191
Paulus V. Coye Paſtoor Martelaer. *Audenaerde.* 112
Pepin Vader van Begga. 18
Pepin van Herſtal Sone van Begga. 19
Petrus Dakus Preekheer. *Gotlandt.* 145
Petrus Hermans Capelaen. *Mchelen.* 443
Philippine de Clerq. *Loven.* 240
Peeternelle de Vos. *Mechelen.* 1382
Peeternelle van Berſel. *Mechelen.* 486
Plectrude behoude Dochter V. Begga. 2
Pointjens op het Leven en Lijden Jeſu Chriſti 298
Pyckaria. *Mechelen.* 354
Regels van de H. Familie. 317

TAFEL.

Reliquien der Maeghden en Mart. te *Mechelen.* 441
Rueſſella van Halle. *Douay.* 193
RUREMONDE. 512
Rym-gebedt tot den H. Engel Bewaerder. 495
Sancta van Halle. *Douay.* 193
Sara Janſſens. *Mechelen.* 380
s'HERTOGENBOSCH. 516
SINT TRUYEN. 232
Sobere Beggyntjen. *Loven.* 323
Suſanna van Dyck. *Antwerpen.* 72
Syntjen Verſtappen. *Mechelen.* 368

T.

THeodoricus van Munſter Mind. *Loven.* 225
THIENEN. 527
TURNHOUT. 532

V.

VALENCYN. 533
VILVORDEN. 534
Van een traegh Beggyntjen. *Mechelen.* 334
Van een onverſtorven Beggyntjen. *Mechelen.* 333
Vincienne Jacob. *Engien.* 196
Urſula Tales Martelaereſſe. *Haerlem.* 211
Van een waterſuchtig Beggyntjen. *Bruſſel.* 115
ZEELANT. 535

da.	JANUARIUS.	Jaer.	plaets.	blat.
1	Genoveva van Hofstadt.	1690	*Mechelen.*	458
2				
3				
4				
5				
6	Geertruy van Oosten.	1358	*Delft.*	155
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13	Anna Verhagen.	1656	*Arschot.*	111
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22				
22				
24				
25	Vincienne Jacob.	1678	*Engien.*	196
25	Anna Laureys.	1608	*Loven.*	247
26				
27				
28				
29				
30				
31	Anna Douvrin.	1625	*Loven.*	253

da.	FEBRUARIUS.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2				
3	Helena Verdonk.	1685	*Mechelen.*	444
4				
5				
6				
7				
8				
9	Joanna de Roeck.	1686	*Mechelen.*	447
10				
11				
12				
13				
15				
16				
17				
18				
19				
20	Maria Verſchuren.	1649	*Dieſt.*	522
21	Clara Bertoz.	1632	*Antwerp.*	65
22	Maria Smets.	1677	*Mechelen.*	395
23				
24	Joannes Fred. Lumnius.	1602	*Antwerp.*	58
25	Marie van Sulper.	1600	*Loven.*	244
26	Guilielmus van Ryckel.	1272	*S. Truyen.*	523
27				
28	Marie Lemmens.	1656	*Mechelen.*	357

da.	MEERT.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2				
3				
4				
5	Joanna Verlinden.	1686	*Mechelen.*	455
6	Colette Boillet.	1447	*Amiens.*	56
7				
8				
9	Jacquemynt. Droſlaert.	1693	*Mechelen.*	463
10				
11				
12				
13				
14				
15	Maria van Urſel.	1601	*Antwerp.*	63
16				
17				
18	Matt. Langencruys Paſt.	1662	*Antwerp.*	70
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25	Barbara Frankx.	1689	*Mechelen.*	457
26				
27				
28				
29				
30	Anna van Schrieck.	1688	*Antwerp.*	72
31				

da.	APRIL.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7	Catharien de Smet.	1685	*Engien.*	196
8	Helena Achten.	1700	*Dieſt.*	192
9	Catharien vanden Steen.	1631	*Aelſt.*	49
10				
11				
12				
13				
14	Anna Coekebeck.	1690	*Engien.*	197
15				
16				
17				
18				
19	Marie de Haes.	1693	*Antwerp.*	72
20				
21				
22	Gaſperyn de Groot.	1669	*Mechelen.*	401
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				

da.	*MEY.*	*Jaer.*	*plaets.*	*blat.*
1				
2				
3	Jan Hertog van Brabant.	1292	*Lier.*	220
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13				
14				
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21				
22	Joannes Franciſ. Rouvoet.	1701	*Loven.*	321
23				
24				
25	Eliſabeth van Soetens.	1661	*Loven.*	256
26				
27	Urſula Tales Martel.	1573	*Haerlem.*	211
28	Catharien vander Noot.	1589	*Antwerp.*	60
29				
30				
31	Martha Robberock.	1682	*Loven.*	272

da.	JUNIUS.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2	Peeternelle van Berſel.	1699	*Mechelen.*	486
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9	Sara Janſſens.	1657	*Mechelen.*	380
10	Maria Anna Coppin.	1672	*Loven.*	270
11				
12				
13				
14	Maria Coninkx.	1700	*Dieſt.*	192
15				
16				
17				
18	Catharien Frankx.	1685	*Mechelen.*	457
19	Nicolaus Eſſchius Paſt.	1578	*Dieſt.*	165
20				
21				
22				
23	Marie Oignie.	1213	*Nyvel.*	504
23	Joannes Lantmeter Paſt.	1441	*Mechelen.*	326
24				
25	Lambertus Begius.	1177	*Luyck.*	322
26				
27				
28				
29				
30	Freſcend van Halle.		*Douay.*	193

da.	JULIUS.	Jaer	plaets.	blat.
1	Clariſſia Lenaerts.	1460	*Mechelen.*	340
2				
3	Carolus Servrankx Paſt.	1682	*Mechelen.*	443
4				
5	Joannes Stumbelenſis Paſt.	1277	*Stumbele*	153
6				
7				
8	Catharien van Houte.	1703	*Mechelen.*	428
8	Lauryntjen Bruygartſoms.	1670	*Mechelen.*	389
9	Catharien Peremans.	1707	*Mechelen.*	488
10	Marie van Lille.	1452	*Herenth.*	215
11				
12				
13				
14				
15	Maria Mantens.	1574	*Loven.*	238
16				
17				
18				
19	Catharien Montaignie	1684	*Mechelen.*	476
20				
21	Anna Goris.	1668	*Mechelen.*	387
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28				
29				
30				
31				

da.	AUGUSTUS.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2	Marie Cath. vander Hooge.	1700	*Mechelen.*	487
3				
4				
5				
6				
7	Joannes Gooſens.	1676	*Dieſt.*	186
8				
9				
10				
11				
12				
13	Anna de Bruyn.	1690	*Mechelen.*	460
14				
15	Magriet Neys.	1588	*Coſterwyk.*	510
16				
17				
18				
19	Maria Bertoz.	1644	*Antwerp.*	65
20	Joanna de Hondt.	1669	*Mechelen.*	387
21				
22				
23				
24				
25	Joan. Baſſandus Celeſtin.	1445	*Amiens.*	57
26				
27				
28				
29				
30				
31				

da.	SEPTEMBER.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2	Isabella van Dyck.	1658	*Antwerp.*	72
3	Anna vander Heyden.	1652	*Dieſt.*	186
4				
5	Joanna Janſſens.	1692	*Mechelen.*	443
6				
7				
8	Petrus Hermans.	1679	*Mechelen.*	443
9				
10				
11				
12				
13				
14	Adriaen den VI. Paus.	1523	*Loven.*	221
15				
16				
17				
18				
19				
20				
21	Lowyſe Peeters.	1658	*Antwerp.*	65
22				
23				
24				
25				
26				
27				
28	Magriet Robberock.	1670	*Loven.*	272
29				
30				

da.	*OCTOBER.*	*Jaer.*	*plaets.*	*blat.*
1				
2				
3				
4	Paulus V. Coye Paſt. Mart.	1572	*Audenaer.*	112
5	Geertruy Cordeys.	1702	*Loven.*	275
6	Catharien Friart.	1662	*Engien.*	194
7				
8				
9	Maria Schoeff.	1662	*Mechelen.*	383
10				
11				
12	Henricus Geldrop Mind.	1685	*Loven.*	320
13				
14	Conſtantia V. Immerſeel.	1691	*Mechelen.*	460
15	Eliſabeth Fabri.	1671	*Thienen.*	530
16				
17				
18				
19				
20	Anna Hermee.	1666	*Loven.*	268
21				
22	Eliſabeth Daelman.	1694	*Engien.*	201
23				
24				
25				
26				
27	Joanna Dedemaeker.	1631	*Aelſt.*	39
28	Joanna Suyskens.	1671	*Dieſt.*	185
29	Eliſabeth de Cadt.	1678	*Thienen.*	531
30				
31				

da.	NOVEMBER.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2	Joanna Peeters.	1638	*Mechelen.*	396
3				
4				
5				
6	Christien Bruzon.	1312	*Keulen.*	122
7	Anna Berchmans.	1665	*Dieſt.*	172
8				
9				
10				
11				
12	Martina Pompers.	1674	*Mechelen.*	392
13				
14				
15	Cornelia ván Dyck.	1627	*Antwerp.*	72
16				
17				
18				
19	Christien Tolleners.	1693	*Mechelen.*	464
20				
21				
22				
23	Paulus vanden Boom.	1681	*Dieſt.*	191
24				
25				
26				
27	Anna vander Vecken.	1672	*Mechelen.*	390
28				
29	Catharien Roechaut.	1676	*Mechelen.*	392
30	Giſelendis, Hedw. Jutta.		*Meſſen.*	500
30	Margriet Berchmans.	1653	*Leven.*	267

da.	DECEMBER.	Jaer.	plaets.	blat.
1				
2	Catharien van Orſaegen.	1693	*Mechelen.*	480
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
13	Maria Goetens.	1670	*Vilvorden.*	534
14				
15				
16	Catharien Helmont.	1611	*s'Hertog.*	522
17	H. Begga Fondaterſſe.	698	*Aindain.*	18
18				
19				
20				
21				
22				
23				
24				
25	Beggyn die ons H. ontf.	15	*Antwerp.*	58
26	Anna Marcquort.	1680	*Bruſſel.*	121
27				
28	Suſanna van Dyck.	1664	*Antwerp,*	72
29				
30				
31				

APPROBATIE.

IN dit Boeckxken wordt voor oogen geſtelt het ſtichtigh Leven ende treffelijcke deughden van de Heylige BEGGA, Fondaterſſe van den Beggynnen ſtaet, ende van menige andere Beggynijens die hier in Nederlant dien ſtaet loffelijck beleeft hebben: ende aengeſien in't ſelve niet gevonden en wordt ſtrydende tegen het Geloof of Chriſtelijcke zeden, ſoo ſal het profijtelijck in't licht komen, ende dienen voor alle Beggynijens tot ſpoor ende aenwackeringh om hunnen ſtaet loffelijck te beleven ende Godt getrouwelijck met ſtantvaſtigheyt te dienen, in Heyligheyt ende rechtveerdigheyt. Gegeven binnen Antwerpen den 8. *December* 1711.

ARNOLDUS EYBEN
Canoninck Theologant
van de Cathedrale binnen
Antwerpen Boeck-keur-
der.

Extract uyt het Privilegie.

KEYSER KAREL den VI. by der gratien Godts, Coninck van Caſtillien, van Leon, van Arragon, van beyde de Sicilien, van Jeruſalem, van Portugael, van Navarre, &c. Arts-Hertogh van Ooſtenrijck, Hertoge van Bourgoinien, van Lotterijck, van Brabant, &c. Heeft vergunt aen de Weduwe van PETRUS JACOBS, Boeck-druckſter en Boeck-vercoopſter der Stadt Antwerpen, alleen te mogen drucken dit Boeckxken geintituleert: *Het Leven van de ſeer Edele Doorluchtighſte ende Heylige BEGGA Stighterſſe der Beggijnnen, beneffens een kort begryp van de Levens der Salige, Godtvruchtige en Lofweerdige Beggynijens, &c.* Interdicerende ende verbiedende aen alle Boeck-druckers ende Boeck-vercoopers, het ſelve in ſes toekomende jaren na te drucken, of te conterfeyten, oft elders gedruckt in deſe Landen in te brengen, oft te vercoopen, op de verbeurte van de ſelve Boecken, ende daer-en-boven te vervallen in d'amende begrepen in de opene brieven. Willende voorts dat het Extract ſtaende in ieder Boeck ſal gehouden worden voor behoorelijck geinſinueert. Gegeven binnen onſe ſtadt van Bruſſel den 15. December 1711.

Onderteeckent

LOYENS.

MO
53 6743971
ICSE17

Isabella Livinsdat

Baten Beggynten
op den beggyn hove
tot aelst